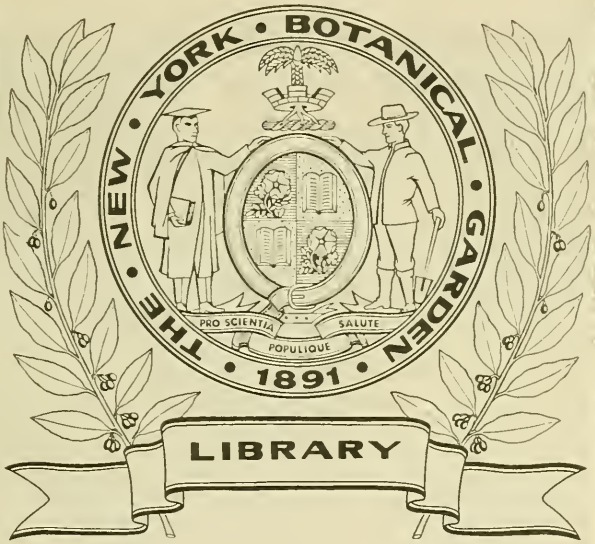
THE NEW YORK BOTANICAL GARDEN
PRO SCIENTIA
SALUTE
POPULIQUE
1891
LIBRARY

TABLE OF CONTENTS

1. Plantarum capensium species novae.

2. Plantarum japonicarum novae species.

3. De Ipecacuanha.

4. Examen classis Diandriae in systemate sexuali.

5. Examen classis Gynandriae.

6. Plantarum japonicarum novae species.

7. Florula javanica.

8. Florula ceilanica.

9. Examen classis Monoeciae.

10. Examen classis Dioeciae.

11. Examen classis Polygamiae.

12. De Palmis.

13. De Galipea cusparia.

14. Horti upsaliensis plantae cultae ab initio saeculi.

15. De Erythraeis suecanis.

16. De Bardana.

17. De Arbuto Uva-Ursi.

18. Anvisning till de svenska pharmaceutiska växternas igenkännande.

19. De Geo urbano.

20. De Lactucario.

21. De Pipere Cubeba.

22. Piper nigrum.

23. Afhandling om de Wäxter, somi Bibelen omtalas.

24. De gummi ammoniaco.

(1)

D. D.

PLANTARUM CAPENSIUM SPECIES NOVÆ.

QVARUM

PARTEM PRIMAM.

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION. MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

CAROLUS ERICUS LYCHNELL.
STIP. REG. GESTRICIO-HELSINGUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XIV APRIL. MDCCCXXIV.

H. P. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

THESES.

I.

Non ſoli Medicinæ ſed Oeconomiæ etiam magnopere inſervit ſcientia naturalis.

II.

Ampliſsimam tamen hiſtoriæ naturalis cognitionem rem ruſticam colentibus minus neceſſariam credimus.

III.

Quamvis hiſtoria naturalis in Medicina ejus ſit momenti, ut partium illius nullam ignorare debeat Medicus expertus, ſtatuere tamen audemus, Botanicam omnium maxime neceſſariam eſſe.

IV.

Vires plantarum non raro tam a ſolo, quam climate et cultura pendet.

V.

Rerum naturalium cognitio, neglecto earum uſu, merito parvi æſtimatur. Hic tamen ſine illa ſemper eſt incertus, fallax ſæpe, interdum etiam periculoſus.

VI.

Inter vegetabilia, quæ ad difficultatem annonæ levandam ſint idonea, merito primum locum obtinet Cetraria Islandica.

PLANTARUM CAPENSIUM

SPECIES NOVÆ.

Amplisſima licet ſit Flora Capenſis, æque ac in multis valde ſingularis, diu tamen Botanicis Europæis latuerunt Ejus Gazæ, vixque ante nuper præteritum ſæculum in Muſea et Hortos introductæ innotuerunt.

In Præfatione ad Floram Capenſem Celebr. Præſes indicavit et enumeravit omnes illos Botanicæ Scientiæ Studioſos, qui ante ſuum in hoc promontorium adventum plantas Africæ auſtralis colligerunt, et in Europam transmiſerunt.

Poſt reditum in Patriam dilectam Celebr. Præſes ſua cum Orbe erudito communicavit inventa, in variis Actis Eruditorum, Diſſertationibus Academicis, et imprimis in Linnæi ſupplemento plantarum, donec manuſcriptum Floræ Capenſis, ante finem ſæculi præterlapſi abſolutum fuerit et completum, licet turbulenta tempora impresſionem, ultra triginta annos, impediverint, unico excepto Volumine, propriis ſumtibus impresſo.

Annis 1772, 1773 et 1774 totum promontorium auſtrale Africes peragravit Celebr. Præſes, per plures Anni vernales et æſtivales menſes, non ſolum quo usque ſeſe extendebat Colonia Europæorum, ſed etiam longe extra ejus limites. Sub hiſce itineribus et aliis excurſionibus, hieme inſtitutis, contigit ingentem colligere mesſem plantarum, ante incognitarum et novarum, quas deſcribet Flora Ejus Capenſis, quæ jam, ut ſpes eſt, in Germania tandem erit impresſa.

Interim Catalogum huncce præmittere nobis licebit.

Genera nova, et Species novæ plantarum, quæ in Capite bonæ ſpei a Celebr. D:no Præſide indagata fuerunt, annis ante indicatis, ſunt ſequentia:

Genera plantarum nova *Capenſia*.

Dahlia.
Phælypæa.
Corycium.
Pterygodium.
Diſperis.
Cymbidium.
Anciſtrum
Witſenia.
Galaxia.
Ariſtea.
Acharia.
Wildenovia.
Chloris.
Perotis.
Curtiſia.
Hartogia.
Montinia.
Monetia.
Cavanilla.
Boſcia.
Laurophyllus.
Retzia.
Stavia.
Calodendrum.
Strelitzia.
Vahlia.
Cusſonia.
Masſonia.
Lanaria.
Drimia.
Lachenalia.
Mauhlia.
Sanſeverinia.
Ehrharta.
Schotia.
Euclea.
Augea.
Plectranthus.
Hemimeris.
Alectra.
Thunbergia.
Chamira.
Hydnora.
Ekebergia.
Hypocalyptus.
Sarcophyllus.
Oedmannia.
Raffnia.
Schouſbæa.
Lebeckia.
Viborgia.
Stobæa.
Rohria.
Roſenia.
Pentzia.

De-

Denekia.
Elichryſum.
Choriſtea.
Lapeirouſia.
Schradera.
Gleichenia.

Species Plantarum novæ Capenſes.

Dahlia crinita.
Phælypea ſangvinea.
Jasminum capenſe.
glaucum.
Diſperis capenſis.
villoſa.
Cymbidium aculeatum.
giganteum.
pedicellatum.
tabulare.
Orchis hiſpida.
ſecunda.
ſpecioſa.
Diſa barbata.
bifida.
cernua.
cylindrica.
draconis.
excelſa.
ferruginea.
filicornis.
flexuoſa.
lacera.
longicornis.
macrantha.
maculata.
melaleuca.
pallens.
Diſa phyſodes.
rufeſcens.
ſagittalis.
ſecunda.
ſpathulata.
tenella.
torta.
venoſa.
Pterygodium alatum.
caffrum.
inverſum.
volucre.
Limodorum hians.
longicorne.
Satyrium bicalloſum.
bracteatum.
erectum.
folioſum.
pumilum.
ſtriatum.
Corycium bicolor.
criſpum.
orobanchoides.
veſtitum.
Anciſtrum decumbens.
Salix capenſis.
hirſuta.

Sa-

Salix mucronata.
Valeriana capenſis.
Cucumis africana.
Bryonia acutangula.
cordata.
digitata.
disſecta.
lævis.
punctata.
qvinqveloba.
ſcabra.
triloba.
Momordica lanata.
Ruſcus reticulatus.
volubilis.
Tragia capenſis.
villoſa.
Acharia tragodes.
Ficus capenſis.
cordata.
Antholyza lucidor.
nervoſa.
plicata.
Waihendorfia graminea.
hirſuta.
tenella.
Gladiolus anceps.
bicolor.
bracteatus.
brevifolius.
cordatus.
crispus.
dichotomus.
elongatus.
Gladiolus equitans.
exſcapus.
falcatus.
flexuoſus.
glumaceus.
gramineus.
grandis.
gracilis.
haſtatus.
inflatus.
ixioides.
junceus.
laccatus.
lævis.
longiflorus.
marginatus.
merianellus.
montanus.
ringens.
ſetifolius.
ſecundus.
ſparrmanni.
ſpathaceus.
ſpecioſus.
tenellus.
triticeus.
tubiflorus.
watſonius.
vireſcens.
Ixia ariſtata.
bicolor.
capillaris.
cinnamomea.

Ix.

Ixia coccinea.
crispa.
crocea.
elliptica.
excisa.
falcata.
fenestrata.
humilis.
lancea.
linearis.
minuta.
monanthos.
pendula.
pentandra.
pilosa.
radians.
reflexa.
scariosa.
setacea.
squalida.
viridis.
Witsenia ramosa.
Galaxia graminea.
ovata.
Dilatris paniculata.
viscosa.
Aristea africana.
dichotoma.
pusilla.
Moræa aphylla.
coerulea.
collina.
crispa.
filiformis.
Moræa flexuosa.
gladiata.
melaleuca.
ovata.
polyanthos.
spathacea.
spiralis.
umbellata.
undulata.
Iris angusta.
bituminosa.
ciliata.
compressa.
crispa.
edulis.
minuta.
papilionacea.
pavonia.
plumaria.
polystachya.
ramosa.
setacea.
spathacea.
tricuspis.
tripetala.
tristis.
viscaria.
Xyris capensis.
Wildenovia compressa.
striata.
teres.
Restio argenteus.
aristatus.

Re-

Reſtio bifidus.
cernuus.
cuspidatus.
digitatus.
elongatus.
erectus.
fruticoſus.
glomeratus.
imbricatus.
incurvatus.
nutans.
parviflorus.
ſcopa.
ſpicigerus.
ſquamoſus.
tetragonus.
umbellatus.
vaginatus.
verticillaris.
Carex capenſis.
clavata.
glomerata.
ſpartea.
Scirpus faſtigiatus.
hottentottus.
hyſtrix.
intricatus.
laciniatus.
marginatus.
membranaceus.
natans.
piloſus.
radiatus.
trispicatus.
Scirpus vaginatus.
Schoenus ariſtatus.
aggregatus.
bulboſus.
capillaceus.
capitellum.
filiforme.
flexuoſus.
inanis.
lævis
lanceus.
ſcarioſus.
ſpicatus.
ſtriatus.
triſtachyos.
Cyperus hirtus.
lanceus.
marginatus.
pulcher.
textilis.
Panicum caudatum.
deuſtum.
Ariſtida capenſis.
hyſtrix.
veſtita.
Alopecurus capenſis.
echinatus.
Agroſtis ſpicata.
Anthiſtiria imberbis.
hiſpida.
Phalaris capenſis.
dentata.
Stipa capenſis.

Sti-

Stipa ſpicata.
Andropogon villoſum.
Chloris falcata.
petræa.
Holcus asper.
avenaceus.
caffrorum.
capillaceus.
ſerratus.
ſetifolius.
Briza capenſis.
geniculata.
Poa cyperoides.
filiformis.
glomerata.
racemoſa.
ſarmentoſa.
ſpinoſa.
ſtriata.
Melica decumbens.
racemoſa.
Dactylis ciliaris.
hispida.
lævis.
ſerrata.
villoſa.
Bromus pectinatus.
Avena antarctica.
ariſtidoides.
elephantina.
lupulina.
pallida.
purpurea.
triſeta.

Triticum diſtichum.
Hordeum capenſe.
Rottboellia dimidiata.
Cynoſurus paniculatus.
uniolæ.
Mollugo hirta.
Protea alba.
aulacea.
bracteata.
candicans.
caudata.
comoſa.
cordata.
decumbens.
daphnoides.
elliptica.
erecta.
glabra.
grandiflora.
heterophylla.
hirſuta.
imbricata.
incurva.
lagopus.
lanata.
linearis.
mellifera.
marginata.
macrocephala.
myrtifolia.
nitens.
obliqua.
obtuſata.

Pro-

Protea odorata.
ovata.
retusa.
prostrata.
prolifera.
pyramidalis.
repens.
reticulata.
rugosa.
saligna.
scabrida.
sericea,
spathulata.
tenuifolia.
tomentosa.
torta.
triternata.
truncata.
umbellata.
venosa.
verticillata.
villosa.
virgata.
Stilbe cernua.
Scabiosa acaulis.
decurrens.
humilis.
scabra.
trifida.
ustulata.
Fagara armata.
capensis.
Curtisia faginea.
Montinia acris.
Manetia barlerioides.
Pavetta caffra.
Oldenlandia capensis.
Scoparia arborea.
Schrebera schinoides.
Budleja incomta.
virgata.
Pænea acuta.
formosa.
fruticulosa.
myrtilloides.
tomentosa.
Cavanilla scandens.
Laurophyllus capensis.
Galium asperum.
capense.
expansum.
glabrum.
horridum.
mucronatum.
Alchemilla capensis.
Viscum capense.
obscurum.
parviflorum.
rotundifolium.
Parietaria capensis.
lanceolata.
Urtica caffra.
capensis.
Anthospermum galopina.
lanceolatum.
scabrum.
Boscia undulata.
Ilex? crocea.
Plantago capensis.
hirsuta.
Cuscuta africana.

1²

D. D.

PLANTARUM CAPENSIUM SPECIES NOVÆ.

QVARUM

PARTEM SECUNDAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION. MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

CHRISTIANUS FREDERICUS EWERT
GOTHOBURG STIP. REG.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XII MAJ MDCCCXXIV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

KONUNGENS

TROTJENARE, ASSESSOREN HÖGÅDLE

HERR CHRIST. HENRIK EWERT

OCH

ASSESSORSKAN HÖGÅDLA

FRU CHRIST. ELISAB. EWERT

fódd MALM

DE HULDASTE FÖRÅLDRAR

tillegnadt

af

Den Sonliga Wördnaden.

Heliotropium capenſe.
Myoſotis echinata.
Echium anguſtifolium.
caudatum.
glabrum.
hispidum.
incanum.
paniculatum.
ſcabrum.
ſpicatum.
strigosum.
trichotomum.
trigonum.
verrucosum.
Lithospermum papillosum.
scabrum.
Cynoglosſum papilloſum.
hirsutum.
hispidum.
muricatum.
Anchusa capenſis.
Menyanthes capenſis.
Retzia capenſis.
Plumbago capenſis.
Convolvulus cordifolius.
crispus.
Falckia.
filiformis.
haſtatus.
multifidus.
radicans.
sagittatus.
trilobus.
Ipomoea ſimplex.
Chironia nudicaulis.
tetragona.
Polemonium campanuloides.
roëlloides.
Sideroxylon argenteum.
cymoſum.
Roemeria argentea.
Ceſtrum venenatum.
Solanum bracteatum.
niveum.
quadrangulare.
Olinia cymoſa.
Physalis tomentoſa.
Lycium barbatum.
cinereum.
horridum.
rigidum.
tetrandrum.
Roëlla muscoſa.
ſpicata.
ſquarroſa.
tenuifolia.
Trachelium diffuſum.
Campanula adpresſa.
bracteata.
capillacea.
cernua.
ciliata.
cinerea.
faſciculata.
hispidula.
linearis.
paniculata.

Cam-

Campanula procumbens.
sesſiliflora.
ſtellata.
ſubulata.
tenella.
undulata.
unidentata.
Samolus poroſus.
Lobelia anceps.
bellidiflora.
debilis.
depresſa.
hirſuta.
patula.
ſecunda.
tomentoſa.
volubilis.
ſetacea.
linearis.
ſcabra.
crenata.
urens.
thermalis.
pubeſcens.
pygmæa.
cinerea.
fervens.
bifida.
cardamines.
inciſa.
digitata.
repens.
Impatiens bifolia.
capenſis.
Viola capenſis.
decumbens.
Myrſine retuſa.
Celaſtrus acuminatus.
cernuus.
crispus.
ellipticus.
exciſus.
filiformis.
flexuoſus.
integer.
integrifolius.
laurinus.
linearis.
mierophyllus.
obtuſus.
procumbens.
rigidus.
roſtratus.
rotundifolius.
tetragonus.
undatus.
Rhamnus capenſis.
celtifolius.
tetragonus.
Lonicera bubalina.
Diosma alba.
barbigera.
biſulca.
cuſpidata.
deuſta.
enſata.
glanduloſa.

Dios-

Diosma linearis.
latifolia.
marginata.
lanceolata.
oblonga.
orbicularis.
ovata.
obtusata.
pectinata.
rugosa.
tetragona.
umbellata.
ustulata.
virgata.
Vitis capensis.
cirrhosa.
Phylica callosa.
capitata.
glabrata.
hirsuta.
imbricata.
lanceolata.
pinifolia.
rosmarinifolia.
secunda.
spicata.
paniculata.
pinea.
globosa.
trichotoma.
villosa.
Brunia alopecuroides.
capitella.
deusta.
Brunia comosa.
globosa.
lanuginosa.
laxa.
lævis.
microphylla.
paleacea.
phylicoides.
squarrosa.
verticillata.
Pergularia edulis.
Stapelia caudata.
ciliata.
fasciculata.
incarnata.
pilifera.
Cynanchum capense.
crispum.
filiforme.
obtusifolium.
Apocynum cordatum.
filiforme.
hastatum.
lanceolatum.
lineare.
triflorum.
Asclepias aphylla.
filiformis.
grandiflora.
mucronata.
Echites bispinosa.
succulenta.
Gentiana dubia.

Gar-

Gardeuin Rothmannia.
Thunbergia.
Calodendrum capense.
Strelitsia augusta
reginæ.
Thesium fragile.
imbricatum.
linearatum.
spicatum.
spinosum.
squarrosum.
triflorum.
Chenopodium microphyllum
mucronatum.
sinuatum.
vestitum.
Salsola aphylla.
diffusa.
Vahlia capensis.
Hydrocotyle linifolia.
tridentata.
trilobe.
verticillata.
virgata.
Cussonia [illegible]ata.
[illegible]rsiflora.
Astrantia [illegible]ris.
Buplcurum arborescens.
capitatum.
ciliatum.
giganteum.
quinquedentatum.
Caucalis africana.
Oenanthe exaltata.

Oenanthe ferulacea.
inebrians.
interrupta
tenuifolia.
Laserpitium capense.
Peucedanum capillaceum.
tenuifolium.
Conium rugosum.
Sium asperum.
filifolium.
grandiflorum.
hispidum.
paniculatum.
patulum.
villosum.
Chærophyllum capense.
Seseli chærophylloides.
filifolium.
striatum.
Smyrnium laterale.
Anethum capense.
Rhus alatum.
cirrhiflorum.
crenatum.
cuneifolium.
dentatum.
digitatum.
dimidiatum.
disfectum.
ellipticum.
erosum.
excisum.
glaucum.

Rhus

Rhus incisum.
lanceum.
micranthus.
mucronatum.
obliquum.
pauciflorum.
pubescens.
rosmarinifolium.
sinuatum.
tridentatum.
villosum.
spicatum.
Clutia acuminata.
ericoides.
heterophylla.
hirta.
pubescens.
Pharnaceum albens.
dichotomum.
distichum.
glomeratum.
lineare.
marginatum.
microphyllum.
quadrangulare.
serpyllifolium.
teretifolium.
mucronatum.
Statice linifolia.
longifolia.
scabra.
tetragona.
Drosera acaulis.
cuneifolia.

Linum æthiopicum.
Crassula alpestris.
argentea.
barbata.
capitella.
cephalophora.
columnaris.
corallina.
cordata.
cotyledonis.
crenulata.
decumbens.
deltoidea.
dentata.
hemisphærica
inanis.
lactea.
marginata.
minima.
mollis.
montana.
muricata.
natans.
perforata.
prostrata.
pubescens.
pyramidalis.
ramosa.
retroflexa.
rupestris.
spathulata.
spicata.
tecta.

Cras-

Crasſula thyrsiflora.
tomentoſa.
turrita.
umbellata.
veſtita.
Commelina ſpecioſa.
Hæmanthus falcatus.
pubeſcens.
toxicarius.
undulatus.
Crinum anguſtifolium.
lineare.
obliquum.
ſpecioſum.
Mauhlia enſifolia.
Hyacinthus brevifolius.
convallarioides.
flexuoſus.
Drimia revoluta.
Sanſeviera thyrſiflora.
Lachenalia contaminata.
hirta.
pallida.
pendula.
tricolor.
Cyanella alba.
lutea.
Albuca faſtigiata.
ſpiralis.
viscoſa.
Gethyllis ciliaris.
lanceolata.
villoſa.
Hypoxis alba.

Hypoxis ovata.
plicata.
ſerrata.
villoſa.
Strumaria filifolia.
Eucomis undulata.
punctata.
Tulbagia alliacea.
Masſonia echinata.
lanceolata.
latifolia.
undulata.
Ornithogalum albucoides.
altisſimum.
bracteatum.
ciliatum.
crenatum,
graminifolium.
maculatum.
nanum.
ovatum.
piloſum.
rupeſtre.
thyrſoides.
Anthericum brevifolium.
caudatum.
ciliatum.
contortum.
crispum.
falcatum.
favoſum.
filifolium.
filiforme.

An-

Anthericum fimbriatum.
flexifolium.
hirſrvum.
incurvum.
lagopus.
latifolium.
marginatum.
muricatum.
nutans.
pauciflorum.
ſcabrum.
ſpicatum.
triquetrum.
undulatum.
Lanaria plumoſa.
Aloë arachnoides.
dichotoma.
humilis.
lingva.
maculata.
picta.
ſinuata.
ſpicata.
Aſparagus dependens.
erectus.
flexuoſus.
lanceus.
medeoloides.
ſcandens.
ſtriatus.
ſubulatus.
undulatus.
volubilis.
Ehrharta digyna.
Ehrharta mnemateia.
longiflora.
Loranthus glaucus.
Juncus capensis.
cephalotes.
punctorius.
serratus.
Rumex lanceolatus.
saggitatus.
spathulatus.
Melanthium ciliatum.
triquetrum.
viride.
wurmbæa.
Limeum æthiopicum.
capense.
Erica axillaris.
bicolor.
bracteata.
caduca.
cephalotes.
cernua.
conſpicua.
cylindrica.
depreſsa.
faſciculata.
florida.
formoſa.
glabra.
glanduloſa.
grandiflora.
hirſuta.
hirta.

Eri-

Erica hispida.
incarnata.
inflata.
laxa.
leucanthera.
margaritacea.
matifolia.
Masſoni.
Monſoniana.
obliqua.
octophylla.
paniculata.
pasſerinæ.
petiolata.
pinea.
plumoſa.
pulchella.
purpurea.
racemoſa.
retorta.
rubens.
ſcabra.
ſerrata.
Sparrmanni.
ſpicata.
tatragona.
Thunbergii.
totta.
transparens.
ventricoſa.
veſtita.
Oenothera villoſa.
Epilobium villoſum.
Struthiola anguſtifolia.
Struthiola nana.
oqata.
Pasſerina anthylloides.
cephalophora.
laxa.
linoides.
nervoſa.
pentandra.*)
ſetoſa.
ſpicata.
ſtricta.
uniflora.
Gnidia argentea.
biflora.
capitata.
carinata.
filamentoſa.
imbricata.
pinifolia.
racemoſa.
ſcabra.
tomentoſa.
Dodonæa anguſtifolia.
Galenia procumbens.
Weinmannia trifoliata.
Sophora cordata.
pedunculata.
rotundifolia.
ternata.
trifoliata.
Casſia capenſis.
Forſkohlea candida.
Augea capenſis.

*) Lonchoſtoma obtusiflora.

Trianthema anceps.
humifusa.
Bergia glomerata.
Royena pallens.
polyandra.
villosa.
Dianthus cæspitosus.
crenatus.
incurvus.
scaber.
Silene bellidifolia.
cernua.
Cotyledon cacalioides.
cuneata.
mammillaris.
paniculata.
papillaris.
purpurea.
reticulata.
teretifolia.
triflora.
Schotia speciosa.
Portulaca caffra.
trigona.
Lythrum tenellum.
Toxicodendron capense.
Euclea lancea.
racemosa.
undulata.
Aponogeton distachyon.
Reseda capensis.
Euphorbia armata.
coronata.
elliptica.
Euphorbia fasciculata.
muricata.
pomiformis.
radiata.
striata.
Tetragonia hirsuta.
spicata.
Aizoon fruticosum.
glinoides.
paniculatum.
perfoliatum.
sarmentosum,
secundum.
rigidum.
Mesembryanthemum apetalum.
angulatum.
articulatum.
aureum.
capillare.
ciliatum.
corallinum.
cordifolium.
criniflorum.
decussatum.
digitiforme.
emarcidum.
fasciculatum.
fastigiatum.
filiforme.
læve.
lanceum.
lineare.

Me-

Mesembryanthemum
moniliforme.
ovatum.
pinnatifidum.
pruinosum.
sabulosum.
sessile.
testiculare.
tetragonum.
trichotomum.
truncatum.
tuberosum.
Geum capense.
Capparis capensis.
triphylla.
Papaver aculeatum.
Nymphæa capensis.
Mimosa caffra.
Cliffortia cinerea.
crenata.
ericifolia.
falcata.
filifolia.
graminea.
juniperina.
obcordata.
odorata.
pulchella.
serrata.
teretifolia.
Sparrmannia africana.
Atragene tenuifolia.
Hypericum æthiopicum.
verticillatum.

Adonis æthiopica.
capensis.
vesicatoria.
Ranunculus capensis.
pubescens.
Zamia cycadis.
Piper capense.
reflexum.
retusum.
Thunbergia capensis.
Phryma dehiscens.
Gerardia scabra.
tubulosa.
Antirrhinum aphyllum.
pinnatum.
unilabiatum.
Hemimeris diffusa.
montana.
sabulosa.
Plectranthus fruticosus.
Capraria lanceolata.
rigida.
undulata.
Selago canescens.
ciliata.
cinerea.
divaricata.
geniculata.
heterophylla.
hirta.
hispida.
polygaloides.
pusilla.

Se-

THESES

I.

Etiamſi quoddam, naturæ vestigiis incedens, Botanicum inveniretur Syſtema, ſexuale tamen illud Linnæanum, ſemper utilisſimum erit.

II.

Auctores vero, qui medium inter naturale Systema et artificiale tenent, utriusque fundamenta turbant.

III.

Contentio, quid in natura ſit ſpecies, quidve varietas, parvi ſane momenti; in hoc ſumma rei conſiſtit, ut rite cognoſcamus, quasnam profert formas vis Naturæ creatrix.

IV.

In natura ſpecies tantum exiſtunt, adſunt vero genera in Systemate, ut innumeræ facilius disponantur formæ.

V.

Est idea haud rejicienda, Naturam catenæ imagine ſibi proponere; hæc vero catena numquam ſimplex procurrit, ſed in ramos ſese invicem connectentes, dispersa.

VI.

Iacet vero explicatio hujus ideæ in differentia inter *affinitatem* et *analogiam*.

13

D. D.

PLANTARUM CAPENSIUM SPECIES NOVÆ.

QVARUM

PARTEM TERTIAM.

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB.
HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND.
HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET.
CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR
BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS HAFN. MOSCOU. ET HALENS.
HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS.
OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN.
LONDIN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS.
MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS.
MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET
PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION.
MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN.
ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

PETRUS AXELIUS FRÖST.

MEDELP. JEMTLANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XIX MAJ MDCCCXXIV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

KONUNGENS TROMAN,

KAMMARRÅTTSRÅD, RIDDARE AF KONGL. WASA ORDEN

HERR MAGNUS SELLING,

KONUNGENS TROTJENARE,

HIST. LECTOR, THEOL. CANDIDAT

HERR MAG. OL. FR. FORSSBERG,

RECTOR SCHOLÆ TRIVIALIS

HERR MAG. JONAS SWEDBOM,

BORGMÅSTARINNAN,

HÖGÅDLA FRU M. C. WESTERBERG

HÖGÅDLA FRU A. M. EURÉN

SAMT

HÖGÅDLA FRU E. C. C. KJÖHN!

Glad omfattar jag detta tillfälle, att teckna de Välgörares namn, hvilkas gemensamma bemödanden för mitt väl, jag alltid skall förvara i tacksamt minne. Med dessa tänkesätt framlefver jag

EDER

ödmjukaste tjenare

P. A. FRÖST.

WÅLBORNA FRU

HELENA CHRIST. HJORT AF ORNÅS

Den godhet, hvarmed jag alttid haft äran blifva bemött, är mig en säker borgen att detta svaga men uppriktiga uttryck af min tacksamhet och erkänsla med benägenhet anses. Under detta glada hopp, och med liflig känsla af mina förbindelser för åtnjutna välgerningar, framlefver jag

EDER

ödmjukaste tjenare

P. A. FRÖST.

THESES

I.

Syſtema ſexuale tironum eſt pœdagogus ad templum Floræ; Syſtema Naturæ provectioribus tamquam ſacerdatibus templi ſanctum ſanctorum aperit.

II.

Utrorumque auctori Linnæo plurimum debet non ſolum orbis litteratus verum etiam ruſticus;

III.

Ejus enim opera, ille melius videt, hic melius vivit.

IV.

Numerus clasſium Linnæanarum forſitan non injustisſime minuitur.

V.

Monoecia vero et Dioecia, hae reductione retineri posſent, niſi in Dioecia ingens inde confuſio oriretur.

Selago rotundifolia.
triqvetra.
verbenacea.
Hebenſtretia fruticoſa.
Erinus marittimus.
triſtis.
Suchnera cuneifolia.
pinnatifida.
Manulea altissima.
antirrhinoides.
argentea.
capillaris.
capitata.
cœrulea.
corymboſa.
cuneifolia.
erinoides.
heterophylla.
integrifolia.
microphylla.
pinnatifida.
plantaginis.
rubra.
thyrſiflora.
Orobanche purpurea.
Ruellia depresſa.
piloſa.
pungens.
Salvia aurita.
dentata.
rugoſa.
runcinata.
ſcabra.
Juſticia ariſtata.

Juſticia echioides.
orchioides.
procumbens.
verticillaris.
Acanthus capensis.
carduifolius.
furcatus.
integrifolius.
procumbens.
Heliophila amplexicaulis.
Heliophila digitata.
filiformis.
flava.
pinnata.
puſilla.
Chamira cornuta.
Peltaria capenſis.
Cheiranthus calloſus.
ſtrictus.
Phyllanthus incurvus.
varicoſus.
Ciſſampelos capenſis.
fruticoſa.
Hydnora africana.
Aitonia capenſis.
Croton capenſe.
Hermannia biſerrata.
ciliaris.
denudata.
diffuſa.
filifolia.
glabrata.
pulchella.

Her-

Hermannia ſalvifolia.
Zygophyllum cordifolium.
microphyllum.
retrofractum.
Ekebergia capenſis.
Meniſpermum capenſe.
Oxalis cernua.
compresſa.
glabra.
bifida.
lanata.
minuta.
natans.
punctata.
repens.
ſericea.
tomentoſa.
Sida abutiloides.
arborea.
ternata.
Hibiſcus pedunculatus.
præmorſus.
urens.
Monſonia filia.
Pelargonium abrotanifolium.
appendiculatum.
exſtipulatum.
glaucum.
hiſpidum.
lævigatum.
oenotheræ.
qvercifolium.
radula.
ſtipulaceum.
Pelargonium ternatum.
tetragonum.
variegatum.
Erodium incarnatum.
Monſonia emarginata.
Polygala mixta.
microphylla.
ſqvarroſa.
teretifolia.
trinervia.
parviflora.
ſtriata.
laxa.
micranthus.
phylicoides.
filiformis.
ſtipulacea.
alopecuroides.
tomentoſa.
amoena.
virgata.
umbellata.
cernua.
Ononis qvinata.
ſpdcata.
hirſuta.
ſtipulata.
microphylla.
capillaris.
villoſa.
heterophylla.
decumbens.
ſericea.

Ono-

Ononis excisa.
racemosa.
elongata.
micranthus.
secunda.
strigosa.
glabra.
lagopus.
fasciculata.
Oedmannia lancea.
Lebeckia humilis.
sericea.
densa.
armata.
pungens.
Rafnia angulata.
angustifolia.
spicata.
filifolia.
axillaris.
retroflexa.
erecta.
diffusa.
opposita.
elliptica.
Viborgia sericea.
obcordata.
fusca.
Hypocalyptus cordatus.
canescens.
glaucus.
sericeus.
pedunculatus.
calyptratus.
Hypocalyptus obcordatus.
Erythrina caffra.
Borbonia undulata.
Sarcophyllus carnosus.
Crotalaria parvifolia.
lanata.
reflexa.
elongata.
capensis.
pilosa.
villosa.
volubilis.
lineata.
Anthyllis qvinqvefolia.
visiaflora.
Indigofera denudata.
digitata.
filiformis.
frutescens.
ovata.
stricta.
incana.
erecta.
filifolia.
capillaris.
heterophylla.
punctata.
Hedysarum ciliatum.
sqvarrosum.
tetraphyllum.
Hallia flaccida.
imbricata.
alata.

Hal-

Hallia lanceolata.
Liparia myrtifolia.
villoſa.
capitata.
teres.
hirſuta.
umbellifera.
tecta.
tomentoſa.
Aſpalathus mucronata.
acuminata.
rugoſa.
fuſca.
obtuſata.
villoſa.
ſericea.
cinerea.
lotoides.
heterophylla.
virgata.
rubens
nivea.
armata.
hyſtrix.
comoſa.
cephalotes.
triqvetra.
incurva.
ſpicata.
hiſpida.
flexuoſa.
incomta.
aſparagoides.
pingvis
Aſpalathus affinis.
ſangvinea.
lactea.
multiflora.
ſqvarroſa.
bracteata.
vulnerans.
pinea.
divaricata.
juniperina.
trigona.
abietina.
ſubulata.
aculeata.
ſpineſcens.
pungens.
Phaſeolus capenſis.
Dolichos gibboſus.
decumbens.
Glycine ſecunda.
glanduloſa.
totta.
heterophylla.
erecta.
argentea.
Galega filiformis.
puſilla.
falcata.
trifoliata.
ſericea.
totta.
mucronata.
humilis.

Gale-

Galega pinnata.
capenſis.
grandiflora.
ſtriata.
Colutea rigida.
pubeſcens.
proſtrata.
exciſa.
obtuſata.
linearis.
veſicaria.
tomentoſa.
Pſoralea rotundifolia.
capitata.
linearis.
mucronata.
triflora.
tomentoſa.
racemoſa.
involucrata.
argentea.
ſtriata.
ſtachydis.
axillaris.
lævigata.
Trigonella glabra.
tomentoſa.
hirſuta.
villoſa.
armata.
Trifolium ſtipulaceum.
hirſutum.
lanatum.
diffuſum.

Hyoſeris tenella.
Scorzonera capenſis.
Lactuca capenſis.
Sonchus glaber.
umbellifer.
Crepis ſtriata.
Roſenia glanduloſa.
Rohria ſulcata.
biſulca.
pectinata.
patula.
lanceolata.
ſetoſa.
hiſpida.
obovata.
cuneata.
incana.
ſpinoſisſima.
monanthos.
armata.
pungens.
carlinoides.
cynaroides.
cruciata.
decurrens.
palmata.
Cacalia acaulis.
arbuſcula.
articulata.
qvinqveloba.
radicans.
rigida.
ſcandens.

Ca-

Cacalia tomentoſa.
Eupatorium cinereum.
retrofractum.
Pteronia cephalotes.
cinerea.
echinata.
faſciculata.
faſtigiata.
flexicaulis.
glabrata.
glomerata.
aſpera.
hirſuta.
paniculata.
ſucculenta.
inflexa.
viſcoſa.
menbranacea.
minuta.
oppoſitifolia.
pallens.
glauca.
retorta.
ciliata.
ſcarioſa.
ſpinoſa.
villoſa.
Stæhelina corymboſa.
faſciculata.
Denekia. capenſis.
Tarchonanthus ericoides.
glaber.
ellipticus.
dentatus.
Tarchonanthus racempſus.
lanceolatus.
Athanaſia cinerea.
filiformis.
pectinata.
pinnata.
uniflora.
flexuoſa.
tomentoſa.
glabra.
caneſcens.
ſcabra.
hirſuta.
qvinqvedentata.
aſpera.
parviflora.
Relhania ſqvarroſa.
pumila.
ſesſiliflora.
paleacea.
ſantolinoides.
tomentoſa.
reflexa.
pungens.
trinervis.
qvinqvenervis.
pinnata.
Conyza caneſcens.
Senecio angulatus.
cordifolius.
cruciatus.
diffuſus.
eroſus.

Sene-

Senecio glaſtifolius.
juniperinus.
lanatus.
lyratus.
marginatus.
maritimus.
roſmarinifolius.
abruptus.
ſtriatus.
pinnulatus.
criſtatus.
heterophyllus.
undulatus.
criſpus.
ſpiræifolius.
arenarius.
littoreus.
crenatus.
ſesſilis.
qvercifolius.
repandus.
ſqvamoſus.
inciſus.
glutinoſus.
carnoſus.
myrrhifolius.
muricatus.
lævigatus.

Cineraria cacalioides.
capillacea.
haſtifolia.
lineata.
filifolia.
coronata.

Cineraria pumila.
tusſilagiris.
lanata.
lobata.
pedunculata.
aſpera.
globifera.
nudicaulis.
bipinnata.
puſilla.
qvinqvefida.

Othonna athanaſiæ.
cacalioides.
capillaris.
ciliata.
digitata.
ericoides.
heterophylla.
lateriflora.
lingva.
linifolia.
munita.
pinnata.
trifida.
trifurcata.
virginea.
capillaris.
ſulcata.
amplexicaulis.
imbricata.
denticulata.
tuberoſa.
multifida.

Othon-

Othonna pinnatifida.
qvinqvedentata.
tagetes.
Carlina lyrata.
Stobæa glabrata.
decurrens.
lanata.
rigida.
heterophylla.
pinnatifida.
pinnata.
carlinoides.
Tanacetum obtuſum.
grandiflorum.
multiflorum.
veſtitum.
axillare.
longifolium.
linifolium.
Gnaphalium oculus.
latifolium.
umbellatum.
criſpum.
declinatum.
denudatum.
fulgidum.
piloſellum.
polyanthos.
aſperum.
hiſpidum.
hirſutum.
capitatum.
decumbens
veſtitum.

Gnaphalium verticillatum.
ſplendidum.
appendiculatum.
debile.
puſillum.
expanſum.
micranthum.
maculatum.
dealbatum.
proſtratum.
pygmæum.
ſtæhelinoides.
trifidum.
revolutum.
rubellum.
molle.
capitellatum
ſtrigoſum.
cernuum.
ſcabrum.
humile.
undulatum.
exciſum.
tinetum.
polifolium.
ſpathulatum.
auriculatum.
tricoflatum.
qvinqvenerne.
milleflorum.
orbiculare.
rotundifolium.
capillaceum.

D. D.

PLANTARUM CAPENSIUM SPECIES NOVÆ.

QUARUM

PARTEM QVARTAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB.
HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND.
HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET.
CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR
BEROL ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS.
HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARIEM. AMSTELD. BONNENS.
OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN.
LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET
PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG.
WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN.
MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP.
MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET
INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCAN-
DINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

OTTO LEOPOLDUS FOGELMARCK.
Ostrogothus.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XXIV NOV. MDCCCXXIV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

De huldaste Föräldrar

Af sonlig vördnad, kärlek och tacksamhet.

Elichrysum squamosum.
striatum.
lancifolium.
argenteum.
radicans.
fulgidum.
stoloniferum.
recurvatum.
paniculatum.
Erigeron scabrum.
hirtum.
incisum.
pinnatum
pinnatifidum.
Arnica lanata.
grandis.
cordata.
tabularis.
crenata.
sinuata.
serrata.
Doria nivea.
undulata.
perfoliata.
denticulata.
serrata.
erosa.
incisa.
pinnatifida.
alata.
elongata.
bipinnata.
Jacobæa angustifolia.
mucronata.
Jacobæa nivea.
bidentata.
scabra.
peucedanifolia.
inclinata.
Aster dentatus.
muricatus.
strigosus.
villosus.
macrorhizus.
obtusatus.
hirtus.
elongatus.
heterophyllus.
serratus.
rotuudifolius.
cymbalariæ.
Pentzia crenata.
Osteospermum herbaceum.
spinescens.
triquetrum.
teretifolium.
scabrum.
incanum.
bidens.
hirsutum.
niveum.
perfoliatum.
arctotoides.
pinnatifidum.
bipinnatum.
Lidbeckia lobata.
bippinnata.

Eriocephalus glaber.
Oedera alienata.
hirta.
Stoebe incana.
phylicoides.
fasciculata.
disticha.
reflexa.
scabra.
virgata.
aspera.
rhinocerotis.
cernua.
nivea.
Corymbium glabrum.
nervosum.
hirtum.
villosum.
filiforme.
Chrysanthemum incanum.
glabratum.
hirtum.
Perdicium nervosum.
Leysera ciliata.
incana.
arctotoides.
pilosella.
ovata.
picta.
polifolia.
Gorteria linearis.
diffusa.
uniflora.
incisa.
Gorteria pinnata.
pectinata.
othonnites.
integrifolia.
ciliata.
Lapeirousia calycina.
Osmites dentata.
Choristea carnosa.
spinosa.
Calendula tomentosa.
glabrata.
decurrens
graminifolia.
parviflora.
scabra.
aspera.
muricata.
hispida.
amplexicaulis.
cuneata.
pinnata.
Arctotis linearis.
argentea.
pinnatifida.
serrata.
glandulosa.
grandis.
elongata.
decumbens.
diffusa.
scabra.
incisa.
muricata.

Are-

Arctotis lævis.
petiolata.
lanata.
formosa.
caulescens.
interrupta.
scapigera.
breviscapa.
undulata.
denudata.
candida.
pectinata.
elegans.
trifida
punctata.
nodosa.
pinnata.
nudicaulis.
cernua.
sericea.
tenuifolia.
Acrostichum cordatum.
Pteris cuspidata.
tabularis.
confluens.
incisa.
auriculata.
capensis.
flabellata.
hastata.
Asplenium falcatum.
furcatum.
Polypodium ensiforme.
capense.
Polypodium tottum.
Adianthum capense.
auriculatum.
Trichomanes incisum.
Jungermannia convexa.
podophylla.
Dicranum crispum.
curvatum.
Hvpnum asplenioides.
præmorsum.
Urceolaria excavata.
Patellaria incarnata.
pallidonigra,
Calicium helophorum.
Isidium tabulare.
Psoroma rubiginosa.
torulosa,
Collema crispum.
Endocarpon Thunbergii.
Lobaria hottentotta.
perforata.
Sticta gilva.
tomentosa,
Physcia fastigiata.
flaminea.
capensis.
flavicans.
Scyphophorus menocarpus.
Usnea divaricata.
Ulva filiformis.
Fucus pinnatifidus.
ornatus.
Clavaria capensis.
Lycoperdon carcinomale.

Plantarum harum capensium catalogus communicatus est ex illis speciebus, qvas Celeb. Præses colligere Ipse potuit, quibus adjungere noluit illas novas species, quas alii Botanici descripserunt, ne suam in alienam messem immitteret falcem.

* * *

In Indiæ orientalis magnis insulis contigit quidem Celeb. Præsidi ingentem plantarum numerum, etiam novarum specierum, colligere. Plurima vero harum specimina neque examini sufficienter subjecta, neque descripta, in herbario conservantur. Omnes itaque illas species novas, quæ ex insulis Java et Ceilona allatæ sunt, recencere non licebit; sed tantum modo illas, quæ sparsim in variis vel Dissertationibus, vel actis Societatum scientiarum descriptæ occurrunt.

Genera plantarum nova Indica.

Myristica.
Radermachia.
Nipa.
Licuala,
Casuarina.
Fagræa.
Keura.
Inocarpus.
Wahlbomia.
Lightfootia.

Spe-

Species Orientalis Indiæ novæ.

Myristica glomerata.
Moschata.
tomentosa.
Radermachia incisa.
integra.
Casuarina equisetifolia.
Nipa fruticans.
Amomum compactum.
Costus speciosus.
Kæmpferia speciosa.
Jasminum ceilanicum.
multiflorum.
verticillatum.
Ficus drupacea.
falcata.
heterophylla.
hispida.
nitida.
microcarpa.
punctata.
reflexa.
repens.
reticulata.
sinuata.
Carex chinensis.
Apluda digitata.
Rottboeilia exaltata.
Oldenlandia hirsuta.
Urtica fruticosa.
stimulans.
Keura odora.
Convolvulus capitatus.
Convolvulus grandiflorus.
peltatus.
Gardenia micranthus.
scandens.
Fagræa ceilanica.
Licuala spinosa.
Calamus nipære.
salac.
Tectona grandis.
Oryza mutica.
Diospyros ebenum.
hirsuta.
Daphne javanica.
Quassia? ceilanica.
Osbeckia ceilanica
glabra.
verticillata.
Inocarpus edulis.
Calophyllum ellipticum.
excisum.
nagassarium.
Lightfootia indica.
Lagerstroemia javanica.
Wahlbomia indica.
Dillenia dentata.
ensata.
integra.
retusa.
speciosa.
Thunbergia javanica.
indica.

Thun-

Thunbergia malabarica.
Phyllanthus debilis.
racemosus.
Croton reticulatum.
Ricinus inermis.
Dolichos lobatus.
Hedysarum biflorum.
gyrans.
Acrostichum auritum.
quercifolium.
Polypodium alternifolium.
Polypodium phymatodes.
rigidulum.
stigmosum.
æniatum.
triseriale.
Aspidium ambiguum.
obtusatum.
pteroides.
Pteris attenuata.
tripartita.
Polytrichum convolutum.

&c. &c.

THESES

I.

Uti omnes aliæ scientiæ, ita etiam omni ex parte absolutum enucleatumque Botanices systema, nonnisi ex *infinita* annorum serie perfectionem suam requirit. Tale vero systema, ut in unum finem conspirans Botanices, Physiologiæ plantarum pariter ac Chemiæ foedus et quasi amicus concentus, in idea sua concipi potest.

II.

Neque alio modo concipi posse putamus absolutum Naturæ studium, quo sentiendi tenore seposito nomina potius, quam res ipsas proponeret.

III.

Quod vero ad Botanices, qualis sit, studium attinet, eorum ardor præcipue commendandus habeatur, qui omnem plantarum acervum in ordines, uti dicunt, naturales redigere conantur. Scilicet, quidquid infra lunam occurrat, ut caducum ita etiam simplex est; quare decet in magnis Naturæ veritatibus proponendis, simplicitatem et consentaneum ordinem semper sequi et adorare.

IV.

Id tamen monendum censemus, quod omne systema Naturale nonnisi ex characteribus plantarum externis determinandum sit, quoniam alias continuam ipsam, quam quærimus, plantarum seriem interruptam fore, a priori jam patet.

V.

Neque hoc ita dictum volumus, ut immortalis Linnæi circa Botanicen merita minoris æstimemus; putamus tantum nihil omnino in rerum natura immutatum manere, igiturque Botanicen, ut ipsæ plantæ, perpetuas mutationes et vicissitudines esse subituram; quare unicuique sæculo sua laus tribuatur.

VI.

In eo vero præcipue plerique recentiorum errare videntur, quod genera et species plantarum perpetuo dividant subdividantque. Quod quidem novitatis studium, inepte adhibitum, tantum abest, ut aliquid ad incrementum et progressum Botanices, ut potius ad generalia cum specialibus, majora cum minutissimis confundenda conferre videatur. Sit, quod neque ullus limes genera et species partiatur, neque partiri possit; genuinus tamen naturæ alumnus numquam ita decipitur, ut omnia commisceat, et artificio analytico, quo nihil fere efficitur, ita subdividat, ut nullus demum subdividendi finis existat.

---

(2)

D. D.

PLANTARUM JAPONICARUM NOVÆ SPECIES,

QVAS

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. ET. FRANCOF. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION. MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

OL. ANDR. WALLSTRÖM
GESTRICIO-HELSINGUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XIV APRIL. MDCCCXXIV.

H. A. M. S.

1824

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

DOMINO EXPERIENTISSIMO

SAMUELI WALLNER

MED. DOCTORI ET CHIR. MAGISTRO

MEDICO URBIS HUDIKSVALLIÆ

SACRUM

voluit debuit

OL. ANDR. WALLSTRÖM

ENKEFRU

REGINA JACOB. WALLSTRÖM

FÖDD REGNANDER

DEN HULDASTE MODER

Helgadt

af

Sonlig Kårlek.

PLANTARUM IAPONICARUM

NOVÆ SPECIES

Præteriti ad finem vergentis Seculi ut innotescerent Inventa botanica illustrium recentiorum Peregrinatorum, placuit illustrissimæ Academiæ Scientiarum Parisinæ, Botanicos celebres exhortare, ad Secum communicanda Ipsorum nova detecta, quæ eo tempore, suis sub itineribus, e Regno Vegetabili facere potuerunt. Felix hæc et utilis opera coronata foret insigni quodam honorario, Illi adjudicando, qui plurimas Species, ante ignotas, detegisse deprehendebatur.

Turbulenta tempora et Revolutiones exortæ, quæ postea per sæpius iterata et Europam devastantia bella inciderunt, etiam Litteris et Scientiis multum noxia; hanc tam gloriosam propositionem vanam reddiderunt. Ego itaque, post recuperatam aliquatenus Europæ tranquillitatem, et dulce, quo imprimis in borealibus terris, felici sub auspicio, lætissimi fruimur, otium, pro Exercitio primum editurus meum specimen eruditionis academicæ, non intermittere volui, quin Cel. Præsidem rogarem, ut mihi liceret, publici juris facere et eruditis Europæ curiosis Botanophilis enumerare, numero non pauca illa detecta botanica, quæ sub novenni peregrinatione Ejus in exteris terris, indefessa opera indagata fuerunt, et quorum specimina quoque, per incomparabilem Ejus liberalitatem, plurima herbaria, tam publica, quam privata abunde exornant.

Si ad Tempus usque antiquissimorum, quos novimus, Botanicorum, sicque ad ipsa incunabula Scientiæ respicere velimus, facile inveniemus, quam fuerit exigua Scientiæ hujus Patrum cognitio. Noverunt Græci Botanici 500, Romani circiter 600 plantarum Species.

Post hæc initia ab ipsa infantia rei herbariæ: post detectas novas terræ regiones et integras mundi partes, imprimis Asiam Orientalem et Americam: post innumera deinde instituta itinera repetita et detectas insulas Australes, quam ingentem et omnino stupendum numerum Stirpium detexerunt, depinxerunt atque descripserunt indefessi et laudatissimi Botanici, in summam Creatoris gloriam, et humani generis felicitatem! Horum indefessæ operæ debemus hodie saltem 30,000 species plantarum cognitarum; et quotidie hicce quoque numerus increscit.

Plantas *Malabaricas* cognitas nobis reddiderunt
Rhede van Oudshorn, Roxburg, Koenig.
— *Ceilanicas* Hermannus, Burmannus.
— *Amboinenses* Rumphius.
— *Insularum Indiæ orient.* Piso, Burmannus.
— *Americæ meridionalis* Plumier, Aublet, Swartz, Sloane, Brown, Humboldt, Bonpland, Rolander et Iacquin.
— *Chinenses* Osbeck, Laureiro.
— *Iaponicas* Kæmpfer, Thunberg.
— *Americæ occidentalis* Kalm, Gronovius, Bertram.
— *Capitis bonæ spei* Hermannus, Hartogius, Oldenlandius, Burmannus, Thunberg.
— *Africæ borealis* des Fontaine.
— *Polynesenses* Banks et Solander, Forster et Sparrman, Brown, Commerson, la Billiardiere.

Sy-

— *Syriæ* de la Billiardiere.
— *Girneenſes* Adanſon, Smeatman, Isert, Afzelius.
— *Sibiricas et Tauricas* Pallas, Bieberſtein, Steven.

Ut taceamus alios plures, et illos omnes, qui plantas Europeas variarum regionum et regnorum novas et antiquis Botanicis incognitas, deſcripſerunt.

Mihi imprimis illa Genera et Species Plantarum novas recenſere propoſui, quæ ſub ſuis, in peregrinis terris et longinquis itineribus, detegere contigit Celeberrimo meo Præſidi, de utili ſcientia botanica multum Meritisſimo.

Poſt finita in Africa et Asia feliciter plurium annorum itinera, et felicem in Patriam reditum, contigit quidem Illi plurima individua nova et antea incognita publici juris facere tam Animalium, quam imprimis Vegetabilium, in variis editis Disſertationibus, Societatum Scientiarum Actis, in Supplemento Linnæano, Flora Iaponica et Capensi, aliisque. Hæc tamen, in Flore juventutis facta in Hiſtoria Naturali detecta, ad plura usque millia dudum cum orbe erudito communicata, adeo ſunt ſparſa, ut non inutile fore crediderim, ſi ea, quæ in Inſulis Iaponicis et promontorio bonæ ſpei detecta ſunt heic in unum collecta enumerarentur.

Genera nova plantarum, quæ in Iaponia, annis 1775 et 1776 indagare contigit, quæque in Disſertationibus Academicis et in Flora Japonica, anno 1784 impreſſa occurrunt, uti et Species Plantarum Iaponicarum, ibi ſimiliter deſcriptæ, nec antea Botanicis rite notæ, ſunt, quæ ſequuntur.

Ge-

Genera plantarum nova *Japonica*:

Leerſia.
Kyllingia.
Othera.
Orixa.
Skimmia.
Aucuba.
Nigrina.
Gonatocarpus.
Nageia.
Doræna.
Weigela.
Bladhia.
Hovenia.
Bumalda.
Pollia.
Lindera.
Nandina.
Rupifraga.
Deutzia.
Tomex.
Apactis.
Eurya.
Houtuynia.
Dryandra.
Todea.
Stereocaulon.

Species plantarum novæ Japonicæ:

Amomum Mioga.
Ligustrum Japonicum.
Olea fragrans.
Syringa ſuspenſa.
Globba japonica.
Salix japonica.
integra.
Orchis japonica.
radiata.
Serapias erecta.
falcata.
Epidendrum nervoſum.
teres.
ſtriatum.
Limodorum falcatum.
Cypripedium japonicum.
Oſyris japonica.
Valeriana villoſa.
Ficus erecta.
ſtipulata.
Iris japonica.
orientalis.
ensata.
Cucurbida hispida.
Cucumis conomon.
Bryonia japonica.
Kyllingia triceps.
Carex brunnea.
gibba.
japonica.
cephalotes.
pumila.
tristachya.
Saccharum japonicum.

Anthiſtiria ſetoſa.
Leerſia hispida.
Panicum biſulcatum.
Andropogon crinitum.
cotuliferum.
ſerratum.
Paſpalum villoſum.
Cenchrus hordeiformis.
purpuraſcens.
Milium globoſum.
Agroſtis ciliata.
Poa barbata.
ferruginea.
hirta.
japonica.
Feſtuca misera.
pauciflora.
Bromus bifidus.
japonicus.
Qveria trichotoma.
Callicarpa japonica.
Orixa japonica.
Othera japonica.
Skimmia japonica.
Cornus japonica.
dilatata.
Aucuba japonica.
Nigrina ſpicata.
ſerrata.
Viſcum japonicum.
Fagara horrida.
Galium ſtrigoſum.
Elæagnus crispa.
glabra.
Elæagnus macrophylla.
multiflora.
pungens.
umbellata.
Gonatocarpus micranthus.
Urtica japonica.
macrophylla.
villoſa.
Boehmeria fruteſcens.
ſpicata.
Nageia nagi.
Ilex crenata.
japonica.
emarginata.
integra.
latifolia.
rotunda.
ſerrata.
Betula japonica.
Cynoglosſum japonicum.
Lyſimachia japonica.
Doræna japonica.
Convolvulus edulis.
japonicus.
trinervis.
Campanula glauca.
marginata.
tetraphylla.
triphylla.
Menyanthes peltata.
Lobelia radicans.
campanuloides.
Lonicera japonica.

Lo-

Lonicera flexuoſa.
Weigela japonica.
coræenſis.
Solanum lyratum.
Lycium joponicum.
Ceanothus japonicus.
Bladhia crispa.
glabra.
japonica.
villoſa.
Celaſtrus alatus.
dilatatus.
japonicus.
orbiculatus.
ſtriatus.
tobira.
Hovenia dulcis.
Vitis heterophylla.
flexuoſa.
japonica.
pentaphylla.
Gardenia radicans.
Tabernæmontana elliptica.
Pergularia japonica.
Bumalda trifoliata.
Chenopodium virgatum.
Peucedanum japonicum.
Sium decumbens.
japonicum.
Chærophyllum ariſtatum.
ſcabrum.
Sambucus japonica.
Aralia cordata.
japonica.
Aralia pentaphylla.
Viburnum cuſpidatum.
dilatatum.
eroſum.
hirtum.
macrophyllum.
ſerratum.
plicatum.
tomentoſum.
virens.
Commelina japonica.
Chamærops excelſa.
Lilium japonicum.
longiflorum.
lancifolium.
ſpecioſum.
maculatum.
cordifolium.
Uvularia cirrhoſa.
hirta.
Ornithogalum japonicum.
Scilla japonica.
orientalis.
Anthericum japonicum.
Pollia japonica.
Asparagus japonicus.
Convallaria japonica.
ſpicata.
Hemerocallis lancifolia.
japonica.
Orontium japonicum.
Lindera umbellata.
Nandina domeſtica.

Ra-

Rajania hexaphylla.
quinata.
Dioſcorea japonica.
quinqueloba.
ſeptemloba.
Vaccinium bracteatum.
ciliatum.
hirtum.
Diospyros kaki.
Daphne odora.
Acer disſectum.
japonicum.
palmatum.
pictum.
ſeptemlobum.
trifidum.
Polygonum filiforme.
multiflorum.
Paulinia japonica.
Laurus glauca.
umbellata.
pedunculata.
Quercus acuta.
cuspidata.
dentata.
glabra.
glauca.
ſerrata.
Andromeda japonica.
Rupifraga ſarmentoſa.
Dianthus japonicus.
Deutzia ſcabra.
Stellaria undulata.
Sedum lineare.

Lychnis coronata.
Tomex japonica.
Apactis japonica.
Eurya japonica.
Meniſpernium acutum.
trilobum.
japonicum.
Myrtus lævis.
Prunus aspera.
elliptica.
glanduloſa.
japonica.
inciſa.
paniculata.
tomentoſa.
Cratægus glabra.
lævis.
villoſa.
Mespilus japonica.
Pyrus japonica.
Spiræa calloſa.
inciſa.
palmata.
Roſa multiflora.
rugoſa.
Rubus inciſus.
plamatus.
trifidus.
triphyllus.
villoſus.
Geum japonicum.
Actæa japonica.
Chelidonium japonicum.

Tern-

Ternſtrômia japonica.
Corchorus japonicus.
flexuoſus.
ſcandens.
ſerratus.
Cycas revoluta.
Aconitum japonicum.
Begonia grandis.
Arum ternatum.
ringens.
Houtuijnia cordata.
Magnolia ſericea.
hirſuta.
obovata.
tomentoſa.
Uvaria japonica.
Thalictrum japonicum.
Anemone cernua.
Atragene japonica.
Clematis florida.
japonica.
paniculata.
trifoliata.
Ranunculus ternatus. c. Tab.
japonicus.
Hypericum erectum.
japonicum.
patulum.
Ajuga decumbens.
Nepeta incana.
Sideritis ciliata.
Melittis japonica.
Ocymum acutum.
Ocymum ſcabrum.
criſpum.
inflexum.
rugoſum.
virgatum.
Gerardia japonica.
Bignonia grandiflora.
tomentoſa.
Lindernia japonica.
Ruellia japonica.
ſerrata.
Juſticia japonica.
lancea.
crinita.
Salvia japonica.
Volkameria japonica.
Clerodendrum trichotomum.
Vitex ovata.
Cardamine ſcutata.
Sinapis cernua.
japonica.
Cupreſus japonica.
pendula.
Thuja dolabrata.
Dryandra cordata.
Sterculia tomentoſa.
Croton acutum.
japonicum.
Camellia ſaſanqua.
Taxus macrophylla.
verticillata.
Fumaria pallida.
racemoſa.

Fu-

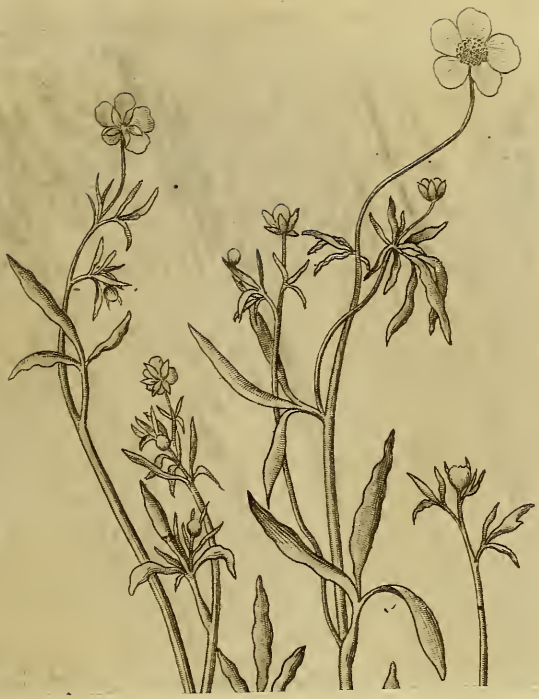

Ranunculus ternatus.

Fumaria decumbens.
incisa.
Dolichos incurvus.
cultratus.
lineatus.
hirsutus.
umbellatus.
Glycine villosa.
Lathyrus japonicus.
Hedysarum caudatum.
incanum.
microphyllum.
pilosum.
racemosum.
sericeum.
striatum.
tomentosum.
virgatum.
Citrus japonica.
Hopea lucida.
Picris japonica.
flexuosa.
Prenanthes chinensis.
debilis.
dentata.
hastata.
humilis.
integra.
lyrata.
multiflora.
squarrosa.
Serratula japonica.
Carduus linearis.
Atractylis lancea.
Atractylis ovata.
Eupatorium japonicum.
Artemisia capillaris.
japonica.
Gnaphalium japonicum.
Erigeron japonicum.
scandens.
Seneico japonicus.
Aster hispidus.
scaber.
Cineraria japonica.
Inula dubia.
japonica.
Arnica ciliata.
japonica.
palmata.
Perdicium tomentosum.
Chrysantemum japonicum.
Ophioglossum japonicum.
Osmunda japonica.
lancea.
ternata.
Todea hastata.
Acrostichum lingva.
Pteris nervosa.
sinuata.
Woodvardia japonica.
orientalis.
Hemionitis japonica.
Asplenium japonicum.
incisum.
lanceum.
Polypodium ensatum.

Poly-

Polypodium ellipticum.
falcatum.
glaucum.
haſtatum.
lacerum.
lineare.
marginale.
punctatum.
ſetoſum.
ſophoroides.
Cænopteris japonica.
Dickſonia ſtrigoſa.
Lycopodium japonicum.
ſerratum.
Marchantia japonica.
Stereocaulon ramuloſum.
Fucus biſerratus.
ſerratifolius.
Thunbergii.
Boletus dimidiatus.
agaricoides.

THESES.

I.

Peregrinationes ſolidiori doctrina et feliciori ingenio inſtructorum, in diverſas terras, ad emolumentum ſcientiarum in genere plurimum conferunt.

II.

Quo magis in ſtudio Hiſtoriæ naturalis verſamur, eo magis nobis patent vis et ſapientia Creatoris, qui tam minimo tam maximo naturam condidit admirabilem.

III.

Quin Hiſtoria Naturalis fructus magni pretii Medicinæ et Oeconomiæ hactenus tulerit et poſthac ferat, non poteſt dubitari.

IV.

Studium hujus ſcientiæ ætati dudum juvenili eſſe commendandum, merito nobis videtur poſſe contendi.

(3)

DE IPECACUANHA

DISSERTATIO

QUAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG,

COMMENDATOR. REG. ORD. DE WASA,
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD.
PLURIM. SOCIET. ERUDITAR. MEMBRO,

PRO GRADU MEDICO

conscripsit et publicæ censuræ offert

IMMANUEL BILLBERG,
Phil. Mag. Stipend. Rydberg.
Vestrogothus.

PARS PRIOR.

IN AUDIT. BOT. DIE IX DEC. MDCCCXXIV.

H. A. & P. M. S.

UPSALIÆ.
EXCUDEBANT REGIÆ ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

DE

IPECACUANHA.

DISSERTATIO.

America, cujus detectio in artes et litteras, omnemque victum et cultum gentium Europæarum singularem vim habuit, etiam in iis disciplinis, quæ medicinam attingunt, magnum fuit momentum, materiam medicam optimis locupletando auctibus. Copiam quidem haud exiguam remediorum orbis terrarum antiquus ad morbos infringendos utilium antea subministraverat; cognito vero Cortice Cinchonæ plurima eorum supervacanea evaserunt: et hoc unicum remedium valentissimum attulit auxilium contra multos morbos, qui antea visi erant insanabiles. Huc accedunt Tamarindus, Guajacum, Sarsapārilla, Jalappa, Ipecacuanha, multæque aliæ herbæ ex novo orbe advenæ, quæ gratæ acceptæque in praxin medicam sunt cooptatæ. Usus eximius horum vegetabilium in caussa fuit, quod tum inscitia hominum, tum lucri cupidine, pleraque eorum sæpe permutata atque interpolata sunt aliis, quæ vel propter speciei vel effectuum quamdam similitudinem a genuinis difficilius discernerentur. Manca inde facta est cognitio eorum naturæ investigatori, incerta nomenclatura et quod majus est, gravis error et confusio exsti-

tit in definiendis dosibus eorum ac virtutibus, quæ pro diversis generibus varient necesse est. Sic diu multæ in commercio diversi cortices ut Cinchonæ venditabantur, et promiscue in morbos adhibebantur, unde sæpe effectus, quem ex proposito remedio exspectavit medicus, longe alius comparuit. Recentiori demum ævo varias arborum species, ex quibus illi desumuntur, et quæ efficacissimum remedium ad febres discutiendas præbeat, ostenderunt Botanici.

In eadem sorte radix Ipecacuanhæ fuit; initio tantum imperfectam de illa habuerunt notitiam, et quo plura vegetabilia, quorum radices eandem vim emesin movendi habebant, innotueruut, eo frequentius commiscebantur hæ cum vera, omnesque sub communi denominatione Ipecacuanhæ vendebantur. Qua re, cum omnis Botanicorum et Medicorum de hac radice cognitio in summa perturbatione versaretur, multis scriptis ac disquisitionibus varie laboratum est ad materiam tam obscuram explicandam; donec certioribus denique experimentis, quibus ætas nostra lætatur, studioque diligenti Cl Virorum *Humboldt*, *Bompland*, *Decandolle*, *Merat* &c. factum est, ut clarior lux huic rei afferretur, omniumque exspectationi satisfieret. Observationes variorum auctorum circa hoc remedium in unum colligendo et in ordinem componendo aliquid materiæ medicæ emolumenti afferri crediderim: quare academico officio functurus radicem Ipecacuanhæ mihi tractandam proposui,

licet parum novi in re jam clara afferre me posse speraverim.

I. Sectio Physiographica.

Guil. Piso et *Marcgrav* primi Ipecacuanham *a*) in Europam intulerunt, et in opere suo, quod inscribitur Historia naturalis, seu de medicina Brasiliensi Antw. 1648 Fol. usum, quem ex ea Brasilienses capiebant, promulgaverunt. Brevi autem communem cum pluribus remediis sortem perpessa est: oblivione delituit ad annum circiter 1672, quo tempore Dr *Legras* ex suis itineribus in Galliam reversus eam denuo attulit. Quum autem ille medicus radicem eam majori dosi quam par erat adhiberet et cari prætii venderet, multum suæ famæ offecit pariter et remedii, utpote cujus usus admodum retardaretur. Tum demum quum major copia Ipecacuanhæ anno 1686 a mercatore quodam nomine *Garnier* Parisios allata esset, eoque virtutes ejus maxime commendarentur, in frequentiori usu esse cœpit. Associavit sibi medicum quem-

---

a) Nomen suum ex Brasilianorum lingua obtinuit et aliis insuper insignitur in America denominationibus ex gr. Ipecacoanna, Hippecoanna, Hypoacanna, Cagosanna, Cagosango, Stecksapillo, Sapo dicamerac &c. Lusitani eam Cypo de cameras, Hispani Rais de oro, vel Bexuquillo et Germanici Ruhrwurzel vocant. *Nicolai* Syst. Mat. med. Halæ 1751. T. II. p. 264.

dam Rhemensem. *Adrianum Helvetium*, ut praxi sua facultates radicis experiretur, quod etiam tam prospere huic successit et tantam celebritatem huic remedio comparavit, ut Rex *Ludovicus* XIV id magna pecunia ab illo redimeret et usum ejus publici juris faceret; tali modo crebro usu adhibita est per Galliam et inde per totam Europam radix Ipecacuanhæ.

Marcgrav et *Piso*, qui primi plantam cum radice descripserunt, figuraque satis probabili illustraverunt, eam nunc Ipecacuanham fuscam nunc cineream apellavere; præterea de alia specie, etiam Brasiliæ indigena, nomine Ipecacuanhæ albæ mentionem facit *Piso*. Videmus igitur jam tunc temporis plures hujus radicis species eadem vi sed diversa facie fuisse; ideoque quum deinde paulatim alia vegetabilia in America innotescerent, quorum vis emetica commune illis nomen Ipecacuanhæ imponeret, non mirum est, si cognitio eorum obscura et confusa evasit. Et quoniam descriptiones, quas dedere *Piso* et *Marcgrav* haud completæ erant parumque adferebant lucis, Botanici ne summa quidem adhibita cura determinare potuerunt, ex qua planta desumeretur genuina vel vera Ipecacuanha — præsertim quum in herbaris europæis rarissima esset et pauci eam in solo natali examinassent — nec explicare notitiam omnium sub hoc nomine provenientium radicum. *Linnæus*, sicut plerique sui temporis, unam tantum esse speciem credidit et quodam specimine

sicco forte reperto in herbario Cliffordtii, id descripsit et nomine OURAGOGÆ *b*) designavit; deinde hoc genus rejecit et ad genus LONICERÆ *c*) plantam retulit, secundum *Plukenet* et *Morison*, quorum profecto neutri visa est vera Ipecacuanha. Denique Cl. *Barrere* eam descripsit nomine VIOLÆ *d*), quod etiam Cl. *Allamand* in litteris ad Linnæum probavit; quorum ductus auctoritate rursus *Linnæus* mutavit genus et inter VIOLAS *e*) eam disposuit. Posterius *Vandelli* Ipecacuanham sub nomine POMBALIÆ *f*) descripsit et delineavit. Hac tanta varietate opinionum permotus *Wickman g*) ulteriori rem subjecit examini; ex quo patet, speciem *Allamandi* (Violam diandram L.) ob „calcar corollæ longissimum" longe diversam esse a Pombalia *Vandelli*, quæ calcari destituitur, sed ambas esse Violas: præterea credibile ei visum est, Ipecacuanham Pisonis, Ouragogam Linnæi et Violam Barreri ejusdem esse speciei ac Pombaliam. Deinde persuasit *Bergius*, Ouragogam esse veram Ipecaauanham Pisonis et esse speciem LONICERÆ *h*); ab hac disjungebat plantam, quam

---

b) *Linn.* Hort. Cliff. p. 486.
c) *Linn.* Mat. med. p. 24.
d) *Barrère* Æquinoct. p. 113.
e) *Linn.* Mant. pl. altera p. 484.
f) *Vandelli* Fasic. 1771. p. 7. T. I.
g) *Wickman* Diss. de Viol. Ipec. in *Linn.* Amoen. Acad. V. 8. p. 243.
h) *Bergius* Mat. Med. p. 101.

Barrere et Vandelli descripserant, cui nomen VIOLÆ *i)* servabat. Jam satis exploratam atque illustratam rem credebant scientiæ naturalis cultores, donec Cl. *Mutis* occasionem nactus est incolas Brasiliæ Ipecacuanham colligentes intuendi, ipsamque illam simul examinandi, unde pro certo statuere poterat, illam radicem vomitoriam ex planta desumi, quam Linnæus PSYCHOTRIAM EMETICAM *k)* nuncupavit. Recentiori ævo in eadem sententia fuerunt Cl. *Humboldt* et *Bompland;* sed observationibus Cl. Virorum *Brotero* et *Richard* ad certam demum scientiam pervenimus, genuinam radicem Ipecacuanhæ cineream vel brasiliensem, cujus in medicina usum præcipue adhibemus, esse speciem CEPHAËLIDIS, radices vero Psychotriæ emeticæ et Violæ Ipecacuanhæ spurias esse, quæ licet vim emeticam habeant, tamen ob hanc caussam parum in Europa usurpentur. Ut igitur Lectores absolutam de his plantis habeant cognitionem et differentiam inter eos ipsi dijudicare possint, descriptiones earum jam sistere mihi in animo est.

1. CEPHAËLIS IPECACUANHA: capitulo terminali solitario, involucro tetraphyllo; foliis oppositis oblongo-ovatis, supra scabris, subtus subpubescentibus, caule adscendente; radice repente.

Willd. Anl. z. Selbst. ed. 2. p. 100. — Jahrb. der

---

i) *Bergius* l. c. p. 710.

k) *Linn. Fil.* Suppl. pl. p. 144.

Pharm. 1804. p. 73. *Richard* Bullet. d. l. Faculté de Med. 1818. IV. p. 92. — *Schultes* Syst. Veg. V. p. 210. — Callicocca Ipecacuanha *Brotero*, Trans. Linn. Soc. VI. p. 137. t. 6 (optima). — *Merat* in Dict. d. Sciences Med. T. 26. p. 2. t. 1. — *Römer* Arch. 3 B. p. 455. — *Büchner* Repert. f. d. Pharm. 7 B. p. 292. — Ouragoga *Linn.* Hort. Cliff. p. 486. — Lonicera Ipecacuanha *Linn.* Mat. med. p. 24. — *Bergii* Mat. med. p. 101. — Ipecacuanha fusca *Marcgrav* Med. Bras. p. 17. — *Piso* Med. Bras. p. 231. — Ipecacuanha brun *Decandolle* Mem. de l. Soc. d'Emulat. 2 edit. 1802. p. 238.

Descriptio. *Radix* perennis, horizontalis, repens, parte superiori gracilis, non annulata vel lævis, radiculis fibrosis capillaribus; parte inferiori 2-3 lin. crassa, simplex vel parum ramosa, flexuosa, tuberculata, tuberulis oblongis, annulatis: annulis densissime approximatis sublignosis inæqualibus tuberculatis, epidermide fusca, parenchymate albo, in recenti planta sublignoso fragili resinoso; medulla lignosa filiformi. *Caudex* adscendens primum subterraneus, demum erectus, pedalis, caule suffrutescente simplici, obsolete tetragono, basi stipulis e foliis deciduis, apice subpubescente. *Folia* in apice caulis 6-8, opposita breviter petiolata ovata acuminata integerrima, basi sensim attenuata laterinervia fere glabra, 2-4 poll. *Stipulæ* 2 sat magnæ oppositæ, basi coalitæ pubescentes, superne fissæ in lacinias 5-6 angu-

stas. *Flores* albi parvi congesti, sessiles in capitulo parvo terminali ad apicem pedunculi semipollicaris reflexi, 10-12 floro et ultra, bas involucro regulari tetraphyllo concavo pubescente, foliolis exterioribus majoribus orbiculatis acuminatis, interioribus minoribus ovatis *Calyx* obovatus inferne germini adhærens extus pubescens, dentibus 5 brevissimis. *Corolla* infundibuliformis, extus pubescens, tubo cylindrico, limbi laciniis ovatis oblongis reflexis acutis *Stamina* quinque apici tubi inserta erecta, limbo duplo breviora, filamentis brevissimis, antheris linearibus filamentis paullo longioribus. *Germen* inferum biloculare, loculis monospermis disco epigyno crassiusculo, stylo simplici, stigmatibus 2 elongatis, divergentibus, magnitudine antherarum. *Nuculanium* ovatum rotundatum, dentibus calycis coronatum, primum purpureum, dein atroviolaceum, nuculis 2 albidis altero latere planis. *Nuculæ* epispermio tenuissimo, endospermio corneo, embryone erecto — Secundum *Richard.* — Ord. naturalis RUBIACEARUM — Crescit in umbrosis silvis Brasiliæ provinciarum Fernambucco, Bahia, Rio Janeira &c. Floret mensibus Nov. Decemb. et Jan Baccæ maturescunt mense Maji.

2. PSYCHOTRIA EMETICA: caule suffruticoso erecto; Foliis lanceolatis glabris, junioribus subtus pubescentibus; stipulis extrafoliaceis ovatis; floribus racemosis, axillaribus.

Mutis in *Linn. Fil.* Supl. p. 144 (excl. syn.) —

Willd. Sp. pl. I. p. 968. (excl. syn.) — *Poiret* Enc. Meth. V. p. 705. — *Richard* Bullet. d. l. Fac. de Med. 1818. n. IV. p. 96. — *Merat* in Dict. d. Sciences Med. T. 26. p. 4. t. 2. — *Büchner* Repert. f. d. Pharm. 7 B. p. 294. — *Humb.* et *Bompl.* pl. Æquin. T. II. p. 142. t. 126. (opt.) — Psychotria emetisca *Gmelin* Syst. Veg. p. 364. — Cephaëlis emetica *Persoon* Syn. pl. I. p. 203 (excl. Obs.).

Descr. *Radix* perennis ramosa perpendicuris, cylindrica 2-4 lin. crassa, per intervalla ıgustata vel quasi articulata, striata, radiculis ıibusdam gracilibus fibrosis. *Caulis* suffrutiısus erectus bipedalis simplex teres tenuiter ıbescens. *Folia* lanceolata acuta, basi sensim ı petiolum brevem attenuata opposita venosa, argine tenuiter ciliata, adultiora glabra, juniıa subtus pubescentia. *Stipulæ* binæ parvæ oıatæ acutæ pubescentes caducæ. *Flores* basi nguli bracteola minima, per racemos parvos ıspositi in pedunculo communi axillari villosi ıngitudine petiolarum. *Calyx* virescens tubo ırmini infero adhærente, limbo campanulato ıtus pubescente patente, laciniis 5 ovatis-obıngis recurvis. *Corolla* calyce multo longior ba, limbo subcampanulato patente, 5-fido, laıniis oblongis reflexis, fauce barbato. *Stamina* uinque erecta inclusa, tubo inserta; antheris blongis. *Germen* inferum obovatum, disco eıgyno annulari. *Stylus* simplex, calyce parum ıngior apice incrassatus; stigmatibus binis gloosis. *Nuculanium* ovato globosum cærulescens, ispermum; nuculis ovatis, latere plano carina-

tis; convexo apice sulcis 5 convergentibus. *men* ut in Cephëlide Ipecacuanha. — Secund *Richard.* — Ordo naturalis RUBIACEARUM. Habitat in Peru circa fluvium Magdalenæ. Similis Cephaëlidi Ipecacuanhæ, sed differt sentia involucri, fauce corollæ barbata, stigm bus globosis et bacca disperma.

3. VIOLA IPECACUANHA: foliis ovalibus m gine subtusque pilosis; petalo inferiore plan

Linn. Mant. pl. alt. p. 484. — Supl. p. 397. *Bergius* Mat. med. p. 710. — *Willd.* sp. pl. I. 1172. - *Poiret* Enc. Meth. VIII. p. 41 n. 77. *Pio* Viol. p. 41. n. 77. — *Merat* in Dict. des ences med. T. 27. p. 5. — *Büchner* Repert. f Pharm. 7 B. p. 297. — *Persoon* Syn. pl. I. p. 2 — Jonidium Ipecacuanha *Ventenat* Jard. c Malm. p. 27. — *Schultes* Syst. Veg. V. p. 398. Pombalia Ipecacuanha *Vandelli* Fasc. 1771 7. t. 1. — Viola grandiflora *veronicæ folio loso, Barrère* France Æquin. p. 113. — Ipecacu ha blanca *Marcgrav* et *Piso* Med. Brasil. p. 1

Descr. *Radix* perennis fibrosa alba ra sa farinosa. *Caulis* bipedalis erectus cylindri lævis ramosus. *Folia* alterna petiolata ellipti argute serrata, supra glabra subtus margine pubescentia. *Petioli* brevissimi. *Stipulæ* binæ s riosæ lanceolatæ carinatæ aristatæ pilosæ. *Flo* laterales solitarii pedunculati cernui, pedunc foliis breviore. *Bracteæ* in medio pedunculi næ brevissimæ, lanceolátæ, apice pilosæ. *Ca*

entaphyllus persistens, margine muricatus. *Pe-*
ala quinque alba: duo calyce breviora linearia;
uo paulo longiora reflexa emarginata; unum
aximum retusum latum basi gibbum absque
alcare, subtus pubescens. — Secundum *Van-*
elli. — Ordo naturalis VIOLACEARUM. — Cre-
it Brasiliæ, ubi radix ad emesin movendam
n dosi unius drachmæ adhibetur.

Hæ species jam recensitæ præcipue in usu
t commercio versantur, sed præterea aliæ mul-
e plantæ, quarum radices vim habent emeti-
am, indeque nomen Ipecacuanhæ mentiuntur,
el in terris ubi crescunt pro hac substituun-
ur. Aliquando etiam quædam earum cum ea
ommixtæ in Europam transportantur. Quæ ad
ostrum venerunt notitiam sunt inprimis se-
uentes:

4. VIOLA PARVIFLORA L. cui America me-
idionalis est patria. Ejus radix similem qui-
em ostendit colorem cum radice Cephaëlidis
pecacuanhæ, sed annulis minus distinctis nec
um amaro sapore; præterea medulla lignosa in
la flavescens, substantia corticalis semper cras-
or et in ea rimæ longitudinales notantur; ubi
angitur, commissuræ minus resinosæ sunt;
on tamen farinosæ.

5. VIOLA ITOUBOA *Aublet* vel V. calceola-
ia L. Ex qua secundum *Bajon l)* sumitur I.

---

l) *Merat*, sur l'Ipecac. in Dict. des Sciences Med.
T. 26. p. 6.

pecacuanha Cayennensis. Radices habet cras usculas, tortuosas et inæquales; distinguitur i super a ceteris, foliis lanceolatis pilosis floreq solitario.

6. Viola diandra L. Hujus quoque i dices dicit *Decandolle m)*, in commercio cum Ip cacuanha cinerea mixtas, occurrere. De Vio emetica, cujus radices vomitum ciant, menti nem facit *Humboldt*, nullam vero ejus de descriptionem.

7. Cynanchum Ipecacuanha Willd. v Asclepias asthmatica L. Ipecacuanham alba ex insula de France profert, a violæ Ipecac anhæ radice, quæ etiam dicitur alba, probe stinguendam. Illius radices sunt tenues al læves, absque annulis transversalibus et cu medulla lignosa tenuissima. Planta volubilis littoribus marinis insulæ de France crescit, i que radices pro Ipecacuanha genuina adhibe tur; anceps vero est remedium, facile enim se sum siccitatis et ardoris in faucibus, aliaq symptomata inflammatoria excitat.

8. Cynanchum tomentosum Lamark, lo Ipecacuanhæ veræ in nosocomiis Ceylonensib sumitur.

9. Secamone emetica Brown, vel Pe ploca emetica Retz. eundem præbet usum

---

m) *Decandolle*, Recherches botanico-medicales sur l

ndia orientali; idem PERIPLOCA INDICA L. in ns. Ceylon.

10. ASCLEPIAS CURASSAVICA L. adhibetur ro Ipecacuanha secundum *Decandolle* in insulis Antillicis *n*).

11. DORSTENIA BRASILIENSIS, Lam. et DORST. ARIFOLIA Lam. radicibus emeticis secundum Cl. *Humboldt* gaudent; quarum illa contra Dysenteriam sub nomine *Coa-apia* auctoribus *Marcgrav* et *Piso o)* utuntur Brasilienses.

12. EUPHORBIA IPECACUANHA L. quæ Americam septentrionalem inhabitat et ejus radices cylindricas tenues flavescente-cinereas, medullaque lignosa cortice multo crassiore prædias, ad emesin ciendam adhibent incolæ.

13. EUPHORBIA TIRUCALLI L. in Malabar ut Ipecacuanha valet.

14. SPIRÆA TRIFOLIATA L. idem in Virginia, ut *Peyrilhe p)* confirmat.

15. BOERHAVIA HIRSUTA L. in Guinea secundum eundem Auctorem pro Ipecacuanha.

---

diverses espèces d'Ipecacuanha, in Bullet. de l. Société d. l. Faculté de Medic. de Paris. T. I. 1805.

n) Præterea plurimæ plantæ ex familia Contortar. eadem gaudent efficacia.

o) l. c. p. 52 et p. 232.

p) Merat. l. c. p. 7.

16. PASSIFLORA QUADRANGULARIS L. in in sula de France radix ut emetica prodest.

17. TRIOSTEUM PERFOLIATUM Vahl. sumi tur de sententia Cl. *Willdenow q)* pro Ipecacu anha in Virginia.

18. PODOPHYLLUM PELTATUM L. in Caro lina secundum eundem Auctorem; sicut

19. PSORALEA GLANDULOSA L. in insuli Bahamensibus.

20. Cl. *Chapotin r)* docuit, semina cujus dam MOMORDICÆ in insula de France crescentis quam incolæ *Papangaye* vacant, vim vomitivar habere, sed simul drasticam, unde eorum usu in medicina obolitus est.

21. Ille medicus radicem etiam cujusdar ARISTOLOCHIÆ in eadem insula pro Ipecacuan ha adhiberi contendit.

22. Infusum foliorum NICOTIANÆ TABAC L. emetici loco in initio febrium putridarum ut bonam medicinam domesticam in Svecia adhi beri docuit *Bergius s)*.

Hæc vegetabilia vim emeticam habentia a nostram memoriam venerunt; sed haud dubi adhuc magnus numerus in variis terris cresci plantarum

---

q) Jahrb. der Pharm. 1804. — *r)* *Merat* l. c. p. 8
s) Mat. med. p. 119.

plantarum ejusdem efficaciæ, quæ pro Ipecacuanha jam ponuntur vel substitui possint. Etiam in Europa complura vegetabilia novimus, quæ vel ante Ipecacuanham cognitam ad vomitum faciendum in usu fuerunt vel posthac similem virtutem aperuerunt. Sunt præcipue: *Asarum europæum; Gratiola officinalis; Scilla maritima; Viola tricolor, odorata* et *canina; Paris quadrifolia; Bryonia dioica* et *alba; Asclepias vincetoxicum; Plumbago europæa; Arnica montana; Polygonum aviculare;* plures species europææ *Euphorbiæ; Sambucus nigra* &c. *t)*

II. Sectio Pharmaceutica.

Sub nomine Ipecacuanhæ plurimorum jam enumeratorum Vegetabilium radices in commercio mixtas occurrere Cl. *Humboldt u)* et *Decandolle* contendunt. Fortasse res ita sese in America habet, sed apud mercatores europæos diligenter separantur et veræ a spuriis discernuntur. Neque enim in Pharmacopoliis parisiensi

---

t) Ulterius de hac re legi potest apud *Coste* et *Villemet*, matiére medicale indigéne. Nancy 1793; *Decandolle* l. c.; *Loiseleur Deslonchamps* recherches sur plusieurs Euphorbes indigénes, qui peuvent remplacer l'Ipecacuanha; in Journ. gen. de Medicine 1811. T. XLI. — *Hoffberg*, Anvisning till Växtrikets kännedom. Holm. 1784 &c.

u) *Humb.* in litteris ad *Merat* l. c. p. 9.

bus *Merat*, neque in germanicis *Büchner v)* alias reperiebat, quam quæ cum radice Cephaëlidis ab omni parte congruerent. Etiam in Svecia, quantum equidem cognoverim, nulla præter hanc occurrit. Nonnumquam quidem aliæ species Ipecacuanhæ inveniuntur, sed plerumque in collectionibus botanicis vel pharmaceuticis ut raræ vel singulares asservantur. Sunt hæ præsertim radices Psychotriæ emeticæ, Violæ Ipecacuanhæ et Ipecacuanhæ ex insula de France; quas fusius, ut bene distinguantur, describendas censui, et quidem

Species I. IPECACUANHA COMMUNIS (a *Cephaëlide Ipecacuanha*, Richard l. *Callicocca Ipec.* Brotero.) — Omnium, quæ in pharmacopoliis europæis occurunt, ea est vulgatissima et sola ad usum medicum permissa. *Merat* hujus distingvit tres varietates;

Var. 1:a. IPECACUANHA CINEREA s. ANNULATA. Hæc illius Ipecacuanhæ, quæ vulgo venditur, duas partes conficit. Radices sunt valde inæquales, torulosæ, annulis exsertis quasi rugosis, ita ut diameter pro quaque linea diminuatur; colorem habent cinereo-fuscescentem, unde mercatores eam *fuscam* vel *nigram* denominant; sunt insuper fragiles et facile in coarctationibus inter annulos rumpuntur, fracturam cineream, resinosam, duram offerentes. Sapor amarus, nauseosus, subacris. Distinguitur ita-

---

v) *Büchner* repertor. für die Pharmacie. T. 7.

que epidermide extrinsecus fuscescente-cinereo, parenchymate resinoso et sapore amaro.

Var. 2:a. IPECACUANHA RUBRO-CINEREA, tertiam partem efficit. A priori differt colore epidermidis rubrescente, parenchymate etiam resinoso, interdum albo, subrubicundo: sapor magis amarus quam in priore. Ea fortasse non est nisi variatio modo nominatæ.

Var. 3:a. IPECACUANHA ALBO-CINEREA, prioribus magis dispar, nam annulos minus exsertos et magis æquales, etsi satis distinctos habet; color albescente-cinereus, parenchyma resinosum, sapor æque amarus ac in antecedente; præterea multo crassior, quam priores. Verisimile videtur has differentias inde ortas esse, quod jam perfectius formata atque maturior fuerit collecta. Radici Psychotriæ emeticæ haud absimilis, sed sapore amaro et parenchymate resinoso satis distincta.

Spec. II. IPECACUANHA STRIATA s. NIGRA (a *Psychotria emetica* Mutis). — Hæ radices non tortuosæ sunt, nec tantum numerum annulorum, rugis insignitorum habent, quantum Cephaëlis; sed in longitudinem striatæ, per intervalla angustatæ, vel annulis paucis latis inæqualibus præditæ, inter quos sulci transversales tantum ad dimidium ambiunt, parum alte impressi quamvis interdum ex ipso meditullio, quod cortice multo angustius est, oriri videantur. Radices

præterea 1-3 poll. longæ, 2-4 lin. crassæ, epidermide cinereo-rubrescente, madefacta vero brunnea, parenchymate minus duro, quam in Cephaëlide, sed tamen resinoso et nigrescente-cinereo, præsertim humectato. Sapor principio nullus, quo bene distinguitur hæc species a Cephaëlide, dein subaromaticus, fere ut piper nigrum; odor nullus. Non confundenda cum radicis Cephaëlidis ea parte, quæ caudicem inter et radicem annulatam posita est, et quæ probe in pharmacopoliis ab Ipecacuanha sejungitur. Ex America in Europam per Cadicem venit, sed quia parvi æstimatur, non reperitur nisi apud paucos drogistas.

Spec. III. IPECACUANHA AMYLACEA s. ALBA (a *Viola Ipecacuanha* L. *x*). — Ad varietatem tertiam radicis Cephaëlidis proxime accedit, sed illud interest, quod radices quidem annulatæ sunt, sed annulis tantummodo semicircularibus; cylindricæ, rugosæ, tortuosæ, 3-5 poll. longæ, 1-2 lin. crassæ, epidermide albicante,

---

x) Credit Cl. *Büchner* hanc speciem ex ignota specie Violæ sumi, et aliam Ipecacuanham albam vel spuriam ex Viola Ipecacuanha L. venientem ponit. Comparata vero utraque hac specie nulla alia videtur differentia, quam quæ diverso colligendi tempori, diversoque accremento atque maturitati tribui posset; ideoque speciem quintam apud *Büchnerum* ab hac disjungere nolui, quia credo ambas ex Viola Ipecacuanha L. desumi, donec posterum ævum errorem forsan in eo esse edocuerit.

parenchymate albo, farinoso, minime resinoso; — medulla lignosa a Cephaëlide haud differt. Saporem principio nullum excitat, diu vero masticata subaromaticum, neque tamen amarum. Est præterea non fragilis, sed mollis et flexilis. Ideoque ab Ipecacuanha cinerea plane distinguitur annulis non circularibus, parenchymate farinoso, mollitie et flexilitate, ac sapore nullo modo amaro. Ad usum Medicinæ in Europa non adhibetur, tantum apud drogistas servatur.

Spec. IV. Ipecacuanha filamentosa s. alba ex insula de France (a *Cynancho Ipecacuanha* Willd.). Rarissima est in Europa et radici Asclepiadis Vincetoxici L. fere consimilis esse dicitur. Secundum *Decandolle* hæ radices sunt tenues, filamentosæ, albæ, læves, absque annulis transversalibus; medulla lignea tenuissima capillacea; sapor fere nullus.

Itaque ex his præmissis facile videtur veram radicem Ipecacuanhæ *(Cephaëlid. Ipecacuanhæ)* ab omnibus aliis sub hoc nomine occurentibus distinguere. Semper insignis suis torulis annularibus, epidermide fuscescente cinerea, qui color in radice humida in brunneum abit; parenchymate duro cum punctis resinosis, ubi frangitur lævi et sapore valde amaro. Ceteræ omnes radices annulos minus distinctos vel tantum semicirculares habent; parenchyma ubi fran-

gitur asperum, etiam farinosum; saporem numquam amarum, sed potius subdulcem vel subacrem excitant.

DE
IPECACUANHA
DISSERTATIO

QUAM
VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG,
COMMENDATOR. REG. ORD. DE WASA,
MED DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD.
PLURIM. SOCIET. ERUDITAR. MEMBRO,

PRO GRADU MEDICO

conscripsit et publicæ censuræ offert

JOH. OTTO LIDSTRÖMER
Phil. Mag. Stipend. Possieth.,
Roslagus.

PARS ALTERA.

IN AUDIT. BOT. DIE X DEC. MDCCCXXIV.

H. A. & P. M. S.

UPSALIÆ.
EXCUDEBANT REGIÆ ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

DE'

IPECACUANHA.

DISSERTATIO.

III. Sectio Chemica.

Jam prioribus temporibus a compluribus chemicis radix Ipecacuanhæ examinata et in elementa sua resoluta; inter quos præcipue *Boulduc*, *Lassone*, *Cornette*, *Lewis*, *Casp. Neumann*, *Cartheuser*, *Henry*, *Irvine* et *Massonfour* nominare placet. Recentiori ævo ulteriori examini chemico subjecerunt Cl. *Bucholz* et *Pelletier*, quorum analysibus omnes pristinæ disquisitiones de hac planta superfluæ redditæ sunt. Has breviter commemorare svadet materia.

Bucholz *a*) primum radicem (cineream seu annulatam ut videtur; utram enim resolvendam sibi sumserit, designare omisit) in pulverem redactam cum spiritu concentrato maceravit; tincturam inde factam ad siccum evaporavit extractum; hoc deinde aethere sulphurico digessit, cujus auxilio materiam mol-

a) Taschenbuch für Scheide-künstler. 1818. pag. 69. seqq.

lem balsamicam extraxit, quam *resinam* (Weichharz) vocavit. Illa resina in spiritu concentrato, æthere, oleo amygdalino, ætheroleo Terebinthinæ et solutione kali caustici erat facile solubilis; ab acidis vero sulphurico et nitrico nullam passa est mutationem. — Ea pars extracti, quæ æthere non erat solubilis, denuo cum spiritu concentrato tractabatur, qui *saccharinum* reliquit. Hoc colatione remoto, solutio illa spirituosa ad siccum evaporata est et residuo adjecta aqua, quæ non solutam reliquit materiam floccosam, *ceræ* haud absimilem, solutione vero *materiam extractivam* excipiebat, quæ, ad siccum redacta, erat fragilis, colore ferrugineo, sapore amaro, in spiritu et aqua facile solubilis, non vero in æthere. Ex ejus solutione per aquam præcipitatum oriebatur ab acetate plumbico, muriate stannico, nitrate hydrargyrico et tinctura gallarum; a muriate et sulphate ferrico, Alumine, muriate barytico et superoxalate kalico nulla visa est mutatio. Quarta grani pars interne sumta nauseam, salivationem, aliosque sensus morbosos excitavit, unde in hac materia vim Ipecacuanhæ residere colligebatur.

Pulveris residuum post primam cum spiritu macerationem, deinde cum aqua coquebatur et Decoctum mucilaginosum ad siccum evaporatum est, ac in nova aquæ quantitate solutum materiam *amylaceam* reliquit, sed *gummosam* solutioni aquosæ immissus spiritus præci-

ɔitavit. Reliqua pars pulveris nec spiritu nec ıqua solubilis denuo cum æthere macerata est; ıb hoc vero non mutata, solutione kali causti-:i digesta est. Hæc solutionem fusci coloris effecit, quæ acido acetico saturata amylum de-posuit, quod colando removebatur. Deinde illa solutio acetatis kalici spiritu commixta est, cujus ɔpe gummi deponebatur.

Postquam his modis pulverem tractaverat, residuum in cinerem cremavit, ex quo carbo-netem, sulphatem et muriatem kalicum, sili-:ium, aluminium, oxidum ferricum et cupri-:um extraxit.

Continent igitur partes 1000 radicis Ipe-cacuanhæ secundum *Bucholz:*

Extractivi — — —	194,104
Gummi — — —	506,250
Amyli — — —	132.000
Resinæ (Weichharz) —	24.334
Sacchari — — —	20,000
Ceræ — — —	7,500
Lignosi — — —	108,000
Aquæ cum deperditione —	7.812
	1000 —

Pelletier b) paullo diversam methodum adhi-

b) Recherches chemiques et physiques sur l'Ipecacuanha par *Magendie* et *Pelletier*, in Journ. de Pharmacie 1817 p. 145. seqq. — Partem physicam ille, chemicam hic conscripsit

buit, sed fere eadem elementa obtinuit. Primum illam varietatem radicis Ipecacuanhæ, quam supra cineream nominavimus, et quam ille falso pro Psychotria emetica habuit, suo examini subjecit. — Pars corticalis a medulla lignosa interna sejungebatur, ut separatim quæque earum disquireretur. Illa in pulverem redacta cum æthere sulphurico tamdiu macerabatur, quoad nihil amplius solveretur; tinctura, quæ hoc modo obtinebatur, in retorta vitrea usque ad siccum destillata, resina mollis odorata restabat, quam *Pelletier* materiam pinguem oleosam (matiere grasse huileuse) vocavit. Cum ex æthere nihil ulterius extraheretur, residuum cum spiritu concentrato adhibito igne digerebatur, unde tinctura obtenta est, quæ refrigerata leves floccos, ceræ naturam referentes, deposuit. His colando remotis, tinctura ad siccum evaporata residuum croceum reliquit, cujus pars major in aqua solubilis, altera vero pars cera erat. Etiam hæc solutio aquosa evaporata est, eaque extractum amarum et inodorum reliquit; quod, quum reactionem ad acidum gallicum ostenderet, solutioni acetatis ferrici colorem viridem inducens, cum carbonate barytico commixtum est, ut hoc acidum sejungeretur. Gallas baryticus hoc modo ortus colatione remotus est, et solutioni adjectus acetas plumbicus donec nihil amplius præcipitaretur; præcipitatum in filtro receptum lavabatur et aquæ immittebatur, per quam gaz sulphureti hydrogenii ducebatur, quod plumbum a materia vegetabili demeret, quæ denum eva-

porando obtinebatur pura. In hac inesse vim radicis ipecacuanhæ intellexit Cl. *Pelletier*, ideoque *emetinum* vocavit, idque nihil aliud est quam quod *Bucholz* extractivum nuncupat.

Postquam pulvis Ipecacuanhæ has mutationes per ætherem et spiritum subiverat, residuum cum aqua frigida maceratum est, qua Gummi et deinde aqua fervida, qua amylum extrahebatur.

Eodem modo partem lignosam radicis et alias species Ipecacuanhæ tractavit *Pelletier:* quarum analysium hæc est summa:

Pars corticalis Ipecac. cinereæ		*Pars lignosa (Meditullium ejusdem radicis)*	
Materiæ oleosæ	2	Emitini	1,15 *c)*
Emetini	16	Extractivi non vomitivi	2 45
Ceræ	6	Gummi	5,
Gummi	10	Amyli	20,
Amyli	42	Lignosi	66,60
Lignosi	20	Acidi Gallici } Materiæ oleosæ }	vestigium
Acidi gallici	vestigium		
Deperditt.	4	Deperdit.	4,80
	100		100

In *Ipecacuanha rubro-cinerea*, quam recte

c) Ex hoc perspici potest, quam utile sit meditullium in pharmacopoliis a parte corticali removere, antequam radix Ipecacuanhæ in pulverem redigitur.

Cephaël. Ipecacuanham vocat, hæc invenit *Pelletier*.

Emetini	14
Materiæ oleosæ	2
Gummi	16
Amyli	18
Lignosi	48
Ceræ vestigium	
Deperdit.	2
	100

In radice *Psychotriæ emeticæ* novem centesimas partes reperit esse Emetinum, duodecim autem materiam oleosam; reliquum erat amylum cum gummi et lignoso.

In radice *Violæ Ipecacuanhæ*: emetini centesimas partes sex deprehendit, materiæ oleosæ partes duas; reliquum erat multum amyli sed parum lignosi.

In radice *Cynanchi Ipecacuanhæ*, quam *Pelletier* falso pro Viola ipecacuanha habuit, reperit

Emetini	5
Gummi	35
Glutinis	1
Lignosi	57
Deperdit.	2
	100

Ex his igitur experimentis intelligitur, in Ipecacuanha duo imprimis elementa esse, quæ

attentione digna sint; quia in iis omnis vis et efficacia hujus radicis consistit, quorum primum est materies, quam *Bucholz* balsamicam et *Pelletier* pinguem oleosam vocat; alterum materies extractiva, quod *Pelletier* emetinum appellat.

1:o Materia oleosa, quæ per ætherem extrahi potest, colorem habet pulchre fulvum, saporem in lingva subamarum et subacrem excitat; quemadmodum olea pleraque vegetabilia partim constat ex oleo volatili, quod odorem Ipecacuanhæ proprium emittit, partim ex oleo fixo pingvi et parum odorato. *Henry* et *Irvine*, quibus non contigit illa ab emetino sejungere, pro resina habuerunt, in qua hic omnem vim Ipecacuanhæ sitam putavit. Hanc vero opinionem radix Psychotriæ refutat, quæ maxima quantitate pollens materiæ oleosæ, tamen multo minus efficax est radice Cephaelidis. *Caventou* etiam complura grana interne sine ullo effectu sumsit.

2:o Emetinum, inter bases salium vegetabiles a *Pelletier* numeratum, multis gaudet characteribus, quos vulgo materiæ extractivæ tribuunt: in aqua et spiritu facile solvitur, non vero in Æthere; in ejus solutione aquosa præcipitatum faciunt acetas plumbicus, nitras hydrargyrosus, murias hydrargyricus et murias stannicus. Statu sicco colorem habet ferrugineum, saporem amarum subacerem non vero nauseosum, odorem fere nul-

lum; in crystallos redigi non potest et aëri expositum attrahit humorem. Calore subter + 100° Cels. non mutatur, sed in caloris gradu, quo in vaporem abeat aqua, turgescit, fit nigrum, decomponitur et aquam, acidum carbonicum, oleum empyreumaticum, acidum aceticum &c. efficit; carboque porosus restat. Secundum *Pelletier* acidum sulphuricum non nisi concentratum agit in emetinum; ex acido nitrico destruitur igne adhibito; acidis muriatico, phosphorico et acetico solvitur sine decompositione. Per solutionem aquosam acidum gallicum efficit præcipitatum canum, in quo est conjunctio hujus acidi cum emetino, in aqua ægre solubilis et omni vi emetica carens; — quare decoctum Gallarum est efficacissimum remedium ad sistendas vomitiones incontinentes ex incaute adhibito emetino ortas. — Alkalia tantum concentrata agunt in emetinum destruendum. Tartras kalico stibicum emetinum non mutat, quod scire prodest, quia cum hoc sale Ipecacuanha sæpe præscribitur. Decoctum Cinchonæ leve præcipitatum facit in solutione aquosa. Saccharum, Gummi et aliæ materiæ vegetabiles in emetinum nullam vim habent.

Sicut jam monstratum est in emetino omnis vis Ipecacuanhæ sita est, etiam parva dosi, radicis ordore ingrato et sapore nauseabundo nec molestat, nec parietibus oris et faucium adhæret, ob eamque caussam gratius est ad internum usum. Dosis emetini vulgo sunt grana duo vel

tria forma pulveris cum saccharo, aut potiùs in aquæ unciis quinque aut sex soluta, quæ sumantur bipartita. Infantibus præscribitur quarta aut dimidia pars grani. Majori dosi haud facile dari potest sine effectibus periculosis; tunc enim vehementer agit in organismum animalem; vomitiones enim incontinentes et frequentes dejectiones alvi, quas sequuntur somnolentia, convulsiones et mors, ex nimia dosi exsistere solent. Post mortem substantia pulmonum et membrana mucosa canalis intestinalis inflammata visa est.

Si diversam spectaveris quantitatem Emetini in diversis speciebus Ipecacuanhæ, varietas cinerea Cephaelidis plurimum continere videtur, deinde varietas rubro-cinerea, tum striata et alba, in quibus minima copia inest. In usu igitur medico præcipue illa adhibenda, quam etiam experientia efficacissimam esse docuit.

In pharmacopoea parisiensi duo præparata emitini sunt recepta: 1:o POTIO EMETICA CUM EXTRACTO IPECACUANHÆ (emetino) ex Extracti Ipecacuanhæ granis quatuor, Syrupi de Adiantho uncia una et aquæ unciis novem; quæ sumitur tripartita horæ quadrante interposito: 2:o SYRUPUS DE IPECACUANHA, ex Extracti Ipecacuanhæ drachmis decem, aquæ libris sex et sacchari albi libris duodecim, quæ coquuntur ad Syrupum. — In pharmacopoea Svecica nullum præparatum est emetini, nec quantum egomet comperi, ullus medicus in Svecia id usu exploravit.

IV. Sectio Therapeutica.

Rationes adhibendæ Ipecacuanhæ sunt: 1:o SUBSTANTIA *d*) quæ efficacissima est forma, cujus dosis pro variis indicationibus varia est. Ad emesin movendam dantur adultis pulveris grana quindecim vel viginti vel etiam drachma dimidia. Contendit tamen *Geoffroy e*) grana sex aut decem esse satis ad eundem effectum provocandum, quem Scrupulus unus. Infantibus præscripsit *Rosenstein f*) granum unum cum saccharo quovis quadrante horæ ad emesin, sine metu justo vehementioris vomitus. Quibus vomitus ægre cietur vis Ipecacuanhæ adjecto grano uno Tartratis kalico-stibici augetur. Ad saporem nauseosum involvendum acidulum aliquod ex. gr. conserva rosæ vel vinum addi potest. — Ut faceat tantum nauseam et membranas mucosas stimulet, secretionesque in ventriculo, hepate et pulmonibus augeat, præscribitur minori dosi grani unius ad duo vel quatuor. 2:o DECOCTUM et 3:o INFUSUM, sed hæ duæ formæ evitandæ, quia partes mucilaginosæ radicis, quominus aqua materiam efficacem ex-

---

d) Dum in pulverem redigitur radix, mortarium linteo tegendum est, ne oculi, nares, os &c. afficiantur, nam Opthalmia, Coryza, Angina, Epistaxis, hæmoptysis, dyspnoea &c. facile inde exoriri possunt; quæ tamen mala post paucos dies sua sponte vel per venæsectionem cessant. *Geoffroy* mat. med. 1761. T. 2. p 137.

e) l. c. p. 140.

f) *Rosenstein* Afhandl. om Barnsjukd. ed. 3. p. 213.

trahat, impediunt; ideoque ad emesin movendam sunt vanæ — 4:o INFUSUM VINOSUM vel VINUM IPECACUANHÆ Ph. Sv. quæ optima infantibus et hominibus delicatioribus est forma. Datur illis cochlear minutum vel plura pro ætate et adultioribus cochlear magnum horis singulis vel alternis, donec sequatur vomitus. — Præter has etiam in Pharmacopœa Svecica aliæ formulæ sunt receptæ, quæ sunt: PULVIS IPECACUANHÆ THEBAICUS, qui addito opio optimum fit remedium sudorificum dosi granorum decem ad Scrupulum unum; saporis fastidiosi caussa cum syrupo Sambuci, Juniperi vel potius charta amylacea involutus sumitur. — PULVIS IPECACUANHÆ HYDRARGYRATUS, ad utendum aptus, quum etiam alvus movenda est, sicut in initio febrium; hujus dosis adultis est Scrupulus unus. — TROCHISCI IPECACUANHÆ; ad vomitum excitandum non adhibentur, sed ad mucum viscidum ventriculi solvendum et expectorationem facilem reddendam in morbis pulmonum atonicis.

Quemadmodum alia emetica, sic quoque Ipecacuanha efficax est ad contrahendum ventriculum, motumque antiperistalticum in illo provocandum, quo sordes et alia, quæ in illo continentur, per vomitum rejiciantur; simul et alvum leniter aperit, quamquam id non semper, ideoque nec sola ad hunc usum umquam præscribitur. Secundaria vi et dosi refracta exhibita secretiones in membranis mucosis, impri-

mis ventriculi et partium adjacentium promovet Ipecacuanha; functionem hepatis incitat; expectorationem muci a pulmonibus adjuvat et fluxum salivæ. Afficit etiam systema nervosum et spasmos solvit; cor et arterias quoque stimulat, unde circulatio sangvinis incitatior et etiam in remotioribus corporis regionibus metamorphosis progrediens acceleratior evadit *g*). Ex his facile apparet, quibus in casibus, morborumque formis hoc remedium maxime sit salutare.

1:o In omnibus FEBRIBUS, ubi symptomata biliosa et gastrica prævalent, necessarium usum Ipecacuanhæ indicant lingva sordida vel muco obtecta, halitus ex ore fœtidus, tensio vel dolor epigastrii, ructus acidi vel putridi, nausea, tremor labii inferioris &c. Ubi hæc comparent, in initio febris sumenda, quia tunc maxima cruditate obrutus est ventriculus, quæ nisi discutiatur diarrhoeam colliquativam efficere possit ægri vires consumturam; provectiori febri raro adhibenda est, nisi admodum urgentibus symptomatibus, neque tamen prius quam intermiserit illa.

2:o In FEBRI LENTA NERVOSA commendabilis est systema nervosum excitando, ne in torporem incidat.

3:o FEBRIBUS INTERMITTENTIBUS vi sua irritandi Ipecacuanha sæpe salutaris est, paullo ante paroxysmum dosi plena sumta.

---

g) *Hartman* pharmacol. dynamica V. 1 p. 188.

4:o Contra PESTEM valere Ipecacuanham vi quadam prophylactica *Berbeyrac* et *Gianelli h*) statuerunt, cum sudorem eam expellere, eoque contagium evacuare dicérent; quod quidem parum credibile videtur.

5:o In SYNOCHA et omni genere PHLEGMASIARUM nocet Ipecacuanha, nisi symptomata urgentia usum ejus provocant, et tunc prius sangvinis detractione symptomata inflammatoria mitiganda sunt. Ne in Phrænitide vel Gastritide adhibeatur vetat ipsa horum morborum ratio.

6:o In ANGINA POLYPOSA hujus remedii usum laudat cl. *Lentin*, sæpius repetendum, quamdiu tussis clangosa præsentiam membranæ adscititiæ indicat.

7:o In PERITONITIDE PUERPERALI Ipecacuanham adhibendo magnam sibi celebritatem adquisivit *Doublet i)*.

8:o In RHEUMATISMO ACUTO pulvis Ipecacuanhæ thebaicus optimum remedium ad crisin morbi per sudorem adjuvandam habetur.

9:o In morbis organorum respirationis ex torpore vitali vel abundante secretione mucosa oriundis egregium præstat Ipecacuanha effectum etiam minima adhibita dosi: uti in CORYZA, CATARRHO SEROSOSO, PERIPNEUMONIA NOTHA &c.

10:o In DYSENTERIA præcipue fuit Ipecacuanha laudata et ut remedium specificum habita; sed recentioribus temporibus Cl. *Zimmerman* docuit, ubi hic morbus in statum abeat inflam-

---

h) Diction. des Sciences medic. T. 26. p. 30.
i) Dict. d. Sc. med. T. 26. p. 31.

matorium non adhibendam esse, ne in maximum discrimen vitæ adducatur æger. Supra enim ostensum est, ex emetino facile in tubo intestinali et pulmonibus inflammationem oriri posse; unde colligere fas est, Ipecacuanhæ usum rejiciendum, quum intestina jam sunt inflammata. Cui vero dysenteriæ character inflammatorius deest efficax est remidium, quod morbum non specifica quadam vi infringit, sed sordes et alia heterogenia, quæ ventriculum gravent et urgeant, removendo; nervos autem cœliacos afficiendo spasmos intestinorum qui tormina et tenesmos faciunt, relaxat.

11:o Contra DIARRHOEAM CHRONICAM *k)* etiam valde laudata.

12:o HÆMORRHAGIAM UTERI a motu vasorum langvido vel spasmis sustentatam, omnibus aliis remediis frustra adhibitis, sæpe Cl. *N. Dahlberg l)* Ipecacuanhæ tertia grani parte alternis horis sumta sanavit.

13:o AMENORRHOEAM hoc remedio, vi ejus antispasmodica, solvisse dicitur *Galdbrand.*

14:o TUSSIS CONVULSIVA jam nunc temporis tantum Ipecacuanha sanatur, præcipue vino Ipecacuanhæ; cujus usus per septem dies continuetur, secundo quoque die plena dosi, subinde refracta.)

15:o Contra ASTHMA SPASMODICUM efficax est, auctore *Mark - Akenside*, *n)* qui intra 2—3

---

k) *Bergius* l. c. p. 103.
l) K. W. Acad:s Handl. Vol. 31. p. 316.
m) *Rosenstein.* l. c. p 282.
n) Medic. transactions V. 1. p. 96.

hebdomadas hunc morbum curavit, granis tribus ad quinque singulis diebus, vel granis decem secundo quoque die horis matutinis sumtis.

16:o In HYPOCHONDRIASIN et DYSPEPSIAM Ipecacuanham dosi sextæ grani partis cum vino vel aqua singulis diebus mane, ut optimum remedium commendat *Daubenton o)*.

17:o Contra ILEUM radicem Ipecacuanhæ vim antiemeticam habere, quod *Schonheyder p)* contendit, parum credibile videtur.

18:o PHTHISIN PULMONALEM magno cum successu Ipecacuanhæ granis duobus vel tribus in formam Boli redactis cum Theriacæ scrupulo dimidio tertia quaque hora sumta lenivit D:r *Lund. q)* Etiam nostris temporibus fuit laudata a *Barbarin r)*, qui hunc morbum Ipecacuanha perfecte curavisse contendere ausus est.

19:o In HYDROPIBUS pulvis Ipecacuanhæ thebaicus optimum est remedium torpidam vasorum absorbentium actionem excitando et humoris effusi evacuationem per diaphoresin promovendo.

20:o ICTERUS INFANTUM parvis dosibus Ipecacuanhæ cum Tartrate kalico-stibico intra 10-12 dies est sanata. *s)*.

---

o) Weckoskr. för Läk. och Natf. T. VII. p. 358.
p) Act, reg. soc. Med. hafn. V.
q) Wickman diss. de Viola Ipec. in *Linn.* Amoen. Acad. V. 8. p. 246.
r) Bullet. d. l. faculté Med. de Paris 1805 V. 1.
s) *Hufeland* Jour. T. I. p. 586.

21:o Ad VERMES ab infantibus expellendos sæpe magno cum successu fuit adhibita. *t*)

22:o Ad induratas testes emolliendas et alios tumores non inflammatos resolvendos nonnumquam efficax est.

Præter casus jam recensitos radix Ipecacuanhæ, quum emeticorum usus exigitur, semper adhiberi potest; vomitum enim mitiori modo excitat, quam alia emetica et alvi fluxui minus favet. Quod si hyperemesiam faciat, vomitus statim sistendus remediis acidum carbonicum evoluentibus, opio, vel imprimis decocto Gallarum bene saturato, quod vim vomitivam radicis sublevare supra vidimus.

Quando emeticum in usu medicinæ adhibetur, caute est observandum, ne hominibus præscribatur plethoricis, hæmoptysi vel apoplexia laborantibus, vel quibus sangvis facile in caput aut in pulmones influit. Gravidis etiam nocet et hernia vel vomica pressis, iisque qui aneurisma vel bronchocelem portant, gibbosis, decrepitis, vel denique quorum vires maxime labefactæ, quibus omnibus cavendum est ne vomitus ciatur. Si ægri alvus diu obstructa fuerit, clysma evacuans præmitti debet. His regulis neglectis perniciosi et sæpe exitiales vomitum secuti sunt exitus, ex. gr. ruptura œsophagi vel vasorum, prolapsus, herniæ, abortus, situs viscerum immutatus, apoplexia, Convulsiones &c.

---

t) *Vogelii* Diss. de usu vomitivor. ad expellendos Vermes Gotting. 1765.

D. D.

EXAMEN CLASSIS DIANDRIÆ.

IN SYSTEMATE SEXUALI.

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

ERNESTUS SWARTZ

Ostrogothus.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XI DEC. MDCCCXXIV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

EXAMEN CLASSIS DIANDRIAE.

Conſtituerat illuſtris Scientiae botanicae Reformator, A LINNÉ, in novo ſuo Syſtemate plantarum, Claſſes viginti quatuor, quarum Tredecim determinatae fuerunt ex numero ſtaminum ſimplicium; duae e numero, longitudine et ſitu eorum; tres a coalitione filamentorum, una a coalitis antheris, unica a ſede ſtamnum in pistillo, duae diclinae; unica polygama et ultima ex incognitis fructificationis partibus.

Ad melius cognoſcendas plantas, ad medium fere Seculi decimi octavi detectas, facilior utique fuit ingenioſa haec methodus, quam quidem ulla alia ante inventa. Communem itaque applauſum omnium fere Botanicorum ſibi vindicavit.

Natura autem cum ita ſit comparata, ut proprias ſibi praescriptas Leges ſequatur, nec Doctorum ſyſtemata artificialia ſemper ſtricte obſervet, ab initio ſtatim ortae fuerunt exceptiones variae, quae ſub progresſu ſcientiae multum multiplicatae fuerunt. Hoc infelix fatum omnium ſyſtematum ſyſtematis auctor probe et vidit, et agnoſcere fuit coactus. Ut itaque Naturae ordo cum arte, plantas ad veras familias referendi, conciliaretur, varias varii Botanici ingresſi ſunt vias, et emendationes Syſtematis ſexualis necesſarias tentarunt.

Quod ad Claſſem ſecundam methodi ſexualis ſive Diandriam attinet, quae ibi obveniunt aberrationes, ex-

plicare nobis propoſuimus, et id quidem ſecundum Syſtema Vegetabilium a GMELINO editum, Genera plantarum a SCHREBERO edita, Speciis plantarum a WILDENOWIO auctas et Syſtema plantarum SCHULTHESII, ſub prelo ſudans.

Omnes, vel tantillum periti Botanici facile perspiciunt, quod amplum illud et ſpecioſum Genus SALVIAE huc non pertineat, nec relatum esſe debeat. Caule ſuo tetragono, foliis ramisque oppoſitis, imprimis corolla ſua ringente et aliis partibus ac qualitatibus affinitatem ſuam indubiam cum plantis didynamis aperte demonſtrat. Singularis omnino eſt in hoc Genere ſtaminum ſtructura, qualis in nullo fere alio ſimilis obſervata fuit. Oriuntur duo filamenta in ſingulo flore. Horum ſummitatibus inſeruntur duo alia filamenta arcuata, in quorum apicibus inſertionem quidem quatuor Antherarum destinavit provida Natura. Hae vero antherae in longiori arcu non niſi duae occurrunt, et in breviori arcu, eorum loco, glandulae binae proveniunt. Singularem hunc Naturae luſum et peculiarem metamorphoſin, in toto hoc genere univerſalem, adhuc non ſatis explicare valuit plantarum phyſiologia. Quod vero Natura non ſemper ſimili modo aberret, ſed aliquando verum ſuum naturale genium oſtendat, interdum glandulas ſupra indicatas in veras polliniferas antheras commutare ſolet, ut non pauca exempla in Horto botanico Upſalienſi nobis commonſtrarunt. Glandulae itaque binae, quae ſaepius adſint, videntur esſe Antherae imperfectae polline orbatae.

LINNÉ memorat rudimenta ſtaminum duorum ſterilium in fauce corollae, et glandulas in quibusdam ſpecie-

bus, antherae quasi rudimentum parum polliniferum. Plurimi Botanici, LINNEUM secuti ad Diandriam Salvias retulerunt, Systemati sexuali serviliter addicti, licet facile perspexerint, naturae ordinem longe diversum.

Ultra quinque Decennia in horto Upsaliensi culta fuit CALCEOLARIA *pinnata*, intra Corollam suam mire constructam saepissime proferens antheras binas, quare ab illustri LINNEO diandra fuit descripta, et intra Diandriae Classis plantas inserta. Deinde vero in eodem Horto et eodem Caldario culta quatuor stamina cum antheris polliniferis non raro produxit, atque sic veram suam affinitatem cum plantis angiospermis satis indicare potuit. Collocari in Didynamia itaque verius deberet, si non obstaret illa circumstantia, quod reliquae, postea detectae numerosae species binis tantum antheris instruantur. Meretur tamen observari, an non plures earum species quandoque duo paria staminum proferunt.

PINGUICULA et UTRICULARIA, duobus tantum staminibus instructae, videntur quidem externo habitu et qualitate a reliquis Didynamis recedere; Corollae tamen fabrica cognationem satis prodit.

BAEA quoniam proxime cum Calceolaria convenit, vero simile videtur, quod potius ad Didynamiam in Ordine Naturali pertineat.

GALIPAEA et SANCHAEZIA, quatuor staminibus; quorum duo sterilia, instructae, a Diandris alienae, vel ad Tetrandriam vel Didynamiam ablegandae sunt.

WULFENIA corolla sua ringente et ceteris partibus

affinem ſatis ſe monſtrat Didynamis angiospermis; ab hacce vix differt PAEDEROTA.

CUNILA ſine omni dubio ad Didynamas gymnoſpermas plantas pertinet. Teſtantur hoc filamenta quatuor inaequalia, quorum duo minus perfecta vel tantum rudimenta ſunt Obſervantur ſemper duo filamenta vera, et duo eorum rudimenta.

ZIZIPHORA corolla ringente (filamentis licet duobus tantum) et feminibus quatuor nudis, ceteraque ſtructura totius plantae et floribus verticillatis, merito non modo Didynamiam gymnoſpermiam ingredi debet ſed etiam genere cum Cunila conjungi.

MONARDA *didyma* quatuor ſtamina profert, quorum duo caſtrata, et indubie Clasſis Didynamiae affinitatem, etiam reliquarum ſpecierum oſtendit.

COLLINSONIA calyce et corolla ringente inſtructa deficit et numero ſtaminum et ſeminum, quorum tria abortiunt; naturalem tamen illum quaternarium declarat LINNAEUS, ut in plantis didynamis, ad quarum clasſem ideo referri et poteſt et debet.

ROSMARINUS, frutex europaeus ſuaveolens, floribus labiatis et verticillatis, non obscure, primo intuitu indicare ſolet, incongrue ſe esſe collocatum inter plantas Diandras, et quod veriorem ſibi locum inter Didynamas vindicare posſit. Ad Salvias proxime accedentem affirmat LINNAEUS.

KYRTANDRA, deinde *Bartſia gymnandra* dicta, ob

ſtamina duo tantum fertilia ad Diandriam relata fuit. Cum vero filamenta revera ſint quatuor, quorum duo caſtrata, a variis Auctoribus deinde, et quidem juſte, non ſolum ad Didynamiam relata fuit, ſed etiam cum genere *Bartſiae* conjuncta. Stamina variant 4-5, quorum 2-3 ſterilia.

SCHWENKIA ad Diandriam vere non pertinet. Stamina quinque obſervantur, quorum tria caſtrata, duo tantum fertilia ſunt. In Ordine naturali a LINNAEO dicitur *Browalliis* proxima, et multa habet cum Angiospermis Didynamis communia, ſic ut inter illas etiam in Syſtemate Linnaeano potius collocari oporteat, uti etiam CHAETOCHILUS et SARMIENTA atque RAPUTIA ſeu SCIURIS Schrebero dicta.

GHINIA et corolla ſua et filamentis quatuor, quorum duo longiora, rectius cum Didynamis conjungitur, quam quidem cum Diandris. Obſervandum enim eſt, quod filamentorum numerus longe certius Clasſem indicet, quam antherae, quae vel numero ſaepe deficere posſunt, vel etiam numero augeri, qualia exempla praebent DIANTHERA et imprimis GETHYLLIS, olim ideo in Clasſe Dodecandriae male collocatae ob antheras in ſingulo filamento duplicatas. GHINIA Verbenae affinis dicta fuit et duae ejus antherae ſteriles.

GRATIOLA aeque ac JUSTICIA, RUELLIA et DIANTHERA in Clasſe Diandriae minime collocari debent. Omnibus partibus, caule tetragono, ramis foliisque oppoſitis, floribus verticillatis, corolla ringente et Capſula biloculari locum ſuum naturalem inter Didynamas angiospermas plantas indicant manifeſte. *Gratiola* conſtanter

quatuor filamenta profert, licet in quibusdam speciebus duo sterilia sint; in *Gratiola Monnieria* tamen omnes antheriferae observantur. *Dianthera* e contrario profert filamenta duo, sed singulum onustum antheris duabus, quod quidem multum variare solet in *Justicia hyssopifolia* et aliis ejus speciebus cultis. Haec vero circumstantia occurrit tantum in quibusdam speciebus, et quidem adeo varie, ut interdum duae antherae, interdum quatuor numerari possint. *Diantherae* itaque cum *Justiciis* conjunctae fuerunt, nec separari genere debent.

VERBENA et STACHYTARPHETA a Persoon ad Didynamiam relatae, multum staminibus variant, duobus vel quatuor, licet inflorescentia spicata a Didynamis valde sint diversa. Etiam

LYCOPUS et AMETHYSTEA quasi media genera inter Diandriam et Didynamiam constituunt. In multis differunt, in multis quoque conveniunt, sic ut non facile sit dictu, ubi quatuor haec genera magis vel minus recte collocantur, Aptior tamen locus videtur esse Didynamia.

Observari meretur, quod inter plantas didynamas, et merito ad Didynamiae classem relatas, variae species varient staminibus unico, duobus et quatuor, quin usque ad sex, ut in BARTSIA *gymnandra*, BIGNONIA *longissima* et *catalpa*, MARTYNIA *annua*, HEMIMERIDE *sabulosa*, *diffusa*, *montana;* unde evidens est, Classem Didynamiae plures Diandras plantas dudum excepisse. Non etiam rarum est phenomenon, quod plantae diandrae evadant tetrandrae, triandrae hexandrae et pentandrae decandrae.

Sic etiam variare ſolent numero ſtamina in aliis claſſibus et earum generibus, ut in SALICORNIA *herbacea* et *virginica*; BOERHAVIA *hirſuta*, *ſcandente*, *erecta* et *diandra*; COMMELINA *vaginata*, *nudiflora*, aliisque; SCHOENO *cladio*, *effuſo*, *ſetaceo*, *albo capillari*, SACCHARO *Koenigii*, *Thunbergii* et *cylindrico*, *brevibarbi*; in AGROSTIDE *mexicana*, *tenuiflora cinna* et *diandra*; HOLCO *odorato*; EHRHARTIS *variis*; SCIRPO *ovato*, *micheliano*, *dipſaceo*, *glomerato*; ERIOPHORO *alpino* ANYCTRIA *dichotoma*; LEPIDIO *petraeo*, *ruderali*, *virginico*, POLYCNEMO *ſphaerocarpo* et *ſalſo*; CORISPERMO *hyſſopifolio*; POA *prolifera*; FESTUCA *diſtachya*; BROMO *rigido*, *diandro*; BUFFONIA *tenuiflora*; MANGIFERA *indica*; KYLLINGIA *pumila*, *ſcirpoide* et *capillari*; VIOLA *diandra*; LYTHRO *thymifolio*; CORONOPO *didymo*; HOLOSTEO *diandro*; EUPHORBIA *hypericifolia*, *chamaeſyce*, *maculata*, *myrtifolia*, aliisque; MARTYNIA *diandra*; SELAGINE *anguſtifolia*; HEBENSTRETIA *fruticoſa*; LIMOSELLA *diandra*.

CURANGA corolla ſua bilabiata illuſtr. Linné ad Scutellárias retulit, ſub nomine *indicae*.

ELYTRARIA; HYPOESTES; DICLIPTERA et NELSONIA, tetrantherae, duobus caſtratis, in paucis differunt ab amplo *Juſticiae* genere, a quo ſeparatae fuerunt; dum contra *Juſticiae* bicalyculatae potius pro genere diverſo haberi potuisſent.

SCHIZANTHUS, etiam tetrandrus, ſtaminibus licet duobus ſterilibus, corolla bilabiata et fructu angiospermo numquam e Didynamia excludi oportuit.

GLOBBA, revera planta ſcitaminea, peculiari modo exceptionem quidem fecit filamentis duobus; revera au-

tem cum ceteris ſui ordinis coujungi debet in Claſſe Monandriae.

ANTHOXANTHUM ad Claſſem Diandriae relatum, aeque ac CINNA ad Monandriam relata, merito ad Triandriam et reliqua gramina ablegari debent; variant enim ſtaminibus unico, duobus et tribus.

CRYPSIS ſingulare eſt graminis genus, quod ad plura genera fuit relatum, ut ad *Anthoxanthum*, *Schoenum*, *Phleum*, *Agroſtidem*, *Phalaridem*, nuper vero proprium genus creatum, quod ad Triandriam, nec Diandriam referri debet.

GUNNERA minime pro Gynandra ſalutari poteſt. Filamenta duo habet brevisſima, teſte LINNÉ, vel potius antherae ſesſiles, inſidentes lateribus extra dentes. Cum itaque Antherae inſideant germini ſeu ovario, quod eſt pars fructus, nec pars piſtilli, in Diandria locum ſuum habebit.

VALISNERIA, planta aquatica maxime ſingularis et admiranda, dioica ſemper obvenit; cum vero ſtamina conſtanter duo, nihil impedit, — quominus ad Diandriam referatur.

LEMNA, planta ſimplicisſima, aquatica, natans, filamenta duo oſtendit antherifera cum ſtylo in flore femineo ſeparato, quare Monoica fuit declarata. Flores vero hermaphroditos vidit et EHRHART et HEDWIG, quare claſſem Polygamiae intrare debuisſet. Nihil tamen impedire poteſt, quominus inter plantas diandras rectius collocetur.

Piperis omnis flores ſunt incompleti, deſtituti et calyce et corolla. Quod ſpadix dicitur, non aliud eſt quam receptaculum elongatum florum commune filiforme, utut rachis in graminibus ſpicatis, tectum antheris et piſtillis ſparsis, numeroſis et invicem mixtis ſecundum totam longitudinem, ſic ut cum *Aroideis* et aliis *Piperitis* plantis in multis conveniant. Merito itaque ad Polyandras et Polygynas referri debet Piper, ſemper acris et aromaticus. Mares cum feminis ubique ſparſi inveniuntur, ſic ut, dum neque calyx, neque corolla, neque ſqvamae ſingulos flores diſtinguant, numerus certus eorum pro ſingula femina determinari nequeat. Varie itaque *Piperis* genus relatum fuit ad Diandriam, ab aliis ad Triandriam, convenientius a nobis ad Polyandriam.

Orchideae plantae relatae fuerunt a plurimis ad linnæi exemplum, ad Clasſem *Gynandriae*. Gynandria erat initio Clasſis, cujus plantae ita erant conſtructae, ut ſtaminum filamenta inſiderent ſtylo, ututi n clutia. Deinde huc relata fuerunt etiam alia Genera, et quidem incongrue, quorum mares collocati fuerunt in *Receptaculo elongato, in formam Styli, piſtillum cum ſtaminibus ferente, piſtillique in partem tranſeunte*, ut verbis utar linnaei. Receptaculum autem, floribus commune neque eſt ſtylus, neque in partem piſtilli tranſire poteſt, adeoque nullam Gynandriam conſtituere poteſt. Ulterius linnaeus germen pro parte piſtilli habuit; cum vero germen potius ſit pars fructus, ut Gynandrae conſiderari non posſunt illae plantae, in quorum Germine collocati ſunt mares, ſive filamentiferi, ſive ſesſiles. Cumque demonſtrari non possit, quod mares in *Orchideis* vel *Gunnera* in ſtylo affixi ſint, ad Gynandriam referri non posſunt, ſed poti-

us et ſine difficultate ad Monandriam illae, ad Diandriam haec; unde quoque ſequitur, quod Clasſis Gynandriae omnino poteſt e Syſtemate excludi.

Omphalaea et cosaria variant ſtaminibus duobus et tribus, a floribus femineis diſtinctis. Ad Monoeciam fuerunt relatae, Diandriam potius ingredi posſunt.

Fraxinus et salix, genera duo, utplurimum dioica, nec raro polygama, ideoque nonnumquam hermaphrodita ſunt, numero ſtaminum et aliis partibus fructificationis infinite variantia. Dum vero in plerisque ſpeciebus ſtamina duo occurrunt, facile haec genera ad Diandriam et posſunt et debent referri.

Cecropia ad Dioeciam relata fuit; in floribus masculis adſunt tamen filamenta duo brevisſima, et in femineis corpuscula duo ſubrotunda minima utrinque calycis inciſuris inſidentia caduca loco Antherarum; ſic ut verius ad Diandras plantas numerari posſit et debeat.

Rotlera duo ſtamina gerens fertilia, totidemque ſterilia e Diandria excludi et ad Tetrandriam reduci debet.

Boerhavia in multis cum *Valeriana* convenit ſic ut clasſe ſeparari ſaltem non debeant haec affinia genera. Valde variant numero ſtaminum et *Valerianae* et *Boerhaviae* facile omnes, uno ſcilicet, duobus, tribus ſex usque duodecim, teſte *Schulteſio*, qui genus *Boerhaviae* Diandriae inſeruit. Plerumque obſervantur *Boerhavia africana* et rarius *diffuſa* Monandrae; *erecta*, *diffuſa*, *aſcendens*, *hirſuta paniculata*, *diandra*, *ſcandens* diandrae; *plantaginea*, *excelſa*,

periplocifolia, *dichotoma*, *repanda*, *repens* triandrae; *tetrandra* quatuor ſtaminibus et *arborea* pluribus, ſex usque ad duodecim. Ad *Valerianas* PERSOON retulit *Boerhaviam chaerophylloidem*.

Sic valde polymorpha evaſit Clasſis Diandria, et non paucas requirit emendationes et correctiones Botanicorum, de ſcientia bene meritorum, et de ordine meliori ſollicitorum.

Hinc liquet, quod ad *Didynamiam* referenda ſint ſequentia genera, ſcilicet: SALVIA, CUNILA cum adjuncta *Ziziphora*; MONARDA, *Rosmarinus*, COLINSONIA, CURANGA, VERBENA cum *Starchytarpheta*, LYCOPUS, SCIURIS, AMETHYSTEA, MORINA? GALIPAEA, SANCHEZIA, JUSTICIA, ELYTRARIA, HYPOESTES, DICLIPTERA, NELSONIA, GRATIOLA, SCHWENKIA, CALCEOLARIA, UTRICULARIA, GHINIA, DAEA, WULFENIA cum *Paederota*, KYRTANDRA. Ad *Monandriam* reducentur GLOBBA et tota ORCHIDEARUM familia; ad *Triandriam* ANTHOXANTHUM, CRYPSIS, BOERHAVIA; ad *Tetrandriam* ROTLERA; ad *Polyandriam* PIPER; et ab aliis clasſibus ad *Diandriam* GUNNERA, VALISNERIA, LEMNA, OMPHALAEA, COSARIA, FRAXINUS, SALIX, CECROPIA.

D. D.

EXAMEN CLASSIS GYNANDRIÆ.

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

E. T. THOLÉR
Vermelandus.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XI DEC. MDCCCXXIV.

H. P. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

DE HULDASTE FÖRÅLDRAR

af

sonlig tacksamhet.

EXAMEN CLASSIS GYNANDRIÆ.

Exigua erat tam Græcorum antiquorum quam Romanorum cognitio plantarum. Catalogus specierum erat brevis, et plerumque memoriæ sarcina, sic ut Systema Vegetabilium eo tempore indagatorum et cognitorum superfluum omnino fuerit. Increscente vero et amplificata magis Scientia Botanica, plantarum multiplicatum numerum in certas phalanges distribuere, quo melius possent earum nomina conservari, et cum aliis communicari, necesse fuit. Cum vero in ipsa hac Scientiæ infantia, non nisi facies externa levissime observaretur, ex ipso habitu ordines nonnulli naturales constituebantur, ad quos tamen non omnes plantæ commode possent referri. Eo modo ad familias certas relata fuerunt *gramina*, *bulbosæ*, *umbellatæ*, *verticillatæ*, *siliquosæ*, *leguminosæ*, *frutices*, *arbores* et plures aliæ, valde similes cohortes plantarum. Cum vero hæ externæ vegetabilium notæ et vacillantes characteres magis magisque insufficientes evaderent et incerti, alias methodos excogitare coacti fuerunt Botanophili, et sic ortæ fuerunt Methodi a *fructu*, *calyce*, *corolla* et tandem partibus fructificationis staminibus atque pistillo.

Ordines Naturales inquirere et elaborare annisus est celebris inter prioris seculi Botanicos, *Bernard* Jussieu, quos deinde adauxit, perfecit atque publici juris fecit summus hujus Ævi Botanicus, *Ant. Lor.* Jussieu, qui,

secundum *Cotyledones*, plantas in tres magnas phalanges, scilicet *Acotyledones*, *Monocotyledones* et *Polycotyledones* divisit. In multis licet eximia sit hæc methodus, rarius tamen, quin rarissime, Botanico, imprimis tironi, utilis esse potest, cum in examine plantarum cotyledones non adsint, sed cito post germinationem dispareant. Laborat hæc methodus iisdem incommodis atque methodus a fructu, qui sero maturescit, nec semper ad manus esse potest, et sic plantam quæstionis ignotam relinquit. Periit in multis ipsa planta, dum fructus adest, et in omnibus plantis, dum caulis, folia et flores explicantur, cotyledones dudum ceciderunt.

Methodus calycina et corollina ad cognitionem plantarum viam quidem faciliorem aperuit, sed sensim sensimque, numero Vegetabilium quotannis summopere adaucto, insufficiens esse coepit. Hæc fuit ratio, cur Methodi Tournefortii et aliorum Auctorum, ad finem Seculi Decimi Septimi florentes, seculo decimo octavo florere et adhiberi desierunt.

Methodus *Sexualis* a magno Scientiæ botanicæ Restauratore, Linnæo, a Seculi Decimi Octavi initio fere natales suos numerare potest, licet non prius, quam post tres annorum Decades publicata Orbi Erudito innotuerit, Historiæ Naturali et Economiæ incrementum omnino stupendum conciliaverit, et Auctori suo laudem atque immortalem memoriam ac gloriam paraverit. Assumsit pro fundamento novi sui Systematis botanici omnes et singulas partes floris ac fructificationis, imprimis vero *Sexum* plantarum, antea quidem non omnino ignotum, sed non ut universalem, vel æque ac in Animalibus, necessarium proclamatum. In nova quasi luce constituta Scientia Botanica, per meliorem et faciliorem

methodum Linneanam, ubique per totam Europam amari, coli, celebrari et utilis reddi incoepit, in omnibus sine exceptione Universitatibus et Academiis celebratissimis.

Negari quidem non potest, quod Methodus hæc Sexualis longe sit perfectior et facilior, quam omnes, quæ ante fuerunt inventæ et exstructæ; suis tamen etiam hæc laborat difficultatibus, et multas admittit exceptiones, quæ naturalem Ordinem turbare valent.

Exstant in hoc Systemate Sexuali nonnullæ Classes, valde Naturales, ut imprimis *Didynamia*, *Tetradynamia*, *Diadelphia*, *Syngenesia*. Aliæ contra Classes diversos ordines naturales cum aliis plantis dissimilibus mixtos includunt ut Scitamineas in Monandria, Gramina in Triandria, Stellatæ in Tetrandria; Asperifoliæ, Luridæ, Contortæ, Umbellatæ in Pentandria, Bulbosæ et Liliaceæ in Hexandria; Lomentaceæ et Caryophyllaceæ in Decandria. Plures alii ordines sparsi occurrunt in pluribus diversis classibus, ut Lactescentes, Succulentæ, Tricoccæ, ceteræ. Quædam Classes superfluæ videntur, cum partes fructificationis obscuræ, irregulares et valde variantes videantur, quale exemplum præbet imprimis ampla familia Orchidearum, et tota ingens illa cohors plantarum Diclinarum, adeoque Monoeciæ, Dioeciæ et Polygamiæ, quæ alias Classes commode et absque difficultate et possunt ingredi, et debent.

In toto Systemate Sexuali vix ulla est Classis magis polymorpha, Botanico magis tædiosa, vel quæ plu-

res subivit mutationes quam quidem Gynandria. *Singulares sunt*, teste *ipso Systematis* Auctore LINNÆO, *flores hujus classis, et monstrosam ac inadsvetam, præ se ferunt faciem, quod a situ partium insolito, respectu ad reliquas partes, oritur.*

Orchidearum ordo, maxime naturalis, Classis hujus ansam videtur omnium primum Celeberrimo Auctori dedisse, ad quam postea, vario tempore, diversa alia genera fuerunt relata, numero jam plura, jam pauciora in diversis Generum plantarum editionibus. In Editione Leidensi 1737, *Gynandria* dicitur *dignosci a reliquis* (classibus) Staminum Situ in ipso Stylo, vel *receptaculo elongato in formam Styli, pistillum cum Staminibus ferente.* Ob has rationes ad Gynandriæ Classem relata fuerunt, præter Orchideas, *Calla, Arum, Grevia, Helicteres, Pistia, Ruppia, Nepenthes, Clutia, Passiflora, Aristolochia* et *Sisyrinchium;* ad quæ deinde in Editione Vindebonensi 1764, accesserunt *Ferraria, Aijenia, Kleinhovia, Xylopia, Dracontium, Pothos, Zostera.* Atque in Editione MURRAY Systematis Vegetabilium Gôttingensi 1784, adhuc inserta fuerunt *Gunnera, Forstera, Salacia, Stilago, Gluta, Scopolia, Cytinus, Ambrosinia.* Ingens hic numerus Generum postea adeo fuit diminutus, in editione generum plantarum, quæ cura illustris Botanici, SCHREBERI in lucem prodiit 1789, ut ibi commemorentur tantum Orchidearum genera, Gunnera, Forstera, Salacia, Stilago, Rhopium, Aristolochia. Cytinus et Scopolia; e quibus in Speciebus Plantarum Willdenowii, 1805 impressis, adhuc exclusa fuerunt tria genera, Stilago, Cytinus et Scopolia.

Hæc fata fuerunt hujus Classis, et mutationes fere continuæ, secundum beneplacitum diversorum Botanicorum.

De *Stylo* affirmat LINNÆUS, quod *adnascatur margini interiori Nectarii, (Orchidearum) et cum stigmate suo vix distingui possit.* Et ulterius addit: *potuissem, si non debuissem, Callam, Arum et Ruppiam ad alias demandare Classes. Quum autem difficillime, nec ulla ratione, certum numerum Staminum singulo Pistillo adsignare aliquem posse puto in his generibus. hic consultius duxi ea inserere, quam tædium Examinatori procreare.*

Ex hisce manifeste patet, quam incertæ, quam vacillantes fuerint non solum ipsius Auctoris Systematis, sed etiam aliorum Botanicorum de hac Gynandriæ Classe sententiæ, ob fructificationis singularem et sæpissime obscuram structuram et diversam faciem.

ORCHIDEÆ plantæ familiam quidem maxime naturalem constituunt, facillime cognoscendæ corolla sua irregulari et nectario singularis ac multum variantis structuræ; partes vero fructificationis earum adeo sunt invicem confusæ, ut non facile sit dictu, quid sit Stylus, quid sit Stigma. SCHREBER dicit: — *Singulares sunt flores hujus Classis, et monstrosam ac inadsvetam præ se ferunt faciem, quod a situ partium fructificationis insolito, respectu ad reliquas plantas, oricur.* Ad LINNÆI exemplum Orchideæ ad Gynandriam fuerunt a plurimis relatæ, cum sibi persvasi sint, quod Stamina, seu potius Antheræ, pistillo essent inserta, quodque receptaculum florum falso considerarent instar pistilli, in quo mixti erant mares cum feminis. Ejusmodi autem receptaculum commune elongatum nunquam dici potest Stylus, nec potest in partem pistilli transire, adeoque nullam Gynandriam constituere.

Familia Orchidearum imprimis fuit, quæ ab initio hanc Classem determinavit, et quæ adhuc a plurimis in eadem Classe collocatur. SCHREBERUS autem, Botanicus oculatus et consumatissimus, hanc familiam potius ad Monandriam esse ablegandam putat, et quidem optimas ob rationes, et nos non dubitamus, Ejus adsentire Sententiæ. Verba ejus sunt: *Labium superius Nectarii plantarum Orchidearum proprie est Anthera bilocularis, et Antheræ a Linnæo dictæ sunt receptacula pollinis; hinc plantæ Orchideæ, saltem plurimæ, Monandræ sunt. Earum characteres itaque emendare oportebit, si prius plures Generum exoticorum species, ad vivas plantas, accurate depictæ erunt.*

Antheræ etiam in singulari mentionem facit WILLDENOWIUS: antheram scilicet solitariam et terminalem agnoscit in *Orchide*, *Habenaria*, *Ophryde*, *Disa* et *Serapide*; opercularem deciduam in *Limodoro*; velo spirali tectam in *Disperide*.

Tantam quoque Celebr. Præses invenit similitudinem inter Scitamineas Indiæ Orientalis et Orchideas plantas, ut in aliqua distantia, imprimis *Kæmpferias*, pro veris Orchideis respexerit. Multo verius itaque in Monandria, quam Diandria vel Gynandria collocanda videtur utraque familia Scitaminearum aromaticarum et Orchidearum aphrodisiacarum plantarum.

SISYRINCHIUM et FERRARIA valde injuste ad Gynandriam fuerunt relata. Veræ sunt Triandræ et Monadelphæ herbæ, uti plures ex plantis bulbosis Capitis bonæ Spei, ut *Irides*, *Moreæ*, *Galaxiæ*. Stamina enim pistillo non insident, sed intra cylindrum suum pistillum includunt.

Calla, Dracontium et aliæ Piperitæ plantæ staminibus plurimis et multis pistillis ornantur in receptaculo elongato, eo modo, ut stamina vel sparsa inveniantur cum pistillis, vel collocentur in suprema parte receptaculi, supra feminas inferiores. Ad Classem Polyandriæ numerandæ itaque sunt.

Salacia, Stilago et Rhopium Triandriæ sine difficultate adnumerari possunt, staminibus tribus distinctis instructa genera.

Gunnera revera ad Diandriam pertinet; Antheræ enim non in stylo, sed ovario subsessilia conspiciuntur.

Aristolochia videretur secundum descriptionem genericam vere esse Gynandra. Cum vero neque ulla sint filamenta, sed antheræ sessiles, nec ullus stylus, sed stigmata sessilia, Gynandra esse non potest; quare in Hexandria aptiorem locum inveniet.

Cytinus Gynandriæ Classem forsan melius, quam aliud quodcunque agnoscit genus; sed cum tota classis, ut valde obscura, abrogari possit; nihil omnino impedit, quin facile secundum numerum octogenarium Antherarum sessilium ad Octandriam referatur.

Andrachne revera est planta pentandra, uti et Hyphydra, et quæ cum Gynandris nihil videntur habere commune.

Celebr. Gmelin ad Præsidis mei exemplum Gynandriæ classem, in Systemate Plantarum, a se edito, si-

mul cum Diclinis et Polygamia omni sapienter exclusit, referendo eorum genera ad priores Classes. Contra vero WILLDENOWIUS, in nova sua Editione Specierum plantarum, quatuor has Classes immense tam antiquis, quam recentius detectis generibus auxit.

In Supplemento Plantarum etiam Linné junior, svadente D:no Præside, novas illas plantarum specis diclinas et polygamas, quas Supplementum hocce Systematis Vegetabilis excepit, ad alias secundum numerum staminum retulit classes, atque sic, approbantibus quoque illustrissimis Botanicis, BANKSIO, SOLANDRO et EHRHARTO, huic meliori methodo calculum suum adjecit.

D. D. (6)

PLANTARUM JAPONICARUM NOVÆ SPECIES,

QVAS

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. ET. FRANCOF. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN, ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION. MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

OL. ANDR. WALLSTRÖM
GESTRICIO-HELSINGUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XIV APRIL. MDCCCXXIV.

H. A. M. S. 1824

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

DOMINO EXPERIENTISSIMO

SAMUELI WALLNER

MED. DOCTORI ET CHIR. MAGISTRO

MEDICO URBIS HUDIKSVALLIÆ

SACRUM

voluit debuit

OL. ANDR. WALLSTRÖM

ENKEFRU

REGINA JACOB. WALLSTRÖM

FÖDD REGNANDER

DEN HULDASTE MODER

Helgadt

af

Sonlig Kårlek.

PLANTARUM IAPONICARUM

NOVÆ SPECIES

Præteriti ad finem vergentis Seculi ut innotescerent Inventa botanica illustrium recentiorum Peregrinatorum, placuit illustrissimæ Academiæ Scientiarum Parisinæ, Botanicos celebres exhortare, ad Secum communicanda Ipsorum nova detecta, quæ eo tempore, suis sub itineribus, e Regno Vegetabili facere potuerunt. Felix hæc et utilis opera coronata foret insigni quodam honorario, Illi adjudicando, qui plurimas Species, ante ignotas, detegisse deprehendebatur.

Turbulenta tempora et Revolutiones exortæ, quæ postea per sæpius iterata et Europam devastantia bella inciderunt, etiam Litteris et Scientiis multum noxia, hanc tam gloriosam propositionem vanam reddiderunt. Ego itaque, post recuperatam aliquatenus Europæ tranquillitatem, et dulce, quo imprimis in borealibus terris, felici sub auspicio, lætissimi fruimur, otium, pro Exercitio primum editurus meum specimen eruditionis academicæ, non intermittere volui, quin Cel. Præsidem rogarem, ut mihi liceret, publici juris facere et eruditis Europæ curiosis Botanophilis enumerare, numero non pauca illa detecta botanica, quæ sub novenni peregrinatione Ejus in exteris terris, indefessa opera indagata fuerunt, et quorum specimina quoque, per incomparabilem Ejus liberalitatem, plurima herbaria, tam publica, quam privata abunde exornant.

Si ad Tempus usque antiquisſimorum, quos novimus, Botanicorum, ſicque ad ipſa incunabula Scientiæ reſpicere velimus, facile inveniemus, quam fuerit exigua Scientiæ hujus Patrum cognitio. Noverunt Græci Botanici 500, Romani circiter 600 plantarum Species.

Poſt hæc initia ab ipſa infantia rei herbariæ: poſt detectas novas terræ regiones et integras mundi partes, imprimis Aſiam Orientalem et Americam: poſt innumera deinde inſtituta itinera repetita et detectas inſulas Auſtrales, quam ingentem et omnino ſtupendum numerum Stirpium detexerunt, depinxerunt atque deſcripserunt indefesſi et laudatisſimi Botanici, in ſummam Creatoris gloriam, et humani generis felicitatem! Horum indefesſæ operæ debemus hodie ſaltem 30,000 ſpecies plantarum cognitarum; et quotidie hicce quoque numerus increſcit.

Plantas *Malabaricas* cognitas nobis reddiderunt
Rhede van Oudshorn, Roxburg, Koenig.
— *Ceilanicas* Hermannus, Burmannus.
— *Amboinenſes* Rumphius.
— *Inſularum Indiæ orient.* Piſo, Burmannus.
— *Americæ meridionalis* Plumier, Aublet, Swartz, Sloane, Brown, Humboldt, Bonpland, Rolander et Iacquin.
— *Chinenſes* Osbeck, Laureiro.
— *Iaponicas* Kæmpfer, Thunberg.
— *Americæ occidentalis* Kalm, Gronovius, Bertram.
— *Capitis bonæ ſpei* Hermannus, Hartogius, Oldenlandius, Burmannus, Thunberg.
— *Africæ borealis* des Fontaine.
— *Polyneſenſes* Banks et Solander, Forſter et Sparrman, Brown, Commerſon, la Billiardiere.

Sy-

— *Syriæ* de la Billiardiere.
— *Girneenſes* Adanſon, Smeatman, Isert, Aſzelius.
— *Sibiricas et Tauricas* Pallas, Bieberſtein, Steven.

Ut taceamus alios plures, et illos omnes, qui plantas Europeas variarum regionum et regnorum novas et antiquis Botanicis incognitas, deſcripſerunt.

Mihi imprimis illa Genera et Species Plantarum novas recenſere propoſui, quæ ſub ſuis, in peregrinis terris et longinquis itineribus, detegere contigit Celeberrimo meo Præſidi, de utili ſcientia botanica multum Meritisſimo.

Poſt finita in Africa et Asia feliciter plurium annorum itinera, et felicem in Patriam reditum, contigit quidem Illi plurima individua nova et antea incognita publici juris facere tam Animalium, quam imprimis Vegetabilium, in variis editis Disſertationibus, Societatum Scientiarum Actis, in Supplemento Linnæano, Flora Iaponica et Capensi, aliisque. Hæc tamen, in Flore juventutis facta in Hiſtoria Naturali detecta, ad plura usque millia dudum cum orbe erudito communicata, adeo ſunt ſparſa, ut non inutile fore crediderim, ſi ea, quæ in Inſulis Iaponicis et promontorio bonæ ſpei detecta ſunt heic in unum collecta enumerarentur.

Genera nova plantarum, quæ in Iaponia, annis 1775 et 1776 indagare contigit, quæque in Disſertationibus Academicis et in Flora Japonica, anno 1784 impreſſa occurrunt, uti et Species Plantarum Iaponicarum, ibi ſimiliter deſcriptæ, nec antea Botanicis rite notæ, ſunt, quæ ſequuntur.

Ge-

Genera plantarum nova *Japonica*:

Leerſia.
Kyllingia.
Orhera.
Orixa.
Skimmia.
Aucuba.
Nigrina.
Gonatocarpus.
Nageia.
Doræna.
Weigela.
Bladhia.
Hovenia.
Bumalda.
Pollia.
Lindera.
Nandina.
Rupifraga.
Deutzia.
Tomex.
Apactis.
Eurya.
Houtuynia.
Dryandra.
Todea.
Stereocaulon.

Species plantarum novæ Japonicæ:

Amomum Mioga.
Ligustrum Japonicum.
Olea fragrans.
Syringa ſuspenſa.
Globba japonica.
Salix japonica.
integra.
Orchis japonica.
radiata.
Serapias erecta.
falcata.
Epidendrum nervoſum.
teres.
ſtriatum.
Limodorum falcatum.
Cypripedium japonicum.
Oſyris japonica.
Valeriana villoſa.
Ficus erecta.
ſtipulata.
Iris japonica.
orientalis.
ensata.
Cucurbida hispida.
Cucumis conomon.
Bryonia japonica.
Kyllingia triceps.
Carex brunnea.
gibba.
japonica.
cephalotes.
pumila.
tristachya.
Saccharum japonicum.

Anthiſtiria ſetoſa.
Leerſia hispida.
Panicum biſulcatum.
Andropogon crinitum.
cotuliferum.
ſerratum.
Paſpalum villoſum.
Cenchrus hordeiformis.
purpuraſcens.
Milium globoſum.
Agroſtis ciliata.
Poa barbata.
ferruginea.
hirta.
japonica.
Feſtuca misera.
pauciflora.
Bromus bifidus.
japonicus.
Qveria trichotoma.
Callicarpa japonica.
Orixa japonica.
Othera japonica.
Skimmia japonica.
Cornus japonica.
dilatata.
Aucuba japonica.
Nigrina ſpicata.
ſerrata.
Viſcum japonicum.
Fagara horrida.
Galium ſtrigoſum.
Elæagnus crispa.
glabra.
Elæagnus macrophylla.
multiflora.
pungens.
umbellata.
Gonatocarpus micranthus.
Urtica japonica.
macrophylla.
villoſa.
Boehmeria fruteſcens.
ſpicata.
Nageia nagi.
Ilex crenata.
japonica.
emarginata.
integra.
latifolia.
rotunda.
ſerrata.
Betula japonica.
Cynoglosſum japonicum.
Lyſimachia japonica.
Doræna japonica.
Convolvulus edulis.
japonicus.
trinervis.
Campanula glauca.
marginata.
tetraphylla.
triphylla.
Menyanthes peltata.
Lobelia radicans.
campanuloides.
Lonicera japonica.

Lo-

Lonicera flexuoſa.
Weigela japonica.
coræenſis.
Solanum lyratum.
Lycium joponicum.
Ceanothus japonicus.
Bladhia criſpa.
glabra.
japonica.
villoſa.
Celaſtrus alatus.
dilatatus.
japonicus.
orbiculatus.
ſtriatus.
tobira.
Hovenia dulcis.
Vitis heterophylla.
flexuoſa.
japonica.
pentaphylla.
Gardenia radicans.
Tabernæmontana elliptica.
Pergularia japonica.
Bumalda trifoliata.
Chenopodium virgatum.
Peucedanum japonicum.
Sium decumbens.
japonicum.
Chærophyllum ariſtatum.
ſcabrum.
Sambucus japonica.
Aralia cordata.
japonica.
Aralia pentaphylla.
Viburnum cuſpidatum.
dilatatum.
eroſum.
hirtum.
macrophyllum.
ſerratum.
plicatum.
tomentoſum.
virens.
Commelina japonica.
Chamærops excelſa.
Lilium japonicum.
longiflorum.
lancifolium.
ſpecioſum.
maculatum.
cordifolium.
Uvularia cirrhoſa.
hirta.
Ornithogalum japonicum.
Scilla japonica.
orientalis.
Anthericum japonicum.
Pollia japonica.
Asparagus japonicus.
Convallaria japonica.
ſpicata.
Hemerocallis lancifolia.
japonica.
Orontium japonicum.
Lindera umbellata.
Nandina domeſtica.

Ra-

Rajania hexaphylla.
quinata.
Dioſcorea japonica.
quinqueloba.
ſeptemloba.
Vaccinium bracteatum.
ciliatum.
hirtum.
Diospyros kaki.
Daphne odora.
Acer disſectum.
japonicum.
palmatum.
pictum.
ſeptemlobum.
trifidum.
Polygonum filiforme.
multiflorum.
Paulinia japonica.
Laurus glauca.
umbellata.
pedunculata.
Quercus acuta.
cuspidata.
dentata.
glabra.
glauca.
ſerrata.
Andromeda japonica.
Rupifraga ſarmentoſa.
Dianthus japonicus.
Deutzia ſcabra.
Stellaria undulata.
Sedum lineare.
Lychnis coronata.
Tomex japonica.
Apactis japonica.
Eurya japonica.
Meniſpernium acutum.
triſobum.
japonicum.
Myrtus lævis.
Prunus aspera.
elliptica.
glanduloſa.
japonica.
inciſa.
paniculata.
tomentoſa.
Cratægus glabra.
lævis.
villoſa.
Mespilus japonica.
Pyrus japonica.
Spiræa calloſa.
inciſa.
palmata.
Roſa multiflora.
rugoſa.
Rubus inciſus.
plamatus.
trifidus.
triphyllus.
villoſus.
Geum japonicum.
Actæa japonica.
Chelidonium japonicum.

Tern-

Ternſtrômia japonica.
Corchorus japonicus.
flexuoſus.
ſcandens.
ſerratus.
Cycas revoluta.
Aconitum japonicum.
Begonia grandis.
Arum ternatum.
ringens.
Houtuijnia cordata.
Magnolia ſericea.
hirſuta.
obovata.
tomentoſa.
Uvaria japonica.
Thalictrum japonicum.
Anemone cernua.
Atragene japonica.
Clematis florida.
japonica.
paniculata.
trifoliata.
Ranunculus ternatus. c. Tab.
japonicus.
Hypericum erectum.
japonicum.
patulum.
Ajuga decumbens.
Nepeta incana.
Sideritis ciliata.
Melittis japonica.
Ocymum acutum.
Ocymum ſcabrum.
criſpum.
inflexum.
rugoſum.
virgatum.
Gerardia japonica.
Bignonia grandiflora.
tomentoſa.
Lindernia japonica.
Ruellia japonica.
ſerrata.
Juſticia japonica.
lancea.
crinita.
Salvia japonica.
Volkameria japonica.
Clerodendrum trichotomum.
Vitex ovata.
Cardamine ſcutata.
Sinapis cernua.
japonica.
Cupreſus japonica.
pendula.
Thuja dolabrata.
Dryandra cordata.
Sterculia tomentoſa.
Croton acutum.
japonicum.
Camellia ſaſanqua.
Taxus macrophylla.
verticillata.
Fumaria pallida.
racemoſa.

Fu-

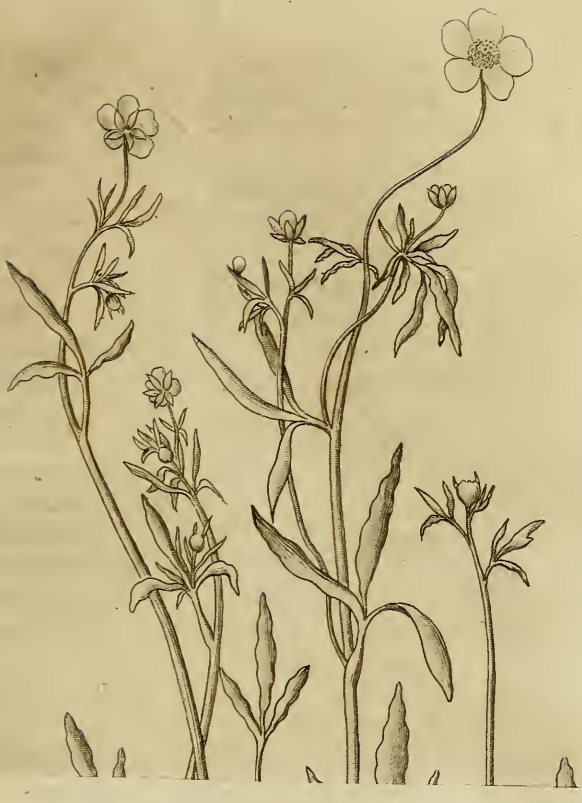

Fumaria decumbens.
incisa.
Dolichos incurvus.
cultratus.
lineatus.
hirsutus.
umbellatus.
Glycine villosa.
Lathyrus japonicus.
Hedysarum caudatum.
incanum.
microphyllum.
pilosum.
racemosum.
sericeum.
striatum.
tomentosum.
virgatum.
Citrus japonica.
Hopea lucida.
Picris japonica.
flexuosa.
Prenanthes chinensis.
debilis.
dentata.
hastata.
humilis.
integra.
lyrata.
multiflora.
squarrosa.
Serratula japonica.
Carduus linearis.
Atractylis lancea.
Atractylis ovata.
Eupatorium japonicum.
Artemisia capillaris.
japonica.
Gnaphalium japonicum.
Erigeron japonicum.
scandens.
Seneico japonicus.
Aster hispidus.
scaber.
Cineraria japonica.
Inula dubia.
japonica.
Arnica ciliata.
japonica.
palmata.
Perdicium tomentosum.
Chrysantemum japonicum.
Ophioglossum japonicum.
Osmunda japonica.
lancea.
ternata.
Todea hastata.
Acrostichum lingva.
Pteris nervosa.
sinuata.
Woodvardia japonica.
orientalis.
Hemionitis japonica.
Asplenium japonicum.
incisum.
lanceum.
Polypodium ensatum.

Poly-

Polypodium ellipticum.
falcatum.
glaucum.
haſtatum.
lacerum.
lineare.
marginale.
punctatum.
ſetoſum.
ſophoroides.
Cænopteris japonica.
Dickſonia ſtrigoſa.
Lycopodium japonicum.
ſerratum.
Marchantia japonica.
Stereocaulon ramuloſum.
Fucus biſerratus.
ſerratifolius.
Thunbergii.
Boletus dimidiatus.
agaricoides.

THESES.

I.

Peregrinationes ſolidiori doctrina et feliciori ingenio inſtructorum, in diverſas terras, ad emolumentum ſcientiarum in genere plurimum conferunt.

II.

Quo magis in ſtudio Hiſtoriæ naturalis verſamur, eo magis nobis patent vis et ſapientia Creatoris, qui tam minimo tam maximo naturam condidit admirabilem.

III.

Quin Hiſtoria Naturalis fructus magni pretii Medicinæ et Oeconomiæ hactenus tulerit et poſthac ferat, non poteſt dubitari.

IV.

Studium hujus ſcientiæ ætati dudum juveniſi esſe commendandum, merito nobis videtur posſe contendi.

D. D.

FLORULA JAVANICA.

CUJUS PARTEM PRIMAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

LEOPOLDUS WINBERG,
Gothoburgensis.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XXIII FEBR. MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

FLORULA JAVANICA.

Insula Java, una e tribus insulis Sundæ, mediocris magnitudinis, sita est in hemisphærio australi, sub gradu latitudinis 6, & longitudinis 124. In longitudinem O. & W. extenditur circa 140 milliaria, in latitudinem N. & S. circiter 40 vel paulo ultra.

Bis insulam hanc, summe fertilem, visitavit Celeberrimus Præses, annis scilicet 1775 & 1777, atque insignem ejus partem percurrit, imprimis oras maritimas boreales Bataviæ, Samarang, Japaræ & Iuanæ, atque interiores tractus montosos Arhidamas, Tjipannas, Pondegede & alias.

Quas sub hisce suis excursionibus collegit plantas, mihi benevole permissum fuit recensere, licet fieri non potuerit, ut completam hujus insulæ Floram sisteremus, quam quidem olim & Piso & Burmannus notam nobis reddere conati fuerunt.

Amomum cardamomum.
compactum. 1)
Zerumbet.
Zingiber.
Canna indica.
Costus speciosus. 2)
Curcuma longa.
Kæmpferia speciosa. 3)

Phyl-

Phyllodes læta.
vaginalis.
Marantha arundinacea.
Orchis Susannæ.
Ophrys lancea. 4)
Aërides arachnites.
capitatum.
coriaceum.
Dendrobium monophyllum
procumbens.
Limodorum amabile.
speciosum.
Radermachia incisa.
integra.
Salicornia fruticosa.
Nipa fruticans.
Pistia stratiotes.
Casuarina equisetifolia.
Nyctanthes tristis.
Jasminum angustifolium.
grandiflorum.
hirsutum.
multiflorum.
Sambac.
triflorum.
Lemna obcordata.
Boerhavia diandra.
diffusa.
Rumphia Amboinensis.
Phoenix dactylifera.
Ficus benjaminea.
falcata.
heterophylla.
Ficus indica.
punctata.
racemosa.
religiosa.
reticulata.
reflexa.
rigida.
Bryonia hispida.
Cucumis acutangulus.
melo.
Cucurbita citrullus.
pepo.
Momordica angulata.
hispida.
luffa.
Trichosanthes cordata.
triloba.
Sisyos Garcini.
Coix lacryma.
Fuirena umbellata.
Kyllingia monocephala.
triceps.
umbellata.
Scirpus ferrugineus.
ligularis.
miliaceus.
monander.
Schoenus corymbosus.
umbellatus.
Cyperus brizoides.
compressus.
difformis.
distans.

Cype-

Cyperus elatus.
elegans.
irio.
monoſtachyos.
pumilus.
rotundus.
Santonici.
ſecundus.
uniflorus. 5)
Fimbriſtylis dichotomus.
Trachys muricata.
Saccharum officinarum.
Thunbergii.
Andropogon aciculare.
caricoſum.
crinitum.
faſciculatum.
hirtum.
iſchæmum.
ſchoenanthus.
Leerſia oryzoides.
Iſchæmum ariſtatum.
diſtachyon.
conjugatum.
Tripſacum dactyloides.
Apluda mutica.
Paſpalum disſectum.
ſcrobiculatum.
Panicum caudatum.
colonum.
compoſitum.
cylindricum.
glaucum.
grosſarium.
Panicum hirtellum.
hiſpidum.
latifolium.
micranthum.
patens.
plicatum.
pubeſcens.
ſarmentoſum.
ſerratum.
turritum.
Cynodon lineare.
Digitaria cimicina.
filiformis.
ſanguinalis.
Chloris barbata.
Anthiſtiria ramoſa.
Alopecurus paniceus.
Poa amabilis.
capillaris.
chinenſis.
japonica.
tenella.
Cynoſurus indicus.
Eleuſine ægyptia.
indica.
Zea Maijs.
Caturus ſpiciflorus.
Mollugo ſtricta.
Holoſteum cordatum.
tetraphyllum.
Spermacoce ocymoides.
ſcabra.
Hedyotis fruticoſa.

Olden-

Oldenlandia hirſuta. 6)
linearifolia. 7)
nudiflora. 8)
longiflora. 9)
repens.
triflora. 10)
verticillata.
Ixora coccinea.
Pavetta indica.
Tomex tomentoſa.
Callicarpa reticulata.
tomentoſa.
Nerteria depreſſa.
Ammannia ramoſa.
Rubia cordifolia.
Urtica interrupta.
ſtimulans.
Plantago major.
Boehmeria alienata.
crenata.
cuſpidata.
hiſpida.
lancea.
ramiflora.
Parietaria hiſpida.
Nigrina acuminata.
Viſcum opuntioides.
Heliotropium indicum.
Lappula javanica.
Menyanthes nymphoides.
Convolvulus angularis.
corymboſus.
capræ.

Convolvulus exiſus.
gemellus.
glomeratus.
gosſypifer.
javanicus.
latifolius.
ſarmentoſus.
ſericeus.
trinervis.
Ipomoea involucrata.
quamoclit.
ſolanifolia.
trifida.
Lobelia javanica. 11)
Nauclea gemina.
grandis.
tomentoſa.
Pſychotria herbacea.
Coffea arabica. 12)
Mirabilis jalappa.
Datura ſtramonium.
Nicotiana tabacum. 12)
Morinda citrifolia. 13)
Capſicum annuum.
fruteſcens.
groſſum.
Solanum inſanum.
ferox.
javanicum.
lycoperſicum.
melongena.
nigrum.
ſanctum.

Sola-

Solanum ſodomeum.
tomentoſum.
trilobatum.
Ophioxylon ſerpentinum.
Musſænda glabra.
fruticoſa.
Ardiſia elliptica.
ovata.
Cordia viburnoides.
Ceanothus aſiaticus.
Zizyphus jujuba.
obliquus.
Mangifera indica.
Plumieria rubra.
Cariſſa carandas.
Nerium antidyſentericum.
oleander.
Cerbera mangas.
Phyſalis angulata.
Gardenia florida.
Aquilicia ſambucina. 14)
lævis.
Aſclepias craſſifolia.
gigantea.
ſarmentoſa.
Ceropegia candelabrum.
Gomphæna globoſa.
Illecebrum debile.
ficoideum.
enſatum.
lanatum.
ſesſile.
javanicum.

Achyranthes aſpera.
muricata.
lanata.
lappacea.
Celoſia argentea.
albida.
criſtata.
comoſa.
pyramidalis.
Impatiens balſamina.
tripylla.
triflora.
latifolia.
Amaranthus blitum.
ſpinoſus.
ſcandens.
Vitis ſicyoides.
acida. 15)
trifoliata. 16)
vinifera. 12)
Nephelium lappaceum. α)
Pharnaceum mollugo.
Evolvulus alſinoides.
tridentatus.
Sambucus canadenſis.
Chenopodium viride.
Cannabis ſativa.
Alſine media.
Ægiceras minus.
Pæderia foetida.
Cynanchum capillare.
cuſpidatum.
macrophyllum.

Cynan-

Cynanchum ovatum.
Echites erecta.
ferruginea.
ſcandens.
volubilis.
Panax fruticoſa.
Hydrocotyle javanica.
Anethum graveolens. 17)
Apium petroſelinum. 17)
Daucus carota. 17)
Coriandrum ſativum. 17)
Clutia javanica.
Antidesma alexiteria.
Bromelia ananas.
Commelina bengalenſis.
criſtata.
lancea.
nodoſa.
nudiflora.
paniculata.
triflora.
truncata.
uniflora.
diffuſa.
Pontederia haſtata.
racemoſa.
truncata.
Pancratium ceilanicum.
Polianthes tuberoſa.
Glorioſa ſuperba.

Crinum ceilanicum.
latifolium.
Dracæna terminalis.
elliptica.
lancea.
Mioga japonica.
Tectona grandis.
Canarium commune.
Cocos nucifera.
Calamus Nipære.
Rotang.
Salac.
Aſparagus officinalis.
Muſa paradiſiaca.
troglodytarum,
Bambuſa arundinacea.
verticillata.
Oryza mutica.
ſativa.
Dioſcorea alata.
bulbifera.
ferruginea.
oppoſitifolia.
ovata.
Borasſus flabelliformis.
Corypha umbraculifera.
Licuala ſpinoſa. 18)
Chamærops humilis.
Loranthus pentandrus.

1) Amomum *compactum:* foliis elliptico-enſiformibus, cuſpidatis.

Folia pedalia & ultra, utrinque attenuata, glabra cuſpide filiformi, pollicari.

Florum ſpicæ radicales, palmares vel ultra.

Capſula angulata, rotunda, obtuſa, trilocularis.

2) Coſtus *ſpecioſus:* creſcit in foſſis extra Bataviam, & floret menſe Februarii.

Caulis teres, carnoſus, vaginatus, glaber.

Folia alterna, ſubpetiolata, oblonga, acuminata, integra, venoſa, ſubundulata; ſubtus pallidiora, tenuisſime tomentoſa nervo medio longitudinali craſſo; ſupra ſaturate viridia, glabra, nitidiuscula; frequentia, ſpithamæa, duos pollices lata. *Petioli* ſemiteretes, glabri, vaginantes vaginis amplexicaulibus, ſtriatis, ſubciliatis.

Flores terminales, capitati, ſenſim florentes.

Capitulum ſesſile, ovatum, multiflorum, glabrum, magnitudine ovi anſerini.

Bracteæ duæ ſub ſingulo flore, oblongæ, ſenſim attenuatæ, acutæ, concavæ, apice ſubtrigonæ, glabræ, rubræ, perſiſtentes, integræ. calyce paulo breviores: altera minor, ab altero latere calycis tantum trigona, angulum calycis cingens, duplo brevior & anguſtior,

Perianthium monophyllum, trigonum angulis lateralibus acutis, dorſali obſoleto, parum curvatum, glabrum, pollicare, trifidum: *laciniæ* æquales, ovatæ, dorſalis obtuſa, laterales ſubariſtatæ, lineam longæ.

Corolla monopetala, tripartita: tubus brevis; Limbi laciniæ oblongæ, purpuraſcentes, æquales, pollicares.

Nectarium monophyllum, ſubrotundum; latisſimum, plicatum, crenatum, tenerum, album; intus infra villoſum, flavum, fornicatum, corolla multo majus.

Filamentum Nectario oppoſitum, latum, petaliforme, acutum; infra crasſum, latius, convolutum, baſi flavum, ſupra baſin extus villoſum, ſupra antheram flavum, erectum, ſubpollicare. *Anthera* interiori latere filamenti adnata in medio, oblonga, lata, didyma, alba.

Germen inferum, villoſum, flavopulverulentum; *Stylus* filiformis, erectus, albus, in fisſura Antheræ reconditus, longitudine Antheræ. *Stigma* compresſum, bilabiatum: labio altero minimo, bipartito, altero majore, ciliato.

Capſula trigona, glabra, trivalvis, trilocularis. *Semina* plura in ſingulo loculamento, pyramido affixa.

3) Kæmpferia *ſpecioſa:* Folia elliptico-enſiformia, glabra, pedalia. *Corollæ* tubus filiformis, palmaris. *Anthera* arcuato-lunaris.

4) Ophrys *lancea:* Labium trifidum. *Folia* radicalia & caulina lineari-lanceolata, glabra. *Spica* ſpiralis, palmaris.

5) Cyperus *uniflorus:* culmo trigono, aphyllo; capitulo terminali, ſolitario.

6) Oldenlandia *hirſuta:* floribus axillaribus, aggregatis, ſubpedunculatis; foliis ovatis, hiſpidis; caule repente.

Differt ab Oldenlandia verticillata:

α floribus ſubpedunculatis.

β foliis petiolatis, lato-ovatis.

7) Oldenlandia *linearifolia:* floribus ſolitariis, axillaribus; foliis linearibus, capſulis glabris.
Creſcit in cultis circum urbem Bataviam.
Floret Februario & Martio.
Differt ab Oldenlandia uniflora:
1. foliis lineari-lanceolatis.
2. caule decumbente non ſarmentoſo.
3. capſulis glabris.

8) Oldenlandia *nudiflora:* pedunculis umbellato ſubternis; foliis ovato-lanceolatis. glabris; capſulis tetragono-alatis.
Malaice: Gelang Aijer.
Creſcit circum urbes Bataviam & Samarang, alibique.

9) Oldenlandia *longiflora:* pedunculo terminali, ſolitario; foliis ovatis, glabris.
Differt ab Oldenlandia uniflora.
1. pedunculo longitudine fere folii.
2. flore terminali.
3. foliis lato-ovatis.

10) Oldenlandia *triflora:* pedunculis unifloris, ſubternis; foliis ovatis; capſulis glabris; caule decumbente.
Differt 1. ab Oldenlandia umbellata:
1. umbellis folio longioribus.
2. foliis ovatis, obtuſis.
2. ab Oldenlandia uniflora.
1. foliis obtuſis.
2. floribus pedunculatis.

11) Lobelia *javanica* caulibus proſtratis; foliis orbiculatis, cordatis, ſerratis; floribus lateralibus, ſolitariis.
Differt a Lobelia hirſuta:
1. foliis orbiculatis, cordatis, ſerratis, nec ovalibus.

2. foliis non villoſo-ſcabris, nec crenatis, neque lanatis.

12) cultæ.

13) Morinda *citrifolia.*

Malaice: Bicoro & Bancudu daun.

Floret toto anno ſucceſſive radice perenni & caule arboreo.

Corolla monopetala, tubuloſa. *Tubus* cylindricus, glaber, vireſcens, unguicularis. *Limbus* plerumque quinque partitus, raro ſex- vel quadri-partitus, laciniis lanceolatis, patentibus, niveis. *Os* tubi villis clauſus.

Filamenta quinque, raro ſex vel quattuor, infra os tubi inſerta, breviſſima, villo incluſa. *Antheræ* oblongæ, didymæ, ovatæ, pallidæ, ſemiexſertæ.

Germen inferum, convexum, umbilicatum, glabrum.

Stylus filiformis, erectus, viridis, tubo paulo longior.

Stigmata duo, oblonga, viridia.

Drupæ plurimæ, receptaculum undique cingentes, carne albo cinctæ, oblongæ. *Receptaculum* florum in fructum excreſcens, oblongum, carnoſum, germinibus teſſellatum, glabrum, albidum, magnitudine ovi anſerini.

Fructus edulis, & cum oleo acetoque placentam febrilem disſolvere creditur.

14) Aquilicia *ſambucina.*

Staphylæa indica. Burman. Flor. pag. 75, Tab. 24, fig. 2.

Perianthium monophyllum, campanulatum, glabrum, purpureum, quinquefidum, corolla duplo brevius: laciniæ ovatæ, erectæ.

Corolla monopetala, calyciformis, glabra, campanulata, purpurea, quinquefida: laciniæ patenti-reflexæ.

Nectarium monophyllum, rotatum, campanulatum, corollæ medio infertum, album, crassiusculum, quinquefidum: laciniæ bifidæ, erectæ.

Filamenta quinque, subulata, inter lacinias Nectarii inserta, ante aperturam floris inflexa, nivea, nectario paulo longiora.

Antheræ ovatæ, didymæ.

Germen superum. *Stylus* erectus, filiformis, albus, corolla multo brevior. *Stigma* simplex, obtusum, purpurascens.

15) Vitis *acida*. Cissus acida Auctorum valde affinis est Cisso trifoliatæ, cum qua etiam communis crescit; differre tamen videtur:

1. foliis majoribus, magis carnosis & glabris.
2. caulibus & petiolis glabris.

16) Vitis *trifoliata*. Malaice: galim galim.

Vitis hæc species adeo similis est Cisso acidæ Auctorum, ut difficile distinguantur; utroque enim folia ternata, obcordata, cirrhi, caulis volubilis; sed videtur hæc posse distingui:

1. Caule & foliis hirsutis.
2. foliis præcipue junioribus hirsutis, subtomentosis, parum carnosis, minoribus.
3. numero partium floris quinario.

α) Nephelium *lappaceum*. Malaice: Rambutang.

Fructus maturus Januario, Februario, Martio.

Radix perennis. *Caulis* arboreus.

Folia opposita, petiolata, ovata, obtusa, subexcisa, integra, supra læte viridia, subtus paulo pallidiora, transversim paralele nervosa, nervis alternis,

inter nervos tenuisſime reticulata, patentia, approximata, plerumque trium parium, duos pollices lata, palmaria; rarius alterna.

Petiolus ſubtrigonus, muricatus, inflexus, cinereus, lineam longus.

Flores ſpicati, pedicellati, maſculi & feminei diſtincti.

Pedunculi in ramulis terminales, filiformes, inæquales, digitales atque ſpithamales, laxi, penduli a pondere fructus maturi, infra medium ad apicem florentes, inferne teretiuſculi, ſuperne angulati, cinerei, glabri.

Pedicelli ſolitarii, duo vel terni rarius, brevisſimi, tomentoſo cinerei, ſemilineam vix longi, duplicem fructum ferentes.

♀ *Perianthium* monophyllum, angulatum, cinereo tomentoſum, quadripartitum, perſiſtens, ſemilineam longum: laciniæ ovatæ, patulæ.

Corolla nulla.

Germina duo, ſupera, globoſa, undique ſetis inermibus obtuſis tecta.

Stylus inter germina medius, filiformis, quadratus, vix lineam longus. Stigmata duo, revoluta, obtuſa, longitudine fere ſtyli.

Bacca ovata, ſetis longis, compresſis, inermibus, obtuſis, curvatis tecta, unilocularis, matura rufa, magnitudine pruni domeſticæ, cortice crasſiuſculo intus albo. Pulpa intus alba, acido-dulcis, tenax.

Semen ovatum, griſeum, ſtriatum, magnitudine juglandis. Interdum unicum germinum tantum matureſcit fecundatum. Pulpa baccæ edulis, grata, humectans.

D. D.

FLORULA JAVANICA

CUJUS PARTEM SECUNDAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA

MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL. M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

FR. OL. WIDMARK

BOTHNIENSIS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XVI MART. MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ

EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

Oenothera octovalvis.
Allophyllus cobbèr.
racemosus.
Pometia pinnata.
Jambolifera pedunculata.
Lawsonia inermis.
spinosa.
Amyris clausena.
Daphne javanica.
Passerina javanica 19).
Sapindus saponaria.
Mimusops elengi.
kauki.
Cardiospermum halicacabum.
Polygonum alpinnm.
arifolium.
barbatum.
chinense.
glandulosum.
orientale.
perfoliatum.
strigosum.
Laurus chloroxylon.
cinnamomum.
sassafras.
Areca catechu.
oleracea.
Tamarindus indica.
Cassia alata.
biflora.
fistula.
javanica.
marilandica.

Cassia occidentalis.
procumbens.
tora.
Cæsalpinia alata.
bijuga.
pulcherrima.
sappan.
Adenanthera falcataria.
Limonia trifoliata.
Hyperanthera moringa 20).
Guilandina bonduc.
Cynometra cauliflora.
Terminalia catappa.
Carica papaija.
poposa.
Melastoma discolor.
lævigata.
malabathrica.
repens.
Jussieuia suffruticosa.
Inocarpus edulis.
Schinus indica.
Tribulus lanuginosus.
terrestris.
Portulaca oleracea.
quadrifida.
Glinus lotoides.
Garcinia mangostana.
Rhizophora cylindrica 21).
Cratæva marmelos.
Euphorbia antiquorum.
hirta.
parviflora.

Euphorbia pilulifera.
thymifolia.
tirucalli.
Triumfetta hirſuta.
ſemitriloba.
tomentoſa.
triloba.
cordata.
urticæfolia 22).
Agrimonia eupatorioides.
Myrtus ceilanica.
Punica granatum.
Melaleuca leucadendra 12).
Seſuvium portulacaſtrum.
Pſidium cujavillus.
pomiferum.
pyriferum.
Eugenia jambos.
malaccenſis.
racemoſa.
Bixa orellana.
Rubus roſæfolius.
Fragaria veſca.
Mimoſa ovata.
pennata.
Begonia ciliata.
cuſpidata.
Argemone mexicana.
Nymphæa lotus.
Nelumbo indica.
Dillenia ſpecioſa.
Gnetum gnemon.
Michelia champaca.
Uvaria javanica 23).
Annona ſquamoſa.
Ligthfootia indica.
Vateria indica.
Pandanus odoratus 24).
Cycas circinalis.
Wahlbomia indica.
Calophyllum calaba.
inophyllum.
nagasſarium.
Cluſia elliptica.
Grewia latifolia.
microcos.
tomentoſa.
triflora.
Caryota urens.
Dracontium pertuſum.
polyphyllum.
ſpinoſum.
Arum colocaſia.
macrorhizon.
purpureum 25).
ſagittæfolium.
eſculentum.
peregrinum.
Lagerſtroemia javanica 26).
indica.
Corchorus capſularis.
Piper betel.
cubeba 27).
longum.
nigrum.

Piper

Piper peltatum.
rotundifolium.
malamiris.
ſiriboa.
Ocymum baſilicum 28).
polyſtachyum.
ſanctum.
Scutellaria indica.
Marrubium indicum 29).
Teucrium virginicum.
Nepeta indica.
Mentha foetida.
ſativa.
Phlomis ceilanica.
obliqua.
Verbena nodiflora.
javanica.
Rosmarinus officinalis.
Salvia officinalis.
Buchnera aſiatica.
Gratiola lucida.
Torenia aſiatica.
Bignonia indica.
purpurea.
Premna integra.
Leonurus cardiaca.
Seſamum orientale.
indicum.
Ruellia antipoda.
erecta.
obliqua 30).
lupulina.
ringens.
Ruellia ſerrata 31).
tetragona 32).
utriculata.
Juſticia aggregata.
chinenſis.
criſtata.
ecbolium.
betonica.
naſuta.
obliqua.
picta.
paniculata.
moretiana.
infundibuliformis.
juligera.
repens.
ſpathulata 33).
Ovieda mitis.
Thunbergia javanica.
indica.
Avicennia nitida.
Clerodendrum calamitoſum.
ſpicatum 34).
infortunatum.
paniculatum.
fortunatum.
Volkameria inermis.
ſerrata.
Vitex caſta.
Acanthus ilicifolius.
Pedalium murex.
Gmelina aſiatica 35).
Siſymbrium indicum.

Sina-

Sinapis lævigata 36).
Cleome pentaphylla.
Brasſica ſativa 12).
Cisſampelos caapeba.
Melia azedarach.
azadriachta.
Averrhoa bilembi.
carambola.
Banniſteria javanica.
Hugonia myſtax.
Sterculia foetida.
javanica.
Cicca diſticha.
nudiflora.
Phyllanthus nigreſcens.
niruri.
grandifolius.
urinarius.
Melochia corchorifolia.
Jatropha curcas.
urens.
Croton orbiculare 37).
reticulatum 38).
ſebiferum.
ſpiciflorum 39).
javanicum.
peltatum 40).
tinctorium.
Ricinus communis.
jarak 41).
mappa.
ſpecioſus.
tomentoſus.
Acalypha indica.
javanica.
Meſua ferrea.
Oxalis ſenſitiva.
corniculata.
aceroſella.
Piſtia ſtratiotes.
Gosſypium arboreum.
indicum.
hirſutum.
religioſum.
Bombax heptaphyllum.
pentandrum.
Sida cordifolia.
javenſis.
indica.
periplocifolia.
rhombifolia.
retuſa.
rotundifolia.
Hibiſcus abelmoſchus.
mutabilis.
ſinenſis.
ſyriacus.
ſurattenſis.
tiliaceus.
Uræna ſinuata.
Theſpeſia trilobata.
Fumaria officinalis.
Polygala macrophylla.
Saraca indica.
Erythrina corallodendron.
picta.

Ptero-

Pterocarpus abrus.
Cytiſus cajan.
Clitoria ternatea.
Æſchynomene pallida.
grandiflora.
Crotolaria laburnifolia 42).
quinquefolia.
verrucoſa.
Dolichos altisſimus.
catjang.
bulboſus.
enſiformis.
lablab.
lignoſus.
tetragonolobus.
trilobus.
Phaſeolus lunatus.
max.
Hedyſarum buplevroides.
crinitum.
gangeticum.
lagopoides.
lineare.
pulchellum.
reflexum.
ſtipulaceum.
ſtrobiliferum.
triquetrum.
vaginale.
umbellatum.
Indigofera anil.
tinctoria.
Galega purpurea.
Galega rhombifolia.
Melilothus indicus.
Durio foetida.
Theobroma cacao.
Citrus aurantium.
decumana.
medica.
Scorzonera hiſpanica.
Lactuca canadenſis.
javanica.
ſativa.
Sonchus oleraceus.
Cacalia ſonchifolia.
Bidens piloſa.
Cichorium intybus.
Scolymus maculatus.
Artemiſia vulgaris.
Conyza cinerea.
chinenſis.
lacera.
odorata.
Spilanthus acmella.
pſeudoacmella.
Æthulia pinnata.
Micania ſcandens.
Baccharis indica.
Aſter indicus.
ſinenſis.
Chryſanthemum indicum.
Ecclipta proſtrata.
Elephantopus ſcaber.
Sphæranthus indicus.
Sigesbeckia orientalis.

Ver-

Verbesina Lavenia.
biflora.
Lycopodium canaliculatum.
cernuum.
circinale.
involvens.
ornithopodioides.
dichotomum.
javanicum.
Lygodium flexuosum.
pedatum.
scandens.
Acrostichum aureum.
lineare 43).
Scolopendrium officinarum.
Pteris piloselloides.
cretica.
longifolia.
nummularia.
nemoralis.
tricuspis,
semipinnata.
thalictroides.
Lindsæa sagittata.
Asplenium nidus.
decussatum.
Polypodium elegans.
trilobum:
palustre.
rigidum.
heterophyllum.
strigosum.
acrostioides.
polycarpon.
phymatodes.
pustulatum.
Polypodium aureum.
Aspidium pistillare.
exaltatum.
biserratum.
davallioides.
capense.
hirsutum.
pteroides.
unitum.
obtusatum.
truncatum.
Adianthum caudatum.
pedatum.
flabellatum.
cristatum.
Davallia elata.
elegans.
furcata.
Hymenophyllum denticulatum.
multifidum.
Salvinia natans.
Polytrichum cirrhatum.
Jungermannia diffusa.
vaginata.
Sphagnum javanicum.
Bryum dendroides.
Marchantia hirsuta.
Fucus salicifolius.
uvarius.
trifarius.
cuneifolius.
bifarius.
Usnæa trichodea.
Peziza auricula.
Boletus versicolor.

17) Verosimiliter ex Europa allatæ.

18) Licuala *spinosa*: petiolis spinosis.
Malaice: Lequala sive Lecuala.
Differt hæc a Corypha umbraculifera:
1. petiolis utrinque spinosis.
2. foliis ad basin multipartitis.

19) Passerina *javanica:* foliis ovatis, acutis.

20) Hyperanthera *moringa:* Radix esculenta, subcarnosa, perennis, odore & sapore forti, omnino Raphani sativi.

21) Rhizophora *cylindrica.*
Mangium digitatum. Tonke Parampuan. Rumph. Herb. Amboin. Tom. 3. p. 107. Tab. 70.
Floret Februario.

22) Triumfetta *urticæfolia:* foliis ovatis, acuminatis, serratis, subtus villosis.

23) Uvaria *javanica:* foliis integris; petalis lanceolatis, fructibus ovatis.
Cananga, Bonga Cananga. Rumph. Herb. Amboin. P. 2. p. 195. Tab. 65.
Cananga sylvestris, Cananga Utan. Rumph. Herb. Amb. P. 2. p. 197. Tab. 67. f. 2.
Differt ab uvaria ceilanica.
1. petalis lineari-lanceolatis.
2. fructibus rotundato-ovatis.
Oleum, Canangæ oleum dictum, e floribus hujus, per destillationem elicitur.
obs. forsan Uvaria japonica hujus generis non est, sed proprium genus monoicum constituere debet.

24) Pandanus *odoratus*, Javanis *keura* dictus.

Flores terminales, monoici, mascuili & feminei in eodem pedunculo, sed diversis pedicellis.
Pedunculu crassitie fere brachii, compresso-teres, glaber, bracteis vaginatus, superne ramosus.
Pedicelli alterni, bracteis involuti, sensim florentes.
Bracteæ sub singulo pedicello & flore, approximatæ, inferiores majores & longiores, supremi sensim minores, inferne clausi, apice aperti more spathæ, oblongæ, acuminatæ, valde concavæ, subcoriaceæ, ferrugineæ, glabræ.
♂. Calyx nullus. *Corolla* nulla.
Amentum pedunculatum, cylindricum, digitale, totum tectum paleis & staminibus. *Paleæ* plures, singulum stamen cingentes, lineares, glabræ, staminibus paulo breviores.
Filamenta brevia, paleis 4, 5 vel 6 cincta. *Antheræ* oblongæ, striatæ, erectæ, flavæ.
♀. *Calyx* nullus, sed ejus loco bractea perfoliata. *Corolla* nulla. *Receptaculum* subglobosum, germinibus tectum magnitudine pomi. *Germina* plurima, angulata, truncata. *Stylus* nullus. *Stigma* nullum, sed ejus loco foramen oblongum, intrusum.
Semina totum receptaculum tegentia, tetragona, obovata, obtusa, apice foramine intruso, flavicantia, inferne alba, glabra, magnitudine fere juglandis, lignea, intus porosa.
obs. Si quis considerare velit bracteas utut calycem vel corollam, genus hoc forsan referri posset ad monandriæ classem.

25) *Arum purpureum:* acaule foliis cordatis, acuminatis, mucronatis, angulis rotundatis.
Crescit juxta urbem Bataviam. *Floret* Februario.

Differt ab Aro peregrino, cui proxime accedit, folio acuminato, nec obtuſo.

26) Lagerſtroemia *javanica:* calycibus tomentoſis.
Malaice: Pulega.

27) Piper *cubeba:* foliis oblique cordatis, quinquenerviis; ſeminibus pedicellatis.
Hollandis dicitur *Staartpeeper*, & eſt vera ſpecies cubebæ officinarum, differens a Pipere cubeba *Bergii*, quæ piper *pedicellatum* dicendum erit.
Creſcit in ſylvis Javæ. *Fructus* maturatur Junio & ſequentibus menſibus.

28) Ocymum *ſanctum*. *Malaice:* Calampas.
Ocymum Zeilanicum, annuum, inodorum. Burm. Herb. Zeil. p. 175. Tab. 80. fig. 2.
Creſcit extra urbem Bataviam; *floret* Martio.
Radix perennis. *Caulis* fruteſcens, bipedalis.

29) Marrubium *indicum:* foliis ovato-rotundatis, dentatis, hirſutis; verticillis foliofis.
Marrubium odoratisſimum, betonicæ folio. Burmanni Theſ. Zeilan. pag. 153. Tab. 71. fig. 1.
Marrubium indicum. Burman. Flor. indic.
Malaice: Sambong Aijer.

30) Ruellia *obliqua:* foliis oblique cordatis, ſubſerratis; pedunculis axillaribus, umbellatis.
Creſcit in ſepibus Japaræ; floret Majo, Junio.

31) Ruellia *ſerrata:* foliis ovatis, ſerratis, ſubpetiolatis, floribus ſolitariis, pedunculatis, caule decumbente.

32) Ruellia *tetragona*: foliis ſesſililibus, lanceolatis, ſerratis; floribus oppoſitis, pedunculatis; caule erecto, tetragono.
Malaice: Sambong Aijer.
Creſcit in Java & Ceilona; floret Majo, corolla coerulea.

33) Juſtitia *ſpathulata*: herbacea, foliis oblongo-ovatis, acutis; bracteis ſpathulatis, obtuſis.
Malaice Boa Cletong.

34) Clerodendrum *ſpicatum:* foliis ovatis, ſerratis, glabris, ſpica verticillata.
Differt a Clerodendro calamitoſo foliis ovalibus, ſubdentatis, glabris; panicula bracteata.

35) Gmelina *aſiatica.* Curini ſpecies maderaſpatana, capſulis in veſicam Dictamni cretici foliis villoſa. Pluk. alm. Tab. 171. fig. 5.

36) Sinapis *lævigata.* Creſcit in plateis Bataviæ. Floret Martio. *Caulis* angulato-ſtriatus, flexuoſus, erectiuſculus, glaber, ramoſus, ſpithamæus. Rami alterni, cauli ſimiles, diffuſo-patentisſimi.
Folia infima lyrata, ſesſilia ſeu inferne attenuata in petiolum alatum, oblongo ovata, dentata, glabra, digitalia; ſuperiora infimis ſimilia, ſed minime lyrata; ſuprema ſesſilia absque petiolo alato, lanceolato-ovata, dentata, glabra, pollicaria.
Flores in ramulis ultimis paniculatis ſubſpicati, pedunculati, lutei, ſenſim florentes. *Pedunculi* capillares, patuli, glabri, ſemilineam longi.
Perianthium tetraphyllum, erecto patens, viride margine flavo, glabrum. Foliola concava.

Corolla tetrapetala, patens, lutea. Petala erecta, ungvibus linearibus.
Nectarii glandulæ quatuor, virides, glabræ, ſingula ad ſingulum latus filamenti brevioris.
Filamenta ſex, capillaria flava, erecta; duo breviora, Antheræ parvæ, luteæ.
Germen ſuperum. *Stylus* nullus. *Stigma* capitatum, villoſum. *Siliqua* pedicellata, patens, teres, glabra. *Semina* plurima angulata, punctata, glabra.

37) Croton *orbiculare*: foliis rotundis, acuminatis, ſinuato-ſerratis, glabris, ſubtus ſcabris, ſubtomentoſis.

38) Croton *reticulatum:* foliis ovatis, integris, glabris, ſubtus reticulatis; petiolis oppoſitis, inæqualibus.
Differt a Crotone *balſamifero*:
1. foliis oppoſitis.
2. petiolis inæqualibus, altero longiori.

39) Croton ſpiciflorum: foliis oblongis, ſinuato ſerratis, tomentoſis; ſpicis longisſimis.
An Acalypha ſpiciflora Burmanni?

40) Croton *peltatum:* foliis peltatis, angulatis, acuminatis, ſubtus tomentoſis.

41) Ricinus *jarak:* foliis cordatis, ſublobatis, undulatis. *Malaice*: Jarrak Coſta.

42) Crotalaria *laburnifolia*: *Malaice*: Britjita. Herbam diureticam Javani credunt.

43) Acroſtichum *lineare:* frondibus ſinuatis; pinnis alternis, linearibus, acutis, integris.

(8)

D. D.

FLORULA CEILANICA

QUAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

JONAS JOH. ENGHOLM
VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XVI APR. MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

1895, May 7.

Arnold Arboretum

FLORULA CEILANICA

Anno 1777 insulam Ceilanam salutavit et dimidiam ejus fere partem a *Columbo* usque ad promontorium *Gale* perlustravit Celeberrimus Præses. Extra continentem ingentis Asiæ, prope promontorium *Comorin*, sita est hæc sub mitiori sidere felix insula in hémisphærio Septemtrionali, sub gradu circiter sexto. In medio valde est montosa et silvis referta. Plurimas indigenas arbores et plantas communes cum insula Java et inprimis cum *Malabaria* et *Coromandelia* alit, præter nonnullas, quæ huic regioni propriæ videntur.

Hermannus, Medicus olim Ceilanensis, Professor deinde Leidensis, plantas Ceilanicas collectas in Europam primus transmisit. Ejus heic collectum herbarium examinare contigit Illustr. Linnæo, qui deinde Floram Ceilanicam conscripsit. Præterea Thesaurum Ceilanicum nobis reliquit Illustr. Botanices Professor Amsterdamensis Burmannus. Quas postea collegit plantas Celeberrimus Præses, Tibi, benevole Lector, notas reddere mihi liceat.

Canna indica
Amomum cardamomum
cerumbet.
Costus speciosus.
Curcuma longa.
Orchis picta.
Limodorum rugosum.
Dendrobium biflorum
moniliforme
polystachyum
Cavolinia indica.
Myristica glomerata.
Jasminum angustifolium.
multiflorum
Sambac.
triflorum.
Boerhavia diandra.
diffusa.
Dialium indicum.
Hippocratea ceilanica.
Hernandria sonora.
Stilago bunias.

Phoenix

Phoenix dactylifera.
Ficus religiosa.
sinuata.
toxica.
Tragia cuspidata.
involuerata.
Bryonia umbellata.
Sisyos Garcini.
Cucumis prophetarum.
Momordica angulata.
cordata.
luffa.
speciosa.
Xyris indica.
Kyllingia brevifolia.
monocephala.
triceps.
Fuirena scirpoides.
umbellata.
Paspalum scrobiculatum.
Eleusine ægyptia.
coracana.
indica.
Poa chinensis.
Aristida tripilis.
Anthistiria ramosa.
setosa.
Rottboellia complanata
Ischæmum aristatum.
Mollugo pentaphylla.
verticillata.
Eriocaulon decangulare.
quinquangulare
setaceum.
Spinifex squarrosus.
Schoenus cephalotes.
Scirpus antarcticus.
articulatus.
ciliaris.
cyperoides.
elongatus.
fluitans.
fuscus.
monostachyos.
validus
Cyperus brizoides.
dubius.
elegans.
iria.
maderaspatanus.
monostachyos.
procerus.
Sclæria bracteata.
lithosperma.
Coix lacryma.
Zoizia maritima.
Perotis polystachya.
Penicillaria alopecuroides.
Milium punctatum.
Saccharum officinarum.
Thunbergii.
Andropogon aciculare.
schoenanthus.
serratum.
squarrosum.
Panicum brevifolium.
capillare.
compositum.

Panicum corvi
hispidum.
miliaceum.
refractum.
ſarmentoſum.
ſerratum.
ſtriatum.
verticillatum.
Zea maijs.
Ixora coccinea.
Pavetta indica.
Cansjeria ſcandens.
Tomex tomentoſa.
Callicarpa reticulata.
tomentoſa.
Knoxia ceilanica.
Spermacoce corymboſa.
hispida.
ſtricta.
Hedyotis auriculata.
glabra.
hispida.
lævis.
Oldenlandia biflora.
paniculata.
tenuifolia.
triflora.
umbellata.
Ludvigia alternifolia.
oppoſitifolia.
Trophis aſpera.
Ammannia ramoſa.
baccifera.
Trapa bicornis.

Pothos ſcandens.
Parietaria hispida.
Boehmeria villoſa.
Elæagnus ceilanica.
Mitchella repens.
Urtica ceilanica.
incana.
Cuscuta chinenſis.
Morus indica.
Nepenthes destillatoria.
Heliotropium indicum.
Plumbago ceilanica.
roſea.
Porana volubilis.
Menyanthes ceilanica.
indica.
nymphoides.
Ophiorhiza mungos.
Hottonia indica.
Convolvulus axillaris.
biceps.
aureus.
ceilanicus.
cuspidatus.
farinoſus.
fulgens.
gemellus.
gosſypifer.
medium.
nervoſus.
palmatus.
reniformis.
rigidus.
ſinuatus.

Convolvulus tenuis.
trinervis.
turpethum.
Lappula ceilanica.
Ipomoea hepaticæfolia.
quamoclit.
quinqueloba.
ſolanifolia.
Schævola Plumerii.
Lobelia ceilanica.
javanica.
Fagræa ceilanica.
Pſycothria herbacea
Coffea arabica: culta.
Musſænda frondoſa.
Ophioxylon ſerpentinum.
Solanum ceilanicum.
coccineum.
inſanum.
melongena.
nigrum.
ſanctum.
Capſicum annuum.
groſſum.
Ardiſia elliptica.
ſcabra.
Zizyphus napæa.
obliquus.
oenoplia.
paliurus.
Morinda citrifolia.
roijoc.
Strychnos vomica.

Mangifera indica.
macrophylla.
Cerbera manghas.
Plumeria rubra.
Nerium oleander.
ceilanicum
antidyſentericum.
Vinca roſea.
Celoſia nodiflora.
Aſclepias gigantea.
Achyrantes aſpera.
corymboſa.
lappacea.
Pharnaceum mollugo.
Celaſtrus acuminatus.
Viola ſuffruticoſa.
Impatiens cornuta.
Vitis ceilanica.
cordifolia.
gibba.
quadrangularis.
vitiginea.
Illecebrum debile.
ficoideum.
lanceum.
lanatum.
vermiculatum.
Amaranthes gangeticus.
ſanguineus.
Cariſſa carandas.
Gardenia Musſænda.
nervoſa.
villoſa.

Periploca

Periploca emetica.
esculenta.
indica.
macrophylla.
Cynanchum acuminatum.
bracteatum.
Dioscoridis.
echinatum
flavens.
micranthum.
pedunculatum.
pubescens.
Apocynum frutescens.
Tabernæmontana crassa.
cuspidata.
Pisonia aculeata.
Antidesma alexiteria.
Echites lævis.
obtusa.
scandens.
Celtis orientalis.
Panax fruticosa.
Pharnaceum cervicaria.
Evolvulus alsinoides.
crenatus.
Drosera indica.
Bromelia ananas.
Commelina cristata.
lancea
nodosa.
nudiflora.
racemosa.
Gloriosa supera.
Musa paradisica.
Musa troglodytarum.
Burmannia disticha.
Cocos nucifera.
Licuala spinosa.
Corypha umbraculifera.
Tectona grandis.
Oryza sativa.
Calamus nipære.
rotang.
Flagellaria indica.
Asparagus falcatus.
Bambusa arundinacea.
Areca cathecu.
Borassus flabelliformis.
Dracæna elliptica.
Smilax ceilanica.
Dioscorea alata.
acuminata.
elliptica.
quinquephylla.
tomentosa.
triphylla.
Rajania hastata.
Aristolochia acaulis.
indica.
Gvettarda speciosa.
Allophyllus cobbér.
racemosns.
Lawsonia spinosa.
Daphne javanica.
Memecylon capitellatum.
Pometia pinnata.
Paulinia asiatica.

Diospy-

Diofpyros ebenum.
Cardiofpermum halicacabum
Polygonum chinenfe.
glabrum.
Laurus camphora.
casfia.
cinnamomum.
Sophora tomentofa.
Casfia alata.
falcata.
fiftula.
marilandica.
Tora.
Cæfalpinia alata.
fappan.
Bauhinia purpurea.
tomentofa.
Tamarindus indica.
Hyperanthera Moringa
Gvilandina bonduccella.
nuga.
Parkinfonia aculeata.
Adenanthera falcataria.
Rhizophora cylindrica.
Anacardium occidentale.
Tribulus lauuginofus.
Dais octandra.
Osbeckia ceilanica.
glabra.
Melaftoma afpera.
difcolor.
malabathrica.
Carica papaija.
Limonia monophylla.
trifoliata.
Cotyledon laciniata.
Qvasfia? ceilanica.
Terminalia catappa.
Jusfieuia nervofa.
repens.
Portulaca oleracea.
quadrifida.
pilofa.
Triumfetta hirfuta.
urticæfolia.
Garcinia cambogia.
Euphorbia parviflora.
thymifolia.
Myrtus brafiliana.
caryophyllata.
ceilanica.
cumini
Pfidium cujavillus.
pomiferum.
pyriferum.
Eugenia acutangula.
Jambos.
malaccenfis.
rafemofa.
uniflora.
Calyptranthes chytraculia.
Punica granatum.
Plinia acida.
Sonneratia acida.
Rubus indicus.
moluccanus.

Rubus

Rubus multiflorus.
niveus.
rosæfolius,
Argemone mexicana.
Nymphæa lotus.
Nelumbo indica.
Bixa orellana.
Calophyllum inophyllum,
Barringtonia speciosa.
Ochna nitida.
squarrosa.
Clusia elliptica.
Grewia microcos.
Elæocarpus copalliferus.
serratus.
Michelia cernua.
tsjampaca.
Uvaria ceilanica.
Annona squamosa.
Prockia indica.
ceilanica.
Delima sarmentosa.
Pandanus odoratus.
Dillenia dentata.
ensata.
integra.
retusa
Corchorus incisus.
Caryota urens.
Dracontium pertusum.
Arum macrorhizum.
purpureum.
esculentum.

Piper betel.
nigrum,
Siriboa,
Atragene ceilanica.
Mentha auricularia.
Marubium indicum.
Ocymum basilicum.
sanctum.
Phlomis elliptica.
debilis.
ceilanica.
Utricularia bifida.
grandiflora.
cærulea.
Verbena nodiflora.
Buchnera asiatica.
Gratiola lucida.
Torenia asiatica.
Bignonia javanica.
indica.
Premna serrata.
Sesamum orientale.
Ruellia antipoda.
repens.
ringens.
erecta.
cordifolia.
anagallis.
blechnum.
lancea.
tetragona.
utriculata.
Justicia bifida.

Justi-

Justicia betonica.
ecbolium.
ehioides.
gandarusſa.
juligera,
gangetica.
moretiana.
paniculata.
picta.
purpurea.
obliqua.
naſuta.
ſpicata.
formoſa.
thyrſiflora.
ſexangularis.
Barleria Prionitis.
Stemodia aquatica.
Sibthorpia glabra.
Avicennia nitida.
Gmelina aſiatica.
Thunbergia javanica.
Clerodendron ſpicatum.
infortunatum.
Volkameria inermis.
Vitex caſta.
pinnata.
ternata.
trifoliata.
negundo.
Pedalium murex.
Acanthus ilicifolius.
Siſymbrium indicum.

Cleome penthaphylla.
Phyllanthus bacciferus.
emblica.
grandifolius.
laurifolius.
maderaſpatanus.
nigreſcens.
niruri.
racemoſus
urinaria.
verticillatus.
Cicca diſticha.
nudiflora.
Stillingia ſylvatica.
Cisſampelos pareira.
Melochia corchorifolia.
Sandoricum indicum.
Connarus monocarpus.
Melia acida.
azedarach.
azarirachta
Banniſteria bengalenſis.
Jatropha curcas.
pedata.
Hugonia myſtax.
Kleinhovia hoſpita.
Sterculia balanghas.
Croton variegatum.
cuſpidatum.
racemoſum.
lacciferum.
tiglium.
moluccanum.

Cro-

Croton ſebiferum.
incanum.
latifolium.
angulatum.
Ricinus communis.
mappa,
tanarius,
trilobus.
Acalypha indica.
Oxalis ſenſitiva.
Mesua ferrea.
Uræna palmata.
ſinuata.
Laguna lobata.
Bombax ceiba.
pentandrum.
Gosſypium arboreum.
Sida criſpa.
javenſis.
indica.
periplocifolia.
retuſa.
rhombifolia.
triloba.
veronicæfolia.
Hibiscus mutabilis.
phoeniceus.
ſinenſis.
ſyriacus.
ſurattenſis.
tiliaceus.
vitifolius.
Pavonia ceilanica.
Theſpeſia triloba.
Saraca indica.
Securidaca acuminata.
latifolia.
Nisſolia arborea.
Erythrina corallodendron.
Clitoria ternatea.
Crotalaria glabra.
laburnifolia.
linearis.
linifolia.
qvinqueſolia.
retuſa.
verrucoſa.
Abrus precatorius:
Glycine triloba.
Robinia mitis.
Æchynomene grandiflora.
Galega purpurea.
villoſa.
Dolichos altisſimus.
enſiformis.
lablab.
pruriens.
ſcarabæoides
trilobus.
urens.
Indigofera anil.
ceilanica.
tinctoria.
Hedyſarum alatum.
albicans.
crasſifolium.

Hedyſarum crinitum.
gangeticum.
gramineum.
gyrans.
lagopoides.
lanceum.
lineatum.
nummularifolium.
polianthes.
pulchellum.
retuſum.
ſtrobiliferum,
umbellatum.
vaginale.
Theobroma cacao.
Citrus aurantium.
decumanus.
medica.
Durio foetida.
Lactuca ceilanica.
Spilanthus acmella.
pseudoacmella.
Eupatorium ceilanicum.
Conyza cinerea.
lacera.
Jacobæa ceilanica.
Ecclipta proſtrata.
Sigesbeckia orientalis.
Lycopodium cernuum.
depresſum.
orithopodioides.
ſcandens.

Ophioglosſum flexuoſum.
ſcandens.
Mertensia dichotoma.
Blechnum orientale.
Acroſtichum quercifolium.
aureum.
thalictroides.
Pteris piloſelloides.
crenata.
nemoralis.
thalictroides.
dimidiata.
atteuuata.
ſemipinnata.
Polypodium lineare.
paluſtre.
quercifolium.
phymatodes.
adnaſcens.
puſtulatum.
alternifolium.
Aſpidium exaltatum.
humile.
unitum.
Adianthum lunulatum.
Lomaſia ſcandens.
Botrychium ceilanicum.
Cheilanthus tenuifolia.
Dickſonia multifida.
Isoëtes. coromandelica.
Marſilea tetraphylla.
Salvinia natans.
Fucus turbinatus.

Tur-

Fucus plumoſus.
pellucidus.
flavus.
cornigerus.
ſpiciferus.

Fucus ſpisſus.
punctatus.
plagiophyllus.
Roccella fuciformis.

THESES.

I.

Quamvis quidem illi, qui ad methodum Linnæi naturam in tria regna deſtribuendam putarunt, in eo culpandi videantur, quod res intimo nexu conjunctas disjunctas voluerint, non minoribus laborant difficultatibus, qui Organicum atque Inorganicum regnum tantummodo ſtatuerunt.

II.

Tam varias enim natura proponit formas, tamque diverſas, ut non facile ſit dictu, quid ſit Organicum nec ne.

III.

Cum ſtudium Botanicum duplici modo Phyſiologico atque Hiſtorico tractatur, duo ſyſtemata, alterum Naturale, alterum Artificiale, exoriantur, neceſſe eſt.

IV.

Quæ vero ſyſtemata, quamvis ad externam formam diverſa videantur, vinculo arctisſimo inter ſe conjuncta ſunt.

V.

Perfectum igitur et omnibus numeris expletum dicimus naturæ ſcrutatorem, qui non ſolum circa externas formas verſatur, verum etiam ſanis ſenſibus naturam intuens, inſontis mentis alacritate concentum rerum inter ſe, ſuamque ipſius cum natura harmoniam, perſentire conatur.

D. D.

EXAMEN
CLASSIS MONOECIAE

CUJUS PARTEM PRIMAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENZNS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

JOH. LIDÉN
VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE IV MAJI MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

EXAMEN

CLASSIS MONOECIAE

In univerſo Vegetabili Regno lex illa maxime eſt communis, qua intra eundem thalamum mares cum feminis cohabitant, et flores formant hermaphroditos. Cum vero nulla ſit ſine omni exceptione regula, interdum ludere videtur Natura, et variæ quandoque occurrunt mutationes, unde oriuntur diverſæ nuptiæ, ſcilicet monoicæ, dioicæ et polygamæ, quibus demonſtrare voluit Sapientisſimus et omnipotens Creator, ſe non unica regula, vel paucis legibus eſſe circumſcriptum; ſed formis, millies mutatis, ad eundem obtinendum finem favere, ſic ut natura in infinitum variata ſenſus hominis ſapientis blandire posſit.

Vegetabilia monoica facile et ſine difficultate examinari et determinari posſunt, cum in eadem planta, in eadem arbore, vel etiam eodem frutice uterque ſexus quæri et inveniri posſit, idque vel in diverſis ramis, vel in eodem receptaculo ſive ſpicato, ſive racemoſo, vel in eadem umbella. Secundum numerum ſtaminum herba quæſtionis facillime reducitur ad Clasſem, et ſecundum numerum piſtillorum, ad ordinem. Sic ſecundum hanc methodum multa gramina intrare posſunt Triandriæ Clasſem, et Sociis ſuis disperſis conjungi.

Casuarinæ mascuſi flores in receptaculo interſtincti ſunt ſqamis bifidis, includentibus filamentum ſolitarium: receptaculum, ſtrobilus dictum, etiam eſt elongatum et Styli, ſquamis distincti, ſunt ſolitarii. Locus itaque ejus erit in *Monandria*, *Monogynia*.

Radermachia in multis convenit cum *Caſuarina*. Spica maſcula flores approximatos ſeparat calyce diphyllo, intra quem filamentum unicum, dum femina, absque calyce et corolla, fructum profert totum conſtantem germinibus plurimis cum piſtillo in ſingulo, ſolitario. Pertinet ergo ad *Monandriam*, *Monogyniam*; vel potius, ſi mavis, ad *polygyniam*.

Cynomorium, cum quo Schreber conjunxit *Balanophoram*, flores ſpicatos, in receptaculo elongato, maſculos cum femineis mixtos, et quoque hermaphroditos producit. Teſtatur Linné, ſe vidisſe floſculos hermaphroditos monandros reliquis immixtos, ſed retulit plantam ad Monoeciam, licet debuisſet, ſecundum ſuam methodum, referre illam ad Polygamiam. Dum vero in ſpica adſunt flores hermaphroditi, facillime refertur ad *Monandriam*, *Monogyniam*.

Phyllachne licet flores producat monoicos, calyce tamen triphyllo et corolla monopetala regulariter filamenta ſeparat ſolitaria a ſtylis ſolitariis, atque generis locum adſignat in *Monandria*, *Monogynia*. Murray retulit hocce genus ad Monoeciam, Monandriam; et Schreber ad Dioeciam, Monandriam.

Ægopricon flores habet incompletos absque corolla, maſculos tamen in racemo (amento) et femineos ſparſos. Perianthium maris includit unicum filamentum et femi-

feminæ ſtylos tres. *Monandra* itaque erit planta et *Trigyna.*

Ceratocarpus. In utroque ſexu calyx regularis absque corolla, et filamentum unicum in flore maſculo, locum hujus generis in *Monandria*, *Digynia* ſatis oſtendunt.

Caulinia, ſimplex planta aquatica, quæ monoica habetur floribus axillaribus ſesſilibus nudis, anthera et ſtylo ſesſili in diverſis foliorum axillis, referri debet ad *Monandriam*, *Monogyniam.*

Chara. Mirum valde eſt, quod in flore, ſic dicto, maſculo, Anthera ſesſilis ſit extra calycem floris feminei, et hæc quidem anthera non dehiſcens: et quod etiam calyx in flore femineo deficiat interdum. Floreſcentia hujus plantæ aquaticæ adhuc melius obſervari meretur. Interim ad *Monandriam*, *Pentagyniam* referenda erit.

Zannichellia. Singulare eſt phenomenon, quod duplex disſimilis floſculus maſculus occurrat, alter nudus absque calyce et corolla, alter incompletus cum calyce integro, dum in flore femineo calyx ſit tridentatus. Cum vero filamentum ſit ſolitarium, optime collocatur genus in *Monandria*, *Tetragynia.*

Najas, ut aliæ plantæ aquaticæ, floribus inſtruitur incompletis; femineus flos ſtylum habet nudum ſine calyce et corolla; maſculus, antheram ſesſilem intra calycem et corollam. Linné in Dioecia, Monandria, Willdenow in Monoecia, Tetrandria, quod incertitudinem Dicliniæ commonſtrat, genus hoc collocavit, quod rectius collocatum erit in *Monandria*, *Monogynia.*

Lem-

Lemna, ſimplicisſima fosſarum planta aquatica natans, calyce monophyllo inſtruitur atque corolla, cum filamentis interdum ſparſis et ſtylo abortiente. Wolff Lemnas polygamas declarat, et ex obſervationibus Ehrhartii et Hedwigii flores occurrunt hermaphroditi, ſic ut omni jure pertineat ad *Monandriam*, *Monogyniam*.

Podostemon, planta aquatica, floribus incompletis absque et calyce et corolla, axillaribus et ſolitariis maſculis ad baſin femineorum inſertis, ad Monoeciam fuit relata. Cum vero filamenta deſcribantur duo, et ſtyli duo ſesſiles, releganda erit ad *Diandriam*, *Digyniam*.

Elaterium in alterutro flore filamentum unicum, in altero ſtylum ſolitarium gerit. Locus hujus generis, ſecundum artificiale Syſtema, itaque erit in *Monandria*, *Monogynia*. Frutificationis reliquæ partes et Anthera linearis, quinquies plicata, affinitatem ſatis cum Cucumerinis prodere videntur, ſic ut optandum foret, ut cum illis in *Triandria* conjungi posſet.

Anguriæ Genus Murray relatum voluit ad Monoeciam, Gynandriam: Schreber ad Monoeciam, Monadelphiam. Flos eſt valde regularis cum calyce monophyllo, et corolla pentapetala, ut in aliis Cucumerinis. Ab illis ſeparata fuit, cum in floribus femineis filamenta absque Antheris ſint caſtrata. Filamenta tantum duo dicuntur, et Antheræ ſurſum deorſumque repentes. Si genus hoc vere ſit diſtinctum, a ceteris ſui Ordinis naturalis ſeparari non debet, ſed Claſſem *Triandriæ* ingredi.

Cucumerinæ plantæ in eo, in univerſum, conveniunt, quod Perianthium ſit monophyllum, Corolla pentapetala, Filamenta tria et Stylus unicus. Paucæ ſunt, quæ aberrant.

errant. Relatæ fuerunt ad Monoeciam ideo, quod in floribus femineis interdum filamenta ſint caſtrata. In plurimis Antheræ ſtriatæ videntur indicare Sygeneſiam. Quare varie a variis Auctoribus ad Claſſes ablegatæ ſunt. In *Melone* et aliis ſpeciebus GLEICHEN atque Alii obſervarunt flores perfecte hermaphroditos. Inter *Bryoniæ* ſpecies occurrit quædam dioica. In *Siſyoide* filamenta ſunt coalita monadelpha cum Antheris discretis, ſic ut infinite variet et ludat hæc ſingularis ſane familia, ſpecioſa fructibus grandibus, et caulibus in terra proſtratis, cujus omnia genera jure debito debent referri ad *Triandriam*, *Monogyniam*, ut

CUCUMIS, CUCURBITA, MOMORDICA, SISYOS, TRICHOSANTHES et BRYONIA.

SECHIUM. Flores ejus Monoici conveniunt calyce, corolla et nectario. In flore maſculo filamenta quinque connata ſunt. Antheræ, apice linea bis deorſum, ſemelque ſurſum, repente pollinifera. Stylus in flore femineo unicus. Retulit genus ad Monoeciam, Syngeneſiam SCHREBER; ad Monoeciam, Monadelphiam WILDENOW; cum vero præter numerum ſtaminum, qui in hoc Ordine naturali variare ſolet, cum Cucumerinis conveniat, debet potius *Triandriæ*, *Monogyniæ* inferi.

TRAGIÆ flos etiam absque corolla incompletus eſt. Maſculo flori calyx tripartitus eſt cum filamentis tribus, femineo quinquephyllus cum ſtylo unico. Ad *Triandriam* ergo, et *Monogyniam* amandanda erit.

ACHARIA flores completos habet, licet diſtinctos in diverſis ſedibus, calyce diphyllo, et corolla trifida; maſculos filamentis tribus inſtructos et femineos ſtylo ſimplici. In *Triandria*, *Monogynia* plantæ huic capenſi locum adſignavit Floræ capenſis Auctor.

HEL-

Hernandia umbellata eſt, in qua flores maſculi laterales ſunt, et femineus intermedius. Filamenta numerantur tria et Stylus unicus, deſignantia locum generis in *Triandria*, *Monogynia*.

Sparganium in Receptaculo rotundo flores colligit incompletos absque corolla, intra calycem triphyllum. Maris filamenta tria, ſtylus unicus referunt Genus ad *Triandriam*, *Monogyniam*.

Axyris. Flores maſculi (amentacei) triandri, feminei ſparſi, digyni intra perianthium maris tripartitum, et feminæ pentaphyllum. *Triandria*, *Digynia* genus excipiet.

Comptoniæ amentum absque corollis ſquamoſum. Maris perianthium diphyllum includit filamenta tria: feminæ hexaphyllum, ſtylum duplicem, ſic ut aptior illi locus adſignetur in *Triandria*, *Digynia*.

Typha, graminis Genus valde ſingulare floribus ſuis numero millenis, inſidentibus ſuperiorem apicem culmi, inſtar receptaculi communis, ſpicatis: maſculis ſuperioribus interſtitio exiguo a femineis inferioribus remotis. Marium filamenta includuntur calyce triphyllo absque corolla. Stylus ſimplex. Refertur ad *Triandriam*, *Monogyniam*.

Zea in ſupremo culmo gerit ſpicas marium cum calyce et corolla biglumibus, filamenta tria includentibus. Femina inferius in medio fere culmo erumpens, intra corollam quadrivalvem Stylum unicum fovet. Ad *Triandriam*, *Monogyniam* referri debet, licet relata fuerit ad Monoeciam, triandriam ideo, quod e quatuor corol-

læ femineæ valvulis, duæ flofculum fterilem efficere videantur.

Coix, Flores mafculi fpicati gemini funt cum intermedio minori pedicellato; feminei ad bafin fpicæ. Maris flos exterior filamenta profert tria antherifera: interior, filamenta tenuisfima, caftrata. Feminei floris involucrum continet pedunculum floris mafculi, et florem fimul femineum, atque rudimenta duo alia flofculorum. Stylus unicus eft. Accedere debet ad focia gramina in *Triandria, Monogynia.*

Olyra flores mafculos infra femineos gerit, et femineos terminales in eadem panicula. Filamenta tria et ftylus unicus Genus in *Triandria*, *Monogynia* inferendum fvadent.

Tripsacum. Flores mafculi, gemini, unilaterales, fpicati, fuperiores; feminei inferiores in eadem fpica inveniuntur. Maris flofculi exterioris, filamenta tria antherifera; interioris fubconnata, caftrata. Stylus feminæ unicus. Proxime accedit ad Olyram in *Triandria*, *Monogynia.*

Carex plerumque floret in fpicis mafculis et femineis diftinctis in eadem planta; in non nullis tamen fpeciebus flores inveniuntur mafculi atque feminei intra eandem fpicam, et nonnullæ fpecies funt dioicæ. Stamina tria, rarius duo, et ftylus fimplex Genus Caricis polymorphum et amplum aliis graminibus asfociant in *Triandria*, *Monogynia.*

Scleria, Caricibus proximum genus, flores mafculos profert in eadem fpicula vel panicula cum femineis mixtos, et præterea fpiculas femineas, folitarias, axillares. Intra flores mafculos filamenta tria, et intra femineos Sty-

Stylus unicus. In *Triandria*, *Monogynia* fructu imprimis a Carice differt.

Zeugitis. Calyx communis biglumis, exteriori valvula majori invenitur; intra hunc flores duo mufculi cum femineo; filamenta tria. Flos femineus intra glumam calycinam majorem, fesfilis eft cum ftylo bifido. In *Triandria*, *Monogynia* cum graminibus cohabitare et debet et poteft.

Kobbresiæ flores incompleti, absque corolla, intra fquamas Amenti mafculini profert Stamina tria, et intra fquamas floris feminei Stylos tres. Locus infertionis ergo erit in *Triandria*, *Trigynia*.

Phyllanthi flores incompleti absque corolla, cum calyce deprehenduntur. Maris filamenta tria, bafi approximata (annon connata monadelpha?) et ftyli tres, Genus referunt ad *Monadelphiam*, *Trigyniam*.

Cicca adeo affinis eft et confimilis *Phyllanthis*, ut cum illis conjungi et debeat et posfit, licet numerus partium in hac, æque ac in Phyllanthis variet. In hac enim numerus quadrinarius, in Phyllanthis trinarius fæpius eft. Si confervari deberet hocce genus, referretur ad Tetrandriam, tetragyniam, cujus tamen Auctores esfe non volumus; verefimile enim eft, quod *Cicca* fit Phyllanthi fpecies tetrandra.

Littorella primo intuitu videtur esfe Plantaginis fpecies uniflora, uti antea diu confiderata fuit, donec Bergius, forfan immerito, illam a Congenere feparavit. Flos omnino eft Plantaginis, licet fructus (an vere?) dicatur alienus. Cum vero, fi retineri debeat feparatum genus, partes maris numerum quadrinarium fervent, debet juxta Plantaginem in *Tetrandria*, et *Monogynia* collocari.

Ser-

Serpicula gerit flores ſolitarios cum perianthio quadrifido, et corolla tetrapetala, quæ includunt ſeorſim marium filamenta quatuor, et feminarum ſtylum, ſic ut inter *Tetrandras*, *Monogynas* numerari queat.

Aucuba, arbor monoica, flores habet completos, ſcilicet calyce monophyllo, et corolla tetrapetala. Mas oſtendit filamenta quatuor, femina ſtylum ſimplicem, ut in *Tetrandria*, *Monogynia* perbene collocari posſit.

Diotis. Flores incompleti absque ulla corolla ſunt. Maſculi flores diſtingvuntur perianthio tetraphyllo et filamentis quatuor: feminei, perianthio monophyllo et ſtylo unico. Facile in *Tetrandria*, *Monogynia* quærenda erit.

Urtica dioica interdum eſt, ſæpius tamen monoica obſervatur. Maſculus flos intra perianthium tetraphyllum includitur absque corolla cum ſtaminibus quatuor; femineus intra perianthium diphyllum ſine corolla cum ſtigmate ſesſili. Referri itaque poteſt ad *Tetrandriam*, *Monogyniam*.

Procris flores gerit ſesſiles, axillares, monoicos, incompletos intra calycem quadriphyllum, maſculos tetrandros, et ſimineos, in eadem planta. In *Tetrandria* ſine dubio erit collocanda, juxta *Urticam*, cum qua, uti et cum *Boehmeria* convenire videtur.

Boehmeria, uti et *Parietaria* et *Procris* cum Urtica valde ſimilia et affinia genera ſunt. Boehmeriæ flores maſculi et feminei vel mixti ſunt vel diſtincti in eadem planta. Marium perianthium eſt monophyllum absque corolla, cum filamentis vel nullis vel quatuor et piſtilli rudimento; feminis nec calyx, nec corolla ſunt, ſed

tantum ſqamæ cum ſtylo unico. Genus eſt, quasi medium inter Urticam et Parietariam, in *Tetrandia, Monogynia* inſerendum.

Morus ad Monoeciam fuit relata, licet dentur flores et maſculi et feminei diſtincti in diſtincto individuo, ut dioica. Perianthium maris quadripartitum includit filamenta quatuor; feminæ perianthium tetraphyllum includit ſtylum duplicem; ſic ut genus locum ſuum debitum in *Tetrandria*, *Digynia* inveniet.

Betulæ floreſcentia conſiſtit in ſpica ſquamoſa absque corolla. Flores maſculi ſunt tetrandri intra calycem tetraphyllum, et feminei trigyni. Inſeritur *Tetrandriæ*, *Trigyniæ*.

Alnus cum *Betula* idem genus conſtituere debet, uti antea cum Betula rite fuit conjuncta. Nulla enim alia intercedit differentia, quam quod in Betula ſquamæ ſint trifurcatæ et ſemina duplici ala laterali ornata, et quod in Alno ſquamæ ſint ſubrotundæ ac ſemina aptera. Nota exigua eſt pro genere naturali dilacerando.

Buxus flores maſculos et femineos intra eandem gemmam habet. Maris perianthium eſt triphyllum cum petalis duobus et filamentis quatuor; feminæ quadriphyllum cum petalis tribus, et Stylis tribus, ſic ut genus facile locum ſuum invenire posſit in *Tetrandria*, *Trigynia*.

Triceræ floreſcentia umbellata cum floribus maſculis paniculatis, et femineo in medio ſesſili. Maribus perianthium absque corolla eſt monophyllum cum filamentis quatuor; et feminæ perianthium eſt quinquephyllum cum Stylis tribus. Nihil igitur poteſt esſe facilius, quam hocce genus in *Tetrandria*, *Trigynia* quærere et invenire.

Argy-

D D.

EXAMEN
CLASSIS MONOECIAE

CUJUS PARTEM SECUNDAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENZNS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

JACOBUS BÅGENHOLM
VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE IV MAJI MDCCCXXV.

H. P. M. S.

UPSALIÆ

EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

Älskade Föräldrar

af

en tacksam Son.

Argythamniæ racemus eſt utrique ſexui communis. Maſculi floris perianthium tetraphyllum includit filamenta quatuor cum ſtyli rudimento, et feminæ perianthium quinquephyllum includit ſtylos tres. *Tetrandriam Trigyniam* genus facillime agnoſcet.

Pachysandra facile videtur collocari posſe in *Tetrandria*, *Trigynia*, cum flores absque corolla maſculi ſeparati a femineis includantur calyce tetraphyllo, tetrandro, et ſtylis tribus.

Centella æque ac Solandra Linnæi revera *Hydrocotyles* ſpecies ſunt. Utraque valde variat floribus etiam polygamis.

Xanthium. Perianthium commune ployphyllum, corolla tubuloſa in flore maſculo cum filamentis quinque diſtinctis, et in flore femineo cum perianthio diphyllo, et ſtylis duobus paribus deſcribitur; collocari poteſt in *Pentandria*, *Monogynia*.

Parthenium habet regulariter perianthium quinquephyllum, et corollam monopetalam cum filamentis quinque, et ſtylo unico. Flores feminei a tergo duos obtinet hermaphoditos, ſed feminæ abortiunt. Debuisſet genus hocce, jam ad monoeciam, pentandriam relatum, potius fuisſe relatum ad Polygamiam. Corollulæ hermaphroditæ plures videntur in diſco, femineæ quinque in radio. Videtur esſe Syngeneſia antheris discretis; ſed forſan (an vere) inſeratur *Pentandriæ*, *Monogyniæ*.

Ambrosiæ flores feminei infra maſculos in eadem planta ſunt collocati. Maris perianthium et corolla monophylla includit filamenta quinque; feminæ corolla eſt nulla, ſed ſtylus ſimplex. Relata erit ad *Pentandriam*, *Monogyniam*, forſan Syngeneſiſta antheris liberis.

Iva flores maſculos ſeparatos a femineis habet, ſcilicet mares in diſco, feminas in radio. Corolla maris monopetala, feminæ nulla. Filamenta quinque, ſtyli

 duo.

duo. Videtur esse Syngenesista antheris discretis. In *Pentandria*, *Digynia* facile locari potest, simul cum *Xanthio*, *Parthenio*, *Ambrosia*.

Amaranthus flores servat masculos et femineos in eodem racemo. intra perianthium quinquephyllum absque corolla. Filamenta variant a tribus sæpius ad quinque. Styli tres sunt sic ut in *Pentrandria*, *Trigynia* locum invenire possit.

Glibadium instruitur calyce communi imbricato, et floribus compositis, uti in Syngenesistis. Flores disci hermaphroditi, pedicellati; feminei radii sessiles. In floribus hermaphroditis filamenta quinque et stylus solitarius. Ad *Pentandriam*, *Monogyniam* relegenda. *Parthenium*, *Iva*, *Glibadium*, *Xanthium*, *Ambrosia*, forsan omnes Syngenesiæ tribuendæ.

Crotonopsis floribus suis monoicis pentandris, et monogynis collocari potest in *Pentandria*, *Monogynia*, uti et

Polychroa floribus incompletis, atque.

Franseria cum stylis quatuor in *Pentandria*, *Tetragynia*.

Nephelium flores producit masculos et femineos separatos in eodem racemo, cum calyce monophyllo, absque corolla. Stamina sunt quinque et styli duo, adeoque genus erit *Pentandrum*, *Digynum*

Andrachnes flores habentur monoici in eadem planta; maris intra calycem pentapyllum et corollam monopetalam fovent filamenta quinque, styli cujusvis rudimento inserta. Præterea adest flos nudus absque calyce, corolla et staminibus cum stylis tribus. Pertinet ad *Pentandriam*, *trigyniam*, genus hoc *Clutiæ* affine.

Schisandra in flore masculo antheris suis sessilibus, apice cohærentibus ad Syngenesistas accedere videtur; cumque pistillis numerosis a Wildenowio ad *Monoeciam*, *Penta-*

Pentandriam relata fuerit, forfan in' *Pentandria*, *Polygynia* melius collocanda.

Luffa, vere planta Cucumerina ſtaminibus quinque cum Cucumerinis in eadem Clasſe conjungi debet, cum numerus ſtaminum et piſtilli varie et multum in hoc ordine variare foleat.

Lepa eadem eſt planſa cum Aquilicia.

Empetrum deſcribitur monoicum calyce quadrifido, corolla nulla, filamentis quatuor et capſula unica, cum ſtigmate ſesſili, licet revera videatur *Diosma* partibus plurimis vel paucioribus, vel deficientibus. Profert tamen interdum capſulas duas ex eodem calyce, et *Diosmæ* nonnullæ pauciores, quam quinque capſulas interdum maturant. Si genus, ut diſtinctum, retinendum erit, referri tamen debet ad *Pentandriam*, *Monogyniam*, Diosmis vicinum. Diosmæ Linnæi polymorphum genus, ſexu, nectariorum figura, capſularum numero antea ſvaſit diviſionem in *Diosmata* et *Hartogias;* ſed utraque demum obſervationes retulerunt in unum; aliæ enim ſpecies floribus monoicis, aliæ hermaphroditis; aliæ ſtaminibus decem, quorum quinque ſterilia; aliæ aliter a congeneribus differunt.

Pometiæ mares a feminis ſeparati ſede cohabitant in eodem racemo. Utriusque ſexus perianthium eſt polyphyllum, et corolla hexapetala. Filamenta in maſculo, ſic dicto, flore ſunt ſex cum piſtilli rudimento, et ſtylus in femineo dicto flore unicus cum rudimentis ſtaminum. Relatum fuit genus ob partes quasdam abortientes in omnibus floribus hermaphroditis, tam a Schrebero, quam Wildenowio ad *Monoeciam*, *Hexandriam*, licet omnium facillime in *Hexandria*, *Monogynia*, qnæri debuisſet.

Epibaterium. Flores maſculi et feminei in eadem planta inſtructi perianthio et corolla, ſtaminibus ſex et ſtylis tribus. Sed in maſcnlo flore obſervatur rudimentum

tum piſtili, et in femineis interdum rudimentum ſtaminum. Ergo facile reduci poteſt ad *Hexandriam*, *Trigyniam.*

Pharus habet flores maſculos pedunculatos, femineos ſesſiles in eadem panicula. Filamenta ſex, et ſtylus ſimplex Gramen hoc ad *Hexandriam*, *Monogyniam* referri jubent.

Zizania et *Pharus* forſan ſola ſunt genera, in amplisſima familia graminum, quæ conſtanter ſtaminibus ſex a Triandris ceteris ſeſe diſtingvunt. In Zizania prodit et flos maſculus ſtaminibus ſex fertilibus; et flos femineus hermaphroditus antheris tamen ſterilibus, digynus. Monoicum hocce genus facile refertur ad *Hexandriam*, *Digyniam.*

Gvettardæ flores completi, maſculi et feminei dicti obveniunt in eadem arbore. Marium ſtamina ſunt ſex, usque novem cum ſtylo filiformi, ſic ut flos vere ſit hermaphroditus. Stylus floris feminei dicitur filiformis, ſtaminibus longior, ſic ut flos femineus etiam videatur hermaphroditus. Relatum fuit hocce genus a Linnæo et Schrebero ad *Monoeciam*, *Hexandriam*, licet forſan melius referri posſit vel ad *Heptandriam*, vel ſi ita placucrit ad *Octandriam.*

Corylus habet flores femineos ſine corolla remotos a maſculis iu eodem frutice. Maris in amento ſquamoſo filamenta ſunt octo. Feminæ involucrum eſt diphyllum cum ſtylis duobus. *Carpino* ſumma jungitur affinitate et locum ſuum habet in *Octandria*, *Digynia.*

Myriophyllum cum perianthio tetraphyllo producit flores femineos infra maſculos. Filamenta fuut Octo, ſtylus nullus, verum ſtigmata quatuor, ſic ut ad *Octandriam*, *Tetragyniam* reduci queat.

Heritiera flores maſculos in eadem profert panicula cum femineis. Perianthium adeſt in utroque flore

absque

absque corolla. Stamen maris dicitur columnare, cinctum infra apicem antheris quinque, usque decem, connatis in cylindrum. In flore femineo germina ſunt quinque cum totidem ſtylis, et præter hos antheræ absque filamentis decem, receptaculo ad baſin germinum inſertæ, duæ inter ſingula germina ſteriles. Flos itaque non dici poteſt gynandrus. Referatur ad *Decandriam*, *Pentagyniam.*

Ceratophyllum flores maſculinos et femineos in eadem aperit planta, intra perianthium ſine ulla corolla. Filamenta ſunt ſedecim usque viginti; ſtylus nullus, ſed ſtigma ſimplex. Pertinet ad *Dodecandriam*, *Monogyniam.*

Theligonum monoicum quidem eſt cum calyce ſine corolla. Maris filamenta ſunt duodecim et ultra, et feminæ ſtylus unicus, quare referendum ad *Dodecandriam*, *Monogyniam.*

Mabea monoica, bene diſtingvenda a *Maba* dioica, ornatur perianthio monophyllo, ſine corolla. Cumque filamenta varient a novem usque ad duodecim, et ſtylus ſit unicus, referri poteſt ad *Dodecandriam*, *Monogyniam.*

Carpinus in eadem planta marem et feminam aſſociatos habet. Maris filamenta decem et ultra. Feminæ perianthium tridentatum cum ſtylo ſolitario. Locus indicatur in *Dodecandria*, *Monogynia.*

Ostrya vix genere differt a *carpino*,

Fagus oſtendit marem et feminam ejusdem plantæ cohabitantes, diverſis locis, intra perianthium ſine corolla. Filamenta floris masculi ſunt variantia, a quinque ad viginti. Feminæ ſtylus ſimplex. Aptisſimus locus erit in *Dodecandria*, *Monogynia.*

Castanea in paucis deffert a *Fago.* Differunt calyce et corolla. Stamina in utroque variant. Juxta *Fagum* in ſystemate collocata erit. Filamenta ſunt decem usque viginti et ſtyli tres.

Jug-

Juglans floret amento ſquamoſo ſine corolla. Maris perianthium ſexpartitum continet filamenta octodecim usque vigInti quatuor. Feminæ perianthium eſt tantum quadrifidum cum corolla et ſtylo. *Dodecandria*, *Monogynia* excipiet genus.

Quercus monoica eſt arbor, corolla deſtituta. Maris calyx monophyllus comprehendit filamenta quinque usque decem, et feminæ perianthium ſexfidum, ſtylum unicum. Referatur ergo ad *Dodecandriam*. *Monogyniam.*

Sagittariæ flores feminei, ſecundum ſuetum Naturæ ordimem, infra maſculos collocati ſunt, intra perianthium triphyllum et corollam tripetalam, cum filamentis viginti quatuor et ſtylis numeroſis, ſic ut optime referatur ad *Polyandriam*, *Polygyniam.*

Platanus floret in eadem arbore floribus maſculis et femineis ſeparatis. Maris absque corolla, filamenta plurima, in quibus a parte inferiori antheræ ſunt circumnatæ. Styli plures. Collocari debet in *Polyandria*, *Polygynia.*

Begonia monoica habetur planta hæc ſingularis, cum corolla colorata, ſine calyce. Maris petala quatuor et filamenta decem usque quinquaginta. Feminæ petala quinque vel ſex cum ſtylis tribus. Accedit ad *Polyandriam*, *Trigyniam.*

Poterium flores ſpicatos habet; in eadem ſpica feminæ ſupra proveniunt, mares inferiores. Maris perianthium tetraphyllum, et corolla quadripartita includit filamenta triginta et ultra; feminæ perianthium ſimile et corolla quinquepartita includit ſtylos duos. In *Poterio ſanquiſorba* piſtilla duo debilia flori maſculo inſerta ſunt, ſic ut florem forment hermaphoditum, et genus in *Polyandria*, *Digynia* collocandum esſe commonſtrent.

Liquidambar flores habet ſpicatos. Femina ad baſin ſpicæ maſculæ videtur cum involucro absque corolla.

Fila-

Filamenta ſunt numeroſa et ſtyli duo, quare in *Polyandria*, *Diandria* genus erit inſerendum.

Hedyosmum in eadem arbore marem et feminam profert. Maris receptaculum tectum eſt antheris plurimis ſine filamentis, et femina unicum producit ſtylum. Pertinet ad *Polyandriam*, *Monogyniam*.

Acidoton. Flos femineus in eadem vel diverſa arbore cum maſculo provenit, ſic ut et monoica et ſimul dioica ſit. Flores incompleti ſine corolla. Eſt igitur arbor *Polyandra*, *Monogyna* cum maris filamentis triginta quinque - quadraginta et ſtylo unico.

Thoæ flores ſpicati ſunt, maſculi ſuperiores, feminei ad baſin ſpicæ nudi absque et calyce et corolla. Filamenta numeroſa ſunt, et ſtylus unicus. Eſt ergo *Polyandra Monogyna*.

Parianæ flores maſculi ſunt verticillati verticillis ſpicatis. Femineus flos ſolitarius in ſingulo verticillo, axi ſpicæ affixus. Adeſt calyx biglumis et corolla bivalvis. Filamenta ſunt quadraginta et ſtylus ſolitarius. Gramen hocce eſt *Polyandrum*, *Polygynum*.

Zostera. Hujus uti et aliarum plantarum aquaticarum fructificatio peculiaris valde eſt. Intra folium occultatur receptaculum (ſpadix) lineare, altero ſupremo ſtaminibus, inferne piſtillis inſtructum. Relata fuit ad *Hexandriam*, et ad *Monoeciam*, *Monogyniam*. Vero ſimilius, cum filamenta ſint plurima, et ſtylus ſolitarius, locus ejus erit inter *Polyandras*, *Mongynas*.

Ambrosinia ſpatham habet monophyllam cucullatam, in duo loculamenta ſuperne communicantia diviſa. In ſuperiori parte disſepimenti antheræ ſesſiles plurimæ diſtincto ordine digeſtæ ſunt in floribus maſculis. Germen et ſtylus in loculo anteriori partis inferioris disſepimenti, in floribus femineis. Eſt igitur planta *Monoica Polyandra*, et referri debet ad *Polyandriam*, *Monogyniam*.

Aci-

Arum et Callaminime dici posſunt monoica, dum flores receptaculo communi inſedentes intra ſpatham communem includuntur, maſculi femineique. Linné hæc genera retulit primum ad *Gynandriam*, *Polyandriam* cum receptaculum commune pro Piſtilli filamento habuerint, Schreber deinde retulit ad *Monoeciam*, *Monandriam*, cum Antheræ ſuperiorem, feminæ inferiorem receptaculi partem occupant. Wildenow ad *Monoeciam*, *Polyandriam* relatum genus voluit, licet nullum ſit interſtitium inter mares et feminas in *Aro*. Rectius tamen locum ſuum habebit in *Polyandria*, *Polygynia*.

Calla proxime accedit ad *arum*, floribus nudis, maſculis et femineis mixtis intra ſpatham communem, inſidentes receptaculo oblongo vel elongato, ſpadix dicto. Juxta *Arum* collocata erit in *Polyandria*, *Polygynia*. *Calla* æthiopica videtur plus convenire cum *Ari* genere, quam cum *Callis*.

Houtynia quaſi intermedium genus inter *Arum* et *Callam* conſtituit. Sexus in receptaculo oblongo mixti ſunt et nudi. Spatha tetraphylla genus diſtinctum reddit, ceterum *Callæ* proximum, juxta quam collocatum erit in *Polyandria*, *Polygynia*.

Salisburia videtur inter Piperitas proxime accedere ad *arum* antheris multis imbricatis in amento nudo, ſine corolla et calyce. Idem etiam valere videtur de,

Caladio, cujus antheræ multiloculares in ſpiram ad apicem (ſpadicis) receptaculi diſpoſitæ ſunt, dum in baſi germina absque ſtylis inſerta inveniuntur.

Gar-

Garciæ adeo brevis et obſcurus eſt character in Speciebus Wildenowii, ut nihil omnino certi poſſit determinari.

Pinus flores gerit ſpicatos, mares et feminas in eadem arbore, ſed diverſis ramis, ſine corolla. Intra ſquamas filamenta plurima connata. Stylus unicus. Referri poteſt ad *Monadelphiam*, *Monogyniam*.

Cupressus corollam neque ullam habet, ſed in ſpica ſquamæ (calycinæ dictæ) inferne adnaſcuntur quatuor antheræ absque filamentis. Si ergo ſquama conſideratur, ut filamenta connata, *Monadelphus* erit flos maſculus. Cumque in femineo flore (ſtrobilus dicto) germina absque ſtylis ſint numeroſa, flos erit *Polygynus*.

Thuja valde affinis eſt *Cupreſſo* floribus nudis, quorum mares dicuntur absque filamentis habere antheras quatuor cum baſi ſquamæ calycinæ connatas. Et dum ſtylus feminæ ſit ſimplex, *Thuja* pertinebit ad *Monadelphiam*, *Monogyniam*.

Plukenetiæ mas ſine calyce corollam habet tetrapetalam cum filamentis octo coalitis; et femina calycem tetraphyllum, petala quatuor, et ſtylum unicum. Facile itaque referri poteſt ad *Monadelphiam*, *Monogyniam*.

Dalechampia duplex explicat involucrum, alterum commune et alterum partiale, in mare diphyllum, in femina triphyllum. Præterea mas habet perianthium quinquephyllum et femina polyphyllum, uterque ſine corolla. Filamenta plurima connata et ſtylus ſimplex. Genus referunt ad *Monadelphiam*, *Monogyniam*.

Acalypha ſine corolla, intra involucrum triphyllum includit florum maſculinorum filamenta plurima, connata, octo usque ſedecim, et florum femineorum ſtylos tres, ſic ut planta ſit *Monadelpha*, *Trigyna*.

Crotonis flores maſculi et feminei occurrunt quidem in eodem frutice vel arbore, ſed in diverſis ramis.

Mares habitant infra perianthium quinquedentatum ac petala quinque, cum filamentis decem, usque quindecim connatis; et feminæ intra perianthium polyphyllum cum ſtigmatibus tribus, ſic ut prolixum hoc genus quærendum ſit in *Monadelphia*, *Trigynia*.

Jatrophæ mares et feminæ cohabitant intra communem umbellam, Singulare eſt, quod maris filamenta decem in medio dicantur approximata. (nec connata). Difficile ergo clasſificatio determinatur, ſed pertinere tamen videtur ad *Monadelphiam*, atque ob ſtylos tres ad *Trigyniam*.

Ricinus frutex eſt vere monoicus, cum perianthio monophyllo, absque corolla. Filamenta in floribus maſculis numeroſa et in varia corpora connata. Deberet ideo referri ad clasſem *Polyadelphiæ*, ſi posſet a Monadelphis vicinis cognatis ſeparari. Femina eſt *Trigyna*.

Sterculiam ad *monoeciam*, *monadelphiam* retulerunt Linné et Murray; reduxit vero poſtea Schreber ad *Dodecandriam*, ubi ſtamina dicuntur inſerta nectario. Cum autem hoc nectarium non aliud ſit, quam baſis filamentorum, in cylindrum connatorum, genus vere eſt *Monadelphum*, *Monogynum*.

Huræ floreſcentia valde ſingularis eſt, ſine corolla, filamentis tuberculis duobus innatis; certe itaque dici non poteſt, cui ordini propius accedit. Ob affinitatem vero cum prioribus pertinere videtur ad *Monadelphiam*, *Monogyniam*.

Hippomanes mas ſitus eſt in amento terminali, et femina ſolitaria terminalis in eadam planta, intra perianthium maris monophyllum et feminæ triphyllum, ſine corolla. Filamentum unicum eſt antheris quatuor apici cruciatim affixis (forſan filamenta quatuor coalita), et eo caſu ad *Monadelphiam*, *Monogyniam*, referenda erit.

Cupaniam Murray relatam voluit ad Monoeciam, Mona-

Monadelphiam, adjecta quæſtione, a SCHREBERO, an ad Polygamiam referenda? Deinde tam a LINNÉO, quam SCHREBERO rectius ad *Octandriam*, *Monogyniam* amandata fuit.

STILLINGIA, quam nonnulli volunt eandem cum Antidesma, flores habet completos. Filamenta licet duo tantum adfuerint, baſi tamen coalita ſunt, et florem reddunt *Monadelphum*.

GNETUM a SCHREBERO deſcribitur ut monoicum, in amento verticillato filamento unico, et ſtylo ſolitario in verticillo cum adjecta indicatione, ſe vidisſe etiam amentum vere maſculum. Rumphius dioicum dixit. Præſes flores hujus in India Orientali examinavit, nec aliud invenire potuit, quam quod genus hocce proxime accedat ad *Michelias*, *Uvarias*, *Magnolias*, in *Polyandria*, *Polygynia*. Receptaculum convexum recipit enim baſi filamenta plurima, et ſupra feminam absque ulla interruptione vel interſtitio. Ex ejus ſententia locus ejus erit in *Polyandria*, *Polygynia*.

GYMNANTHES a SCHREBERO refertur quidem ad *Monoeciam*, *Monadelphiam*; ſed addit, flores femineos prodire in eodem vel diverſo frutice, adeoque et dioicam declarat. Filamenta dicuntur nuda, vel pedicelli tripartiti (filamenta forſan tria connata) et ſtigmata tria in floribus nudis.

SIPHONIÆ flores racemoſi, et femineus flos dicitur ſolitarius, terminalis. Antheræ quinque dicuntur adnatæ columnæ filamenti infra apicem, et ſtigmata tria. Pertinere debet ad *Monadelphiam*, *Trigyniam*

SAPIUM flores gerit et femineos et maſculos in eadem ſpica, intra perianthium monophyllum, ſine corolla. Filamenta duo coalita ſunt, et ſtylus unicus, ſic ut genus vere referatur ad *Monadelphiam*, *Monogyniam*.

ALEURITES in eodem corymbo flores colligit maſculos et femineos, inter calycem, corollam et nectarium. Filamenta heic ſunt numeroſa, connata in receptaculum, conicum columnare, et ſtigmata duo. Facile reducitur ad *Monadelphiam*, *Digyniam*.

BRAD-

Bradleja producit filamenta tria, fingulum ornatum anhtera cylindrica ex antheris tribus connatis, ut in Syngenefia, fed ideo tamen genus ad Syngenefiam non fuit relatum, verum ob flores mafculos et femineos in eadem planta divifos, a Schrebero ad *Monoeciam*, *Monadelphiam*. Schreber defcribit flores mafulos intra corollam hexapetalam cum fllamentis tribus, quorum antheræ cylindricæ conftant antheris tribus connatis didymis; et florem femineum intra corollam monopetalam cum ftigmatibus fex usque octo absque ullo ftylo, fic ut planta foret Syngenesiis affinis. Forfan verus ejus locus erit in *Triandria*, *Hexagynia*.

Hyphydra a Schrebero et Wildenowio confiderata fuit ut planta monocia, gynandra. Feminei flores maxime nudi funt fine calyce et corolla, cum unico ftylo; fed flores mafculi inftructi funt non folum filamentis fex, fupra germen ad angulos infertis, verum etiam ftylo, ut in Polygamiis; referri non aliter poteft, quam ad *Hexandriam*, *Monogyniam*.

Agyneiam retulit Murray ad Monoeciam, Gynandriam, licet nullus adfuerit vel ftylus, vel ftigma; et Schreber ad Monoeciam, Monadelphiam. In ejusdem plantæ fuperiori parte proveniunt flores feminei, et mafculi infra feminas. Filamentum columnare eft antheris tribus vel quatuor, infra apicem adnatum. In germine nullus vel ftylus vel ftigma obfervatur, fed eorum loco foramen in medio perforatum, fex crenatum. Referri debet ad *Monandriam*, *Agyniam*. Wildenow ftylos tres memorat.

Cytinus a Wildenowio ad Monoeciam, Monadelphiam relatus fuit, a Schrebero forfan rectius ad Gynandriam, Octandriam, a nobis ad Octandriam, Monogyniam.

Epistylium habet filamentum columnare cum antheris duobus et triplici ftigmate in diverfis fexus floribus. Eft itaque *Monandra*, *Trigyna*.

Hecatea imperfecto valde charactere a Wildenowio fuit relata ad Monoeciam, Monadelphiam, licet ne verbum affertur, fi filamenta fint connata, vel non.

Myrianthus, qui ad Cucumerinas referri oportet, æque leviter ac *Hecatea* in Speciebus plantarnm illata fuit, fic ut difficile femper erit, illi alium locum in Syftemate adjudicare, quam in vicinia cognatorum in Triandria.

Omphaleæ filamentum columnare eft, cujus apici antheræ binæ feu tres infident; referenda ideo erit ad *Monandriam*, *Monogyniam*. Linné illam retulit ad Monoeciam, Triandriam.

(10)

D. D.

EXAMEN
CLASSIS DIOECIAE

CUJUS PARTEM PRIOREM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

CHR. SÖDERBERG
VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XI MAJI MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ

EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

EXAMEN CLASSIS DIOECIÆ

Non æque facile examinantur et determinantur plantæ dioicæ, ac quidem omnes monoicæ. In illis enim ſexus ſunt ſeparati in diverſis plantis, in his vero ſemper in eadem planta.

Dum ſexum aliquem ſolitarium invenimus, neceſſe ſemper eſt, ut alterum ſexum quæramus et inveniamus, antequam clasſem ejus determinare posſumus. In planta Monoica facile detegitur alter ſexus, cum inveniri debeat in eadem planta, frutice vel arbore, ſupra communem radicem. Difficilius vero quandoque detegitur in Dioicis, cum individua maſcula et feminea longe, immo longisſime remota esſe posſint. Sedulo tamen quærendus eſt alter ſexus.

Dum ſolus flos maſculus nobis innotuit, Clasſis quidem determinari poteſt, ſed nec Ordo, nec Genus ſæpe nequidem conjectura conſequi posſunt, niſi expertus Botanicus ex aliis ſibi notis characteribus de genere certus esſe poteſt.

Si quis invenit utrumque ſexum diclinum plantæ Monoicæ vel Dioicæ, certus tamen ideo esſe non poteſt de Clasſe; exiſtere enim poteſt adhuc ejusdem ſpeciei flos hermaphroditus, ſic ut planta, quam monoicam vel dioicam crederet, vere ſit polygama. Et ſi invenit florem hermaphroditum alicujus plantæ, eamque refert ad

Clas-

Clasſem ſecundum numerum ſtaminum, decipi valde poteſt; exiſtere enim poteſt adhuc ejusdem ſpeciei planta feminea vel maſcula, quæ itaque polygamiam indicat. Sic nunquam certus esſe quis erit, de vera clasſe, ante quam omnia individua ejusdem ſpeciei in toto terrarum orbe examinare licuerit. Dubium itaque inevitabile ſemper creabunt Clasſes diclinæ, quare merito, ut confundentes, ut ſuperfluæ, ut non necesſariæ, obrogandas et excludendas cenſemus et proponimus.

Pandanus explicat intra ſpatham receptaculum maris ramoſisſimum (ſpadix dictum), cum filamentis numeroſis absque calyce et corolla; et ſimiliter in receptaculo globoſo, ſine calyce corollaque, feminea germina numeroſa. Optime referri ergo debet ad *Polyandriam*, *Polygyniam*.

Brosimum in diverſis arboribus profert ſexus diverſos, in receptaculo globoſo, ſquamoſo, ſine corolla. In floribus maſculis filamenta ſunt ſolitaria, et ſimul ſuperne germen cum ſtylo unico abortiens. In femineis ſtylus ſimplex occurrit. Referenda erit ad *Monandriam*, *Monogyniam*.

Ascarinæ receptaculum filiforme, ſquamoſum, ſine corolla; intra ſquamas diverſarum ſtirpium ſita ſunt filamenta ſolitaria et ſtylus ſolitarius, ſic ut planta commode locum inveniat in *Monandria*, *Monogynia*.

Phælypæa ſine calyce corollam habet, intra quam, in diverſis individuis ineluditur ſtamen unicum et ſtylus ſolitarius. Flores ergo ſunt *Monandri*, *Monogyni*.

Dah-

Dahlia intra petalum Maris filamentum unicum et intra ſquamam Feminæ ſtylus ſolitarius. Siſti debet in *Monandria*, *Monogynia*.

Monimiæ floreſcentia nuda et ſimplisſima eſt, ſine calyce et corolla. Receptaculum maris dicitur quadrifidum, ſtaminibus obſitum, et fæminæ piſtilla quinque. Pertinet itaque ad *Polyandriam*, *Pentagynam*.

Didymeles etiam floreſcentia ſimplicisſima ſeſe diſtinguit, ſine calyce, ſine corolla, et tantum ſquama ſexus ſeparat. Anthera ſesſilis eſt et ſtigma bilobum. Locus ejus erit in *Monandria*, *Monogynia*.

Phugarostris flores nudi, dioici, filamento filiformi et germinibus duobus ſunt. Collocanda erit in *Monandria*, *Digynia*.

Valisneria ſingularis et maxime admirabilis eſt planta aquatica, dioica, in qua mas ſesſilis invenitur prope radicem, immerſus, et intra corollam monopetalam ſovet in receptaculo communi filamenta duo, quæ dum rumpunt, pollen dimittunt, ad ſuperficiem aquæ delatum natat et ſtigmata fecundat. Feminæ pedunculus ſpiralis ſupra aquam Stigma elevat, ut fecundetur. *Diandria*, *Monogynia* locus ejus in ſyſtemate ſexuali erit.

Cecropiæ ſpatha plura receptacula continet faſciculata, imbricata ſquamis, intra quas filamenta duo in floribus maſculis. In floribus femineis ſtigmata ſunt ſimplicia et præterea loco filamentorum, corpuſcula duo, calycis inciſuris inſidentia, caduca. Ad *Diandriam*, *Monogyniam* ergo referri poteſt et debet.

La-

Salix maxime variat numero ſtaminum, floribus dioicis et hermaphroditis, monadelphis et ſyngeneſiſtis, polyandris, triandris, pentandris, et variantibus in eodem individuo; generaliter ſtamina ſunt tantum duo, et ſtylus unicus, in racemis intra ſquamam. Sic erit hoc genus *Diandriæ*, *Monogyniæ* incola. Secundum Linnæi obſervationem Salix hermaphrodita ſola ſibi nota floribus hermaphroditis inſtruitur diandris. Vidit vero et examinavit Celeb. Præſes in quibusdam aliis ſpeciebus ſtamina plura, et in aliis flores hermaphroditos. Singulare tamen illud eſt phænomenon, quod ante ſeptuaginta abhinc annos Salix *hermaphrodita* prope Upſaliam inventa et lecta fuit, cujus exemplar in Herbario Upſalienſi aſſervatur, deinde ſemper femineos flores produxerit; ſic ut hæc rariſſima ſpecies videatur nihil aliud esſe, quam Salix *pentandra*, cui contigit olim flores hermaphroditos producere. *Salicem capræam* androgynam et *fragilem* polyandram invenit Præſes.

Ceratiola, valde ſimplex et nuda eſt ejus floreſcentia absque corolla et calyce, tamen dioica, ſtaminibus duobus et piſtillo unico, ideoque relata ad *Diandriam*, *Monogyniam*.

Borya, dioica habita, ſine corolla, intra calycem tetraphyllum habet in floribus maſculis ſtamina duo vel tria, et in femineis ſtylum. In *Diandria*, *Monogynia* locetur.

Osyris intra perianthium monophyllum, ſine corolla, gerit in maſculis floribus filamenta tria, et femina intra ſimile perianthium ſtylum unicum. Poni itaque poteſt in *Triandria*, *Monogynia*.

Em-

Empetrum in herba mascula habet perianthium et petala cum filamentis tribus, et in feminea absque corolla et stylo stigmata novem. Referri debet ad *Triandriam*, *Polygyniam*. Confitetur Linné, se olim vidisse florem hermaphroditum, quem postea non vidit. Eo casu debuisset referri ad *Polygamiam*.

Excoecaria, arbor dioica, sine corolla, videtur potius esse polyandra, cum mares proveniant in amento cylindrico, floribus tecto. Filamenta tamen indicantur modo tria, et styli tres, sic ut ad *Triandriam*, *Trigyniam* abire debeat.

Caturus flores gerit incompletos, masculos sine calyce, femineos sine corolla. Filamenta tria numerantur, et styli tres, ut referri possit ad *Triandriam*, *Trigyniam*. Etiam hic flores masculos, licet obscuros, intra femineos, se observasse dicit Linné.

Maba dioica et triandra describitur cum filamentis tribus et drupa solitaria, valde imperfecte. Forsan pertinet ad *Triandriam*, *Monogyniam*. Dum stylus non indicatur, incertum valde esse potest, an sit dioica, vel polygama.

Helvingia, rarus in Japonia frutex ad *Triandriam* sine dubio pertinet, *Osyridi* proximus; sed cum flores feminei huc usque observati non sint, incertum manet, ad quem ordinem pertinet, et si sit vere vel *dioica* vel *polygama*.

Stilago sine corolla intra calycem habet in flore masculo filamenta duo seu tria, et in flore femineo stig-

mata

mata duo. Forſan rectius refertur ad *Diandriam*, *Digyniam*, quam ad *Triandriam*.

Wildenowia vere eſt Triandrum, Dioicum et Monogynum gramen, cum calyce, corolla et nectario.

Restio proxime accedit ad *Wildenowiam*, absque tamen corolla, cum ſtaminibus tribus et ſtylo unico, vel duobus, in floribus ſpicatis, maſculis et femineis in diſtinctis individuis, ſic ut *Triandriam*, *Monogyniam* ingredi debeat.

Elegia ſine corolla colligit flores intra calycinas glumas, cum ſtaminibus tribus et totidem ſtylis. *Reſtioni* et *Wildenowiæ* proximum genus collocatur in *Triandria*, *Trigynia*.

Montinia videtur quidem esſe planta dioica, cum dentur flores maſculi absque femina; in floribus vero femineis et fructiferis cum adſint filamenta caſtrata, nihil impedit, quo minus genus referatur ad *Tetrandriam*, *Monogyniam*. Rarius flores maſculi ſunt pentandri.

Pteleæ partes fructificationis multum variare ſolent, inprimis ſtaminibus 4, 5, 6 usque 7. Flores tamen semper ſunt completi calyce et corolla, atque in floribus maſculis ſtylus cum ſtigmatibus obſoletis, et in femineis filamenta antheris ſterilibus, ſic ut facillime ad *Tetrandriam*, *Monogyniam* amandari posſit, idque eo magis, quod *Moenchius* in floribus femineis antheras interdum invenit polliniferas, et ad generandum idoneas.

Vi-

Viscum ſingularem floreſcentiam monſtrat; in floribus maſculis antheræ quatuor ſesſiles ſunt in ſingula lacinia, et in floribus femineis ſtigma absque ſtylo. Merito refertur ad *Tetrandriam*, *Monogyniam*.

Trophis referri facile poteſt ad *Tetrandriam*, *Monogyniam* ob filamenta quatuor in floribus maſculis, et ſtylum unicum in femineis.

Batis itidem ob marium filamenta quatuor et feminorum ſtigma bilobum ad *Tetraudriam*, *Monogyniam* ablegari oportet.

Brucea flores gerit maſculos diſtinctos, femineos vero hermaphroditos, licet filamenta ſint caſtrata. Facile refertur ad *Tetrandriam*, *Monogyniam*.

Anthospermum ſemper dioicum invenit illuſtr. Præſes, cum ſtaminibus quatuor et ſtylo gemino, ut optime relatum fiat genus ad *Tetrandriam*, *Digyniam*.

Schæfferia ob filamenta ſua quatuor, et ſtylos duos *Tetrandriæ* claſſem et *Digyniæ* ordinem ingredietur.

Hippophaë reduci debet, ob filamenta quatuor et ſtylum ſimplicem, ad *Tetrandriam*, *Monogyniam*, idque eo magis, quod Viborg inter flores maſculos interdum hermaphroditos obſervaverit.

Myrica, cujus ſummam cum *Piſtacia* affinitatem teſtatur Schreber, ad *Tetrandriam*, *Digyniam* pertinet, licet in-

interdum variet ſtaminibus ſex in nonnullis ſpeciebus. *Myricam ſegregatam* polygamam dicit WILDENOW.

NAGEIA, Myricæ proxima ab illa parum differt, niſi calyce tetraphyllo, adeoque eandem clasſem ingredi debet.

KOELERA variat ſtaminibus 3, 4 et 5, et parum niſi calyce et fructu a duobus antecedentibus generibus differre videtur, adeoque Clasſe illis conjungi debet.

BROUSSONETIA a *Moris* dilacerata fuit. utut arbor dioica et monogyna, an vero jure, cum *Mori* ſpecies varient floribus monoicis et polygamis. Omni tamen caſu cum *Mori* genere collocari debet in *Tetrandria*, ſi non cum illo, ut antea, conjuncta.

CAVANILLA, licet dioica, jure meritoque ad *Tetrandriæ* clasſem relata fuit a Cel. Præſide.

MELICYTHIS nectario gaudet, e ſquamis quinque conſtante, latere interiori ſtaminiferis absque filamentis; forſan igitur Monadelpha. Ob antheras quinque et ſtylum unicum reduci debet ad *Pentandriam*, *Monogyniam*.

VILLARIA profert et flores hermaphroditos, et in diſtinctis plantis femineos. Invento itaque flore hermaphrodito, nil obſtat, quo minus genus referatur ad *Pentrandriam*, *Monogyniam*.

CANARIUM, arbor bene diſtinguenda a *Canarina*, quæ Campanulæ ſpecies hexandra eſt, ſine multa difficultate *Pentandris*, *Monogynis* adnumerari poteſt.

ZAN-

D. D. 10

EXAMEN
CLASSIS DIOECIAE

CUJUS PARTEM POSTERIOREM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

FRIDERICUS U. KJELLENBERG
AD OFFICINAM ANCHORARIAM SÖDERFORS. MEDICUS,
OSTROGOTHUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XXV MAJI MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

IN SACRAM REGIAM MAJESTATEM

MAGNÆ FIDEI VIRO, REG. ORD. DE WASA COMMENDATORI

et

DE STELLA POLARI EQUITI,

REG. ACADEMIÆ SCIENTIARUM MEMBRO etc. etc.

D:no P. A. TAMM,

PATRONO SUMMO

pia et devota mente sacrum

v. d.

F. U. KJELLENBERG.

Kongl. Hof-Predikanten, Proften och Kyrkoherden,

Högarevördige och Höglärde

Mag. Herr J. O. SCHARFF,

samt

Prostinnan, Högädla

Fru CHRISTINA SCHARFF,

född KINMANSSON;

och

Kongl. Hof-Predikanten, Prosten och Kyrkoherden,

Högarevördige och Höglärde

Mag. Herr J. H. EGNELL,

samt

Prostinnan, Högädla

Fru FREDRICA EGNELL,

född KINMANSSON

med djup vördnad och innerlig tacksamhet

af

F. U. Kjellenberg.

ZANTHOXYLON ſæpius quidem dioicum obſervatur; tamen interdum floribus hermaphroditis inſtructum invenitur. Partes ejus fructificationis valde variare ſolent a 2 usque ad 5, ſic ut non facile ſit locum ejus in Syſtemate artificiali determinare. Plurimi tamen genus ad *Pentandriam*, *Digyniam* relatum voluerunt; forſan rectius ad *Pentagyniam* pertinet.

PICRAMNIÆ flores variant partium numero ternario et quinario, ſic ut locus generis in Syſtemate non facile determinetur, licet ut dioicum ad *Pentandriam*, *Digyniam* relatum fuerit, et ulterius examinari debeat.

IRESINE habitu et facie cum *Illecebro* adeo conveniens videtur, ut ab illo vix posſit diſtingvi, licet hæc dioica partibus fructificationis ſuis ſit disſimilis. Ad *Pentandriam* tamen referri poteſt.

CANNABIS ob ſtamina quinque et ſtylos binos in *Pentandria*, *Digynia* collocari et poteſt et debet.

HUMULUS cultus ſæpisſime in lupuletis dioicus occurrit, absque maribus, ut noxiis habitis. Accidit tamen interdum, ut caules flores maſculos proferant, quod aliquoties Cel. Præſes obſervavit. Ad *Pentandriam*, *Digyniam* optime refertur.

ZANONIA ad *Pentandriam*, *Trigyniam* utique pertinet, floribus ſuis regularibus pentandris et trigynis.

FEUILLEA ad *Pentagyniam* in classe *Pentandriæ* referenda erit, ob flores ſuos completos pentandros et pentagynos in diſtinctis plantis.

Clutiæ ſpecies ut Gynandræ potius conſiderari posſunt; dantur quoque et decandræ et androgynæ. *Pentandriæ*, *Digyniæ* inſeri debet. Ad *Dioeciæ*, *Gynandriæ* clasſem retulit Willdenovius.

Pistaciæ flores cum valde ſint regulares staminibus quinque, et ſtylis tribus; facile erit, ejus in *Pentandria* et *Trigynia* invenire locum.

Astronium æque facile collocatur in *Pentandria*, *Trigynia* ob partium floris numerum regularem.

Spinacia in hortis culta varie ludit et ſeminibus ſuis difformibus et ipſa floreſcentia. Inſeri debet *Pentandriæ*, *Tetragyniæ*.

Acnida in *Pentandria*, *Pentagynia* locum ſuum inveniet, ob numerum floris quinarium.

Antidesma a Schrebero ad Dioeciam relata fuit, ob ſtamina floris maſculi quinque. Referri itaque poteſt ad *Pentandriam* et licet numerus ſtylorum variet a 3 ad 5, *Pentagyniæ* forſan ordinem ingredi debet.

Flüggea ad *Pentandriam* et *Monogyniam* pertinet, ſi revera cum *Phyllanthi* genere, multum variante, non posſit conjungi. In floribus maſculis piſtilli rudimentum obſervatur.

Securinegæ genus eſt obſcurum, nec ſatis illuſtratum. Videtur ad *Pentandriam* posſe referri.

Savia, uti plura Willdenovii genera nova, minus perfecte deſcripta et cognita eſt, ſic ut nihil omnino et abſolute certi determinari posſit.. Ad *Croton* re-

tulit SWARTZ, quod quidem prolixum genus non parum variare ſolet.

TAMNUS facili negotio ad *Hexandriam*, *Monogyniam* reducitur, uti et

SMILAX atque RAJANIA et DIOSCOREA ad *Hexandriam*, *Trigyniam*, quatuor genera in multis ſimilia et volubilia.

BRAUNIA, cum in flore femineo etiam ſtamina adſint ſena et ſtyli tres, manifeſtum cuique erit, quod *Hexandra*, *Trigyna* ſit.

FERREOLA ad *Hexandriam*, *Monogyniam* relata erit.

MARGARITARIA conſtanter ſtamina octo profert, dum ſtyli variant quatuor et quinque. Referri debet ad *Octandriam*, *Tetragyniam*.

POPULUS flores gerit amentaceos, in diverſis ſæpisſime individuis, cum filamentis octo, et ſtylo brevisſimo. In genere arbores ſunt dioicæ. Obſervavit tamen aliquoties Cel. Præſes in *Populo alba* Horti Academiæ Upſalienſis, flores et maſculos et femineos, hoc eſt monoicos, in diverſis ramis. Singulare eſt quod Antecesſores ejus hoc nunquam obſervaverint et quod non niſi ter vel quater D:no Præſidi idem contigerit obſervare ſub ſuis in Horto Academico publicis lectionibus. Genus ad *Octandriam*, *Monogyniam* referri debet.

RHODIOLA a LINNÆO proprium genus conſtitutum fuit, cum plantam in Lapponia Sveciæ ſemper dioicam invenerit. Femina in Hortum Botanicum a RUDBECKIO fuit introducta, ibique quotannis floruit, ſterilis. Poſtea

vero, poſt dimidium ſæculum, dum alter ſexus e Lapponia fuit introductus, ipſa hæc femina non ſolum fertilis femina maturavit, ſed etiam ſemper hermaphrodita evaſit, et aperte oſtendit, ſe et posſe, et necesſario debere cum *Sedi* genere conjungi, in *Decandria.* Sic ludit interdum Natura.

Commiphora ad Dioeciam retulit Willdenovius, licet flores feminei ſint ignoti; eſt itaque adhuc genus valde obſcurum, et reſpectu Clasſis incertum. Stamina ſi conſtanter ſint octo, *Octandriam* ingredi debet.

Hermesia ad *Octandriam*, *Digyniam* referenda.

Mercurialis numero ſtaminum variat a 9 ad 12; et ſpecies dantur etiam Monoicæ. Ad *Enneandriam* relatum fuit, forſan potius ad *Dodecandriam* pertinet.

Hydrocharis in flore maſculo germinis rudimentum gerit, ſic ut ad *Enneandriam*, *Hexagyniam* referri posſit.

Gymnocladus et dioicus et hermaphroditus fuit examinatus, et ad *Decandriam*, *Digyniam* facile refertur.

Schinus rudimentum piſtilli in floribus maſculis gerit, et ob flores regulares, completos, cum filamentis decem atque ſtigmatibus ſesſilibus tribus ad *Decandriam*, *Trigyniam* amandari debet.

Carica cum filamentis decem et ſtigmatibus quinque ſesſilibus, pertinebit ſine dubio ad *Decandriam*, *Pentagyniam.*

Kiggelaria dioica, decandra et pentagyna facile ad ſuam clasſem in ſyſtemate ſexuali reformato relata erit.

Coriaria non raro profert flores hermaphroditos, tam ab aliis, quam a Cel. Præſide obſervatos, ſic ut commode referri posſit ad *Decandriam*, *Pentagyniam*.

Toxicodendrum optime inſeritur Clasſi *Dodecandriæ* ob ſtamina 10 usque viginti, et *Monogyniæ* ob ſtylum unicum.

Eucleæ filamenta ſunt 13 vel ultra et ſtyli ſæpius duo, rarius tres. Occurrunt non raro flores hermaphroditi, ſic ut nullum ſuperſit dubium, quin optime collocetur in *Dodecandria*, *Digynia*.

Datisca, antheris ſubſesſilibus circiter quindecim inſtructa et ſtylis tribus, *Dodecandriæ* clasſi et *Trigyniæ* adjudicari oportet.

Stratiotes ſtaminibus nunc undecim, nunc decem, nunc duodecim inſtruitur, cum ſtylis 6. Locus ejus igitur non facile determinatur; forſan in *Dodecandria*, *Hexagynia* collocari poteſt. Dioicos flores viderunt Bergen, Zinn, Fabricius; hermaphroditos Linnæus, et Schreber in flore hermaphrodito antheras ſteriles obſervavit. Murray in *Polyandria* genus collocavit.

Menispermum varie a variis Botanicis deſcribitur. Quidam ſtamina ſedecim in floribus maſculis et octo in femineis indicant. Plurimi tamen tantum ſex, cum piſtillis tribus commemorant. Videtur itaque, cum flores adſint etiam hermaphroditi, genus posſe reduci ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

Rhinium in flore maſculo germen habet abortiens, et in femineo filamenta plurima, ſterilia, calyci inſerta; ergo *Icoſandra*, *Monogyna* planta, etiam *Tigarea* dicta.

Flacourtiæ flos maſculus interdum hermaphroditus evadit. Cum filamenta numeroſa a 50 ad 100, calyci inſerta ſint, et ſtigma absque ſtylo unicum, ad *Icoſandriam*, *Monogyniam* relata erit.

Hedycaryæ antheræ ſesſiles, circiter 50, per totum calycis fundum diſtributæ inveniuntur, *Icoſandriam* ſignificantes, et ſtigmata absque ſtylis numeroſa *Polygyniam*. Ad Dioeciam, Polyandriam retulit *Murray*.

Rottleræ ſtamina numerantur 30 usque 40, et ſtyli tres. Introducatur ergo in *Icoſandria*, *Trigynia*.

Gelonium in diverſis ſpeciebus ſtamina pauciora, vel plura, a 12 ad 35, cum ſtigmatibus tribus ſesſilibus in flore femineo. Et dum calyx adſit absque corolla, ad *Icoſandriam* et *Trigyniam* videtur genus referendum.

Embryopteris intra florem completum habet ſtamina viginti et ſtigma ſesſile. Ut *Polyandra* ideo conſiderata fuit, an vere, ulterius inquiri meretur.

Xylosmæ ſtamina 20 usque 50 numerantur; ad *Polyandriam* itaque refertur, et ad *Monogyniam*.

Berulæ ſtamina deſcribuntur 24 usque 30 cum germinibus quatuor ſterilibus et ſtylo intra flores maſculos, et intra florem femineum germina quatuor cum totidem ſtylis. Quare referri poteſt ad *Polyandriam*, *Tetragyniam* vel potius forſan *Monogyniam*.

Trewia a Willdenovio ad *Polyandriam* dioicam relata fuit; ad *Monogyniam* utique pertinet, genus hoc ulterius illuſtrandum.

Hisingera ſtamina habet intra calycem a 15 ad 25 et ſtylos duos, quare ad *Polyandriam*, *Digyniam* referri poteſt.

Cliffortia, corolla deſtituta, intra calycem triphyllum flores dioicos producit, maſculos in diſtincto individuo cum ſtaminibus circiter triginta, germini inſidentibus, et femineos cum ſtylis duobus. Facile in *Polyandria*, *Digynia* genus quærendum.

Hamadryadis intra flores completos maſculos numerantur ſtamina 50, et intra femineos germina numeroſa. Referatur ergo ad *Polyandriam*, *Polygyniam*.

Napæam retulit Murray ad Dioeciam, cum unica ſpecies ſit vere dioica, dum altera ſit hermaphrodita. Recentiores autem Botanici obſervarunt, quod ſit planta monadelpha, cum *Sidæ* genere conjungenda, ſic ut ipſum *Napææ* genus ſit delendum.

Dombeya, Lamarckio dicta, amentacea, ſquamoſa floribus nudis a Schrebero ad Dioeciam Monadelphiam relata, ſingularis omnino eſt ſtructuræ, forſan ad *Monadelphiæ* claſſem referenda.

Iuniperus, frutex dioicus, antheras tres gerit connatas et ſtylos tres, indicantes *Monadelphiam*, *Trigyniam*.

Taxus floribus nudis filamenta habet numeroſa inferne connata, et ſtigma ſesſile. Ingredi debet *Monadelphiam*, *Monogyniam*.

Ephedra intra perianthium ſine corolla ſtamina ſeptem, coalita profert in mare, et in femina ſtylos duos, ſic ut debeat referri ad *Monadelphiam*, *Digyniam*.

Adelia ſtaminibus multis connatis inſtructa et ſtylis feminæ tribus referatur neceſſe eſt ad *Monadelphiam*, *Trigyniam*.

Cissampelos ob filamenta quatuor coalita vere ad *Monadelphiam* pertinet et ob ſtylos tres ad *Trigyniam.*

Alchornea pari modo antheris octo connatis inſtructa et ſtylis duobus, pertinebit ad *Monadelphiam*, *Digyniam.*

Dryandra quoque ob ſtamina novem coalita ad *Monadelphiam*, *Enneandriam* erit relata.

Myristicam a diverſis Botanicis ad diverſas Claſſes relatam invenimus; ad Dioeciam, Syngeneſiam a Schrebero; ad Dioeciam, Monadelphiam a Willdenovio, licet potius referri debuisſet ad Dioeciam, Syngeneſiam, cum antheræ ſint connatæ et filamentum unicum; ad *Monandriam* a D:no Præſide.

Araucaria arbor amentacea, et loco calycis inſtructa ſquamis antheriferis, antherisque 10 usque 12 in ſquama connatis, ad Monadelphas plantas nunquam numerari poteſt, ſed potius ad *Syngeneſiam*, ſi revera antheræ ita ſunt comparatæ.

Horsfjeldia. Hujus videtur esſe eadem ratio, ac *Myriſticæ.* Filamentum dicitur commune antheris connatis, ut arbor verius ſit Syngeneſiſta, quam Monadelpha, adeoque ad *Monandriam* ableganda, et *Monogyniam.*

Batschia; arbor dioica, filamenta gerit ſex, quorum tria ſterilia, omnia tamen baſi connata, et femina germina tria, ſic ut facile in *Monadelphia*, *Trigynia* collocari posſit.

Lou-

Loureiræ ſtamina 8 usque 13 baſi deſcribuntur cohærentia; genus itaque ad *Monadelphiæ* claſſem erit ablegandum.

Nepenthes in flore maſculo non niſi unicum filamentum profert, cujus ſupremam partem antheræ circiter 15, in capitulum connatæ, cingunt, ſimili ratione, ut in *Myriſtica* et aliis. Relatum itaque ſuit genus, nec ſine jure, a Schrebero ad Dioeciam, Syngeneſiam, minus recte a Willdenovio ad Dioeciam, Monadelphiam, cum non filamenta, ſed antheræ ſint connatæ. Melius forſan relatum erit Genus hocce ſingulare ad *Monandriam*, *Monogyniam*.

Xanthes floreſcentia ſingularis omnino eſt, in eo, quod in flore masculo filamentum unicum ſit columnare, cui inſident antheræ 5 vel 6, connatæ in capitulum: et quod in flore femineo, potius hermaphrodito dicendo, filamentum nullum adſit, ſed tamen antheræ quinque, prismaticæ, ſteriles, ſimul cum ſtigmatibus quinque vel ſex. Ad *Monandriam*, *Pentagyniam* facile poteſt referri.

Ruscus variat floribus dioicis et hermaphroditis in diverſis ſpeciebus, frutex ſingularis et foliiflorus. Nec minus ſingulare eſt, quod nectarium filamenti vices gerat, dum antheræ quinque vel tres, apici nectarii inſidentes, et baſi coalitæ deſcribuntur. Dumque ſtylus ſit unicus, videtur genus hocce poſſe ad *Monandriam*, *Monogyniam* referri cum prioribus duobus generibus.

Ailanthus gerit et flores maſculos intra calycem et corollam cum filamentis decem, et femineos cum ſtylis tribus vel quinque, atque hermaphroditos, ſic ut po-

tius ſit Polygama, quam Dioica. Cum vero filamenta in floribus hermaphroditis indicentur pauciora, duo tantum vel tria, ulterius inquirendum erit, ad quam potisſimum claſſem potius numerari debeat.

Triplaris. Occurrunt ſpecies etiam hermaphroditæ. Sique ſtamina ſint 12, ad *Dodecandriam* debet referri, et ad *Trigyniam*, atque debuisſet a Linnæo et Schrebero potius ad Polygamiam, quam ad Dioeciam referri, licet in femineis floribus filamenta ſint caſtrata.

D. D.

EXAMEN
CLASSIS POLYGAMIAE
CUJUS PARTEM PRIOREM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

ELIS HEDRÉN
VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE I JUNII MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

Parentibus Optimis

pietas Filii.

EXAMEN CLASSIS POLYGAMIÆ

Polygamiæ clasſem plantarum in Syſtemate ſuo ſexuali illuſtris Auctor deſcribit, quod præter florem hermaphroditum alius flos in eadem ſpecie ſexus diverſi progignatur. Hæc idea deinde fuit extenſa ad illos flores vere hermaphroditos, in quibus vel ſtamina fuerunt caſtrata, vel piſtilla aut germina ſterilia et abortientia. Ob has rationes recentioribus temporibus clasſis Polygamiæ immenſe aucta increvit. Et dum in plantis, fruticibus et inprimis arboribus numeroſi flores perfecte hermaphroditi vel caſtrati, vel minus perfecti decidunt, vel ipſa piſtilla abortiunt, neceſſe erit, ut hæc clasſis continuo magis magisque onuſta erit, cujus genera facile, quin non raro multo facilius et facillime ad alias clasſes posſent amandari. Plurimæ arbores proferunt flores polygamos, ſi non omnes, et non paucæ plantæ illis variant. LINNÉ addit: plura forſan ad hanc clasſem, Polygamiam ſcilicet, amandari posſent genera, dum plures liceat examinare vivos flores, e. gr. *Ilex*, *Æſculus*, *Laurus*, *Rhamnus*, *Rhus*. Tota Syngeneſiæ clasſis, excepto primo ordine, polygama eſt; umbellatæ plurimæ intra umbellas ſuas multifloras polygamæ florent; arborum ingens numerus flores ſteriles profert, valde injuſte ad Polygamiam relatus vel referendus. Quis diceret *Acerem* polygamum, cum ne unicus quidem flos caret piſtillo, licet multi flores

res ſteriles fiant, ut in *Ceraſo* et aliis, dum mille flores fertiles fructum maturare valeant.

Cum itaque in Polygamia flores hermaphroditi ſemper adesſe debeant, grave numquam erit negotium, ſecundum numerum ſtaminum et piſtillorum, Genus ad Clasſem reducere, nullo reſpectu habito ad alterum ſeparatum ſexum. Nulla exſiſtere poteſt Polygamia absque flore hermaphrodito, et hoc dato, data quoque eſt clasſis. Difficile ergo non eſt, viſo hermaphrodito flore, invenire clasſem; ſed difficile, immo longe difficilius erit dictu, an planta quæſtionis ſit polygama; et dum ſemper planta hermaphrodita ad clasſem ſecundum ſtaminum numerum reduci poteſt, clasſis Polygamiæ omnino ſuperflua, nec ullo modo necesſaria erit. Sique hæc abrogatur clasſis inutilis, numeroſa et gramina et alia genera ad naturales ſuas clasſes et cognata genera mirum in modum videbimus relata. Ill. Præſes, millenis obſervationibus edoctus, Polygamiæ clasſem excludit ſimul cum Gynandria et ambabus diclinis, Monoecia et Dioecia.

In Polygamia hoc frequentisſimum eſt, quod præter hermaphroditos adſint maſculi flores vel in eadem, vel diverſa planta; rarius uterque ſexus ſeorſim.

In toto Syſtemate Sexuali nulla clasſis magis eſt inutilis, magis confundens, magisque noxia, quam quidem clasſis Polygamiæ. Confuſum ſemper erit Chaos, quo omnis plantarum cognitio redditur vacillans, dubia et incerta. Si enim cuidam contingat invenire unicum tantum ſexum, alter necesſario quærendus erit, vel in eadem planta, vel diſtincta; et hac inventa, veroſimiliter ſibi perſuadebit, quod ſit vel monoica vel dioica, licet vere ſit polygama, cum adhuc ejusdem ſpeciei exſiſtere

posſit

posſit alibi etiam hermaphrodita, qua de re ne ſomniare quidem potuit. Pariter ſi quis florem examinat hermaphroditum, ignorans alium quoque exſiſtere ſexum ſeparatum, ſemper de clasſe erit incertus et errorem committet, ſi determinare velit. Numquam ergo Botanicus certus esſe poteſt de alicujus plantæ vera clasſificatione, antequam omnia ejus generis ſpecimina in toto vaſtisſimo orbe obvia, examini ſuo ſubjicere potuit. Indagato autem vel flore hermaphrodito, vel utroque ſexu ſeparato, ſecundum numerum ſtaminum atque piſtillorum planta ſemper ad clasſem veram reduci poteſt, nullo habito reſpectu ad occaſionales anomalias, cum tam in illis, quam in his ſæpisſime numerus et qualitas partium fructificationis eadem obſerventur.

Holcus et reliqua in Polygamia, infelici momento collocata graminum genera non posſunt modo, sed debent ad Triandriæ clasſem, ad naturalem ſuum ordinem et indubiam familiam amandari, cum omnia hæc polygama gramina ſemper tribus inſtruantur ſtaminibus. De *Cenchro* idem teſtatur Schreber, dum dicit: Commode ad Triandriam, Monogyniam transferri poteſt. Quod ergo de *Holco* dicitur, dici poteſt de ceteris omnibus graminum generibus polygamis. In *Holco*, *Andropogine*, *Anthiſtiria*, *Chloride*, *Elyonuro* et aliis flores hermaphroditi ſesſiles et maſculus adjacens pedicellatus; in *Maniſuride* flores hermaphroditi in latere adverſo receptaculi, rachis dicti, ſesſiles ſunt; maſculi in latere ſpicæ averſo; in *Ægilope*, *Colladoa* et *Tetrapogine* hermaphroditi flores ſunt laterales et floſculus maſculus intermedius; in *Ægopogine* et *Iſchæmo* floſculus exterior eſt maſculus, interior hermaphroditus; in *Apluda* flos inferior hermaphroditus, femineus ſuperior deprehenditur.

Facile

Facile itaque Cenchrus, cui ſtylus ſolitarius, locum ſuum debitum habebit in *Triandria*, *Monogynia*, et reliqua omnia atque ſingula graminum genera, quæ valde injuſte ſub Polygamia militarunt huc usque, ut

Holcus, Andropogon, Tetrapogon, Ægopogon, Atheropogon, Anthistiria, Chloris, Ischæmum, Manisuris, Apluda, Ægilops, Rottboellia, Elyonurus, Colladoa, ſtaminibus tribus piſtillisque duobus inſtructa facillime ac ſummo jure referri posſunt et debent ad *Triandriam*, *Digyniam*.

Chrysitrix ad graminum familiam relata quidem fuit, ſed eſt quaſi media inter liliaceas et gramina, floreſcentia valde ſingulari inſtructa, ſcilicet ſpatha, ut in *Siſyrinchio* et *Moræa*, et corollis glumaceis, ut in graminibus. Stylus ſemper unicus conſtans, filamenta vero plurima ſunt uti et paleæ glumaceæ numeroſisſimæ. Relatum fuit genus a plurimis ad Polygamiam, Dioeciam; cum vero, præter florem maſculum, ſemper conſuli debeat flos hermaphroditus, reduci debet vel ad *Polyandriam*, *Monogyniam*, ad quam clasſem retulit Præſes, vel forſan verius ad *Monandriam*, *Monogyniam*, ob filamentum ſingulum unicum intra ſingulam paleam corollinam.

Spinifex, ſingulare gramen, ſemper inſtruitur floribus hermaphroditis, triandris, digynis, adeoque facile et merito adſociari debet ceteris ſuis cognatis in *Triandria*, *Monogynia*, licet varie collocatum fuit genus, ſcilicet a Murraijo in Polygamia, Monoecia, et a Schrebero in Polygamia, Dioecia.

Didymandra filamentum unicum habet intra ſquamas amenti, et illud biantheriferum cum feminæ ſtylis tribus

tribus in eodem amento. Pertinebit itaque ad *Monandriam*, *Trigyniam*.

Ailanthus variat quidem ſtaminibus duobus et tribus, atque ſtylis tribus, usque quinque; videtur tamen posſe collocari vel in *Diandria*, vel, ſi mavis, in *Triandria*.

Gyrocarpus in flore hermaphrodito gerit quatuor ſtamina et ſtylum unicum, facile ergo referendus ad *Tetrandriam*, *Monogyniam*.

Valantia, *Galio* valde affinis, ad Polygamiam ideo fuit relata, quod flores non pauci abortiant, licet in omnibus adſint et ſtamina quatuor et ſtylus. Quæ in horto Upſalienſi quotannis floret *Valantia cruciata*, floribus omnibus hermaphroditis, a nemine pro polygama haberetur, ſed ſine omni dubio et hæſitatione relata foret ad *Tetrandriam* et *Monogyniam*, ceteris plantis ſtellatis proxima.

Parietaria æque injuſte relata fuit ad Polygamiam, et *Urtica* ad Monoeciam; utrumque genus externo habitu valde conveniens non deberet clasſe ſeparari, ſed in *Tetrandria*, *Monogynia* adſociari. Hoc eo magis valet de *Parietaria*, quod præter florem mere femineum ſemper adſint flores perfecte hermaphroditi, tetrandri, monogyni.

Atriplex, quæ a *Chenopodii* genere numquam ſeparari debuisſet, ſeparata tamen fuit et polygama reddita ob notam valde exiguam, a paucis obſervandam, ſcilicet, quod præter flores hermaphroditos plurimos pauci flores feminei inveniantur. Teſtatur Linné et Schreber: *Atriplex* absque flore femineo esſet *Chenopodium* et *Chenopodium* cum flore ejusmodi femineo esſet *Atriplex*; ſumma ergo affini-

tas

tas *Chenopodii* et *Atriplicis*. Cel. Præſes igitur *Atriplicem* non ſolum retulit ad *Pentandriam*, *Monogyniam*, ſed etiam *Atriplicem* cum *Chenopodii* genere conjunxit.

Planera vix aliud eſt, quam *Ulmi* ſpecies tetrandra et polygama. Ad *Ulmum* ante fuit relata, et nobis videtur minime debere diſtingui, ſed cum *Ulmi* genere conjungi.

Brabejum in eadem arbore et in omnibus floribus et ſtaminibus et piſtillis inſtruitur, ſic ut ſine omni hæſitatione Cel. Præſes genus *Tetrandriæ*, *Monogyniæ* inſeruerit.

Ophioxylon ob filamenta quinque et ſtylum ſolitarium florum hermaphroditorum pertinet ad *Pentandriam*, *Monogyniam*, licet flos maſculus imperfectus non niſi filamenta duo habeat.

Wheelera præter flores perfecte hermaphroditos in eadem planta profert et flores maſculos et femineos ſeparatos. Nihilo tamen minus referri debet ad *Pentandriam*, *Monogyniam*.

Celtis flores ſuperiores ſunt hermaphroditi, inferiores maſculi. Stamina licet varient 5 et 6, cum ſtylo duplici, ſecurius tamen ad *Pentandriam*, *Digyniam* reducitur.

Gouania hermaphroditos profert flores fertiles et ſimul maſculos in eadem planta ſteriles, quorum ſtigmata obſoleta, ideoque abortientia. Facile fertur ad *Pentandriam*, *Monogyniam*.

Hermas re vera eſt planta umbellata, in cujus umbella terminali flores examinantur hermaphroditi et in umbellis lateralibus tantum maſculi. Cum *Pentandris*, *Digynis* Umbellatis conjungi debet et vix genere a *Buplevro* ſeparari.

Trat-

Tràttenickia in omnibus ſuis floribus utrumque ſexum includit, ea tamen differentia, ut in floribus ſic dictis maſculis piſtilli tantum rudimentum obſervetur. Si cum *Canario* conjungi non poteſt, inſeratur *Pentandriæ*, *Monogyniæ*.

Coprosma, ut plurimæ aliæ polygamæ, præter hermaphroditos etiam explicat flores mere maſculos. Stamina variant 5, 6, 7; aptisſime tamen inſerenda *Pentandriæ*, *Digyniæ*.

Xanthorhizæ partes fructificationis variare ſolent calyce, corollis, ſtylis; ſed nihilo minus videtur posſe referri ad *Pentandriam*, *Pentagyniam*, juxta *Xanthoxylon*, a quo ſeparata fuit, ob exiguam illam notam, quod flores primi ſteriles. In *Anthoxylon* partes etiam valde variant. Cultum in Horto *Göttingenſi* omnes flores produxit hermaphroditos, clasſem Pentandriæ aperte indicantes; ad Dioeciam, Pentandriam a Murraijo fuit relatum.

Kernera, ſi a Zoſtera vere ſit diſtincta, cum flos maſculus in omnibus cum hermaphrodito conveniat, excepto piſtillo, cujus tamen rudimentum adeſt, in *Hexandria*, *Monogynia* inſeri oportet.

Veratrum flores monſtrat et hermaphroditos perfectos cum filamentis ſex, germinibusque tribus et ſtylis vix manifeſtis, et præterea alios flores, maſculos dictos, cum rudimento obſoleto vano piſtilli. Retulit hoc genus Ill. Præſes ad *Hexandriam*, *Trigyniam*, idque cum *Melanthio* conjunxit, cum duo hæc genera omnino omnibus fructificationis partibus conveniant, licet in *Veratris* multifloris plures ſteriles occurrant flores et capſulæ tres magis unitæ cohæreant.

Koel-

Koelreutera nihil omnino differt qua florescentia a plantis ordinario modo florescentibus, quam quod præter flores hermaphroditos alii flores masculi dentur. Nihil itaque impedit, quo minus ad *Octandriam*, *Monogyniam* referatur.

Hypelates et Castelæ eadem est ratio ac *Koelreuteræ;* exstant enim præter hermaphroditos etiam masculi flores cum rudimento pistilli in ejusdem plantæ distincta panicula.

Acer partibus fructificationis variare solet in diversis speciebus, sed in omnibus floribus occurrunt et stamina et pistilla, licet jam illa, jam hæc imperfecta marcescant. Et dum facillime genus hocce referri possit ad *Octandriam*, *Monogyniam*, nemini necessarium erit illud in Polygamia quærere.

Mimosa æque amplum ac polymorphum genus ad Polygamiam fuit relatum, cum infinite varient fere omnes fructificationis partes. Adserit Linné: fructificationis pars nulla in hoc genere constans. Et porro: flores multi masculi decidunt; alii feminei, alii hermaphroditi in variis sunt. Necesse igitur fuit, ut in plura genera divideretur, unde orta sunt *Mimosa*, *Inga*, *Schranckia*, *Desmanthus*, *Acacia*. *Mimosa* ob stamina octo et stylum unicum *Octandriam*, *Monogyniam* ingredietur.

Desmanthus profert hermaphroditos flores cum separato neutro flore, stamina decem et pistillum unicum, ideoque in *Decandria*, *Monogynia* inferi deberet, sed a ceteris Mimosis non separandus erit.

Acacia

D. D.

EXAMEN
CLASSIS POLYGAMIAE

CUJUS PARTEM POSTERIOREM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

JONAS BERGGREN
VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE I JUNII MDCCCXXV.

H. P. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

BRUKS · PATRONEN

HÖGÅDLE

HERR OLOF BERGGREN

af

Dess tacksamme

JOHN.

Älskade Syskon

af

Broderlig tillgifvenhet.

Acacia et Inga numerosa habent stamina et invicem differunt imprimis fructu, atque *Acacia* filamentis plurimis liberis, *Inga* vero plurimis monadelphis. Utraque erit ad *Polyandriam* releganda, in *Monogynia.*

Heritieræ florescentia valde est singularis. In flore hermaphrodito Antheræ Decem sunt sessiles, quarum duo inter singula germina; in flore masculo filamentum est columnare, in quo antheræ minutæ in cylindrum connatæ sunt. Secundum potiorem florem ad *Decandriam, Pentagyniam* reducendum erit genus.

Terminalia præter florem hermaphroditum, *Decandrum* et *Monogynum*, adhuc alius est masculus. Pertinet ad *Decandriam*, *Monogyniam*

Feronia facillime refertur ad *Decandriam*, *Monogyniam*, cum in omnibus floribus adsit uterque Sexus, licet in masculis pistilli tantummodo sit rudimentum.

Gimbernatia. ut plurima alia, ad Polygamiam relata Genera. profert flores masculos et hermaphroditos, ac facile refertur ad *Decandriam, Monogyniam.*

Anacardium ita est comparatum, ut omnes flores proferat hermaphroditos, et masculos hermaphroditis immixtos, quorum germen abortiens est. Optime collocatur in *Decandria*, *Monogynia.*

Stalagmites, Calophyllum et Mammea, masculum proferunt florem præter hermaphroditum et ob numerosa stamina locum suum invenient in *Polyandria*, *Monogynia.*

Clusiæ eadem fere eſt ratio, licet partes fructificationis magis variare ſoleant. Secundum *Linnæum* flores alii a parte maſculina, alii femininea ſteriles ſunt. Introducta erit in *Polyandria*, *Monogynia*.

Briedelia ſi a *Clutia*, multum variante, disjungi debeat, ob flores hermaphroditos completos cum quinque filamentis monadelphis et ſtylis duobus, et præter hos ſeparatum florem maſculum (gynandrum) et diſtinctum femineum, referri meretur ad *Monadelphiam*, *Pentandriam*.

Brosimum ideo ad Polygamiam a Wildenowio fuit relatum, quod amentum apice ſit piſtillo ſolitario inſtructum in flore hermaphrodito, et quod præterea maſculi alii ſint flores. Sed cum flores maſculi etiam inſtructi ſint ſtylo, non alienum erit Genus ad *Monandriam* et *Monogyniam* referre. Ad Dioeciam, Monandriam retulit Schreber et Linné.

Lardizabala in eo certe ſingularis eſt, quod in flore hermaphrodito ſtamina ſex et in maſculo filamentum columnare cum antheris ſex ſesſilibus. Character vero, cum a flore hermaphrodito ſumendus ſit, relatum fuit genus ad *Polygamiam*, *Hexandriam*, licet ad Hexandriam optime referri posſit.

Fraxinus variat partibus fructificationis, ſive floribus completis et incompletis. Ornus conſtanter hermaphrodita eſt. Ob ſtamina duo et ſtylum ſimplicem ad *Diandriam*, *Monogyniam* erit relata.

Anthospermum olim a Linnæo et Murrayo ad Polygamiam relata, deinde a Schrebero, ex obſervationibus

nibus Cel. Præſidis, ad Dioeciam transportata fuit et Tetrandriæ claſſis incola habenda erit.

Stilbe revera eſt planta *Tetrandra*, *Monogyna*, præter hermaphroditum florem, flore maſculo prædita.

Laurophyllus æque commode refertur ad *Tetrandriam*, *Monogyniam*, licet quandoque adſit flos maſculus.

Isquierdæ eadem eſt ratio, ad *Tetrandriam* referendæ.

Pennantiæ et Hamiltoniæ præter hermaphoditos inveniuntur in diſtinctis individuis etiam flores maſculi; commode posſunt referri ad *Pentandriam*, *Monogyniam*.

Nyssæ eſt eadem ratio. Scheeber numerat tamen ſtamina decem; Wildenow modo quinque invenit.

Breynia, ſimilis prioribus, in eo ab illis differt, quod præter hermaphroditos, ſeparatim habeat et flores maſculos et femineos, ad eandem Claſſem tamen referenda.

Caballaria et Hydrocarpus cum *Pennantia* et *Hamiltonia* omnino coveniunt, et ideo eandem claſſem ingredi debent.

Griselinia ſimilis quidem eſt prioribus, ſed cum ſtyli ejus ſint tres, ad *Trigyniam*, *Pentandriam* pertinebit.

Scopoliæ nimis adhuc obſcurum eſt genus.

Pisonia in plurimis cum ſupra allatis convenit; ſtamina

mina variant a quinque usque septem. A Schrebero ad *Polygamiam*, *Dioeciam* fuit relata, ad *Pentandriam* transferanda.

Arctopus revera est umbellata planta, umbellis suis unicuique primo intuitu naturalem suum ordinem indicans; sed singulare est, quod individua multa occurrant, quorum flores omnes abortiant, et ob quam causam Linnæus hocce genus, a sociis dilaceratum ad Polygamiam transtulit, cujus locus erit in *Pentandria*, *Digynia*.

Panax itidem planta est umbellata, cujus eadem ratio et classificatio.

Burzera variat numero staminum a quinque ad decem, et profert flores hermaphroditos simul cum masculis. Forsan aptissime in *Hexandria* collocari potest.

Gleditschia floret et floribus masculis et hermaphroditis in eodem amento terminalibus, atque floribus femineis in distincto individuo; facile ad *Hexandriam Monogyniam* accedet.

Diospyros semper omnes flores profert hermaphroditos, adeoque in *Octandria*, *Monogynia* inserenda erit, licet in masculis, ita dictis, floribus, pistilli tantum sit rudimentum.

De Schleichera idem valet, ac de *Diospyro*, licet hic stamina numero interdum varient, a sex usque novem.

Smegmaria et Kageneckia in eo cum multis aliis conveniunt, quod præter hermaphroditos, adsint alii mascu-

maſculi. Illa tamen facile referri poteſt ad *Decandriam*, *Pentagyniam*, hæc ob ſtamina 16 usque 20, ad *Dodecandriam*, *Pentagyniam*.

Lightfootia floret triplici modo. Profert et flores hermaphroditos et in diſtinctis individuis flores maſculos, inque aliis femineos. Stamina cum ſint numeroſa et ſtigma ſesſile ſimplex, relata erit ad *Polyandriam*, *Monogyniam*, generi *Prockiæ* proxima.

Ceratoniæ cum *Lightfootia* florescentia convenit, hermaphrodita, maſcula femineaque, fructu tamen valde diverſa — Cum vero hujus ſtamina tantnm quinque et ſtylus ſolitarius, ad *Pentandriam*, *Monogyniam* referri oportet.

Ficus potius ut cryptogama, quam phænogama conſiderari poteſt, cum flores ſemper abſconditi inveniantur intra receptaculum carnoſum, cavum, undique clauſum, ſenſim increſcens, matureſcens et edule. *Caprificus* frutex ſolos flores maſculos proferens ſemper ſterilis eſt. *Erinosyce* alios flores maſculos, alios in diſtincto individuo femineos profert; rariſſime ſemina maturantur poſt foecundationem a *Cynipede* quadam factam. Inter alios ficus flores maſculi pauciores, feminei inferiores numeroſi deprehenduntur. In floribus maſculis rudimentum adeſt piſtilli caducum, adeoque flos hermaphroditus. Cumque filamenta ſint tria et ſtylus unicus, genus hoc prolixum relatum voluit Cel. Præſes ad *Triandriam*, *Monogyniam*.

Obs. *In Examine Classium diclinarum plures irrepserunt errores typographici; præcipuus autem in Examine classis Monoeciæ p. 13. lin. 8, occurrit, ſcilicet* Empetrum, *ita corrigendus, ut legatur* Empleurum.

THE-

THESES.

I.

Nemo quidem ſit negaturus, ſtudium hiſtoriæ naturalis optimam cultori ſuo afferre utilitatem, illi vero præcipuam, qui in ſtudiis litterarum progresſus facere conatur.

II.

Quanto majores in ſtudio hiſtoriæ naturalis profectus quisque faciat, tanto clarior ſapientia Creatoris emicat, qui cum vilisſimis, tum maximis naturam admirandam fundavit.

III.

Nihil eſt, quod majorem in ſe vim habeat humanum animum a terrenis ad coeleſtia auferendi, quam gravior rerum naturæ contemplatio.

IV.

Omnium quidem rerum, quas natura produxit, nulla omnino per ſe noxia eſt aut mala, ſed ſi quid ex his rebus patiamur noxæ aut incommodi, ipſi in vitio ſumus.

D. D.

DISSERTATIO BOTANICA

DE

PALMIS.

CUJUS PARTEM PRIOREM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

OTTO ULR. MARIN
GUTHOBURGENSIS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XI JUNII MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

KONUNGENS

TROTJENARE, PROVINCIAL MEDICUS OCH RIDDAREN

AF KONGL. WASA ORDEN

MEDICINÆ DOCTOR OCH CHIRURGIÆ MAGISTER

HÖGÅDLE

HERR **FREDRIK MARIN**

OCH

DOCTORINNAN, VÅLBORNA

FRU **ULR. MAR. MARIN**

FÖDD VON YHLEN

Hulda och Älskade Föräldrar

af

sonlig vördnad och tacksamhet.

DE

PALMIS.

Speciosa in Regno Vegetabili Palmarum familia, calidissimas Indiarum regiones inhabitans, diu Botanicis ignota latuit et sero cum ceteris Vegetabilibus ad Classes relata, leviterque commemorata fuit.

In multis invicem conveniunt diversa harum genera trunco indiviso cum medulla crassissima, foliis terminalibus, Spatha communi, et partialibus, licet variant florescentia et fructibus.

Deprehenduntur paucissimæ *Monandræ* et *Triandræ*, paucæ *Dodecandræ;* plurimæ *Hexandræ*, multæ *Polyandræ*, aliquot *Monadelphæ*, nonnullæ Monoicæ, Dioicæ vel Polygamæ.

Paucas Palmas sibi notas habuit Illust. LINNÉ, ad Classes non relatas, sed in Appendice collocatas. Hanc Methodum secuti sunt et Cel. MURRAIJ et SCHREBER. Celeberrimus Præses noster primus fuit, qui speciosas hasce arbores ad Classes retulit systematis sexualis.

Omnes fere Palmæ intra Spathas grandes, universalem et partiales flores explicant sæpe sessiles in spicis (spadice) elongatis, numerosis.

Perfecte et regulariter inveniuntur plures Hermaphroditæ, cum staminibus et pistillis fertilibus, dum nonnullæ Hermaphroditæ inveniuntur cum rudimento pistilli in floribus masculis; longe adhuc plures Herma-

phroditæ cum filamentis caſtratis, ſive antheris deficientibus in floribus femineis.

Occurrunt præterea plurimæ *Monoicæ*, nonnullæ *Dioicæ* et pauciores *Polygamæ*.

Ad MONANDRIAM retulit Celeberrimus Præſes noſter *Nipam* ob filamentum unicum, quod clasſem potius determinare debet, quam numerus antherarum, quæ aliquando augeri, ſæpius vero deficere ſolent.

TRIANDRA unica eſt, ſcilicet *Ceroxylon*.

HEXANDRA plurima genera examinantur: *Chamædora*, *Thrinax*, *Sabala*, *Morenia*, *Rhapis*, *Liviſtona*, *Corypha*, *Taliera*, *Lepidocarya*, *Mauritia*, *Calamus*, *Sagus*, *Borasſus*, *Hyphœne*, *Leopoldina*, *Hyoſpathe*, *Kunthia*, *Areca*, *Oenocarpus*, *Euterpe*, *Wallichia*, *Syagrus*, *Elate*, *Cocos*, *Desmoncus*, *Bactris*, *Guilielma*, *Martinezia*, *Acronomia*, *Aſtrocarya*, *Aiphanes*, *Oreodoxa*, *Phoenix*, *Muſa*, *Yucca*.

DODECANDRÆ ſunt *Latania*, *Diplothemia*, *Attalea*, *Iriartea*.

POLYANDRÆ ſtaminibus ultra viginti, plus vel minus numerosis habentur: *Lodoicea*, *Ptycoſperma*, *Seaphortia*, *Caryota*, *Jubœa*, *Arenga*, *Manicaria*, *Cycas*, *Zamia*, *Elephantuſa*.

MONADELPHÆ filamentis baſi connatis, ſeſe ſiſtunt: *Licuala*, *Chamærops*, *Taliera*, *Geonoma*, *Elœis*.

HERMAPHRODITÆ *veræ* fuerunt ſequentes deprehenſæ: *Thrinax*, *Sabala*, *Licuala*, *Liviſtona*, *Corypha*, *Calamus*, *Taliera*, *Ptycoſperma*, *Jubœa*, *Aiphanes*, *Oreodoxa*, *Musa*, *Yucca*.

HERMAPHRODITÆ *Spuriæ*, cum rudimento ſtaminum in floribus femineis, vel filamentis caſtratis, nimirum *Phoenix*, *Sagus*, *Borasſus*, *Diplothemia*.

HERMAPHRODITÆ *Spuriæ* cum rudimento piſtilli, ſeu

ſtyli; *Chamædora*, *Morenia*, *Rhapis*, *Hyoſpathe*, *Geonoma*, *Kunthia*, *Areca*, *Oenocarpus*, *Euterpe*, *Iriartea*, *Cocos*, *Maximiliana*, *Diplothémia*, *Desmoncus*, *Bactris*, *Martinezia*, *Acrocomia*, *Aſtrocarya*, *Attalea*.

MONOICÆ ad Monoeciæ claſſem ab Auctoribus relatæ fuerunt *Sagus*, *Nipa*, *Leopoldina*, *Hyoſpathe*, *Geonoma*, *Kunthia*, *Areca*, *Oenocarpus*, *Euterpe*, *Iriartea*, *Wallichia*, *Caryota*, *Elæis*, *Syagrus*, *Elate*, *Cocos*, *Maximiliana*, *Diplothemia*, *Desmoncus*, *Bactris*, *Guilielma*, *Martinezia*, *Acrocomia*, *Attalea*, *Arenga*, *Manicaria*, *Aſtrocarya*.

DIOICÆ conſideratæ fuerunt; *Chamædora*, *Morenia*, *Phoenix*, *Boraſſus*, *Lodoicea*, *Latania*, *Hyphæne*, *Cycas*, *Zamia*.

Ad POLYGAMIÆ omnis confuſionis claſſem, nonnullas quoque Palmas relatas voluerunt Botanici: *Rhapis*, *Chamærops*, *Ceroxylon*, *Elephantuſa*, *Lepidocarya*, *Mauritia*, *Seaforthia*, *Muſa*.

FOLIATIO Palmarum valde uniformis invenitur, qua generaliter folia ſunt in Cotyledonibus ſimplicia, (*Monocotyledones*) deinde magis magisque ſenſim fisſa, idque eo modo, ut vel Palmata evadant, vel Pinnata, rarisſime Bipinnata, vel Integra, non raro ampla et longisſima, ſemper terminalia, in caudice ſesſilia, ac ſenſim decidua, baſi ſua cruſtam caudicis formantia; ſic frondes PALMATÆ, plicatæ, apice fisſæ, flabelliformes ſunt in *Chamædora*, *Thrinace*, *Sabala*, *Licuala*, *Rhapide*, *Chamærope*, *Liviſtona*, *Corypha*, *Taliera*, *Lepidocarya*, *Mauritia*, *Boraſſo*, *Lodoicea*, *Latania*, *Hyphæne*.

PINNATAS *frondes* proferunt plurimæ Palmæ, nempe: *Morenia*, *Phoenix*, *Calamus*, *Sagus*, *Nipa*, *Leopoldina*, *Hyoſpathe*, *Geonoma*, *Ptycoſperma*, *Kunthia*, *Areca*, *Oenocarpus*, *Euterpe*, *Seaforthia*, *Iriartea*, *Wallichia*, *Elæis*, *Syagrus*, *Elate*,

Cocos, *Jubæa*, *Maximiliana*, *Diplothemia*, *Desmoncus*, *Bactris*, *Guilielma*, *Martinezia*, *Acrocomia*, *Astrocarya*, *Attalea*, *Arenga*, *Aiphanes*, *Oreodoxa*.

BIPINNATAS frondes habet sola *Caryota*.

IRREGULARITER fissas frondes profert *Manicaria*.

INTEGRIS foliis ornantur *Musa* & *Yucca*.

SPATHÆ in plerisque Palmis calycem, flores includentem constituunt, et plurimæ atque amplissimæ sunt, naviculares, subcoriaceæ.

PEDUNCULI, seu receptacula florum spicatorum a Botanicis, facile omnibus, *Spadices* adpellati fuerunt; qua denominatione, heic, ut in multis aliis, præter necessitudinem, termini Botanici multiplicati fuerunt. — Sunt hi vel simplices, vel ramosi, longissimi.

CALYX proprie est Spatha, tam universalis, quam partialis, et Calyx Auctorum, floris proprius est *Perianthium*, cum *Corolla*, dum adest in floribus completis, *stamina* & *pistilla* includens. Interdum convenit figura et divisione cum Corolla, interdum discrepare videtur. Sæpius numerum ternarium observat, vel Triphyllus, vel Tripartitus. Rarius numerum habet quinarium, senarium vel alium. Calyx nullus in *Yucca*, *Cycade*, *Zamia*, *Elephantusa*.

De *Corolla* idem valet ac de Calyce; interdum deficit. Rarius præter Corollam adest *Nectarium*. Communissime autem in plerisque, fere omnibus Corolla est tripetala; In *Yucca* sexpartita; Nulla in *Cycade*, *Zamia*, *Elephantusa*.

Inflorescentia sæpius est Spicata, interdum *Amentacea*; raro *Strobilacea*, interdum omnino nuda.

ANTHERÆ observantur sæpe sessiles, liberæ et connatæ.

PISTILLA plerumque pauca, unum usque tria, ſæpe absque ſtylo, *ſtigmatibus* ſesſilibus.

SEXUS valde variant, *Hermaphroditi*, *Monoici*, *Dioici*, *Polygami*, Perfecti vel Abortientes.

BACCATÆ ſunt, *Mauritia*, *Calamus*, *Corypha*, *Liviſtona*, *Kunthia*, *Thrinax*, *Muſa*, *Sabala*, *Morenia*, *Lepidocarya*, *Sagus*, *Wallichia*, *Rhapis*, *Hyoſpathe*, *Boraſſus*, *Areca*, *Manicaria*, *Oenocarpus*, *Leopoldina*, *Euterpe*, *Latania*, *Iriartea*, *Ptycoſperma*, *Seaforthia*; *Zamia*, *Caryota*, *Arenga*, *Taliera*, *Geonoma*, *Chamærops*.

CAPSULAM habet *Yucca*.

DRUPACEÆ ſunt *Nipa*, *Ceroxylon*, *Elate*, *Chamædora*, *Aſtrocarya*, *Maximiliana*, *Acrocomia*, *Phoenix*, *Desmoncus*, *Guilielma*, *Hyphæne*, *Bactris*, *Aiphanes*, *Oreodoxa*, *Syagrus*, *Cocos*, *Martinezia*, *Diplothemia*, *Attalea*, *Cycas*, *Elephantuſa*, *Jubæa*, *Lodoicea*, *Licuala*, *Elæis*.

FEMINÆ vel ſolitariæ ſunt vel ternæ, adeoque flores monogyni vel trigyni.

MONOGYNÆ habentur *Mauritia*, *Calamus*, *Elate*, *Corypha*, *Chamædora*, *Liviſtona*, *Kunthia*, *Aſtrocarya*, *Maximiliana*, *Thrinax*, *Muſa*, *Ptycoſperma*, *Seaforthia*, *Elephantuſa*, *Cycas*, *Zamia*, *Taliera*, *Licuala*, *Geonoma*, *Elæis*, *Yucca*.

TRIGYNÆ occurrunt *Nipa*, *Ceroxylon*, *Sabala*, *Morenia*, *Lepidocarya*, *Sagus*, *Phoenix*. *Wallichia*, *Rhapis*, *Hyoſpathe*, *Desmoncus*, *Guilielma*, *Boraſſus*, *Hyphæne*, *Areca*, *Manicaria*, *Oenocarpus*, *Bactris*, *Aiphanes*, *Oreodoxa*, *Leopoldina*, *Euterpe*, *Syagrus*, *Cocos*, *Martinezia*, *Latania*? *Diplothemia*, *Attalea*, *Iriartea*, *Jubæa*, *Lodoicea*, *Caryota*, *Arenga*, *Chamærops*.

MONANDRÆ.

NIPA ♂ Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Fil. column. 1. cum. Anth. 3.
♀ Per. et Cor. o. Stigm. 3. Drup. 1. ſp. raro 2. ſp.

TRIANDRÆ.

CEROXYLON Per. 3-fid. Cor. 3-pet. Herm. Stam. 1-4. Pist. rud.
♀ Stigm. 3-sess. Drup. 1. sp.

HEXANDRÆ.

Monogynæ.

MAURITIA ♂ Per. 3-dent. Cor. 3-pet.
Herm. Per. 3-fid. Cor. 3-part. Stigm. sessile. Bacc. 1 sp.
CALAMUS Per. 3 dent. Cor. 3-pet. Styl. 1. Bacc. 1 sp.
ELATE Per. 3-dent. Cor. 3-pet. anth. sessil. Styl. 1. Drupa.
CORYPHA Per. 3-fid. Cor. 3-fid. Styl. connat. stigm. 1. Bacc. 1 sp.
CHAMÆDORA Per. 3-part. Cor. 3-pet. ♂ Pist. rudim.
♀ Styl. 1. Drup.
LIVISTONA Per. 3 part. Cor. 3-part. Styli connati Stigm.
indiviso. Bacc. 1. sp.
KUNTHIA Per. 3-part. Cor. 3-pet. Pist. rudim. in mari. Bacc.
ASTROCARYA ♂ Per. 3-part. Cor. 3-part. Pist. rudim.
♀ Per. sub 3dent. Cor. sub 3dent. styl. 1. Drup 1 sp.
MAXIMILIANA Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Pist. rudim. Styl. 1.
Drup. 1. sp.
ACROCOMIA ♂ Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Pist. rudim.
♀ Loco Stam. Corpusc. 6dent. Stigm. 3. Drup. 1 sp.
THRINAX Per. 6-dent. Cor. 0. Styl. 0. Bacc. 1 sp.
MUSA Per. 0. Cor. 2-pet. Herm. Stam. fert. 1. Pist. 1. Bacc.
♂ Stam. fert. 5. Pist. 1. Bacc. 0.
YUCCA Per. 0. Cor. 6-part. Stigm. 1. sessil. Capsula.

Trigynæ.

SABALA Per. 3-dent. Cor. 3 pet. Styl. 3. connat. Bacc. 3. sp.
MORENIA Per. 3-dent. Cor. 3-pet. Pist. rudim. Styl. 3. Bacc. 3.
LEPIDOCARYA ♂ Per. 3-dent. Cor. 3-pet.
Herm. Per. 3-dent. Cor. 3-fid. Stigm. 3. Bacc. 1. sp.
SAGUS ♂ Per. 3 dent. Cor. 3-pet. Stam. 6—12.
♀ Per. 3dent. Cor. 3fid. Stigm. 3. Stam. rudim. Bac. 1 sp.

PHOENIX Per. 3-dent. Cor. 3-pet. ♂ Stam. 6. rarius 3.
♀ Stigm. 3. Stam. rudim.
Drup. 1. ſp.
WALLICHIA Per. 3-dent. Cor. 3-pet. Stigm. 3. Bacc. 2. ſp.
RHAPIS Per. 3-fid. Cor. 3-pet. Piſt. rudim. Piſt. 3. Bacca?
HYOSPATHE Per. 3-fid. Cor. 3-pet. Piſt. rudim. Bacc. 1 ſp.
DESMONCUS ♂ Per. 3 fid. Cor. 3-pet. Piſt. rudim.
♀ Per. 1. phyl. Cor. 1. pet. Stigm. 3. ſeſs. Drup. 1 ſp.
GUILIELMA ♂ Per. 3 fid. Cor. 3-pet.
♀ Per. annuliforme Cor. 1. pet. Drupa.
BORASSUS ♂ Per. 3-part. Cor. 3-pet. Stam. 6-9. caſtrata.
♀ Per. 3 phyl. Cor. 6-9-pet. Stigm. 3. Bacc. 3. ſp.
HYPHÆNE Per. 3-part. Cor. 3-part. Drup. 1. ſp.
ARECA ♂ Per. 3-part. Cor. 3-pet. Piſt. rudim.
♀ Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Stam. rudim. Bacc. 1 ſp.
MANICARIA Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Stam. 24. Drup. 3 cocca.
OENOCARPUS ♂ Per. 3-part. Cor. 3-pet. Piſt. rudim.
♀ Per. 3-phyl. Cor. 1-pet. Stigm. 3. Bacc. 1 ſp.
BACTRIS ♂ Per. 3-part. Cor. 3-part. Stam. 6-12. Piſt. rudim.
♀ Per. 1-phyl. Cor. 1-pet. Stigm. 3. Drup. 1 ſp.
AIPHANES Per. 3-part. Cor. 3-pet. Stigm. 3. Drup. 1 ſp.
OREODOXA Per. 3-part. Cor. 3-pet. Stigm. 3. Drup. 1 ſp.
LEOPOLDINA Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Bacc. 1 ſp.
EUTERPE Per. 3-phyl. Cor. 3pet. Piſt. rudim. Stigm. 3. Bac. 1 ſp.
SYAGRUS Per. 3-phyl. Cor. 3 pet. Stigm. 3 Drup.
COCOS Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Piſt. rudim. Stigm. 3. Drup.
MARTINEZIA ♂ Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Piſt. rudim.
Herm. cylindrus, 6-dent. Stam. abort. Stigm. 3. Dr. 1 ſp.

DODECANDRÆ.

LATANIA Per. 3-fid. Cor. 3 pet. Stam. 16. Bacc. 3 ſp.
DIPLOTHEMIA ♂ Per. 3-part. Cor. 3-pet. Stam. 12-24. Piſt. rud.
♀ Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Stigm. 3. Stam. abort. Dr.
ATTALEA Per. 3-part. Cor. 3-pet. ♂ ſtam. 18-22. Piſt. rudim.
♀ ſtigm. 3-ſesſil. drup. 3 ſp.
IRIARTEA Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Stam. 12. plur. Piſt. rudim.
Stigm. 3. Bacc. 1 ſp.

POLYANDRÆ.

Monogynæ.

PTYCOSPERMA Per. 3-part. Cor. 3 pet. Stam. 20-30. Styl. 1. Bacc. 1 ſp.

SEAFORTHIA Per. 3 part. Cor. 3-pet. Herm. Stam. plur. Styl. 1. ♀ Stigm. 3 ſesſil. Bacc.

ELEPHANTUSA Per. o. Cor. o. Herm. Stam. pl. Styl. 1. Dr. 1 ſp. ♀ Stam. plur.

CYCAS ♂ Strobil. Squam. Cor. o. anth Sesſ. in Squam.
♀ Receptac. Spicat. Per. o. Cor. o. Styl. 1. Dr. 1 ſp.

ZAMIA Strob. Squam. per. o. Cor. o. anth. Sesſ. in Squam. Stigm. 1. Bacc.

Trigynæ.

JUBÆA Per. 3-part. Cor. 3-part. Stigm. 3. Drup.

LODOICEA ♂ Per, 3-phyl. Cor. 3 pet. Stam. 24-36.
♀ Per. 3 phyl Cor. 3-4-pet. Stigm. 3 4. Dr. 1-4 ſp.

CARYOTA Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Styl. 1-3. Bacc. 2 ſp.

ARENGA Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Stam. 50-60. Stigm. 3. Bacc. 3. ſp.

MONADELPHÆ.

Monogynæ.

TALIERA Per. 3-fid. Cor. 3-pet. Styl. 1. Bacc. 3. 1 ſp.

LICUALA Per. 3-part. Cor. 3-part. Styl. 1. Drup. 1 ſp.

GEONOMA ♂ Per. 3-phyl. Cor. 3 pet. Stam. 6 connata in urceolum 6-dentatum, dentibus ſingulis 2-antheriferis, et cum rudim Piſtilli.
♀ per. 3-phyl. Cor. 3-fid.
Cylindr. 6-dent. piſtillum ambiens, ſeu Stam. abort. Styl. 1. Bacc. 1. ſp,

ELÆIS ♂ Per. 3-phyl. Cor. 3-pet.
♀ Per. 3-phyl. Cor. 3-6. pet. Styl. 1. Drup.

Trigynæ.

CHAMÆROPS Per. 3-part. Cor. 3-pet. Stigm. 3. Bacc. 3. 1 ſp.

D. D.

DISSERTATIO BOTANICA

DE

PALMIS.

CUJUS PARTEM POSTERIOREM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA

MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENZNS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

F. P.

CAROLUS SAM. HULTSTRÖM

VESTROGOTHUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE III DECEMBR. MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ

EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

KONUNGENS

TROTJENARE, OECONOMIÆ DIRECTEUREN

HÖGÅDLE

HERR J. BJÖRKLUND

OCH HÖGÅDLA

FRU L. BJÖRKLUND

FÖDD HULTSTRÖM

Vördnadsfullt och ödmjukeligen af

CARL S. HULTSTRÖM.

REGIMENTS-SKRIFVAREN

HÖGÅDLE

HERR CARL M. HULTSTRÖM

OCH HÖGÅDLA

FRU H. C. HULTSTRÖM

FÖDD KALLSTRÖM

De ömmaste Föräldrar

af

Sonlig vördnad, kärlek och tacksamhet.

Nipa. Corolla in hac Palma hexapetala includit filamentum ſolitarium, cujus apici inſerta eſt Anthera perforata, duodecim ſulcata. Flos femineus nudus ſine corolla, ne quidem ſtylum habet, ſed ejus loco ſulcum. Relata fuit a Murraijo, Schrebero & Wildenovio ad *Monœciam*, *Monadelphiam* ob Antheram ſulcatam. Potius collocanda videtur, ob filamentum unicum, in *Monandria*, *Agynia*, ſi vel conſiderari deberet Anthera compoſita e pluribus Antheris connatis, quo caſu debuisſet esſe relata ad Monœciam, Syngeneſiam. Martius refert hoc genus ad *Monœciam*, eique tribuit calycem triphyllum ac Corollam tripetalam cum filamento unico colomnari antherisque tribus in floribus maſculis, & ſtigmata tria ſesſilia cum drupa monoſperma in flore femineo.

Ceroxylon inter Palmas numerat Wildenowius, excludit Martius. Profert & flores hermaphroditos & femineos in eadem planta, quare ad Polygamiam, Monœciam a Wildenowio fuit relata, ſcilicet intra calycem trifidum & corollam tripetalam includit flos hermaphroditus Stamina unicum usque quattuor cum piſtilli rudimento, & flos femineus Stigmata tria ſesſilia. Videtur itaque referri posſe ad *Triandriam*, *Trigyniam*.

Chamædora: idem eſt Palmæ genus, ſecundum *Martium* cum *Nunneſia* Wildenowii, ab illo relata ad Monœciam, ab hoc ad Polygamiam, Diœciam, ex noſtra ſententia referenda ad *Hexandriam*, *Monogyniam*, cum in flore maſculo hexandro piſtilli adſit rudimentum. Stylos tres obſervavit Wildenowius & nectarium ſquamoſum, retulitque genus ad Diœciam, Hexandriam, utpote genus a *Nunneſia* diſtinctum.

Thrinax flores profert hermaphroditos, adeoque locum ſuum habebit in *Hexandria*, *Monogynia*.

Livistona ob flores ſuos hermaphroditos facillime inſeritur *Hexandriæ, Monogyniæ.*

Corypha quoque, floribus hermaphroditis inſtructa, ad *Hexandriam*, *Monogyniam* pertinet.

Mauritia gerit flores hermaphroditos & maſculum ſeparatum, a Martio ideo ad Polygamiam, Dicœciam relata, a Wildenowio vero ad Dicœciam, cum illi valde imperfecte nota fuerit. Referri debet ad *Hexandriam* & ob ſtigma ſesſile ad *Monogyniam.*

Calamus, perfecte hermaphrodita & complete florens merito in *Hexandria, Monogynia* collocabitur.

Kunthia ad hermaphroditos revocanda erit, cum in flore maſculo rudimentum adſit piſtilli & in *Hexandria, Monogynia* locata erit, a Martio ad Monœciam relata.

Elate floribus monoicis ornata, ſemper tamen maſculis hexandris, & femineis monogynis, facile ad *Hexandriam*, *Monogyniam* transportatur.

Acrocomia. Cum in flore maſculo piſtilli adſit rudimentum, & in femineo rudimentum ſtaminum, nihil omnino impedit, quin ut Palma *Hexandra*, *Monogyna* conſiderari & posſit & debeat.

Astrocaryæ flores maſculi inſtruuntur rudimento piſtilli, adeoque ut hermaphroditi conſiderati Palmam ad *Hexandriam, Monogyniam* referunt.

de Maximiliana idem valet, ac de priori, cum qua in multis convenire videtur.

Musa duplex genus florum proferre videtur, licet ſemper omnes ſint vere hermaphroditi. In illis, qui hermaphroditi dicuntur, verſus baſin receptaculi collocati, unica tantum Anthera perfecta obſervatur, dum quinque vel minimæ vel nullæ. In maſculis iterum quinque antheræ perfectæ cum ſtylis abortientibus. Linné & plures genus retulerunt ad Polygamiam, Monœciam, licet facillime referatur ad *Hexandriam*, *Monogyniam*.

Yuccam omnes in genere Botanici in *Hexandria*; *Monogynia* collocarunt, ob flores hermaphroditos, regulares filiaceos, licet æque ac Muſa ad Palmas fuerit numerata.

Sabal, ut hermaphrodita optime in *Hexandria*, *Trigynia* collocata erit.

Morenia. Cum in flore maſculo rudimentum adſit piſtilli, adeoque flos hermaphroditus, præter florem femineum in alia planta, absque ulla difficultate, refertur ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

Rhapis ubique hermaphroditam ſeſe monſtrat, cum in flore maſculo occurrat rudimentum piſtilli, & præterea alii flores ſint hermaphroditi, utroque ſexu inſtructi, licet e piſtillis tribus duo abortiant. Amandanda erit ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

Phoenix, ad Triandriam quandoque relata, vere tamen & potius ad *Hexandriam*, *Trigyniam* reducenda, variat ſtaminibus ſæpius ſex, rarius tribus. Præterea in flore femineo rudimentum ſtaminum obſervatur, ſic ut hermaphrodita posſit examinari.

Lepidocarya maſculum profert florem & ſimul

hermaphroditum, & facile referri poteſt ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

SAGUS variat ſtaminibus ſex ad duodecim, & in flore femineo gaudet rudimento ſtaminum; pertinere potius videtur ad *Hexandriam*, *Trigyniam*, quam quidem ad aliam clasſem.

BORASSUS variat quoque ſtaminibus, in maſculis floribus ſex liberis, & in femineis a ſex ad novem caſtratis & monodelphis. Ad Dioeciam a MARTIO relata, in *Hexandria*, *Trigynia* non incongrue locum ſuum habere poteſt.

HYPHÆNE dioica habetur Palma ſtaminibus ſenis & ſtigmatibus, forſan tribus ſesſilibus, ſic ut ad *Hexandriam*, *Trigyniam* eam referri oporteat.

LEOPOLDINÆ monoica eadem eſt ratio ac prioris, adeoque ad *Hexandriam*, *Trigyniam* referenda.

HYOSPATHÆ etiam eadem eſt ratio ac duarum antecedentium Palmarum, ea tamen differentia, ut in hujus floribus maſculis oſtendat ſeſe rudimentum Piſtilli, & ut ex occaſione florum hermaphroditorum facilius ad *Hexandriam*, *Trigyniam* referatur.

in ARECA omnes flores hermaphroditi utroque ſexu inſtructi ſunt, ſic ut in floribus maſculis rudimentum detegatur piſtilli, & in femineis rudimenta ſtaminum; difficile itaque numquam erit Palmam hanc referre ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

OENOCARPUS tantum in floribus maſculis habet ru-

dimentum piſtillorum & referendus erit ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

Cum EUTERPE æque comparatum eſt ac cum *Oenocarpo*. Ad eamdem clasſem amandanda eſt Palma.

WALLICHIA regulariter monoica ob Stamina & ſtigmatum numerum refertur ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

SYAGRI eadem eſt ratio & inſertio clasſis,

COCOS in floribus maſculis habet rudimentum piſtilli, adeoque, licet palma monica, facile *Hexandriæ Trigyniæ* clasſem ingredi poteſt.

DESMONCUS cum Cocoë floribus convenit, adeoque & eandem clasſem & ordinem in Syſtemate agnoſcit.

BAETRIS piſtilli rudimento inſtruitur in floribus Maſculis, ſed variat numero ſtaminum a ſex ad duodecim. Videtur tamen melius collocari in *Hexandria*, *Trigynia*.

GUILIELMA regulariter monoica ad *Hexandriam*, *Trigyniam* pertinet ſine dubio.

MARTINEZIA in eo a reliquis differt, licet a MARTIO monoica habetur, quod non ſolum in floribus maſculis piſtilli rudimentum adſit, ſed etiam in femineis rudimentum ſtaminum abortientium in cylindro membraneo ſex dentato. Cum itaque omnes flores hermaphroditi cenſeri posſint, ſine moleſtia Palma hæc refertur ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

Aiphanes &

Oreodoxa, dubia a Martio conſiderata genera adeo ſimilia ſunt omnibus ſuis characteribus, ut pro diverſis generibus minime posſint haberi & ulterius examinanda ſint ac illuſtranda.

Latania, Palma dioica, ob ſtamina ſedecim *Dodecandriæ* incola erit.

Diplothemia re vera flores hermaphroditos profert, ſcilicet in floribus maſculis piſtilli rudimentum & in femineis ſtamina abortiva. Stamina variant a duodecim ad viginti quattuor. Videtur optime inſeri posſe clasſi *Dodecandriæ*, ejus *Trigyniæ*.

Attaleæ ſtamina ſunt numero octo-decim ad vigniti-duo variantia in Palma monoica. Flores maſculi habent etiam rudimentum Piſtilli. Refertur ad *Dodecandriam, Trigyniam.*

Iriarthea ſtaminibus duodecim & ultra, in flore maſculo cum piſtilli rudimento, relata erit ad *Dodecandriam*, *Trigyniam.*

Ptycosperma. Cum flores gerit hermaphroditos; ſtamina includentes viginti, usque triginta, non difficile erit illam referre ad *Polyandriam*, *Monogyniam.*

Seaforthia præter femineos floſculos profert flores hermaphroditos completos, ſtaminibus numeroſis repletos. Amandetur ergo Palma hæc ad *Polyandriam*, *Monogyniam.*

Cycas. Mas flores gerit in ſpica ſtrobiliformi, cujus ſquamis antheræ nudæ, plurimæ, inſident ſesſiles, ſic ut vere ad *Polyandriam* numerari oporteat. Feminæ vero flores, æque nudi ſine Perianthio & corolla, alternatim ſesſiles colloeati ſunt in receptaculo elongato, *Monogyni.*

Zamiæ flores maſculi omnino conveniunt cum Cycade, adeoque clasſem *Polyandriæ* indicant. Feminæ pari modo in ſpica ſtrobiliformi ſub ſingula ſquama latitant, ſinguli cum ſtylo unico, ſic ut Palma hæc, a Linnæo ad filices relata, ad *Monogyniam* referri debeat.

Ladoicea, dioica Palma gerit ſtamina plura, a viginti quattuor ad triginta ſex variantia & ſtigmata tria vel quattuor. Debet itaque referri ad *Polyandriam, Trigyniam.*

Elephanthusa præter florem maſculum profert flores hermaphroditos cum ſtaminibus plurimis, nudos ſine & calyce & corolla. Reduci debet ad *Polyandriam, Monogyniam.*

Caryota, monoica Palma ob ſtamina plurima ad *Polyandriæ* clasſem, & *Trigyniæ* ordinem releganda erit.

Jubæa ſtaminibus plurimis & ſtigmatibus tribus hermaphrodita, in *Polyandria*, *Trigynia* collocata erit.

Arenga Palma monoica ſtaminibus in maſculo flore floret numeroſis, & ſtigmatibus tribus in femineo, ſatisque locum ſuum indicat in *Polyandria, Trigynia.*

Manicaria adeo cum Arenga in omnibus fructificationis partibus convenit, ut vix aliud hæc genera diſtin-

guat, quam in illa Drupa, & in hac Bacca, in *Polyandria* & *Trigynia*.

Licuala hermaphrodita eſt cum ſtaminum filamentis, baſi connatis, quare *Monadelphiæ*, *Monogyniæ* inferta erit.

Idem in Taliera obtinet, quare ad eamdem redacta claſſem & ordinem esſe poteſt. Utraque hermaphrodita eſt.

Geonoma ſimilis valde duabus præcedentibus, etiam in eo, quod hermaphrodita ſit, ea tamen differentia, ut hæc monoica ſit, id eſt in floribus maſculis inſtructa rudimento piſtilli, atque, quod ſingulare, ſtaminum cylindro ſexdentalo duodecim antheris, in ſingulo dente duabus, nec non flore femineo ſtaminibus caſtratis ſimul inſtructo. Pertinebit igitur ad *Monadelphiam*. *Monogyniam*.

Elæis, adeo ſimilis eſt *Cocoi*, ut videantur genere posſe conjungi. Fructificationis ejus partes valde diverſæ delineantur a Martio & Wildenovio. Ille deſcribit calycem triphyllum, hic hexaphyllum: ille corollam tripetalam, hic corollam ſexfidam in mari, in femina hexapetalam: ille genus poſuit in Monoecia, hic in Diœcia. Verus ejus locus erit in *Monadelphia*, *Monogynia*.

Chamærops ad Polygamiam Diœciam relata fuit ob flores hermaphroditos & ſimul maſculos vel in eadem ſtirpe rarius, vel in diverſa. Ob ſtaminum filamenta ſex connata relata erit ad *Monodelphiam*, & ob ſtigmata tria ad *Trigyniam*.

(13)

DE

GALIPEA CUSPARIA

DISSERTATIO BOTANICO-MEDICA

QUAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG,

COMMENDATOR. REG. ORD. DE WASA,
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD.
PLURIM. SOCIET. ERUDITAR. MEMBRO,

PRO GRADU MEDICO

conscripsit et publicæ censuræ offert

FRIDER. SEGERSTEDT

Stip. Reg. Sudern. Ner.

IN AUDIT. BOT. DIE X DEC. MDCCCXXV.

h. & t. s.

UPSALIAE

EXCUDEBANT REG. ACAD. TYPOGRAPHI.

13

STADS-MÅKLAREN

HÖGÅDLE

HERR *JACOB ZETHRÆUS*

SAMT

HÖGÅDLA

FRU *ANNA C. ZETRÆUS*

född ÅHLIN

med vördnad och tacksamhet tillegnadt

af

Författaren.

VIRO

ADMODUM REVERENDO ATQUE PRÆCLARISSIMO

PH. MAG. *JONÆ HOLMELIN*

THORSILIÆ PASTORI

Præceptori quondam fidelissimo,
Amico semper exoptatissimo

hanc opellam grata mente dicavit

Auctor.

GALIPEA CUSPARIA

Duo jam & triginta intercesserunt anni, ex quo sub præsidio illustrissimi ejusdem VIRI, cujus nomine nostra quoque splendet opella, *medicum* corticis ANGUSTURÆ usum apudnos primum exposuit *Carol. Fr. Blumenberg.* At tempore illo spissa caligo chemicam corticis compositionem et veram ejus originem involvebat, quare nullam fere de his mentionem facere potuit. Suspicatus enim tantummodo est: arborem, quam circumdat ANGUSTURÆ cortex, BRUCEÆ forsan speciem esse; quod quidem longe aliter se habere posterior docuit ætas — Quum hodie vero accuratiori terrarum cognitione & innumeris fere Chemicorum Medicorumque experimentis clarior tandem lux Machaoniæ adfulserit arti et hujus quoque medicaminis naturam, usum & originem dilucide monstraverit, opusculum nuper memoratum, quamvis suo tempore laudabile, incompletum omnino factum est. Neque aliud quoddam, quantum nos novimus, hujus indolis opus in patria comparuit. Nobis igitur, specimen Academium edituris optimum visum est ANGUSTURAM novo subjicere examini, præsertim, quum arores plures, quarum vis longe alia & interdum valde perniciosa, cum illa sæpe commutatæ sint, vel commutari possint. In opere vero disponendo illum potissimum secuti sumus or-

dinem, ut botanicos arboris characteres & a plantis affinibus differentias primum tradere, corticis dein habitum & chemicam naturam ostendere, & medicinalem denique usum pro virili parte exponere conaremur. — Si vero opella nostra fructus, quid secum habeat et ad veram plantæ notitiam conferat, nobis gratissimum sane erit!

Sectio I. *Phytographia.*

Cortex ANGUSTURÆ, qui a loco illo homonymo Americæ Meridionalis nomen duxit, in Europam primum translatus est anno 1788, quum mense Julii magna ejus copia a Domino *Chollet* e Dominica in Angliam missa fuit, atque, ut nemini vel nota, vel expetita merces, in Thamesin fluvium dejecta. Ad Sveciæ vero oras vix ante 1791 advectus est, initio tamen anni sequentis in Pharmacopoliis venalis habebatur *). Ex illo tempore jam magis magisque apud nos innotuit, ignota tamen et cum BRUCEA ANTIDYSENTERICA vel MAGNOLIA GLAUCA & GRANDIFLORA diu confusa permansit arbor ipsa, qua desumtus est. Sub itineri-

---

*) Notitia hæcce de ANGUSTURÆ in Europam & patriam adventu e Dissertatione *de Cortice Angusturæ Præs. Thunberg. Resp. Blumenberg desumta est.*

ous vero, quæ summo Historiæ naturalis emolumento in remotissimas terrarum plagas instituit longe inclytus ille *Alex. v. Humboldt* inter innumeras fere naturæ gazas ei tandem contigit, veram quoque detegere ANGUSTURÆ originem, quod scilicet cortex sit arboris quam CUSPARIAM FEBRIFUGAM appellavit. A. *Cl. Willdenow* vero BONPLANDIA TRIFOLIATA & a *Roemer* & *Schultes* ANGOSTURA CUSPARE dicta est et in *Pentandriæ* classe disposita. Tandem vero illam cognomine CUSPARIA, GALIPEÆ generi inseruit Cl. *St. Hilaire*, quem etiam secutus est Cel. *De Candolle*. Vagus sane est in systemate sexuali GALIPEÆ locus, quum stamina ejus a 4 ad 7 variare soleant. Quum vero tantum duo majora plerumque fertilia sint, ad *Diandriam* vulgo refertur, et ob pistillum unicum ad *Monogyniæ* ordinem. In Systemate vero naturali, quod exposuit Cl. *De Candolle*, ad *Rutacearum* ordinem & tribum *Cuspariearum* referitur.

Character Galipeæ genericus:

Calyx brevis, 5-dentatus. Petala 5 in corollam hypocrateriformem coalita, seu valde approximata, tubo brevi pentagono, lobis patentibus, acutis. Stamina 4—7, hypogyna, petalis subadhærentia, inæqualia, interdum omnia fertilia, sæpius 2 majora antherifera, 2—5 breviora sterilia. Nectarium cupuliforme. Styli in unicum mox coaliti et stigma 4—5 sulcum constituentes. Carpella 5 aut abortu pauciora, biovulata, obtusa, cocculiformia, sessilia, en-

docarpio separabili. Semina abortu solitaria. Cotyledones magnæ, corrugatæ, biauriculatæ. Frutices glabri; folia alterna, simplicia aut plu. ri-foliolata, foliolis oblongis, acuminatis; pedunculi axillares, multiflori.

Species:

1. Galipea Cusparia foliis 3-foliolatis. racemis pedunculatis subterminalibus, calyce 5-dentato, staminibus sterilibus 3.

Galipea Cusparia St. Hilaire & De Candolle Prodr. Syst. Nat. Regn. veget Parisiis 1824.
Cusparia febrifuga Humboldt. tabb. Geogr.
Bonplandia trifoliata. Willd. Act. Acad. Berol.
Bonplandia febrifuga Oken Gesch. für Schul.
Angostura Cuspare Roemer & Schultes Syst.

Habitat in America Meridionali prope Villam de Upatu, Asia Gracia & Copoqui.

Descriptio: Arbor 60—80 pedes alta, sempervirens, cortice cinerascente, ligno dilute flavo, fere buxino. Folia alterna, longe-petiolata; foliolis 3 sessilibus, inæqualibus, ovato-lanceolatis, acutissimis, glabris, integerrimis, læte-viridibus, punctis inspersis glandulosis, grate aroma spirantibus. Flores in racemis axillaribus terminalibusque in pedunculo longitudine petiolorum. Calyx & corolla alba extus fasciculis pilorum corporibus glandulosis insidentibus. Antheræ appendiculis duobus brevibus.

Ceteræ GALIPEÆ species, quibus forsan commutari possit CUSPARIA nostra, quæ vero characteribus sequentibus differunt, sunt:

2. GALIPEA HETEROPHYLLA. *St. Hil.* foliis 3-4-5- foliolatis longe-petiolatis, foliolis lanceolatis, nervo medio subpubescente, racemis supraaxillaribus longe-pedunculatis, staminibus 2 sterilibus. Habitat in Brasilia.

3. GALIPEA LASIOSTEMON. *St. Hil.* foliis 3-foliolatis glanduloso-punctatis, junioribus petiolis ramulisque pubescentibus, petalis intus villosis extus calyceque pubescentibus, staminibus ciliato-villosis 3 fertilibus, 2 sterilibus. In sylvis Brasiliæ ad Ithèos.

4. GALIPEA OSSANA. *De Cand.* Foliis 3 foliolatis punctato-pellucidis glabris, floribus paniculatis, pedunculo foliis longiore, calyce 5-parito, staminibus sterilibus 5. Circa Havanam.

5 GALIPEA TRIFOLIATA. *Aubl.* foliis 3 foliolatis glabris, floribus corymbosis, pedunculo foliis breviore, calyce 5-dentato, staminibus sterilibus 2. Flores exigui virescentes. Ad ripas fluviorum Guyanæ. Species maxima natu, cui nomen genericum GALIPEÆ primum dedit *Aublet.* Hæc caute præsertim a CUSPARIA distinguenda est, ne nomen TRIFOLIATÆ, ambabus interdum additum, confusionem efficiat.

GALIPEÆ ceteræ a *Cusparia* foliis suis simplicibus longe recedunt, quare has, sine operis nostri detrimento hic omittimus.

Differentia plantæ nostræ a proxime affinibus jam exposita, illam a *Brucea antidy-*

senterica distinguere restat, nec non a *Magnolia glauca & grandiflora*, quibus, *Brucea* præsertim, corticis similitudine sæpius, in opere quoque Cl. *Blumenberg*, confusa est.

Character Brucæ genericus:

Ad *Dioeciam*, *Pentandriam* atque ordinem naturalem *Terebinthaceaeum* pertinet. Calyx 4-partitus. Petala 4, receptaculo inserta. *Mas*: Glandula 4-loba in uno flore. Stamina 4 inter ejusdem lobos receptaculo inserta. *Fem.* Filamenta 4 sterilia. Germina 4; Styli 4; stigmata 4; Carpellæ 4, monospermæ.

Species:

1. Brucea antidysenterica foliis impari-pinnatis opposite 6-jugis confertis terminalibus, floribus interrupte-spicatis axillaribus, masculis glomeratis.

Brucea antidysenterica Mill.

Brucea ferruginea L'Herit. Persoon.

Frutex virosus in Abyssinia indigenus, a Dom. *Bruce*, qui corticem ejus Angusturam esse credidit, primum detectus.

Character Magnoliæ genericus:

In Systemate Sexuali inter plantas *Polyandras* & *Polygynas* locum tenet, in Naturali vero *Magnoliaceis* adnumeratur. Calyx 5-phyllus Petala 6-9. Carpella in strobilum imbricata, angulo externo dehiscentia 1-2-sperma, persistentia. Semina baccata, subcordata,

funiculi umbilicalis longissimi ope extra capsulam pendula.

Species:

1. MAGNOLIA GLAUCA foliis ellipticis, obtusis subtus glaucis, floribus 9-12-petalis contractis, petalis ovatis concavis albis.

Habitat in New Jersey & Carolina.

2. MAGNOLIA GRANDIFLORA foliis perennantibus ovali-oblongis coriaceis supra nitidis, subtus ferrugineis, floribus erectis 9-12-petalis expansis.

Habitat in Florida & Carolina locis pinguibus, subudis. Arbor alta, floribus omnium plantarum perfectissimis ornata.

Sectio II. *Pharmacognosia.*

Ipsa CUSPARIÆ arbore jam descripta, et, ut speramus, a ceteris satis distincta, corticis ejus habitum, chemicam naturam & differentiam a *Bruceæ Magnoliarumque* cortice ostendere conabimur. Ne vero operis extensione tædium faciamus, quod ad *Magnolias* pertinet, jam dictis forsan subsistendum sit, præsertim quum cortex illarum neque venenatus sit, neque hodie sæpe cum vera *Angustura* confundatur, & chemica quoque compositio adhuc in obscuro latet.

α) *Cortex Galipeæ Cuspariæ.*

(Angusturæ genuinæ vel Indiæ Occidentalis).

In frustis oblongis occurrit, parum latis, tenuibus, vix convolutis, externe flavo-albidis, subrugosis, interne flavo-fuscis, fragilibus. Fractura punctis lucidis resinosa. Textura tenera. Sapor intense amarus, subaromaticus cum parva acrimonia. Color infusi, decocti & tincturæ fusco-aurantiacus, acidis fit vividior, alkaliis vero saturatior redditur, præcipitato etiam flavo fundum petente. Sulphate ferroso in purpureum, imo roseum colorem abit. Aqua super cortice destillata saporem peculiarem accipit, petroselino quodammodo similem & supernatat parva aetherolei quantitas, quæ corticis habet odorem. Ope spiritus vini e cortice copiosa extrahitur resina, quam tinctura, aqua diluta deponit. His in genere observatis analysin quoque chemicam, quam instituit Cl. *Fischer* subjungere placet *).

Ætherolei acris - - -	0,3
Resinæ amaræ (Bitteres Hartharz) -	1,7
Resinæ balsamicæ (Balsamisches weichharz)	1,9
Resinæ elasticæ (Federharz) - -	0,2
Amari Angusturæ - - -	3,7
Gummi - - - -	5,7
Lignosi - - - -	89,1

Secundum *Cl. Hummel* **) vero alia quantitate ingrediuntur materiæ quædam scilicet:

Resinæ (Weichhartz) - -	8,0
Amari Angusturæ cum resina -	24,0

*) Fischer in Berl. Jahrb. 1816. p. 76.
**) Hummel in Berl. Jahrb. 1815. p. 117.

Continet quoque cortex liberum acidum, Tartras-Murias-Sulphas Kalicum, & Sulphas denique Calcicum.

Inter materias Angusturæ constituentes, attentione nostra præsertim dignum est principium amarum, quum in illo medica ipsa corticis sita est vis.

Amarum Angusturæ non tantum in *Galipea Cusparia* occurrit sed etiam in *Simaruba officinali De Cand.* & *Cocculo palmato De Cand.* Columbo*). Sapor ejus quam amari *Quassiæ* minus amarus, non nihil aromaticus. In aqua colore fusco, vel fusco-lutco solvitur. Acida amaritiem augent, Alkalia vero illam diminuunt, et solutionis colorem obscuriorem reddunt. In flocculis copiosis a solutione præcipitantur Murias Zincicum, Acetas Plumbicum & Nitras Hydrargyrosum. Sales oxidi ferrici obscurius fuscos reddit & flocculos rariores, minus densos, rubicundos præcipitat. E tinctura Gallarum solutio diluta præcipitatum copiosum, albo-flavum fundo mittit **). Secundum *Brandes* amarum Angusturæ basis salis vegetabilis est, quæ forsan *Galipin* vel potius *Cusparin* dicenda sit.

β) *Cortex Bruceæ antidysentericæ* (Angusturæ spuriæ vel Indiæ Occidentalis).

---

*) Amarum tamen *Cocculi palmati* nec sales plumbicos, nec tincturam gallarum præcipitat, secundum Planche.

**) Pfaff in s. Syst. d. Mater. Med. II. 45.

In frustis occurrit crassioribus, fragilioribus, minus regularibus, quæ externe lichenibus albis, griseis, ferrugineis, in pustulas crassas collectis obducta, interne plerumque nigricantia, interdum fusca vel magis flava, fracturam exhibent non resinosam, amaritiem intolerabilem, summe nausesosam nec minime aromaticam. Infusum, decoctum & tinctura a solutione sulphatis ferrosi colorem obtinet atroviridem sordidumque & præcipitatum simul demittunt griseo-viride. Sic & a Carbonate Kalico viridem magis colorem accipiunt. Exiguam continet resinæ partem, nec ullam illius tinctura, aqua diluta deponit. Constituitur, materia pingvi (unwirksames Fett) — materia colorante flava — Gallate Brucinico — Sacchari vestigio — Gummi materia lignosa *).

Plura forsan, quam justum fuit, fecimus verba de Botanicis & Chemicis Angusturæ veræ & spuriæ differentiis; in eo tamen nos excusationem habere speramus, quod confusio horum corticum tristissimas certe secum tulerunt sequelas. Valde enim narcoticus et venenatus est Bruceæ cortex eodemque fere modo ac

*) Pelletier & Caventou in Ann. de Chim. & Phys. 12. 113. Multa de cetero dicenda sunt de basi ejus *Brucin* &c. quæ ut nostræ opellæ aliena, hic eo lubentius omittimus, quo certiores sumus, jam adlatos characteres ad *Galiveam* a *Brucea* distinguendam satis superque sufficere; qui vero hæc accuratius cognoscere cupit adeat Leop. Gmelin Handbuch der Theoret. Chemie II. 1370.

Strychnos Nux Vomica mortem adfert. Acido hydrocyanico scatet & per nervos, potissimum qui e medulla spinali nascuntur, horrendos producit effectus *). Sic vertiginem gignit, anxietatem, corporis stuporem, magnam virium prostrationem, convulsiones, singularem interdum *Choream* mortemque ipsam. Patet igitur, Angusturam, minime venenatam, corticis tantum commutatione, metuendam illam exhibuisse vim, quam se observasse dicunt Auctores quidam Medici **).

Sectio III. *Therapia.*

A. Præparata.

Modi diversi *Angusturam* ad usum medicum adhibendi sunt: 1:o *Substantia*, quæ quidem efficacissima est eademque: α) *pulveris* forma, cujus dosis a scrupulo dimidio usque ad integrum augeri potest. Docuerunt vero observationes, doses minores plus quam majores sæpe effecisse. Saporis gratioris caussa adjicitur pulvis corticis Aurantiorum vel etiam Cinnamomi.

*) *Rambach* in Hufelands Journal. B. 19. p. 181. & *Emmert* in opere eodem B. 40. St. 3. *Meckels* Arch. für Physiol. B. 1. p. 176. De acidi Hydrocyanici vi & modo corpus humanum afficiendi vide: de Acido Hydrocyanico dissertationem, quam, Præside *C. P. Thunberg* edidit *C. G. Lodin.*

**) Commutatione illa cum cortice Bruceæ jitae famam perdiderat Angustura, ut anno 1806 nemini illam in Hungaria introducere concessum fuerit: *Samlung aller Sanitäts Verordnungen in Erz Herzog-thum. Österreich &c.*

Ut alvum ducat cum Rheo, vel Tartrate Kalico usitatur. β) *Pilulæ*, pulveris cum extractis amaris connubio optime parantur. γ) *Electuarium* a pulvere *Angusturæ* cum Syrupo Aurantiorum formari solet. 2:o *Infusum* & 3:o *Decoctum* eodem modo ac infusum & decoctum Cinchonæ parantur, prius autem quam ægrotis porrigantur aqua Cinnamomi vel etiam Tinctura aromotica addi solet. 4:o *Extractum aquosum* satis efficax formula sequenti parari potest:

Rec. Corticis Angusturæ bene pulveratæ — p.j.
Aquæ fontanalis ferventis — p. viij.

Maceratur in vase vitreo vel murrhino diligenti sub agitatione per horas XXIV, quo facto in lebete stanneo ebulliat. Liquor inde expressus paullatim ad mellis crassitudinem balnei vaporis calore redigitur.

Infusum, decoctum & extractum illis porrigantur ægris, qui pulverem sustinere non possunt; vi tamen sine dubio pulveris inferiori gaudent, quia pars corticis resinosa in aqua solvi non potest. Talibus efficaciora forsan sint 5:o *Tinctura* & 6:o *Extractum spirituoso-aquosum*, quorum illa eodem modo ac tinctura Cascarillæ, hoc vero ad intar extracti Jalapæ parari possunt.

B. Usus.

Cortex *Angusturæ* materia extractiva amara propria, et resina balsamica instructus, ad roborantia efficaciora pertinet, et digestionem, re-

sorptionem, assimilationem ut et denique vegetationem universam exaltat. Ut succedaneum Corticis Peruviani præcipue laudatus est, et pulvis ejus stomacho longe minorem molestiam quam Cinchona adfert, quam ob rem ab ægris, qui hunc respuunt, ut etiam ab infantibus, facilius adsumitur atque toleratur. Effectus tamen ejus haud æque permanens ac Corticis Peruviani esse dicitur, sæpe tamen ubi hic inefficax visus est, optime quidem profuit & pretio tandem multo minori in venum it. Tali efficacia præditus cortex noster præsertim in morbis sequentibus adhibitus est:

1:o *In Febribus intermittentibus* eodem modo eodemque successu ac Cortex Peruvianus usitatur. Pulveris grana X ad XV sub Apyrexia semel de die sumi debent. Si æger Cinchonam respuat, quia anxietatem, vomitus vel alvi obstipationem producit, optimus est, nec digestionis organis noxius. Sæpius unica tantum dosis ad febrem tollendam sufficit, interdum vero pluribus 6—8 iteratis opus est. Minori quoque dosi accessus melius impedit quam ipsa Cinchona et post hujus usum longe rarius recurrunt febres intermittentes. Sæpe drachmæ sex Angusturæ tantum possunt, quantum uncia sesquiltera Cinchonæ *). In tertianis inprimis, minus in quartanis, commendatur.

---

*) Richter Specielle Therapie B. II. p. 691. Berlin 1821.

2:o *In Febribus nervosis* Cinchonam non tantum substituere, sed ei palmam fere eripere visus est.

3:o *In Febribus putrido-biliosis* felici cum successu plures illum adhibuerunt.

4:o. *In Diarrhoea* & *Lienteria* æque ac in *Dysenteria* ab Hispanis Americanis ut medicamen domesticum adhibetur, quum post febris decursum proclivitas ad dejectiones pertinaces pergit, & debilitate tubi intestinalis sustentatur. Ut leniter adstringens, semper optimus est, quum propensio ad Diarrhoeam observatur, quam ob caussam etiam in *Diarrhoeis Chronicis* longe efficacissimus est et *Simarubæ* sine dubio præferendus *).

5:o. *In Dysenteria* præsertim *putrida* magnopere proficit, quum una cum floribus Arnicæ infundatur aqua fervida, colaturæ vero additur Gummi Arabicum & Tinctura Opii **).

6:o *In Spasmis* & ceteris *Affectionibus nervosis* ut *Kephalalgia* ***) *Hemicrania* **) *Odontalgia* ***), *Dolore Fothergiliano* **) &c.

7:o *In Digestionis vitiis*, præsertim in illis, quæ a laxitate fibræ habituali oriuntur, Cinchonam fere antecellit *). Vel solus, vel cum Rheo, magnesia &c., porrigendus.

---

*) Segniz Handb. d. pract. Arzneymittellehre &c. Th. I. B. I p. 55. Leipzig 1801.

**) Sprengel Institut. medic. T. V. p. 236.

***) Brande Experim. & Observ. Lond. 1791.

8:o *Ulcera* & *Gangrænam* facile sanat, ut longe antisepticus et omnibus fere ceteris medicamentis hocce respectu præstantior, secundum *Brande*, *Filter* &c. In Gangræna pulveris forma optima, ad Ulcera vero medenda decoctum præcipue laudant *Brande*, *Wilkinson* &c.

In variis de cetero morbis salutiferam adtulit medelam ut in *Hæmmorhagiis passivis* †) ubi tamen parum profuit secundum *Segniz*) *Colica* ***) *Animi deliquiis*, *Ophthalmia scrophulosa* ††), *Tussi ferina* &c.

Apud nos quoque quatuor fere decenniorum spatio cognitus est & a pluribus, iisque inclytis, Patriæ Medicis felici cum successu, variis in morbis, usitatus est Angusturæ cortex, quod e Dissertatione Cl. *Blumenberg* et ex Opere illo periodico *Låkaren och Naturforskaren* *) &c. propius sane percipi potest. Nunquam tamen frequens vel tantum divulgatus fuit corticis usus, quantum summa ejus vis & pretium, Cinchonæ longe minus, merito postulare videntur. Metus enim, quem spurius cortex vene-

---

*) Segniz Handb. d. pract. Arzuey mittel lehre &c. Th. I. B. I. p. 55. Leipzig 1801.

**) Sprengel Institut. medic. T. V p. 236.

***) Brande Experim. & Oserv. Lond. 1791.

†) Hartmann Pharmacol. Dynam. Vindobonæ 1816.

††) Salkeld Dunkans Med. comment. 1791. Vol. 6. p. 366.

*) Låkaren och Naturforskaren B. X. p. 252. & B. XI. p. 74 & 125.

nata sua natura excitavit, Medicis forsan impedimento fuit, quo minus genuina uterentur Angustura, spurio scilicet cortice sæpe inquinata. Si vero opusculo nostro clarior facta est præstantis hujus remedii cognitio, & errores pristini remoti, magnopere tantum optamus, ut pro merito suo tandem inclarescat Angustura.

(14)

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM PRIMAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG ET ORD REG COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN; MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

ANDREAS ERICUS SETTERBLAD
VESTROGOTHUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XVII MART. MDCCCXXVI.
H. A. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

L a u d a t u r

e t

A l g e t.

PROSTEN OCH KYRKOHERDEN

HÖGÅREVÖRDIGE OCH HÖGLÅRDE

HERR ERIC SETTERBLAD

SAMT

PROSTINNAN

FRU CATH. MARG. SETTERBLAD

FÖDD LUND

DE HULDASTE FÖRÅLDRAR

helgadt

af

Sonlig Kärlek och Tacksamhet.

DOM. ANDREÆ SALMENIUS

RECTORI SCHOLÆ TRIV. WENERSBURG.

EMERITO

SACRUM

voluit debuit

ANDREAS SETTERBLAD.

Prodiit ante quatuor lustra Catalogus plantarum, quæ in antiquo horto botanico Upsaliensi versus finem prioris sæculi fuerunt cultæ; exhibetur jam Catalogus earum plantarum, fruticum et arborum, quæ in novo imprimis botanico hujus Athenæi horto cultæ fuerunt, numero sat insigni rariorum, quin et rarissimarum.

Prima hujus novi et amplioris Horti jacta fuerunt fundamenta anno MDCCLXXXVII, postquam Rex, vere Augustissimus Academiæ non modo formosum Arcis Regiæ Hortum liberalissime donaverat, sed etiam Palatium, Suis impensis pro Auditorio, Museo animalium, frigidario, caldario et ceteris institutis necessariis exstruendum gratiosissime jusserat, adeo ut omnia, non solum Studiosæ patriæ Juventutis eruditioni, sed et quacumque alia ratione almæ Patriæ inservire possent.

Dum antea, anno MDCCCIII, usum et utilitatem horti botanici satis superque indicavimus, et illorum fautorum ac amicorum enumerata fuerunt nomina, qui ad florem antiquioris horti calculum suum contulerunt, jam nobis superest tantum, ut venerandos titulos illorum, qui sua opera, sua benevolentia ac faventi gratia ad novum botanicum Lycei hortum augendum et locupletan-

dum contribuere voluerunt, addamus. Præter antea indicatos hi imprimis ſequentes; ſemina, bulbos, radices et plantas vivas miſerunt:

Capenſes: illuſtris familiæ Burmannianæ et magnorum Belgiæ Botanicorum ſuperſtes filius ac nepos, Dom. Nic Laur. BURMANNUS, ex horto privato juxta Trajectum florente.

Sibiricas et *Ruſſicas:* Botanicus eximius, Dom. D:r Fred. FISCHER, ex horto ditisſimo Gorengkenſi juxta Moſcoviam. Multas quoque miſit Botanicus laudatisſimus et Conſil. imper. Dom. STEVEN e regionibus Taurinenſibus.

Italicas: ex horto Neapolitano Dom. TENORE atque ex horto Mutinenſi Dom. Prof. BRIGNOLI.

Boruſſicas: beatæ memoriæ Prof. SCHVEIGER, et Comes LEO HENCKEL de DONNERSMARK; nec non Prof. LEDEBUR e Livoniæ horto Dorpatenſi.

Germanicas: Celebres viri, Prof. LEHMAN ex Hamburg atque comparabilis hiſtoriæ naturalis cultor et Fautor, Dom. Comes HOFFMANSEGG ex horto inſtructisſimo Dreſdenſi.

Columbicas ſive Americæ Meridionalis et adjacentium inſularum: Dom. Conſul et Eques WESTIN, qui et dono æque ditisſimo ac petioſo Avium et Inſectorum braſilienſium Muſeum Academiæ ditavit; atque Secretarius Regius Dom. von HAUSWOLF, qui quoque Aves rariores e SANTA FÈ benignisſime ſecum in patriam attulit; nec non beatæ memoriæ reverend. Paſtor FORSSTRÖM ex inſulis Oceani ſparſis.

Americanas ſeu Americæ Septentrionalis: nonnulla ſemina miſit Prof. PECK e Masſachuſet; plurima vero ſupremi Eccleſiarum Svecicarum in Penſylvania Præpoſiti, Dom. Doct Nicol. COLLIN, ob amorem et præſtita in hanc imprimis Academiam merita laudatisſimi, neſtoreas jam annos agentis, Senis octogenarii reverendisſimi, liberalitati et ſummæ benevolentiæ debentur.

Svecicas: plantas vivas vel earum ſemina communicarunt Celeb. Dom. Præſidis amici et dilecti diſcipuli SWARTZ, WIKSTRÖM, ROSÉN, AHLQVIST, MELLERBORG, LÆSTADIUS.

Africanas: e Barbaria nonnullos ſuæ patriæ fructus attulit illuſtris Navareta IBRAIM GIBRALTAR.

Iaponicas: poſt quinquaginta annorum ſpatium et abſentiam meo contigit Præſidi, jam plus quam octoginta annos agenti, a diſcipulo et amico adhuc in Iaponia ſuperſtite et litteras et nonnulla plantarum ſemina e terra hinc valde remota et valde quoque felici accipere, ubi olim Ipſe, in florentisſima ætate conſtitutus, Vir juvenis, e triplici regno naturæ gazas naturales et res varias collegit curioſas, annum cum dimidio transegit, et felix atque dilectus ſine omni invidia et odio vixit.

Ut ſemper ante in priori horto, ſic et in novo lectiones publicæ ſemper fuerunt inſtitutæ et continuatæ per omnes Patriæ; provincias plantæ utiles, curioſæ et amoenæ fuerunt distributæ; atque non pauci horti, tam publici, quam privati, plantis, fruticibus et arboribus exoticis, climati patrio adſuefactis hiemisque rigidiores perferentibus vicisſitudines, exornati.

Canna flavida.
pruinosa.
speciosa.
tripetala.
Amomum maximum.
speciosum.
Marantha thoaclat.
Renealmia nutans.
Stylidium fruticosum.
Epipactis pallens.
Serapias ensifolia.
cordigera.
latifolia.
longifolia.
palustris.
Malaxis latifolia.
Loeselii.
Ophrys monorchis.
myodes.
Orchis conopsea.
densiflora.
mascula.
militaris.
morio.
palustris.
pyramidalis.
ustulata.
Philydrum lanuginosum.
Salicornia herbacea.
perennans.
Casuarina equisetifolia.
Blitum tataricum.
Corispermum picroides.
spicatum.
Hippomane mancinella.
Lopezia axillaris.
coronata.
hirsuta.
mexicana.
Iasminum simplex.
Usteria scandens.
Verbena alopecuroides.
angusta.
bracteata.
caroliniana.
diffusa.
globifera.
hastata.
lappulacea.
lasiostachya.
mexicana.
paniculata.
prostrata.
stricta.
triphylla.
Veronica acinifolia.
aizoon.
alpina.
argentea.
azurea.
australis.
austriaca.
brachyphylla.
canescens.
caucasica.
crenulata.
crista.
crassifolia.

Veronica cymbalaria.
digitata.
elatior.
filiformis.
foliosa.
gentianoides.
glabra.
grandis.
Iacquini.
lasiostachys.
latifolia.
media.
mollis.
neglecta.
nitida.
orchidea.
oxyphylla.
pallescens.
persica.
peregrina.
prasifolia.
prostrata.
pulchella.
saxatilis.
spicata.
triphyllos.
urticæfolia.
verna.
villosa.
Wulfenia carinthiaca.
Kleinhovia hospita.
Ancistrum acæna.
sanguisorbæ.

Fraxinus americana.
epiptera.
nigra.
oxyphylla.
pendula.
Phillyrea angusta.
Salix argentea.
clandestina.
glauca.
lanata.
lanceolata.
polaris.
reticulata.
Spielmanni.
Eranthemum pulchellum.
Nyctanthes tristis.
Fontanesia phillyræoides.
Boerhavia cylindrica.
viscosa
Valeriana pyrenaica.
Fedia coronata.
dasycarpa.
dentata.
olitoria.
rugulosa.
uncinata.
Ficus americana.
benjaminia.
Bryonia africana.
grandis.
laciniata.
palmata.
Momordica charantia.

Momordica mixta.
Luffa.
Cucurbita aſiatica.
gadelupenſis.
Herculis.
minima.
ovifera.
verrucoſa.
Cucumis acutangulus.
africanus.
braſilienſis.
chate.
pyriformis.
pubeſcens.
Crocus ochroleucus.
puſillus.
Ixia fugax.
pratenſis.
purpuraſcens.
tricolor,
Gladiolus edulis.
gramineus.
hirſutus.
ſecuriger.
tenuis.
Moræa iridioides.
juncea.
Siſyrinchium anceps.
gladiatum.
micranthum.
pannonicum.
revolutum.
ſtriatum.
tenuifolium.
Siſyrinchium virgatum.
Iris acuta.
æquiloba.
arenaria.
brevicuspis.
dichotoma.
flaveſcens.
furcata.
Guldenſtedtii.
halophila.
hæmatophylla.
martinicenſis.
notha.
ochroleuca.
Pallaſii.
pomeridiana.
ruthenica.
ſcorpioides.
ſtenogyna.
Swartzii.
tenuifolia.
triſtis.
Ferraria undulata.
Dilatris viſcoſa.
Elegia juncea.
Kyllingia inodora.
Scoenus mariscus.
Koelreutera paniculata.
Mariſcus elatus.
Lagurus ovatus.
Carex agaſtachys.
alpina.
aquatilis.

Carex arenaria.
atrata.
axillaris.
binervis.
Buxbaumii.
capillaris.
cyperoides.
divulſa.
extenſa.
fœnea.
glareoſa.
glauca.
granularis.
hordeiformis.
lagopoides.
leucoglochin.
lycopodioides.
multiflora.
muricata.
norvegica.
nutans.
ovata.
pendula.
ſecalina.
ſchoenoides.
ſtellata.
obtuſata.
tenuis.
vulpina.
Saccharum argenteum.
officinarum.
ravennæ.
Koeleria coerulea.
Koeleria hispida.
intermedia.
Andropogon annulatum.
contortum.
Dalechampii.
faſciculatum.
glaucum.
iſchæmum.
hirſutum.
hirtum.
provinciale.
ſtriatum.
ſtrictum.
Milium fruteſcens.
pauciflorum.
vernale.
Panicum alopecurum.
altisſimum.
attenuatum.
digitatum.
echinatum.
erythroſpermum.
faſciculare.
geniculatum.
germanicum.
hirtellum.
humile.
virgatum.
Paſpalum kora.
pubeſcens.
ſcrobiculatum.
ſtoloniferum.
tenellum.
virgatum.

Anthoxanthum amarum.
annuum.
ovatum.
Scirpus atrovirens.
botry.
dichotomus.
enſiformis.
lacunoſus.
thyrſiflorus.
triqueter.
Cyperus badius.
brizoides.
bulboſus.
caneſcens.
conglomeratus.
diſtans.
elegans.
flaveſcens.
fuſcus.
globoſus.
glomeratus.
ornithopodioides.
pannonicus.
paramatha.
papyrus.
patulus.
polycephalus.
polyſtachyus.
proſtratus.
pygmeus.
ſaccharoides.
ſcaber.
ſtrigoſus.
Cyperus villoſus.
viſcoſus.
Phalaris aquatica.
commutata.
pubeſcens.
tenuis.
Eleuſine domingenſis.
Melica altisſima.
cretica.
violacea
Tripſacum hermaphroditum.
Asprella hyſtrix.
Holcus bulboſus.
caffrorum.
chalepenſis.
nigricans.
Chrypſis ſchoenoides.
Chloris faſciculata.
pallida.
pedicellata.
polydactyla.
ſcoparia.
Dactylis glauceſcens.
hiſpanica.
paſpaloides.
Ariſtida canarienſis.
Rottboellia alata.
ariſtata.
filiformis.
incurvata.
monandra.
pannonica.
Cyperusvegetus.

142

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ

AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM SECUNDAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG ET ORD. REG COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MÒSCOU. ET HALBNS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENZNS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

CHRISTOPHORUS CARLANDER
STIP. VICTOR. VESTROGOTHUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XVII MART. MDCCCXXVI.
H. P. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

L a u d a t u r

e t

A l g e t.

PROSTEN OCH KYRKOHERDEN

HÖGÅREVÖRDIGE OCH HÖGLÅRDE

HERR OLOF CARLANDER

SAMT

PROSTINNAN

FRU MARIA CHR. CARLANDER

FÖDD RYNNING

DE HULDASTE FÖRÅLDRAR

helgadt

af

Sonlig Kärlek och Tacksamhet.

THESES

Th. I.

Notisſimum illud Linnæanum: "Omne vivum ex ovo," adhuc conſtat.

Th. II.

Qvod ad viventia majoris dignitatis pertinet, inter omnes, qva nobis notum eſt, convenit. Qvæ vero minores dignitatis habentur, de his varii ſenſus. Qvi generationem, ut appellant, æqvivocam amant, qvique iidem, ſuam de hac probaturi ſententiam, argumenta ex animalculis infuſoriis, tænia, ceteris ſumunt, hi nihil pro ſe veritatis habent, contra ſe omnem analogiam.

Th. III.

His poſitis, nosmetipſos conſeqventer interrogabimus, Qvis primum uniuscujusqve individui ſeverit ovum. Qvi ortum ſingulorum ex viribus expanſionis et contractionis in materiam irritabilem agentibus deduxerunt, hi æqve parum ſcientiæ ac religioni conſuluerunt. Præter ea, disqviſitio ejusmodi longe ultra vel experientian, vel ſpeculationem Philoſophicam jacet. Optime cum Linnæo ad "ens qvoddam omnipotens, omnium auctorem" confugimus.

Th. IV.

Inter febres acutas Philoſophica ſpeculatio in ſcientia naturali certe eſt numeranda, qviqve ejus obnoxii fuerint, decennii unius vel alterius applauſum nacti, parum boni, ſi non multum mali in medium contulerunt. Natura enim nobis, nos naturæ minime leges imponimus.

Digitaria ciliaris.
filiformis.
humifusa.
Polypogon dactyloides.
Parradi.
spicatum.
Cenchrus ciliaris.
Coix aquatica.
arundinacea.
caryophyllacea.
exaltata.
glauca.
Spartina cynosuroides.
Sesleria elongata.
nitida.
Ægilops cylindrica.
squarrosa.
tricostata.
Stipa capillata.
humilis.
juncea.
pennata.
tortilis.
Leersia annua.
oryzoides.
Uniola latifolia.
Alopecurus arundinaceus.
nigricans.
ruthenicus.
utriculatus.
Ponicillaria gigantea.
Phlæum alpinum.
asperum.
Bernardi.
Phlæum cuspidatum.
Michelii.
nodosum.
Aira canescens.
capillaris.
cristata.
glauca.
juncea.
pensylvanica.
spicata.
truncata.
Poa abyssinica.
ægyptiaca.
alpina.
amabilis.
badensis.
cænesia.
cæsia.
capillaris.
chinensis.
ciliaris.
cristata
compressa.
depauperata.
festucæformis.
glauca.
laxa.
maritima.
marginalis.
marginata.
megastachya.
mexicana.
Molineri.
nervata.

Poa peruviana.
polymorpha.
procumbens.
punctata.
rigida.
ſicula.
ſtriata.
ſudetica.
tenella.
trinervata.
violacea.

Bromus anguſtus.
aſper.
ciliatus.
commutatus.
confertus.
criſtatus.
dactyloides.
erectus.
geniculatus.
gracilis.
gynandrus.
intſia.
lanceatus.
laxus.
liguſticus.
littoreus.
longiflorus.
madritenſis.
pendulinus.
phrygius.
pubeſcens.
rubens.
ſquarroſus.

Bromus ſtipoides.
ſtrigoſus.
ſylvaticus.
volgenſis.

Avena alba.
alopecuroides.
brevis.
calycina.
chinenſis.
flaveſcens.
hirſuta.
neglecta.
orientalis.
pallida.
panicea.
planiculmis.
podolica.
racemoſa.
ſemitertia.
ſibirica.
tatarica.
tenuis.

Secale creticum.
ſpontaneum.

Feſtuca alopecurus.
amethyſtina.
bromoides.
calycina.
criſtata.
diandra.
dichotoma.
diſtachya.
divaricata.
glauca.

Feſtuca heterophylla.
lævis.
loliacea.
nutans.
poæformis.
pratenſis.
rigida.
rubra.
ſerotina.
ſtricta.
tenella.
tenuis.
uniglumis.
unioloides.
vaginata.
xanthina.
Arundo acutiflora.
effuſa.
Langsdorfiana.
lapponica.
littorea.
ſpecioſa.
ſtrigoſa.
tenella.
varia.
Lolium aſperum.
complanatum.
ſpecioſum.
Cynoſurus criſtatus.
echinatus.
Elymus crinitus.
geniculatus.
gigantheus.
Elymus glaucifolius.
hordeiformis.
racemoſus.
ſabuloſus.
tener.
villoſus.
Hordeum bulboſum.
hyſtrix.
maritimum.
muromun.
nigrum.
nudum.
ſecalinum.
Agroſtis alba.
cinna.
dispar.
dulcis.
frondoſa.
glutinoſa.
mexicana.
monandra.
panicea.
retrofracta.
vinealis.
Triticum Bauhini.
caninum.
cienfugos.
criſtatum.
denſiflorum.
diſtichum.
farctum.
faſtuoſum.
giganteum.
imbricatum.

Triticum littorale.
maritimum.
orientale.
patulum.
pectinatum.
proſtratum.
pruinoſum.
rigidum.
ſibiricum.
tricoccon.
variegatum.
Zea.
Ortegia hiſpanica.
Queria hispanica.
Koenigia iſlandica.
Montia fontana.
Scabioſa agreſtis.
anguſta.
auſtralis.
bannatica.
Biberſteinii.
caucaſica.
centauroides.
ceratophylla.
columbaria.
comoſa.
crenata.
cretacea.
cretica.
daucoides.
dipſacea.
elegans.
graminea
hybrida.
iſetenſis.
Scabioſa laniflora.
micrantha.
mollis.
montana.
palæſtina.
pectinata.
prolifera.
pubeſcens.
pyrenaica.
reverſa.
rigida.
rupeſtris.
Scopoli.
ſetigera.
ſicula.
ſilvatica.
transſylvanica.
ucranica.
uralenſis.
Globularia vulgaris.
Cephalanthus occidentalis.
Aukuba japonica.
Fagara piperita.
triphylla.
Hakea glabra.
lanigera.
ſaligna.
Elæagnus altaica.
anguſta.
Morus conſtantiopolitanus.
Callicarpa americana.
macrophylla.
Ixora coccinea.
parviflora.

Protea acaulis.
argentea.
conifera.
cynaroides.
grandiflora.
leviſanus.
longa.
pallens.
pinifolia.
plumoſa.
rubra.
ſpecioſa.
ſtrobilina.
Dipſacus ferox.
gemelini.
Cornus maſcula.
ſvecica.
Curtiſia faginea.
Penæa ſquamoſa.
Knautia plumoſa.
Oldenlandia umbellata.
Spermcoce rubra.
tenuior.
teres.
verticillata.
Hedyotis diffuſa.
lactea.
Ammannia auricularia.
baccifera.
diffuſa.
indica.
ramoſa.
Crucianella anomala.
ciliata.
Asperula aparine.

Asperula ariſtata.
debilis
galioides.
lævigata.
montana.
recta.
Rubia cordifolia.
peregrina.
Galium adhærens.
anglicum.
anguloſum.
Bocconi.
caucaſicum.
cinereum.
hirſutum.
hiſpidum.
linifolium.
lithigioſum.
lithoſpermi.
microcarpum.
pariſienſe.
pubeſcens.
puſillum.
rubioides.
rubrum.
ſaccharatum.
ſplendens.
tyrolenſe.
tricorne.
valantioides.
Valantia articulata.
cucullaria.
glabra.
hispida.

Valantia pedemontana.
taurica.
Scoparia dulcis.
Parietaria officinalis.
Urtica anguſtifolia.
elongata.
horrida.
nivea.
Cuſcuta monogyna.
Boehmeria elongata.
Cicca diſticha.
Baſella alba.
cordifolia.
indica.
ramoſa.
Rivina. octandra.
purpuraſcens.
Poterium polygamum.
Sanguiſorba rubra.
tenuifolia.
Alchemilla pubera.
pubeſcens.
Myrica penſylvanica.
ſerrata.
Betula cordata.
daurica.
fruticoſa.
ovata.
papyracea.
populifolia.
Budleja globoſa.
Brouſſonetia papyrifera.
Plantago adriatica.
alpina.
Plantago amplexicaulis.
arenaria.
aſiatica.
Bellardi.
carinata.
caucaſica.
cornuti.
cucullata.
depreſsa.
graminea.
hirſuta.
holoſtea.
maritima.
mexicana.
odorata.
ſaxatilis.
ſericea.
ſibirica.
tenuis.
tumida.
vaginata.
villoſa.
virginica.
Heliotropium ſvaveolens.
tenuiflorum.
Myoſotis biflora.
deflexa.
lappula.
marginata.
peduncularis.
ſparſiflora.
Anchuſa anguſta.
Gmelini.
hybrida.

Anchusa incarnata.
lutea.
Milleri.
ochroleuca.
orientalis.
picta.
rosea.
tenella.
versicolor.
Lycopsis micrantha.
Echium asperum.
diffusum.
foliosum.
fruticosum.
grandiflorum.
prostratum.
pustulatum.
rubrum.
salmanticum.
Rindera tetrapsis.
Cynoglossum bicolor.
canescens.
clandestinum.
columnæ.
creticum.
Dioscoridis.
erectum.
lanceolatum.
micranthum.
montanum.
pictum.
provinciale.
sempervirens.
sylvaticum.
Cynoglossum umbellatum.
virginicum.
Convolvulus sinucatus.
turpethum.
Polemonium gracile.
mexicanum.
muricatum.
reptans.
Campanula aggregata.
albiflora.
angulata.
angusta.
aurea.
auriculata.
betonicæfolia.
barbata.
carpatica.
cephalotes.
ciliata.
collina.
corymbosa.
decurrens.
divergens.
elongata.
farinosa.
Fontanesia.
gigantea.
grandiflora.
infundibulum.
juligera.
lactiflora.
lancifolia.
lanuginosa.
laurifolia.

Campanula lingulata.
lobelioides.
lychnitis.
macrantha.
mauritiana.
miniata.
nutans.
obliqva.
obtusa.
pannonica.
patula.
pendula.
peregrina.
pulchra.
punctata.
pyriformis.
pectinata.
ruthenica.
sibirica.
spathulata.
spicata.
svaveolens.
trachelioides.
ucranica.
undulata.
uniflora.

Verbascum arcturus.
blattarioides.
chrystallostemum.
coccineum.
condensatum.
coromandelicum.
flavum.
floccosum.

Verbascum formosum.
heterophyllum.
Hornemanni.
jamaicense.
lanatum.
longum.
macranthum.
micranthum.
montanum.
phoeniceum.
pinnatifidum.
pulverulentum.
pyracanthum.
pyramidatum.
repandum.
rugosum.
speciosum.
spinosum.
Steveni.
urticæfolium.
viscosum.

Capsicum cerasoides.
coerulescens.
conicum.
cydonioides.
oleiforme.
rubrum.
torulosum.

Viola altaica.
bavarica.
biflora.
calcarata.
epipsia.
erecta.

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ

AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM TERTIAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALBNS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMERO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

PETRUS JACOBUS LIEDBECK.

SUD. NER.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XXIX MART. MDCCCXXVI.

H. A. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

L a u d a t u r

e t

A l g e t.

HANDLANDEN

Herr PEHR LIEDBECK

OCH

Fru CATHAR. LIEDBECK

FÖDD MARSCHELL,

De Huldaste Föräldrar

tillegnas dessa blad

af

Sonlig Vördnad, Kärlek och Tacksamhet.

TILL

KONUNGENS TROTJENARE

BORGMÅSTAREN

HÖGÅDLE

Herr J. F. MÜNTZING

OCH

Fru C. MÜNTZING,

FÖDD LIEDBECK.

af

sann Vånskap och Broderskårlek.

Viola hortensis
mirabilis
montana
persicifolia
rothomagensis
variegata
Ipomoea Boerhavii
carolina.
discolor
grandiflora
hederacea
heterophylla
hirsuta.
lacunosa
levcantha.
luteola
macrorhiza
muricata.
nil.
nox.
pallida.
tamnoides.
tigridis.
coerulea.
Anagallis.
cordata.
monelli.
ovata
Mirabilis aggregata.
viscosa
Atropa umbellata.
Porana paniculuta
Nicandra anomala.

Lobelia canariensis.
debilis.
fulgens.
inflata.
rhizophylla.
splendens.
Gomphræna aggregata.
angusta.
bononiensis.
collina.
decumbens
foliosa.
lacera
marsupiflora
prostrata
serrata
speciosa
urticoides
Celocia coccinea.
flava.
paniculata.
virgata.
Datura ceratuncula.
fruticosa.
hybrida.
beterocaula.
loricata
Hyoscyamus ægypticus.
canariensis.
detora.
orientalis.
pallidus.
Physalis barbadensis.

Physalis foetida
peruviana.
Rothiana.
setifera
suberosa
triqvetra
Ribes aurum.
pensylvanicum.
Sibaldia procumbens,
Dryas octopetala.
Phylica paniculata.
Brunia abrotanoides.
nodiflora.
speciosa.
superba.
verticillata.
Cordia sangvinea.
Alevrites triloba.
Celosia comosa.
elata.
japonica.
pallida.
Psychothria asiatica.
viridiflora.
Rhamnus saxatilis.
Celtis Tounefortii.
Zizyphus vulgaris.
Ceropegia tenuis.
Periploca angusta.
Diosma serrata.
Ardisia Solanacea
umbellata.
Varronia alnifolia.

Cestrum foetidum.
Breynia crassifolia.
Conocarpus crectus.
Cinchona caribæa.
floribuuda.
montana.
thyrsiflora.
Brunsfelsia americana.
Gardenia uliginosa.
Ceanothus americanus.
Scævola taccada.
Nerium tinctorum.
odorum.
Brucea sumatrana.
Echites antidysenterica.
Vinca herbacea
Illecebrum ficoideum.
javanicum
Anabasis aphylla.
Stapelia asteria.
caudata.
conspurcata.
divaricata.
glauca
hirsuta.
planiflora.
Evolvolus linoides.
Nicotiana asiatica.
cerinthoides.
chinensis.
crispa.
decurrens.
fragrans.
gigantea.

Nicotiana humilis.
macrophylla.
paniculata.
plantaginoides.
plumbaginoides.
qvadrivalvis.
svaveolens.
Celastrus montanus.
pyracantha.
scandens.
verticillatus.
Herniaria scabra.
steveni.
Beta patula.
trigyna.
Asclepias amoena
angusta.
arborescens.
fusca.
linaria,
mexicana.
nivea.
parviflora.
purpurascens.
purpurata.
tenax.
viminalis,
Achyranthes argentea.
axilaris.
ficoides.
florida.
incana.
muricata.
patula.
Achyranthes porcifolia.
virgata.
Axyris amaranthoides.
flava.
hybrida.
Erythrina virgata.
Chironia baccifera.
frutescens.
Impatiens coccinea.
Hamamelis virginica.
Vitis incisa.
Lysimachia ciliata.
Solandra grandiflora.
Plumieria alba.
Hammiltonia svaveolens.
Solanum æthiopicum.
auriculatum.
betaceum.
coccineum.
cornutum.
corrugatum.
dichotomum.
esculentum.
giganteum.
Humboldti.
laciniatum.
macrocapum.
mammatum.
marginatum.
miniatum.
nodiflorum.
pinnatifidum.

Solanum pterocaulon.
puligerum.
qvercifolium.
rabbense.
rectinatum.
Seguieri.
sibiricum.
undulatum.
volubile.
Zuccagni.

Chenopod. anthelminticum.
caudatum.
crassum.
ficifolium.
foetidum.
graveolens.
incanum.
incisum.
kinoa.
marginatum.
maritimum.
opulifolium.
rhombeum.
villosum.

Atriplex altaica.
aristata.
bengalensis.
hastata.
lacera.
laciniata.
nitens.
oblonga.
pedunculata.
polygonoides.

Atriplex sibirica.
veneta.
vernalis.

Amaranthus angustus.
angustus.
Bertholdi.
bicolor.
chlorostachys
conglomeratus.
elegans.
esculentus.
gangeticus.
hecticus.
inamoenus.
lætus.
littoreus.
lucidus.
oleraceus.
parisinus.
paniculatus.
peregrinus.
prostratus.
retroflexus.
scandens.
spicatus.
strictus.

Gentiana adscendens.
aigida.
altaica.
angulosa.
macrophylla.
nivalis.
septemfida.
sibirica.

Bumelia sicyoides.
Coffea occidentalis.
Hydrangea arborescens.
Matthiola glabra.
parviflora.
Antidesma alta.
Velezia rigida.
Carissa carandas.
Smyrnium aureum.
integrum.
nudicaule.
perfoliatum.
Laserpitium angustum.
apioides.
aqvilegioides.
coeruleum.
hispidum.
pilosum.
Salieri.
trilobum,
triqvetrum.
villosum.
Eryngium asplenioides.
azureum.
corniculatum.
giganteum.
odoratum.
palustre.
tricuspidatum.
Bupleurum angulosum.
aureum.
baldense.
depauperatum.
Gerardi.
Bupleurum junceum.
longum.
ranunculoides.
tenue.
trifidum.
Bubon buchtormense.
curcatum.
garganicum.
glabrum.
siculum.
Oreosolinum montanum.
Cachrys ciliaris.
lata.
microcarpa.
odontalgica.
odorata.
parnassioides.
sibirica.
taurica.
tomentosa.
Pastinaca divaricata.
graveolens.
opaca.
pimpinelloides.
Hydrocotyle nitidula.
Angelica carvifolia.
flavescens.
pratensis.
Razulii.
sylvestris.
Caucalis arvensis.
gigantea.
humilis.
leptophylla.

Caucalis littoralis.
orientalis.
pulchra.
Æthusa bunias.
cynapioides.
elata.
exaltata.
Chærophyllum aureum.
coloratum.
cuminum.
tenue.
tuberosum.
Apium fractophyllum.
Pimpinella anisoides.
dioica.
peregrina
ramosa.
rotunda.
rubra.
tragium.
Selinum austriacum.
baicalense.
chabræ.
elegans.
latum
monnieri.
montanum.
pevcedanoides.
podolicum.
polymorphum.
sibiricum.
therebinticum.
uralicum.
Sison anisum.
Sison crinitum.
Heracleum absinthoides.
amplum.
asperum.
decipiens.
elegans.
giganteum.
gummiferum.
laciniatum.
marginatum.
oreoselinum.
pimpinelloides.
pyrenaicum.
speciosum.
verrucosum.
villosum,
Ligusticum alatum.
apioides.
caucasicum.
cicutæfolium.
divaricatum.
peleponnesense.
peregrinum.
pyrenaicum.
scoticum.
sibiricum.
vaginatum.
Ferula cachryoides.
culpoides.
longa.
neapolitana.
nodiflora.
officinalis.
opoponax.

Ferula peucedanoides.
tatarica.
Athamantha alata.
annnua.
denudata.
flexuosa.
lata.
ligusticum.
major.
matthioli.
pyrenaica.
rigida.
Cicuta taurica.
Astrantia caucasica.
maxima.
Tordylium apulum.
Aralia spinosa.
Daucus crinitus.
gingidium.
maritimus.
polygamus.
rigidus.
Meum foeniculum.
sibiricum.
Peucedanum angustum.
arenaicum.
parisiense.
petroselinum.
ruthenicum.
sibiricum.
tenue.
Scandix australis.
pinnatifida.
tamarindoides.

Oenanthe australis.
crocata.
involucrata.
longiflora.
parviflora.
peucedanoides.
pimpinelloides.
punctata.
rosea.
suaveolens.
Petroselinum sagittatum.
Seseli crassum.
dichotomum.
glaucum.
Pallasii.
petræum.
venenosum.
Conium dichotomum.
maximum.
Sium angustum.
Bunium acaule.
Boeberi.
sibericum.
visnaga.
Imperatoria verticillata.
Siler angustum.
anqvilegioides.
Anthriscus nemorensis.
Myrrhis Aromatica.
canadensis.
graveolens.
hirsuta.
maculata.
monogyna.

Myrrhis sparsiflora.
tenella.
Thapsia asclepium.
garganica.
Anethum piperatum.
segetum.
Polycnemum oppositum.
Salsola atriplicis.
brachiata.
brevis.
crassa.
erecta.
kali.
laniflora.
rosacea.
sedoides.
soda.
strobilina.
tenuis.
tragus.
vermiculata.
Portlandia grandiflora.
Cannabis pulchra.
Viburnum macrophyllum.
Ceratocarpus arenarius.
Leea crispa.
sambucina.
Vitis incisa.
Rhus cotinus.
glabrum.
lævigatum.
trilobum.
vernix.
Cassula cymosa.
Crassulga lomerata.
spinosa.
Armeria denticulata.
fasciculata.
latifolia.
maritima.
plantaginea.
scorzoneroides.
Statice caspica.
cordata.
echioides.
elata,
flexuosa.
fruticosa,
globularia.
Gmelini.
incana.
lata.
minuta.
reclinata.
spathulata.
speciosa.
tatarica.
trigonoides.
willdenowiana.
virgata.
Turnera cuneiformis.
Ulmus americana.
effusa.
pumila.
Linum africanum.
ægyptiacum.
angustum.
austriacum.

THESES RESPONDENTIS.

Th. I.

Inter Studia, Naturæ quidem primum locum tenere videtur, ut non tantum generi humano utilissimum, sed ad rerum etiam spectans originem.

Th. II.

Medicinæ Theoreticæ et Practicæ multum accuratiora Chemica experimenta et harum rerum cognitiones prodesse, sed vitæ phænomena non explicare contendimus.

Th. III.

Neque hæc phænomena Mechanicis viribus explicari patiuntur, quamvis non negamus et Chemico et Mechanico modo Organismum affici.

Th. IV.

In Practicis scientiis æstimanda est Speculatio, nisi vero ab experientia manuducatur falsa est illa.

T.h V.

Omnes animi, quas novimus. actiones et efficientiæ conditiones sequi Organicas credere fas est.

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM QVARTAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG ET ORD. REG. COLL SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

PETRUS ADOLPHUS EDGREN,
VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE I APRIL. MDCCCXXVI.
H. P. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

Laudatur

et

Alget.

ADOLPHO HAQUINO ÅBERG

et

JOHANNI ULRICO ÅBERG

Avunculis Optimis

Sacrum

voluit, debuit

P. A. EDGREN.

POSTMÅSTAREN

HÖGÅDLE

Herr GUSTAF EDGREN

SAMT

Fru A. CHRIST. EDGREN,

FÖDD ÅBERG.

De bästa Föräldrar

Helgadt

af

Sonlig Kärlek och Tacksamhet.

Linum decumbens.
fasciculare.
grandiflorum.
monadelphum.
narbonense.
radiola.
sibiricum.
tauricum.
teneriffæ.
viscosum.
Alsine biflora.
perfoliata.
stricta.
Amaryllis capensis.
ceranica.
crispa.
falcata.
Fothergillii.
gigantea.
longa.
orientalis.
phoenicea.
purpurea.
reticulata.
revoluta.
speciosa.
tatarica.
tubispatha.
vittata.
Agapanthus umbellatus.
Hypoxis villosa.
Hæmanthus albiflos.
pubescens.

Cyrthanthus obliquus.
Strumaria filifolia.
Colchicum umbrosum.
Pancratium caribæum.
fragrans.
Hemerocallis graminea.
japonica.
pallens.
Lilium flavum.
monadelphum.
spectabile.
tenue.
tigricum.
Scilla azurea.
autumnalis.
campanulata.
hyacinthoides.
Fritillaria cornuta.
meleagroides.
scandens.
tulipoides.
tardiflora.
verticillata.
Ornithogalum canaliculatum.
caudatum.
montanum.
narbonense.
pyramidale.
Rudolphii.
rupestre.
Scilloides.
stenopetalum
Albuca abyssinica.

Albuca alta.
Anthericum albucoides.
annuum.
frutescens.
longifolium.
pendulum.
Veratrum Lobelianum.
Hyacinthus ciliatus.
svaveolens.
viridis.
Muscari comosum.
Lachenalia serotina.
Agave foetida.
Tulipa biflora.
Asphodelus albus.
clavatus.
fistulosus.
spicatus.
tauricus.
Convallaria japonica.
stellaris.
Leontice altaica.
vesicaria.
Levcojum æstivum.
Cocos gigri.
lapidea.
nucifera.
Chamerops Hystrix.
Commelina angusta.
austriaca.
bengalensis.
Caroliniana.
coelestis.
debilis.
Commelina Forskohlei.
japonica.
longicaulis.
sativa.
stricta.
undulata.
Allium acutangulum.
albidum.
altaicum.
atropurpureum.
baicalense.
carinatum.
carneum.
caspicum.
cernuum.
ciliatum.
conspicuum.
controversum.
danubiale.
deflexum.
fistulosum.
flavum.
foetidum.
foliosum.
fragrans.
globosum.
hirsutum.
lineare.
magicum.
nigrum.
obliquum.
ocrolevcum.
odorum.
pallens.

Allium paniculatum.
pusillum.
rigidum.
rubens.
rupestre.
saxatile.
sibiricum.
spirale.
spurium.
striatum.
strictum.
subhirsutum.
svaveolens.
triquetrum.
Victorialis.
vineale.
violaceum.
Tofjeldia calyculata.
Frankenia pulverulenta.
Aristolochia sipho.
pistolochia.
Berberis canadensis.
Populus candicans.
Uvularia amplexifolia.
Gleditschia caspica.
chinensis.
inermis.
triacantha.
Rumex abyssinicus.
brasiliensis.
caspicus.
cordatus.
digynus.
divaricatus.
Rumex hastifolius.
lævigatus.
luxurians.
maritimus.
nemorosus.
palustris.
purpureus.
Rhaponticus.
strepens.
tuberosus.
ucranicus.
Juncus arcuatus.
biglumis.
bothnicus.
capensis.
glaucus.
congestus.
lapponicus.
mariscus.
niveus.
spicatus.
stygius.
tenuis.
triglumis.
verticillatus.
Zizania aquatica.
Zea.
Oryza aristata.
truncata.
Ehrharta panicea.
Zea magna.
Asparagus maritimus.
racemosus.
sibiricus.

Asparagus tauricus.
verticillatus.
Diospiros cordata.
Lotus.
parsimon.
virginica.
Erica alopecuroides.
arborea.
baccans.
blæria.
bracteata.
calycina.
conica,
empetroides.
fascicularis.
floribunda.
gilva.
hispidula.
imbricata.
lutea.
margaritacea.
multiflora.
nigrita.
passerina.
pinea.
Petiverii.
phylicoides.
physodes.
Plukenetii.
pubescens.
ramulosa.
regerminans.
sexfaria.
tenuiflora.
Erica triflora.
tubiflora.
viscaria.
Epilobium alpinum.
coloratum.
hirsutum.
origanoides.
pubescens.
roseum.
tauricum.
Gaura fruticosa.
mutabilis.
tripetala.
Dodonæa triquetra.
viscosa.
Cuphæa procumbens.
viscosa.
Clethra arborea.
Oenothera Fraseri.
gauroides.
hirta.
hybrida.
nocturna.
odorata.
pumila.
purpurea.
Romanzowii.
salicina.
stricta.
svaveolens.
tetraptera.
undulata.
villosa.
Daphne Laureola.

Gnidia simplex.
Passerina hirsuta.
Selago corymbosa.
Vaccinium corymbosum.
Acer coccineum.
Monspessulanum.
Neapolitanum.
Opalus.
petroselinum.
striatum.
tataricum.
Polygonum buxifolium.
elegans.
incanum.
Laxmanni.
nodosum.
lapathifolium.
perfoliatum.
marginatum.
ramosum.
sibiricum.
turgidum.
Lawsonia inermis.
odorata.
Cunonia capensis.
Cassytha filiformis.
Quercus alba.
coccinea.
discolor.
montana.
nigra.
obtusiloba.
palustris.
prinus.
Quercus rubra.
Tauzin.
tinctoria.
Laurus Sassafras.
Areca humilis.
oleracea.
Cassia absus.
arborescens.
angusta.
acuminata.
auriculata.
australis.
bicapsularis.
corymbosa.
dimidiata.
fistula.
flexuosa.
floribunda.
glauca.
marginata.
planisiliqua.
procumbens.
purpurea.
sophora.
speciosa.
sumatrana.
Sophora tomentosa.
Podalyria. australis.
coerulea.
myrtifolia.
sericea.
Hymenæa courbaril.
madagascanensis.
Cæsalpinia brasiliensis.

Cæsalpinia pectinata.
sappan.
sepiaria.
tortuosa.
Tribulus maximus.
Smithia sensitiva.
Adenanthera pavonina.
Hyperanthera moringa.
Ruta angusta.
divaricata.
legitima.
montana.
Anagyris foetida.
Helicteres isora.
Bauhinia marginata.
purpurea.
triandra.
Dictamnus fraxinella.
Styrax officinale.
Arbutus alpina.
Andromeda paniculata.
Terminalia catappa.
Spondias Myrobalanus.
Rhododendron chrysanthum.
dauricum.
maximum.
Guilandina bonduc.
bonduccella.
Parkinsonia aculeata.
Melia azadriachta.
Anacardium occidentale.
Guajacum officinale.
Reaumuria hypericoides.
Sesuvium portulacastrum.

Carica Papaya.
Saxifraga aizoides.
adscendens.
decipiens.
furcata.
hirsuta.
opposita.
paniculata.
rivularis.
sibirica.
stellaris.
trifurcata.
villosa.
Dianthus asper
atrorubens.
attenuatus.
bicolor.
campestris.
capitatus.
cæsius.
caucacicus.
cespitosus.
chloropleurus.
chinensis.
collinus.
corymbosus.
dentatus.
dentinus.
diutinus.
dubius.
fuscatus.
glaucus.
hortensis.
latus.

Dianthus monspeliensis.
nitidus.
orientalis.
patens.
petræus.
polymorphus.
ruthenicus.
saxatilis.
Schraderi.
serotinus.
squarrosus.
sulcatus.
sylvaticus.
Spergula saginoides.
Gypsophila alba.
elegans.
glomerata.
Steveni.
struthium.
viscosa.
nicæensis.
Agrostema parviflora.
Cotyledon coccineum.
macrophyllum.
peltatum.
Glinus lotoides.
Saponaria bellidifolia.
glutinosa.
peregrina.
Royena glabra.
villosa.
Hæmatoxylon Campechianum.
Helicteres jamaicensis.
Surlana maritima.

Sedum album.
crenatum.
dasyphyllum.
hybridum.
inflatum.
maximum.
sexfidum.
spathulatum.
spurium.
virescens.
Thelygonum cynocrambe.
Arenaria dianthoides.
graminea.
marginata.
media.
mediterranea.
paniculata.
ramosa.
tenuis.
triflora.
Jussieuia exaltata.
Cardiospermum horridum.
Kiggelaria africana.
Cucubalus angustus.
bassanensis.
fimbriatus.
glaucus.
italicus.
mollis.
multiflorus.
pilosus.
polyphyllus.
scaber.
sibiricus.

Cucubalus volgensis.
Cerastium argenteum.
connatum.
fulgidum.
ovatum.
repens.
ruderale.
sylvaticum.
stellare.
tauricum.
Silene apetala.
behen.
bipartita.
bupleuroides.
canescens.
chloræfolia.
Clusii.
congesta.
colorata.
comosa.
colorata.
compacta.
cretacea.
decumbens.
dichotoma.
diffusa.
disticha.
ferruginea.
flavescens.
geminiflora.
gigantea.
gypsophiloides.
hispida.
imbricata.
Silene inconspicua.
infracta.
inflata.
lata.
livida.
longicaulis.
lusitanica.
macrophylla.
multiflora.
muscipula.
mutabilis.
nicæensis.
nutans.
nyctantha.
obtusa.
ornata.
panniculata.
paradoxa.
parviflora.
Persoonii.
petræa.
picta.
pilosa.
saponarioides.
saxatilis.
scabra.
sedoides.
stricta.
supina.
tridentata.
undulata.
vespertina.
Lychnis apetala.
brachypetala.

THESES RESPONDENTIS.

Th. I.

Ut æstimatio uniuscujusque disciplinæ ex utilitatibus, quas in medium attulit, sumenda; sic in utilioribus et dignioribus, quibus omne studium accommodetur, principatum sibi vindicat Scientia Naturalis.

Th. II.

Introitus autem ille ad penetralia Naturæ iis fere occluditur, qui ad internas rerum proprietates conniventes, in externis notis et characteribus examinandis toti sunt.

Th. III.

Evolutiones Naturæ sic progrediuntur, ut nexus earum imaginem potius ramulorum arboris, quam seriem continuatam et directam, enuntiet.

Th. IV.

Auctores Botanici ante Linnæum, cum in aliis, tum in eo præcipue culpandi, quod arbores a plantis plane disjunxerunt.

Th. V.

Inter progressus, quibus post Linnæum gaudeat Scientia Botanica, imprimis æstimandum, diligentius Physiologiæ studium.

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM QVINTAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALBNS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

JONAS FREDERICUS MEDÉN
BOTHNIENSIS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XII APRIL. MDCCCXXVI.
H. A. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

IN

SACRAM REGIAM MAJESTATEM

SPECTATÆ FIDEI VIRO

AMPLISSIMO ET CELEBRATISSIMO

DOMINO MAG:o OLAVO LINDAHL

AD REG. GYMN. HERNOES. L. GR. LECTORI

FAUTORI OPTIMO

sacrum

J. FR. MEDÉN.

TO

MR JOHN EURENIUS

ALDERMAN AND MERCHANT

GRATEFULLY DEDICATED

by

his most obedient servant

JOHN FREDRIC MEDÉN.

VIRO MAXIME REVERENDO

PRÆPOSITO ET PASTORI IN ANUNDSJÖ

DOMINO

MAG. JOH. SAM. THELAO

Parenti Optimo

JON FREDR. MEDÉN.

Lychnis diurna.
fulgens.
læta.
quadridentata.
sylvestris.
Triumfetta Barthramia.
semitriloba.
Euphorbia aleppica.
aspera.
ceratocarpa.
cœspitosa.
coralloides.
cyathofora.
diversifolia.
epithymoides.
geniculata.
glareosa.
Humboldti.
Kurazeri.
litterata.
micrantha.
nutans.
palustris.
pallida.
peploides.
procera.
provincialis.
prunifolia.
pubescens.
purpurata.
rigida.
salicina.
seticornis.
Euphorbia spartioides.
tanaicensis.
trigonocarpa.
undulata.
uralensis.
valentina.
virgata.
Reseda atriplex.
canescens.
fruticosa.
mediterranea.
pyramidalis.
Tournefortii.
undulata.
virescens.
Juglans amara.
cathartica.
olivæformis.
porcina.
squamosa.
tomentosa.
Phytolacca chinensis.
Portulaca paniculata.
latifolia.
Talinum cuneiforme.
lineare.
patens.
reflexum.
Sempervivum arachnoideum.
aureum.
glutinosum.
hirtum.
Lythrum tomentosum.

Agrimonia odorata.
pilosa.
Laurophyllus capensis.
Carpinus orientalis.
Cactus mammillaris.
pendulus.
pereskia.
Eugenia australis
Psidium pomiferum.
pyriferum.
rubrum.
Eucalyptus resinifera
Metrosideros floribunda.
lanceolata.
linearis.
pinea.
Melaleuca ericoides.
hypericoides.
Philadelphus grandiflorus
Cercis canadensis.
monspeliensis.
siliquastrum.
Bixa Orellana.
Cratægus edulis.
lata.
orientalis.
Sorbus americana.
Mespilus canadensis.
galli.
melanocarpa.
prunifolia.
tomentosa.
Pyrus elæagnoides.
obtusata.
Pyrus ovalis.
salicifolia.
spectabilis.
Leptospermum scoparium.
Tetragonia chrystallina.
coronata.
echinata.
expansa.
Myrtus brasiliensis.
Ornitrophe serrata.
Mesembryanthemum cinctum
lacerum
mutabile.
spectabile.
violaceum.
Spiræa alba.
alpina.
altaica.
acuta.
carpinea.
lobata.
palmata.
sorbifolia.
thalictroides.
tomentosa.
triloba.
Rosa altaica.
blanda.
kamtschatica.
dimorpha
ferox.
flava.
fraxinoides
frutetorum.

Rosa gemella.
gorinkensis.
incana.
inermis.
leucantha.
lucida.
microcarpa.
mollis.
nitida.
ochroleuca.
pendulina.
polyphylla.
pumila.
repens.
reversa.
ribioides.
rubrifolia.
sarmentosa.
scotica.
semperflorens.
svavis.
Rubus corylifolius.
hirtus.
obtusus.
sanctus.
Fragraria indica.
virginica.
Potentilla adscendens.
agrimonioides.
astracanica.
bifurca.
Calab.
canadensis.
candicans.
Potentilla canescens.
caulescens.
croeea.
Delhomosis.
diffusa.
fragarioides.
geoides.
geranioides.
grandiflora.
Güntheri.
hircynica.
hirta.
inclinata.
intermedia.
misfurica.
molinata.
multifida.
neglecta.
nivea.
obscura.
opaca.
pedata.
pilosa.
ruthenica.
thuringiaca.
umbrosa.
vinosa.
Wismanniana.
Geum album.
canadense.
heterophyllum.
hirsutum.
hybridum.
macrophyllum.

Geum montanum.
pyrenaicum.
ſtrictum.
Rheedia lateriflora.
Lagerſtroemia indica.
parviflora.
reginæ.
Achras ſapota.
Capparis Breijnia.
ceilanica.
herbacea.
ovata.
ſpinoſa.
Mammea americana.
Richardia ſcabra.
Annona glabra.
ſqamoſa.
Tacca madaſcarienſis.
Cimicifuga podocarpa.
Tilia argentea.
Platanus occidentalis.
orientalis.
Magnolia acuminata.
grandiflora.
tripetala.
Michelia champaca.
Sparrmannia africana.
Liquidambar ſtyraciflua.
Blakea trinervia.
Waldſteinia gæoides.
nymphoides.
Grewia orientalis.
Acacia acanthocarpa.
adnata.

Acacia dodonæoides.
julibrizin.
leucocephala.
ſtricta.
Mimoſa alba.
adenanthera.
aſpera.
batechaoides.
bigemina.
catechu.
cati.
cassia.
farnesiana.
ferruginea.
frondoſa.
gadelupenſis.
glanduloſa.
glauca.
Lebbek.
leptophylla.
leucocephala.
lophanta.
natans.
nilotica.
olephantis.
pedunculata.
pernambucana.
ſtipulacea.
Papaver caucaſicum.
officinale.
Nelumbium ſpecioſum.
Ciſtus albidus.
creticus.

Ciſtus criſpus.
corbonenſis.
fumana.
heterophyllus.
hirſutus.
hybridus.
incanus.
ledifolius.
Ledon.
monſpelienſis.
niloticus.
oelandicus.
roſeus.
ſalicinus.
vaginatus.
villoſus.
viridis.
Helianthemum acuminatum.
Barrelieri.
calycinum.
foetidum.
galioides.
glumoſum.
grandiflorum.
lævipes.
lanceolatum.
muricatum.
mutabile.
piloſum.
pulverulentum.
punctatum.
rodanthum.
ruthenicum.
ſerpylloides.
Helianthemum ſpinoſum.
ſtyracifolium.
triſpermum.
Corchorus æſtuans.
japonicus.
hirſutus.
multifiliquoſus.
Pæonia decora.
paradoxa.
ſibirica.
triternata.
Delphinium americanum.
anomalum.
azureum.
cheilanthum.
ciliatum.
crassicaule.
discolor.
elatum.
fisſum.
flexuoſum.
hybridum.
laxiflorum.
ochranthum.
pictum.
revolutum.
ſpecioſum.
ſpurium.
villoſum.
virginicum.
Actæa erythrocarpa.
rubra.
ſibirica.
Poterium agrimonioides.

Aconitum album.
altum.
brachycarpum.
cernuum.
exaltatum.
Gmelini.
Laxmanni.
nasutum.
nitidum.
ochroleucum.
pyramidale.
rostratum.
rubicundum.
septentrionale.
spurium.
tauricum.
tortuosum.
uncinatum.
Aqvilegia alba.
atropurpurea.
bicolor.
glandulosa.
glutinosa.
grandiflora.
speciosa.
Aquilegia stellata.
viscosa.
Nigella coarctata.
Anemone alba.
alpina.
apiifolia.
glabra.
narcissiflora.
ochroleuca.

Clematis angusta.
fragrans.
gauriana.
lasiantha.
orientalis,
revoluta.
Atragene alpina.
Nymphæa alba.
Sagittaria obtusa.
Arum corsicum.
italicum.
orientale.
Adonis intermedia.
miniata.
sibirica.
villosa.
Thalictrum alpinum.
atropurpureum.
carnatum,
coccineum.
diffusum.
elatum.
galioides.
glaucescens.
glaucum.
integrum.
lævigatum.
lucidum.
laserpitiæ.
medium.
nigricans.
oligocarpon.
polygonum.
pubescens.

Thalictrum rubens.
rugosum.
fibiricum.
ſpecioſum.
ſqarroſum.
tenue.
trigonum.
Begonia argyroſtigma.
capenſis.
braſilienſis.
Fiſcheri.
hirſuta.
hirtella.
nitida.
odorata.
oxenſiana.
patula.
ſpathulata.
Hypericum balearicum.
canadenſe.
canarienſe.
crispum.
dubium.
elatum.
elegans.
hirſutum.
hyssopioides.
Kohlianum.
monostylum.
prolificum.
pyramidatum.
veronenſe.
Ranunculus abortivus.
aconitifolius.
Ranunculus aureus.
canadensis.
cassubicus.
geranioides.
glacialis.
hirſutus.
millefolius.
napellifolius.
nemoroſus.
nodiflorus.
parviflorus.
pedatus.
penſylvanicus.
pygmæus.
Steveni.
trilobus.
tuberoſus.
tuberculatus.
Piper sidoides.
Teucrium cubenſe.
hircanicum
hyssopioides.
inflatum.
massilienſe.
orientale.
polium.
regium.
rubens.
ſupinum.
Satureja græca.
rupeſtris.
ſophia.
tenuis.
Hyssopus foeniculum.

Hysſopus orientalis.
ſcrophularioides.
Nepeta Allioni.
bracteata.
caneſcens.
criſpa.
grandiflora.
imbricata.
incana.
lanata.
leucuroides.
lophantha.
malabarica.
marſupioides.
Musſini.
pannonica
pectinata.
reticulata.
ſerpilloides.
ſvaveolens.
verticillata.
Lavandula abrotanoides.
lata.
Sideritis cretica.
foetida.
perfoliata.
taurica.
Byſtropogon ſvaveolens.
Clinopodium ægyptiacum.
rhomboides.
Horminum cauleſcens.
Ajuga chamæpithys.
Pollichia campeſtris.
Mentha Bauhini.
Mentha dentata.
machroſtachys.
pyramidalis.
ſecunda.
undulata.
Stachys circinata.
coccinea.
cretica.
Gerardi.
globularioides.
heraclea.
iberica.
intermedia.
lanata.
palleſcens.
polyſtachya.
procumbens.
ſalicina.
ſibirica.
ſcordioides.
valentina.
Betonica grandiflora.
incana.
ſtricta.
Ballota borealis.
lanata.
ruderalis.
ſvaveolens.
Marubium africanum.
apulum.
auſtriacum.
catharioides.
criſpum.

THESES

Th. I.

Nullum Syſtema Naturæ perfectum erit; eminet tamen Linneanum. Quæ vero Classes, Ordines et Genera comprehenduntur in hoc vel illo, ideo inventa sunt, ut, in rebus Naturæ diſtribuendis, viam Scientiæ cultoribus faciliorem reddant.

Th. II.

Quocirca nec ullus quidem, niſi methodus redigatur ad artem, res in Naturæ regnis obvias, tantaque copia affluentes, tam facile diſtinguere valebit.

Th. III.

Quæ vero in Regnis Naturæ reperiuntur diverſæ et inſignes formationes, diversas ſecutæ ſunt leges, quæ ex viribus Naturæ, facilius notandis, quam explicandis, proficiſcuntur.

Th. IV.

Hinc etiam Vita, quæ dicitur, Plantarum, a processu electro-Chemico in organico diſtat.

Th. V.

Vitæ phoenomena licet ab Chemia bene explicari nequeant, Medico tamen multa feret.

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM SEXTAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JÚNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALBNS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

THURE WENSJOE
GOTHOBURGENSIS

IN AUDIT. BOTANICO DIE V JUNII MDCCCXXVI.

H. A. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

Marrubium leonuroides.
peregrinum.
tataricum.
Leonurus crispus.
marrubiastrum.
multifidus.
neglectus.
Phlomis alpina.
aspera.
caribæa.
crispa.
ferruginea.
martinicensis.
nepetoides.
purpurea.
Moluccella tuberosa,
Origanum origanoides.
pallidum.
Thymus filiformis.
grandiflorus.
graveolens.
lanuginosns.
Marschallianus.
melissoides.
nummularius.
piperella.
Melissa cordata.
cretica.
fruticosa.
pyrenaica.
Dracocephalum argunense.
austriacum.
bothryoides.
virgatum.
Ocymum atropurpureum.
Ocymum bullatum.
fimbriatum.
lactucoides.
laxum.
maximum.
micranthum.
peltatum.
pilosum.
polystachyon.
sanctum.
stamineum.
undatum.
valentinum.
Plectranthus canescens.
parviflorus.
punctatus.
strobiliferus.
urticoides.
Scutellaria columnæ.
cyparissus.
pallida.
rubicunda.
scordioides.
Galeopsis villosa.
Manulea foetida.
opposita.
Hyptis nepetoides.
pectinata.
persica.
Prunella alba.
laciniata.
pensylvanica.
Pedicularis elata.
flammea.
hirsuta.

Pedicularis lapponica.
Chelone barbata.
campanulata.
pentſtemon.
Ziziphora pulegioides.
spicata.
taurica.
Monarda alta.
kalmiana.
mollis.
undulata.
Salvia ægyptiaca
amplexicaulis.
argentea.
asperula.
auſtriaca.
betonicæfolia.
Boofiana.
bullata.
campeſtris.
Cluſii.
coccinea.
deflexa.
deſerta.
dumetorum.
elongata.
erosa.
ſilicifolia.
Forskolei.
gigantea.
grandiflora.
Habliziana.
hirsuta.
illyrica.
interrupta.
Salvia laciniata.
lanceolata.
lanigera.
lusitanica.
lyrata.
mexicana.
micrantha.
mollis.
nepetoides.
nubia.
oblonga.
patula.
pendula.
pinnata.
polymorpha.
pomifera.
præcox.
pſeudococcinea.
reticulata.
rugoſa.
runcinata.
ſpecioſa.
Spielmanni.
spinoſa.
Tenorii.
tingitana.
truncata.
verbenacea.
virgata.
viſcosa.
Horminum cauleſcens.
Maurandia antirrhini.
Antirrhinum albucoides.
anguſtum.

Antirrhinum bipartitum.
hælava.
jamaicense.
luteum.
medium.
odorum.
oſyris.
pendulum.
piloſum.
præcox.
ſiculum.
virens.
Linaria acuta.
Bieberſteinii.
bipartita.
cirrhoſa.
geniſtoides.
lata.
littoralis.
purpurea.
ſimplex.
triphylla.
verſicolor,
Martynia annua.
proboſcidea.
Scrophularia appendiculata.
Balbiſii.
betonicæfolia.
biſerrata.
cryſanthemoides.
glanduloſa.
hirſuta.
lyrata.
ſcopolia.
Scrophularia variegata.
verbenacea.
Digitalis aurea.
hybrida.
lævigata.
lanata.
media.
micrantha.
orientalis.
parviflora.
tomentoſa.
truncata.
Bignonia chelonoides.
criſpa.
echinata.
grandiflora.
pentaphylla.
ſerrata.
ſpectabilis.
ſtans.
Lippia purpurea.
Stachytarpheta cayanensis.
Fischeriana.
prismatica.
urticoides.
Lycopus exaltatus.
orientalis.
pinnatiſidus.
virginicus.
Lantana imbricata.
involucrata.
mixta.
mutabilis.
nivea.

Lantana radula.
rosea.
trifoliata.
Capraria lucida.
Hebenstretia cordata.
Erinus alpinus.
Stemodia parviflora.
Sesamum Indicum.
Ovieda verticillata.
Mimulus glutinosus.
guttatus.
luteus.
ringens.
Iustiticia betonica.
bicalyculata.
coccinea.
Eustachiana.
formosa.
furcata.
infundibuliformis.
lithosperma.
peruviana.
quadrifida.
spinosa.
thyrsiflora.
Ruellia ciliata
graveolens.
lactea.
ocymoides.
ovata.
patula.
pubescens.
rubens.
paludosa.
Ruellia parviflora.
tuberosa.
Gmelina arborea.
Duranta Plumerii.
pulchra.
Pentstemon pubescens.
Thunbergia fragrans.
Vitex incisa.
negundo.
Volkameria aculeata.
ferrata.
Cymbaria divaricata.
Barleria coerulea.
dichotoma.
Lepechinia spicata.
Besleria lutea.
Gloxinia speciosa.
Myagrum denticulatum.
Kakile ægyptiaca.
Crambe aspera.
cordata.
incana.
pubescens.
tatarica.
Draba contorta.
Isatis campestris.
dasycarpa.
Thlaspi Buxbaumi.
hirtum.
Iberis ciliata.
hirta.
linifolia.
odorata.
pubescens.

Iberis Tenoreana.
Alyssum argenteum.
clypeatum.
draba.
edentulum.
hirſutum.
microphyllum.
microſpermum.
minimum.
nebrodenſe.
pallidum.
podolicum.
roſtratum.
ſaxatile.
ſerpylloides.
tortuoſum.
utriculatum.
vernale.
Clypeola alliacea.
Biſcutella cichorea.
ciliata.
columnæ.
depressa.
didyma.
hispida.
lejocarpa.
lyrata.
macrocarpa.
marginata.
maritima.
megalocarpa.
pumila.
raphanistoides.
Cardamine petræa.
Sisſymbrium affine.
Sisſymbrium austriacum.
buxifolium.
columnæ.
contortum.
fugax.
gallicum.
glabrum.
lævigatum.
mexicanum.
muricatum.
nitidum.
obtuſum.
ochhartabergenſe.
pannonicum.
perſicum.
polyſtachyon.
ſaxatile.
tanacetoides.
tenue.
Lepidium coronopus
didymum.
inciſum.
lyratum.
procumbens.
ſpinoſum.
Lunaria caneſcens.
Eryſimum anguſtum.
cuspidatum.
diffuſum.
helveticum.
odoratum.
parviflorum.
patens.
præcox.

Erysimum quadrangulum.
repandum.
ſiliquoſum.
viridulum.
Cheiranthus cuspidatus.
fragrans.
græcus.
luteus.
montanus.
mutabilis.
odorus.
pallens.
parviflorus.
quadrangulus.
rheticus.
turritoides.
Heliophila amplexicaulis.
arabioides.
chrithmoides.
pendula.
pinnata.
Heſperis arenaria.
bituminoſa.
cana.
contortuplicata.
linifolia.
maritima.
rigida.
runcinata.
tenella.
triſtis.
ucranica.
Arabis albida.
caucaſica.
Arabis crispula.
incana.
lucida.
multicaulis.
nutans.
ſtricta.
Naſturtium clandeſtinum.
Limoſella aquatica.
Coronopus Ruelli.
Turritis alpina.
hispida.
nutans.
pentapetala.
saxatilis.
ſtenopetala.
ſtricta.
Brasſica aspera.
auſtriaca.
fruticoſa.
polymorpha.
præcox.
ſubularia.
Tournefortii.
villoſa.
virens.
Sinapis Allioni.
altaica.
articulata.
campeſtris.
cernua.
disſecta.
folioſa.
griſea.
hiſpida.

Sinapis hirſuta.
integra.
juncea.
lævigata.
orientalis.
pubeſcens.
ramoſa.
taurica.
Raphanus grandiflorus.
lævigatus.
tenellus.
Cleome aphylla.
pungens.
ſpinoſa.
triphylla.
uniglanduloſa.
viſcoſa.
Hermannia denudata.
micans.
pinnata.
Paſſiflora anguſta.
gracilis.
holoſericea.
laurifolia.
quadrangularis.
Erodium bothrys.
ciconium.
laciniatum.
littoreum.
pimpinelloides.
Romanum.
Pelargonium ambroſiacum.
amicum.
anceps.
Pelargonium anguſtum.
anodæfolium.
aromaticum.
auſtrale.
balſamium.
Baijba.
Brugmanni.
calycinum.
canarienſe.
citrorum.
crispilobum.
Curtisii.
Daweijanum.
delectabile.
denticulatum.
dianthiflorum.
elongatum.
exſtipulatum.
fraternum.
formoſum.
glutinoſum.
grandiflorum.
gratum.
groſſularioides.
hirſutum.
Hoffmanſeggii.
honeſtum.
humifuſum.
jatrophoides.
inodorum.
inſigne.
lacerum.
ladanoſum.
læve.

Pelargonium limbatum.
magnifolium.
myrrhifolium.
obtusum.
palmatum.
platanoides.
procumbens.
ranunculoides.
rarum.
reniforme.
repandum.
speciosum.
spectabile.
spirans.
spurium.
triumphans.
villosum.
Wadelii.
Wildenowii.

Geranium argenteum.
australe.
batrachioides.
carolinum.
collinum.
cordatum.
coriandroides.
crispum.
crithmifolium.
erioftemon.
formosum.
grossularioides.
ibericum.
inodorum.
Lindesii.

Geranium lividum.
palmatum.
parviflorum.
pyrenaicum.
quercifolium.
rosa.
suaveolens.
ternatum.
tomentosum.
umbrosum.
viscosum.
Wlassonianum.

Monsonia ovata.

Pentapethes ovata.

Malachra leptophylla.

Kleinhovia hospita.

Sida abutiloides.
angusta.
aurita.
betuloides.
ciliaris.
cordata.
Dilleniana.
fenestrata.
frutescens.
glauca.
grandis.
graveolens.
herbacea.
hirta.
jatrophoides.
lilioides.
microcarpa.
mollis.

THESES.

Th. I.

Paucis admodum iisdemque fixis colorum varietatibus vel animalia vel vegetabilia in libero Statu sunt obnoxia.

Th. II.

Cum autem ex hoc ſtatu in alium moventur, colores multiplici modo et sæpe maxime irregulari variant.

Th. III.

Cauſa harum varietatum in varietate et disſimilitudine alimentorum, quæ per processum nutritionis secum adſimilant, præcipue quærenda.

Th. IV.

Huic vero explicationi adverſari videtur id, quod teſtatur experientia, vegetabilia in aliud solum, quam cui consueverint, e. g. in sulphur contritum translata, nihilominus combuſta non niſi solitas reddere partes conſtituentes.

Th. V.

Hanc discrepantiam facile tollas, si ad id reſpexeris, quod cum in natura anorganica chemicæ corporum compoſitiones valde diſtinctam et tum quantitate tum qualitate disſimilem sequantur rationem, in organica e contrario compoſitionis varietates vel minimæ dissimillimos producant effectus.

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ

AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM SEPTIMAM

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB.
HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND.
HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET.
CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR.
BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALBNS.
HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS.
OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENZNS. LINN.
LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET
PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG.
WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN.
MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP.
MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET
INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

PETRUS CONSTANTINUS ÖSTLING,

GESTR. HELS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE IX JUNII MDCCCXXVI.

H. A. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

PERITISSIMO ATQUE CELEBERRIMO VIRO

PRÆFECTO NOSOCOMII ET CHIRURGO URB. GEVALIÆ

MED. DOCTORI ET CHIR. MAGISTRO

DOM. ERICO MAGNO JUHLIN

Sacrum

voluit, debuit

P. C. ÖSTLING.

DOCTORINNAN

WÅLBORNA

FRU CHRISTINA CHARL. HALLENCREUTZ

Född GRUNDELSTJERNA

Min huldaste Mormor

helgas dessa blad

af

Barnslig Vördnad och Tacksamhet.

DEN ÖMMASTE MODER

af

Sonlig kärlek.

Sida palmata.
parviflora.
pentacarpa.
peruviana.
pilosa.
polyandra.
rhomboides.
Scholsiana.
sericea.
triangularis.
triloba.
ulmifolia.
umbellata.
vesicaria.
viminea.
Althæa chinensis.
erosa.
pallida.
Palava malvifolia.
Pavonia columella.
cuneata.
præmorsa.
spinifex.
Anoda hastata.
Malope trifida.
Malva abutiloides.
aspera.
bulsamica.
brasiliensis.
borbonensis.
decumbens.
sicoides.
flexuosa.
fragrans.
Malva gangetica.
glabra.
glomerata.
Henningii.
hirsuta.
lactea.
leprosa.
microcarpa.
minima.
moreotica.
neapolitana.
nicæensis.
odorata.
parviflora.
polystachya.
scabra.
sherardiana.
stipularis.
Tournefortii.
Lavatera aceroides.
africana.
flava.
hispida.
neapolitana.
pseudoolbia.
Salvatettensis.
silvestris.
unguiculata.
Weinmanniana.
Uræna conferta.
lobata.
sinuata.
Georgina coccinea.
crocea.

Georgina lutea.
pinnata.
variabilis.
Gossypium arboreum.
barbadenſe.
chinenſe.
latum.
michranthum.
religioſum.
ſiamenſe.
Hibiſcus africanus.
Boamia.
borbonenſis.
diverſus.
esculentus.
filicifolius.
grandiflorus.
lampas.
palmatus.
paluſtris.
pentacarpus.
piloſus.
pruriens.
Solandri.
ſpecioſus.
ſtipularis.
ternatus.
tiliaceus.
tortuoſus.
veſicularis.
Melochia corchorifolia.
mollis.
pyramidata.
Malachra capitata.
Malachra heterophylla.
roſea.
triloba.
Anoda Dilleniana.
parviflora.
triloba.
Ochroma lagopus.
Malpighia glabra.
lucida.
Dombeija anguſta.
phoenicea.
Abroma faſtuoſa.
Kitaibelia vitifolia.
Iatropha urens.
Bombax heptaphyllum.
pentandrum.
Ricinus inermis.
paniculatus.
tanarius.
undulatus.
viridis.
Sterculia platanoides.
villoſa.
Averrhoa bilimbi.
Melia guadelupenſis.
Larix cedrus.
Thuja pyramidalis.
Pinus alba.
americana.
auſtralis.
balſamifera.
cedrus.
cembra.
inops.

Pinus intermedia.
paluſtris.
pendula.
picea.
picta.
rigenſis.
serotina.
sibirica.
tæda.
taurica.
Iuniperus argentea.
excelſa.
Lycia.
phoenicea.
virginiana.
Cupressus disticha.
horizontalis.
pyramidalis.
Tournefortii.
Ruscus racemoſus.
Phyllanthus averrhoides.
cantonenſis.
grandis.
mollis.
niruri.
ſpecioſus.
Croton argenteum.
lobatum.
paniculatum.
ſebiferum.
ſpicatum.
tinctorium.
Acalypha alopecurus.
brachyſtachya.
Acalypha caroliniana.
hispida.
rubra.
paſtoris.
Citrus decumana.
Fumaria aurea.
cuneata.
formoſa.
Polygala myrtoides.
virgata.
Erythrina ſpecioſa.
Spartium æthnense.
Geniſta falcata.
filiofossa.
hispanica.
ovata.
Crotalaria alata.
bracteata.
chinenſis.
fulva.
herbacea.
lata.
montana.
paniculata.
pulchra.
purpuraſcens.
ramoſa.
retuſa.
ſericea.
ſpecioſa.
ſtipulacea.
tenera.
tetragona.
verrucoſa.

Crotalaria virgata.
Ebenus cretica.
Xylista scariosa.
Pterocarpus Dahlbergensis.
Nissolia fruticosa.
Butea frondosa.
Corydalis aurea.
Gehleri.
glaucia.
lutea.
microphylla.
virens.
Ononis alta.
antiquorum.
arvensis.
cherleri.
columnæ.
gigantea.
hircina.
minuta.
pallida.
parviflora.
reclinata.
Amerimnon Brownii.
Liparia villosa.
Anthyllis coccinea.
Dillenii.
polyphylla.
tetraphylla.
Tournefortii.
Lupinus maroccanus.
noothaensis.
variegatus.
Phaseolus amboinensis.
americanus.
Phaseolus angulatus.
austriacus.
baccatus.
bicolor.
bituminosus.
capensis.
cejlanicus.
dolichoides.
domingensis.
gonospermus.
incarnatus.
indicus.
mungo.
paniculatus.
paragulensis.
pictus.
pisiformis.
quadrispermus.
sesquipedalis.
sinensis.
sphærospermus.
Dolichos biflorus.
bulbosus.
capensis.
catjang.
fabæformis.
fossa.
helvolus.
lignosus.
maritimus.
paragulensis.
pubescens.
ruber.
sinensis.

Dolichos surinamenſis.
tranquebaricus.
tuberoſus.
varius.
violaceus.
Glycine americana.
caribæa.
frutescens.
monoica.
pubescens.
rubicunda.
subterranea.
taurica.
Piſum dentatum.
jomandi.
prolificum.
Orobus lævigatus.
variegatus.
Lathyrus cornutus.
coronatus.
inconſpicuus.
mycanthia.
pedunculatus.
pumilus.
rotundus.
ſphæricus.
ſpurius.
themidus.
Vicia amoena.
articulata.
atropurpurea.
bicolor.
bithynica.
boica.
Vicia cordata.
dealbata.
globoſa.
hirta.
hybrida.
levcoſperma.
longa.
megaloſperma.
michauxii.
monantha.
nodoſa.
orchidea.
pannonica.
peregrina.
purpurea.
ſibirica.
ſordida.
ſyriaca.
tetragona.
Thouini.
villoſa.
Saraca procumbens.
umbellata.
Ervum diphyllum.
punctatum.
Cytiſus calycinus.
ruthenicus.
ſupinus.
tomentoſus.
volgaricus.
Robinia alpina.
cannabina.
candida.
coccinea.

Robinia ferox.
grandiflora.
halodendron.
hispida.
jubata.
tomentosa.
viscosa.
Colutea ægyptiaca.
aleppica.
frutescens.
intermedia.
orientalis.
perennis.
hirsuta.
Coronilla aculoata.
cretica.
esculenta.
sesban.
Ornithopus durus.
exstipulatus.
heterophyllus.
sativus.
Hippocrepis biflora.
multisiliqua.
Scorpiurus villosus.
Onobrychis sativa.
Clitoria multiflora.
Cicer camelorum.
megalospermum.
nigrum.
pilosum.
punctatum.
tenue.
Æschynomene americana.

Æschynomene bispinosa.
cotiloides.
flava.
grandiflora.
sesban.
spinulosa.
viridis.
Hedysarum alatum.
alpinum.
Alhagi.
ancistrocarpum.
argenteum.
australe.
Buxbaumii.
canadense.
candidum.
canariense.
capitatum.
cephalotes.
coccinchinense.
collinum.
elongatum.
flexuosum.
fruticosum.
galli.
gangeticum.
giganteum.
grandiflorum.
incanum.
junceum.
maculatum.
muricatum.
obscurum.
onobrychis.
oxyglottis.

Hedyſarum Pallaſii.
petræum.
pictum.
procerum.
pſeudoalhagi.
purpureum.
ſericeum.
ſtrobiliferum.
ſtyracifolium.
tauricum.
triquetrum.
tuberoſum.
viridiflorum.

Aſtragalus adſurgens.
aduncus.
atropurpureus.
auſtriacus.
calycinus.
campeſtris.
canaliculatus.
cancellatus.
carolinianus.
contortuplicatus.
crenatns.
cymbicarpus.
cymbiformis.
depreſsus.
exſcapus.
falcatus.
galegiformis.
Laxmanni.
leontinus.
levcorrhæus.
longiflorus.

Aſtragalus melilothoides.
onobrychis.
Pallaſii.
Phyſodes.
parviflorus.
proſtratus.
reduvius.
reptans.
ſcorpioides.
ſtella.
ſulcatus.
tauricus.
tribuloides.
trimeſtris.
utriger.
vireſcens.
vulpinus.

Pſoralea aculeata.
anguſta.
bracteata.
fruteſcens.
odorata.
palæſtina.
pinnata.
pubeſcens.

Lotus anguſtus.
arabicus.
argenteus.
ariſtatus.
ciliatus.
coimbrenſis.
cytiſoides.
decumbens.
depresſus.
Gebalii.

Lotus glaucus.
hiſpidus.
intermedius.
major.
oligoceratus.
ornithopodioides.
peregrinus.
remies.
ſuaveolen.
Dalea alopecuroides.
amara.
Linnæi.
Phaca trigida.
membranacea.
reptans.
triangularis.
umbellata.
Galega Heiniana.
ochroleuca.
orientalis.
pulchella.
purpurea.
Inndigofera aphylla.
argentea.
atropurpurea.
cytiſoides.
filifolia.
hirſuta.
Trigonella callicera.
cancellata.
eſculenta.
gladiata.
hamoſa.
laciniata.
Trigonella pinnatifida.
proſtrata.
ſtriata.
tomentoſa.
Trifolium albidum.
alexandrinum
ambiguum.
angulatum.
anomalum.
ariſtatum.
badium.
bracteatum.
caninum.
cupani.
decipiens.
diffuſum.
echinatum.
elegans.
gemellum.
hiſpidum.
involucratum.
italicum.
liguſticum.
macrorhizum.
Marilandicum.
mauritanicum.
michelianum.
molineri.
ochroleucum.
pallidum.
pannonicum.
parviflorum.
penſylvanicum.
pictum.

THESES RESPONDENTIS.

Th. I.

Luculentissima certe indicia Dei majestatis et sapientiæ, rerum nexus et copia, quæ in singulis naturæ regnis elucent, præbere constat.

Th. II.

Quamvis cognitio Historiæ Naturalis summæ est utilitatis in Arte Medica et Oeconomia; cuique tamen uberrimos delectationis fontes aperit: unde quam merito sit expetenda lucide patet.

Th. III.

Antennas, quibus Insecta sunt a natura instructa, sensum quendam, ceteris animantibus ignotum, illis proprie efficere, tum e singulari earum structura, tum mirificis functionibus ducti credere audemus.

Th. IV.

Urticarum urendi vim ad Insectorum pungendi facultates, si organorum in singulis naturam respexeris, multa similitudine accedere, jure contendimus.

Th. V.

Baccæ vel poma, quibus Flora Scandinavica gaudet, dulcet præstanter, si rite præparaveris, desideriis uvarum, alio sole rubescentium, queunt satisfacere.

14

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ

AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM OCTAVAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD DE WASA

MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG ET ORD. REG. COLL SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG SOCIET. OECON UPSAL. PATR HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALBNS. HEST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARIEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

JOHANNES NICOLAUS HERLITZ,

GOTTLANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE JUNII MDCCCXXVI.

H. A. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

À

L' AGENT POUR LE COMMERCE DE LA PRUSSE & DES PAÏS-BAS

AVEC LA VILLE DE WISBY, LE MARCHAND EN GROS,

MONSIEUR I. N. DONNER,

& au

MARCHAND EN GROS,

MONSIEUR N. CRAMÈR,

l' Un, mon Oncle, tous deux, mes Protecteurs,

respectueusement

par

Votre trés-humble & trés-dévoué

Serviteur,

J. N. HERLITZ,

De huldaste Föräldrar

och

en älskad Faster

tacksamt tillegnadt.

THESES.

I.

Si diversos, qui per diversas orbis terrarum regiones progignuntur, Naturæ organicæ fetus lustraveris, illos sub sole calidiore incredibili quadam colorum picturarumque varietate luxuriantes, sub frigidiore autem et coloribus minus illustres et formis simpliciores videbis.

II.

Miris suis et fere paradoxis tam animalium quam plantarum formis præ ceteris terræ tractibus insigniuntur insulæ, ut vocantur, maris meridionalis. Apte igitur ad rem dixit quidam auctor celebris, hæc naturæ monstra ex alio sidere ad nostram tellurem quasi transmigrasse.

III.

Nec colorum simplicitate, quam paucitate specierum, quæ in calidis terræ tractibus fere exuberant, parciorem se sub frigidioribus coeli plagis exhibet natura organica. Nimirum multo plures, ubi coelum solumque calet, et herbarum species nascuntur.

IV.

Inter utilissimas, quæ nostro primum ævo felicius tractari coeperunt Botanices partes haud dubie numeranda est Phyto geographia. Ex qua addiscimus non tantum quam coeli temperiem solique conditionem varia potissimum desiderant plantarum genera, sed etiam plurima, quæ ad explicanda vitæ vegetabilis phænomena faciunt, rerum momenta. Ita Phytogeographia & vegetabilium Physiologia mutuo coalescunt.

V.

Nec minus ad illustrandam physiologiam botanicam efficiunt, quæ ex Phyto Jatria conquiruntur argumenta: Huic igitur scientiæ, recentiori imprimis ævo, diligentissimam navarunt operam. Qvin etian Phyto tomia in majorem perfectionis gradnm evecta.

VI.

Ex iis igitur, quæ in thesibus proxime antecedentibus enarravimus, Botanicen recentissimis plus quam ante decenniis ad juxtam scientiæ formam et subtilitatem profecisse, jure concludere nobis videmur.

Trifolium pictum.
ſuaveolens.
turgidum.
undulatum.
Melilotus altaicus.
altoneus.
Baumanni.
Boamotti.
dentatus.
falcatus.
Kochianus.
macrorhizus.
mauritanicus.
mesſanenſis.
olympicus.
paluſtris.
Petitpierrianus.
plicatus.
pubeſcens.
pulchellus.
reflexus.
ruguloſus.
ſaxatilis.
ſvaveolens.
triqveter.
veſpertinus.
viſcidus.
Medicago apiculata.
applanata.
axillaris.
bituberculata.
brachycarpa.
brachyloba.
canadenſis.
Medicago caſpica.
cochleata.
denticulata.
diſtans.
echinus.
elegans.
fruticoſa.
glutinoſa.
græca.
granadenſis.
helix.
hispanica.
littoralis.
maculata.
marginata.
maxima.
minima.
murex.
nigra.
nummularia.
obſcura.
ovata.
proſtrata.
pubeſcens.
rigidula.
ſcutellata.
ſtrumaria.
terebellum.
tortuoſa.
tuberculata.
Tragopogon anguſtum.
majus.
mutabile.
Arnopogon aſperum.

Scorzonera calcitrapoides.
crispa.
eriosperma.
graminea
hirsuta.
parviflora.
purpurea.
radiata.
resedoides.
stricta.
taurica.
Sonchus alpinus.
cherleri.
cordatus.
flexuosus.
hispanicus
lacerus.
lapponicus.
Plumieri.
strictus.
tataricus.
Lactuca alta.
elongata.
maculata.
palmata.
pectinata.
perennis.
sagittata.
sonchifolia.
stricta.
Krigia virginica.
Borkhausia hispida.
Prenanthes arborea.
Leontodon corniculatum.
lævigatum.
Taraxacum serotinum.
Apargia caucasica.
hastilis.
lucida.
taraxaci.
Villarsii.
Picris aculeata.
globulifera.
grandiflora.
pauciflora.
Hieracium alpinum.
angustum.
Bauhini.
calcareum.
cornuti.
cydonioides.
cymosum.
fallax.
flexicaule.
florentinum.
flosculosum.
foliosum.
frutescens.
fruticosum.
glaucum.
globosum.
grandiflorum.
Halleri.
humifusum.
humile.
Iacquini.
incanum.
Kalmii.
lachenalis.
lævigatum.

Hieracium lapſanoides.
Lawſonii.
lanatum.
longum.
nigreſcens.
ovatum.
palleſcens.
pictum.
polyphyllum.
proſtratum.
prunelloides.
racemoſum.
rotundatum.
ſaxatile.
ſpecioſum.
Stenbergii.
ſylvaticum.
undulatum.
verbaſcoides.
villoſum.
Crepis agreſtis.
albida.
aſpera.
banatica.
coronopoides.
croatica.
diſcoidea.
globulifera.
grandiflora.
heteroſperma.
hiſpida.
intybacea.
Nemauſenſis.
parviflora.
Crepis rhagadioloides.
rigida.
ſetoſa.
Sprengeliana.
taraxacoides.
Tolpis maxima.
umbellata.
Andryala raguſina.
ſinuata.
Seriola alliata.
Helminthia deputata.
Chondrilla juncea.
Hyoſeris arenaria.
aſpera.
cretica.
hirta.
minima.
pendula.
Hedypnois arachnoides.
perſica.
tubæformis.
Hypochæris arachnoides.
Balbiſii.
dimorpha.
minima.
Lapſana grandiflora.
lyrata.
Cichorium divaricatum.
pumilum.
Scolymus grandiflorus.
Serratula alata.
alpina.
amara.
arguta.

Serratula centauroides.
ciliata.
cyanoides.
heterophylla.
humilis.
integra.
lyrata.
minuta.
multiflora.
pinnatifida.
quinquefolia.
ſalſa.
ſtoechadioides.

Circium arachnoides.
atriplicoides.
canum.
carlinoides.
carthamoides.
echinocephalum.
helenioides.
neglectum.
ochroleucum.
pachyaconthon.
ferrulatum.
ſpinoſum.
uliginoſum.

Carduus albidus.
argentatus.
candicans.
carlinoides.
cynaroides.
elegans.
heterophyllus.
leucographus.

Carduus muricatus.
nitidus.
orientalis.
perſonatus.
radiatus.
rivularis.
ſerrulatus.
ſuccinatus.
uncinatus.
volgenſis.

Cnicus acarna.
albidus.
altus.
arachnoides.
carniolicus.
carthamoides.
ciliatus.
echinocephalus.
hiſpanicus.
hybridus.
laxiflorus.
obvallatus.
ovatus.
pictus.
pungens.
rigidus.
rivularis.
ſerrulatus.
ſtrictus.
tataricus.
uliginoſus.

Cnidium alſaticum.
apioides.
pyrenaicum.

Kochia eriophora.
Onopordon acaulum.
græcum.
tauricum.
Arctium minus.
tomentosum.
Carlina Bieberſteinii.
echinus.
lanata.
Carthamus corenſis.
corymboſus.
creticus.
glaucus.
mitis.
tataricus.
Spilanthus fuſcus.
pallidus.
Cynara horrida.
Atractylis cancellata.
Bidens bipinnata.
bullata.
chryſantha.
ciliata.
diverſa.
fervida.
folioſa.
frondoſa.
grandiflora.
heterophylla.
monoſperma.
multifida.
parviflora.
radiata.
Cacalia glabra.
Cacalia odorata.
porophyllum.
ſagittata.
Erhulia ſtrutium.
Eupatorium atriplicis.
deltoideum.
divergens.
maculoſum.
ſesſile.
ſyriacum.
Ageratum album.
coeruleum.
Houſtoni.
latum.
Mousſinianum.
Chryſocoma anthelmia.
biflora.
dracunculoides
novæboracenſis.
Santolina alpina.
anthemoides.
carpatica.
crithmoides.
erioſperma.
flabelliformis.
pinnata.
tomentoſa.
Balsamita argentea.
virgata.
Chondrilla graminea.
Tanacetum angulatum.
boreale.
fruticoſum.
Gymnoſtylus anthemoides.

Melampodium longum.
Centranthus calcitrapa.
ruber.
Arnoſeris puſilla.
Artemiſia argentea.
biennis.
caucaſica.
coarctata.
corymboſa.
deſertorum.
elegans.
glauca.
grandiflora.
hiſpanica.
indica.
laciniata.
levcanthemoides.
maritima.
maxima.
neglecta.
obliqua.
odora.
parviflora.
rupeſtris.
ſcoparia.
tanacetoides.
taurica.
trifida.
valentina.
viridiflora.
vulgaris.
Gnaphalium anguſtum.
candidum.
capitatum.
cephaloideum.
Gnaphalium coarctatum.
crasſum.
cymoſum.
filiforme.
globoſum.
grandiflorum.
leontopodoides.
leyſeroides.
nitidum.
obtuſum.
odoratum.
penſylvanicum.
pilulare.
pompejanum.
ſupinum.
Xeranthemum inapertum.
Elichryſum argenteum.
bracteatum.
proliferum.
ſeſamoides.
ſpectabile.
ſpecioſum.
ſtæhelina.
variegatum.
veſtitum.
Baccharis odorata.
Conyza ægyptiaca.
axillaris.
balſamifera.
bengalenſis.
chinenſis.
faſtigiata.
geminiflora.
ivæfolia.

Conyza rupeſtris.
paniculata.
ſaxatilis.
thapſoides.
viſcoſa.
Erigeron annuum.
atticum.
caucaſicum.
delphinoides
lævigatum.
linoides.
longum.
purpureum.
ſiculum.
Iacobæa erucoides.
nigreſcens.
Senecio aquaticus.
arabicus.
artemiſoides.
caneſcens.
carduoides.
cernuus.
chryſanthemoides.
coriaceus.
dentatus.
desquamatus.
erucoides.
glauceſcens.
glomeratus.
lacerus.
laciniatus.
lividus.
montanus.
nebrodenſis.
Senecio reclinatus.
rupeſtris.
ſqualidus.
umbroſus.
verbenoides.
Aſter adulterinus.
æſtivus.
alpinus.
altaicus.
bellidioides.
cordatus.
chryſocomoides.
dracunculus.
dumoſus.
glaucus.
glutinoſus.
inciſus.
lævigatus.
latus.
leucanthemus.
monophyllus.
pannonicus.
præcox.
punctatus.
ſcriptus.
ſolidaginoides.
ſpathulatus.
ſpecioſus.
ſpectabilis.
tataricus.
Relhania ſquarroſa.
alpeſtris.
Solidago ambigua.
arenaria.

Solidago argentea.
arguta.
carpatica.
flabelliformis.
grandis.
ſtricta.
Cineraria alpina.
aurea.
bicolor.
cordata.
cruenta.
cuneata.
glauca.
lanata.
petaſites.
piloſa.
ſibirica.
uliginoſa.
Ambroſia trifida.
Inula arabica.
bubonium.
crithmoides.
enſifolia.
glanduloſa.
macrophylla.
repens.
ſquarroſa.
ſvaveolens.
thapſoides.
verbaſcoides.
villoſa.
Helenium quadridentatum.
Galinſoga parviflora.
triloba.
Bellis ſylveſtris.
Tagetes coronopoides.
glandulifera.
mexicana.
montana.
Pectis multifida.
grandiflora.
Zinnia revoluta.
violacea.
Chryſantemum ageratoides.
altum.
arcticum.
atratum.
Brouſonetti.
ceratophyllum.
corymboſum
fruticoſum.
italicum.
minus.
petræum.
radiatum.
ſenecioides.
ſylveſtre.
tricolor.
Pyrethrum argenteum.
anthemoides.
bipennatum.
carneum.
ceratophyllum.
enneaphyllum.
indicum.
monophyllum.
maritimum.
menthoides.

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ

AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM ULTIMAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALBNS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENZNS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

CAROLUS GUSTAVUS PALMGRÉN,

BOTHNIENSIS

IN AUDIT. BOTANICO DIE XVI JUNII MDCCCXXVI.

H. P. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

KONUNGENS TROTJENARE

HÅRADSHÖFDINGEN

HÖGÅDLE HERR

J. H. JUNG

SAMT

HÅRADSHÖFDINGSKAN

HÖGÄDLA FRU

LOVISA HENRICA JUNG

född BROLIN

tacksamt och vördnadsfullt

tillegnadt

af

C. G. PALMGRÉN.

RÅDMANNEN

HÖGÅDLE HERR

MATH. PALMGREN

SAMT

RÅDMANSKAN

HÖGÅDLA FRU

HELENA PALMGREN

Född EKHOLM

Huldaste Föräldrar!

Med vänlig godhet emottagen detta offer, som vördnaden och tacksamheten för Eder nedlägger. Ljuft tillfridsställes då Eder,

lydigaste son

CARL GUSTAF.

THESES

Th. I.

Quum plantæ ſyſtematico disponantur ordine, tam naturalis, quam artificialis methodus deſideratur; illa verius indicat cognationem plantarum, hæc viam tironibus faciliorem reddit.

Th. II.

Inter ſyſtemata artificialia, nullum Linnæano præſtitit et ordine et perſpicuitate. Contendere quoque posſumus, hac re, etiam poſthac, primum habiturum esse locum.

Th. III.

Ordines naturales definientes, characteres putamus esse ſumendos ex generibus, quæ eorum conſtituunt typos, non autem ex omnibus, quæ forſan ad eos pertinere posſint.

Th. IV.

Si poſteriori modo ageremus, characteres tam ampli fierent, ut ordo unusquisque omnes fere optimas perderet notas.

Th. V.

Claſſes minus proſpere definitæ in Linnæi ſyſtemate sexuali, ſine dubio ſunt plantarum diclinarum. In correctione ſyſtematis, quam CELEBERRIMUS PRÆSES fecit, igitur ſunt omissæ.

Pyrethrum millefolium.
petræum.
præaltum.
pulverulentum.
roſeum.
ſericeum.
tenue.
Matricaria parthenioides.
pufilla.
glaſtifolia.
Cotula anthemoides.
aurea.
bicolor.
coronopus.
maderaſpatana.
Anacyclus divaricatus.
Anthemis alta.
auſtralis.
auſtriaca.
biariſtata.
buphthalmoides.
clavata.
fallax.
fusaata.
globosa.
marshalliana.
mixta.
nigrescens.
montana.
ovata.
narbonenſis.
pubescens.
punctata.
rigescens.
Anthemis secunda.
ſphacelata.
ſvaveolens.
tomentoſa.
triloba.
Achillæa alpina.
anthemoides.
asplenioides
compacta.
coronopus.
croatica.
decumbens.
diſtans.
dracunculus.
cupatoria.
falcata.
filicoides.
filipendula.
floſculoſa.
fragilis.
gerberi.
grandiflora.
hirſuta.
leptophylla.
magna.
micranthus.
mongolica.
narcisſiflora.
ochroleuca.
odorata.
paradoxa.
parviflora.
pectinata.
pubeſcens.

9.

Achillæa rosea.
sambucoides.
Schkuhrü.
Schousboeana.
sibirica.
speciosa.
stricta.
stylosa.
tamarindoides.
tanacetoides.
tenuis.
velutina.
Amellus pedunculatus.
Ecclipta aurea.
lata.
linearis.
Sigesbeckia brachiata.
iberica.
parviflora.
Verbisina nodiflora.
serrata.
Buphthalmum spinosum.
cordatum.
scabrum.
Helianthus creticus.
divaricatus.
scaber.
tubæformis.
varius.
Rudbeckia cinerea.
digitata.
exanguis.
minima.
perfoliata.
Virgilia capensis.
Tetragonotheca abyssinica.
Gundelia unioloides.
Centaurea adami.
adprega.
africana.
alba.
amberboi.
atropurpurea.
axella.
calocephala.
cicutoides.
cinerea.
dealbata.
decipiens.
dodrinensis.
Fischeri.
heterophylla.
leucocephala.
macrocephala.
maculata.
mollis.
ochroleuca.
ovina.
parviflora.
pectinata.
pratensis.
pulcra.
reflexa.
rhapontica.
ruthenica.
salicina.
semperflorens.
splendens.

Centaurea ſtoebe.
ſtrobilacea.
ſulphurea.
ſvaveolens.
tricocephala.
trinervia.
virens.
Vachinenſis.
zanoni.
Milleria contrajerva.
Strumpfia maritima.
Stæhelina chamæpeuce.
Coreopſis alata.
diverſa.
glauca.
feruloides.
leucantha.
quinqueradiata
ſambucoides
tinctoria.
trifolia.
Silphium therebinthiaceum.

APPENDIX.

Acæna adſcendens.
Acytheopsis uralensis.
Adonoptera coronopoides.
denticulata.
intermedia.
lilioides.
marſupiflora.
ſtyloſa.
Ærva japonica.
lanata.
Agropyrum daſyanthum.
Aheneſia indica.
Alcina perfoliata.
Al'dazea circinata.
Alhagi camelorum.
Allea chinenſis.
lutea.
Alonſea inciſa.
Amphiberis mutica.
Amſonia lata.
Anciſtocarpon Schrankii.
Anchorepſis mutica.
Androſæmum officinale.
Anthophora villoſa.
Anychia dichotoma.
Arachnopogon heteroſpermum.
Arneslea ſpinoſa.
Aronga madagascarienſis.
Aronia rotunda.
Aſteropterus ſetaceus.
Aijlanthus glanduloſus.
Balbiſia elongata.
Barbaræa orthocera.
Beckmannia erucæformis.
Beninenſis cerifera.
Boebera chryſanthemoides.
Bonnaija brachiata.

Bonplandia geminiflora.
heterophylla.
Boutelona gracilis.
melisfæformis.
Brachypodium unioloides.
Brachyspermum lanceola-
(tum.
Buchanannia lata.
Bulbine annua.
frutefcens.
Caldacia heterophylla.
Calimenia glabra.
Colliface taurica.
Carcichtera vella.
Catalpa fyringoides.
Centrachæna vifcida.
Centranthus anguftus.
Celophacia volgaica.
Centrofpermum chryfanthe-
(moides.
Cephalaria Vaillantii.
Cerathochloa unioloides
Chilochloa michelii.
Ciconium amabile.
porphyrio.
Cnidium Fifcheri.
Monnieri.
pyrenaicum.
Colea lobata.
Colebrokia oppofita.
ternata.
Conobea ovata.
Coriofelinum tataricum.
Cryptoslema hypochondria-
(cum.
Cryptoftomum calenduloi-
(des.
Cyclopia cerinthoides.
Cyftocapnos africana.
Defchanthus virgatus.
Defmochæta flavefcens.
Dianella nemorofa.
Dicliptera refupinata.
Dinebra membranacea.
Diotis maritima.
Diplotaxis patula.
Dondia epipactis.
Doromarinum latum.
monophyllum.
Drepania umbellata.
Eata panicea.
Echenais nutans.
Echinochloa frumentacea.
Echinospermum heterocan-
(thum.
Eremurus caucaficus.
tauricus.
Eritrochilus indicus.
Eurefine indica.
Favera drairaij.
Ferdinandia angufta.
Flaminia trinervia.
Flaveria contrajerva.
Fraklinia fcilloides.
Gærtnera racemofa.
Garuga pinnata.
Gasovia malvacea.
Germonæa urticoides.
Goldbachia tetragonia.

Gomphocarpus ſpecioſus.
Glaucium fulvium.
violaceum.
Gragea lata.
maderaspatana.
Grindelia inuloides.
fibirica.
Griſlea tomentoſa.
Haragana Redowskii.
Harruchia ſpecioſa.
Herkalea auguſta.
Hornemannia bicolor.
ovata.
Humæa elegans.
Hutſchinſia petræa.
procumbens.
Hyperborea marengo.
Jenkinſonia multicaulis.
Ihrcourtia inermis.
Johnia thyrſiflora.
Kongedia rubicunda
Laurospermum aureum.
Laugeria lucida.
Lœdebouria pimpinelloides.
Leiſoria capillata.
Lepechinia ſpicata.
Leſpedeza juncea.
Lesſertia annua.
Leſtibudelia trigyna.
Leucas aſpera.
marticinenſis.
Leuzea altaica.
Limneſis cynoſuroides.
Lomandra longifolia.
Lumnizera acymoides.
Lychnanthus volubilis.
Malchornia africana.
chia.
Melinanthera haſtata.
Mitella ſicaria.
Moliris minuta.
Mollia lata.
Nauenburgia ternata.
Nemeſia chamædryoides.
foetens.
Neslia paniculata.
Nonea nigricans.
roſea.
Notocera canarienſis.
Obione muricata.
Odontites lutea.
Omphalodes linoides.
Oroſtachys malacophyllum.
Oxytropis deflexa.
Gmelini.
myriophylla.
oxyphylla.
piloſa.
ſylvicola.
Paraſela granulata.
lagopus.
taberculata.
Paronychia ſesſilis.
Patrima coronata.
nuda.
scabioſoides.
ſeratuloides.
ſvaveolens.

Pavonia columella.
cuneata.
Pontophyllum Ammanni.
Picridium hiſpanicum.
Piſcidium ligulatum.
Pitcarnia bromelioides.
Pitraria caſpica.
Pittosparum undulatum.
Pleurospermum uralenſe.
Podoſpermum calcitrapoides.
Polycarpa lata.
teneriffæ.
Pometodessis apetala.
lanigera.
Prismatocarpus falcatus.
Puskinia ſcilloides.
Rhapontica altaica.
Richardsonia pilola.
Rodigia commutata.
Rothia cheiranthoides.
Rumia taurica.
Sanvitalia procumbens.
Saugurea multiflora.
Sauffurea pulchella.
Sennebiera didyma.
pinnatifida.
Hedschia linearis.
triacantha.
Heliopſis lævis.
Succovia balearica.
Sutherlandia frutesceus.
Synedrellar nodiflora.
Syrnia Bieberſteiniana.
Tamplæna lasicarpa.
Tenorea baldenſis.
fruticoſa.
Thephraſia ochroleuca.
Tragium columnæ.
peregrinum.
Tragopyrum lanceolatum.
Trichera integra.
Trinia Hoffmanni.
Kitaibelii.
Torilis anthriscus.
nodosa.
Veſtia lycioides.
Wahlenbergia elongata.
pendula.
Zieria Smithii.
Calendala ægyptiaca.
arragonica.
denticulata.
fruticoſa.
Laxmanni.
prolifera.
ſancta.
ſicula.
Polymnia canadenſis.
maculata.
Iva frutescens.
Doronicum pardalianches.
Medelia humilis.
ovata.
Acmella buphthalmoides.
Stevia eupatoria.
hirſuta.
hysſopioides.
Ivæfolia.

Stevia lanceolata.
ovata.
paniculata.
pedata.
pubescens.
purpurea.
ſerrata.
ſpecioſa.
Dorycnium latum.
macrophyllum.
plantagineum.
Arctotis anthemoides.
aſpera.
maculata.
ſuperba.
Arctotis triſtis.
Boebera chrysanthemoides.
Calea martinicensis.
Othonna pectinata.
Echinops horridus.
ſtrictus.
tataricus.
tenuis.
Oſteoſpermum monile.
pinnatifidum.
Madia mollis.
viſcoſa.
Aſpidium ſcabrum.
criſtatum.
Blechnum ſpicant.

(15)

DE

ERYTHRÆIS SVECANIS.

DISSERTATIO BOTANICO MEDICA.

QUAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINI. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALBNS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSTEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

CONSCRIPSIT ET PUBLICÆ CENSURÆ OFFERT

ERICUS GUSTAVUS MELÉN
CALMARIENSIS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE JUNII MDCCCXXVI.

H. A. ET P. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

MONSIEUR F. A. DE BERG

JUGE DE PROVINCE

ET

MADAME

HEDVIG SOPHIE DE BERG

NÉE DE GAHN

Daignez accepter ce temoignage public de ma vive reconnoissance de vos bontés, celui du respect, avec le quel j'ai l'honneur d'être

Votre trés-humble
et très-obeissant serviteur.
E. G. MELÉN.

PRÆCLARISSIMO ATQUE EEXPERENTISSIMO

MEDICINÆ DOCTORI

DOMINO JOH. DAN. AHLBERG

AMICO

AMICUS.

DE

ERYTHRÆIS SVECANIS.

Quantum studio Pharmacologico profuerint plantarum officinalium Monographiæ, unicuique facile innotuit. Nonnulli *) igitur, hoc persvasum habentes, annis quoque proxime præterlapsis suum hujus indolis symbolum dedere. — Neque nobis, specimen academicum edituris, aptior quædam sese ostendit dissertationis materies, quam plantarum genus, medica vi insigne, nec antea satis pertractatum. *Erythræas* ergo, eximia haud minus pulchritudine, quam egregiis viribus claras, pro virium modulo depingere juvat. Botanicam quidem primum nostri generis cognitionem paullo fusius et, ut speramus, naturæ convenientius, quam apud nos antea factum est, tradere conabimur. Quo facto, chemicæ et medicæ Erythræarum virtutes meritum obtinebunt locum.

---

*) *J. Billberg*, de Ipecacuanha. *F. Segerstedt*, de Galipea Cusparia etc.

I. SECTIO PHYTOGRAPHICA.

Erythrææ, herbæ Pentandræ, Monogynæ, naturalis Gentianearum ordinis cives, *Gentianarum* primum inserebantur generi, cujus character: Calyx quinque — (rarius quadri —) partitus. Corolla monopetala, forma varia, tubo brevi capsulam demum emittente. Antheræ intra tubum inclusæ, interdum connatæ, rectæ. Stigmata duo in stylo bifido. Capsula lanceolata, bivalvis, unilocularis. Semina parietibus capsulæ affixa. Stylo vero unico, antheris tortis etc. a Gentianis discendentes inter *Chironias* locum deinde obtinuere Erythrææ. Chironia autem calyce gaudet 5 — partito, subcampanulato; corolla subrotata; pistillo declinato; staminibus tubo corollæ insidentibus, antheris demum spiralibus, et capsula 4 — loculari. Ab his igitur corollæ forma, pistilli directione et capsulæ divisione distinctæ; proprium denique consituere genus, notis sequentibus insigne:

Character Erythrææ Genericus.

Calyx adpressus, subpentagonus, quinque fidus vel partitus. Corolla infundibuliformis, persistens; tubo longo, demum capsulam calyptrante. Stamina fauci inserta; antheris extra tubum exsertis, demum spiraliter tortis. Stigma simplex emarginatum. Capsula cylindrica, linearis, bivalvis, ob margines inflexos subbilocularis. Semina marginibus inflexis adfixa, numerosissima. Plantæ annuæ, glabræ, foliis oppositis, integerrimis, valde affines. Flores æstivales, antheris luteis, corollæ limbo pulcherrime roseo, tubo flavescente, medio tantum die, cœlo sereno, aperti.

Species.

1. ERYTHRÆA CENTAURIUM floribus fasciculatis sessilibus bracteatis, laciniis calycis tubo corollæ duplo brevioribus, foliis caulinis ellipticis.

Erythræa Centaurium *Roem. Syst.* — *Wahlenberg. Fl. Suec.* Gentiana Centaurium. *Sv. Bot. Tab. 219.* (figura minime bona.

Habitat locis humidis juniorum formationum, præsertim Gothiæ orientalis. Scaniæ prope Lund, Malmö, etc., Blekingiæ extra Carlscronam, Calmariensis gubernationis in Urberget Par. N. Wi, Ostrogothiæ prope Skenninge et Oelandiæ denique ad Fårjestaden, ubi florentem ac fructificantem pluries legere et sequentem descriptionem conscribere licuit. Planta minime in Svecia frequens occurrrit, neque auram marinam, ita ac sequentes, adamare videtur.

Descr. Species inter nostrates maxima, semipedalis vel pedalis, et maxime quoque dilatata. Radix parva, perpendicularis, ramosa, extus sordide flavescens, vel caulem solitarium, vel plures, emittens. Caulis plerumque simplex vel interdum superne ramosus, erectus fere strictus, insertione foliorum subquadrangulus; ramis brevibus, erectiusculis, cauli similibus. Folia submembranacea, reticulata, 5-nervia, nervo intermedio validiori, elevatiori, ceteri versus marginem decrescentes; radicalia in rosulam congesta, spathulato-lingulata, obtusa; caulina elliptica, opposita, versus apicem caulis acutiuscula semiamplexicaulia, marginibus et nervo medio in angulos caulis decurrentibus, erectiuscula, post florescentiam non nihil remota; floralia lanceolata, acuta. Flores fasciculati, sessiles, bracteati. Bracteæ lanceolatæ, longitudine calycis. Calyx profunde 5-fidus, tubo corollæ duplo fere brevius, exacte adpressus, laciniis subulatis. Corollæ tubus cylindricus, striatus, limbo duplo longior; limbus 5-partitus, patens, laciniis ellipticis, obtusis. Stamina declinata, haud parum extra tubum exserta; filamentis filiformibus, albidis; antheris evidenter tortis. Pistillum tubo excedens; germine oblongo, cylindrico, longitudine fere tubi; stylo filifor-

mi, germine breviore; stigmate capitato, emarginato. Capsula longitudine tubi calyptrantis. Semina minuta subrotunda, non nihil complanata, tuberculata, fusca.

Obs. Hæc sola species, quæ in Pharmacopœa Svecica locum obtinuit, sequentes tamen, iisdem viribus pollere, pro certo habemus.

2. ERYTHRÆA RAMOSISSIMA cauleiundique ramosissimo, dichotomo, floribus e dichotomia cauls pedicellatis laciniis calycis tubo corollæ vix dimidio brevioribus, foliis oblongo-ovatis.

Erythræa ramosissima Persoon Syn. Swartz Sum. Veg. Scand. Sv. Bot. tab. 579. f. 2.

Erythræa angustifolia β tenuiflora. *Wahlenberg Fl. Svec.*

Chironia pulchella. *Smith Fl. Brit.*

Gentiana Centaurium β *Linn. Fl. Svec.*

Habitat locis subinundatis, graminosis in litore occidentali et orientali a Scania usque ad Bahusiam et Gestriciam, passim.

Descr. Caulis biuncialis, a basi plerumque dichotomus, ramosissimus; ramis patentibus. Folia oblongo-ovata, inferiora sæpe ovata, pro plantæ magnitudine satis firma, patentia. Flores e dichotomia caulis, ideoque omnino dispersi, breviter pedicellati, supremis exceptis ebracteati. Calyx 5-partitus, minus adpressus, prioris speciei duplo fere majus, plus quam dimidiam tubi longitudinem attingens. Corolla vero prioris minor, laciniis elliptico-lanceolatis. Antheræ semitortæ. Cetero cum E. Centaurio convenit.

VAR. β PULCHELLA *Swartz Sum. Veg. Scand.—Sv. Bot. tab. 579. f. 3.*

Erythræa angustifolia β tenuiflora. *Wahlenberg Fl. Svec.*

Hab. cum E. ramosissima at frequentius crescit.

Herba gracillima, vix uncialis, caule uni — vel pauciflo-ro, simplicissimo; foliis ellipticis, obtusis, tenellis.

3. ERYTHRÆA ANGUSTIFOLIA floribus fasciculatis subsessilibus bracteatis, laciniis calycis tubo corollæ parum brevioribus, foliis caulinis lineari-lanceolatis.

Erythræa angustifolia *Wahlenb. Fl. Svec.*

Erythræa litoralis *Fries Nov. Svec. Sv. Bot. tab. 579. f. 1.*

Erythræa uliginosa *Roem. Syst.*

Gentiana Centaurium. *Linn. Fl. Svec. Kalm Bohusl. resa.*

Habitat cum præcedente specie, apud nos ceteris frequentior.

Descr. Radix antecedentium ramosior, caules plerumque plures emittens. Caulis vix plus quam spithamalis, angulis obtusioribus, superne tantum dichotomo ramosis; ramis erecto-patentibus. Folia satis firma, trinervia, radicalia lingulata, caulina lineari-lanceolata, obtusa, erecto-patentia. Flores inferiores e dichotomia caulis, breviter pedicellati, ebracteati, ceteri plurimi fasciculati, subsessiles, bracteati. Calyx tubo parum brevior, 5-partitus, laciniis minus adpressis. Corolla laciniis ellipticis, ut etiam calyx antecedentium major; antheris magis tortis.

Obs. Vera sine dubio Linnæi Gentiana Centaurium. Folia enim in Flora Svecica describuntur lineari lanceolata, caulis dichotomus, et de cetero in maritimis tantum crescere dicitur, quæ omnia G. Centaurii nostræ longe aliena.

VAR. β LITORALIS Chironia litoralis *Engl. Bot.*

Hab. cum priori parcius. Differt caule crassiori, brevioris floribus confertioribus.

II. SECTIO CHEMICA.

Cum, quantum novimus, Chemica Erythræarum compositio nondum accuratiori subjecta sit examini, nominasse tantum heic sufficiat, hanc procul dubio ad Gentianarum proxime accedere, quibuscum tam externæ harum plantarum formæ, quam vires medicæ, prope congruunt. Pauca tantum rei forsan aliquantulum lucis adlatura suggeremus. Aqua, etiam frigida, ex herba Erythrææ contusa extrahit principium amarum. Ex hac solutione ope acetatis plumbici flocci præcipantur, ferri solutionibus color fuscus in olivaceum mutatur. Spiritus vini extrahit pariter, et fortius etiam, principium amarum, tinctura aurea amarissima, nulla dulcedine admixta. *)

III. SECTIO MEDICA.

Medicamenta, quæ principium amarum prævalens habent, amaro gaudent sapore, cujus causa amarorum nomen olim sortita sunt. Sed peculiaris minime est hic sapor, neque ab aliis substantiis alienus. Venena etenim plura, præsertim quæ azotico et acido hydro-cyanico scatent, amara sunt. Est autem ut plurimum carbo hemioxydatus principii extractivi, qui saporem eum producit. **)

De effectu, quem remedia amara generatim ostendunt, multum dissident eruditorum sententiæ. Quidam arbitrantur, hæc localem tantum ac quidem firmantem in ventriculum exserere vim: alii contendunt, amara ista, digestione et assimi-

---

*) *Sprengel*, Instit. Med. T. V. pag. 208.

**) *Spreng*. Instit. Med. T. V. p. 264.

latione in totum corpus diffundi, ideoque firmantia et nutrientia usum suum præbere.

Negari quidem nequit, remedia amara tum per se tum per firmatam digestionem in alia organa et in totum agere corpus; siquidem et sapor amarus in carne, lacte aliisque humoribus pecoris sentitur quod amaras plantas voraverit, et si forte pigmento amaro nuptum est, id etiam transire in humores excretum observatur. Fixum autem sine dubio et localem stimulum præbent remidia amara, quo tum ventriculi vires firmantur, tum organa vicina, secretioni dicata, ad majorem sollicitantur activitatem. Hinc manifesta est stomachica virtus, eaque quæ bilem corrigere potest. Motus musculorum quoque, firmato stomacho, firmatur, cohærentia increscit cum robore, ipseque calor animalis augetur.

Ea autem commoda quantopere noxia esse possint, facile perspicitur. Quod si enim digestionis labes a sordibus potius profecta est quam a debilitate, detrimenta ex amarorum usu nasci, necesse est. Neque insons est eorumdem remediorum continuatus usus in hominibus teneris et irritabilitate insigni gaudentibus, quippe quorum vasa sanguifera, nimis irritata, impetum versus organa nobilia facilius inferunt; unde apoplexia, astma, hydropes etc.

De vi et usu Erythrææ Centaurii.

Herba Florida in officina recipitur. Amaritudine insignis est, admixta tamen acrimonia, quam nec siccatione, nec decoctione penitus amittit. Flores tamen plane insipidi.

Incitat primarum viarum secretiones et motum peristalticum, resorptionem et sanguinis per venam portarum motum

impellens, digestionem assimilationem, et totam inde vegetationem ad certum gradum extollens, eoque leniter roborans. Conducit igitur in digestionis inertia cum acido, aut muco abundante, aut alvi segnitie, in passivis sanguinis ad venam portarum congestionibus, in lienis et hepatis tumoribus, in retenta bilis secretione, in febri intermittente, in cachexiis universalibus, iis præprimis, quæ ex vitiis abdominalibus, antea dictis, suam repetunt originem, ictero, hypochondria, hydrope, chlorosi etc.

Præscribitur herbæ siccatæ pulvis a scrupulo semis ad integrum, pro dosi; magis vero in usu est infusum, ex semiuncia herbæ, cum aqua aut vino paratum.

Præparatum. Extractum aquosum, ex decocto herbæ, ad drachmam unam de die, in mixtura aut pilulis *)

Cum igitur Erythræis nostris, quæ sine dubio eadem fere pollent efficacia, amarum maximi momenti insit, prætereaque in Pharmacopoliis plura domestica venalia prostant remedia amara, quæ tantam, quantam Quassia et Columbo exserunt vim, videtur nobis Celeb. *Jahn* **) jure meritoque contendisse, his tam caris exoticis remediis esse abstinendum ac valedicendum.

---

*) *Hartm.* Pharmacolog. Dyn. Vol. I. p. 388.

**) . . . . dessen wir uns aber, wenn wir philosophische und patriotische Ärzte seyn wollten, statt der theuren und ausländischen Quassia und Columbo bedienen sollten. *Jahn* prakt. Mat. med. Th. II. p. 268.

(16)

De BARDANA

DISSERTATIO PHARMACOLOGICA

QUAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

P. P.

AUCTOR

CAROLUS P. U. NORDSTEDT
MEDIC. LICENT. AD INSTIT. MED. CHIRURG. CAROL. PENS.
Smolandus.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XV JUNII MDCCCXXVI.

H. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

Simplicium medicamentorum, et facultatum, quæ in eis insunt, cognitio ita necessaria est, ut sine ea nemo rite medicari queat.

ORIBASIUS.

Neminem, nisi in Medicina hospitem ac peregrinum, fugere potest, quanta ævo nostro cognita sit medicaminum copia. Et simul cuique, progressibus Artis Machaoniæ attento, numerum remediorum, labente Theoria Incitationis, rursus esse augendum, facile patet. At hic tamen fons non fuit unicus, ex quo tam multa profluxerunt pharmaca. Chemia quoque, tempore inprimis, ex quo in partibus corporum organicorum constituentibus melius accomodatiusque secernendis versare coepit, ad hanc amplificationem insigniter contulit. Usu enim atque experientia recentioris ævi est probatum, principia, hujus artis ope e regno præsertim vegetabili desumta, vel minima dosi remedia esse efficacissima.

In hac vero multitudine medicaminum, quibus Pharmacologia temporibus nostris fuit locupletata, et inter quæ in Praxin medicam varia denuo introducta deprehenduntur, multas tamen ob causas Pharmaca, quæ nobis ipsa præbet Patria, insignem sibi semper vindicabunt locum. Hac re com-

moti, hiſtoriam, vires ac uſum Medicaminis indigeni, quod ad forum medicum a longo retro tempore pertinuisſe reperitur, breviter heic exponere conſtituimus.

Sectio Phytographica.

Nomine pharmaceutico *Bardanæ* ſeu *Lappæ Majoris* 1) deſignatur planta, quæ a temporibus jam inde remotisſimis, ut ſupra dictum eſt, cognita atque in numerum medicaminum fuerit recepta. Fuere etiam, qui THEOPHRASTUM ERESIUM, verum Rei Herbariæ parentem, jam mentionem hujus ſtirpis fecisſe judicaverint 2); at vero DIOSCORIDEM

1) Nomen habet a Græca voce βαρδὺς i. e. *hebes*, quod folia hujus ſtirpis ſint hebetia atque mollia. Et quoniam capitula ſua veſtimentis adhærescant, vocatur etiam *Lappa* a λαμβανω, *capio*; huic tamen denominationi epitheton *Major* plerumque additur, ne cum *Xanthio Strumario L.*, quod in Officinis pharmaceuticis *Lappæ Minoris* nomine olim fuit adſervatum, planta noſtra confunderetur. Noſtrates plantam vulgo dicunt *Karborrar* vel *Borrar*; Norvegi *Klaegg* vel *Burre*; Dani *Stor, Skreppe*; Germani *Klette*; Belgi *Klisſen*; Galli *Bardane* vel *Glouteron*; Angli *Burdock*; Itali *Lappola maggiore*; Hispani *Bardana Pargamacera*.

2) Hac de re conferenda: SPRENGEL, Hiſtoria Rei Herbariæ. Amſt. 1807. Tom I:mus pagg. 75. et 101. RETZII Flora Virgiliana. Lund 1809 pag. 62.

omnium primum commemorasse eam nomine τȣ ἄρκειον 3) a quo *Arctium*, Genericum ejus nomen, haud dubie derivatur, nobis est exploratius. Species inter ad hoc pertinentes Genus antiquitus unica tantum fuit cognita, quæ in scriptis veterum auctorum variis subnominibus, *Bardana* 4) scilicet, *Personata* 5) et *Lappa* 6) occurrit. Dum vero illustris a LINNÉ novam formam dedit Botanicæ, huic speciei nomen imposuit *Arctii Lappæ*; at conjunxit tamen eidem aliam speciem, quæ a NICOLAO MYREPSICO jam olim memorata 7), hodie sub nomine *Arctii Bardanæ* 8) venit. Hanc speciem, solummodo varietatem Prioris esse, existimat illustris ille Vir, Capitulorum namque pubescentiam, Anthodium involventem, a solo loco plantæ apto dependere asserit. Speciebus jam allatis etiam adnumerandum est *Arctium majus*, quod a Celeberrimo SCHKUHR ita fuit nuncupatum.

---

3) DIOSCORIDIS de Medica materia. Libr. VI. I. RUELLIO interprete. Lugdun. 1543. Lib. IV. Cap. 92.

4) Apud DODONÆUS.

5) Apud MATTIOLI, CAMERARIUS et I. BAUHIN.

6) Apud C. BAUHIN. hanc generis denominationem plures postea cooptaverunt Botanici, quos inter nominasse sufficiat. TOURNEFORT, JUSSIEU, GÆRTNER, DE CANDOLLE A. Wallroth.

7) SPRENGELS Geschichte der Botanik. Altenb. und Leipz. 1817. I:r Theil pag. 194.

8) Nomen hocce imposuit plantæ celeberr. WILDENOW.

Omnes vero ſpecies enumeratas viribus ſuis nullo modo inter ſe discrepare, ideoque uſui eidem medico inſervire poſſe, nobis eſt veriſimile. De hac igitur Arctiorum triga uberius nunc agere noſtrum ſit.

Quod ad Claſſem pertinet Arctium in Syſtemate Sexuali ad *Syngeneſiam* refertur, et ob floſculos omnes hermaphroditos, ad *Polygamiæ Æqualis* Ordinem. In Syſtemate autem Naturali, quod expoſuit illustris à LINNÉ, Arctium *Capitatis Compoſitarum* adnumeratur; retulerunt vero Genus Celeberr. JUSSIEU et RICHARD, ille ſcilicet ad *Cynarocephalas*, hic ad *Carduaceas Synantherarum.*

CHARACTER GENERIS NATURALIS.

Anthodium (Calyx communis. L.) demum decidens, globoſum, imbricatum: *Squamis* linearibus, in spinas cartilagineas, apice inflexo hamatas, deſinentibus.

Corolla communis uniformis: Corollulis hermaphroditis, æqualibus.

Corollula ſupera, monopetala, tubuloſa: *Tubo* tenui, longisſimo: *Limbo* ovato, quinquefido: *Laciniis* linearibus, æqualibus.

Stamina quinque: *Filamentis* capillaribus, brevisſimis: *Anthe-*

ris in tubum cylindraceum, longitudine corollulæ, quinquedentatum connatis.

Pistillum unicum: *Germine* oblongo, apice villoso: *Stylo* filiformi, staminibus longiore: *Stigmate* bifido, reflexo.

Receptaculum paleaceum, planum: *Paleis* setaceis longitudine Anthodii.

Semina nuda, solitaria, infera, oblonga, sursum latiora, rhombeo-compressa.

Pappus dimidio semine brevior, persistens: radiis numerosis, paleaceis, denticulatis, rigidis, duplici vel triplci serie vertici seminis adnatis.

Testa seminis coriacea, dura, crassa.

Embryo semini conformis albicans.

CHARACTER GENERIS ESSENTIALIS.

Anthodium globosum, imbricatum: squamis linearibus, in spinas inflexo-hamatas desinentibus.

Receptaculum setoso-paleaceum.

Pappus setosus, brevis, inæqualis.

DESCRIPTIONES SPECIERUM.

Arctium Lappa: floribus subcorymbosis, aggregatis; squamis calycinis glabriusculis, flosculos æquantibus.

A. Lappa LINNÉ Spec. Plant. Tom. II. pag. 1143 — EJUSD. flor. Svec. Ed. II. pag. 277 — WILLDENOW Spec. Plant. Tom. III. pag. 1631. — WAHLENBERG flor. Upsal. pag. 264. — EJUSD. flor. Svec. Tom. II. pag. 498. — LILJEBLAD Svensk flora Edit. III. pag. 450. — HARTMAN Skandin. Flora, pag. 304.

A. Lappa β minus PERSOON Synopf. Plant. P. II. pag. 383.

A. minus SCHKUHR Botan. Handbuch, Th. III. p.

Lappa minor DE CANDOLLE flor. Franc. pag. 3010. — WALLROTH Schedul. Critic. Tom. I. Pag. 450.

Habitat fere in omnibus Europæ regionibus præfertim ad vias ac femitas haud infrequens. Habitat præterea et in Infulis Japonicis, ubi ftirpem legit Celeberrimus PRÆSES nofter 9), et in Infula Madeira fecundum Celeberrimum BROWN 10). In Americam Septentrionalem antea introducta, etiam ibidem fua fponte provenit hadie 11).

Radix biennis, fubfufiformis, crasfa, fæpe pedalis, fibrillis filiformibus inftructa. Epidermis umbrina vel fusco-nigri

---

9) THUNBERG Flora Japonica, Lips. 1784 p. 304.

10) von BUCH Phyficalifche Befchreibung des Canarifchen Infeln, Berl. 1825. pag. 194.

11) NUTTALL Genera and Catalogue of North. American plants, Philadelph. 1818 Voll. II. pag. 128.

cans. Parenchyma album: medulla orbiculata, spongiosa, in annosioribus tamen deficiente. *Caulis* erectus, teriusculus, striato-sulcatus, subpubescens, ramosus, divergens. Rami alterni, axillares. *Folia* alterna, petiolata, cordata, denticulata, supra obscuro viridia, subtus cano-pubescentia, radicalia Pedalia vel ultra. *Flores* subcorymbosi, aggregati, in pedunculum subfoliatum dispositi. *Anthodium* glabriusculum: Squamis calycinis infimis minoribus, exterioribus rectis, interiores concolores æquantibus. *Flosculi* rubicundi.

Datur *Varietas* flosculis albis.

Arctium majus: floribus paniculato-racemosis, solitariis; squamis calycinis glaberrimis, limbum flosculorum superantibus.

A. majus Schkuhr Botan. Handbuch, Th. III. tab. 227. — Schlechtendal flor. Berolin. P. I. pag. 417. — Fries Novit. flora Svec. P. VII. pag. 119.

Lappa major De Candolle Flor. Franc. p. 3011.

Lappa officinalis Wallroth Schedul. Critic. Tom. I. pag. 449.

Habitat passim in nemoribus sylvisque; ad pagos vero campestres Scaniæ frequentior.

Habitus plantæ ut in Arctio Lappa; ceterum vero ab hac specie longe diversum: Caule altiori, sæpe quadripedali, erectiori, *Foliis* subtus glabriusculis, etiam magis cordatis; Floribus duplo fere majoribus, paniculato-racemo-

ſis, ſolitariis, in pedunculum (ſæpius) aphyllum dispoſitis; *Anthodio* glaberrimo; *Squamis Calycinis* elongatis infimis in discum carnosum coalitis, exterioribus ſquarroſis, æqualibus, interiores limbumque floſculorum ſuperantibus.

ARCTIUM BARDANA: floribus ſub faſtigiatis; ſquamis calycinis arachnoideo lanatis limbo floſculorum brevioribus.

A. Lappa β LINNE Spec. plant. Tom II. p. 1143 — EJUSD. Flor. Svec. Ed. II. pag. 278. WAHLENBERG Flor. Svec. Tom. II. p. 499. — *Svenſk Botanik* tab. 63. — Flora Dan. tab. 642. WOODVILL Med. Bot. tab. 15.

A. Bardana WILLDENOW Spec. Plant. Tom. III. pag. 1632. — WAHLENBERG Flor. Upſal. pag. 265. — LILJEBLAD Svensk Flora, Ed. III. p. 450. — HARTMAN Skandin. Flora p. 304.

Arctium tomentoſum SCHKUHR Botan. Handbuch, Th. III. p. — PERSOON Synopſ. Plant. P. II. p. 383.

Lappa tomentoſa De Candolle Flor. Franc. p. 301. — WALLROTH Schedul. Critic. Tom. I. p. 450.

Habitat præcipue in hortis ruderatisque frequens.

Præcedentibus etiam affine convenit enim habitu, at differt: *Caule* humiliore, ſæpe bipedali; *Foliis* plerumque integerrimis; Floribus in umbellam dispoſitis; Anthodio arachnoi-

deo lanato; *Squamis* calycinis disco flosculorum brevioribus, magis herbaceis, infimis basi distinctis, exterioribus rectis, interiores apice coloratas superantibus. Flosculis etiam magis serotinis, saturatius violaceis.

SECTIO PHARMACEUTICA

Exploratum omnino videtur, species supra memoratas in Pharmacopoliis communi nomine *Bardanæ* designari. Interea non nisi radix ibi adservatur, seminibus et foliis jam dudum exclusis, quod illa ex omni probabilitate eandem in organismum ac radix exserunt vim, hæc vero recentia solum usui sunt.

Radices, quæ effodi debent vel verno tempore antequam caulis progerminaverit, vel autumnali, ubi folia marcescunt, qua occasione cavatæ, spongiosæ et vermiculosæ omni cura sejungantur necesse est, in nostris Officinis in taleolas longitudinales colore sordido scissæ exstant. Ita præparatæ omni fere odore carentes sapore tamen subdulci, austero et amaricanti gaudent. Quo illi, qui spectatur, usui inserviat radix requiritur etiam ut dura sit et fragilis masticataque in ore emolliatur. Vis efficax *Bardanæ* cortici imprimis radicis tribuitur sed Analysis ejus chemica, quatenus nobis innotuit,

adhuc desideratur; illam enim, quam instituit GEOFFROY 1) longe aliter ac nunc instituuntur Analyses factam esse merito putamus. Memorare tamen juvat succum hujus radicis chartam cæruleam subrubro colore inficere, unde eum acidum quoddam liberum continere liquet.

SECTIO THERAPEUTICA

Non radici solum sed et foliis, cauli atque floribus prædicatur vis resolvens et attenuans, diaphoretica et diuretica; efficacia etiam sedans illis tribuitur, quippe quæ dolores submovere valeant.

Partes diversæ diverso modo præparantur et adhibentur. *Radix*: Succus recens expressus, Extractum vel Decoctum. *Folia* et *Caulis:* Jam succus expressus; jam cum lacte vel cum urina cocta, furfuribus conspersa, ad formam cataplasmatis. *Semina* cum Amygdalis forma emulsionis; cum Saccharo in pulvere et cum Vino albo ad infusum.

Semina sed imprimis radix Bardanæ in morbis, quos infra enumerare mens est, magno cum emolumento adhibita sunt.

1:o In FEBRIBUS: In iis scilicet, quæ ex debilitate proficiscuntur qualis FEBRIS INTERMITTENS QUARTANA, TYPHUS et VARIOLÆ PUTRIDÆ.

---

1) GEOFFROY Tractatus de Mat. Medica Paris 1741. Tom III. p. 155. et seqq.

2:o In Phlegmasiis: praesertim Pleuritide, ubi cessaverit status inflammatorius, quo impediatur ne morbus ad suppurationem et Phthisin transeat. 2) Laudatur etiam contra Phthisin pulmonalem manifestam 3).

3:o In Arthritide et Rheumatismo 4) tam acuto quam chronico et in omnibus stadiis maxime valet ad restituendas systematis cutanei functiones, quoniam urinam et sudorem sine ulla vi stimulanti promovet, illo tantum discrimine quod in morbo acuto sumitur decoctum frigidum et tenuius, cui etiam tunc addere licet Nitras Kal. Depur., in chronico vero concentratum et calidius adhiberi debet.

4:o Contra Blennorrhoeam vesicalem l. Hæmorrhoides mucosas vesicæ seminibus utpote diuretico violentissimo majorem quam radici vim tribuerunt.

5:o In Morbis Scrophulosis: Si infantes a 2:do ad 4:tum annum cum languore et pigritia contabescunt et doloribus alvi jam obstructione jam diarrhoea laborant, brevi, si habitum manifestant scrophulosum, Celeberrimus Jahn 5)

---

2) Cæsalpinus radicem esse utilem contra sputam cruentam atque expectorationem purulentam asserit.

3) Richter A. G. Specielle Therapie 4:ter Theil p. 703.

4) Sprengel C. Institutiones medicæ Tom. V. p. 202. Richter 10:ter Theil p. 344.

5) Jahn F. Prakt. Mat. Med. 1:r Band 4.ter Aufl. p. 442.

decoctum radicis longe efficacisſimum esſe invenit; ſed ſi morbus ſcrophuloſus manifeſte ſe aperuit alia adduntur efficaciora remedia v. gr. Vinum Antimonii, Murias Baryticum, Stipites Dulcamaræ 6).

6:o In Scorbuto: Herba recens et radix magna cum utilitate ſine ulla præparatione adhibitæ ſunt. Succo expreſſo haud inepte hic utimur.

7:o In Syphilitide: Priusquam veram Syphilitidem a morbis ſic dictis venereis rite ſecernere intellexerunt, radix Bardanæ jam laudata, jam nullius momenti exiſtimata fuit. Jam vero morbis hisce disſimilibus justo discrimine ſejunctis perfacili admodum negotio radicis sæpius memoratæ in morbis Syphiliticis efficacia perſpici poteſt. In morbis vere Syphiliticis Hydrargyroſin adjuvat et commodo adminiculo eſt ut in cutem Hydrargyrus dirigatur, iis vero, qui Syphilitidis tantum ſpeciem præ se ferunt, radicem Bardanæ cum Diaeta parca ſufficere arbitror.

8:o Contra Exanthemata chronica 7), qualia Tineam capitis 8), Psoram, Herpetem etc. Infuſum, Decoctum vel Extractum radicis ſolum ſufficit, præſertim cum his morbis ſeſe adjunxere ulcera phagedænica et ſerpentia, aut illis ſcro-

6) Sprengel l. c.
7) Richter A. G. Specielle Therapie Tom. VI. pagg. 96, 105.
8) Richter l. c. pag. 331.

phulosi et morbi venerei se complicuere. Succus expressus cum Oleo ad unguentum, externe adplicatum, 9) fuit adhibitus.

9:o Cachexiæ calculosæ: Cum Podagra tum Urolithiasis quin etiam Nephritis. Semina præcipue, forma emulsionis, in hisce morbis usum præbent diureticum et expulsionem calculorum 10) promovent.

Hujus herbae non nisi folia recentia ad usum externum adhibentur, ulcera mundandi et in combusturas imponendi gratia, tum lacte ad formam cataplasmatis cocta, ad demulcendos dolores Arthriticos tam fixos quam vagos, quorum tumores etiam dissipant. Sanguinem etiam extravasatum sub cutem seu ecchymosin dissolvit et discutit. Folia recentia optime ad inflammationes spurias et indurationes adplicantur.

---

9) Percy: Memoire sur l'usage chir. des feuilles et du suc de la grande Bardane Paris. 1788.

10) Demachy von den Steinauflösenden kräften der Klettenwurzel.

(17)

De ARBUTO UVA URSI

DISSERTATIO BOTANICO-MEDICA

QUAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB.
HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND.
HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET.
CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR.
BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS.
HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS.
OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN.
LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET
PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG.
WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN.
MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP.
MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET
INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

PUBLICÆ CENSURÆ OFFERT

AUCTOR
CHR. SÖDERBERG
Wermel.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XXIX NOV. MDCCCXXVI.

H. A. & P. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

VIRO AMPLISSIMO ATQUE EXPERIENTISSIMO

ERICO HÖGBERG

ARTIS MACHAONIÆ CULTORI GRANDÆVO

ET INDEFESSO

dedicatum

voluit, debuit

AUCTOR.

ÅT

DE

HULDASTE FÖRÅLDRAR

SÅSOM ETT RINGA PROF

AF

SONLIG KÄRLEK OCH TACKSAMHET.

DE ARBUTO UVA URSI.

Quamquam plurima memorabilia de hac planta priori ſeculo conſcripta circiter ſexaginta abhinc annos a Cel. *Joh. Andr. Murray* a) egregie collecta ſunt, tamen notitia illorum temporum, præſertim chemica cum enucleatiori noſtri ævi doctrina minus congruit. Et quum poſtea plurium recentiorum Medicorum cum Uva urſi in multis morbis felici experientiæ, curatæ Hydropis caſum mihi addere contigerit, non potui non, quin animum ad accuratiorem rei impetrandam notitiam accenderem, et ubique ſparſa lumina colligerem. Quibus in unum collectis, lucis, quantum potero, afferam, et primum Phytographicum deinde Chemicum nec non Medicum plantæ Characterem explicare, conabor.

Sectio I. PHYTOGRAPHIA.

Jam inde ab antiquis temporibus cognita hæcce fuit planta, crediturque *Diocorides* illam ſub ἰδαίας ῥίζης deſcripſiſſe. Apud *Galenum* b) autem vocatur ἀρκὺς ϛαφυλὴ; planta enim, quam Hæmoptoicis commendat ſecundum illum "in Ponto creſcit, humilis et fruticoſa eſt, folio memæcyli c) fructum ferens rubrum et rotundum, guſtu auſterum." Poſtea apud plurimos Botanicos variis nominibus occurrit, donec nomen *Arbutus Uva urſi* Linnei tempore vulgo obtinuit. Satis igitur cognita eſt illius deſcriptio et ſynonymia botanica; quare brevem ſolummodo Characterem indicare opus eſt. In *Decandria* et *Di-*

a) Comment. de Arb. Uva urſi Gott. 1765. item Appar. Medicam. Vol. II.

b) de Compoſ. pharm. ſec. loc. L. 7. c. 4. p. 548.

c) *Memæcylum* ſignificat Matthiolus in Comment. in Dioſc. Lib. I.

gynia ſyſtematis ſexualis locum occupat; ſecundum vero naturale inter *Bicornes* Linn., ſeu *Ericas* Jusſ. interponitur.

Character genericus. d)

Calyx quinquepartitus, minimus, Corolla ouata, ore conſtricto, revoluto, baſi pellucida. Antheræ bicornes. Bacca ſupera, calva, quinque locularis, ſeminibus ſolitariis osſeis.

Species.

Apud nos ſolum unica occurrit, cujus nunc, prætergresſis exoticis, deſignatio ſequitur.

ARBUTUS UVA URSI: caulibus procumbentibus, foliis cuneiformibus, ſubtus reticulatis, integerrimis perennibus.

Arbutus Uva urſi apud plurimos auctores. Fig. *Lin. Fl. Lapp.* t. 6. f. 3. junior planta. *Girardi de Uva urſi nov. anim.* t. 2. *Sandiſ, Theſ. Disſ.* t. 8. *Fl. Dan.* t. 33. *Schmidt arb.* t. 138. *Su. Bot.* t. 85.

Suecis: *Mjölon*, *Mjölonris* ob baccas ſiccas, farinaceas.

Habitat in collibus campisque apricis, ſaxoſis vel arenoſis, ſylvaticis, ſterilisſimis totius Europæ, præſertim ſeptentrionalis copioſe. Per totam Sueciam frequenter usque ad Lapponiam occurrit; in America etiam boreali ex. gr. Canada et ad fretum Hudſonis.

Deſcriptio: cum folia ſola in Officinis verſantur, horum forſan ſufficiat attuliſſe notas.

Folia plurima, perennantia, ramea, ſimplicia, fere pollicaria, alternantia, adſcendentia, margine plerumque cauli aduerſa, breviter petiolata, obovato-cuneiformia, coriacea, utrinque glabra. Pagina ſuperior venis impresſis notata, læte virens;

---

d) ſecundum Cel. *Wahlenberg* in Flora Suecica P. 1. Upſ. 1824.

inferior fuſco-reticulata, pallidior. Margo integerrimus, ſubrevolutus, in junioribus evidenter ciliatus. Apex aliquantulum reflexus, in junioribus acutior, in adultioribus obtuſior.

Tempus colligendi optimum ante floreſcentiam, quæ in noſtris regionibus in menſem Majum et Junium incidit. Folia ſolum viridia & integra colligenda atque leni calore ſiccanda ſunt.

Propter intimam ſuam cum *Vaccinio Vitis idæa* affinitatem, facile cum eodem commutari poteſt, idque eo magis, dum eodem gaudet domicilio. Neque parvi habetur eos diſcernere, *Vitis idæa* multo minores posſidente vires medicas.

Folia hujus latiora, obouata, ſubtus punctis crebris notata, ſunt. Caules non procumbunt, ſed oblique asſurgunt, inferne inſuper paucioribus, tum ramis, tum foliis inſtructi. Sed ut melius appareat harum plantarum diſcrepatio, comparando conſcribam characteres.

Uva urſi.	*Vitis idæa.*
Fol. verſus baſin anguſtiora, ſubtus lævia.	*Fol.* ad baſin latiora, ſubtus punctata.
Caul. procumbens.	*Caul.* oblique aſcendens.
Coroll. ouata, infera, 10 continens ſtamina.	*Cor.* ſupera, campanulata, ſtaminibus 8.
Bacca ſicca, farinacea, inſipida, quinque locularis, ſeminibus quinque majoribus.	*Bacca* ſuccoſa, grate acidula, quadrilocularis, polyſperma, ſeminibus minutis.

Sectio II. Pharmacognosia.

Sapor foliorum adſtringens, poſtea haud ingrate amarus, denique dulceſcens, ſalivam advocans. Odore carent, niſi pulverata, dum dulcedinem iſtam, quam ſuccus Glycyrrhizæ vel recens fœnum gramineum exſpirat, quodammodo æmulantur. Color pulveris foliis integris pallidior.

Stipites et præſertim Cortex adſtringentiori, ſed minus amaro gaudent ſapore, et ob multam ſuam fibram inefficaciores, meritoque ex officinis excluſi, ſunt.

Analyſin chemicam, quantum ego cognovi, nemo poſt *Murray* inſtituit, cujus tempore eandem plantam etiam chemice ſcrutabantur *Gerhardus*, *Quer*, *Modelius* et *Girardus*. Argumentum tamen eorum, noſtrorum temporum doctrinæ minus aptum, pauca præter Tannini præſentiam docet, quo ferrum atro colore præcipitatur.

Cel. *Murray* e) tamen, qui ſubſtantiam accuratius inquirebat, etiam reſinam viridem, parum amaram, gummi fuſcum, intenſe amarum, criſtalla cubica, forſan acidi gallici, et ſal incombuſtibile, invenit. Quod propria mea experimenta, cum foliis recentibus inſtituta, confirmarunt, comparationis cauſa afferre, mihi in animo eſt.

Succus turbidus per aquam e foliis contuſis extractus, atque ebullitus, fæculas depoſuit virides, quæ ſeparatim ſiccabantur.

Succus dein defæcatus limpidus, colore dilute luteo-brunneo, ſapore adſtringenti amaro, cum ſolutione gelatinæ animalis mixtus copioſisſimum albo colore præcipitavit Tanninum. Quo vero excolato, in reſtante ſolutione Murias ferricum colore aterrimo, nullo tamen præcipitato, multum indicavit Acidum gallicum quod in his foliis, majore quantitate, quam in aliis plerisque plantis, occurrere videtur. Eſtque ideo Uva urſi vegetabile, quod inter noſtratia proprietatibus gallarum turcicarum proxime accedit, ne quidem domeſticis gallis exceptis.

Solutio tannini nullum præcipitavit Extractivum amarum; contra vera ſpiritus vini nubeculas gummoſas depoſuit, quæ ſeorſim evaporatæ et ſiccatæ gummi, haud exile, dilute brunneum ſapore amarisſimo, dedere. Luculenter igitur apparet, Amarum

---

e) Comment. de Arb. U. urſ.

Uvæ urſi principium non extractiva ſed gummoſa indole gaudere: præcipitatur nempe alcohole, non tannino, et tranſparens eſt, et optimo ſane jure amarum gummoſum apelletur,

Ex fœculis iſtis viridibus ſpiritus vini tum frigidus, tum calidus, ceram extrahebat viridem, pulcherrimo ſaturato colore ſpiritum tingentem, inſipidam atque inodoram, maſticandi mollem. In carbonem accenſum poſita intumuit, fere incenſi ceræ flavæ odorem ſpargens. Reſiduæ etiam foliorum partes eandem, ſpirituoſa extractione et cum aqua præcipitatione adeptam ceram, reliquerunt.

Quum ad quantitatem partium conſtituentium explorandam nunquam animum attendebam, niſi conjiciendo, eam determinare impossibile eſt, videtur tamen

Tanninum efficere partes	circiter		65.
Acidum gallarum	—	—	10.
Amarum gummoſum.	—	—	15.
Cera et Fæculæ	—	—	10.

quod tamen pro certo non habeatur.

Efficaciam Uvæ urſi medicam a principio ſcytodephico plurimi derivavere, neque negare decet, quin valde efficax principium ſit: credimus tamen, vim ejus inſigniorem, ſeu ſpecificam illam in organis urini-feris, præcipue acido gallico deberi.

Noſcit enim unusquisque, quam ſingularem acida vegetabilia in organis urinariis prodant vim; intima ſcilicet ſua cohærentia decompoſitioni fortius reſiſtunt, ita ut integra per ſanguinem ad renes et veſicam provehant, ubi tunc efficaciam ſuam evolvunt. Eadem etiam cum acido gallico probabiliter eſt ratio, ideoque etiam clara Uvæ urſi foliorum in his corporis partibus tonica et adſtringens vis. Cum vero experientia docuit, noſtram plantam plurimis aliis quantitate acidi gallarum præſtare, om-

nibus facile apparet, quantum in morbis organorum uropoëticorum reliquis adſtringentiis anteferri debeat. Principio ſuo amaro ſtomachica, principio ſtyptico univerſum corpus, atque acido gallico vias urinarias præſertim, roborans, fit.

Nulla *Arbuti Uvæ urſi* præparata in Pharmacopoliis noſtris occurrunt, propinatur nempe optime et frequentisſime *Pulvis*, in doſi a granis decem usque ad drachmam ſemis vel integram aliquoties de die. Sed quoniam apud multos Nauſeam ciet, corrigentiis quibusdam aromaticis conjungi haud iniquum eſt, vel etiam datur *Infuſum* vel *Decoctum*, quæ ambo, præſertim hoc, efficaces partes bene extrahunt, atque nuperrime dicto incommodo carent.

Infuſum paratur a drachmis duabus foliorum cum libra una aquæ ferventis. Ad *Decoctum* ſumuntur etiam drachmæ duæ foliorum atque una aquæ libra, quæ coquuntur ad remanentiam libræ dimidiæ. Doſis utrorumque horum præparatorum ſolita, eſt uncia dimidia aliquoties per diem.

Infuſum ſpirituoſum ſeu *Tinctura* inutilis, partes enim efficaces foliorum ſpiritu non bene ſolvuntur.

Sectio III. Therapia.

Multiplex usque ad noſtrum tempus Uvæ urſi uſus fuit. Nempe a *Galeno* jamjam contra *Hæmoptyſin* commendata, poſtea a Medicis Monspesſulanis contra *Calculum* propinabatur, unde laudem nimiam lithontripticam obtinuit. Ita laudatur pulvis a Cel *Sauvages* f) atque præſertim a Cel. *de Haen*, g) qui, multis ſuis in calculo felicibus inſtitutis experimentis, maximam illis celebritatem tribuit.

---

f) Noſol. Method. T. II.
g) Rat. Medendi T. II.

Lithontripticam vero ejus vim nullam esse, jamjam eodem tempore ostendit Cel. *Murray*, h) atque post illum plurimi illustres Medici idem affirmaverunt, quod tamen non permittit, omnem ei abnegare efficaciam, quod etiam multi præsertim Angli fecere.

Si enim planta calculos solvere non valet, tamen inter nostri ævi medicos constat judicium, eam in genere adstringendo corpus roborare, amaritie ventriculum adjuvare, et sine dubio multa facere ad talem corporis constitutionem efficiendam, sub qua sana et ad concrementa calculosa condenda minus proclivis urina generetur.

Inter omnia vero adstringentia, sine dubio nullum majori, quam folia Uvæ ursi, vi ad Diuresin augendam pollent, diuretica autem mitiora, ne scilicet partes irritatione calculorum affectæ nimis irritentur toto die, non quidem ad calculos solvendos, sed ad illos auferendos et lotio expellendos, adhibentur. Merito igitur in morbo calculoso laudem tribuunt hisce foliis auctores, abigunt enim irritamentum, immodicam compescunt sensibilitatem, sabulum præsens expellunt, formationem novi prohibent, dum scilicet meliorem urinam producant, statum vero morbosum renis vel vesicæ, profluvium ejus mucosum, quod secundum *W. Austin* i) formationem efficiet calculorum, atque exulcerationem, corpus roborando corrigunt.

Sed non solum in hisce Systematis uropoëtici, sed etiam multis Systematis genitalis morbis folia valent, vel quo in genere tonica et adstringentia utilitatem afferant; quamobrem morbos, in quibus usurpati et usurpandi sunt, nunc enummerare restat.

Calculus tum *renalis* tum *vesicalis*. In hujuscemodi casibus inprimis celebrata sunt idque jam a veteris annis. Ut

---

h) Loco supra citato.

i) Huf. Journ. T. XXX. III. p. 76. vel etiam in ipsius auctoris *Treat. on the orig. and. comp. parts of the stone in urin. Bladd.* Lond. 1791. etiam *Abhandl. fur Prakt. Aerz.* T. XVI.

laudatores ejus, de *Haen*, *Murray* et inter recentiores *M. von Willich* k) citare sufficiat. Illi pulverem merum dederunt, hic acido carbonico junctum. Symptomata molesta semper mitigabantur, mucique excretio augebatur, sed cessante ejus usu, semper solatium quoque cessavit.

Cel. etiam Præses mihi communicavit, quod in India orientali commorans, Uvam ursi ex Europa requisivit, atque pluries ejus in calculis pereximiam virtutem observandi occasionem invenit.

In *Nephritide* felici cum successu plures illam adhibuere. Sic in Annalibus illis *Läkaren och Naturforskaren* 12:*te Band.* legitur, quod ex sedecim ægrotantibus duodecim sanati sunt.

In *Diabete mellito* decoctum adhibuit Cel. *Mynster* l) secundum sequentem formulam: *R. Folior. Uvæ ursi.*
Rad. Liquir. aa Unc. semis.
Rad. Senegæ drachm. duas.
coque cum
Aquæ libra *ad reman.* Unc. octo.
colat, adde
Spirit. salis dulcis dr. duas.

Dysuriam tribus tantum dosibus pulveris curavit *Vogel*. Bonum eventum præterea experti sunt de *Haen*, *Werlhoff* & *Murray*.

In *Enuresi* plurima alia remedia antecellit. Pulvere foliorum et aluminis morbum curavit *Günther*. m)

Item in *Paralysi vesicæ* multam accepit laudem, etiam a Suecanis medicis.

Catharrhus vesicæ cessavit infuso foliorum cum camphora. *Michaëlis*. n)

---

k) Huf. Journ. T. XXI. II. p. 118. vel etiam Balding. magaz. fur ærzte T. X. II. p. 117.
l) Acta noua Societ Med. Hafn. Vol. 1.
m) Huf. Journ. T. LXI. VI. p. 27.
n) — — T. XXXIV. II. p. 29.

Mictus cruentus et *Hæmorrhoides vesicæ* pluries Uvæ ursi succubuere. *De Haen, Hufeland.*

Pollutiones vi sua eximia roborante forma pulveris suffrinxit. o) In *Blennorrhoea vesicæ* et *vaginæ* optimam curatoriam vim possidere, conveniunt plures. Decoctum ad uncias quasdam de die dedit *Himly*, p) qui etiam in *Blennorrhoea pulmonum* feliciter propinavit.

Phthisin vesicæ pulvere feliciter sanavit *Bourne*, qui postea etiam in *Phthisi pulmonali* usus est. q) Inter sedecim ægrotantes phthisicos, quos tractavit, tres morte amisit, novem omnino restituti sunt, ceterique convalescere inceperunt. Animaduertendum autem est, quod non sincero foliorum pulvere utebatur, sed secundum hanc *Feriarii* formulam, Cinchona et opio commixto.

R. *Folior. Uvæ ursi pulv. gr. decem.*
Cort. Cinch. pulv. paulo maj. dos.
Opii pulv. gr. semis
m. D:r ter de die.

Nemo quidem negabit, quin Cinchona Opiumque multa huc effecerint, sed etiam Uvam ursi plurimum adjuvasse, verisimile est.

Cel. *Mynster* r) præterea testatur, se plurima Phthiseos Uva ursi curatæ exempla vidisse, attamen præsertim, quæ refert, tria, quibus nulla fere spes sanationis affuit. Senega, camphoratis corticeque peruviano incassum adhibitis, tandem primum casum decocto juxta hanc formulam parato, curavit.

B

o) uf Journ. T. XV. II. p. 73.
p) — — T. XXX. III. p. 24.
q) Cas. of pulmon. consumpt. treated. vith. Uv. ursi Lond 1806. vide Bradleys Journal. Vol. XIV. p. 461.
r) Nova Acta Reg. Societ. Med. Hafn. Vol. 1.

R. *Folior. Uvæ urſi* drachmam.
Rad. Liquir. conc. drach. duas.
coque cum
Aquæ — — libra.
ad colat. unciar. octo *adde.*
Syrupi Altheæ unc. ſemis.
M. *D:r*

Hujus decocti unciam dimidiam pro doſi propinavit et uſum per longum tempus protraxit.

Alter caſus denique partibus æqualibus *Foliorum Uvæ urſi* et *Gummi arabici*, cum juſculo ſecalino omni mane, ſanatus eſt.

Tertium exemplum forſan notabilius. Aegrotans ſummo gradu imbecillus, tusſi purulenta, febre continua ad veſperam exacerbata, viribus ita proſtratis, ut per menſes lectum tenere coactus ſit, hydrope anaſarca notabili, decubitu horizontali ob dyſpnœam intolerabili, fluctuatione aliquali abdominis, tamen uſu *foliorum Uvæ urſi* cum *pulv. rad. Liquir.* optime convaluit.

In *Hydrope.* Quantum ad notitiam meam pervenit, nunquam antea in hoc morbo, ſi excipias præcedentem caſum, qui cum hydrope complicatus fuit, adhibita eſt Uva urſi, quamquam jam Gerhardus s) proponit ejus uſum in Cachexiis et Hydrope; quamobrem forſan haud indignum erit afferre, quod propria mea in hac re experientia me docuerit.

Nauta circiter ſexaginta annos natus, multa maris gravamina perpeſſus, gravisſimo denique Hydrope corripiebatur, ita ut me adveniente non ſolum mortem minitante Hydrothorace, ſed etiam completa Anaſarca, præſertim pedum, nec non Aſcitide, afflictus esſet. Vires proſtratæ, reſpiratio difficilis, co-

---

ſ) Die Bårentr. chem. medicin. betr.

lor labiorum cœruleus cum pluribus aliis ſymptomatibus cachecticis, affuere. Ingens œdema extremitatum, ad quod acceſſerunt urgentes et continui vomitus, quibus omnes tum cibi tum potus æque ac aquæ copia rejiciebantur. Cum vero inquiſiſem, poſt inunctionem ætherolei Therebinthinæ in pedibus Hydrothoracem pervenisſe, ſolitis remediis hunce facile ſuperari mihi videbatur; quod etiam factum eſt, quamquam crebri vomitus medicamentorum uſum valde impediebant, quorumque ob cauſam roborantem medicinam et diætam præſcribere necesſarium fuit.

Cinchonam autem non pertulit, quare infuſum foliorum Menyanthis trifol. ſummitat. Abſinthii atque baccarum Juniperi parvis ſed frequentibns doſibus adhibitum eſt. His remediis organa digeſtionis corroborabantur, ut medicamenta retinere et cibos asſumere posſet, atque valde emendaretur.

Nihilominus tamen anaſarca pergebat, Scillaque, Digitali, Mercurio dulci, Acetate Ammonico, Cremore Tartari, Aqua Sambuci, fomentis ſiccis et faſciis fruſtra uſus tandem infortuita affligebatur Iſchuria, cujus cauſam calculo ineſſe ſuſpicabam. Hac emollientiis remediis ſublata, meque perſuaſo, Hydropem a laxitate renum dependere, poſtea folia Uvæ urſi cum Rad. Iridis florentinæ et Cinnamomo dedi, ſecundum ſequentem formulam.

R. *Folior. Uvæ urſi* drachmam
Rad. Irid. florent. ſcrupulum.
Cort. Cinnamomi.
vel etiam ſi potius placet,
Rad. Zingib. ſcrup-ſemis.
m. f, p. D:r in tribus doſ. per diem.

Et qui effectus inde ſecutus eſt? Immo primo et ſecundo die nullus, cum vero quarto revenirem, quod mirum, omnis aqua reſorpta, et per copioſam urinam ejecta erat, ita ut cutis

extremitatum inferiorum, post secessum lymphæ relaxata, in rugas sese contraxisset, specie fere pedum gallinaceorum. Eodem modo manuum atque abdominis oedema evanuit, ut senex plane convalesceret, et plurium annorum tempore corpus suum tam gracile non vidisset. — Neque, usu Arbuti per longius tempus continuato, postea rediit Hydrops, quod alias timendum fuit.

Quum Hydrops non minus sanatu difficilis, quam huc ninis frequens morbus sit, hocce remedium mihi videtur maximam merere attentionem, non solum propter vim suam et diureticam et roborantem, sed etiam quam maxime ut remedium domesticum, quod undique parari potest, et forsan sæpe curæ sufficiat; præsertim si conjungatur *Infuso juniperi amaro Ph. Nosoc. Milit. Holm.*, t) quo solo infuso hac æstate Anasarcam curaremihi contigit.

In *Plica polonica* ad externum usum commendat *Frank.* Decoctum nempe vel Infusum ad plicas lavandas datur.

Præterea multam Uva ursi offert utilitatem œconomicam, quæ tamen nostra non refert, ideoque ex hacce opella excluditur.

---

t) paratur ita R. *Baccar. iunip. contus.* Unciam.
infunde in.
Decocti amari ferv. Libra.
colat. adde.
Spirit. frumenti unc. quatuor.
Dr *vasculatim.*

Ipsius autem decocti amari præparatio talis est, qualis
R. *Menyanth. folior.* unc. octo.
Absinthii summit. unc. quatuor.
Aquæ cong. quatuor.
Coque ad remanent. congior. trium.

(18)

ANVISNING
TILL
DE SVENSKA PHARMACEUTISKA VÄXTERNAS
IGENKÅNNANDE.

Första Delen

Med Medicinska Facultetens tillstånd,
under
Medicinæ och Botanices Professorn, Commendören af K. Wasa Orden och Ledamoten af de flesta ut- och inländska lärda Sällskaper,
Doctor
C. P. THUNBERGS
inseende,

För Medicinska Gradens Erhållande

af

PEHR FREDRIK WAHLBERG
Phil. Mag., Oecon. Pract. Docens,
Östgöthe,

Till allmän granskning framställd
i Botaniska Lärosalen
d. 13 Dec. 1826.
p. v. t.

Upsala,
hos Palmblad & C., 1826.

Mr Carl Holmblad

Huru vigtigt det är för en lycklig utgång af Läkarens curer att de växter, som till medicinskt bruk användas, ej förvexlas med andra, hvilkas egenskaper äro motsatta eller åtminstone olikartade, inses lätteligen. Till förekommande af en sådan förvexling hafva åtskilliga arbeten *) äfven hos oss blifvit utgifna, hvilka likväl endast beskrifva de pharmaceutiska växtdelarnes utseende och egenskaper, samt deras skilnad från andra, dem de likna. Härigenom kan visserligen de på Apotheken befintliga varornas rigtighet utrönas, men insamlaren måste dock stundom se sig nödsakad, att förkasta de förråder, på hvilkas anskaffande han användt tid och möda. Säkrast är, att vid sjelfva insamlandet göra sig förvissad om äktheten af de örter man åstundar, och detta kan svårligen ske genom biträde af de arbeten, hvilka vi för det närvarande äga. Om man t. ex. känner utseendet och beskaffenheten af en viss rot, men ej af det örtstånd den upbär, blir insamlandet deraf, om icke aldeles omöjligt, åtminstone mycket

*) T. ex. "Samlade underråttelser till urskiljande af gode och pålitlige från gamle och oduglige medicamenter af C. M. Blom, Sthm. 1802.", "Anvisning att insamla, torka och förvara de i Sverige och Norrige vildt växande och odlade medicinske växter och växtdelar af. I. C. W. Wendt, öfverf. af A. F. Kniberg. Christianstad, 1816.".

försvårad. Det är genom Botaniken man erhåller den allmänna kännedom, som här är behöflig. Men då örters insamlande för Apotheken säkerligen ej sällan verkställes af personer, hvilka sakna en erforderlig insikt i denna vetenskap, händer visserligen att de, om de än hafva en botanisk handbok att tillgå, likväl icke veta från hvilka örter de skola skilja dem de söka. En allmännare characteristik af svenska pharmaceutiska örternas hela utseende, framställd i en så populär stil, som deras noggranna bestämmande tillåter, anse vi således ej böra sakna alt intresse, så mycket mindre, som Sverige erbjuder ett icke obetydligt antal i medicinen verksamma örter, hvilka aldrig från främmande land behöfde införskrifvas. Detta oaktadt finnes, oss veterligen, ej något arbete af sådan syftning, och det är denna brist vi enligt förmåga vilje söka afhjelpa.

Då vi väl vete att en afhandling ej vinner i värde genom vidlyftighet, vilje vi endast anföra de växter, som lättare med andra kunna förvexlas, ej dem, som äfven den i Botaniken aldeles okunnige utan svårighet urskiljer. Äfvenså uptage vi blott dem, som i vår Pharmacopoe's sista uplaga vunnit inträde.

I utförandet af vårt arbete följe vi den plan att, sedan vid hvarje art utom det botaniska örtnamnet, äfven det pharmaceutiska i händel-

e det är olika, de allmännaste Svenska provin-
ialnamnen, och för att åskådligast framställa
rten, dess figur i Svensk Botanik, blifvit up-
ifne, vi lemne en, som vi hoppas, tillräcklig
rtbeskrifning. Härefter anföre vi blomnings-
den, växtens geographiska utbredning, local och
ordmån, då denna är mera characteristisk. Sedan
mnämnas de förändringar örten är underka-
ad, och slutligen dess skilnad från de arter,
ed hvilka den kan förblandas. En utförligare
eskrifning af de i medicinen begagnade växt-
elarne, isynnerhet dessas lukt, smak etc, haf-
e vi här ansett aldeles öfverflödig, då deruti
dan förut finnas goda hjelpredor. Kännetec-
en, hemtade af smärre och för det ovana ögat
indre märkbara delar, hafve vi, så ofta ske
innat, sökt undvika, äfvensom vi för fram-
illandet af vårt ämne ansett modersmålet va-
mest passande.

Efter denna lilla tekning af vårt arbetes
an öfvergå vi till sjelfva afhandlingen, hvil-
n vi hoppas åtminstone i någon grad måtte
otsvara vår upriktiga önskan, att befordra ett
tare och säkrare insamlande af de Svenska
armaceutiska örterna.

DIANDRIA
MONOGYNIA

VERONICA OFFICINALIS *Lin.*

Ehrenpris, Jordkrypa. Svensk Bot. fig. 159.

Växten mångårig, qvarterslång, hårig. Stjelken krypande med upstigande topp. Bladen omvändt äggrunda, motsittande, sågade. Blommorna oskaftade, sittande i små ax, hvilkas skaft utgå ur bladvinklarne. Blomkronan ljust violett, sällan hvit, 4-flikig, med understa fliken smalare än de öfriga. Frön i ett 2-rummigt fröhus.

Blommar i medlet af sommaren.

Träffas allmän i torra skogar och skogsängar från Sveriges sydligaste trakter ända till Lappmarken.

Skiljes lätt från alla sina samarter genom de ur bladvinklarne utgående blomaxen med oskaftade blommor.

TRIANDRIA
DIGYNIA

TRITICUM REPENS *L.*

Gramen Pharmacop. Suec.—Qvickhvete. Qvickrot, Qveke, Hvitrot, Ilrot, Röte, Åxing. Sv. Bot. f. 38.

Roten mångårig, lång, krypande, af en

hönspennas tjocklek, ledfull med fina småröt-
ter utgående ur lederna, glatt, hvitaktig. Strået
två till tre fot högt, vid roten något kulliggan-
de, för öfrigt uprätt. Axet omkring fingers-
ångt, sammansatt af tätt sittande, platta, äggrun-
da småax, hvilka med ena sidan äro vända
mot axfästet. Blomfodret, som gräsens i all-
mänhet, 2-skaligt med merendels 5-nerviga,
spetsiga skal. Blomkroneskalen spetsiga eller
slutande sig i borst, hvilka dock aldrig uphin-
na småaxens längd.

Blommar större delen af sommaren.

Allmän i hela riket på nästan alla jord-
måner och localer, utom der det är mycket
fuktigt.

Varierar i bördigare jordmån med blågrön
färg. På torra, buskbevuxna ställen med axfä-
tet och de nedra bladslidorna håriga. På hafs-
strand med inrullade, spetsiga blad, eller med
grubbiga blomkroneskal.

Liknar närmast *Trit. rigidum* och *junce-
um* (Sv. Bot. f. 269), men skiljes från dessa ge-
nom spetsigare blomkroneskal och 5, ej 7-eller
9-nerviga blomfoderskal. Från *Trit. caninum*
afviker den genom sin krypande rot och inga
eller korta blomkroneborst. *T. caninum* har nem-
ligen tufvig rot och borsten längre än småaxen.
Kan äfven förvexlas med *Lolium arterna* i syn-
nerhet *perenne* (Sv. Bot. f. 71), men denne har
enskaligt blomfoder och småax, som med kanten
vändas mot axfästet.

PENTANDRIA
MONOGYNIA
Verbascum Thapsus *L.*

Kungsljus, Ljusbrand, Trollkåringsslånda.
Sv. Bot. f. 79.

Växten från en till två och en half aln hög, öfverdragen med ett tätt, grågult ludd. Roten enkel, tvåårig. Stjelken ganska rak och styf, enkel, med ett långt, tätt blomax i toppen. Bladen aflånga, naggade, nedlöpande på stjelken. Blommorna oskaftade, välluktande. Blomkronan ljusgul, 5-flikig, tämmeligen stor. Ståndarne fästade på blomkronan, tvenne glatta, de andra tre med på midten hvithåriga strängar. Frön i ett tvårummigt fröhus.

Blommar i medlet af sommaren.

Växer på högländta ställen, helst på grusbackar, allmän från Skåne till Upland, sedan sparsammare.

Är i kalkhaltig jordmån, t. ex. på Öland, underkastad mycken förändring genom blommornas tilltagande storlek, och tätare sammansittande knapt nedlöpande blad (*V. Thapsiforme* och *condensatum Schrad*).

Kan bland Svenska vildtväxande örter endast förvexlas med *Verb. nigrum* (Sv. Bot. f. 590), och isynnerhet med dess på kalkgrund förekommande varieteter (*V. bracteatum* och *collinum Schrad*), i hvilka den genom sina egna förändringar nä-

tan tyckes öfvergå. *V. nigrum* skiljer sig genom mångårig, grenig rot; grenig, spensligare tjelk; aflångt-hjertlika, finhåriga, gröna, skaftade blad; skaftade, i toppen af grenarne sittande blommor, och mindre blomkronor med alla tåndarsträngarne på midten purpurhåriga.

ERYTHRÆA CENTAURIUM *Persoon, Wahlenb. Fl. Sv.*

Centaurium minus Ph. Sv.—Arun, Tusengyllenkrut. Sv. Bot. f. 219.

Växten ej öfver en half aln hög, aldeles glatt. Roten liten, fin, ettårig, vanligen upskjutande flera uprätta, enkla eller endast i toppen greniga stjelkar. Rotbladen stjernlikt utbredda, spadlika eller tungformiga; stjelkbaden motsittande, ovala, halft stjelkomfattande. Bladparen långt åtskilda. Blommorna i täta, jemnhöga blomtofsar i toppen af stjelken, oskaftade, försedda med blomkärm. Blomfodret djupt 5-flikigt, dubbelt kortare än blomkronans pip. Blomkronan skönt rosenröd, trattlik, 5-flikig, med lång pip, som efter blomningen omsluter fröhuset. Fröhuset cylindriskt, 2 skaligt, nästan 2-rummigt.

Blommar i medlet af sommaren.

Träffas sparsamt på fuktiga ställen af yngre formationerna, såsom i Skåne, Bleking, Öland, Calmarelän och Östergöthland. Tyckes mindre än de öfriga arterne följa hafskusterna.

Liknar nära *E. angustifolia Wahlenb. Fl. Sv.—E. littoralis Sv. Bot. t. 579 f. 1*), hvilken träffas

tämmeligen allmän på Sveriges så väl östra som vestra kust, från Skåne till Gestrikland och Bohuslän. Denna skiljer sig dock genom lägre växt, jemnbredt-lancettlika blad, grenigare stjelkar, blomfoder af blomkronepipens längd och större blomkronor. *E. ramosissima Perf.* (Sv. Bot. t. 579 f. 2.) afviker genom 1 till 2 tum höga, klynnedelta stjelkar, med spridda, ur stjelkens tudelningar utgående, skaftade blommor, utan blomskärm.

DIGYNIA.

Alla de växter vi under denna ordning anföra tillhöra naturliga ordningen *Umbellatæ*, hvilken isynnerhet utmärkes genom i blomflock sittande blommor, 5-bladiga vanligen irreguliera blomkronor och två nakna sammansittande frön. Bland de örter, som utgöra ämnet för närvarande afhandling, äro dessa otvifvelaktigt de lättaste att förvexla, och ett misstag är här af så mycket större betydenhet, som de till sina egenskaper äro hvarandra ganska olika. I anledning häraf vilje vi, innan vi öfvergå till de särskilda arternas beskrifvande, förutskicka några allmänna anmärkningar.

Alla våra officinela Umbellater hafva sammansatta blomflockar, sammansatta blad och, med undantag af den gulblommiga *Angelica Archangelica* och *Pastinaca*, samt den stundom rödblommiga *Carum*, hvita blommor. *Conium*, *Chærophyllum* och *Carum* blomma i början af sommaren, alla de öfriga i midten. Endast *Phellandrium* och

Cicuta växa på fuktiga ställen. Giftiga äro de båda nyssnämnda, äfvensom *Conium*, och af de icke officinela *Oenanthe*, *Aethusa*, och kanhända de i vatten växande *Sia*.

Bland de olika indelningsgrunderna för Umbellaterne är säkert den, som hemtas af svepenas förhållande, om icke i vetenskapligt hänseende riktigast, dock för den mindre erfarne lättfattligast. I enlighet härmed märke vi: 1) *Umbellater med svepe både vid den allmänna och de enskilda blomflockarne.* Officinela häribland äro: *Daucus*, *Conium* och *Angelica*, af hvilka den förstnämnda, såsom tillräckligt känd, ej vidare kommer att syselsätta oss. 2) *Umbellater med svepe endast vid de enskilda blomflockarne.* Officinela: *Phellandrium*, *Cicuta*, *Chærophyllum* och *Imperatoria*. 3) *Umbellater utan tydliga svepen*, hvaraf officinela: *Carum*, *Pimpinella* och *Pastinaca*. Den sistnämnda utesluta vi af samma anledning, som vi förbigå *Daucus*.

Conium maculatum *L.* *)

Sv. Bot. f. 226.

Växten omkring två alnar hög, glatt, af obehaglig lukt. Roten tvåårig, tapplik eller grenig. Stjelken rak, finstrimmig, öfverströdd med rödbruna fläckar. Grenarne korta, utgående från öfra delen af stjelken. Bladen tredubbelt par-

*) Kallas *Odört*, men detta namn användes oftare på *Cicuta*.

bladiga, med äggrunda, parflikiga småblad. Småbladens flikar ej mycket spetsiga, nära helbräddade. De allmänna blomflockarne i toppen af grenarne, bestående af omkring 13 enskilda, Svepebladen äggrundt-lancettlika, de allmänna vanligen 5, de enskilda merendels 3, tillbakaböjda, sittande på ena sidan af blomflocken och kortare än densamma. Blomkronan hvit. Fröen gråbruna, nästan klotrunda, hvartdera med 5 uphöjda, vågiga ränder.

Träffas ej sällsynt på feta åkrar, ruiner och dylika ställen ända till Upland, isynnerhet i kustprovincerna och i trakten af Mälaren.

Skiljes från *Athamantha Libanotis* genom dennas ganska tätt sammansittande blommor, djupt fårade stjelk och styfhåriga frön m. m. Med *Sium latifolium* (Sv. Bot. f. 178) och *S. angustifolium* (Sv. Bot. f. 620) bör den ej kunna förblandas, då dessa hafva enkelt parbladiga blad, och växa i vatten. *Selinum arterna* (*S. palustre* Sv. Bot. f. 380) äro äfven tydligt skilde genom sitt växtställe vid vatten, sina lancettlika bladflikar, många smalt lancettlika svepeblad, nästan platta frön etc. Från alla andra Umbellater, hvilka den liknar, afviker den genom sina allmänna svepen, som hos dem saknas. Med *Cicuta* äger den föga likhet utom i den Svenska benämningen Ödört. Mest öfverensstämmer den med *Aethusa Cynapium* *)

*) Då hvarken *Æthusa*, eller *Apium Petroselinum* (Per-

(Vild-persilja Sv. Bot. f. 64), som äfven stundom har fläckig stjelk; men denna igenkännes utom af svepenas nyss nämnda förhållande äfven af sin mindre växt, ganska spetsiga bladflikar, sina af vanligen 5 enskilda sammansatta allmänna blomflockar, och smalt lancettlika svepeblad, som äro längre än blomflockarne. Olikheten mellan *Conium* och *Chærophyllum sylvestre* synes bäst genom jemförelsen af bådas beskrifningar.

Angelica Archangelica *L.*

Engelört, Helgeandsört, Bröstört, Qvanne, Påsk. Sv. Bot. f. 633.

Den tjockaste och mest utbredda af alla Svenska Umbellater. Hela växten, utom blomskaften, glatt. Roten tvåårig, tjock, grenig, utvändigt ljusbrun, inuti hvit. Stjelken en till en och en half aln hög, mer än tumstjock, pipig, strimmig, uprätt och grenig. Bladen ganska stora, dubbelt parbladiga, de öfra slutande

---

siljan) och *Chærophyllum sativum* (Körfveln) för hvilka den ofta misstages, egentligen tillhöra vårt ämne, men deras åtskiljande är af mycken vigt, vilje vi här i korthet meddela deras skilnader. *Aethusa* har vid de enskilda blomflockarne vanligen 3 smaltlancettlika, åt en sida sittande, tillbakaböjda svepeblad, hvilka öfverträffa sjelfva blomflockarne i längd. *Apium* åter har många och korta svepeblad, och *Chærophyllum* 5, sittande i ring och kortare än blomflockarne.

sig i säckformiga slidor, hvaruti blommorna före utsprickningen innehållas. Småbladen något hjertlika, flikiga, sågade; uddebladet 3 flikigt. De allmänna blomflockarne klotformiga, sammansatta af ett talrikt antal enskilda. De enskilda halfklotformiga, ganska tätblommiga. Allmänna svepet fåbladigt, affallande; de enskilda 5-6-bladiga, sittande åt en sida; båda bestående af borstlika blad. Blomkronan gröngul. Fröen halmgula, nästan klotrunda, något sammantryckta, omklädda af en korklik bark, hvart och ett med 3 hvassa, uphöjda ränder.

Växer på fuktiga, ej för mycket för solen utsatta, ställen vid fötterne och dalarne af fjellen, från Dalarne ända till Nordcap, ofta tämmeligen ymnig.

En variation häraf, hvilken troligen utmärker sig genom samma medicinska egenskaper, som den egentliga Archangelican, är *A. littoralis Wahlenb. Fl. Carpath.* (fröet Sv. Bot. f. 633). Denna igenkännes af en starkare strimmig stjelk, smalare bladslidor och sammantryckta frön, emedan ränderna äro mindre uphöjda och trubbigare. Träffas på grusiga stränder och öar, så väl vid Sveriges östra och vestra kust, som vid Wettern.

A. Archangelica liknar närmast *A. sylvestris* (Sv. Bot. f. 303), hvilken skiljes genom högre, smalare växt; tydligt fårade, uptill fint gråludna, stjelkar; äggformiga, endast sågade småblad, odeladt

uddeblad; hvita blommor och sammantryckta frön med tre vinglika, hinaktiga ränder. Växer vanligen i fuktiga skogsängar, ej sällan äfven i hafstrakter, der den till sin växt närmar sig *A. littoralis*, från hvilken den dock altid utmärker sig genom hela uddeblad, blommornas färg och fröens beskaffenhet.

Från alla öfriga Svenska Umbellater, med undantag af dem, hvilkas utmärkande characterer vi nedanföre upgifva, afviker *Angelica Archangelica* genom sina stora breda småblad.

Laserpitium latifolium. Stjelken ofta öfver två alnar hög, mycket smalare, likasom hela örten ganska glatt; uddebladet odeladt; enskilda blomflockarne glest sittande, på långa skaft; blomkronan hvit; fröen med 4 vågiga, vinglikt uphöjda ränder.

Heracleum Sphondylium (Sv. Bot. f. 363). Växten hårig, stjelkbladen enkelt parbladiga, fröen platta utan uphöjda ränder.

Imperatoria Ostruthium se dess beskrifning.

Aegopodium Podagraria (Sv. Bot. f. 147.) Växten vida spensligare, hvarken allmänt eller enskilda svepen, hvita blomkronor.

PHELLANDRIUM AQUATICUM *L.*
Ståkra. Sv. Bot. f. 155.

Hela örten glatt. Roten tjock, tapplik, svampig, ringlad, med fibrer kransformigt utgå-

ende ur ringarne. Stjelken nära tumstjock, vanligen icke öfver ett fot hög, uprätt, pipig, strimmig, nedtill med täta leder. Grenarne långa, utspärrade och böjda; äfvenså bladskaften. Bladen nästan 3-dubbelt parbladiga. Småbladen äggformiga, parflikiga. De allmänna blomflockarne utgående på sidan af stjelken, kortskaftade, bestående af många ganska tätblommiga enskilda. Inget allmänt svepe. De enskilda sammansatta af många nästan borstlika, utstående blad. Blomkronan hvit. Fröen nästan äggrunda, släta, med blomfodret och pistillerna qvarsittande på öfra ändan, sjelfva affallande utan att åtskiljas.

Växer allmänt i södra och mellersta landskapens bäckar, åar och stillastående, kärraktiga vatten.

Är genom stjelkens tjocklek och grenarnes samt bladskaftens utgång och böjningar i smått en afbild af Ekträdet. Härigenom utmärker den sig från alla Svenska Umbellater, utom i afseende på bladskaftens böjningar, från *Selinum Oreoselinum*, hvilken likväl endast träffas på sandiga kullar i Skåne, samt på Öland, och för öfrigt har högre, nästan enkel stjelk, tillbakaböjda svepen och tillplattade frön. *Selinum palustre*, som till växtställe och bladform är närslägtad, skiljer sig genom enklare, rak stjelk med blomflockar i toppen, platta frön m. m. Så väl *Selinum*, som *Conium* och *Sium* hafva för öfrigt både allmänna och enskilda svepen.

Skilnaderna från *Cicuta*, *Aethusa*, *Chærophyllum*, *Carum* och *Pimpinella* synas lättast af essas beskrifningar.

Oenanthe fistulosa (Sv. Bot. f. 619), med vilken den i det hela är närmast beslägtad, r genom sina klotformigt sammansittande blommor och vid hastigt påseende nästan nakna jelkar, alt för utmärkt, för att dermed någon örblandning skulle kunna äga rum.

Cicuta virosa *L.*

Språngört, *Odört*, *Bunarot*. Sv. Bot. f. 134.

Hela örten glatt, två till tre fot hög. Roen mångårig, tjock, om våren knölig, sedan pplik, med kranslikt utgående rottrådar, inuafdelad i flera transversela öfver hvarandra ggande rum. Stjelken uprätt med utstående enar, finstrimmig, pipig. De nedra bladen bbelt parbladiga, de öfra dubbelt trebladiga. nåbladen lancettlika, sågade, spetsiga, de tre tersta sammanflytande. Blomskaften utgående i sidan af stjelken midt emot bladen. De lmänna blomflockarne utan svepe, nästan klotrmiga, glesa likväl bestående af många enilda, hvilka äfven äro klotformiga, men tätommiga, långskaftade och försedda med mångadiga, nästan borstlika svepen. Blomkronan vit. Fröen ganska små, gråbruna, båda tillsamman bredare än de äro långa, hvartdera nemlin nära klotrundt, med 5 uphöjda rander.

Växer i kärr och småsjöar med gytjig botten, isynnerhet i skogstrakter, ej sällsynt ända till Lappmarken.

Kan lättast förblandas med *Sium latifolium*, som förekommer på samma localer, men denne utmärker sig genom närvaro af både allmänt och enskilda svepen, enkelt parbladiga blad och fårad stjelk etc.

Från *Selinum* skiljes den äfven genom dennes allmänna svepe etc.

Från *Conium*, *Angelica*, *Phellandrium*, *Chærophyllum* och *Imperatoria*. Se desseas beskrifningar.

Från *Ægopodium Podagraria* genom dess förekommande på torra ställen, brist på äfven enskilda svepen etc.

Chærophyllum sylvestre *L.*

Hundkax, Hundloka, Hundkummin, Spökter.
Sv. Bot. f. 124.

Roten mångårig, tapplik eller grenig. Stjelken omkring tre fot hög, uprätt, nästan från roten grenig, fårad, nedtill hårig, med upsvällda leder, något pipip. Bladen tredubbelt parbladiga, med äggrunda, spetsigt inskurna, parflikiga småblad. Blomflockarne i toppen af grenarne, de allmänna utan svepe, bestående af många enskilda, som ej äro mycket tätblommiga, nästan jemnhögt sittande och försedda med

fem aflångt-lancettlika, nedböjda, i kanten hå-
riga och ringformigt utgående svepeblad. Blom-
kronan hvit. Fröen aflångt-syllika, glatta och
läta, glänsande, svartaktiga.

Ganska allmän i ängar etc. genom hela
Sverige.

Skiljes från *Conium*, *Phellandrium*, *Æthusa*
ch *Carum* genom de kännemärken, som vid
lessa anföras.

Från *Selinum arterne* genom växtstället;
risten af allmänt svepe och fröens form.

Från den stundom förvildade *Scandix odora-*
a (Sv. Bot. f. 374) genom dennas egna sötaktiga
mak, mjukhåriga blad och stora frön, med 5
phöjda ränder.

IMPERATORIA OSTRUTHIUM *L.*
Måsterört. Sv. Bot. f. 368.

Växten glatt. Roten mångårig, horizontel,
nölig, ringlad, utvändigt brun, inuti hvit. Stjel-
en knapt alnshög, uprätt, nästan enkel, strim-
ig. Bladen stora, trebladiga, med skaft som
uta sig i säckformiga slidor. Småbladen tre-
elta, med äggrunda, djupt, ojemnt och hvasst så-
de flikar. Allmänna blomflockarne i toppen

af stjelken, sammansatta af många ej mycket tätblommiga, jemnhöga, enskilda blomflockar. Saknar allmänt svepe, de enskilda bestående af få borstlika blad. Blomkronan rent hvit. Fröen halmgula, nästan cirkelrunda, platta, på midten något uphöjda med trenne ränder, kring kanterna hinaktiga, vid båda ändarne litet urnupna.

Är en af våra sällsyntare växter. Endast funnen i fjelldalar vid Transtrand i Dalarne, i ängar vid Femsjö i Småland, samt i Halland.

Skiljes genom sina stora småblad från alla Svenska hvitblommiga Umbellater, som förekomma på torrare ställen, utom från *Laserpitium latifolium*, *Angelica arterna* och *Ægopodium Podagraria*. De förstnämnde hafva allmänna svepen, och *Laserpitium* dessutom dubbelt parbladiga blad med odelade småblad och frön med vinglika ränder. *Ægopodium* saknar både allmänt och enskilda svepen, har dubbelt trebladiga rotblad och små elliptiska frön.

Carum Carvi *L.*

Carvum Ph. Sv.—Kummin. Sv. Bot. f. 115.

Växten glatt. Roten tvåårig, tapplik, hvit. Stjelken omkring alnshög, uprätt, strimmig, kan

tig med utstående grenar. Bladen dubbelt parbladiga, slutande sig i slidor, som omfatta grenarne. Småbladen delade i nästan trådlika flikar. Rotbladens flikar något bredare. De allmänna blomflockarne i toppen, sammansatta af ett färre antal enskilda, hvilka äro jemnhöga och ej mycket tätblommiga. Saknar altid enskilda svepen och vanligen äfven allmänt; då detta finnes, består det af ett eller två borstlika blad. Blomkronan hvit eller ljust rosenröd. Fröen jusbruna, aflånga, trinda; hvartdera lancettlikt, krökt, med fem uphöjda ränder.

Allmän på högländta ängar ända till Lappmarken, likväl mindre ymnig i de trakter, som tillhöra yngre bildningar.

Skiljes från alla de växter, den liknar, utom *Pimpinella arterna*, genom bristen af svepen.

Från *Pimpinellerna* genom dessas enkelt parbladiga blad.

Pimpinella Saxifraga *L.*

Bockrot, Allbotsrot. Sv. Bot. f. 160.

Växten spenslig, vanligen glatt. Roten applik, hvitaktig. Stjelken två till tre qvarter hög, uprätt, föga bladig och grenig. Rotbladen enkelt parbladiga med rundadt-äggformiga, djupt och

ojemnt sågade småblad; stjelkbladen parflikiga med jemnbreda, helbräddade flikar och med slidor, som omfatta grenarne; de öfversta nästan enkla, ofullständiga. Allmänna blomflockarne före blomningen lutande, i toppen af stjelken, bestående af många enskilda, hvilka sitta jemnhögt; ej äro mycket tätblommiga och likasom de allmänna sakna svepe. Blomkronan hvit. Fröen små, äggrundt-klotformiga, gråbruna; hvartdera med 5 strimmor.

Allmän på högländta ängar och betesmarker ända till fjelltrakterna.

Varierar på ställen af yngre bildning med hårig stjelk och utvändigt svartaktig rot, som utsilar en ljusblå saft (*P. nigra*); samt med alla bladen nästan dubbelt parflikiga och findelta (*P. dissecta.*)

Är genom sin fullkomliga brist af svepen tydligt skild från alla de svenska Umbellater, som den liknar, utom *Carum*, hvars kännetecken redan äro anförda och *Pimpinella magna*, hvilken har så väl stjelkbladens, som rotbladens småblad äggformiga, flikigt-sågade, med 3-flikiga uddeblad och ofta ljust rosenröda blomkronor. Denna sednare är föröfrigt endast funnen på Gottland och i Skåne. *Aegopodium Podagraria* saknar väl äfven svepen, men är genom sina omkring tre fot höga, tämmeligen tjocka stjelkar, dubbelt trebladiga rotblad m. m., ganska lätt att urskilja.

ANVISNING
TILL
DE SVENSKA PHARMACEUTISKA VÄXTERNAS
IGENKÅNNANDE.

Andra Delen

Med Medicinska Facultetens tillstånd,
under
Medicinæ och Botanices Professorn, Commendören af K. Wasa Orden och Ledamoten af de flesta ut- och inländska lärda Sällskaper,
Doctor
C. P. THUNBERGS
inseende,

För Medicinska Gradens Erhållande

af

LEOPOLD WINBERG
af Götheborgs Nation,

Till allmän granskning framställd
i Botaniska Lärosalen
d. 7 Mars 1827.
p. v. t.

Upsala,
hos Palmblad & C., 1827.

Den Huldaste Fader

af

sonlig vördnad och tacksamhet.

HEXANDRIA

MONOGYNIA

Acorus Calamus *L.*

Calamus vulgaris Ph. Sv. — Kalmus, Flägg.

Sv. Bot. f. 100.

Denna växt är, sedan den börjat blomma, nog tydligt skild från alla andra, för att undgå all förblandning; endast före denna period äger den någon likhet med i samma utvecklingsgrad varande stånd af *Iris Pseudacorus* (Sv. Bot. f. 110) och *Sparganium ramosum* (Sv. Bot. f. 464), hvilka träffas på samma localer. Det torde således vara tillräckligt, att upgifva de kännemärken, som före blomningen säkrast åtskilja dessa växter. *Acorus* har bladen smalt svärdlika med en uphöjd rand på midten af hvardera sidan. *Iris* har dem bredare svärdlika med båda sidorna fullkomligt platta, och *Sparganium* på insidan concava, på den yttre med en uphöjd kant. Genom sin egna aromatiska lukt och smak utmärker sig *Acorus* dessutom lätt.

Blommar i medlet af sommaren.

Träffas vid dammar och grafvar, isynnerhet i kustprovincerna, likväl ej ofvan om Dalälfven.

TRIGYNIA

RUMEX ACUTUS *L.*, *Wahlenb. Fl. Sv.* *Lapathum acutum Ph. Sv.* — *Håstsyra*, *Håstskråppa.* Sv. Bot. f. 161. (Var.).

Roten mångårig, lång, mer än tumstjock, utvändigt brun, inuti rödaktig. Stjelken omkring $2\frac{1}{2}$ aln hög, uprätt, fårad, likasom den öfriga örten glatt, med korta, uprätta grenar. Bladen ofta alnslånga, bredt lancettlika, spetsiga, stundom vid basen hjertlika, ej vågiga, helbräddade. Blommorna i sammanflytande kransar i toppen af grenarne. Blomfodret 6-bladigt, qvarsittande, de tre bladen utväxande efter blomningen, omslutande fröet, aflångt trekantiga, fint tandade, grynbärande. Ingen blomkrona. Ett naket, 3-kantigt, ljusbrunt frö efter hvarje blomma.

Blommar i medlet af sommaren.

Ej sällsynt vid södra och mellersta landskapens vatten.

Varierar med bredare, vid basen tydligare hjertlika blad (*R. acutus β latifolius Wahlenb. Fl. Sv.*). Hit hör figuren i Sv. Bot.

Den nu beskrifna örten är Willdenows *R. Hydrolapathum*, hvilken troligen är Linnés *R. acutus*, ehuru *R. obtusifolius* äfven derför blifvit ansedd.

De större Rumex arterne äga för öfrigt alla i medicinskt hänseende säkerligen samma egenskaper.

Skiljes från *R. aquaticus*, (Sv. Bot. f. 209) med hvilken den till växtstället öfverensstämmer, genom dennas hjertlika, helbräddade, och grynfria blomfoderblad, samt hjertlika örtblad.

De öfriga arterna, med hvilka den äger någon likhet, förekomma på torrare ställen, och utmärka sig genom följande kännemärken:

R. domesticus. Örtbladen vågiga, blomfoderbladen hjertlika, helbräddade och grynfria.

R. crispus. Örtbladen vågiga, blomfoderbladen äggformiga.

R. obtusifolius. Örtbladen hjertlika, de nedra trubbiga, blomkransarne åtskilda, blomfoderbladen djupare tandade m. m.

DECANDRIA

MONOGYNIA

Arbutus Uva ursi *L.*

Mjölon, Mjölbör. Sv. Bot. f. 85.

Växten mångårig. Stjelkarne ofta alnslånga, krypande, greniga, trädaktiga. Bladen ständigt grönskande, skiftevis sittande, afsmalnande i korta bladskaft, nästan vigglika, helbräddade, läderlika, nätlikt-ådriga, på öfra sidan glänsande, på den undra nästan glanslösa, de yngre i kanten håriga. Blommorna sittande i små klasar i toppen af stjelkarne. Blomfodret litet, 5-delt. Blomkronan upblåst-äggformig med hopdragen mynning, sittande under fruktämnet, ljusröd, uptill delad i 5 små utböjda flikar. Ståndarne med 2:ne borst, fästade på blomkronan. Bä-

ren 5-rummiga, af en ärts storlek, mönjeröda, runda, något tillplattade vid ändarne, saftlösa, mjöliga, inuti hvita, smaklösa, med 5 stora, hårda frön.

Blommar i Maj.

Träffas genom hela Sverige på torra, sandiga, med barrskog bevuxna, ställen.

Kan endast förvexlas med *Vaccinium Vitis idæa*, (Sv. Bot. f. 116) som skiljer sig genom kortare, nästan uprätt stjelk, omvändt-äggrunda, på undra sidan puncterade blad, klocklika, 4-flikiga blomkronor, och mörkrödare, 4 rummiga, ej tillplattade, under blomman sittande, syrligt-saftfulla bär, med många små frön.

PENTAGYNIA

Sedum acre L.

Fetknopp, Hållegrås, Munkpeppar, Hallborre etc.
Sv. Bot. f. 149.

Örten mångårig, af skarp smak. Stjelkarne talrika, tuflikt invecklade, upstigande, fingerslånga. Bladen tätt, men utan ordning, sittande, äggformigt-trekantiga, ganska saftfulla. Blommorna i glesa, bladiga knippen i toppen af stjelkarne. Blomfodret 5-delt. Blomkronan 5-bladig, 3 gånger större än blomfodret, klart gul, bestående af lancettlika, spetsiga blad. Fem enrummiga fröhus efter hvarje blomma.

Börjar blomma vid Midsommarstiden.

Växer allmän på bergigá ställen, tak, murar etc. ända till Westerbotten.

Skiljes genom sina gula blommor från alla ina samarter, utom *S. rupestre*, *sexangulare* och *nnuum*, hvilka alla sakna den skarpa smaken. *S. rupestre* utmärker sig genom nära fotshöga tjelkar, syllika, i 5 rader sittande, blad, och äta, före blomningen lutande, blomknippen. *S. sexangulare* genom trinda, i sex rader sittande, lad, och *S. annuum* genom ettårig rot, trinda lad, smutsigt ljusgula blomkronor, som äro betydligt större än blomfodret, och tidigare lomning.

ICOSANDRIA

POLYGYNIA

Tormentilla erecta *L.*

Blodrot, *Blodstilla*, *Rödrot*. Sv. Bot f. 19.

Roten mångårig, af ett fingers tjocklek, knölig, ojemn, utvändigt mörkbrun, inuti röd. Stjelkarne qvartershöga, trådsmala, slaka, nästan uprätta, klynnedelta, finhåriga. Bladen rebladiga, finhåriga, stjelkens nästan oskaftade, på båda sidor gröna, skiftevis sittande, med vanligen 4-flikiga bladlika stipler. Småbladen vigglikt ancettlika, groft sågade. Blommorna skaftade, ensamma. Blomfodret 8-flikigt, med hvarannan flik mindre. Blomkronan af blomfodrets storlek, regulier, 4-bladig, gul. Fröen bara, på ett saftlöst fäste.

Blommar större delen af sommaren.

Växer allmän i torra beteshagar etc. ända till fjelltrakterna.

Kan endast förblandas med *Potentillerna*, som skilja sig genom 10-flikigt blomfoder och 5-bladig blomkrona.

GEUM URBANUM. *L.*

Cariophyllata Ph. Sv. — *Nejlikrot*, *Benedictsrot.*

Sv. Bot. f. 94.

Roten mångårig, af en skrifpennas tjocklek, snedt nedstigande, tvärskuren, utvändigt brun, fjällig, invändigt hvit eller rödaktig, om våren af nejliklik lukt, försedd med talrika rottrådar. Örtståndet hårigt, utom blomkronan grönt. Stjelken omkring 1½ fot hög, föga grenig, upprätt. Rotbladen skaftade, parbladiga med stort uddeblad och hvartannat bladpar mindre än det närmaste, stjelkbladen trebladiga med stora, rundade, inskurna stipler. Småbladen bredt vigglika, sågadt-inskurna. Blommorna ensamma, upprätta, platta. Blomfodret 10-flikigt, med hvarannan flik mindre. Blomkronan ljusgul, regulier, af blomfodrets storlek, sammansatt af 5 rundaktiga, klolösa blomblad. Fröen talrika, bara, sittande på ett saftlöst fäste, och öfvergående i borstlika förlängningar, styfhåriga med glatt borst. Borsten slutande med en krok, hvarvid före deras mognad en smal tillsats är vidhäftad, för att hindra deras förtidiga lösryckande.

Blommar i medlet af sommaren.

Växer i fet jord, helst på något skuggrika ställen, bland buskar, vid murar etc. ända till Bohuslän och Westerbotten.

Varierar i hafstrakter med större, ofta röddrig, blomkrona, lutande blommor, rödbrunt lomfoder, och styfhårigare stjelk och blad. *G. hispidum Fries*, *G. hirtum Wahlb.* och *G. intermedium Willd.)*. Öfvergår genom dessa mel. anformer till *G. rivale* (Sv. Bot. f. 231), hvilen lätt skiljes genom lägre, till öfra delen ödbrunt, örtstånd, klocklika, lutande blommor, må, nästan hela stipler, smutsigt hvitgula röddriga blomblad, som sluta sig med klolik förängning, frön med hårigt borst och tidigare lomning. Från *Potentillerna* skiljes den genom röborsten, som hos dem saknas.

TETRADYNAMIA *)

SILICULOSA

COCHLEARIA OFFICINALIS *L.*

Skörbjuggsört. Sv. Bot. f. 87.

Örten vanligen 2-årig, glatt, glänsande,

---

*) Då *Melissa officinalis* (Melissa citrina Ph. Sv.) ofta förblandas med *Nepeta Cataria*, Kattmyntan, (Sv. Bot. f. 410) anse vi oss, oaktadt den ej egentligen tillhör vårt ämne, likvål här böra i korthet upgifva dessa örters skiljemärken. *Melissa officinalis* har 2-läppigt, öppet blomfoder, med den öfra läppen platt och tretandad, den undra 2-tandad, blommorna sittande i tydligt åtskilda kransar, bladen äggformigt-hjertlika, tunna och, likasom örten i allmänhet, rent gröna, grenarne slaka. *Nepeta Cataria* har mera hopslutande och trindare, 5 tandadt blomfoder, med de tre öfra tänderna nå-

ganska saftfull. Stjelkarne utbredda, upstigande, omkring qvartershöga. Rotbladen talrika, långt skaftade, hjertlikt-rundaktiga, helbräddade; stjelkbladen aflånga, glest och djupt tandade, oskaftade. Blommorna i blomqvast, som under fruktens utbildning öfvergår i klase. Blomfodret utstående, 4-bladigt. Blomkronan hvit, 4-bladig. Skidorna nåstan klotrunda, kortare än blomskaften, mångfröiga, af ett hampfrös storlek.

Blommar egentligen om våren, men fortfar dermed i fuktigare år långt fram på sommaren.

Växer allmän på steniga och bergiga ställen på hela vestra kusten af Scandinavien, äfven flerestädes på Sveriges östra strand.

Liknar endast *Cochl. danica*, hvilken äger samma egenskaper, träffas isynnerhet på Sveriges östra kust, och igenkännes af sin ettåriga rot, mindre växt, skaftade, vinkligt-spjutlika både rot- och stjelkblad, samt rundadt-elliptiska skidor, af fruktskaftens längd.

SILIQUOSA

Sinapis nigra *L.*

Senap. Sv. Bot. f. 83.

Örten ettårig, nedtill sträf, uptill glatt, 2

---

got större än de undra, blomkransarne axformigt hopsittande i toppen af grenarne, bladen tydligare hjertlika, tåmmeligen tjocka, likasom örten i allmänhet något gråludna, grenarne styfva, nåstan uprätta. Luktar ej så rent citronlikt, som citronmelissen, hvilken ej heller träffas vild i Sverige.

— 3 fot hög. Stjelken uprätt, ganska grenig. Bladen skaftade, de nedra parflikiga, med större uddeflik, groft och ojemt tandade, de öfra lancettlika, helbräddade, nedhängande. Blommorna i långa klasar i toppen af grenarne, skaftade. Blomfodret starkt utstående, 4 bladigt, ljust gulgrönt. Blomkronan 4-bladig, klart gul. Skidorna $\frac{1}{2}$ tum långa, smala, glatta, tilltryckta till stjelken, 4-kantiga, 2-skaliga, 2-rummiga, med skiljevägg, som ej räcker mycket framom skalen. Fröen klotrunda, utvändigt mörkbruna.

Blommar under mellersta sommaren.

Träffas hos oss mindre allmänt vild. Tillhör isynnerhet hafstrakterna i sydligare delen af landet.

Liknar närmast nedanstående växter, hvilka äfven, då den odlas, stundom som ogräs bland densamma förekomma, men lätt skiljas genom följande kännemärken:

Sinapis arvensis (Åkersenap). Örten sträfhårig, de öfra bladen ej tillbakaböjda, äggformiga och groft tandade, blommorna större, skidorna mångkantiga, nära tumslånga, tämmeligen tjocka, utstående, med skiljeväggens framom skalen varande del omkring $\frac{1}{4}$ af hela skidans längd. Den stundóm förvildade *S. alba*, utmärker sig lätt genom sina nedtill styfhåriga, utstående skidor, med skiljeväggen längre än skalen, sina ljusa frön etc.

Brassica campestris (Åkerkål). Hela växten fullkomligt glatt, blåaktig, stjelkbladen hjertlika, stjelkomfattande, blomfodret uprätt och skidan nästan trind.

Raphanus Raphanistrum. Växten sträfhårig, blomfodret uprätt, blomkronan vida större, ljusare gul med röda ådror, skidan trind, på tvären afdelad i leder.

MONADELPHIA.

POLYANDRIA.

Malva rotundifolia *L.*

Kattost. Sv. Bot. 142. (borealis).

Under Linnés *M. rotundifolia* innefattades 2:ne arter, *M. rotundifolia Liljbld* och *M. borealis Liljbld*, hvilkas medicinska verkningar troligen äro enahanda. Vi vilje emellertid upgifva deras kännemärken och skilnader, i händelse någondera skulle som officinel vinna företräde.

M. rotundifolia Liljbld. Roten liten, ettårig. Stjelkarne talrika, utgående åt alla sidor, kulliggande, uptill greniga, ofta alnslånga, något sträfva. Bladen nästan cirkelrunda, grundt 5- eller 7-flikiga, trubbigt sågade, med 5 eller 7 veck, glatta, skaftade. Blommorna skaftade, i bladvinklarne flera tillsammans. Blomfodret dubbelt, det yttre 3-bladigt, det inre 5-flikigt. Blomkronan 5-bladig med vid basen något sammanhäftade blad, ljust rosenröd, 3 gånger län-

re än blomfodret. Fröen vanligen 13, innelutna hvart och ett i sitt fröhus, alla sittande ring ett gemensamt, uphöjdt fäste. Fröhusen läta, utan uphöjda mellanränder. Fästets diameter af fröhusets storlek.

M. borealis Liljbld skiljer sig hufvudsakigast genom blomkronan, som är ½ gång länre än blomfodret, ljusare, nästan hvit, och geom fröhusen, som äro omkring 10, skrynkliga, ned uphöjda mellanränder, samt genom fästet, vars diameter är kortare än fröhusets längd. Båda blomma större delen af sommaren och räffas allmänt på gator, vid vägar etc., i de flesta trakter af södra och mellersta landskapen; ikväl *rotundifolia* mäst i de södra och i trakten af hafvet eller större sjöar, *borealis* i de friga.

Likna endast *M. sylvestris*, som skiljer ig genom stora, blåröda blommor, och uprätt tjelk.

DIADELPHIA
HEXANDRIA.

Fumaria officinalis *L.*

Jordrök, *Åkerrök*, *Gallgrås*, *Åkersilke.*

Sv. Bot. f. 42.

Roten ettårig. Örten från ett qvarter till tt fot lång, glatt, blågrön, spenslig. Stjelken ned talrika, utspridda grenar. Bladen dubbelt ller 3-dubbelt parbladiga, med långa, stundom ästan klångelika, bladskaft, sjelfva ganska små, igglika och inskurna. Blomklasarne sittande nidt emot bladen, omkring 20-blommiga, nära

fingerslånga. Blomkronan högröd med purpurfärgad spets, 4-bladig, irregulier; dess öfra blad med sporre. Fröhuset ettfröigt, nästan klotformigt, med intryckt spets, litet större än ett senapsfrö.

Börjar blomma i medlet af sommaren och fortfar dermed till sena hösten.

Allmän på åkrar och andra odlade ställen ända till Wermland och Dalarne. Träffas äfven i Westerbotten och i sydligaste delen af Lappmarken.

Liknar endast *Fum. parviflora Willd.* (Sv. Bot. f. 574), hvilken blott är funnen kring Upsala och Stockholm, och skiljer sig genom finare, mera blåaktig växt, smalare, spetsigare blad, omkring 10-blommiga blomklasar, mindre, helt ljusröda, blomkronor, och mindre fröhus, som sluta sig i en spets.

SYNGENESIA

POLYGAMIA ÆQUALIS

Arctium Lappa *L.*

Bardana Ph. Sv. — Borre, Karborre, Gicktrot.

Roten tvåårig, nästan tapplik eller något grenig, utvändigt grå, inuti hvit. Örten finhårig. Stjelken 2—2½ aln hög, grenig, bladig, uprätt, fårad. Bladen hjertlika, tandade, i kanten vågiga; rotbladen med långa skaft, ganska stora, ofta öf-

ver fotslånga; stjelkbladen skiftevis sittande, kortskaftade. Blommorna i blomvippa i toppen af stjelken. Blomfodret klotformigt, grönt, glatt, sammansatt af öfver hvarandra liggande, jemnbreda fjäll, som sluta sig i en hake. Blomkronorna många inom hvarje blomfoder, alla piplika, ej räckande långt öfver blomfodret, röda. Fröen 4-kantiga, med kort fjun.

Blommar större delen af sommaren.

Allmän vid vägar, på gårdar etc. i södra och mellersta Sverige.

Förblandas lätt med sina varieteter *A. majus Schkuhr* och *A. Bardana Willd.*, hvilka i medicinskt hänseende troligen visa samma verkningar.

A. majus är sällsynt, utmärker sig genom högre växt, och mer än tumsbreda blomhufvud med starkt utstående fjäll.

A. Bardana (A. Lappa Sv. Bot. f. 63) är mindre, har mörkrödare blomkronor, och brunröda blomfoder, hvilka äro omgifna med spindelväfslika trådar.

POLYGAMIA SUPERFLUA

ARTEMISIA ABSINTHIUM *L.*

Malört. Sv. Bot. f. 106.

Roten mångårig, grenig. Stjelkarne alnshöga, nästan uprätta, greniga, likasom hela

örten, hvitgråa, silkesglänsande. Bladen dubbelt eller tredubbelt parflikiga, de öfversta hela, lancettlika, med aflånga, trubbiga, platta flikar. Blommorna i uprätta klasar, sjelfva lutande, halfklotformiga, omkring 2 lin. i diameter. Blomfodret sammansatt af öfver hvarandra liggande fjäll. Blomkronorna många inom hvarje blomfoder, alla piplika, ljusgula. Fästet hårigt.

Blommar under sednare delen af sommaren.

Växer vid städer, byar, ruiner etc., helst på kalkjord eller mergel, ej sällsynt i södra och mellersta Sverige.

Skiljes från *A. vulgaris*, (Sv. Bot. f. 419) genom dennas högre växt, enkelt parflikiga, på öfra sidan gröna, på den undra hvitludna blad, mindre, aflånga, uprätta blommor, brunaktiga blomkronor och glatta fästen. Ännu mera liknar A. Absinth. *A. vulgaris β coarctata*, hvilken träffas vid Sveriges östra hafskuster, och har bladen på båda sidor, samt stjelken, hvitludna. Den afviker dock genom de för A. vulgaris anförda skiljemärkena, och dessutom, genom nästan i ax sittande blommor, och korta till stjelken tryckta grenar. *A. maritima* (Sv. Bot. f. 323.) skiljer sig genom smalare stjelkar och blad, som äro helt och hållet hvitludna (bladen föröfrigt enkelt parflikiga, med trinda flikar), sammansatta blomklasar, med lutande toppar, aflånga blommor och glatta fästen. Träffas blott vid hafvet.

Arnica montana L.

Hästfibler, Nysblad, Vild Ringblomma, Hårväxter, St. Hansblomster, Burmånner.

Sv. Bot. f. 185.

Roten mångårig, af en skrifpennas tjockek, nästan horizontel, utvåndigt brun, inuti ıvitaktig, med talrika, perpendiculära rottrådar. Örten omkring fotslång, glandulöst-korthårig. Stjelken uprätt, föga grenig. Rotbladen stora, omvändt-äggformiga, helbräddade, 5-nerviga; stjelkbladen 2, motsittande vid stjelkens första förgrening, äggformiga. Blommorna 3—4 på ıvarje stjelk, något lutande, omkring $2\frac{1}{2}$ tum diameter. Blomfodret uprätt, tilltryckt, bestående af en jämnhög, enkel rad, lancettlika, i spetsen rödaktiga blad. Blomkronorna många inom ıvarje blomfoder, brandgula, de i kanten tungformiga, 3-tandade, de i midten piplika. Fröen med borstlikt fjun. Fästet styfhårigt.

Blommar i medlet af sommaren.

Växer i skogsängar i Sveriges sydliga och mellersta landskap, isynnerhet i de vestra.

Skiljes lätt från *Scorzonera humilis* (Sv. Bot. f. 212.) och *Hypochœris maculata*, som växa på lika localer, genom dessas fjäll vid basen af blomfodret, och ljusgula blommor med alla blomstren tungformiga etc.

Från *Inula britanica*, som föröfrigt endast är funnen i Skåne, på Gottland och Öland,

genom dennas mångbladiga stjelkar, lancettlika, hvitludna blad, mindre blommor med smalare strålblomster etc.

MATRICARIA CHAMOMILLA *L.*

Chamomilla nostras Ph. Sv. — *Kamillblommor*, *Sötkullor*, *Lukttuppor*, *Hvitkrydda.*
Sv. Bot. f. 50.

Växten ettårig, glatt Stjelkarne fotshöga, ganska greniga, uprätta. Bladen oskaftade, parbladiga, med i trådlika flikar delade småblad. Blommorna talrika, i toppen af grenarne, välluktande. Blomfodret bestående af öfver hvarandra liggande fjäll, nästan platt. Blomkronorna många inom hvarje blomfoder, de i kanten tungformiga, hvita, vanligen något tillbakaböjda, omkring 17, de i midten coniskt sammansittande, piplika, gula. Fästet bart, coniskt-cylindriskt. Fröen utan all tillsats.

Blommar i medlet af sommaren.

Träffas allmän i södra och mellersta landskapen, vanligen som ogräs bland råg.

Kan lätt förvexlas med *M. inodora*, *Anthemis Cotula* (Sv. Bot. f. 429) och *Anthemis arvensis*, bland hvilka den ofta växer; ej gerna med *Chrysanthemum Leucanthemum* (Sv. Bot. f. 346). Alla sakna Chamomillans egna, behagliga lukt. Deras skiljemärken äro följande:

M. inodora. Större, isynnerhet blommorna, blommans midt endast något convex, kant-

lomsterna utstående, fröen med en hinaktig llsatts, fästet bredt coniskt.

Anthemis Cotula och *arvensis*. Fästet fullsatt af nala fjäll; den förra, som närmast liknar M. hamomilla, utmärkes föröfrigt genom sin obe. agliga lukt, den sednare genom sina nästan latt sittande diskblomster.

Chrysanthemum Leucanthemum afviker be. ydligt genom föga grenig, fåblommig stjelk, flångt-spadlika, endast vid basen inskurna, lad etc.

GYNANDRIA
DIANDRIA

Orchis Morio *L.*

Saleb. Ph. Sv. Sv. Bot. f. 233.

Roten mångårig, bestående af 2:ne, både t- och invändigt, hvitaktiga, odelade knölar, af n hasselnöts storlek och form. Stjelken qvar- ershög, uprätt, enkel. Bladen mest sittande vid oten, slidlikt omfattande stjelken, aflångt-lan- ettlika, nervösa. Blommorna i ax af på sin höjd , tämmeligen stora, glest sittande, mörkt violet- blommor. Blomkronan 6-bladig, irregulier, ned trubbiga blad, alla sammanslutande, utom et understa, som är nedböjdt, 4-flikigt, med ästan lika långa, naggade och trubbiga flikar, en mellersta urnupen. Detta understa blad : försedt med en mot spetsen upblåst sporre, om är något kortare än fruktämnet. Fröhuset nrummigt, oskaftadt, vridet, sittande under lomman.

Blommar före midsommar.

Träffas, fastän mindre allmän, på något fuk tiga, buskbevuxna ängar, isynnerhet på Gottland Öland, Skåne och Bleking.

Skiljes från alla sina sämarter, med hvil ka den kan förblandas, utom från nedanstående genom sina hela (ej handlika) rotknölar.

O. militaris (Sv. Bot. f. 340) är mycke större, knölarne äggformiga, axet tät- och mäng blommigt, understa blombladet 4-flikigt, me sidoflikarne jemnbreda, de mellersta större oc bredare, åtskilda af en liten udd, sporren häl ten kortare än fruktämnet. Förekommer i sam ma trakter, som den förra, men allmännare.

O. palustris skiljes lätt genom sina smal jemnbreda blad etc. Blommar sednare.

O. mascula se nedanföre.

ORCHIS MASCULA *L.*

Saleb Ph. Sv. — *Spanskryttare.* Sv. Bot. f. 22

Roten mångårig, bestående af 2:ne äggfo miga, odelade, både ut- och invändigt hvital tiga knölar, af ett mindre plommons storle Stjelken fotshög, uprätt, enkel. Bladen me sittande vid roten, aflångt-lancettlika, nervös öfvergående i slidor, som omsluta stjelke Blommorna i långa, mångblommiga ax. Blomkrona stor, 6-bladig, irregulier, mörkt rosenröd, med ut

ersta bladet vid basen hvitt, rödprickigt. Det-
ı blad är nedböjdt, 3 flikigt, naggadt och trub-
igt, med mellersta fliken 2-klufven, alla öf-
iga bladen spetsiga, de yttersta utböjda. Spor-
en af fruktämnets längd. Fröhuset som hos
en förra.

Blommar vid Midsommarstiden.

Träffas på högländta ställen på Gottland,
land, Skåne och Bleking.

Skiljes från *O. maculata* (Sv. Bot. f. 413),
). *latifolia* och *O. sambucina* (Sv. Bot. f. 362) ge-
om dessas handlikt fördelade rötter etc. Från
). *militaris* och *Morio* se ofvanföre.

Alla Orchis-arter med större, odelade rät-
er, d. v. s. bland de Svenska, dem vi uptagit,
ch *O. militaris*, äro till medicinskt bruk lika
ıvändbara.

MONOECIA

TRIANDRIA

Carex arenaria *L.*

Sandstarr. Sv. Bot. f. 156.

Roten mångårig, välluktande, inuti hvitaktig,
era alnar lång, horizontelt-krypande tätt
nder jordytan, sammansatt af tumslånga, trin-
a, gulhvita leder. Hvarje led, vid öfvergången
ill den följande, försedd med smala rottrådar,
amt med en brun, i hårlika fibrer uplöst sli-

da, af ledens längd. Stråen uprätta, omkrin qvartershöga, och upskjutande ungefär på e qvarters afstånd från hvarandra, nåstan glatt Bladen vid nedra delen af stråen, långa, grås lika, nåstan glatta. Blommorna i ett ensamt sammansatt, något lutande, åggformigt, ljusbrun ax i toppen af strået. Fröen trubbigt 3-kantig i åggformiga fröhus.

Blommar i början af sommaren.

Växer på sandiga hafskuster i södra oc mellersta landskapen, äfven, fastän sparsamm re, vid Wenern och Wetterns stränder.

Skiljes, genom sin långa, krypande rot, frå *C. muricata*, *vulpina*, *intermedia* och *leporina* med hvilka den för öfrigt äger mer eller mi dre likhet. *C. hirta*, som till roten liknar de afviker genom hårig växt, och flera särskild han- och honax.

DIOECIA

DIANDRIA

Salix pentandra *L.*

Hjolster, Ilster. Sv. Bot. f. 325.

Ett litet tråd, eller buske, med smidiga ganska glatta, glänsande grenar och blad. Blade föröfrigt aflångt-lancettlika, glandulöst-sågade kortskaftade, långspetsade, på båda sidor gröna Han- och honblommorna på olika stånd, sittan de i aflånga, skaftade hängen, hvilka utveckla

på samma gång med bladen. Honaxen qvarsitande öfver vintern, med nåstan oskaftade, glatta, glänsande, lancettlikt-äggformiga, 2-valvliga fröhus. Fröen med hvitt, silkeslikt fjun. Hanaxen med 5 ståndare inom hvarje fjäll.

Blommar om våren.

Växer allmän i skogskärr från fjelltrakterna ända till Skåne.

Skiljes lätt, genom sina med bladen samtidiga hången, glatta fröhus och glatta, på båda sidor gröna, blad, från alla Svenska Pilarter, utom *S. fragilis*, (Sv. Bot. f. 373) som växer mera trådlik, har sköra grenar, lancettlika, i början fint silkesludna, under något blågråa blad, om hösten affallande honhången, och 2:ne ståndare inom hvarje fjäll.

CRYPTOGAMIA

FILICES

Polypodium vulgare *L.*

Stensöta, Bergsöta, Sötbräken. Sv. Bot. f. 57.

Roten horizontelt krypande, lång, af en mal gåspennas tjocklek, tandad, utvändigt ljusbrun, inuti gulaktig, af en unket sötaktig smak, försedd med små, glesa rottrådar och fjäll. Stambladet qvarstående öfver vintern, qvartershögt, upprätt, parflikigt, med aflångt-jemnbreda, trubbiga, svagt sågade flikar. Fröredningen på baksidan af stambladet, i runda, bruna, nakna, kring bladflikarnes nerver sittande fläckar.

Blommar i början af sommaren.

Växer allmän i bergspringor, isynnerhet i skogstrakter, genom hela Sverige.

Skiljes lätt från alla öfriga Svenska Ormbunkar genom sina enkelt parflikiga stamblad med fröredning på baksidan. *Aspidium Lonchites*, hvilken närmast liknar den, men endast träffas i de nordligare landskapen, har stambladen enkelt parbladiga, med hvasst sågade småblad, och fröredningarne före blomningen inneslutna inom hinaktiga fjäll.

Aspidium Filix mas *Sw.*

Ormbunke, Träjon. Sv. Bot. f. 51.

Roten utvändigt brun, inuti gulaktig, tufvig, fullsatt af lemningar efter vissnade, eller skott till nya, blad, samt af bruna fjäll. Fingerstjock hufvudrot. Stambladen flera från samma rot, 1—1½ aln höga, upråtta, lancettlika, dubbelt parbladiga, med fjällig stam. Parbladen talrika, åggformigt-lancettlika, med åfven talrika, aflånga, trubbiga, sågade, nästan skiftevis sittande småblad. Fröredningen på baksidan af stambladet i stora, runda, bruna, kring bladnerverna sittande fläckar, som täckas af hvitaktiga, nästan sköldformiga fjäll.

Blommar i medlet af sommaren.

Växer allmän i skogiga bergstrakter, vid bergsrötter etc., genom hela Sverige.

Förblandas lätt med *Aspidium spinulosum*, *Aspid. Filix femina* och *Onoclea Struthiopteris*, hvilka träffas på dylika ställen, och uphinna samma storlek. De skiljas dock:

A. spinulosum genom nästan äggformiga stamblad, med taggigt-sågade, något spetsiga småblad, och vida mindre fröredningsfläckar.

A. Filix femina genom nästan lancettlika, spetsiga, parflikiga småblad, således genom ett vida finare utseende, och genom mindre, något aflånga, fröredningsfläckar.

Onoclea Struthiopteris genom i ring växande stamblad, ej olika strutsfjädrar, samt genom särskilda fruktblad.

LYCOPODIUM CLAVATUM *L.*

Mattgräs, Lummer, Lumrik. Sv. Bot. f. 59.

Stjelkarne greniga, långa, krypande, rotlående, tätt besatta med små, jemnbredt-lancettlika, något utstående, fint sågade, håruddiga blad. De blommande grenarne uprätta, ett halft qvarter höga, med 2 eller 3 cylindriska, tumslånga, skaftade, ljusgula, af talrika fröhus sammansatta ax i toppen. Fröen ganska små, liknande ett svafvelgult mjöl.

Blommar efter medlet af sommaren.

Växer allmän genom hela Sverige i magra, något fuktiga, skogar.

Liknar följande arter, som skilja sig:

L. alpinum och *annotinum* genom ensamma, oskaftade ax etc.

L. complanatum genom nåstan platta grenar med tilltryckta blad.

L. Selago afviker för mycket genom sina uprätta, jemnböga grenar och i bladvecken (ej i ax) sittande fröhus, för att med L. clavatum kunna förblandas.

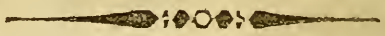

(19)

DE

GEO. URBANO

DISSERTATIO BOTANICO-MEDICA

QVAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALBNS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

PUBLICÆ CENSURÆ OFFERT

AUCTOR

MAGNUS GUSTAVUS LINDERHOLM
Sudermanno-Nericius.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XI APRIL. MDCCCXXVII.

H. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

KONUNGENS

TROTJENARE, KONGL. HOFPREDIKANTEN

FÅLT- OCH CONTRACTS-PROSTEN

HÖGÅREVÖRDIGE OCH HÖGLÅRDE

HERR JONAS LINDERHOLM

SAMT

PROSTINNAN HÖGÅDLA

FRU CHR. LOV. LINDERHOLM

FÖDD HÖRSTEDT

De Huldaſte Föräldrar

helgadt

af

Sonlig kärlek och tacksamhet.

DE GEO URBANO.

Inter ſuccedanea Corticis Peruviani, qvibus in detegendis ſummam jure navarunt operam recentioris ævi Medici, radix qvoqve *Gei urbani*, nomine *Caryophyllatæ* in pharmacopoliis cognita, præcipue a Cel. Buchhave a) fuit propoſita et magnopere laudata. Attentione quoque digna cum esſe videatur, neque ullâ apud nos monographiâ ſit illuſtrata, hanc præcipue materiem elegi disſertationi, qvam edere me oportet, inaugurali. Illum vero in pertractando ſeqvar ordinem, ut botanicam plantæ cognitionem et ab affinibus ejusdem generis differentiam prægresſam excipiat pharmaceutica, ultimum therapeutica obtinebit locum.

Sectio I. Phytographia.

Jam ab antiqvis temporibus vel ſub *Gei* nomine, vel *Caryophyllatæ* cognitum fuit *Geum urbanum*; inter herbas a Plinio descriptas ſaltem occurrit. Plantam, Botanicorum tamdiu Medicorumque attentione dignatam, dilucide quoque esſe deſcriptam, neqve nos qvid novi de illâ proferendum habere, facile patet. Ut vero omnia, ad propoſitum noſtrum ſpectantia, unico loco collecta inveniantur botanicam qvoqve plantæ notitiam heic tradere juvat.

In ſyſtemate ſexuali inter plantas *Icoſandras*, *Polygynas* locum obtinet Geum, in ſyſtemate vero naturali Linnæano inter *Senticoſas* collocatum eſt.

---

a) Obſervationes circa radicis Gei urbani ſeu Caryophyllatæ vires in febribus præcipue intermittentibus aliisqve morbis, inſtitutæ a *Rud. Buchhave*. Hafniæ 1781. —
Acta Reg. Societ. Med. Havniens. Vol. I. p. 119 ſeqq.

Character Genericus.

Calyx decemfidus; laciniis alternis minutis. Corolla qvinque-petala, regularis. Receptaculum columnare, ſetoſum. Semina numeroſa, nuda, in ariſtam uncinatam, ſtylo (ne immatura detrahantur) auctam, abeuntia.

Species.

1. Geum urbanum *Lin*: foliis radicalibus lyrato-pinnatis, caulinis ternatis, ſtipulis magnis inciſis, floribus erectis planis, petalis exungviculatis calycem æqvantibus, ſeminum ariſtis rectis, nudis.

Habitat in dumetis, ad ſæpes &c. per Sveciam meridionalem et mediam freqvens.

Radix perennis, calami ſcriptorii crasſitie, obliqve descendens, truncata, extus fusca, intus rubescenti-violacea, ſqvamis et fibris numeroſis prædita. Herba ſæpe bipedalis, piloſa, tota viridis. Caulis erectus, teretiusculus, folioſus, ſuperne ramoſus Folia radicalia lyrato-pinnata, petiolata, caulina inferiora ternata; superiora trifida vel integra, ſesſilia. Foliola late cuneata, venoſa, inciſo-ſerrata, ſesſilia. Stipulæ caulinæ magnæ, rotundatæ, lobatæ, ſerratæ. Flores terminales, ſolitarii, erecti, plani, mediâ æstate explicati. Calyx viridis. Corolla calycis longitudine, flava. Semina ſubpiloſa; aristis purpureis, nudis, rectis, ſtylo multoties longioribus.

A verâ hac Caryophyllatâ variationes et ceteræ ſpecies noſtræ ſeqventibus notis diſtingvuntur.

Geum urbanum β hirtum: caule hispido, foliis radicalibus hirtis, caulinis glabriusculis, calyce fusco-purpureo, corollâ calyce longiori, flavâ, venis rubicundis, ſeminibus et aristis ad medium hispidis.

Geum hirtum Wahlb. Fl. Gothob.

Habitat in insula Danmarks Lilja extra Gothoburgum et forsan alibi.

Geum urbanum γ intermedium: floribus cernuis, calyce fusco-purpureo corollam superante, aristis infra medium geniculatis, subpilosis.

Geum intermedium Willd., Fries.

Habitat in dumetis Scaniæ, Hallandiæ, ad Carlberg prope Holmiam etc. minus freqvens. Species intermedia inter G. urbanum et rivale.

2. Geum hispidum *Fries*: caule breviori, strictiori, simpliciori, foliis hispidis, caulinis pinnatifidis, stipulis minoribus, pedunculo simplici longissimo, petalis calyce majoribus, seminibus et aristis totis dense hispidis.

Habitat in maritimis Gubernationis Calmariensis, Blekingiæ et Hallandiæ haud freqvens.

3. Geum rivale *Lin:* Caule breviori, simpliciori, foliis radicalibus interrupte-pinnatis, stipulis minutis subintegris, floribus campanulatis pendulis ante solstitium explicatis, calyce fusco-purpureo, petalis unguiculatis sordide luteis venis rubicundis, seminum aristis tortuosis, plumosis stylo vix longioribus.

Habitat in pratis humidis etc. per totam Sveciam freqvens. —

Sectio II. Pharmacognosia.

Radice *Gei rivalis* primo in Medicina utebantur b); hæc vero insufficiens cito reperta est et minime expectationi medicorum satisfecit. Tandem cum illâ est commutata, quam ex *Geo urbano* reportamus; sed neque hæc magnâ qvadam celebritate fruebatur, donec Cel. Buchhave, in libello supra allato, magni illam variis in morbis æstimavit, et ad æstimandam alios hortatus est. In pretio ejus confirmando jam occupati omnium

b) Vet. Acad. Handl. XVIII Tom. p. 118.

primum de tempore radicem colligendi et modo illam ſiccandi, cum inde medica ejus vis in primis dependeat, qvædam breviter adferre non e re duximus.

In noſtro climate non prius eruenda, qvam ſolis calore excitata planta crescere et frondescere incepit, ſed contra neqve longius collectio ejus differenda, qvoniam poſt id tempus in flores et fructus producendos maturandosqve, ſuccus radicis aromaticus impenditur. Qvamvis vero ſatis affatim in dumetis et ſylvis crescat umbroſis, radix tamen in pingvi humo inſigne capit incrementum et magnitudinem, qvare etiam operæ pretium esſet plantaria in pomariis inſtituere, ibiqve plantam colere. Radicibus effosſis et aqvâ, aliqvoties renovatâ, a terrâ aliisqve aliénis adhærentibus, purgatis reſecanda ſunt folia et caules ad medullam usque violaceam. Iterum, ſi opus ſit, laventur radices, et a qvisqviliis, ſtipitibus aridis, ſphacelo apicis, ſi adſit, ſqvamisqve nigris, radici adnatis, emundentur, qvæ omnia ineſficacem, et ſordidum, atqve oculis injucundum reddunt pulverem inde paratum. Ab omnibus alienis repurgatæ radices in locum frigidiusculum, ſiccum, aëri et vento, non vero radiis ſolis, patulum, exarescendi gratiâ reponantur, qvo lentâ et frigidâ evaporatione retineantur vires; nimio enim vel valido calore, ſive ſolis, ſive fornacis, gratum et efficax avolat aroma. c) Siccæ in vaſe bene clauſo ad uſum ſervantur.

Hoc modo ſiccata ſapore inſtructa eſt aromatico, ſubamaro, leniter adſtringente, haud ingrato, et gratum caryophyllum ſpirat, unde ſub nomine Caryophyllatæ ab antiqvis cognita, qvam etiam denominationem hucusqve retinuit. Qvo major illius odor et ſapor, eo majorem qvoqve vim exſerit. Aqvam et ſpiritum colore rubro tingit, et contrita in pallide rubellum abit pulverem. Solutio, ſolutione ſalis cujusdam ferrici mixta, hoc colore nigro cærulescente præcipitat.

---

c) Acta Reg. Soc. Med. Havn. Vol I. p. 126—127.

His præmissis ad chemicam ipsam compositionem breviter exponendam transimus. Siccatam igitur radicem ita compositam analysi chemica exploravit Cel. TROMSDORFF d), ut in 1000 partibus radicis invenirentur

Aetherolei	0,39
Resinæ	40,00
Tannini in Aqva et Alcohole solubilis	100,00
Tannini in Alcohole et æthere non solubilis	310,00
Gummi c. Mat. extractiva	158,00
Materiæ Tragacanth.	92,00
Lignosi	300,00

Ex hac analysi concludere vult Cel. TROMSDORFF, quod parva ætherolei qvantitas nullam præcipuam in illo vim medicatricem det ansam præsumendi, quod e contrario probabilius principium adstringens sola sit pars radicis efficax; cum vero major vel minor ætherolei qvantitas sine dubio ex modo dependet, qvo siccata fuit radix, suspicari forsan qvoqve fas sit, heic expositam, sine magno veritatem lædendi periculo augeri posse. Prævalet vero certe, hoc non negandum, principium adstringens. —

Secundum HÅNLE e) radix caryophyllatæ constat ex principio amaro, gummi-resinoso, principio adstringente et ætheroleo, qvibus omnibus suam tribuere vim cum Cel. HARTMANN f) non dubitamus. —

Formæ radicem Caryophyllatam ad usum medicum adhibendi sunt: 1:o SUBSTANTIA, sola qvidem, qvæ in Pharmacopoeâ Svecicâ locum obtinuit. Porrigitur vero aut formâ *Pulveris* a drachmâ dimidiâ ad integram pro dosi, aut *Electuarii* a pulvere cum Melle aut Syrupo Aurantii parati. 2:o INFUSUM. Uncia dimidia, cum unciis quatuor aqvæ ferventis infunduntur

d) *Tromsdorff* in neues Journ. f. d. Pharmac. II. 1. Leipzig 1818,
e) *Hånle* Lehrbuch d. Apotheker Kunst Leipzig 1821.
f) *P. C. Hartmann* Pharmacol. Dynam. I Vol. p. 419.

et per aliqvod tempus digeruntur. Hæc forma optima, ſi partes æthereo-oleoſas qvam maxime volueris habere concentratas. g) 3:o Decoctum ex radicis unciâ unâ in aqvæ librâ ſesqvialterâ ad remanentiam unciæ unius coctâ et colaturæ addito Syrupo Sacchari paratum. Heic partes deſiderantur aromaticæ ideoqve minus aptam hanc formam judicaverunt Buchhave et Hartmann; ſecundum Tromsdorff vero omnium eſt convenientisſima, utpote qvæ continet principium, ex qvo vim ſuam maximam habet, adſtringens perfecte ſolutum. 4:o Extractum doſi granorum qvinqve ad qvindecim. 5:o Infusum vinosum frigide paratum ad aliqvot cochlearia de die. 6:o Tinctura:

Rec.: *Radicis Gei urbani Uncias qvatuor*
concis. et contus. infunde in
Spirit. Vin. Gall. Libr. duabus.
digere per ſex dies, deindeCola.

Distribuatur vero doſi drachmæ unius usqve ad ſemunciam bis terve de die.

Sectio III. Therapia.

Partibus ſuis amaris adſtringentibus et oleo æthereo radix Caryophyllatæ digestionis organa, vaſa nervosqve leniter ſtimulat ac ſimul roborat, qvare a debilioribus etiam et ſenſibilioribus optime fertur, qvi ejus uſu ad roborantia validiora præparati posſunt. Præcipue vero efficax eſt in morbis ſeqventibus:

1:o In *Febribus Intermittentibus* ubi ut ſuccedaneum corticis Peruviani fallere neſcium a Cel. Buchhave magnopere laudatur. Ad febrem exſtingvendam drachmæ tres pulveris tempore vacuo asſumtæ, ſatis fuêre, quam doſin numquam magis quam ad ſemunciam augere necesse fuit; e Tinctura uncia ſesqvialtera vel in gravioribus caſibus ſaltem duæ ſuffecêre. Infantibus Electuarium porrigitur utpote gratum et ab illis avide asſumtum. Effi-

---

g) *G. W. Schwartze* Pharmacol. Tabell. I B. Leipz. 1819.

cacíam remedii hoc in morbo confirmant AASKOW h), CALLISEN i), BANG k), TODE l), RICHTER m), SPRENGEL n), cet. Hic egregium vocat remedium, maxime ſi frigora alterna cum calore haud ſatis intenſo, pulſibus debilibus et irregularibus, ſudoribus leviusculis et jacturâ virium junguntur. In Patriâ quoque noſtrâ, vario licet ſuccessu, fuit adhibita o), ab aliis laudata, ab aliis vero rejecta et improbata, qvæ varia ejus fortuna majori vel minori ſollertiæ, qvâ electa fuit et ſiccata, ſæpe forſan tribuenda. Præcipue digeſtionis organis langventibus efficax esſe videtur, et non tam facile qvam cortex Cinchonæ obſtructionem facit. Huic addi etiam poteſt. In *Noſoc. Milit. Præſidiar. Holm.* compoſitione utuntur, bonos ſæpisſime effectus edente, quam vocant *Infuſum Caryophyll. amar.* ita paratum:

Rec: *Gei urban. rad. incis. Unciam*
Calam. aromat. rad. incis. Drachmas duas
infunde cum
Decoct. Amar. p) *ferv. Unc. qvindecim*
Digere per hor. tres, cola.
S:r Vaſculum dimid. qvater de die.

2.o In *Febribus Nervoſis* facilius ſæpe et prius toleratur quam cortex Cinchonæ, cujus uſui viam aperit; in primis cum irritabilitate et ſenſibilitate auctâ magna musculorum debilitas adeſt. Levioribus ſymptomatibus ſola porrigitur, gravioribus cum ſtimulantibus volatilibus juncta.

---

h, i, k. l) *Buchhave* l. c.
m) *A. G. Richter* Speciell Therap. Öfverſ. 2. D. p. 472.
n) *C. Sprengel* Inſtit. Med. Tom v. p. 249.
o) Weckoſkrift för Läk. o. Naturf. 2 B. p. 77. 3 B. p. 161. 15 B. p. 228.
p) Ipſius *Decocti amari* ſi volueris videre compoſitionem adeas precor Diſſertationem de *Arbuto Uva urſi*, quam præſide *C. P. Thunberg* nuperrime edidit *Chr. Söderberg.*

3:o In *Febribus Putridis* antisepticam ei vim tribuere plures conveniunt.

4:o In *Dysenteriâ*, vel potius in *Diarrhoeâ*, quæ post sanatam Dysenteriam a laxitate intestinorum restat.

5:o In *Amenorrhoeâ* et inde ortâ *Chlorosi* optime convenit laxis præcipue musculis abdominalibus, pallidis et pendentibus externis genitalibus, mammis flaccidis, colore faciei pallido, pulsu tardo, oculis langventibus, toto deniqve corpore frigescente. q)

6:o In *Cachexiis variis* utpote *Hydrope*, *Scrophula* et *Exanthematibus*.

7:o In *Arthritide*, tam sub prodromis, subjecto atonico porrecta, quam sub convalescentiâ.

8:o In *Tussi Convulsiva* cum, viribus multum comminutis, a tussi perpetuâ confici coepit æger, magno successu fuit adhibita, et heic cortici peruviano palmam fere præripit, quoniam melius sæpissime fertur.

9:o deniqve ut tonicum in usu est post morbos graviores, operationes chirurgicas, sangvinis muciqve fluxus copiosos, morbos hecticos etc.

Hac igitur virtute prædita, haud qvidem contemnenda videtur radix nostra, sed e contrario novis experimentis, quæ feliciter sæpe eventura esse non dubitamus, vis ejus firmanda.

---

q) *Richter* l. c. 3 D.

(20)

DE

LACTUCARIO

DISSERTATIO BOTANICO-MEDICA

QVAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALBNS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENZNS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

PUBLICÆ CENSURÆ OFFERT

AUCTOR

ADOLPHUS HENRICUS HUMBLE

SMOLANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XXVI MAIJ. MDCCCXXVII.
H. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

DE HULDASTE FÖRÄLDRAR

helgadt

af

Sonlig kärlek och tacksamhet.

DE LACTUCARIO.

Duncan ſenior Med. Profeſſor Anglus medicamentum, quod in vicem Opii ſubſtitueretur, ejus vero nocendi vi careret invenire conatus fuit a). Rem ſedulo periclitatus, in ſucco albo varietatis cujusdam *Lactucæ ſativæ* b), illud invenisſe ſibi videbatur. Quod quidem ex hoc ſucco eadem ratione, qua Opium ex ſucco Papaveris ſomniferi effici ſolet, parabat et inde nomine ex herba ducto Lactucarium appellabat. (Jam antea vero Coxe Med. Americanus, idem Lactucarium a *Lactuca ſilveſtri*, quæ *viroſam* continet et *ſcariolam*, præparavit c). Quod Medicamen a Medicis exteris, ſententiam Duncani approbantibus, collaudatum, apud nos fere non eſt adhibitum. Multum vero profuturum putamus, ſi etiam in Suecia, cujus coelum herba bene patitur, in uſum reciperetur, quoniam eadem, qua Opium illud, quod ſemper carius venit, ſe commendet ſanandi vi, et in multis etiam felicius adhibeatur. Quum e pluribus *Lactucæ* ſpeciebus Lactucarium comparari poteſt, illas, ut inter ſe melius dignoſcantur, quanta posſimus adcuratione deſcribere conabimur.

Ab antiquis usque temporibus cognitum fuit genus illud plantarum, cujus vires in hacce opella evidentius oſtendere conabimur. Primum, quantum novimus, apud Theophrastum occurrit *Lactuca ſativa* ſub nomine θριδακίνη et *L. viroſa* θριδακίνη ἀγρία. Deinde a Dioscoride deſcribitur *L. ſcariola*, θριδαξ ἀγρία appella-

a) On pulmonary conſumption überſetzt. Leipzig 1817.
b) Ergänzungs Band (d. Med. Chir. Zeitung) XXII. 1819. N:o 577. p. 308.
c) Med. Chir. Zeitung 1824. N:o 15. p. 238.

ta d). *L. quercinam* in initio ſæculi XV ut diverſam ſpeciem proponit MATTIOLI, et *Lactucam* denique *ſalignam*, quam *Ixopum* vocat, eodem fere tempore diſtinguit VALERIUS CORDUS. Ipſum *Lactucæ* nomen a COLUMELLA, PLINIO e) et CELSO f) jam uſitatum invenitur, in plurimis Botanicorum ſcriptis poſtea conſervatum et a LINNÆO tandem hiſce plantis conſecratum eſt. In ſyſtemate ejus ſexuali *Syngeneſiæ* Claſſi et Ordini *Polygamiæ æqualis* inſerebatur, in naturali vero inter plantas *Compoſitas ſemifloſculoſas*, quas *Cichoraceas* appellat JUSSIEU, locum tenet.

Character Generis *).

Anthodium imbricatum, conico-cylindricum, pauciflorum; ſquamis latiuſculis, acuminatis, margine ſcarioſis. Corollæ ligulatæ, 4—5 dentatæ. Semina ovata, acuminata, compreſſa. Pappus longe ſtipitatus, capillaris, molliſſimus, fugax. Receptaculum excavato-punctatum, glabrum. Herbæ plerumque lacteſcentes.

Speeies **).

1. *Lactuca ſativa* LIN: planta quadripedalis, annua, glaberrima, inermis, pallide glauceſcenti virens. Caulis

---

d) *Murray* appar. Med. T. I. p. 108. Gottingæ 1776.

e) *C. Plinii* Hiſt. nat. L. XIX. C. XXXVIII. (Edit. Franzii. Vol. VI. p. 410.)

f) *C. Celſus* L. II. c. 32. (Targæ Ed. p. 98); L. III. c. 21. (Targæ Ed. p. 148.)

*) Inter plantas indigenas proxime accedit *Lactuca* ad *Prenanthem* et *Sonchum*, quorum differentias oſtendit *Wahlenberg* in Flor. Suec.

**) Vulgatiores et, ut credimus, efficacisſimas tantum ſpecies deſcribamus; ceteræ, quas Europa profert, ſunt: *L. ſagittata*, *auguſtana*, *ſeguſiana*, *ſonchoides*, *chaiſii*, *tenerrima* et *cretica*.

erectus, minus quam in ſequentibus virgatus. Folia inferiora rotundata, vel etiam runcinato-lyrata; ſumma cordata, amplexicaulia, integerrima. Flores paniculati, bracteati, ſulphurei.

Nullibi terrarum hodie ſponte provenit, cultura forſan e proximis orta. Hujus varietates ſunt: *L. capitata* et *crispa* BAUH, *laciniata* ROTH, *palmata* WILLD, *plicata* BALB, &c.

2. *L. viroſa* LIN: biennis, glauca, maxime lacteſcens et foetens. Caulis erectus, virgatus, ſæpe aculeolis armatus, teres, parum folioſus, quadripedalis. Folia glabriuſcula, horizontalia; radicalia plurima, obovata, ſinuata; caulina minora, amplexicaulia, ſagittato-lanceolata, ſæpe lobata, mucronato-denticulata, coſta media ſubtus pectinato-ſpinuloſa. Bracteæ cordatæ, acutæ. Pedunculi ſquamati. Flores paniculati. Anthodium glabrum. Corolla ſulphurea, vix calyce longior. Semina ſtriata, nigra; pappo ſcabro.

Ad ſæpes, muros &c. ſolo calcareo in variis Europæ mediæ et meredionalis regionibus occurrit. Hæc ſine dubio, ſi in re adhuc tam obſcura conjicere fas ſit, efficacisſimum et copioſisſimum edit Lactucarium.

3. *L. ſcariola* LIN: biennis, glauca, inodora. Caulis ſæpe quadripedalis, aculeolis pallidis armatus, erectus, valde virgatus, folioſus. Folia ſubverticalia, amplexicaulia, ſagittato-cordata, runcinato-pinnatifida, acuta, denticulata, ſubtus coſta media pectinato-ſpinuloſa; ſumma lanceolata, integrioria, ſubtus lævia. Bracteæ cordatæ, amplexicaules, acutæ, integerrimæ. Pedunculi breves, ſquamati. Flores paniculati, ſerotini, quat-

---

Viribus, quamvis inferioribus, iisdem ſine dubio gaudent. Characteres e *Linnæi* ſyſtemate Vegetabilium Ed. XVI curante *Sprengel* optime patent.

tuor lineas lati. Anthodium glabrum. Corolla citrina. Semina ſulcata, pallida; pappo ſcabro.

Habitat in aggeribus, ruderatis &c. Europæ. Sola, quæ apud nos inventa eſt, ſpecies, in Scania ad Lund &c., nec non Calmariæ, ubi foliis integrioribus creſcit; ut indigena attentione digna.

4. *L. quercina* Lin: caulis ſtrictus, elatus. Folia ſubtus lævia; infima lyrata, baſi attenuata, ſagittata; caulina runcinato-pinnatifida, baſi dilatata; ſumma lineari-lanceolata. Panicula corymboſa. Flores dilute flavi.

Habitat in Germania media, Hungaria, Transſylvania &c.

5. *L. ſaligna* Lin: biennis, glauca. Caulis erectus, virgatus, folioſus. Folia inermia vel ſubtus coſta media pectinato-ſpinuloſa; radicalia lanceolata, paucidentata; caulina ſagittata, ſeſſilia, lineari-lanceolata, cuſpidata, integerrima vel interdum ſubpinnatifida. Bracteæ ſagittatæ. Flores ſubracemoſi, breviter pedunculati. Anthodium glabrum. Corolla luteola, calyce longior. Pappus articulato-ſcaber.

Habitat in aggeribus et ruderatis præſertim in maritimis Europæ.

Analyſin, quæ dicitur harum herbarum chemica, unus, quod equidem novi, Klink g) adgreſſus eſt, cujus ſumma nondum ſatis innotuit. Ex teterrimo vero et narcotico illarum odore, ut etiam dynamica vi, concludere fas eſt, idem, quod Opio, Hyoſcyamo &c., his quoque inesſe principium narcoticum. In extracto, quod Collini methodo ex his paratur, chryſtalli ſalini haud raro nitent h). Qui L. viroſæ ineſt ſuccus

---

g) *Klink* Diſſert. ſiſtens Lactucæ viroſæ et ſativæ analyſin chemicam. Kiel. 1820.

h) *Murray* Appar. Med. Vol. VI. Gottingæ 1792. p. 15.

lacteus tam copiosus est, ut ex quinque libris XX unciæ succi exprimantur i). Inest forsitan in eo acidum quoddam cum Morphio junctum k). Cel. BERZELIUS methodum ex succo expresso acidi comparandi proposuit l). Quod ex hac herba destillatur oleum, principium quoddam continet deoxidans et oleum foetens essentiale m).

Priusquam Lactucarii in Medicina usum et utilitatem commemorem, nonnullas diversas ejus parandi methodos referendas censeo.

DUNCAN, ut jam antea dixi, Lactucarium ex L. sativa comparavit et quidem ita: herbam sesquipedem supra solum excidit, effluentem succum in aëre ad caulem siccatum una cum cortice delibravit et spiritu vini diluit. Evaporando medicamentum, de quo loquimur, forma extracti accepit. Cujus quoniam vis Opio mire convenit, dosin illius DUNCAN ad granum proposuit.

Tinctura quædam ex Lactucario ita est præparata:

Rec. *Lactucarii* unciam

Spir. Vini. Libras tres.

Ab hac tinctura datæ sunt guttæ X—LX.

Alia Lactucarii ex L. virosa efficiendi methodus a COLLINO n) traditur. Succus ex recenti herba statim ante florescentiam expressus, viginti horas refrigeratur, defunditur, coquitur, colatur, albumine ovi liquatur et calore medico ad formam extracti inspissatur. Sic præparati medicamenti adultis grana 2—3 dedit, infantibus vero portionem minorem.

---

i) *Trommsdorffs* pharmac. Lexic. T. I. p. 696
h) *G. A. Richter.* specielle Therap. T. 10. p. 185.
l) Lärobok i Org. Kemien. Stockholm 1827. p. 103.
m) *Trommsdorffs* Journal d. Pharm. XVI St. p. 361.
n) *Collin* observ. circa morbos p. 14. *Murray* l. c.

Berolini Lactucarium ex L. ſcariola, eodem modo, quo ex hac, paratur, ſed vi et efficientia forſan inferius o).

Roman aliam, eamque ſimpliciorem ejus præparandi methodum propoſuit p).

Francois etiam Lactucarium effecit, cujus vim Bousquet confirmavit q).

Celebris eſt in Medicina uſus Lactucarii atque utilitas.

In cerebrum, ut opium, neque vim noxiam exſevere perhibetur Lactucarium, neque alvum obſtruere. Ad medicamenta mere ſoporifera pertinet. In majore portione ſumtum vomitum ciet. Secundum Anderson iis, qui opium ferre non posſunt, commode datur; in convaleſcentibus mire ſalutare r). In corpus humanum adhibitum ut ſolvens, ſudorificum, diureticum et antiſpasmodicum ſe inprimis præbet.

Secundum experientiam Francois nimiam ſenſibilitatem coercere, efficacitatem nervorum irritatorum et motus cordis minuere, quietemque univerſalem explicare valet. Ægri, quibus hoc medicamen juſſit, nec dolorem capitis, nec ſoporem, nec vertiginem, nec ebrietatem ſenſerunt. Aliquoties ſolummodo dilatationem pupilli effecit. Quod quidem in iisdem caſibus inprimis utile videbatur, quibus opium evidentis irritationis causſa adhiberi non posſit. Efficaciam cum in nervos tum in circulationem ſanguinis ita exſerit, ut formatio caloris minuatur, quod in pluribus ægrotis thermometro fuisſet confirmatum s).

---

o) *G. A. Richter* l. c. *G. W. Schwarze* Pharmac. Tabell. II. B. Leipzig 1822. p. 163.

p) Med. Chir. Zeitung 1826. N:o 76. p. 405.

q) Med. Chir. Zeitung. 1826. N:o 78. p. 435.

r) G. A. *Richter* l. c.

s) *Richter* l. c. p. 453.

Præcipue autem efficax in morbis ſequentibus Lactucarium viſum fuit.

1:o In *Gaſtritide infantum* a SAILLANT proſpere fuit uſurpatum t).

2:o In *Doloribus aſtmaticis* ubi titillationem moleſtam et irritationem tusſis inhibet. Heic cum acetate Morphio u) junctum commode datur et quidem ita:

Rec. *Lactucarii grana octo*
Acetatis Morphii granum.

M. Divid in octo partes æquales S. pars una pro doſi.

Etiam cum Digitali purpurea et baccis Juniperi porrigitur:

3:o In *Ictero et Infarctibus Hepatis* perbene datur.

4:o In *Febribus Intermittentibus* præcipue adhibetur, cum æger ſub et extra paroxysmum gravibus ſymptomatibus nervoſis vexatur. Cum cortice peruviano, ut opium, conjungitur, quoniam efficaciam ejus valde augeat et febrem rapidius ſæpe ſupprimat.

5:o In *Hydrope* inprimis *Hydrothorace* magnum emolumentum uſu ejus ceperunt COLLIN, WOLFF, DURANDE. Medicum provincialem Doctorem LANDEBBRG extractum L. ſcariolæ in *Anaſarca* cum fructu adhibuisſe novimus v).

6:o In *Angina Pectoris* ut remedium rapide agens et minime fallax ſe ſecundum experientiam SCHLESINGERI exſeruit x).

---

t) Sammlung Ausſerleſ. Abhandl. f. pr. Aerzte B. XV. p. 631.
u) *Gumbrecht* in Hareleſs: Rhein. Jahrb. &c. B. 4. St. I. p. 204.
v) Sv. Läkare Sällſk. Handl. 10 B. p 154.
x) Journal d. pract. Heilk. v. *Hufeland* und *Himly*. 1809. St. I. p. 57.

7:o In *Tusſi convulſiva* ſecundum plura, a GUMBRECHT accuratisſime facta experimenta, in ſtadio convulſivo pæne ſpecifice agit y). Lactucario, ex ſucco L. viroſæ parato, uſus fuit. Quod vero ex L. ſcariola capitur, non tam ſpecifice agit, ſed remisſionem ſolummodo dolorum ſpasmodicorum efficit a).

Quod quidem de Lactucario hucusque novimus. Ratio ejus adhibendi ſine dubio experimentis progredientibus amplificabitur, quoniam magna ſit et varia ejus utilitas therapeutica.

---

y) Samml. Ausſerleſ. Abhandl. &c. B. 26. p. 82. (Neue Samml. ausſerleſ. Abhandl. II. B. I. St. p. 83).

a) Journal d. pract. Arzneyk. &c. v. *C. W. Hufeland* LVII. B. VI. p. 19, 20.

(21)

DE

PIPERE CUBEBA

DISSERTATIO,

QVAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALBNS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

P. P.

AUCTOR

PETRUS JACOBUS LIEDBECK

SUD. NER.

IN AUDIT. BOTANICO DIE I DECEMB. MDCCCXXVII.
H. A. & P. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

De Huldaste Föräldrar

Tillegnas detta Ungdomsförsök, såsom en ringa gärd

af

Sonlig Kärlek, Vördnad och Tacksamhet.

De Pipere Cubebâ.

Arabes jam usurpasse Cubebas et Avicennam eas commemorasse contendit Schwartze 1). Murray 2) vero dicit, difficile esse dijudicatu, an Arabum Cubebae eædem ac nostræ sint, et relegat de eâ re ad Wedelii Dissertationem de Cubebis anno MDCCV. Quodcumque sit, constat tamen Japanenses, ut remedium domesticum contra omnes fere morbos imprimis febriles, masticare et deglutire baccas Cubebæ 3).

Bengalensibus fuerunt baccæ remedium contra Blennorrhagiam Urethralem, et exinde in usum medicum receptæ a Crauford ad Societatem Commerciorum Indicorum Medico 4).

Postea, vel æquo vel iniquo Aesculapio, in variis Inflammationibus membranarum mucosarum tentatæ sunt. Ante Crauford vix ullus Medicus eas tentaverat 5) in his affectionibus.

Fuerunt vero contra affectiones catarrhales adhibitæ, ut Aphrodisiacum et Carminativum et Resolvens, præsertim pituitæ abdominalis 6) et Vertiginis inde ortæ, unde nomen Germanicum Schwindelkörner: præterea ut Condimentum ad corrigen-

---

1) Pharmacologische Tabellen vide suo loco: Cubebas.

2) Apparatus Medicaminum Vol. V. pag. 37. seq. Göttingiæ 1790.

3) Burmanni Phytantoza Iconographica 1739. Tom IV. p. 301. Tab. 440. etiam delineatus frutex est, sed prava figura.

4) Richter Specielle Therapie 1 Ergänzungsbande pag. 171 seq.

5) Schwartze l. c. Richter l. c.

6) Burmannus l. c. Murray l. c.

dum halitum oris foetidum, Masticatorium contra morbos Hystericos et Præservans contra morbos contagiosos, præcipue febriles impensæ 7).

Præmittenda vero jam est descriptio fruticis botanica et deinde fructûs, partis unicæ in Officinis venalîs. Postea chemicam, pro virili, analysin referre animus est et postremo modum ejus in Organismo sano et ægro agendi, et quomodo quibusque in morbis adhibeatur.

Præmonendum vero videtur, quamquam diu Cubebas Mercatores vendiderint, fruticem tamen ipso Linnæo Patri incognitum fuisse. Postea eum descripsit Bergius et appellavit Piper Caudatum 8).

I. *Pars Phytographica.*

Plurimi Botanici 9) Genus totum Piperis ad Classem numerarunt Artificialem Diandriam et Ordinem Trigyniam. Celeb. vero Præses totum hocce Genus refert ad Polyandriam et Polygyniam, ob florescentiam, prorsus singularem, eo spectantem. Acrimonia hanc cognationem quoque portendere videtur.

In Systemate naturali numeratur Genus Piper ad Dicotyledones Ordinemque naturalem Piperacearum.

Characterem genericum adducimus secundum Linnæum, Sprengel et Persoon, specificum solummodo secundum Persoon et Sprengel. In descriptione fructûs Murray potissime sumus secuti.

---

7) Murray l. c. Richter l. c.

8) Murray l. c., Celeb. Præses in itinere suo invenit verum fruticem in Java crescentem. Vide. Resa uti Europa, Africa, Asia, förrättad åren 1770—1779. Del. IV. sid. 147.

9) Linnæus in multis operibus, Sprengel in Linnæi Systemate Vegetabilium Ed. XVI, Persoon in Synopsi Plantarum, Willdenow, Link &c.

Piper: Spatha nulla perfecta, ſquamæ appresſæ laterales vel bracteæ peltatæ aut lineares. Spadix ſimplicisſimus, floſculis tectus, amentiformis. Amenta ſubandrogyna, Calyx nullus. Staminum filamenta nulla. Antheræ duæ oppositæ ad radicem germinis ſubrotundæ. Stamina duo vel incertî numerî. Stylus unus, brevisſimus vel nullus. Stigma unum, ſimplex, hispidum vel etiam numerantur duo, tria, quatuor Stigmata. Bacca monoſperma, ſubrotunda.

Cubeba: Foliis venoſis: inferioribus cordato-ovatis, acutis; ſuperioribus oblongo-ovatis, acuminatis, baſi obliquis, glaberrimis; Spicis ſolitariis, oppoſitifoliis, pedunculatis; Fructibus pedicellatis: Floribus rarius dioicis.

Habitat in ſylvis Inſularum: Javæ, Japan, Mascaren, Guineæ, Malabaricarum, Philippinarum et Bourbon. Fulcimenta qnærit in arboribus validioribus, circa quas ſerpit fruticulus.

De collectione fructuum nihil fere novimus. Sunt vero Cubebæ baccæ globoſæ, aridæ, recentes fuſcæ, exſiccatæ griſeæ et rugoſæ, magnitudine plerumque grani Piperis Nigri, pedunculo gracili, lineam circiter longo, inſtructæ. Fractæ offerunt teſtam fragilem, intus fuſcam, et granulum ſeu nucleum, diametri multô minoris, cujus epidermis brunnea, parenchyma albidum, ſuboleoſum. Nucleus, teſtâ longe calidior, ſapore acrioti præditus eſt. Utraque pars maſticata calore et ſapore aromatico os totum replet cum amaritie leni, halitum oris fragrantem reddit, ſalivamque elicit. Poſtea ſenſum frigoris provocat.

Bonæ qualitatis Cubebæ ſunt graves, quin etiam ponderoſæ, parum rugoſæ, ſed quaſi turgidæ, magnitudine eximiâ et principio ſcatentes aromatico. Rejiciendæ ſunt baccæ nimis rugoſæ, parvæ et leves.

II. *Pars Chemica.*

Temporibus Celeb. Murray nihil de hac cognitum erat, niſi quod continerent Cubebæ Aetherolei non parvam quantitatem et Reſinam, in Alcohole ſolubilem.

Trommsdorff postea primus eas analysi subjecit chemicæ; quin etiam quantitativæ. Hecker (Praktische Arzneimittellehre zweite Auflage 2 Theil pag. 29) hujus ostendit Analyseos summam 10). Aetherolei quantitatem in analysi Trommsdorff minorem observavit quam Murray 11). Imperfecta etiam nostra experimenta chemica majorem Aetherolei dederunt quantitatem. Ceteroquin variant partes constituentes chemicæ qualitativæ, et eo magis quantitativæ omnium Viventium, imprimis Vegetabilium, ratione maturitatis, locî ubi creverint et ceterarum Geographicarum Physicarumque relationum. Aetheroleum præterea et evaporat et in Resinam abit. Idem certis conditionibus valet in aliis substantiis chemicis, ut quantitativam analysin multæ persequantur difficultates. Quapropter analysin quantitativam a Celeb. Trommsdorff institutam plane rejecimus.

Postea Celeb. Vauquelin analysin chemicam, respectu qualitatis, iteravit 12). Summam commemorare e re non est. Invenit Ille partes has constituentes:

Aetheroleum spissius,
Resinam Balsamum Copaivæ referentem,
Resinam aliter coloratam, parvâ quantitate,
Substantiam Gummosam,
Extractivum, Leguminosorum fructuum referens,

---

10) Præterea in Journal de Pharmacie B. 20. St. 1. Analysis a Trommsdorf instituta in extenso commemoratur.

11) l. c.

12) Analysis ejus commemoratur in extenso in Journal de Pharmacie Juillet 1820, Deutsches Jahrbuch für die Pharmacie Neunter Band Erster Abtheilung herausgegeben von Dr G. H. Stolze pag. 162 seq. Berlin 1822, Weimar. Taschenbuch für Scheidekunst auf d. Jahr. 1822, Jahrgang 43. Præterea Schwartze, Gmelin &c. breviter hanc commemorant analysin.

Extractivum cum Acetate Plumbico se præcipitans cum
Acido Malico et
Fibrosam Materiam.

Experimenta nostra, etiam Amyli copiam ostenderunt. Forsan erant baccæ nostræ maturiores, quam quas investigarunt Celeb. viri Trommsdorff et Vauquelin. Trommsdorff etiam invenit Acetas Kalicum. Cineres Cubebarum continent, secundum Hänle 13):

Silicam,	Sulphas Calcicum,
Sulphas Kalicum,	Carbonas Calcicum,
Murias Kalicum,	Carbonas Magnesicum.
Carbonas Kalicum,	

Quum experimenta nostra Amylum ostenderint, quod non invenerint Celeb. Illi Viri Trommsdorff et Vauquelin; non alienum videtur, heic narrare modum, quo id deteximus. E librâ dimidiâ Cubebarum pulveratarum destillatione adepti sumus circiter Drachmam Ætherolei et Libras circiter duas Aquæ destillatæ, Ætheroleo saturatæ. Massa, post destillationem residua, aquâ fervente infundebatur, et infusum aquosum calidum colabatur. Infusum fuscum Ætheroleo adhuc redolens, refrigeratione pulverem griseo-albidum præcipitavit, qui in reactione cum Jodo fere lividum ostendit colorem et siccatione repetitâ Gummosam adeptus est naturam. Difficile fuit liberare Materiam Amylaceam a pertinaciter adhærente Ætheroleo. In ceteris nostra Experimenta cum Vauquelin congruunt.

III. *Pars Dynamico — Therapeutica.*

Experimenta et observationes in sano instituta Organismo indagarunt, promovere Cubebas Urinæ secretionem eique impertiri odorem

13) Lehrbuch der Apothekerkunst 1 B. 2 Abth. s. 220. Leipzig 1821.

peculiarem Ætheroleoso-resinosum. Secretionem etiam membranæ Urethræ mucosæ et adjuvare et mutare nobis visæ sunt, et in Ano et Intestino Recto sensum lenem ardoris excitare. Majore Dosi datæ dolores provocarunt colicas et Diarrhœam.

Aegro inditæ Organismo etiam dictas secretiones Membranarum mucosarum properant et stimulant, eodemque tempore ita mutant, ut hæcce ad qualitatem normalem sæpissime reducantur. Conjunctio nempe Ætherolei cum Resina effectum edit intensivæ stimulationis, quæ organis reproductionis infigitur præcipue in membranis mucum secernentibus 14). Partibus Amylaceis, Gummosis, Extractivis et Salinis lenius et mitius agant necesse est, quam Balsamum Copaivæ, cujus alias in effectu dynamico haud absimiles sunt Cubebæ.

Quibus in morborum formis Veteres eas usurparint et ansam hodierni usûs medicî jam monuimus. Maximam his temporibus laudem adeptæ sunt in Gonorrhoea, ubi sæpe brevi, intra tres vel quatuor dies, finem effecerint et doloris et secretionis abnormis 15). In quovis morbi stadio aptæ sunt, imprimis vero initio, ubi Inflammatio majorem gradum nondum obtinuerit. Idoneus usus desiderat diætam parcam et antiphlogisticam 16), ut scilicet evitetur Inflammatio vera; nam sæpius Blennorhagiæ urethrales in specie, ut Inflammationes Syphiliticæ in genere, sunt natura lymphatica 17), et tunc peridoneæ se ostendunt Cubebæ. Raro ventrem molestant (et non, nisi longo

---

14) Schwartze l. c.

15) Hänle, Richter, Schwartze, Hecker et nostræ etiam observationes &c. id multis confirmarunt exemplis.

16) Schwartze l. c. Svenska Läkaresällskapets Årsberättelse 1824. pag. 47.

17) Richters Specielle Therapie 5 B. pag. 231.

usu, ubi fastidium oriatur Medicaminis) ut Balsamum Copaivæ cujus effectus fortiores etiam periculosiores sunt, præsertim morbi initio 18).

Contra Blennorhagias quascumque alias etiam successu usus Cubebæ tentatus est, ut contra Inflammationem Chronicam intestinorum tenuium et Levcorrhoeam 19).

Non vero reticendum, experimenta quædam Berolinensium Medicorum 20) prospere non successisse. Forsan constitutio epidemica Berolinensis inflammatoria 21) vel prava Cubebarum qualitas in culpâ fuit. Idem aliquoties nobis accidit.

Si dolor mingendi usu Cubebarum evanuerit, remanserit vero secretio mucî abnormis tunc idoneum visum est Balsami Copaivæ fortiore stimulo finem imponere secretioni abnormi.

Anglus Medicus, Miles Marly, remedium nostrum specificum ducit. Parvas doses Muriatis Hydrargyrosi expertus est multum adjuvare ad effectum specificum 22). Nostra experientia semel hoc confirmavit in Blennorrhagiâ vehementiore urethrali.

In Rheumatismo Chronico etiam tentatæ sunt Cubebæ 23).

Si, ut interdum accidit, obstructionem effecerint, sal neutrum ut laxans a Medicis adhibetur: si e contrario, quod in majoribus Dosibus accidere solet, diarrhoeam provocaverint; Opium ad usum internum additur 24). In Gonorrhoea enim

---

18) Richter Ergänzungsbande l. c., Schwartze l. c.

19) Richter, Schwartze l. c. Hänle Magazin für die Pharmacie Erster Jahrgang, Erster Band pag, 198. Karlsruhe 1823.

20) Heim et Michaëlis. Vide Richter et Schwartze, Hänle l. c.

21) Richter speciell Therapi, Collins öfversättning, 1 Bandet sid. 30.

22) Schwartze l. c. Richter l. u. c.

23) Med. Chir. Zeitung 1825, No 26, p. 475, et N:o 42, p. 291.

non agunt, si Diarrhoeam excitaverint, haud secus ac Balsamum Copaivæ.

Utilem etiam se ostendit conjunctio Cubebarum cum cortice Cinchonæ in affectionibus Chronicis, ut Blennorhoea. E cortice Cinchonæ et Baccis Piperis Cubebæ pulveratis, addito Syrupo, Electuarium est confectum 25).

Affectiones Pectoris Chronicas ut dispositionem ad Hæmoptysin usui contradicere Cubebarum contendunt Auctores.

Nonnulli 26) Cubebas existimant remedium esse superfluum a Pipere Nigro substituendum. In multis hoc concedatur, sed mitius agunt Cubebæ, ut indicant etiam partes constituentes Chemicæ.

Ut evitetur fastidum medicaminis cujuscumque, peridonea est formularum medicinalium mutatio.

Hecker utitur pulvere a granis quinque ad viginta ter quotidie. Medici Svecici potissimum adhibuerunt pulveris quatuor Scrupulos, de die consumendos cum Saccharo vel minus accurate Cochlear minusculum (Thesked) quater de die. Medici Angli et Germani majores plerumque impenderunt Doses, sæpenumero Drachmas tres, quin etiam Unciam et supra quotidie partitis vicibus 27).

Idoneum quidem videtur doses paullatim augere. Pulverem de cetero dederunt alii cum Aquâ, Lacte vel mucilaginoso quodam vehiculo, alii cum Theriacâ, et sic Electuarium confecerunt.

Tincturam diu perferre solet ventriculus. Eam tali modo conficiunt:

---

24) Schwartze, Richter l. c.

25) Richter l. c.

26) Gren, Murray et plures Veterum Auctorum.

27) Schwartze, Richter l. c.

Rec. Piperis Cubebæ Baccar. contusarum
Uncias duas cum dimidiâ,
Spiritus Vini Rectificati *Libram*,

Macera per dies decem in vase clauso et cola. Hujus Tincturæ Dosis erit Cochlear unum vel duo bis quotidie, sumendum in mucilaginoso vehiculo.

Similiter fere Vinum conficitur, quo majori dosi utimur.

Infusum Aquosum parum efficax esse potest; non enim solvere partes resinosas aqua valet.

Ingrediuntur Cubebæ in Speciebus Aromaticis Ph. Borus. Tinctura Aromatica Acidâ, Tincturâ Aurantii Compòsita, Aquâ antihysterica Pragensi etc. præparatis 28).

Ad ultimum Injectiones, præsertim in Blennorrhoeâ Sexûs sequioris, vel Aquæ destillatæ vel infusi aquosi Cubebarum experimentis Medicorum dignæ nobis videntur, ut etiam usus internus Cubebarum in Blennorrhoeâ, a causa hæmorrhoidali ortâ.

---

28) Schwartze l. c.

(22)

PIPER NIGRUM

DISSERTATIO MEDICA

QVAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

PUBLICÆ CENSURÆ OFFERT

AUCTOR

PETRUS ADOLPHUS EDGREN
WERMEL. STIP. REG.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XII DECEMB. MDCCCXXVII.
H. A. & P. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

BRUKS-PATRONEN

HÖGÅDLE

HERR ANDERS ÅBERG

Tillegnas dessa blad

tacksamt och vördnadsfullt

af

FÖRFATTAREN.

PIPER NIGRUM.

Multa ſunt tentamina et memoratu digniora, proximis temporibus, morborum curandorum Pipere nigro inſtituta, et nonnullis in locis vis illius comprobata eſt contra febrim intermittentem efficax, ut, ſi non antecelleret remediis febrifugis hucusque æſtumatisſimis, ſine dubio ad hæcce æquiparanda videatnr. Præterea analyſis chemica multis et repetitis experimentis partes ejus conſtituentes plenius exqvirere conata eſt. Apud permultos autem et diverſisſimos auctores leguntur disſperſa hæcce lumina; quapropter undique colligere et, quidquid nos invenerimus de hoc Pipere relatum, breviter exponere periclitati. Marte noſtro perpauca hac in re experti ſumus; at quantulumcunque ſit, id tamen addi, obveniente occaſione, haud dedigneris. Ut igitur in ſequentibus ordine quodam explicemus notitias *phytographicas*, *chemicas*, *dynamicas* et *catagraphologicas* Piperis nigri, dabimus operam.

Sectio Phytographica.

Ab antiquisſimis temporibus notum et uſitatum fuit Piper nigrum. Jam apud Græcos ſcriptores commemoratur *το πέπερι*, et apud *Celſum* a) vis ejus medica indicata eſt. Poſtea non tam raro apud ſcriptores occurrit et noto ſuo nomine locum in ſyſtematibus Botanicis diu obtinuit. Secundum ſyſtema ſexuale Linnæanum in *Diandria* et *Trigynia* poſitum eſt et ad ordinem naturalem *Piperacearum* relatum. Cel. autem Præſes ad *Polyandriam* numeravit Piper, quum ſtamina in receptaculo communi poſita videantur et acrimonia, qua gaudet, affinitatem cum plantis hujus claſſis indicet.

Charatter Genericus b): Amenta ſubandrogyna. Calyx o. Squamæ appresſæ, laterales vel bracteæ peltatæ aut lineares.

---

a) Lib. III. Cap. 12. et Lib. V. plurimis locis.

b) Carol. Linnæi, Syſt. Veget. Ed. XVI. cur. Sprengel. Gôtting. 1825.

Stamina duo vel incerti numeri. Stylus 1. vel 0. Stigma 1. fimbriato peltatum vel 2, 3, 4. Bacca monofperma.

Species hæc defignatur: foliis late ovatis, acuminatis, feptemnerviis, coriaceis, glabris; geniculis nodofis; fpicis terminalibus folitariis, inferne fubfterilibus; caule scandente.

Piper nigrum et album, apud auctores. *Linn. Syft. fex. pag. 40. Syft. Nat. tom 2 pag. 856. Raji Hift. pag. 1341. Camelli de plant. Philippenf. in Phil. trans. Vol. 24 p. 1773. Marsdens Hiftory of Sumatra p. 105.* Præterea Icones apud *Pifonem Mant. Arom. p. 180. c. ic. Malagacodi Hort. Malab. Vol. 7. p. 23. tab. 12. Blackwell Herb. tab. 348. Zorn Icon. plant. tab. 557. Weinmann Phytantoza Iconographica 4 B. pag. 103. tab. 815. Woodville Medit. Botany Vol. 3 pag. 513 tab. 187.* Angl. *Black Pepper.* Gall. *Le Poivre noir.* Germ. *Gemeiner Pfeffer.* Sumatran. *Lada* vel *Molanga.*

Planta frutefcens, ramofa; radice perenni. Caulis geniculationibus tumefcentibus, radiculos protrudens, fcandens, glaber. Folia alternatim difpofita. Flores parvi, fine corolla et calyce regulari, albidi, in fpicis terminalibus fedentes. Antheræ filamentis orbatæ, bafi germinis pofitæ. Stylus nullus. Stigmata tria. Fructus: Bacca unilocularis, initio viridis, maturefcendo primo rubra, deinde nigrefcens.

Habitat in Malacca, Malabar, Java et præcipue in Sumatra, ubi fponte in fylvis crescit. Cultura deficiente amarum et pro ufo ignobilem fructum fert, qua adhibita dulciorem, feu magis aromaticum procreat.

Seritur plerumque prope fluvios, ubi fertilior foli natura et latices adjacentes, quibus irrigentur plantæ, opportunitatem præbent. Plantatio autem ita efficitur c). In fylvis, ubi putrefcentes arborum trunci et frondes deciduæ terram reddunt fecundam, fpatium terræ culturæ aptum faciunt, fodiendo, et interdum urendo. Areca, Cocos vel rami abfcisfii idonearum arborum poftea ibi collocantur, ut radices agant et crescant, quo

c) Marsden's Hift. of Sumatra p. 106.

tenellis plantis piperis pedamenta et umbras præbeant. Quum hæc fulcimenta fit funt corroborata, furculi piperis ex radice pullulanti fecti plantantur. Stirps ad longitudinem fex cubitorum furgit. Tertio anno poft plantationem fructum ferre folet, et continuat dein in duos vel plures annos, raro iterata mefse etiam in vicefimo. Fructus in longis racemis colligitur aut adhuc viridis, aut quum colore rubicundo baccæ obductæ funt. Quoniam baccæ facile decidunt, nec omnes in eodem racemo tempore æquali maturescunt, avelluntur racemi ad prima maturitatis indicia. Siccantur poftea, et color a viridi vel rubicundo ad nigrum exit. Baccæ in eodem racemo numero viginti ad quinquaginta adefse folent d), magnitudine pifi minoris, rotundæ, duræ.

Piper nigrum ex baccis immaturis conftituitur, colore poft ficcationem nigro, extus rugofis, intus albidis, odore peculiari imbecillius aromatico, fapore acerrimo fub maflicatione os et fauces quafi urente, haud valde aromatico. *Piper album* eft fructus maturus, qui tali modo præparatur: Baccæ ficcatæ circiter per hebdomades duas in foveis aquæ immerguntur vel etiam in uliginibus ftagnantibus e), fecundum alios in aceto f) vel in aqua marina g) macerantur, donec intumefcendo tefta externa crepuerit, et tunc iterum in locis apricis ficcantur et intra manus contritione tegmine fuo enucleantur. Baccæ tunc albæ refiduæ fructum conftituunt extus lævem, fphæricum, fapore et odore mitiore quam in Pipere nigro.

Piper albnm priori tempore maximi æftimabatur, et pretio tripplici Piperis nigri conftabat. Nunc vero imprimis Piper nigrum confumitur, et vix album, nifi nigro immixtum, ex India in Europam advehitur. Neque tamen defunt conamina Piper album, arte factum, pro vero edendi. Ex amylo nempe et oxido Plumbico aut ex farina piforum grana alba forman-

d) Hagen Lehrb. d. Apothek, Königsb. 1797. Th. 4. p. 170.
e) Murraij. Apparat. Medic. Vol. V. p. 23.
f) Trommsdorff, Handb. der Pharm. Waarenb. Erfurt 1799.
g) Pifo. Mant. Arom. p. 180.

tur h), quæ poſtea baccis veris miſcentur. Talis autem fraus facile detegitur, quum grana in aqua calida emolliuntur et maſſam tunc ductilem conſtituunt. Liquore probatorio Hahnemanniano vel aliis reagentiis chemicis redditur Plumbum conſpicuum. Baccæ Piperis, quamquam genuini, interdum inveniuntur parvæ, fragiles, ex vermibus corroſæ et in aqua natantes, quæ, pariter ac artefactæ, ſegregari debent, quoniam principio ſuo aromatico orbatæ ſunt. Grana etiam in pulverem redacta, quæ diu ſerventur, haud digna, quoniam ſic comparata brevi omne ſuum aroma amittunt. Indole humorem attrahendi et retinendi, Piper nigrum ad res, quæ facile in aëre deliquescunt, conſervandas interdum accommodari ſolet, et hoc modo inquinatum nonnumquam invenitur.

Sectio Chemica.

Acrimoniam Piperis nigri imprimis partibus ejus reſinoſis ineſse jam *Gaubius* i) annotavit et eo modo detexit, ut baccæ Piperis nigri Alkoholi digererentur, unde fiebat ſolutio reſinoſa parva parte principii Ætheroleoſi commixta. Reſina ex hac ſolutione præcipitata colore ſeſe manifeſtat viridescente, conſiſtentia ceræ, ſed ſiccata fragilis et dura inſtar reſinæ Guajaci, ſapore mordacisſimo. Carboni candenti admota comburitur vivaci flamma. Aqua etiam, forma decocti, principium hoc acre extrahit; quod expertus *Gaubius*, qui aquam pondere duodecim librarum adhibens duas horas leniter coxit, et iterans ter et quadragies eandem operationem in una eademque quantitate Piperis, libras DL conſumſit, donec Piper ab omni acri principio deſertum percipiebat. Tunica ſuper decoctum inveniebatur natans, quæ continuit principium reſinoſum cum extractivo mixtum. Poſtquam vaporaverat reliquum decocti, tunica hacce remota, principium extractivum reſtabat, colore obſcure fuſco, ſapore vix acri.

---

h) Schwartze Pharm. Tab. Leipz. 1819—26. B. 2. Abth. 1. ſ. 96.
i) Pfaff ſyſt. der Mat. med. Leipz. 1814. 1. Th. 2. Abth. ſ. 182 ſqq.

Destillando Uncias sedecim Piperis in aqua eliciebat *Willert* k) Drachmas duas Ætherolei. Ætheroleum hoc in aqua destillata natans primum sese ostendit colore, fere instar aquæ, pellucido post aliquod tempus aureo flavo, sapore blando, sine omni acrimonia, sed odore vehementissimo Piperis.

Cl. *Oerstedt* anno 1820 inveniebat principium quoddam crystallisabile in Pipere, quod propter ejus reactionem alkalinam inter alkalia vegetabilia descripsit, cui nomen Piperinum. *Pelletier* autem principium hoc potius ad resinas pertinere credidit et *Vauquelin* Balsamæ Copaivæ idem assimilavit l). Principium hocce crystallisabile, ut prisma quadrilaterum sese manifestans, ad maximam quantitatem alkohole, parcius æthere, solvitur, in aqua vero frigida plane insolubile, et sapore eximio Piperis gaudet.

Secundum Pfaff analysis Chemica in 1000 partibus Piperis nigri præbuit:

Ætherolei part.	23.	Princip. Extract. p.	625.
Resini viridis acerr. p.	125.	Residui fibrosi p.	237.
			1000.

Pelletier autem invenit, Piper continere Piperinum, Oleum quoddam fixum acre, Ætheroleum balsamicum, Materiam coloratam gummosam, Principium extractivum, Acidum malicum, tartaricum, Amylum, Basorinum et Materiam vegetabilem fibrosam. Hoc etiam experimentis *de Poutet* Massiliæ institutis fere congruit m).

Cineres Piperis nigri ex Carbonate Natrico, Oxido ferrico, Acido silico et Alumina constare videntur. Præterea etiam vestigia Oxidi Cuprici ibi observare se credidit *Meissner* n).

---

k) Pfaff Syst. d. Mat. Med. I. c.

l) Schweigger's Journ. XXIX. 80. Annal. de Chim. et Phys. XVI. 344. Magendie's nya Medicam. öfv. Fahlun 1827. p. 82. Sv. Läk. Sällsk. årsberätt. 1824. p. 59.

m) Berl. Jahrb. Jahrg. 24. Abth. I. 1822.

n) Hänle, Lehrb. d. Apothekerk. Leipz. 1821. I. B. 2 abth. p. 218.

Piper album ſecundum *Lucæ* o) Berolini conſiſtit ex:

Aquæ	12,5.	Reſinæ	16,6.
Olei Ætherei	8,4.	Gummi cum Extractivo	12,5.
Amyli	18,5.	Reſidui	29,0.
Albuminis	2,5.		
			100.

Neque potuit quidquam Piperini in fructu adhibito invenire, ſed credit illud in Amylum mutatum fuisſe.

Folia virentia, ſarmenta et radices acrimonia prædita esſe inſigni, plurimi teſtantur.

Sectio Dynamica.

Si principia Piperis fixa acria et volatilia reſpicimus, facile intellectu erit, magnam illius esſe vim irritantem, ſtimulantem et tonicam, et ideo inter ejus effectus ſalutares etiam digeſtionem, reſorptionem, asſimilationem et denique vegetationem univerſam exaltatam numerandam; quapropter multis modis contra varias morborum ſpecies adhibitum fuit. Nonnulli autem Piper inter leviter irritantia remedia collocant, quum acre ejus non in Ætheroleo quodam conſiſtat, ſed potius in principio reſinoſo fixo; nec deſunt, qui illud potius frigus, quam æſtum, efficere atque pulſum magis retardare, quam accelerare, poſtularunt p). Sed ex Pathologia ſatis conſtat, a ſtimulis externis ordanismo inductis excitatam et ſuſtentatam circulationem ſangvinis non diu permanere, et poſtea e contrario atoniam cum tardiore circulatione intrare et inde frigus. Satis de his. Morbos, contra quos uſitatum fuit hoc remedium, præcipuos breviter exponere conabimur.

Contra *Febrim intermittentem*, temporibus longe remotis, a medicis commendatum, imprimis autem a ruſticis uſitatum. *Celsus* q) inter alia ſvadet ante paroxysmum calidam aquam cum Pipere ſumi. Obſervationes noſtro tempore repetitæ etiam magnam ejus utilitatem atteſtantur. *L. Frank* r) enim dixit, ſe

o) Schwartze Tabell. Th. 2. Abth. 2 ſ. 256.
p) Gaubius, variis argum. p. 73.
q) l. primo cit.
r) Salzburg Med. Chir. Zeitung N:o 10. febr. 1821 ſ. 158.

curante quam citisſime febrim intermittentem tertianam Pipere levatam eſſe, nec Pipere adhibito tam ſæpe febrim fieri recidivam quam poſt uſum Corticis Cinchonæ. *Schwartze* s) confirmat, ſe apud ducentos ægros effectum exoptatisſimum ex hoc remedio tuliſſe. Piperino præterea magnam laudem tribuit *Meli* t) artis obſtetriciæ Profeſſor et Medicus primarius ad noſocomium Ravennenſe, qui illud contra eundem morbum feliciter impenſum teſtatur, et ait effectus inde excitatos, propter curationis celeritatem et certitudinem, longe Sulphati Quinino præſtitisſe. A medicis in Italia ſuperiori adhibitur nunc remedium hocce tali ſucceſſu, ut uſus corticis Cinchonæ pæne intermittatur.

Imprimis ſpectatur ejus effectus contra febrim intermittentem tertianam ſalutaris et optatus. Priusquam autem adhibitur Piper, adhibendum eſt emeticum et laxans. Dein ſub intermiſſione Piper doſi refracta conſumitur. In atonia ventriculi inteſtinorumque et inde exorto ſtatu pituitoſo præcipue proficit. Unde poteſt intelligi, quare in nonnullis regionibus Sveciæ uſus Piperis contra febres intermittentes autumnales longe ſalutarem ſe præſtiterit, quum omnibus notum eſt, autumnalem amni tempeſtatem ad ſtatum provocandum pituitoſum eſſe procliviorem.

Non autem debemus omittere, quod etiam valde noxii effectus producti fuerint Piperis incauto uſu in hoc morbo. *Sprengel* dicit in Inſtitutionibus medicis u): "Anceps remedium eſt Piper propter nimium æſtum, quem in ventriculo excitat." Neque deſunt exempla, quod incaute uſitatum medicamen noſtrum inflammationem protulerit, unde ſubita mors, vel indurationes inteſtinorum, unde vita moleſta et lentior, ſed eo magis exoptata, mors ſecuta eſt. Hæc exempla tantum apud ruſticos obvenerunt, qui cochlear unum vel plura ſpiritu juncta, pro una doſi, ſumere ſolent. Sic fervida et maxime periculoſa febris exarſit, ut *van Swieten* v) indicat, porro dira cephalalgia et fu-

s) l. nuper cit.
t) Magendie's Nya Medic. l. c.
u) Tom. V. pag. 227.
v) Comment. in Boerh. Aphor. Vol. 2. p. 31.

ror perfectus w), unde accelerata eſt letalis conditio. Ruſtici mentionem habemus, qui qvartanam diutinam ſublaturus, tot grana, quot duo cochlearia capiunt, adfuſa vino aduſto, uno hauſu conſumſit, in furorem incidit et poſt decem horas in ſomnum, ex quo expergefactus febri quidem liber exſtitit; ſed mox dolorem pectoris acutiſſimum expertus eſt, inflammationis pulmonum indicem, cui poſt menſem letum ſucceſſit x).

Externa etiam Piperis applicatio ſuper abdomen in hac febri, uſu ejus interno juncta, commendatur.

In *Dyſpepſia*, *Anorexia*, *Atonia Ventriculi et Inteſtinorum*, *Colica flatulenta*, *Obſtructione habituali*, *Nauſea et Vomitu*, *Eructationibus matutinis* aliisque morbis ejusdem generis ſæpisſime uſurpatur, a permultis auctoribus commendatnm, Piper nigrum, quod ſcilicet mane, vacuo ventriculo, ſit ſumendum.

In *Vertigine*, quum nempe apud organa digeſtionis radix malorum reperitur, ut hoc remedium mane nonnullis in diebus fumatur, ſvadet *Roſenſtein* y).

Hemicrania eodem remedio per octiduum uſurpato intermisſiones longiores fecit z).

In *morbis Cachecticis* ut tonicum et excitans manifeſtatur, qua ratione in *Scrophula* utile et beneficum ſeſe præſtitit.

In *Hypochondria*, digeſtione difficili juncta, laudatum fuit.

Ad *fluxem Hæmorrhoidalem* provocandam, efficax.

Contra *Gonorrhoeam* Piperis Cubebæ vices ſuſtenturum creditur.

Denique fas erit nobis admonere, remedium hoc numquam adhibendum eſſe in ſtatu inflammatorio vel irritato, ſed potius quum torpor ſeu pituita in inteſtinis prævalet.

Propter acre, quod continet, ut rubefaciens uſurpatur aut per ſe, aut alia remedia acria acuendi gratia.

In *Rheumatismo* rubefaciens ſub forma unquenti, ut infra oſtendemus, ſvadente Wauters 1).

---

w) Act. Soc. Med. Havn. Vol. I. p. 386.
x) Lange, Tent. de remed. domeſt. Brunſv. p. 114.
y) Hus- och Reſe-Apothek p. 43. z) Lange l. c. p. 118.
1) Hecker's Prakt. Arzneim. Wien 1820. Th. 2. p. 28.

Paralysis localis, e: g: *Paralysis Linguæ*, *Laxitas Uvulæ* sæpissime hoc remedio curata, aut forma pulveris aut tincturæ.

Præterea *Odontalgia* eodem sanata est.

In plerisque denique morbis atonicis usurpari potest, eo potius cum remedium est, cujus copia fere ubique patet.

Ad cibum condiendum præsertim in India adhibetur, ubi ardens coeli plaga fibras totius corporis relaxat et asthenia promovet. Apud nos imprimis senibus dyspepsia et torpore laborantibns profuit.

Sectio Catagraphologica.

Grana integra Piperis imprimis adhibentur dosi a v usque ad xv. Forma pulveris etiam contra *febrim intermittentem*, ad grana v—x, cum pulvere Corticis Cinchonæ, amaris et gelatina animali commixtum, magnis laudibus illud extollitur. *Schwartze* 2) grana viij—xij cum pulvere radicis Liquiritiæ et mucilagine gummi arabici ad pillulas redacta et bis terve sub intermissione sumta multum laudat. Febrim etiam intermittentem annum durantem per grana xx sexies sumta curatam fuisse narrat, et inde nulla alia mala incidisse.

Contra *atoniam ventriculi* et ejusmodi mala grana integra v—vj, contra *Vertiginem* grana iv, et adversus *hemicraniam* grana xij, mane sumta, eventum exoptatissimum præbuerunt. Ex Pipere albo grana iv—vj *fluxum hæmorrhoidalem* excitarunt et properarunt.

De externo ejus usu multa possunt commemorari, sed pauca tantum afferre sufficiat.

In *dentibus carie corrosis*, odontalgia exorta, juvat granum integrnm, vel massa, quæ ita componi potest:

R: *Piperis nigri pulver.* gr. iv.
Muriat. Natrici pulv. gr. iij.
cum Sacchari albi liquefacti gr. vj.

Mr. et ad formam granuli redacta in dente dolente inducitur.

Unguentum in *Rheumatismo*, ut rubefaciens commendatum, ita componitur:

---

2) Pharmac. Tab. 2 Th. 2. Abth. p. 256.

R: *Olibani pulv.* drachm. v.
Piperis nigri pulv.
Muriat. Natrici pulv. ſing. drachm. iij.
Saponis Veneti raſi Unc. vj. et dr. ij.
in Spirit. diluti Unc. vij

digeritur ad ſolutionem Saponis et per momenta nonnulla concoquendo f. Ung, quod corio extenſum applicatur.

Etiam poteſt pulvis ſuper chartam, ſpiritu madefactam, ſparſus pro ſinapismo in delicatiores applicari.

Præparata nulla Piperis in Pharmacopoea noſtra inveniuntur, ſed tantum inter ſpecies pro *Vino Gentianæ* numeratur. Cognitis autem, quæ ſupra diximus, haud difficile obtingat et *Decoctum* pro uſu externo, et *Tincturam* præpare, cujus doſis, tincturæ nempe, ex præparatione moderanda.

Piperinum præterea a ſcrupulo dimidio ad integrum uſurpatur, vel forma pulveris cum ſaccharo mixtum, vel forma pilulorum, ſaccharo et mucilagine adhibitis; et ſæpe duo vel tres ſcrupuli febrim intermittentem valuerunt inveteratam levare 3).

Ætheroleum ad guttas ij vel iij, vel externe inungendum circa umbilicum ante paroxysmum, commendatur; quod etiam in paralyſi inveterata et Epilepſia priori tempore uſurpatum eſt, noſtro autem a medicis plane deſtitutum.

---

3). Swartze Tabel. l. nuperr. c.

(23)

Afhandling
om
de WÅXTER,
som i Bibelen omtalas.

Första Delen.
Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
Medicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wasa Ordens Commendörens m. m.
Doctor
C. P. THUNBERGS
inseende

utgifven
af
BENGT THEODOR MODIN,
af Vestgötha Landskap
och til granskning framställd
uti Botan. LectionsSalen
d. 26 April 1828.
p. v. t. f. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

KONUNGENS TROTJENARE

ASSESSOREN HÖGÅDLE

HERR CARL SMEDMARK

OCH

HÖGÅDLA

FRU TULLIA SMEDMARK

född ALMQUIST

min älskade Morbror och Moster

med vördnad, erkänsla och tillgifvenhet

helgadt

af

B. TH. M.

DEN ÖMASTE FADER

tillegnadt

af

Sonlig vördnad, kärlek och tacksamhet

Om de Växter, som omtalas i Bibelen.

Växterna äro organiske kroppar, sammansatte af trådar och rör; som tarfva föda, värme, ljus och luft til sit underhåll; som utveckla sig i grenar, blader och blomor; som frambringa et frö och fortplanta sine likar; som kunna sjukna och dö. De äro af mångfaldig art och beskaffenhet til storlek och varaktighet: älska olika klimater, och äro almänt nyttige för människors behof och beqvämlighet. Deras frön och åtbare rötter, deras välsmaklige frugter föda millioner människor och djur. Skogen gifver lugn emot stormar och en svalkande skugga emot Solens brännande strålar; blomstren med sine praktfulle färgor och sin underbara fägring förnöja allas ögon, lika som lukten med sin angenämt doftande ånga. De utgöra en af de ädlaste gåfvor af en mild och algod Skapares hand, samt omtalas ofta i de helige Böcker, hvilke för människoslägtet äro af det högsta värde.

Växterna äro för människan de oumgängeligaste, de nyttigaste under hela dess lefnad. Det nyfödde barnet har knapt hunnit komma til verlden, innan det svepes i det mjuka linnet, och dess sista sång, i hvilken en människa slutligen nedbäddas, blir Likkistan, sammansat af några träder. Utaf växterna hämta alle folkslag de måste, de sundaste och de läckraste födoämnen, samt

de fleste och säkraste Läkemedel, til förbåtring af en förlorad hälsa. Några plankor, hopsatta til et på vatnets yta flytande fartyg gifva tillfälle, at kringsegla hela jordklotets rymd, at uptäcka nya delar af verlden, at besöka och lära känna främmande folkslag, at utvidga en lönande handel och förvärfva sig tusende förut okända beqvämligheter, nöjen och rikedomar. Påfågeln lyser väl med sin pragtfulla stjert, och Fjärilen med sine skiftande färgor; men de lysa och förswinna snart då den med tusende blomster beprydde ängen utbreder en skönare taper, och skänker våra ögon en varaktigare prydnad, en skönare tafla. Jag och boskapsskötsel kunna väl åstadkomma samhällen; men Växtrikets odling har endast kunnat frambringa de största Samhällen, de största framsteg i Vetenskaper och Konster, til en gränslös människors förädling. Utan de ovärderlige Sädesarternes odling och deras beqvämliga förvarande för tilkommande behof, utan jordfrukter och fruktträn skulle människor ännu vara Nomader, utan större samhälsinrättningar, utan Skolor och Akademier, utan en högre odling och alle de nyttige upfinningar, som utmärka, hedra och gagna vårt tidehvarf. Växterna förtjäna således hvarje människas största uppmärksamhet: och deras kännedom skal altid kunna medföra nägon verkelig nytta, glädje och vinst, uti alle stånd och under alle lifvets omskiften.

Växterna i almänhet kunna indelas uti tre ne stora fläckar, nemligen *Tråd*, *Buskar* o

Plantor. *Tråden* våxa långſamt och kunna uphinna en anſenlig ſtorlek, högd och ſtyrka, ſamt flere hundrade års ålder. *Plantorna* åga ſällan en mångårig varaktighet. — Många upnå blott et enda år, och några fulborda ſine frön innom andra året. Tuſende ſinom tuſende olikheter viſa ſig vid arterna i anſeende til ſtjelkar, grenar, blader och blomningsſåt, ſom alle tolka Skaparens gränslöſa vishet och almakt.

De tvånne *könen*, ſom hos Våxterna åro lika ſå almånne, och lika ſå nödvåndige, ſom hos Djuren, gifva de låttaſte och ſåkraſte kånnemärken til de Tjugu ſärſkilda klasser, uti hvilka Våxterne beqvåmligaſt indelas, til låtnad och hjelp för minnet vid deras kånnedom. Förutan Våxtrikets angenåma grönſka, utan blomſtrens ſköna fågring, utan Våxternas ovårderliga nytta, ſkulle jordklotet vara en ödemark och et magert boſtålle för månniſkan, hvilken Gud gaf förmåga, at beundra deſs ſkapade verk, och höja ſin tackſamhet til deſs himmelſka Thron.

Under Mosis ſyndaflod gingo ſannolikt inge Våxter förlorade. At trån bibehållit ſig, viſar Noachs Duſva, ſom förde en grön qviſt til arken.

De Bibliſke Våxter, ſom finnas uti Upſala Herbario, åro Olea europæa; Ficus carica, ſycomorus; Elæagnus anguſtifolia; Phoenix dactylifera; Amyris gileadenſis; Zizyphus Chriſti; Ge-

nista Ræthem; Gossypium arboreum; Cyperus papyrus; Arundo donax; Triticum æstivum, hybernum; Atropa mandragora; Vitis vinifera; — Ononis spinosa; Pinus sylvestris; Pistacia Terebinthus; Hedysarum Alhagi; Ceratonia siliqua; Solanum sanctum; Suæda baccata; Artemisia judaica; Crocus sativus; Tamarix gallica; Platanus orientalis; Lawsonia inermis; Sinapis nigra; Acacia vera; Pterocarpus santalinus; Aloe perfoliata; Musa paradisiaca; Cupressus virens; Hordeum vulgare; Rosæ species flera; Mentha crispa; Anethum foeniculum; Cuminum Cyminum; Phaseolus vulgaris; Punica granatum; Morus nigra; Myrtus communis, Quercus ilex; Laurus cinnamomum; Salix babylonica; Nerium Oleander; Corylus avellana; Acer platanoides; Populus alba; Pyrus Cydonia, Anastatica hierochuntica; Cucumis melo, colocynthis och sativus; Buxus virens; Ervum lens; Brassica oleracea; Lilium candidum. Felande åro Myrrhaträdet, Opobalsamum, Cedern.

Likasom vid Djuren, hafve vi åfven vid Växterna begagnat, hvad den mångkunnige och högst förtjänte Läraren vid Upsala Högskola, D:r Önmann, uplyst och meddelat Almänheten uti sine fläckar. Och hafve vi åfven mycken förbindelse hos H:r Professor Sjöbring, som med sine vidstrakte och berömlige insigter uti Hebraiskan och Arabiskan, haft den godheten, at meddela många nyttige underrättelser, så väl om Djurs och Växters Hebreiske namn, som flere andre ämnen hvilkas fulkomligare kännedom, vi haft af nö-

den. Af varmaste tacksamhets känsla förklare Vi Desse Akademiske, hedervärde, nitiske och outtröt-teligen arbetsamme Lärare, vår förbindelse för al oss bevisad vänskap, välvilja och benägit bistånde.

Oagtadt al vår använda omtanka och möda, kan det väl hafva händt, at vi stundom misstagit oss om det rätta och sanna uti et så föga förr ut-arbetadt ämne, som detta. Hvarje gunstig Läsare och granskare täckes med sine högre insigter rät-ta och förbättra, hvad vi aldrig smickrat oss, at kunna lämna til alla delar fulkomligt.

Paradistrådet. Musa *Paradisiaca.*

På tredje Skapelsedagen frambragtes *Gräs* och *Örter*, som frö hafva, och *Trå*, som frugt bära. 1. Mos. 1: 11, 12.

Gud planterade en *Trädgård* uti Eden, och insatte der *Människan.* En ström, som delade sig ti fyra floder, utgick deraf 1 Mos. 2: 8 — 15. Hvaräst detta *Paradis* varit beläget, derom äro era olika meningar. Sannolikast är, at det va-it beläget emellan floderne *Euphrat* och *Tigris.*

Uti detta Paradis voro tvänne Tråd i syn-erhet märkvärdige, nemligen *Lifvets Tråd*, och *Kunskapens Tråd* på godt och ondt.

Hvilket varit *Lifvets Tråd*, är aldeles okändt.

Til deſs frugt fick ADAM icke utſträcka ſin hand icke åta deraf, för at icke evigt lefva. 1 Moſ 3: 22. *Kunſkaps Trådet* på godt och ondt hvars frugt var ADAM förbuden, at åta, anſes a de flåſte, för at vara MUSA *Paradiſiaca* eller *Ba nanas* trådet 1 Moſ. 2: 2: 17.

Kunſkapens och Lifvets Tråd åro icke ſpecifik i Bibeln utmärkte, utan endaſt genom en omſkrifnin nämnde, det förra *Ets haddaal tov vara* och det ſed nare, *Ets hachajjim.* Den beſkrifning, ſom de heliga Skrift gifver oſs på deſle Trån, år gan ſka ringa, och otilräckelig. Vi vete icke, hur länge förbudet, at åta af Kunſkapens tråd ſkull räcka: om någon viſs tid af Skaparen dertil va beſtämd: eller om detta tråd fans endaſt inom Paradiſets område, eller om det efter ſyndafall fåt ſprida ſig vidare ut i andra länder. De frugt beſkrifves ſåſom angenäm för ögat, oc behagelig för ſmaken. Om hiſtorien derom ſk tagas efter orden, ſå år väl intet tråd bekant, ſo båttre kan lämpas til MOSIS Hiſtoria, än Mus *Paradiſiaca.* Om lifvets tråd åro underråttelſer ännu kortare och färre, åfven, ſom om det t ſtånd, uti hvilket våre förſte Föräldrar ſkulle fö blifvit, i det fall, de icke ſyndat.

Muſa Paradiſiaca år en art af Palmtråd, ſo aldrig får några grenar: ſom äger alle ſine b der uti öfverſta toppen, hvarifrån åfven blom framkomma. Stammen upväxer til flere alna högd. Det växer endaſt i de länder, ſom ligg

ntil Æquatorn, och trifves icke väl, utom Tro-
piken planteradt. Deſs blader blifva flere alnar
ånge, och mer än, et qvarter brede, odelade och
njuke; ſåledes voro deſſe blader tjenligaſt til
körten, at dermed ſkyla ſig, då våre förſte Stam-
fäder ADAM och EWA, efter ſyndafallet, blefvo
in nakenhet varſe. 1 Moſ. 3: 7.

Deſs frugt är ymnig, aflång, i början grön,
edan mera mogen af en angenäm gul färg. Yttre
kalet är mjukt, och afraſes mycket lätt ifrån den
nre masſan, hvilken är ſåſom en blandning af
det finaſte mjöl, ſäcker och mjölk, ganſka ange-
näm til ſmaken, utan at på något ſätt beſvåra ma-
gen med ſin ſötma. Frugten ätes almänt i de flä-
ta heta länder, och trädet planteras derföre al-
eſtädes med rotſkott, emedan ännu aldrig deraf
nägre mogne frön kunnat erhållas. Uti Europa
kan trädet odlas uti mycket varma Orangerier,
och har i Upſala Academies drifhus fordom bå-
de blomat, och gifvit frugt. Beſynnerligt är, at
detta enkla, ogrenade Träd, af mer än en mans
höjd, ſå ſnart det blomat och frambragt ſine
frugter, dör bort helt och hållit ofvan jord, och
fortplantas endaſt med nya ſkott ifrån roten.

Sjöfarande ſamla frugterne gröna, och för-
vara dem under reſan flera veckor, då de ſmå-
nigom och efter hand mogna, och nytjas til de-
ſert vid middags måltiderna. Uti Öſtra Indierne i
ſynnerhet lefva många millioner af deſs hälſoſam-
me och välſmakelige frugter.

DADEL-TRÅD. PHOENIX *dactylifera*. THAMAR.

Dadeltrådet år en Palm, och alle Palmtråd skilja sig til sit utseende och til sin sammansåtning ifrån alle andre både Trän, buskar och växter. Deras Stam år altid enkel, utan några grenar, tilkommen utaf de affalne bladers fåsten innesslutande en ganska tjock mårg, som år lös och et godt och förtråffeligt födo-ämne. Alle bladerne befinnas altid i toppen, der de utgöra en stor bladkrona. Det första blad, som fram kommer, år ensamt enkelt och odeladt. De som sedan efterkomma, åro mer och mer delade uti smalare eller bredare ribbor. Stundom likna desse blader Solfjädrar, stundom åga de en ansenlig lång d, af flere alnar eller famnar.

Blomor och Frugt, stundom til otrolig myckenhet, framskjuta ifrån toppen, mellan bladerne.

Et Palmtråd gifver stundom Indianerne alle deras nödvändigaste behof. RAJUS omtalar et *Palmtråd* 300 alnar högt. *Cocos trådet* åger vanligen 80 alnars högd, och frugten år stor, som en mans hufvud.

PHOENIX *dactylifera* eller *DadelPalmen* åden, som egenteligen omtalas i Bibelen. Dess stamm växer långsamt och blir sällan mycket hög men har desto långre blader, emellan hvilke blom klasarne och frugterne framkomma uti stor myckenhet. Persianerne, som mycket odla desse *Palm*

rån, och nytja *Dadlar* til föda, hafva länge haft g bekant, at Han-blommor, och Hon-blommor ſtras på ſärſkilde trän, och ſåledes at ſärſkilde ön funnits. Af Hannarne hafva de ſamlat Frö-ijölet, dermed pudrat Honorna och erhållit der-genom ſtörre och ſmakeligare Dadlar.

Vid Nilen planteras uti början af April, el-r ſlutet af Mars, Palmträden med telningar, m efter 5 eller 6 år bära frugt. Emellan hvart o eller 20 Palmträd ſättes et Hantråd. Uti Sep-mber äro Dadlarne mogne. Skola frugterne ut-ras til förſäljning, öpnas de midt på, torkas i olen, och inpackas ſedan hårdt uti korgar, ſå at klibba ihop vid hvarandra, enligt BERGGRENS rättelſe i deſs Reſa 2 Del. p. 248.

Några Dadlar, ſom IBRAHIM GIBRALTAR un-r ſit viſtande i Upſala, behagade meddela H:r æſes, grodde ganſka väl uti Upſala Orangeri.

Dadeltråd lika ſom alle andre Palmträd, ra endaſt til de varmare länder innom Vänd-etſarne, men i ſynnerhet i Perſien, Ethiopien, læſtina, Egypten, Barbariet, Syrien och några dre trakter.

Iſraëliterne funno ſtraxt efter utgången utur ypten uti öknen Elim 12 brunnar och 70 *Pal-r* til förfriſkning. Vid Cap Verde fann AN-RSSON en hel ſkog, två mil lång, måſt af *Da-trån.* Uti Perſien och lyckeliga Arabien blif-

va *Dadlarne* båſt. I Spanien och Portugal finnas några Dadelträn. Osbeck fann dem vid Cadix. Uti Upſala Orangeri odlas de.

Frugten är af et litet Pårons ſtorlek, kåt aktig, ſöt, vålſmaklig och födande. Til Europ ſöres den ſtundom inpackad. Fordom borde de finnas på Apotheken och nytjades emot bröſtſjuk domar; men ſom den ſkadas låtteligen af mahl har den bliſvit utmönſtrad.

Palmträn omtalas uti:

2 Moſ. 15: 27. Vid Elim funnos de til antal af 70.

Pſ. 92: 13. Den råtfårdige ſkal grönſka ſ ſom et Palmträd.

Jerem. 10: 15. ſåges om Hedningarnes A gudar af Trå, at de ſtå qvar, ſåſom et orörli Palmträd; men tala kunna de icke.

Heſek. 41: 18. Vid Templet voro gjor Cherubim och *Palmträ*; et *Palmträd* emell tvånne Cherubim; och

Heſek. 41: 25, 26. På dörarne i Templ voro arbetade Cherubim och *Palmträ*, likaſo på våggarna: På inra ſidorna af Förhuſet, på b da ſidor om fönſtren voro *Palmträ*, åfven ſom utbygnaden af Templet, och på bjelkarna.

Syrach 24: 13. Jag har upväxt ſåſom et Palmträd vid Engeddi.

1 Kon. 6: 32. 33. Dörarne til ingången i Choret gjordes af Olivetråd och ſirades med bildhuggare arbete af Cherubimer, *Palmträ* och blomverk.

Höga Viſ. 4: 13. Bruden ſåges vara et Paradis, hvaruti växa Granater, blomſtrande Palmer och Nardus-trän, Nardus med ſafran, kanna och kanel.

Palmer nämnas ſärſkildt uti:

1 Kon. 7: 36. på ſidoſkifvorne både längs efter och tvärsföre hade man utſlucket allehanda bilder af Cherubim, Lejon och *Palmträn.*

Höga Wiſ. 4: 13. blomſtrande *Palmer* och Nardus.

—— 5: 11. Hans hufvud glimmar af guld, hans hår lika blomſterqviſtar af *Palmen.*

Höga Viſ. 7: 7. 8. liknas Brudens växt vid *Palmen.*

Palmqviſtar omtalas på flere ſtällen, ſåſom:

3 Moſ. 23: 40. på förſta dagen i ſjunde månaden ſkolen J taga frugten af vackre trän, qviſtar af *Palmträn*, och grenar af andre trän, och

af Pihl, ſom växer vid båckar, och glådjen eder inför Herren eder Gud i ſju dagar.

1 Maccab. 13: 51. SIMON höll ſit intåg i borgen med loſſånger, *palmqviſtar*, allehanda ſtrångaſpel och tackſåjelſer.

2 Maccab. 10: 7. de buro löfkranſar och vackre *palmqviſtar*.

Nehem. 8: 15. Går ut på bergen och hämter qviſtar af oljeträn, balſamträn, myrten, *palm* och andre löfrike trän, at göra löfhyddor, efter ſom ſkrifvit ſtår.

Eſaj. 19: 15. i Egypten ſkal hvarken hufvud vara, eller ſtjert, hvarken *Palmqviſt* eller Såf

Joh. Ev. 12: 13. Vid Chriſti ankomſt ti Jeruſalem, tog folket *Palmqviſtar* och gick emo honom.

DADLAR omtalas i Höga Viſan 7: 7. de det heter, at Brudens bröſt likna *Dadlar*.

DADELSAFT nämnes blott en gång i Höga Viſan 5: 1. jag hafver åtit min honingskaka ſam med min *Dadelſaft*.

Dadelträdets Stamm är ſällan mycket hög men kan ernå ſtundom 30, til 50, ſällan 80 fot höjd. KÆMPFER fann en ſtamm, 4 til 5 famna tjock. Vanligen blir den endaſt 3 fot tjock. Trädet blir fulväxt på 50 år, och kan uplefva 300 år

Afhandling

om

de WÅXTER, som i Bibelen omtalas.

Andra Delen.

Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd

under

Medicinæ och Botanices Professorens samt

K. Wasa Ordens Commendörens m. m.

Doctor

C. P. THUNBERGS

inseende

utgifven

af

AUGUST AURELL

af Vestgötha Landskap

och til granskning framstäld

uti Botan. LectionsSalen

d. 26 April 1828.

p. v. t. e. m.

Upsala

hos Palmblad & C. 1828.

KONUNGENS
TROTJENARE, RYTTMÅSTAREN
OCH
RIDDAREN AF KONGL: SVÅRDS ORDEN
VÅLBORNE
HERR ELOF IHRE
OCH
VÅLBORNA
FRU L. C. IHRE
FÖDD CELSING

tacksamt och vördnadsfullt

tillegnadt

af

AUGUST AURELL.

Han-blomorne innesslutas i en stor skida, med många långe och fine ax, på hvilka sitta oräknelige blomor med trenne hannar och et litet ämne til hona. Honan är på et särskildt tråd frugtbar, rundad, med en kort och hvit *Stylus*. ADANSON har räknat 200 honblomors ax, på hvilka de kortare ägde 40, och de långste 80 frugtämnen, således 12,000.

Persianerne hafva länge känt de bägge åtskilde könen af Dadelträdet, och med konst odlat detsamma.

HASSELQVIST har gifvit oss dess beskrifning och Historia i sin Resa p. 29. Då Hon-blomorne utslagit, öpnas en Hanskida och stångelen sättes bredevid och emellan Honblomorna, at befrugta dem. Hanskidorna kunna til detta ändamål gömas et helt år. Honskidorna öpnas uti Februario eller Martio. Hvar särskildt gren (pedunculus) får 30 Dadlar. De ofrugtsame Dadlar blifva torre och utan nöt. De befrugtade Dadlar innesluta en nöt och blifva af et Plomons storlek, hvitagtige eller gulagtige och omklädde med et söt ämne. Då de gode Dadlar pråssas, erhålles en saft, som liknar smör och nytjas til säser.

De bäste *Dadlar* säljas åt de förnämare; de torrare åt sämre folk, och de omogne gifvas åt Kameler.

Dadeltrådden utgöra flere folkflags rikedom. Af hvart tråd hämtas en Ducats vinst; och en ägare kan hafva 3, til 400, ända til 1000 tråd. Et tråd intager vanligen 2 alnars rymd och emellan hvart tråd lemnas 4 alnar.

Färske *Dadlar* inläggas med säcker, at nytjas emot Bröstsjukor. Omogne äro de skadelige. Med vatn gäste nytjas de af Turkarne, som ej få nytja spirituosa, til glädjedryck. Stammen nytjas til bjälkar och gnages af maskar. Af desse Palmträden har Palmsöndag erhållit sit namn.

Palm finnes odlad på ganska många ställen, såsom et almänt nyttigt tråd.

Vid Iericho och Jerusalem, enligt SHAW; på oljoberget; emellan Jerusalem och Jaffa, enligt RAUW; vid Galileiska hafvet, enligt COTVYK; vid Genin; i steniga Arabien, (2 Mos. 25: 27.); — vid Elim, hvarest Munkarne sägas hafva utaf Dadlar och andre frugter en inkomst af 2500 pund Sterling, enligt MONTAGU; i öknen Dschesira; vid Gorondal fann FÜRER Palmer; på berget Horeb; i Jemen; vid Gaza och vid sjön Genezareth, tillika med Balsamträdet, Granat-Oljo-trädet, fikon, nötter och vindrufvor.

Aloë. Aloë *perfoliata.* Ahalim.

Aloë flägte är egenteligen hema i Afrika, och i synnerhet i Goda Hops Uddens ödemarker, där de fläste arter vildt växa, ofta af det besynnerligaste och mångfaldigaste utseende. Aloë *perfoliata*, som växer både uti det förlofvade landet och annorstädes, är den största utaf alla, växer up såsom et Palmträd, af en mans höjd, med enkel, naken stam och alle bladerne emot toppen. Desse blader äro stundom öfver en aln länge och nästan et qvarter brede, tandade i kanten, mycket tjocke och saftfulle. Saften är grönagtig, men stelnad blir den brun, är ganska besk, laxerar och införd i Apotheken under namn af Aloë. Lika med alla beska saker, emotstår den röta, nytjas derföre til balsameringar, tillika med Myrrha, samt til rökelser.

Växer ymnigt på Goda Hops udden, som ses Herr Præsidis Resa, 2:dra Del. p. 55, 56, 57, och uti lyckeliga Arabien.

Aloë-träd, (Lignum Aloës) är en hel annan växt, som äfven är vålluktande och nytjas til rökelser, men är ännu icke til sit slägte väl känd utaf Botanisterne.

Ps. 45: 9. Myrrha, *Aloë* och Casia äro dine klåder.

Sedespr. 7: 17. Med Myrrha, *Aloë* och Canel hafver jag gjort min Sångkammare vålluktande.

Hög. Vis. 4: 14. upräknas Myrrha och *Aloë* ibland flere andre, vålluktande kryddor.

Joh. Ev. 19: 39. Nicodemus förde med sig en blandning af Myrrha och *Aloë*, til et värde af hundrade mark.

Myrrha — *Kåda.* Mor.

Ps. 45: 9. Sedespr. 7: 17. Höga Vis. 4: 14. upräknas *Myrrha* ibland andre vålluktande krydder; se *Aloë.*

Höga Vis. 3: 6. Rökelse af *Myrrha* upsteg från fältet.

Höga Vis. 5: 1, 5, 13. säges: jag hafver skördat min *Myrrha;* mine händer dröpo af *Myrrha;* hans läppar voro drypande af finaste *Myrrha.*

Syrach 24: 20, Jag gaf en ljuflig lukt såsom den bästa *Myrrha.*

Prof. Ad. Afzelius har härom utgifvit flera Disputationer.

2 Mos. 30: 23—25. se *olja.*

Matth. 2: 11. de tre vise Män af Österlanden buro Frälsaren skänker af Guld, Rökelse och *Myrrha.*

Joh. Ev. 19: 39. se *Aloë.*

Någon anledning är, at förmoda, det *Myrrha* erhålles af någon *Amyris*, nära beslägtad med *Opobalsamum.* Den kommer ifrån Lyckliga Arabien.

Fikon-tråd. Ficus *carica.* Theenah.

Fikon-trädet är icke något synnerligen vac-

:ert tråd. Deſs *ſtamm* år ful, ofta krokig och
:nålig; deſs *grenar* krokige, förſt nedåt och ſe-
lan upåt böjde; *bladerne* ſtore, ſtråfve, oftaſt
lelade uti trenne eller flere flikar; *ſaften* år hvit,
jock ſom grådda af mjölk, och viſar, at trådet
r af giftig art. Alle blader affalla emot vintren,
lå trådets nakenhet med ſine ormlike grenar gif-
ver et ånnu mera obehagligt utſeende. Frugten,
om år påronlik, år ganſka beſynnerlig, och trå-
let olikt alle andre växter, til ſit blomningsſätt:
let år egenteligen blomornas fåſte (receptaculum),
om innom ſig aldeles fördöljer blomorne, hvar-
f *Hannar* och *Honor* finnas på ſärſkilde trån. På
len inra ſidan af Fikonen ſitta således blomorne
ndangjömde, och detta *fåſte* eller Fikon år i ſit
omogna tilſtånd grönt, hårdt och med ſin mjölk-
aft ſå giftigt, at det förorſakar både upkaſtning
ch diarrhoe. Når det mognar, blir det pur-
urfårgadt, får en ſöt, angenåm ſmak, och år
lå mycket födande, åfven tjenligt uti bröſtſjukor,
ch lagdt på bölder, at bringa dem til bulning.
'ikonträdet gifver aldrig fulkomligt mogne *frön*,
tan fortplantas med drifqviſtar ganſka lått. —
de varmare länder, der fikonträdet endaſt trif-
es och odlas, njutes frugten färſk flere månader,
npackad förvaras den lått och nedpackad föres
len til andre orter, ſom en handelsvahra. Uti
allare länder hålles trådet uti Orangerier öfver
intren, och frugten kan erhållas mögen, då var-
nare ſomrar infalla. *Fikonen* växa på grenarne,
fſkilde från bladerne. De kunna åtas med bröd
ch Svinkreatur dermed gödas, emedan de giſva
nycken fetma.

Uti ſödra Europa, Grekeland, Aſiens åtſkillig trakter, och på Goda Hops udden i Africa finne man Fikonträdet växande, merendels för ſin ſtor nytta odladt, til tjänſt för Millioner månniſkor Uti Palæſtina växa Fikonträd, både vilde, odlad och förädlade. De växa uti Egypten, vid Jaffa Seir, emellan Rama och Jeruſalem, på Oljober get, omkring Bethlehem, och i öknen Saba, hvar eſt de *Fikon* togos, ſom Spejarne förde til Iſrae litiſka lågret; åfven ſom på Tabor, vid Sichem i Galileen, vid Dschaddin, Sidon, Lydda, Na zareth och Saphet.

Frugten är ſtundom ganſka ymnig: et end träd kan gifva två til trehundrade ſkålpund; deſ ſkugga är ock mycket ſvalkande för deſs ſtor löf, af mer, än et qvarters diameter.

Fikonträdets frö-redning är ganſka beſynner lig och egen i ſin art. Man trodde länge, a Fikon icke ägde några blommor. Vid början a 16 ſeculum var CORDUS den förſte Botaniſt, ſom gaf förmodan dertil. Han dog i Rom 1544. Efter ethundrade femtio år blef TOURNEFORT dem varſe, och anlåg dem för honor. LA HIRE upgaf ſedan och beſkref hannarne 1712, ſedan MAGNOL kort förut åfven upträkt dem. PONTE DERA fann åfven hannar uti *Caprificus*.

Mogns Fikon, i ſynnerhet ſtekte, lindra ho ſta, hålla öpet lif, lindra vårken af bölder och bringa dem til mognad.

Trådarten är lös och föga dugelig.

Fikonträd växa lätt och planteras i de fläste ırme länder; äfven uti Palæstina, på oljoberget ch i dess Dal, vid Elisæ brunn, Bethlehem, ffa, Galilæiska hafvet; i dalen Crum vid Jeru-lem, vid Genin; vid Saphets stad; på Horebs erg; i lyckliga Arabien; och flere andra ställen. födra Europa odlas Fikonträdet almänt och in-gde Fikon utföras som en handelsvara.

Somlige Fikonträd frambringa endast han-lomor. Sådane trän få namn af *Caprificus* och åra ingen frugt: dess kart är odugelig til föda, ch aftaller tidigt. *Vid desse affallande kartar knar* JOHANNES *stjernornas fall från himlahvalf-et vid den stora och förskräckeliga jordbäfning, m föreställes på det sjette uprullade bladet i Ippenbar. B. 6: 13. Esaias i 34: 4. tyckes äga mma bild. Karten, som är torr, kärf och oät-ır, teknas i Jerem. 24: 3. der Propheten om-lar tvånne korgar den ena full med goda fikon, en andra med elaka, dem ingen äta kunde. Uti erem. 29: 17. omtalas äfven elaka Fikon, dem in-en njuta kan.*

Caprificus får således aldrig mogne Fikon, medan detta träd äger endast Han-blomor; men esse blomor kunna tjäna och bidraga til hon-ädens frugters bättre mognad genom en liten lugas (*Cynips*) tilhjelp, som ingår uti han-blo-orne, blir pudrad af deras frömjöl (*pollen*) och ır sedan in uti hon-blomornes fikon, för at be-

frugta dem. At med konſt befrugta Fikon, fo
dras och nytjas *Caprificatio* ſtundom. I Levante
ſåg TOURNEFORT bönderne ſåtta grenar af Capr
ficus på Hon-fikon tråden, hvarigenom de fing
mångfaldigt mera Fikon, än ſom fås i Europ
Grekerne hafva, enligt PLINII intyg, åfven kåd
denna omſtåndighet. Och i Grekeland ſamt Italie
ſågas frugtbare frö på detta ſätt kunna erhålla
Uti Grekeland åtas Fikon med bröd almänt
bönderne, och uti Athen voro Fikonen ſå låckre
at de blefvo til utförſel förbudne. Grekernes a
genåma *Fikon* låckade XERXES ifrån Perſien,
bekriga dem, och Fikonens låckerhet torde åfve
til en del varit orſaken til Carthagos förſtöring
enligt några mening.

HASSELQVIST intygar, at Caprificus tråd
planterades til håckar.

Hon-trådet gifver endaſt åtbare *Fikon*. G
nom befrödning förådlas de til ſmak, bördighe
ſaftrikhet och tidigare mognad, ſå at de blif
af et mycket högre värde, ſom ſes af Jerem. 2
4. och Oſeæ 9: 10.

Uti Palæſtina, likaſom i Europa, mogna *F*
konen vanligen icke förr, än i Auguſti månad
men de tidige *Fikonen* komma om våren, u
April och Maj månader. De *tidige Fikonen* bör
utſpricka om höſten, ſtå ſedan i dvala hela vin
ren, och mogna om Våren. Sådane kunna trå
fas i Palæſtina vid Påſk-tiden, och et ſådant trä
måſte det varit, ſom Frälſaren träffade vid vägc

I Jerusalem, hvilket var ofrugtsamt, och som omtalas i Matth. 21: 19. I Marc. 11: 13. sägs, at de vanlige *Fikons* tid ännu icke var inne. Den kart, som om hösten framskjuter, stadnar af kylan i sin växt; men af Vår-solens varma strålar qvicknar den och mognar sin frugt, då andre träd först börja skjuta knoppar. Vid Jericho bär det frugt 10 månader om året.

Om våren utspricka *Fikonträdets* blader och vanligen framkomma då ämnen til Frugten. Det läser derföre uti Matth. 24: 32. Marc. 13: 28. Luc. 21: 29. af *Fikonträdet* lärer en liknelse. Vår i sen *Fikonträdets* grenar svälla och skjuta löf, så dömen i, at sommaren är för hand.

Psalm. 105: 33. åtskiljer bägge *Fikon-arterne*.

Fikonträdets frugt var en af de saker, hvarmed Moses sökte göra det förlofvade landet angenämt för Judarne.

4 Mos. 13: 24. Spejarne hemförde Granatäpplen, en Vinranka med en klase drufvor, på en stång, och *Fikon*.

Fikonträdet förekommer ofta omtaladt i den heliga Skrift:

5 Mos. 8: 8. se *honing*.

Psalm. 105: 33. då de plågor upräknas, hvarmed Egyptierne hemsöktes, så säges: han kullslog deras vinstäckar och *Fikonträn*, och sönderbröt alle trän innom deras gränsor.

Esai. 34: 4. hela Himmelens hår skal förfalna, såsom löf förfalnar på vinståck och *Fikonträd.*

Esai. 36: 16, 17. hvar och en skal åta frugten af sin Vinståck och sit *Fikonträd*, til dess jag förer eder til det land, der Korn och Viu, sådesfält och vinberg finnas.

Jerem. 5: 17. et långvåga folk skal förtåra din skörd och dit bröd, dine söner och döttrar, din både mindre och större boskap, dine vinståckar och *Fikontrå* m. m.

Jerem. 8: 13. inga drufvor skola finnas på Vinrankan, inge fikon på *Fikonträdet.*

Dom. 9: 10, 11. tråden sade til *Fikonträdet:* Kom du och blif Konung öfver oss. *Fikonträdet* svarade: skal jag öfvergifva min sötma och min ömniga frugt, och gå bort, at göra mig besvår med trån?

Haggai 2: 20. Vinqvisten, *Fikonträdet*, granatåplet och Olivetrådet hafva ånnu icke burit någon frugt.

Osea 2: 12. hånnes Vinståck och *Fikonträd*, om hvilke hon sade: den skånk, som mine ålskare gifvit mig, vil jag förstöra, och göra platsen til en skog, hvaruti vild-djuren skola finna sin nåring.

Joel 1: 7, 12. et oråkneligt folk föröder min vinståck, afbryter mit *Fikonträd*, gnager det sönder, så at det omkulfaller, och dess grenar

ga hvitnade. Vinſtåcken år borttorkad, *Fikon-*
det förviſnadt. — *Fikontråd* få väl ſom andre
tige tråd förödades, ſkadades och härjades af fien-
, under krig, för at tilfoga al möjelig ſkada.

Amos 4: 9. Maſk förtärde det måſta i edra
gårdar, edra Vinberg, edra *Fikontrån* och ol-
rån.

Micha 4: 4. hvar och en ſkal få ſitta un-
ſin Vinranka och ſit *fikontråd*, utan al fruk-
. Härmed målas et lands lycka och frid.

Habac. 4: 17, 18. om än *Fikontrådet* icke
ut, och ingen frugt finnes på Vinrankorna;
oliveſkörden ſloge felt, och fåren ryktes utur
ahuſen; vil jag dock glädja mig öfver Herren,
frögdas öfver Gud, ſom min hjelp år.

Nahum 3: 12. Alle dine fäſtningar äro *Fi-*
trån med tidigt mognad frugt, ſom, när den
kakas, faller den i munnen, ſom deraf åta vil.

1 Kon. 4: 25. Juda och Iſrael ſuto trygge,
r och en under ſit *Fikontråd*, ſå länge SALOMO
le.

2 Kon. 18: 31. en hvar ſkulle få åta frug-
af ſin vinſtåck och ſit *Fikontråd*.

Sedeſpr. 27: 18. den ſit *Fikontråd* vårdar,
åta dess frugt.

Höga Vis. 2: 13. på *Fikontrådet* mognar
gten, och Vinrankans ſpåda drufklaſar ſprida
lukt.

Uti Matth. 21: 17. och följande förekomme historien om *Fikonträdet* vid vägen; på hvilke Frälsaren icke fann någon frugt, och som på det tilsägelse, at ej bära mer någon frugt, straxt för torkades.

Joh. Ev. 1: 48. NATHANAEL satt under et *Fikonträd.*

Fikonträdets saft är mjölkhvit; derpå syftar

Joel 1: 7. Gråshopporna afbryta mine *Fi konträ*, och gnaga dem sönder; at de omkullfalla och deras grenar ligga hvithade.

Uti Jacobs Epist. 3: 12. frågas: kan et *Fi kontråd* bära oliver, eller en vinranka *fikon?*

Marc. 11: 13, 20, 21. omnämner samma historia om *Fikonträdet*, som löf hade, men ingen frugt, emedan då icke var Fikonens tid. Frälsaren sade: Åte aldrig någon frugt af dig hädan efter; och andra morgonen sågo Lärjungarne *Fi konträdet* förtorkadt nedifrån rötterna. PETRUS sade då: Si! *Fikonträdet*, det du förbannade, är förtorkadt.

Luc. 13: 6, 7. sade Frälsaren denna likne se: En man hade et *Fikonträd* planteradt uti sin vingård. Han kom och sökte frugt derpå, men fann ingen. Då sade han til vingårdsmästaren: Si, nu i tre år har jag kommit, och sökt frugt på detta *Fikonträd*, men funnit ingen.

Afhandling om de WÅXTER, som i Bibelen omtalas.

Tredje Delen.

Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd under Medicinæ och Botanices Professorens samt K. Wasa Ordens Commendörens m. m.

Doctor

C. P. THUNBERGS

inseende

utgifven af

CARL MAGN. SUNDBERG

af Östgötha Landskap

och til granskning framstäld uti Botan. LectionsSalen d. 21 Maj 1828.

p. v. t. f. m.

Upsala hos Palmblad & C. 1828.

KONUNGENS TROTJENARE

KONGL. HOFPREDIKANTEN OCH KYRKOHERDEN M. M.

HÖGÅREVÖRDIGE OCH HÖGLÅRDE

HERR MAG. ARV. AUG. AFZELIUS

vördnadsfu

till

RÅDMANNEN OCH HANDELSMANNEN

ÅDEL OCH HÖGAKTAD

HERR ISRAEL WINBLAD

acksamt

af

CARL MAGN. SUNDBERG.

DE HULDASTE FÖRÅLDRAR

helgad

af

sonlig kärlek och tacksamhet.

Fikon, ſåſom en förträffelig frugt, omtalas å flere ſtällen i Bibelen:

4 Moſ. 20: 5. Judarne knorrade, och frå-ade: hvarföre hafven J fört oſs utur Egypten, ch låtit oſs komma til denna uſla orten, hvareſt ntet kan fås, hvarken *Fikon* eller Vin, eller Gra-atåple våxer, och der intet vatn finnes, at dricka.

2 Kon. 20: 7. *Fikon* lades på Hiskias ålld, hvarefter han til hälſan återſtäldes.

1 Chron. 12: 40. När David vid Hebron aldes til konung, och folket blef när honom i e dagar, tilförde deras förplägning ibland ycket annat, åfven *Fikon*.

Eſai. 38: 21. Esaia böd, at man ſkulle ga et ſtycke *Fikon* och lägga på bölden, at Hi-ia måtte varda helbregda.

Jerem. 8: 13. ſe *Fikonträd*.

Jerem. 24: 2, 3, 5, 8. i den ena korgen ro ganſka gode *Fikon*, ſådane, ſom de förſt ogne pläga vara; men i den andre ſå elake, at icke kunde åtas. Vid de gode *Fikonen* liknar g, läger Herren, de fångne af Juda - - - ſåda-, ſom de elake *Fikonen* äro, vil jag göra Ze-kia, m. m.

Amos 7: 14. Propheten Amos ſade: jag en Herde, ſom hafver min föda utaf vilde *on*.

Nehem. 13: 15. på Sabbathen infördes lastade åsnor, med sädeskärfvar, vin, drufvor, *fikon* och allehanda bördor til Jerusalem.

Fikon-kakor nytjades såsom födoämnen och til läkemedel, som ses af

1 Sam. 30: 12. de funno en Egyptisk man på marken liggande, hvilken de förde til David, sedan de gifvit honom bröd och dricka, samt et stycke af en *Fikonkaka*, och två stycken af en Rusinkaka.

2 Sam. 16: 1. David hade hunnit et litet stycke ned om bergspitsen, då Ziba, Mephiboseths tjänare mötte honom med et par sadlade åsnor, som buro honom 200 stycken bröd, 100 rusinkakor, 100 Fikonkakor, och en lägel vin.

Sycomor. Ficus *sycomorus*. Schickmim.

Sycomoren är et stort och lummigt *Fikon träd*, sällsynt i Europa och sällan odladt i dess Orangerier. *Det förekommer tvänne gånger i nya Testamentet, men under olika namn. Uti et sådant träd upklef* Zachæus, *för at kunna se Frälsaren, Luc. 19: 4. och icke uti det svaga Mulbärsträdet, som proföfversättningen tolkar, ej eller det taggiga trädet, Elæagnus angustifolia.*

Luc. 17: 6. är nämndt samma träd eller Ebreernas *Schikmim*, hvilket i proföfversättningen är tolkadt med Mulbärsträd.

Sycomoren med ſtora runda blader förekommer almänt växande i Palæſtina, och gifver ymnig ſkugga åt reſande. Hasselqvist ſåger det vara et mycket ſtort tråd, femtio fot i diameter. Han betygar åfven, at *Fikonen* äro ſöte och ſaftfulle, ſå gode, at man ej kan åta ſig mått deraf. I Mars månad utſkjuta Fikonknopparne och uti Junio mogna *Fikonen.*

Trådet är faſt och varagtigt samt nytjas til likkiſtor, äfven för balſamerade lik. Hasselqvist ſåg Mumiæ kiſtor uttagas, ganſka väl bevårdna, ſom voro 2000 år gamla.

Finnas växande vid Jaffa, på oljoberget.

Vid et *Sycomortråd* befann ſig Frälſaren, då Lärjungarne begärde, at Han ſkulle gifva dem en större tro, och då Han ſvarade: om eder tro endaſt vore til ſin ſtorlek at jämföra med Senapskornet, ſå ſkulle, på edert bud, detta resliga tråd upſa ſin rot, ömſa ſin plats och plantera ſig i Havets bölja. Se Luc. 17: 6. der det tolkas med Mulbårstråd.

Eſai. 9: 10. *Sycomorer* äro borthugne, Cedrar ſkole vi ſåtta i ſtället.

1. Kon. 10: 27. och 2 Chron. 1: 15. 9: 27. Silfver ſamlade Salomo i Jeruſalem ſå ymnigt, ſom ſten, och Ceder i den mångd, ſom *Sycomorer* på ſidlåndte orter.

1. Chron. 27: 28. omtalas *Sycomorer* på ſlåtmarken.

Olive-tråd. Olea *europæa*. Zajil. Ets Schamån.

Zajil är cultiveradt olivetråd och *Ets Schamån* vildt oljotråd. Det växer, likaſom Fikontrådet, endaſt i de mildare klimater, i ſödra Europa, Africa och Aſien, både vildt och odladt; i de kallare hålles det i Orangerier, utan at gifva någon frugt. Utgör ej ſällan hela ſkogar. Är et vackert Tråd, med fine tjocke, altid grönſkande blader, och et af de nyttigaſte för ſin frugt, hvaraf den präſlade oljan gifver mycken vinſt, och ſom var för Israëliterne i Palæſtina af mycket värde. Efter Plinii intyg ſkal trådet kunna lefva 200 år. Det kan ock fortplantas med aſlägningar; Frugten är en (*drupa*) nöt, omklåd med et kåragtigt ämne, ſom är mycket ſtoppande och hopdragande. Hel nytjas frugten inlagd i åttika, at åtas, ſom deſert, at ſtyrka magen vid matſmältningen. Präſſad gifver den en klar, grönagtig, ofmakelig mild olja, ſom nytjas til maträtter och til matlagning i ſtället för ſmör, någon gång til Lampor, och til ſmörjelſer. Oljan nytjas åfven mycket, ſom et Medicament, at upmjuka, befordra ſuppuration, på bölder, uti hoſta, ſtenkolik, emot förgift och alla andra ſkarpheter, emot ormbet, förſtopningar med mera. Bäſta oljan i Palæſtina göres af gröna omogna oliver genom ſtötning.

Tråd-ſlaget år hårdt och tjånar til ſvarfning, till doſor och andre Möbler.

Frugten år olika til ſtorlek och figur. De ſpanſka oliverne åro ſtörſt; i Provence blifva de aflånga; i Tascana åro de ſmå, runda hvita, grö-na och rödagtiga. Köttet, ſom omklåder nöten, år löſare eller faſtare.

Oliverne inläggas med ſalt och ſpecerier; uti åttika inlagde föras de til Sverige, och nytjas vid ſteken under högtidlige Måltider.

Oljoträdet år i de ſödra och varma länderna öfver alt odladt, ſamt af högſta nödvändighet och nytta:

Vid Jeruſalem växer det tillika med Mandel- och Perſikoträdet; emellan Jaffa och Rama åro ſmå oliveſkogar, dem HASSELQVIST omtalar; emellan Tiberias och Kana; emellan Sebaſte och Chilin; i dålder och på bergen emellan Jeruſalem och Sichem omtala flere Reſebeſkrifvare dem; uti dålderne omkring Balbeck fant HASSELQVIST de bäſte oliver, ſom han åtit uti Levanten; på Oljo-berget, ſom deraf fåt ſit namn; i dalen Crum vid Je-ruſalem; vid Bethlehem; vid Gaza; på vägen emel-lan Jaffa och Jeruſalem; Rama förer til Jaffa, at utſkeppas Såpa, tilredd af olja och aſka; på ber-get Garizim; på Karmels berg nedtil med Lager-rån; emellan Rama och Tiberias; vid Galilæiſka

hafvet; i dålderne vid Bethlehem; vid bäcken Sorek och i Eſkols dålder; på Horebs berg och Libanon; vid Hamats ſtad.

Olivoqviſt är en ſinnebild af Frid och förekommer i Judith 15: 13. JUDITH krönte ſig med kranſar af *olive-qviſtar*, och gick i dans framför alt folket, ſedan hon dödat HOLOFERNES.

500 borgare i Sidon, med *Olive-qviſtar* i händerne tigde fred utaf ARTAXERXES.

Nehem. 8: 15. til Löfhyddor användes, ibland annat, äfven *Olive-qviſtar*.

Uti Baruchs 6: 42. omtalas Olive-kakor, och i

Habac. 3: 17. Olive-ſkördeſeln.

Olive-trädet i almänhet förekommer på många ſtällen i den Heliga Skrift omtaladt:

Dom. 9: 8, 9. Träden ſade til *Oljoträdet*: blif du Konung öfver oſs. *Oljoträdet* ſvarade dem: ſkulle jag öfvergifva min fetma, hvilken både Gud och människor hos mig priſa, och gå bort och göra mig beſvär med trän?

Pſalm. 52: 10. jag är ſåſom et grönſkande *Olivetråd* vid Guds hus.

1 Kon. 6: 23. Två Cherubimer gjordes af

Olivetråd; och til ingången i Choret dörrar, vers. 31. och til ingången til ſjelfva Templet, vers. 33.

Dom. 15: 5: *Simſon* ſatte eld på de Philiſteers ſådesland, ſå at både ſkylar och oſkuren ſåd, både vingårdar och *Oljetråd* förbrändes.

Haggai 2: 20. Amos 4: 9. ſe *Palmtråd.*

Pſalm. 128: 3. Dine barn ſkola vara ſåſom *Oliveplantor* omkring dit bord.

Eſai. 24: 13. När inne i landet ſå går til, ſkola dock ibland folken några blifva öfrige, ſåſom efter et affkakadt *Oljetråd*, och ſåſom det, man efterhåmtar, ſedan vinbergningen är ſlutad.

Eſai. 41: 19. jag vil i öknen ſåtta Cedrar, Acacier, Myrten och *Oljetråd*, i ödemarken vil jag låta Gran och Bok och Buxbom tillika våxa.

Jerem. 11: 16. Herren kallade dig et frodigt *Oljetråd*, ſom ſkön frugt bära ſkulle.

Syrach 24: 13. jag hafver våxt up ſåſom et Palmtråd vid Engeddi, ſåſom en Ros i Jericho; ſåſom et ſkönt *Olivetråd* på fria fältet, och ſåſom Lönntråd vid vatn.

Syrach 50: 10. ſåſom et frugtbärande *Oljetråd*, och ſåſom en ſkyhög Cypreſs, (lades SIMON ONIE ſon, öfverſte Präſten vara.)

Haggai 1: 11. jag framkallade torka öfver jorden; öfver bergen, öfver sådesväxten, öfver Winträd och *Oljeträd*, och öfver alt, hvad jorden frambringar.

Haggai 2: 20. se Fikonträd.

Zachar. 4: 3, 11. Bredevid ljusstakan stodo tvånne *Oljoträd*, det ena til höger om skålen, det andra til vånster.

Amos 4: 9. Mask förtärde det måsta i edra Trågårdar, edra Vinberg, edra Fikonträd och *Oljeträd*.

Rom. 11: 17, 24. Om några af grenarne blifvit afbrutne: om du, som varit et vildt *Oljeträd*, är inympad samt delagtig vorden af det ågta *Oljeträdets* rot och fetma; så förhåf dig icke öfver grenarne; ty om du, som är afskuren ifrån et af naturen vildt *Oljeträd*, blifvit utom naturen inympad i et ågta *Oljeträd*; huru mycket mer, skola då icke desse, som äro naturlige grenar, inympas uti sit eget *Oljeträd*.

Det bästa af *Olja*, af vin och åkerfrugter, hvaraf förstling bör gifvas åt Herren, skulle Aron och dess Söner tilhöra, och kunde åtas af hvar och en i deras hus, som var ren. Lika så alt, hvad til spillo var gifvit; den första frugt, och alt, hvad som först öpnade moderlifvet af Månniskor och Boskap, skulle höra dem til. 4 Mos. 18: 12—19.

2 Mof. 27: 20. *Olja* nytjades til lampor i Vitnesbördets Tabernakel.

Til Präſtvigning ſkulle tagas en ung Stut, ch två Vådrar, oſyradt bröd och oſyrade kakor, andade med *Olja*, och oſyrade tunn-kakor af vetemjöl, ſmorde med *Olja;* och ſedan Aron ch deſſ Söner voro tvagne och klådde, ſkulle *nörjelſe-oljan* gjutas öfver deras hufvud. 2 Mof. 9: 1—7. Sedan ſkulle offret förrättas.

3 Mof. 24: 1—3. klar, präsſad *Olja* af liver ſkulle beſtåndigt nytjas til uplysning uti amporna på den gyllene Ljusſtaken, ifrån aftoen til morgonen.

Olja tillades, blandades eller knådades med nt hvetemjöl vid många offer, och förekommer detta afſeende ganſka ofta omnämd, uti 4 Mof. 8: 5, 9, 12, 20, 28. 29: 3, 9, 14.

1 Kon. 5: 11. Salomo gaf Hiram *Olja* ch Hvete, til utbyte emot Cedrar och Cypreſer.

4 Mof. 28 och 29 Kapitel, omtalas huru mjölet vid Spisoffret lades oftaſt *Olja*, ſom knådades.

Olja nytjades åfven med andre Specerier, yrrha, kanel, Calamus, Caſſia, ſom ſes i 2 of. 30: 23—30. til ſmörjelſe, för Vitnesbörts Tabernakel och Ark, bordet, Ljusſtakan med a tilhörigheter, Rökaltaret, Brånoffers altaret

med ſina tilhörigheter, at vigas, ſamt ARON och hans Söner til invigning.

Vålluktande *Olja* omtalas Matth. 26: 12 Joh. Ev. 11: 12.

Matth. 25: 8. Marc. 14: 3. gifver oss af eder *Olja*, ty våra lampor ſlockna.

Dyrbar Smörjelſe anföres i Matth. 26: 7 9. Lucæ 7: 37, 46. Joh. Ev. 12: 3. Marc 14: 3.

Oljegårdar omtalas uti:

2 Kon. 5: 26. Propheten ELISA frågad GEHASI: Var detta råtter tid, at taga ſilfver och klåder, at förvärfva *Oljegårdar* och Vinberg, får och boſkap?

Nehem. 5: 3, 4, 11. Vi hafve pantſa våre åkrar, våre Vingårdar, våre hus; hvarifrån ſkole vi taga ſåd, denna hårda tiden? Vi hafv lånt pånningar på våra åkrar och våra vingårdar at betala ſkatt til Konungen. Låt dem i denn dag få igen ſina åkrar, ſina vingårdar, *Oljegårdar* och hus, ſamt råntan på pånningar, ſåd, vin och *Olja*, ſom i hafven tagit af dem.

Nehm. 9: 25. de intogo faſta ſtåder, och et frugtbart land, och fingo hus fulla med alla handa förråd, uthugna brunnar, vingårdar, *Olj gårdar* och frugtbårande trän i ſtor myckenhet.

Job. 15: 33. omnåmner en bloma af olje-
ådet. Lik en mogen drufva af vinflåcken, en
oma af *Oljetrådet*, fkal han (den ogudagtige)
dfållas.

Jacobs Epift. 3: 12. *Oliver* nåmnas, fe *Fi-
ntråd.*

Ånnu oftare förekommer *Olja*, omnåmnd uti
beln.

Job. 29: 6. Job önfkar: O! at jag vore
fom uti de dagar, då mine fötter vadade i
jölk, och hålleberget för mig gjöt *oljefloder.*

2 Kon. 18: 32. talas om det land, fom
r korn, vin, bröd trädgårdsfrugter, *Olja* och
ning.

1 Chron. 12: 40. fe Kamel.

2 Chron. 2: 10, 15. dem af ditt folk, (få-
r SALOMO til HIRAM, Konungen af Tyrus) fom
rket hugga och förarbeta, vil jag til underhåll
fva, 20,000 Corer Hvete, 20,000 Corer bjugg,
,000 Bath vin, och 20,000 Bath *Olja.* Hve-
t, kornet, *Oljan* och Vinet, fom min Herre
fvat, må du fånda dine tjånare.

2 Chron. 11: 11. de fordne fåftningsverken
tte Han (REHABEAM) i ånnu båttre förfvars-
ånd, infatte Befålhafvare deröfver, och förfåg
em med förråd af lifsmedel, *olja* och vin.

Jerem. 31: 12. de fågna ſig öfver Herran gåfvor, öfver korn, vin, *olja* och boſkaps-hjordar af alle ſlag.

Jerem. 40: 10, 12. I ſamlen in vin, frug och *olja*, förvaren til edert behof, och bebon d ſtäder, hvaräſt i kunnen vin finna; de återvände landet inſamlade en ſtor myckenhet af vin oc frugt.

Jerem. 41: 8. döda oſs icke, vi hafve hå i marken nedgömt hvete, bjugg, *olja* och honing.

Heſek. 27: 17. Juda och Israels land fäld dig (Tyrus) Hvete ifrån Minnith, Fannag, Ho ning, *Olja* och Balſam.

Heſek. 46: 5. ſe *Får*.

Osea 2: 5, 8. jag ſkal hålla mig til min älſkare, ſom giſva mig bröd, vatn, ull, lin, *olj* och koſtelige drycker.

Osea 12: 1. Med Assur ſluta de (Israel folk) förbund, och föra *Olja* til Egypten.

Joel 1: 10. Kornet är förderfvadt, Vindrul vorne borttorkade, alt hopp om *Olja* förſvunnit.

Joel 2: 19. Nu ſänder jag til Eder, (ſäge Herren) korn och muſt och *olja*, ſå at i dera ſkolen nog hafva.

Amos 6: 6. J, ſom dricken vin utur ſtor ſkålar, och ſmörjen eder med aldramäſt vålluk

ıde *olja*, men bekymren eder intet om JOSEPHS
ada.

Micha 6: 7, 15. kan Herren finna behag i
ſende Vådrar, i otalige ſtrömar *olja*? Du präs-
: *olja*, men får icke ſmörja dig dermed.

Haggai 2: 13. Om någon bore heligt kött
ſin klådesflik och rörde med ſin klådesflik vid
ód, mos, vin, *olja*, eller hvad för ſpis, det
k vore; blefve då detta helgadt?

Esra 6: 9. ſe *Lam.*

Esr. 7: 22. alt intil 100 kickar ſilfver, 100
ır hvete, 100 Bath vin och *olja* och ſalt efter
hof.

Nehem. 10: 39. uti förrådsrummen borde
aels och Levi barn ſamla gåfvorna af ſåd, druf-
ıſt och *olja*.

Nehem. 13: 5, 12, uti förrådshuſen inſam-
les ſpisoffer, rökelſe, kåril och tionden af ſåd,
ı och *olja*.

Syrach. 39: 27. det förnämſta, ſom mån-
kan behöfver til lifvets uppehålle, är vatn,
, järn, ſalt, ſemlomjöl, honing, mjölk, druf-
t, *olja* och kläder.

Sedeſpr. 5: 3. halare än *olja* är en trolös
ſtrus läppar.

3 Mos. 24: 1—3. klar, pråslad *olja* a Oliver skulle beständigt nytjas til uplysning ut lamporna på den gyllene Ljusstakan, ifrån aftonen til morgonen.

Olja tillades, blandades eller knodades med fint hvetemjöl vid många offer, och förekommer i detta afseende ganska ofta nämnd, uti 5 Mos 28: 5, 9, 12, 20, 28. 29: 3, 9, 13.

1 Kon. 5: 11. SALOMO gaf HIRAM *olja* och hvete, til utbyte emot Cedrar och Cypresser.

4 Mos. 28 och 29 Kap. omtalas huru til mjölet vid spisoffret lades ofta *olja*, som inknodades.

Olja nytjades åfven med andre Specerier, myrrha, kanel, Calamus, Cassia, som ses i 2 Mos. 30: 23—30 til smörjelse, för Vitnesbordets Tabernakel och Ark, bordet, Ljusstakan med sina tilhörigheter, Rökaltaret, Brånoffers altaret med sine tilhörigheter, at vigas, samt ARON och hans söner til invigning.

Judith. 11: 13 de hafva ock beslutit at förtära förstlingen af hvete, och tionden af vin och *olja*, som varit helgad och förvarad åt Prästerne.

Judith. 16: 8. Judith smorde sit ansigte med vålluktande *olja*.

Amos. 6: 6. J, ſom ſmörjen eder med lluktande *olja*.

Eſth. 2: 12. talas om *Mirrhams-olja* til örjning.

Jacob. Epiſt. 5: 14. den i förſamlingen ſjuſkulle ſmörjas med *olja* i Herrens namn.

Luc. 10: 34. Samariten förbandt ſåren på n röfvade mannen, och gjöt *olja* och vin deruti.

Luc. 16: 6 omtalas de hundrade tunnor *olja*, m den otrogne gårdsfogden låt nedſåtta til femtio.

Uti Matth. 26: 12 och Joh. Evang. 11: 2 ntalas vålluktande *olja*.

Matth. 25: 8. Marc. 14: 3. Gifver oſs af er *olja*, ty våra Lampor ſlockna.

Uti Matth. 26: 7, 9. Luc. 7: 37, 46. h. Evang. 12: 3 anföres beråttelſe om en dyr- r *ſmörjelſe*.

Uti 1 Moſ. 8: 11. omtalas den Dufvan, m *Noach* utſläpte utur Arken, hvilken emot af- nen återkom, och förde i munnen et afbrutit *live-löf*, hvaraf han förnam, at vatnet var af- llit på jorden til den gråd, at Tråden voro ottade och kunde grönſka.

CEDERTRÅD. PINUS *Cedrus*. AËRES och ES.

Detta pragtfulla tråd får ofta namn af Libanons *Ceder*. De gamle Ebreer kallade det EROS och Invånarne i nejden ARS.

Cedern är ibland barr-tråden den pragtfullaste för sin storlek och högd. Den skiljer sig ifrån andre med sine penselliike, af flere strålar bestående blader, och kallas i Bibelen AËRES, till skilnad ifrån Tallen, som åger endast tvenne blader utur hvarje knopp, och som kallas SCHERDIM.

Cederskogen på Libanon var fordom mycket ansenligare, än den nu befinnes.

De äldste, största och ansenligaste *Cedrar* hafva af Saracenerna blifvit borthuggne. Dess skog finnes på en slätt, 2 mil från et Carmeliter-kloster, omgifven af Libanons högsta spittsar. Uti dess nordvästra kant finnes åfven en liten skog af dem, tillika med några Tallar, Ekar, Cypresser, Haslar och Lönnar, Enar och Björkar. De växa på en högd af berget, som stundom är täckt med 6 månaders snö. De äldsta Cedrar, som nu finnas af någon skönhet och rake, äro icke synnerligen talrike. Mänge resande hafva räknat dem och antalet har merendels altid varit olika, efter mer eller mindre noggrann räkning, samt befunnits emellan 28 och 19. År 1550 räknade BELLONIUS 28; 1688 fann LA ROCHE endast 20 1682 räknade LE BRYN det största antal, nemligen 35, och det minsta antal 12 stora af PETIT QUEUX, 1721; 18 af KORTE 1738 och af GRÖBEN 1680, 16 af MAUNDREL 1696, samt endast 15, utom en kullfallen, af POCOCK 1739.

Afhandling om de WÅXTER, som i Bibelen omtalas.

Fjerde Delen.

Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd under Medicinæ och Botanices Professorens samt K. Wasa Ordens Commendörens m. m.

Doctor

C. P. THUNBERGS

inseende

utgifven

af

JACOB EMIL WINBLAD

af Uplands Landskap

och til granskning framstäld uti Botan. LectionsSalen d. 24 Maj 1828.

p. v. t. e. m.

Upsala

hos Palmblad & C. 1828.

DE HULDASTE FÖRÅLDRAR

helgadt

af sonlig kärlek och tacksamhet.

De gamle *Cedrar* hafva en kort, tjock ſtam, nedan til delt i 3, 4 eller 5 ſtore grenar. En *Ceder* af 100 års ålder år tjock ſom en mans år: Högden til grenarne år 6, 7, 15, 18 eller 24 fot. Hela trådets högd ſtiger til 80 fot; yngre gå til 40 fot. Tjockleken råknas vanligen til 5 a 6 famnar; TROILO ſåger, at 4 karlar ej kunde omfamna den ſtörſte *Cedern*. POCOCK måtte et Cedertråd om 24 fot, och et trekantigt om 12 fot på hvar ſida. ROGER råknar tjockleken til 8½ famn. ARVIEUX ſåger, att ſex man icke kunde omfamna en *Ceder*, hvars tjocklek han beräknade til 36 fot. MAUNDREL fann en af de ſtörſte vara 36 fot i omkrets. QVEUX fann den ſtörſte 8 famnnr i omkrets, KORTE 7 famnar och 1 ſpann, POCOCK 24 fot. Några finnas 2 a 3 famnar tjocke.

Uti Beſchris dalen tyckte BERGGREN ſig kunna råkna *Cedertrådens* antal til 8 eller 9 hundrade. Res. 2. p. 205.

Den *Cedern*, ſom år planterad i Paris, ſåges vara 120 år gammal, och åga 5½ fot i omkrets.

Cedertrådet år hvitt och anvåndes i ſtor mycken het til Salomos Tempel, ſamt fördes til en ſtor del från Sidon.

Det ſkadas icke af maſkar. Af det ſamma ordes Förbundets ark och Templets Tabernakel. Då SALOMO fattat det beſlut at bygga et Tempel i Jeruſalem, helgadt åt Herrens namn, ſamt för

ſit Konungaſäte et palats, beſtämde han til de
åndan 70,000 män til handtlangare, och 80,000
ſom trä och ſten hugga ſkulle på berget til pe
lare, bjälkar, bråder och plankor, jämte 3,60
upſyningsmän, hvilke öfver dem hade at befalla
Så ſtora anſtalter vidtagas ej ofta, och ſådan
bygnader upföras ſällan. Härom kan läſas 2 Chron
2 Kap. På Templet bygdes 46 år.

Uti Trädets utvitrade kåda, ſom är vatt
agtig, lade Egyptierne ſine Lik, at balſameras.

Cedern tillägges 3000 års ålder, och någ
anſe dem hafva varit til ifrån Skapelſen, ſamt u
hårdat ſyndafloden.

Kottarne hafva en knytnäfves ſtorlek, åf
ſtark lukt, ſtå uprätte, äro brune och glatte.

Grenarne utſkjuta 6, til 8 a 12 alnar fr
jorden, ända til 111 fot.

Uti Pſalm: 92: 13, ſäges den rätfärdige ſk
la växa ſåſom et *Cedertråd* på Libanon, liknel
vis, emedan grenarne på Cedern ſtå vinkelr
emot ſtammen, och barren vinkelrätt emot g
narne, ſom beråttas i BERGGRENS reſa 2 del. 206

Job. 40: 12. ſe Elefant.

2 Sam. 5: 11. 7: 7. omtalas *Ceder* o
Cedertråd från Tyrus, då det ſäges, at ifrån H
RAM, Konungen i Tyrus ankommo til DAV

ändebud, som förde med sig *Cederträn*, timmer-
nån och stenhuggare, at bygga hus åt DAVID.

2 Sam. 7: 2, 7. Si! jag bor, sade DAVID
il NATHAN, uti hus af *Ceder* bygdt, och Guds
rk står under tält.

1 Kon. 4: 33. SALOMO, såsom vis, ordade
m trän, ifrån *Cedern* på Libanon, intil Mosan,
om på muren växer; om fyrfotade djur, om fo-
lar, om maskar och om fiskar.

1 Kon. 5: 11. se Olja.

1 Kon. 5. 6, 8, 10. Gif befalning, at
Cedrar för min räkning få huggas på Libanon:
ar SALOMOS begåran til HIRAM, som svarade:
g vil i alt fulgöra din åstundan, angående vir-
et af *Cedrar* och Cypresser. Och HIRAM gäf
ALOMO virke af *Cedrar* och Cypresser, så
ycket han åstundade. Se 1 Ghron. 14: 1. 2.
hron. 2: 3.

1 Kon. 6: 9, 10, 15, 16, 17, 18, 20,
6. Sedan templet var fårdigt bygdt, panelades
ess tak och hvalfbogar med *Ceder*. Bygnaden
örbands med *Cederbjelkar*. Dess väggar klädde
an inuti med *Cederbräder*. Det aldraheligaste,
t rum långst in uti Templet, panelade han med
Cederbräder ifrån golf til Tak. Hela huset var
uti klädt med *Ceder*. Alt var af *Ceder*; ingen-
ådes såg man sten. Altaret var äfven af *Ceder*

och öfverdraget af guld. Den inre gården byg-
des med tre rader pelare, af huggen sten och en
rad af *Ceder*, se vidare 2 Chron. 3: 5.

1 Kon. 7: 2, 3, 7, 11: 12. SALOMO up-
förde et stort kalladt Libanons lund, uppå pelare
rader af *Ceder*, och et bjelklag af *Ceder* ofvan
på pelarna, stålda i fyrkant. Med *Ceder* pane-
lade han både tak och utbygda Gallerier, som
hvilade på fem och fyratio pelare, femton i raden.
Förhuset, der Thronen stod, i hvilken Konungen
plägade skipa lag, och som derföre kallades dom-
salen, var med *Ceder* paneladt, ofvan och nedan.
Öfverbygnaden upförde jämvål af kostbar huggen
sten och af *Ceder*. Stora gården, som omgaf he-
la bygnaden, innehöl tre rader pelare af huggen
sten och en rad af *Ceder*.

1 Kon. 9: 11. 17: 1. säges, at 20 år för-
flutit under den tid, SALOMO upförde de tvånne
bygnaderna, Herrens Tempel och Kongliga Slot-
tet, hvartil HIRAM förstråckt honom *Cedrar*, Cy-
presser och Guld, så mycket han åstundat.

1 Kon. 10: 27. 2 Chron. 1: 15. 9: 27.
se Sycomorer.

Utom de anförde ställen, nämnes *Cedren* ofta

4 Mos. 19: 6. omtalas et stycke *Cedertråd*
som Prästen skulle taga och kasta i elden.

Dom. 9: 15. Då Tråden skulle välja Törn-
busken til sin Konung, svarade han: är det icke

eder uprigtiga vilja, at ſmörja mig til Konung, ſå gånge eld ifrån Törnbuſken och förtåre *Cedertråen* på Libanon.

2 Kon. 19: 23. SANHERIB hade hotat, at nedhugga Libanons höge *Cedrar*, deſs utvaldaſte Cypresſer, och at ſlå låger på deſs högſta ſpits, ſå väl, ſom i deſs fruktbårande parker.

Eſai. 9: 10. ſe Sycomor.

1 Chron. 22: 4. DAVID låt en myckenhet jern til Guds hus bygnad anſkaffas, förutan koppar i *oräknelig* (mångd) myckenhet, och *Cedrar* utan tal.

2 Chron. 8. SALOMO begärde af HIRAM, at han ſkulle ſända honom *Cedrar*, Cypresſer och Sandeltråd af Libanon.

2 Chron. 25: 18. JOAS Israels Konung låt ſvara AMAZIA, Konungen i Juda: Törnbuſken på Libanon ſkickade en gång til *Cedern* och anhöll för ſin ſon om deſs dotter.

Höga Viſ. 1: 17. ſäges: i våre hus äro bjelkarne *Cedrar*, våra ſparrar Cypresſer.

Höga Viſ. 3: 9. bygdes af *Ceder* en brudgums Thron och den kläddes med guld, at hvila på ſilfver ſtolpar.

Höga Viſ. 5: 15. hans utſeende likaar Libanons pragt, ſåſom *Cederns*.

Höga Vif. 8: 9. är hon en port, vilje vi med *Cederplankor* henne befästa.

Pf. 29: 5. Guds röst krosfar Libanons *Cedrar* i fpilror.

Pf. 80: 11. kallas de Guds *Cedrar.*

Pfalm. 104: 16, 17. Herrens Trå ftå frodige, Libanons *Cedrar*, fom han hafver planterat.

Efai. 2: 13. Herrens Zebaoths dag fkal komma öfver alle höge och reslige *Cedrar* på Libanon, öfver alle Ekar i Bafan.

Efai. 41: 16 fe Oljotrå.

Efai. 55: 13. I ftället för Törnbufken fkal växa *Ceder*, och i ftället för Tiftel, myrten.

Efai. 60: 13. Libanons pragt fkal vara dig til hands, defs *Ceder*, Bok och Buxbom tilfammans at pryda min Helgedom.

Jerem. 22: 14, 15, 23. Jag vil bygga mig et vidftråkt palats och luftiga falar, famt göra derpå fönfteröpningar panelade med *Ceder* och kofteligen målade. Är du Konung för at täfla med andre i bygnader af *Ceder.*

Hefek. 17: 3, 23. En ftor Örn med ftora och långa vingar, flög up på Libanon och tog en qvift af *Cedertrå.*

Jag, ſåger Herren, vil taga en qviſt af et högt *Cedertråd*, afbryta öfverſta, mjuka toppen deraf, och ſjelf plantera honom på et högt och anſenligt berg — han ſkal varda en prägtig *Ceder*, ſå at foglar af allehanda ſlag under honom ſkola hafva ſin tilflygt.

Heſek. 31: 3. O! Du (Pharao) är lik et *Cedertrå* på Libanon, ſom hade ſköna löf, ſkugrik krona och hög ſtam och hvilkets topp ſköt ſig up bland tjockaſte grenar. Andre *Cedrar* i Guds luſtgård ſkymde icke bort det.

Uti Heſek. 17: 22. 31: 5. Eſai. 2: 13. Amos 2: 9. beſkrifves *Cedern* högre, än al Tråd.

Eſr. 3: 7. De gåfvo penningar åt Stenhuggare och Timmermän, ſamt lifsmedel, dricka och olja åt Sidonierne och Tyrierne, at de ſkulle låta komma virke af *Ceder* från Libanon, ſjövägen til Jatto, efter det tilſtånd ſom Cyrus, Konungen i Perſien hade gifvit dem.

Syrach. 24: 12. jag har växt up ſåſom en *Ceder* på Libanon och ſåſom en Cypreſs på Herrens berg.

Zephan. 2: 14. då Ninive hotas med förödelſe, heter det: deſs *Cederbråder* äro afrefne.

Zach. 11: 1, 2. Öpna dina portar, Libanon. Eld ſkal fårtåra dine *Cedrar*. Jåmrer eder i Furutrån, ty falne äro *Cedrarne*, de ſtarke tråden nedſlagne.

Tall. Pinus *silveſtris*. Scherdin.

Både Pinus *ſilveſtris* och *Abies* våxa uti Palæſtina. De åro almånne i hela Europa, och i Aſien, i ſynnerhet emot Norden, der de utgöra ſtora ſkogar, ſtundom af flere mils vidd. De våxa uti Siberien, China och på Japanſka öarna, ſamt uti Norta Amerika. De kunna blifva 300 år gamla, och få på Pyreneiſka bergen trenne famnar i omkrets. Haller låger, at i Argau ſkogen uti Svitſerland Trån ſunnits til maſter af 125 fots långd.

Trådſlaget tjånar i ſynnerhet til Skepsbygnad, ſkepsmaſter, ſmårre fartyg och båtar, ſparrar, tiljor, bråder, vedbrand, kiſtor, möbler, Muſikaliſka inſtrumenter, lik-kiſtor, lackerade arbeten uti Japan, til tjårbrånning, facklor, med mera.

Tallar finnas på Libanon, åfven i Cederſkogen, och på Karmels bergshögder.

2 Sam. 6: 5. På allehanda ſtrångaſpel af *furutrån* ſpelades, då Arken flyttades ifrån Giboa.

Heſek. 27: 5. från Libanon hafva de håmtat *furutrån*, at deraf göra maſter.

Eſai. 14: 8. ſe Cedertråd.

Eſai. 41: 19. ſe Oljotråd.

Cypreſs. Cupressus *virens*. Berosch.

Cypreſſen hörer til den ſlågt ibland Våxterne, ſom får namn; utaf Barr-trån, hvars blader

åro altid gröne, och hvars frugter kallas kottar, innom hvars fjäll frön ligga gjömde.

Cypressen växer altid spitsig, pyramidalisk, til en ansenlig höjd, gjer mycken skugga, emotslår röta med sin kådagtige saft, gifver vackert tråd til virke, och planteras ofta vid grafstållen.

Cypressen älskar Europas och Asiens blidare klimater, och fördrager icke nordens köld.

Strödde *Cypresser* fann HASSELQVIST vid Smyrna, höge som Pyramider emot skyn. Res. p. 28.

Baruks åbråddar voro bekransade af *Cypresser*.

Cypressen växer på Creta, hvarifrån den utsprider sig til Europas södra del. Den växer vid Ascalons stad och på Libanon. Den växer up, til et ganska högt tråd med en pyramidalisk krona, med liksom spånlagde altid grönskande blader.

Den gifver en mörk skugga och utmärker oftast sorgeliga tillfällen. Hos de Romare sattes dess grenar för husen, och hos Turkarne planteras *Cypresser* på deras begrafningsplatser i Asien.

Trädet nytjas til möbler, är lätt och nytjades til bygnaden af NOACHS ark.

1 Kon. 5: 8. se Olja.

1 Kon. 9: 11. 2 Kon. 19: 29. 2 Chron. 2: 8. 3: 5. —

Höga Visa 1: 17. Syrach 24: 12. se *Cedertråd.*

Syrach 50: 10. se *Oljetråd.*

SANDEL-TRÅD. SANTALUM album och PTEROCARPUS *santalinus*,

äro tvånne särskilde trädsorter, hörande til tvånne olika klasser uti Sexual-Systemet, af hvilke antingen et eller bägge förekomma uti nya prof-öfversättningen. Intet af desse trädarter växer i det förlofvade landet. Sandeltrådet, som nytjades til prydnad uti Jerusalems Tempel och Kongeliga slottet hämtades ifrån Ophir, som sannolikt är öen Ceilon, der bägge förutnämnde Trädslag finnas växande, äfven som på Malabariska och Coromandelska kusten.

Berggren säger väl i sin Resas 2:dra Del, pag. 202: Vid Libanon stodo stora grupper af VALNÖT-TRÄN, kanske Skriftens ALGUMIM, 2 Chron. 2: 7. som SALOMO begärde af HIRAM til tempelbyggnaden i Jerusalem. Desse *Valnöt-trän* kunde väl icke vara skriftens ALGUMIM, som omtalas uti 2 Chron. 9: 10. och äfven är det osäkert, om VALNÖT-TRÅDET finnes i Palæstina.

Prof-öfversättningens Sandel-tråd förekommer på några särskilda ställen. Uti 1 Kon. 10: 11, 12. heter det ARE ALMYGGIM. Hirams skepp, som hämtade guld ifrån Ophir, förde äfven derifrån Sandeltråd uti stor myckenhet, samt ädla ste-

nar. Uti 2 Chron. 9: 10, heter det ARE ALGUMIM.

Vidare förekommer Sandeltrådet tolkadt uti 2 Chron. 2: 8.

GRANAT *tråd*. PUNICA *granatum*. RIMON.

Granat-trådet är et medelmåttigt, vackert tråd, som växer och odlas uti alla varma länder i Östra Indien, i Södra Europa och i Afrika på goda Hops udden. Det växer vid Hamah stad, och vid Jaffa en hel skog; vid Asselt stad, gent emot Jericho finnas gode granat-åplen, äfven som vid Sabth; i öknen Dschefira; på berget Horeb och i Jemen. Resande uti Levanten förfäkra, at vinrankan, Olivetrådet, *Granat-trådet* och Fikontrådet äro der vilde.

Dess frugt är stor, som det största Åple, klotruud och fyld med en rödagtig, syrlig saft, som är välsmaklig och mycket läskande.

Höga Vis. 4: 7. 6: 6. lika klufna *Granatåplen* äro brudens kinder.

Höga Vis. 4: 13. se Palm.

Höga Vis. 6: 10. 7: 12. låt oss gå til Vinbergen, och se om *Granat-trän* bloma.

Höga Vis. 8: 2. jag skulle dig gifva must af *Granatåplen*.

1 Kon. 7: 20. 2 Chron. 3: 16. Tuhun-

drade *Granatäpplen* prydde kronan på ſloderne i SALOMOS ſlott.

1 Sam. 14: 2. SAUL var i lågret vid åndan af bergshögden, under et *Granat tråd* i Migron, då JONATHAN hans ſon gick öfver til de Philiſteers vakt.

4 Moſ. 13: 24. 20: 5. Haggai 2: 20. ſe *fikon* och fikonträd.

MYRTEN-TRÅD. MYRTUS *communis*. HADAS.

Växer uti flera varma länder, dels vildt, dels odladt til häckar. I de kallare hålles det i orangeri öfver vintren tillika med Lagertråd och Granattrådet, Mandeltrådet, Mulbärstrådet och flere andre. Det är mycket förånderligt til ſtorleken af ſine blader. Af Myrten göras brudkronor och kranſar, äfven ſom vid andre högtidlige tilfällen. Bladen äro altid gröne och affalla icke.

Det fortplantas mycket lätt genom aflägningar, och åges derföre i Europa, äfven i Sverige planteradt, ſåſom en prydnad uti fenſtren af de rum, ſom man bebor.

Som deſs grenar äro mjuke, böjelige och fine, ſå nytjas trådet til häckar på Goda Hops udden i ſynnerhet, emedan de gifva efter för den ſtarka Sydoſt vinden, ſom om ſommaren härjar och våldſamt ſönderbryter andre hårdare trädſlag. Sådane häckar kunna hållas flere alnar höge och äro alla årstider gröne. Om grenarne underqviſtas,

lifver ſtammen ſtadigare, medelmåttigt hög, med örre krona.

Är allmänt i Syrien och Palæſtina.

Nehem. 8: 15. Ibland andre nytjades *Myr-n* til Löfhyddor. ſe Palm.

Eſai. 41: 19. ſe Oljotråd.

Eſai. 55: 13. ſe Ceder.

Zach. 1: 8, 10, 11. omtalas *Myrten-trå*; Propheten ſäger: Jag ſåg om natten en man ta på en röd Häſt, och hålla ſtilla emellan *yrten-tråen.*

Kastanje-tråd. Fagus *caſtanea.* Tidhar.

Kaſtanje-trådet uthårdar icke någon ſtrångare ld. Det trifves bäſt uti ſödra delen af Europa h på några ſtällen i den varma delen af Aſien. i Sverige förekommer det endaſt i deſs ſödra ıdſkap, i ſynnerhet i Halland och Blekingen, nt en del af Småland, der det odlas och under ångare vinter bortfryſer. Uti Upland kan det e uthårda. Trådet, ſom är vackert, nytjas til ıbler.

Nötterna, ſom äro ſtora, förſäljes ifrån Frank-e uti myckenhet, til Holland, Tyſkland och dra orter. Kärnan är angenäm til ſmaken och lande, ſamt liknar mycket mandlar til ſmaken.

Kaſtanje tolkas på tvånne ſtällen hos Eſaias.

Esai. 41: 19. se Oljoträd.

Esai. 60: 13. se Ceder.

Ek. Qvercus *suber*. Elon.

Eken är et almänt träd i södra Europa; vä
xer åfven uti Asien på flere ställen. I Norra Am
rika växer det tillika med mångfaldiga andra a
ter; är mycket förånderlig til sine blader, hva
med arterna åtskiljas. Den blir et af de störste trä
I England omtalas af Doctor Plott en *Ek*, hva
grenar voro utsträckte 54 fot, under hvars skug
3000 ryttare och 4000 man fotfolk kunde hvil
Uti Whitfields parken vid gränsen af Cumberla
voro trenne Ekar, hvaraf den minsta hade
stam vid pass 40 fot i omkrets. Den Ek, so
Konung Gustaf I. planterat, är af en ansen
tjocklek. Kæmpfer omtalar en Ek uti Japan, so
var ihålig, och uti hvilken flere personer kun
inrymmas. Hundrade år derefter såg Herr Præ
under Resan til Kejsarens Hof, — samma ek ån
qvarstående. Trädarten är hård och står länge
mot röta, hvarföre den nytjas mycket til Ske
bygnad, til Möbler, faneringar och pålverk un
vatn. Man har funnit pålar af Ek, 500 år ga
la, nåstan förstenade. Alt af eken är garfvan
(adstringerande) och tjänar til det bästa Sål-låd
beredning, och all svart färg, til mineralvattens pr
ning på jernhalt. Gallåplen äro ännu mera ga
vande och nytjas til skrifbläck. Invertes, som
dicament stoppar den starkt. Ekållon åtas af S
och andre djur, och kunna i nödfall användas
bröd.

På ångar gleſt planterad år Eken prydelig; verige blir trådarten faſtare och båttre, än i ſö- Europa; i Engeland ſåges den vara båſt. 30 ter Inſekter åro derpå inqvarterade.

På Thaborgs berg ſåg BERGGREN en mycket ker *Ekſkog.* Reſ. 2. p. 314.

Ekar finnas i Orienten mångenſlådes: på Kar- ls berg, å deſs topp; vid byn Raimbe hela ſko- ; på Thaborgs berg; vid Damasch; på Libanon;

Från Sidon utſkeppas gall-åplen.

Ekar omtalas i Bibelen i allmänhet, i ſyn- het Ekar ifrån Baſan, och torde oftaſt vara *ſu-* , eller, ſåſom SPRENGEL menar, *ilex*, jern-Eken.

1 Moſ. 35: 8. REBECCAS Amma DEBORA blef grafven, nedan för Bethel, under en *Ek*, ſom lades deraf *Gråt ek.*

Eſai. 1: 13. ſe *Ceder.*

Eſai. 6: 13. ſåſom en Therebinth och *Ek*, lån afhuggen, hafver Stammen ofrig, ſkall den- delens ſtam vara en helig ſåd.

Heſek. 27: 6. dina Åror gjorde du af *Ek*, ån Baſan.

Zachar. 11: 2. jåmrar eder, i *Ekar* uti Baſan.

Oſea. 4: 18. de tända up rökverk på hög- rne under *Ekar*, Popeltrån och Therebinther.

ACASIA. ACASIA *Vera.* SCHITTA.

Mimosa är et slägte, som är mycket stort och vidlyftigt, samt mycket föränderligt til sine blomningsdelar. Detta slägte har derföre, i sednare tider, blifvit indeladt uti flere genera. Alla äro mer eller mindre giftiga, och de flesta gifva en (gum) kåda, som är mer eller mindre klar, gulagtig och genomskinlig. Alla arter växa i de varmare länder i Asien, Afrika och Amerika.

Acasia utgör stora skogar i Egypten, men är sällsynt vid Cairo; i steniga Arabien och vid Sinai; i steniga Arabien, almänt; vid åen Wardau; i steniga Arabien är det et af de almännaste träd.

Egyptierne kalla denna Charad, och af den samlas et godt gummi arabicum, som är lättlöst i vatn och klistrar, — samt nytjas invertes, at mildra skarpheter och stoppa uti Diarrhæer.

Acasia Aegyptiaca kallas den af HASSELQVIST i dess resa p. 96. Den omtalas på flere ställen i Bibelen, i synnerhet såsom et nyttigt och vackert trädslag vid Jerusalems tempels bygnad och andre dess tilhörigheter.

Häraf förfärdigades förbundets ark, skådebrödsbordet och stångerna, 2 Mos. 25: 10, 13, 23.

Bönorna ätas af Kameler och Gumsar.

Kådan är födande. 1000 personer uppehö

ärmed lifvet i 2:ne månader, under brist på an-
e födoämnen.

2 Mos. 25: 10. 5 Mos. 10: 3. förbundets
k var bygd af *Acasiæ* tråd.

2 Mos. 26: 15, 26, 37. bråder gjordes til
abernaklet af *Acasiæ* tråd, åfvensom skotstånger-
och stolparne til klådet för Tabernaklets dörr.

2 Mos. 27: 1, 6. Altaret i helgedomens
abernakel skulle göras af *Acasiæ* tråd, åfven som
ngerne til altaret.

2 Mos. 30: 1, 5. Rökaltaret skulle göras af
casiæ tråd tillika med stångerne.

2 Mos. 30: 23—25. se *Olja*.

2 Mos. 37: 1, 25, 28, bordet och rökelse-
taret, brånoffers-altaret gjordes af *Acasiæ* tråd.

Psalm. 45: 9. se *Aloë*.

Esai. 41: 19. se *Oljetråd*.

Hesek. 27: 19. *Wedan* och *Iavan Meusal*
fvo dig arbetadt jern, *Cassia* och Calmus i stålle
r det, som de af dig togo.

Pil. SALIX *babylonica.* ARAV.

Pil finnes i myckenhet växande vid Euphrat,
h på ganska många ställen i de varmare luft-

ſtrek. På några ſtällen i Sverige har den kunnat odlas; men omkring Upſala kan den icke uthårda kölden och klimatets omſkiften.

Denna *Pil-art*, likaſom alla andra, hafver ſine kön ſkilde på ſårſkilde Trän; och honornas fröhöllſor, ſom äro ſmå, innehålla en myckenhet hvit ull, lik bom-ull, ſom omgifver fröen.

Den är ſkild med ſine ſmale blader, och i ſynnerhet med ſine ganſka långe grenar, ſom äro ſå veke, at de äro aldeles nedhångande. De tjäna ſåledes til flåtor vid lefvande luſthus, til korgar, med mera likſom korg-pilen (Salix viminalis).

Denna, likſom alla Pilar, växer håldſt vid vatn och på vatnſjuke ſtällen.

Pilar växa vid Jordans och Baruks ſtränder.

Trådſlaget af Pilar är altid dåligt och mycket bräckligt. Det duger ſällan til något ſågvirke, — men grenarne af några tjäna til flåtning af korgar, til håckplantering; ſamt brukas til fine ſkins garfning.

Pſalm. 137: 2. på *Pilträn*, vid de älfver i Babels land, hångde vi våra harpor.

3 Moſ. 23: 40. ſe Palm.

Afhandling
om
de WÅXTER,
som i Bibelen omtalas.

Femte Delen.

Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
Medicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wasa Ordens Commendörens m. m.
Doctor
C. P. THUNBERGS
inseende

utgifven
af
AXEL HÖJER
af Uplands Landskap
och til gränskning framstäld
uti Botan. LectionsSalen
d. 4 Junii 1828.
p. v. t. f. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

LAWSONIA *Inermis* - COPHER.

Växer på varma Indiens öar, Java, Ceilon h andra; uti Syrien och Palæstina. Den var anterad af SALOMO i Engeddis varme vingårdar.

I Arabien kallas den *Alhenna.*

Trådet fordrar mycker vatn, om sommaren ygd, och om vintern solvårme.

MARITI beskrifver den väl: at bladerne om ıtern ej affalla: at blommorne utspricka i ändan grenarne. Knopparna äro smärre än knap nålsfvuden, och öpna sig alla på en gång; deraf tilmmer en ganska täck blomquast, til skapnad en up och nedvänd Drufklase. De äro til gen hvita, litet stötande åt gult. Blomningsti- ı börjar i Augusti, och fortfar, gren för gren, la hösten; blomklasen blir en tredjedels aln g och af en halfalns omkrets.

Blomklasen äger en ganska angenäm lukt.

MARITI skrifver vidare: Cyprioterne sköta växt den de kalla *Kenna*, som blir hög och ck som et Granat träd. Bladen likna Myrten ı blomman en stor Vindrufva. Af denna fås en a, som har balsamisk kraft. Dess lukt behagar erlåningar men är för Europeer för stark. ön likna Coriander korn.

5.

Alhenna brukas så almånt ibland Turka Araber, Morer, Armenianer, Perser, at i Bellon tid tulförpaktningen för löfvens utförsel utur Egy ten steg til 18,000 Ducater.

Bladerne pulveriserade gifva et slags rödgu smink af en sammandragande egenskap, at hämn svetten. Händer och fötter, stundom håret o skägget anstrykas dermed; åfven hästmahnar o svansar, i synnerhet kamelens, som til Mecca b det heliga exemplaret af Alkoran och de dyrba tapeterna.

Bladerne kokade i vatn gifva en skön range färg, hvarmed Grekinnor och Judinnor b stryka naglar och handlofvar, at förskaffa s svalka. De färga också dermed sine hår.

Höst säger, at fruntimren i Marocco utgi ta saften öfver hjessan, och låta den rinna utfö kinderna, som för et Europeiskt öga ser illa ut

Höga Vis. 1: 14. nämnes en drufva, so är denna blommans frugt; en blomstrande (Palm drufva, från Engeddi trädgårdar är min älsk re mig.

Zizyphus *Christi.*

Rhamnus är et slägte, som består dels af trä såsom sveriges *Brakved (frangula)*, dels af b skar, större och mindre, som blifvit updagade i

ſta Verldsdelar, med ſmå oanſenlige blomor. ågra af dem åro utan taggar (ſpinæ) och några o bevåpnade med taggar.

Ifrån detta ſlågte hafva ſedan de Indiſka ar-:na blifvit ſkilda, under namn af *Zizyphus*:

Zizyphus (ſpina) *Chriſti* växer öfver alt uti rien, uti Ethiopien och i Palæſtina, ſamt är be-pnad med taggar på alle ſine grenar. Berg-ren fann en *Rahmnus* växande vid Jordans ånder. Profeſſor Amnell har i Upſala under mn af Rhamnus *ſpina Chriſti* utgifvit med fi-r en Disputation hårom, och anset, lika ſom nné, denna för den ſanna och rätta, af hvars enar Christi törnekrona ſammanflåtades.

Uti Math. 27: 29. Marc, 15: 17. ſamt Jo-n. Evang. 19, 25. omtalas den törnekrona, ſom ſattes och ſårade Frälſarens hufvud, och tilſka-des af detta trådets törnige grenar, der det så-s: de vredo tilſamman en krona af Törne, den ſatte på hans hufvud.

Vid Jeruſalem växer Lycium *ruthenicum*, ilken i ſednare tider blifvit anſed för den, af ars grenar Christi Törnekrona blifvit flåtad.

Gileads Balsam. Amyris *Gileadenſis* Etz-håmän.

Balſamträdet, ſom gifver den ägta dyrbara leads balſam växer egenteligen under Arabiens

heta luftstrek, och blef fördt, ibland andre skån ker, af Drottningen utaf rika Arabien til SALOMO samt planteradt uti dess trädgårdar i Jemen, hva rifrån af FORSKÅL skickades en gren med bloma, hvaraf blef uplyst, at detta trädet hörde til A-MYRIS slägte, lika som Opobalsamum.

När trädet sårras utrinner saften, som är den dyrbarcste *Balsam*, som sällan säljes och endast gifves såsom skånk åt Turkiske Kejsaren och andre Regenter. Den får åfven namn af *Mecca balsam*, men växer ej derstädes, eller i Palæstina. Oftare kallas den *Gileads balsam*, emedan Gilead är en fortsätning af Jerichos fält, genomskurit af Jordans flod.

Uti Gamla Testamentets skrifter omnämnes denne Balsam uti 2 Mos. 30: 25.

Gileads balsam erhålles ifrån Arabien, genom de karavaner, som årligen gå till Mecca; den hat derföre fått namn af *Mecca Balsam*.

FORSKÅHL såg trädet vid Gidda utan blomor. Vid Medina växer största mångden, der den mästa Balsam skördas. En afbruten gren gifver stark lukt af Balsam ifrån sig. Trädet är litet, föga annat än en buske med trenne tätsittande (ternatis foliis) blader. och kallas af Araberna *Abuscham*.

Balsamen, är i början hvit; blir sedan grönagtig eller gul, honungslik; är först tunn; blir

lan grumlig, ſiſt klar; och gammal tjock, ſom
erpentin.

Hasselquist ſåger balſamen vara gul, ge-
nomſkinlig, angenåm, klibbande vid fingret,
lan flytelig, magſtyrkande och, drupen i ſår,
kande. Invårtes brukad gifvas endaſt tre droppar
ſender. Då den drypes i vatn, utbreder den
; öfver hela ytan och kan ſåſom en blåſa upta-
s. Reſ. p. 31.

Opobalſamum år en balſam utaf ſamma *amy-*
r ſlägte, hvars tråd har *folia pinnata*, och hvar-
balſam länge brukats i Medicin ſamt funnits
i Apotheken.

Eleagnus *orientalis*. Tzari, *balsamtråd*.

Får namn af *Zaccumträdet*. Är et anſenligt
ch vackert tråd med sine länge, ſmale och lika
m med ten amalgamerade ſilfverhvite blader.
et fördrager ej Nordens kalla klimat; men kan
dlas i det Södra Europas länder.

Växer i myckenhet vid Jericho och på deſs
ätter: vid berget Quarantania Foliis ovatis. en-
gt Hasselqvists *intyg*.

Är troligen de gamles Myrobalanus citrina.

Af nöten pråsſas Zari olja eller opobalſa-
um. Denna olja kallas äfven Zacci olja och
erichos balſam. Maundrel ſåger nötens kårna
ötas ſönder, ſläs ſedan i het vatn., då en olja ut-

drages, som är et godt läkemedel. Oljan är angenäm til lukten. Dermed smordes kläder, hår och skägg. Den gör huden fin och mjuk, samt läker sår och hämmar utdunstningen.

Jerem. 8: 22. frågas: är nu ingen *Zari i Gilead?*

Jerem. 46: 4. Gå up til Gilead och hämta *Zari.*

Jerem. 51: 8. Skaffer *Zari* åt Babels sår.

1. Mos. 37: 45. Israeliterne, som köpte Joseph, förde *Zari* til Egypten på sine Kameler.

1. Mos. 43: 11. Jacob sände ibland annat, *Zari* til Egypten ifrån Palæstina.

Hezek. 27: 17. Judalandet frambragte den *Zari*, som fördes till Tyri marknader. se *Olja.*

Nehem 8: 15. til löfhyddor. se *Palm.*

Hassel. Corylus *avellana.* Aggos.

Hasselen kan icke med skäl föras till Trädens familie, emedan den icke erhåller någon enda ordentelig stam med krona, utan upväxer ifrån roten med många grenar och öfvregår sällan en människas höjd. Den tilhörer mäst Europas och i synnerhet de nordligare länders luftstrek, der den på ångar och betesmarker utgör smärre, glesare

ogsparker, och trlfves väl i de flåste Sveriges ndſkap.

De långe upſkutande grenarne, ſom äro nidige, tjåna til band på hvarjehanda laggkåril; h nötterne tjåna i flere affeenden. Kjärnan åtes m mandel; af den kan tilredas mandelmjölk; en mera användes den til oljepråsning, hvaraf jan hålſt brukas til afdrag af graverade ta-ller.

Hassel ſåges växa på Horebs berg och på banon.

Höga Viſ. 6: 10. *i Haſelſkogens* lunder var g nedgången.

I höga viſan upråknas flere växter än i hela t öfriga gamla Teſtamentets böcker, hvilket viſar, Salomos visdom ſträkte ſig til en anſenlig dd, åfven så väl til Botaniken, ſom til Djurens innedom.

Lönnträd. Acer *plantanoides*

Lönnen är et almänt träd uti hela Europa, ven i Norden och Sveriges fleſte landſkap, åfven m uti de norra delar af Amerika. Den växer i Libanon, och blir et vackert träd, ſom låter ippa ſig, och hvars krona blir rund, ſtor och fver med ſine ſtore, i flere flikar fördelte bla-er, en ymnig ſkugga. Det är ganſka tjänligt til

planterade alleer och trädet til flögdvirke. Blomorne, uti ſtora klaſar, äro gulgröne och tvånne frön tilſammansväxte med hvar ſin vinglika hinna. Det låter åfven klippa ſig til håckar.

Syrach. 24: 13. Jag hafver växt up ſåſom et *Lönnträd* vid vatn.

Hvit Popeltråd. Populus *alba*. Livnåh.

Popeltrån, åfven *Aſp* kallade, växa uti Europa utaf flere ſlag, och derutaf trenne arter i Sverige, hvaraf den almännaſte är Populus tremula, med ſine lått rörlige och darrande blader. Den fortplantas både genom frön och med rotſkott, ſom upſkjuta rundt omkring, och göra, at af några få tråd hela lundar ſnart tilſkapas. Men denna omſtåndighet gör, at aſpar icke böra planteras uti trädgårdar, bredevid ſådesåkrar eller på ångar. De växa ganſka fort med en pyramidaliſk krona och ſpitſig topp, och tåla icke någon topning, utan böra underquiſtas, då löf grenar deraf hämtas til foder, för får iſynnerhet. Bladerne ſättas i rörelſe af minſta våderflägt, gifva angenäm ſkugga och et behagligt ſuſande.

Trädet är hvit och nytjas til bjälkar och andre meubler. Växer lått på ſteniga ofrugtbara backar.

Den våver åfven i Aſien. Hasselquist ſåg Popeltråd almänna vid Smyrna, ſom ſes af deſs reſa p. 28.

Hanblomor, och honblomor finnas på lårkilde tråd och bloma tidigt om våren innan blalerne framkomma.

Osea 4: 13. se *Ek.*

Åpletråd. Pyrus *malus.* Tappuchim.

Åpletrådet år et af Europas nyttigaste tråd och tillika med Pårontrådet det enda, som i Norden frambringar store och köttfulle, vålsmakelige frugter. Det växer på ganska mange ställen vildt äfven i Sverige ända til Upland och Gestrikland, ovarest det dock under stränga vintrar bortfryser. Af de vilde tråd, som finnas mäst i Sveriges södra landskaper, blifva åplen små, sure och stråfve, i at de söga anvåndas til annat än at gifvas åt vinkreaturen; men som desse vilde stammar utårda kölden, åro de tjänligare til ympning. Genom ympning förådlas frugten til storlek, angenåm smak och mångfaldiga förändringar, som af trådgårdsmåstare få lårskildte namn. Et åpletråd i sin blomning år ganska vackert, och i dess mange blommor surra gerna Bien, för at håmta något til sin boning. I de hetare länder odlas det icke så ofta; men förekommer i Palæstina och på Goda hops udden i Africa. Af frugtens utpråssade saft tilredes genom gåsning, i Engeland och i synnerhet ymnigt i Frankrike, *Cider*, som år en angenåm, låskande och åfven rusgifvande dryck.

Frugten, som innom sit myckna köttiga omslåde innesluter en femrymlig stjernkapsel med

ſine frön, åtes om höſten och kan förvaras flera månader. Äfven kan den ſönderſkuren torkas och inläggas med ſocker eller honing. Den torkade tjänar til ſoppor, ſom hålla öppet lif. Oklå kan den tjäna til bakelſer och flera andre maträtter.

Hög. Viſ. 2: 3. Såſom et *åpletråd* bland ſkogstråd är min älſkare ibland ſönerne.

Hög. viſ. 2: 5. jag ſtyrker mig med *åplen.*

Hög. viſ. 7: 9. ſåſom lukten af *åple* är din andedrägt.

Hög. viſ. 8: 5. Under *åpletrådet* väckte jag dig.

Sprengel tolkar här *Tappuchim* med *Qvitten*, (Pyrus cydonia).

Malluach - *Ale Siach* Swæda *baccata.*

Under detta namn äro flere växter kände hos Araberne, ſannolikt flera ſpecies utaf *Salſolæ* ſlägte, ſom alla växa uti ödemarker, alla äro ſaltagtige och ofmakliga. De finnas ymnigt i Siberiens ödemarker, uti Afrikas öknar, och annorſlädes, växande uti torr ſandblandad jord.

Celsius *har anſet Malluach för en molla eller Atriplex, ſom kan tjäna til föda, men ej är*

ſaltagtig. ÖDMAN *anſer den vara* FORSKÅHLS *Svæ.*
da baccata, ſom år mycket lik med ſalſola, och vå-
cer i Aſiens öknar; den innehåller ſalt, år oſmake-
ig och tilgripes endaſt i hungersnöd. HASSEL-
QUIST *kallar den Chænopodium ægyptiacum, ſom*
åxer på torra fält, i ſällſkap med Rothæm.

FELIX FABRI *har genomreſt de öknar, der de*
amle Troglodyter viſtats. Han ſåger: den 18 Septem-
er kommo vi til en dal, hvareſt låga tåta buſkar
åxte; deſſe voro fugtade med en ſalt dagg.
Och på et annat ſtälle ſåger han, at ſalt dagg
allit.

Sannolikt har, genom en ſådan ſalt dagg,
uſkarnes löf, ſkott och knoppar blifvit beredda til en
ödfalsſpis.

Sådan dagg fann FALK, *uti Kumanſka och*
almuckiſka öknen, efter ſvale ſommardagar, både
å örter och andre ämnen.

Job. 30: 4. Då JOB *målar Troylodyternes*
ungersſpis ſåger han: de afbröto det, ſom ſalt
ar på buſkar.

GENISTA *ræthem.* ROTHÆM

Anſer de ofrugtbara Arabiens öknar för ſit
dernesland. Den våxer åfven omkring Suez på
ndhedarne.

Roten år beſk och nytjas til läkedom af
aberne.

Buſken hörer til ärtſlägtet och *Genifta Genus*, hvaraf många ſpecies, finnas både i Europa och annorſtädes.

Felix Fabri ſäger, at hans Kamrater gräfde gropar, och uprykte buſkarne med rötterne i September månad. Deſſe buſkar tjäna derföre, lika ſom *Salſola*, uti öknar til bränſle.

Pſ. 20: 4. David liknar en lömſk tungas verkan vid glödaf *Rothæms* buſkar, emedan de antända haſtigt, blosſa och ſmattra, ſom en antänd enbuſke.

Job 30: 4. ſäger om Troglodyternes uſelhet, at *Rothæms* rötter utgjorde deras bröd (ſi hungersnöd). Deſs rötter nytjades til vårme under kalla nätter.

Job ſkrifver at Troglodyterne uprykte *Rothæms* rötter, emedan de, i briſt på yxa, icke kunde ſkilja rötterne ifrån buſken.

1 Kon. 19: 4, 5. Elias ſökte ſkygd under en *Rothæms* buſke under ſin flygt undan Isebels förföljelſe, uti Berſeba öken. Under denna gleſa buſke lade han ſig ned och inſomnade.

Manna. Hedysarum *Alhagi*. Man.

Flere växter gifva *Manna*, och flere ſorter Manna hafva blifvit införde på Apotheken under

kilge namn, ſåſom *Manna calabrina, Manna in anulis*, med flere. Hos åldre författare förekommma *Manna laricea, tamariſcina, tiliacea, querna*, alt efter de olike träd, hvaraf den tages, h hvars ſafter innehålla något ſäcker-ämne. *anna* är ſåledes icke annat, än en *gumi ſaft*, n är mer eller mindre fört, ſom utſiprar utur åtllige trän, och ſedan ſtelnar likaſom körsbårsdan. Åfven *Gumi arabicum*, ſom utflyter utaf *imoſa nilotica*, kallas ſtundom *manna* ifrån ſinai h andre öknar, ehuru ganſka oråt, emedan den innehåller något betydande ſäckerämne.

Manna calabrina hämtas utaf *fraxinus onrns*, träd, ſom växer i Amerika. i ſödra Europa, Iien Sicilien, och ſom åfven i Sverige planteradt hårdat Nordens ſtränga vintrar uti den gamle kademiske trädgården. Under varmt och tort der utſvettar af deſs grenar och ſtamm *Manna*, ån midſommaren til Juli Månads ſlut ifrån midgen til aftonen, och nedfaller på marken. Den rödagtig och blandad med orenlighet. *Manna fronda* utſvettar middagstiden i Juli och Auſti månader utaf bladerne, ſå at trädet ſer ut ſaſom vore det betäckt med ſnö. Genom inärning och ſårande i barken fås *Manna in granu*, ſom nytjas i Laxerande Sennets infuſioner i början af Februar och för ſpäde barn.

Israeliternes *Manna* utſvettade af *Hedyſarum lhagi*, ſom är en låg och mycket taggig buſke,

och hvars saft utdunstar, samt efter sårande utfly ter och stelnar af nattkylan i luften, i likhe med andre trådskådor (gumata), såsom gumi Ara bicum, körsbårskåda och andra. Israeliternes *Manna* af *alhagi* är mera sackerlik, söt och mindre kli strande. Den lösES ganska lätt uti vatn, och up lösES samt bortdunstar af Solens vårma. Den skul le derföre samlas om morgonen tidigt, innan sole uppgick. Denna *Manna* instämmer närmast med MOSIS beskrifning. RAUVOLE skrifver äfven, at den liknar gryn eller korn like Coriander frö; och GMELIN beråttar den vara snöhvit, och bestå a sina korn. Bönderne ifrån Ispahan samla den för solens upgång, på det sätt, at de under busker hålla et fäll, och med käppar slå på quistarne, at den nedfaller.

Den *Manna*, som om natten utdunstat och af kylan stelnat, nedföl med daggen i gryniga klimpar, som sedan af solen smältes. AVICENNA intygar sådant. BREITENBACH skrifver, at i steni ga Arabiens inre öknar *Manna* faller i Augusti och September månader, liknande uti dagningen en rimfrost, dropvis på blad, gräs, quistar och stenar. WORMSER säger en sådan dagg falla om kring berget Horeb samma tid. Och enligt NEI CHITZ vid Sinai uti Julii månad; dock e lika alle år.

Araberne kalla denna *Manna* MAN-ERSAMA, det himmelska Manna, til skilnad från Gumi Arabicum.

Afhandling
om
de WÅXTER,
som i Bibelen omtalas.

Sjette Delen.

Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
Medicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wasa Ordens Commendörens m. m.

Doctor

C. P. THUNBERGS

inseende

utgifven
af

PEHR AXENBORG
Sud. Ner.

och til granskning framstäld
uti Botan. LectionsSalen
d. 5 Junii 1828.

p. v. t. f. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

PROSTEN OCH KYRKOHERDEN

HÖGÅREVÖRDIGE OCH HÖGLÅRDE

HERR HENRIC AXENBORG

Den Huldaste Fader

helgadt

af

Sonlig vördnad, kärlek och tacksamhet;

KONUNGENS

TROTJENARE, REGIMENTS-LÅKAREN

MED. DOCTORN, PHILOS. OCH CHIR. MAGISTERN

HÖGÅDLE OCH VIDTBERÖMDE

HERR CARL AXENBORG

tacksamt tillegnadt

af

Broderlig tillgifvenhet.

At rena *Manna*, då det var orent, kaflades och ifrån ſand renades det båſt genom kok-

Upſkjutes ſamlingen til deſs ſolen upgåt, er-s föga. Den brukas til Confiturer och för ſjukdomar. Alla desſa egenſkaper finnas uti ıs beråttelſe. FOTHERGIL beſkrifver det ut-gare: den år mörkbrun, en klump af många, *a*, meråndels genomſkinliga, hvitgula kulor, Coriander frös ſtorlek eller ſom ſmå årtor, lad med löf, ſand och taggar, då den ſam-å oråt tid; men annars år den ſnöhvit, gry-under tanden och söt ſom bröſiſäcker.

Alhagi växer omkring Aleppo, i Armenien Georgien, uti hela Perſien, ſärdeles omkring ıan. Växten låter väl odla ſig i Botaniſka gårdar och blomar ofta uti Upſala Orangeri. na ſamlas på Libanon enligt COTWYKS in- och åtes af barnen; den finnes åfven i öde ien.

Det öſterländſka *Manna* utlakar ymnigaſt om rna, ſom vanligen åro kalla. Det tyckes ſä-a hända, at det, ſom utſilas om dagen, bort-lar; men det, ſom utflyter om natten, ſam-packas af kylan, och ſamlar ſig på blad och ar.

2 Mof. 16: 14. Om morgonen, rundt o
kring lågret, låg dagg; ſedan den upſtigit, b
man varſe öfver hela fältet af öknen, (Sin em
lan Elim och Sinai) något rundt och ſmåt, ſo
rimfroſt, på marken. Detta kallade Iſraëliter
Man verſ. 31. det liknade Coriander frö, var h
och ſmakade ſom kaka bakad med honing. Den
Manna åto Iſraëls barn uti 40 års tid, til d
de kommo til gränſen af Canaans land. 2 M
16: 35. Om det förvarades til morgondage
blef det ſtinkande och Maſkar kommo deri ve
20. och när ſolens vårma tilkom, förſmålte de

4 Moſ. 11: 9. då daggen föll öfver låg
om natten, föll *Manna* tillika.

Utan beredning nytjade Iſraëliterne *Man*
rå, då den laxerade och förſvagade. De klag
de derföre öfver *Manna*, ſåſom en lös föda o
at det koſtade mycken möda at ſamla.

4 Moſ. 11: 8. Folket lopp hit och d
ſamlade och malde den på qvarn, eller ſlött
mortel, och kokade i gryta, ſamt gjorde de
kakor.

Pſ. 78: 23, 24. ſäger David: Til de hö
ſkyarna öppnade Herren ſin befalning; himmel
portar öppnade han, at *Manna* öfver dem m
regnade.

Nehem. 9: 20. Din *Manna* drog Du icke ıdan deras mun, och gaf dem vatn, når de rſtade.

Joh. Ev. 6: 31. Våre fådeı åto *Manna* i knen.

Den *Manna*, ſom Herren Gud genom et unerverk och ſin almakt gaf Iſraëliterne, mer än halſ million månniſkor, hvar enda dag och ıder många års tid, var af en oberåknelig mängd, r at kunna måtta ſå många hungrige magar.

Sodoms åple. Solanum *ſanctum*. Chedek.

Är et litet tråd eller buſke med många tagr på grenar och blad. Den hörer til en gifg famille, ſom verkar på nerver och hjerna.

Frugten är en *Bacca* (bår), vacker, rund, et åple, gulagtig och får namn af kårleks le (pome d'amour). Torkad blir den inuti ılveragtig och likſom fyld med aſka. Til denegenſkap torde åfven något annat bidraga, der n växer vid Sodom eller Döda Hafvet, vid Jecho.

Uti Bibelen förekommer den några gånger ımårkd ſåſom varande af oangenåm egenſkap, ſom:

Mich. 7: 4. Klagar, at den bäſte är ſåſom Törne) *Chedek*, och den redeligaſte värre, än Tiſtel.

Sedefpr. 15: 19. Den makliges väg förefaller honom fåfom med *Törnehäckar* beväxt.

Deras (Sodoms åplen) klafar äro bittre, giftige, fåfom frugtknippet af (Rofch) Coloquint.

5 Mof. 32: 32. fe vinftäck.

Hedek Arab. är et allmänt namn på Solanum med taggar. HASSELQUIST och ÖDMAN anfe SOLANUM *Melongena* för Bibelns *Chedek;* men Melongena är icke taggig, utan obevåpnad, och växten är icke hvarken bufke eller tråd, utan den är *herbaceum.* Den odlas och växer uti Öftra Indien, och defs frugt, fom är aflång och purpurfärgad ätes ofta uti foppor. I nejden af Jericho fann HASSELQUIST *melongena*, och fäger at frugten förftördes af en *Tenthredo*, likafom kärnan hafelnöten förtäres af RYNCHÆNUS *nucum.*

EBENTRÅD. DIOSPYROS *Ebenum.* HAVENIM.

Trädet växer på Ön Ceilon och några andre ftällen, altid emellan Omvändnings linierna och under det hetafte luftftrek.

Tråd-arten är brunagtig, ofta randig, ganfka tung, tät och hård. Deraf förfärdigas åtfkillige fmärre och ädlare möbler, famt antager en vacker politur.

Hezek. 27: 15. De af *Dedan* och många andra länder godtgjorde med horn, Elfenben och *Eben-tråd*, hvad de af dig köpte.

TÖRN-BUSKE. ONONIS *spinosa.*

Törne kallas väl i almänhet sådane växter, om äro försedde med taggar, såsom Rosa, Sonana aculeata och Ononidis species spinosæ; men ONONIS *spinosa* är väl den, som med detta namn eteknas ofta i Bibelen.

Den är en buske af et vackert utseende med ine sammansatte blader, och blomor, som utmärka den hörande til ärtslägtet, och sällan af en mans höjd. I Europa är den almän och växer fven i Sverige uti flere landskap, mäst i de södre, och är, i åkrarne inkommen et elakt ogräs, om för sine djupe sege rötter, icke utan svårigset kan utrotas.

TÖRNE tolkas helt enkelt på mänge ställen:

Job. 3: 23. frågas: hvarföre gaf han lifvet t honom, hvars väg är af mörker höljd, med *Törnen* på alla sidor af Gud omhvärfd.

Job. 30: 7. talas om, at Troglodyterne liga under *törniga* buskar. (i brist på kojor och oningshus).

1 Mos. 3: 18. *Törne* och Tistel äro nämnde såsom de förste olycksväxter, som en förbannad jord skulle frambringa efter syndafallet.

2 Mos. 3: 2, Uti en *Törnbuske* (SENÅH) vid Horebs berg uppenbarade sig Herrens ängel

för Mose, då han såg busken brinna utan at förtåras.

2 Mos. 23: 6. de Ogudagtige liknas vid *Törnen*, för hvilke alle fly.

Dom. 9: 14, 15. *Törnbusken* (Atad) blef vald at vara Konung öfver de andre tråden.

2 Chron. 25: 18. Esai. 55: 13. se *Ceder*.

Esai. 7: 25. på ingen af de höjder, som förut med hacka plågade upgräfvas, skal någon ingå af frugtan för *Törns* och Tistel.

Esai. 10: 17. Israëls ljus skal varda eld, och hans helige en låga, hvilken på en dag skal itända och förtära Assurs *Törns* och Tistel.

Esai. 34: 13. i dess fordna palats skola (Koach) *Törnen* växa, nåslor och tistlar i dess fasta slott.

Hesek. 2: 6. de varda dig bespottande och stingande såsom *Törne*.

Hesek. 28: 24. Israëls folk skola icke mer af stingrande *Törne* (Silun) och sargande tistel oroas.

Nahum 1: 10. de äro såsom *Törnen* i hvarandan invecklade.

Zephan. 2: 9. Moab skal varda såsom Sodom och de *Ammoniter* såsom Gomorra, et med *Törne* öfvervuxit land.

Sedespr. 24: 31. Si, den lates åker var med Tistel öfvervåxt, och med *Törne* betäckt.

Sedespr. 26: 9. lika friske *Törnen* i den drucknes hand åro Sedespråk i dårens mun.

Predik. 7: 7. likt sprakande *Törne* under grytan är dårars löje.

Höga Vis. 2: 2. se *Liljor*.

Math. 7: 16. se *Vindrufva*.

Marc. 4: 7, 18. Luc. 8: 7, 14. talas om syrahanda sådesåker och den såd, som förqvafdes bland *Törne*.

Ebreern. 6: 8. bär jorden *Törne* och Tistel, är hon odugelig, och närmast til förbannelsen.

Törnhåck förekommer i

Esai 27: 4. O! at jag dock med en *Törnhåck* omgifven vore.

Sedespr. 15: 19. den mågtiges våg förekommer honom såsom med *törnhäckar* bevåxt.

Syrach. 28: 24. du umgårdar dina ågor med *Törnhåck*.

Törnbuskar nämnas uti

Esai. 17: 19. på den tiden skal Herren framkalla flugorna vid utloppet af Egyptens floder, och bien, som äro i Assurs land. De skola sätta sig ned i vidsträckta dälder på alla *Törnbuskar.*

Scorpion-Törne, som är et okändt slag, omtalas uti 2 Chrön. 10: 11: 14. Med *Scorpion-törnen* vil jag (Rehabeam) eder tukta.

Häraf ses, at *Törne* kallas flera okända växter; men då

Ononis *spinosa* var, enligt Hasselquists intyg i dess resa p. 101. almän i Palästina, torde den vara det rätta och almännaste Bibelens *Törne.*

Ros. Rosa *Gallica.*

Alle Törnrosor äro buskar, som äro förträffeligen låt kända til sit utseende ifrån andra växter med sine talrike taggar (aculei), sine trefaldige eller flerfaldige blader (folia pinnata) sine store och sköne blomor, samt sin nyponfrugt. Så utmärkt sjelfva slaget är, så svårligen kunna dess arter, som äro ganska många, skiljas ifrån hvarandra. Blomorne äro ganska store, pragtfulle och ofta duble, i synnerhet *Gallica* och *Alba.* Planteras i trädgårdar och bloma i Juli månad i Sveriges norra trakter.

Buſken kan tjåna til håckar, hålſt blandad med andra växter. Med ſine taggar afhåller den djuren, at tränga ſig igenom. Fortplantas med ſöndertagne rötter. Af blomorne göres *Purpuri* och deſtilleras *roſenvatten*, ſom användes ſtundom i maträtter at gifva en angenåm ſmak, och i ſynnerhet til ögonvatn uti ögoninflamationer.

Roſenbuſkar ſågas växa vid Damaſk.

Roſor anföras på ett par ſtållen:

Syrach. 39: 13. blomſtrens ſåſom *roſor*, hvilka växa vid rinnande vatn.

Syrach. 50: 8. Simon Onie ſon ſåges lyſa ſom en vacker *ros* om våren.

Tistel. Carduus. Dardar.

Tiſtlar åro månge ſlag och arter, hema i alla verldsdelar, men ymnigaſt tyckas de vara i Europa. Uti ſådesåkrarne åro de ſkadeligaſt emedan de förqvåfva ſåden, och ſåra alla händer, ſom handtera dem. För ſine mångfaldige, ſtyfve, ſtickande taggar kunna de icke åtas af Boſkapen. Endaſt några Inſekter hålla ſig på dem och njuta af dem ſin föda.

Så ofta *Tiſtel* nåmnes i den heliga ſkrift, föreſtålles den altid ſåſom en olycksväxt. Alle Tiſtlar åro ocklå af ſådan beſkaffenhet, at de åro

taggige, ſtickande, ſårande, och i naturens enſkilda hushålning, ſåſom ogräs på ångar, i åkrar och i trädgårdar mera ſkadelige än gagnelige.

Sållan gifves något land, ſom icke åger flere eller färre af dem; och då marken blifver lös och myllig infinna de ſig deruti. När marken blir af lågerval eller tramp hård och tilpackad, förſvinna de; de äro derföre ſkadeligaſt för al odling, gå djupt med ſina rötter, och infinna ſig almännaſt nära människors boningar, hus och byar.

De bloma före ſkördetiden, och Bi ſamla emot höſten något utur deras blomor.

Micha. 7: 4. ſe *Sodoms äple.*

Job. 31: 40. 1 Noſ. 3: 18. Eſai. 7: 25. 10: 17. 34: 13. Heſek. 28: 24. Sedeſpr. 24: 31. Ebreern. 6: 8. Se *Törne.*

Eſai. 55: 13. ſe *Ceder.*

Jerem. 12: 13. ſe *Hvete.*

Math. 7: 16. ſe *Vindrufva.*

Buxbom. Buxus *virens.* Traschschur.

Buxbom är en med ſmå, ſtåndigt grönſkande, tjocke blader förſed buſke, ſom hörer til de mildare Europas luftſtreck, men låter odla ſig äfven i Sverige, der den ſällan växer hög, och li-

der af vårens kalla nattfroſt. Til et qvarters höjd upväxt planteras den til åtſkilliga ritningar omkring blomſterqvarter, och låter väl klippa ſig. I Upsala Trägård måſte den hvar vår täckas med granris, för at ej blekna och dö ut. I ſödra Europa upväxer den til flere alnars höjd och klippes då til höga ſköna häckar. Bladerne nytjas ſtundom med lagerblad til kranſar, och trådarten, ſom är mycket fin och vacker, nytjas til ſpelinſtrumenter, tumſtäckar och andre ſmärre prydlige möbler.

Eſai. 41: 19. ſe *oljetråd.*

Eſai. 60: 13. ſe *Ceder.*

TAMARISK. TAMARIX *gallica.* ESCHÅL.

TAMARISKEN är en mindre betydlig och anſenlig buſke, ſom växer i Södra Europa och Aſien, med fine, länge grenar, betäkte med korte, trådlike blader. Den odlas uti Upſala Orangeri och omtalas på ett enda ſtälle uti Gamla Teſtaſtamentet, nemligen uti

1 Sam. 31: 3. hvareſt beråttas, at under en *Tamariſk* i Jabes begrafdes SAULS och hans Söners ben.

Sycomorer och *Tamariſker* ſåg HASSELQUIST på reſan til Pyramiderne, ifrån Cairo Reſ. p. 74. De växa vid ån Wardán; vid *Corondal* fann FUH-

RER dem; i ſteniga Arabiens dalar; *Tamariſker* våxa vid Baruks och Jordans ſtränder. BERGGREN ſåg dem ſtora och höga ſåſom Tallar. Reſ. 2. p. 233.

VINRANKA. VITIS *vinifera*. SOREK. SOREKAH.

Ingen växt förekommer ſå ofta nämnd uti profôfverſåtningen af den Heliga Skrift, ſom *Vintrådet*, *Vinſtåckar*, *Vinberg*, *Vinrankor*, *Vingårdar* och deſs afkaſtning, *Drufvor*, *Druf-ſaft*, *Vin*, *Drufkakor* och *Ruſſin*.

Det är beſynnerligt, at *Vinrankan* icke omtalas ſåſom odlad före Syndafloden och at NOACH, ſom efter floden odlade den, ſynes icke varit bekant med vinets egenſkap, at ruſa. Det ſäges uti 1 Moſ. 9: 20, 21. Straxt efter Syndafloden planterade NOACH en *Vingård*.

Vinrankan våxer ſällan til någon betydande ſtam, ſå framt den icke årligen afſkåres och toppas, ſåſom den odlas på Goda Hops udden i Afrika. Stammen kan då blifva ſtadig, af en alns högd och et halft qvarter i Diameter. Han gifver då färre, men ſtörre drufklaſar och ſtörre Drufvor. I ſin fria växt rankar den vida omkring, eller ſlingrar ſig omkring de ſtöd, ſom gifvas honom. Bladerne äro delte uti flere ſlikar och blommorne äro mycket ſmå och hvite, efter hvilke drufvorna blifva, antingen gröna, mer eller mindre bleka, eller mer och mindre röda.

Drufvorna utgöra ſtora klaſar, äro ſaftfulla h gifva icke mogne frön, utan endaſt omogne nen dertil. Storleken och godheten af Druf-rna beror af Klimatet och Solens vårma, ſom ådlar dem. De åtas begårligt, låſka och ſläcka ſten. Af Råfvar åtas de mycket gerna. Tor-de få de namn af *Ruſin* och föras til andre er, ſåſom en handelsvara, at nytjas uti ſoppor, deſert och andre mat-rätter. Trampade eller åsſade gifva de ymnig ſaft, ſom efter gåsning fver *Vin*, hvilket är en angenäm dryck, et rkande läkemedel, och på åtſkilligt ſät tillagad ver et angenämt rus, ſamt riktar många län-, ſåſom en handelsvara. Uti Armenien och orgien växer Vinrankan vild, enligt flere Re-des intyg.

Vinrankan är icke beſtämd för de kallare der. Vid några graders köld förfryſer den. I re trakter nära Aequatorn trifves den icke eller . I alla tempererade länder, ſom om ſomma-ı ega ſtark vårma, i ſynnerhet planterad på gsſlutningar, ſom ligga emot ſolen, blir druf-i och deſs ſaft ſötare och förträfligare. Uti llare länder, ſom i Tyſkland vid Rhenſtrömen r vinet ſyrligt: i de hetare luftſtrek, ſåſom i anien, Portugal, Madera, Italien, blir det ſö-e och hettande. De ypperſta *Viner* ſkattas *cryma chriſti* uti Italien och *Conſtantia vinet* från dra Africa. Knappaſt gifver någon växt ſå oli-ſaft ifrån den ſtarkaſte Syra til den ljuſligaſte tma, ſom Drufvan. Väl beredt vin kan uti

ganſka lång tid, både på fat och uti bouteilje förvaras, och vinner då i godhet och ſtyrka.

Uti Palæſtina åro Judalottens *Viner*, än i dag beprisade, af HASSELQUIST vid Hebron och af ARVIEUX, ſom vid Sorek funnit *Drufvor* af 12 markers vigt.

På Libanon våxa *drufvor*, ſom gifva hvit, gult och rödt vin; i ſteniga Arabien; i rika Arabien våxa *Vindrufvor* utan kårnar; vid Jeruſalem *drufvor* en half aln långa och *bår* af två fingerleders långd, enligt NEISCHITZ. REINFELD omtalar en aln långa *drufvor*. Uti Saphet planteras *Vingårdar* af Judar, hvaraf beredes rödt *Vin*, på Karmels berg; vid Bethlehem; ifrån Hebron ſåljas *Vindrufvor* til Jeruſalem; vid Gaza; Aſcalon; berget Garizim; Saphets ſtad; vid Damaſch; Horebs berg; vid Johannis Kloſter ſåger SCHULTZ vinet vara det båſta i hela Palæſtina. Sidon utſkeppar hvit *vin*.

Då *Vinrankan* icke gifver mogne frön, fortplantas den genom aflägningar. Deſs grenar, ſom utan ſtöd icke bära ſig, utan ligga ned på marken, taga rot, och på ſådant ſåt tilväxa i antal, ſamt med affkårning ſkiljas ifrån hvarandra.

Enligt NIEBURS *upgift beteknar* SOREK *i Levanten en affkuren och omplanterad Vinſtjelk.*

Afhandling
om
de WÅXTER,
som i Bibelen omtalas.

Sjunde Delen.
Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
Medicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wåsa Ordens Commendörens m. m.
Doctor
C. P. THUNBERGS
inseende

utgifven
af
LARS ERIC SAHLIN,
af Södermanlands och Nerikes Nation,
och til granskning framställd
uti Botan. LectionsSalen
d. 10 Junii 1828.
p. v. t. f. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

TILL

DEN BÄSTE FADER

OCH

DEN ÖMMASTE MODER!

Ej blott bland Skriftens dyra rikedomar
Jag minnesvärda blomster söka lärt
Uti mitt bröst en ranka äfven blommar;
Det är den kärlek, som Er huldhet närt.

Ett ringa offer är den blomman blyga,
Dock vet jag väl, att den är kär för Er!
Jag vill den, rörd, till Edra hjertan smyga:
Jag kan ej mer, J fordren icke mer!

Eder tacksame Son
LARS ERIC.

Canaans land, der *Vinstöcken* väl trifdes, ansågs derföre för et lyckligt land, deruti *vin* och *honing* flöto; och då någon lycka skulle beteknas, togs ofta liknelse af en *Vingård* med dess afkastning, äfven som olyckor utmärktes, der *Vingården* förstördes eller saknades.

4 Mos. 13: 21, 24. Då Spejarne gingo in i Canaans land, funno de på den årstiden de förste *Vindrufvor*, hvaraf en ranka bars på en stång.

Vid bäcken Sorek och i dälden Eskol blef den stora *drufvan* tagen, som Mosis bespejare bragte til lägret. Arvieux och Nau säga, at *drufvor* funnits 10 til 12 marker tunga.

1 Mos. 49: 11, propheterade Jacob om Juda, at han skulle binda sin unga Åsna vid en ädel *vinqvist*.

3 Mos. 19: 9, 10. *Vindrufvorna* i vingårdarne skulle icke noga afplockas.

1 Mos. 40: 9—11. Pharaos Öfverste Skänk drömde om *Vinrankor*, som slogo ut blomstrande, och buro mogna *Drufvor*.

Dom. 13: 4, 7, 14. Simsons moder, då hänne af en Engel förkunnades, at hon skulle föda en Nazir, blef förbuden, at dricka *Vin* och starke drycker.

En *Vingård*, et Oliveberg och Åkren skulle odlas i sex år; i det sjunde skulle de hvila för den fattiges räkning.

2 Mos. 23: 10, 11. 3 Mos. 25: 3—7. Det samma skulle gälla åfven för Jubel-året, hvart femtionde år. 3 Mos. 25: 11.

1 Kon. 21 hela kapitel handlar om NABOTHS vingård, som ACHAB hade oråtmåtigt tilskansat sig, isynnerhet 1, 2, 6, 7, 16 och 18 verserna.

3 Mos. 10: 8. *Vin* och andre starke drycker voro förbudne för ARON och hans Söner, at dricka, när de skulle ingå til församlingsstället.

På några ställen finnas *Vindrufvor*, som icke hafva några kårnar, och dessa sägas läckrare, än andra, såsom förädlade.

Thevenot upphöjer särdeles dessa drufvors läckerhet, som förekomma i Persien under namn af Kischmisch, och

BERNIER *berättar, at Usbeckske Tartarerne, ibland andre föräringar til stora Mogol, åfven genom sine Gesandter, öfverlemnade sådane Drufvor.*

DE LA MAZE *berömmer de hvita kårnlösa Drufvor uti Sirvan, för deras Muskadeller smak.*

Galenus *omtalar sådana drufvor från Cilicien.*

Barthema *betygar, det han, under alla sina resor aldrig åtit sötare drufvor, än de kårnlösa Arabiska.*

Höst *skrifver, at i Marocco finnes en art drufvor, som kallas* Serki, *och som kommit från Levanten. De hafva inga kårnar, äro söta, svarta och nästan runda, men icke almänna.*

Olearius, *vid en högtidlighet uti Astrakan, räknade bland Deserten, et slags små hvita och ganska söta drufvor, som icke hade kårnar.*

Niebuhr *säger, at de hafva kårnar, men så njuka, at de icke kännas.*

Esaias *afbildar Guds omvårdnad om Israëls folks förbåtring med en Vingårdsmans sorgfällighet, hvilken anlagt en Vinplantering af* Sorek.

Jerem. 2: 21. bestraffas samma folk: jag hade planterat dig såsom en Sorek, *hel och hållen af bästa art. Huru är du då urartad vorden? m. m.*

1 Sam. 25: 18. Bland de många saker, som Abigail förde till David, voro hundrade kakor *Rusin.*

1 Sam. 30: 12. Med *Rusinkaka* vederqvickte David den Egyptiske mannen.

2 Sam. 16: 1. ZIBA mötte DAVID med hundrade *Rusfinkakor*, och en lågel *vin*.

1 Chron. 12: 40. ibland spisning, som tilfördes, var åfven *Rusfin*.

1 Chron. 16: 3. Då Arken var införd i sit tält, utskiftade DAVID åt folket, ibland annat *Rusfinkaka*.

Job. 24: 6. nämnes efterhämtning i den orättfärdiges *Vingård*.

Joël 1: 5. omtalas *Vindrinkare*.

Uti den Heliga skrifts nyare svenska öfversättningar omtalas på mångfaldige ställen *Vinstäck*, *Vinrankor*, och åfven *Vintråd*.

Vinranka är väl altid dess rigtigaste och egentligaste namn; emedan den aldrig upväxer til något tråd, och icke ens til en buske. Dess natur är, at utskjuta långe, svage grenar, som sig sjelf lemnade antingen ligga ned på marken, eller krypa uptöre bergen, eller slödja och slingra sig omkring buskar och trän. I detta tilstånd blifva blomklasarne många, men drufvorna smärre och mindre saftfulla. På Goda Hopsudden i södra Africa, dit *vinrankan* blifvit förd och nu odlas af de Reformerte flyktingar, som under LUDVIG den 14:des förföljelje nödgades lemna sit fädernesland, skötes denna nyttiga växt på det sätt, at alle utskjutande grenar före blomningen afskäras. Derigenom händer, at icke allenast

blomklafarna blifva fårre, men drufvorna af ymnigare föda ftörre och faftfullare, utan åfven, at en ftam tilväxer af en alns högd vid pafs, och en mans arms tjocklek, utan at ändock derföre kunna få namn af et tråd, eller bekomma en krona, fåfom et tråd.

Vinftåck och *Vinranka* är fåledes defs rättafte namn, hvarmed den öfver alt bör tolkas:

Dom. 9: 12. När *Vinrankan* valdes til konung af de andre tråden, fvarade den: fkulle jag öfvergifva min muft, fom gläder både Gud och månniftkor, och göra mig befvär med trån? 4 Mof. 13: 24. 20: 5. 2 Sam. 16: 1. Jerem. 5: 17. 8: 13. Efai. 34: 4. 36: 16, 17. 2 Kon. 18: 31. Pfalm. 105: 33. Ofea 2: 12. 9: 10. Joël 1: 7, 12. Mich. 4: 4. Habac. 3: 17. Haggai 2: 20. Nehem. 13: 15. Hög. Vis. 2: 13. Jacobs Epift. 3: 12. Luc. 13: 17. Se Fikontråd, Fikon och Fikonkaka.

Pfalm. 78: 47. deras *Vinranka* nedflog han med hagel, och deras *Vinftock* genom froft.

Pfalm. 80: 9, 12, 15. Du hämtade en *Vinftåck* ifrån Egypten, dref folken undan och planterade den. Den utftråckte fina rankor til hafvet, och til Euphrat fine telningar. Gud! kåda ned af himmelen, och fe hårtil, och befök denne Vinftåck.

Psalm. 128: 3. Din hustru skall vara såsom en fruktsam *Vinståck* vid sidan af dit hus.

Esai 5: 2. i denna *Vingård* hade han planterat bästa slag af *vinrankor.*

Esai 24: 7. det nys präsade *Vinet* sörjer, *Vinstocken* försmågtar.

Esai. 65: 21. de skola bygga hus och sjelfve deri blifva boende, plantera *Vinståckar* och sjelfve åta des frugt.

Hesek. 15: 2. frågas, hvad förmon hafver det torra på en *Vinståck,* framför hvarjehanda annat träd?

Hesek. 19: 10. Din moder var, liksom du, en *Vinståck* planterad vid vatn, som bar frugt och ymnigt löf för det myckna vatnets skull.

Hesek. 17: 6—8. Telningen växte til och blef en frodig *Vinståck*, med vidt utbredde löf och rankor, men låg stam, och rankorna inåt böjda, så at de öfverskyggade des rötter. *Vinståcken* utsträckte sina rankor ifrån spjälorna, på hvilka den hade upväxt.

Syrach 24: 16. Mina skott voro idel behaglighet, såsom skotten af en *Vinståck*, och mine blommor gäfvo en härlig och rik lukt.

Osea 10: 1. Israël är en frodig *Vinståck*, och dess frugt deremot svarande.

Hög Vif. 7: 2, 8, 12. ſe *vinrankan.*

Nahum. 2: 2. Fienderna hafva ſköflat och derfvat deras *vinrankor.*

Haggai 1: 11. 2 Kon. 5: 26. Dom. 15: 5. nos 4: 9. Nehem. 5: 3, 4, 11. 10: 39. ſe ivetråd.

Zachar. 8: 12. Det, ſom utſås, ſkall vara i erhet; *vinrankan* ſkall bära ſin frugt, jorden gif- ſin växt, och himmelen ſin dagg.

Malach. 3: 11. Edra *vinſtäckar* ſkola icke a ofruktſamme på fälten.

Vinqviſt nåmnes i 1 Moſ. 49: 11 ſe Onager.

Joh. Ev. 15: 1, 5. Jag är det ſanna *vin- det.*

Math. 26: 29. Marc. 14: 25. Härefter ſkall icke dricka hvad af vintrå år, intil den da- , då jag ånyo dricker det med Eder, i min ders rike.

VINGÅRD och VINBERG förekomma åfven a nåmnde: 4 Moſ. 22: 24. Herrans Ångel de ſig uti en ſmal våg emellan *vingårdar*, gjär- de på bägge ſidor.

5 Moſ. 28: 39. Du ſkall plantera *vingår-* och arbeta i dem, men icke få dricka af vi- , eller ens något derutur inſamla; ty maſken ll förderfva *vinrankan.*

5 Moſ. 32: 32. Deras *vinſtåck* är af
doms art och ifrån Gomorras förbrånde fält;
ras drufvor äro giftiga och klaſarne dödande.
Ödman tolkar detta: Deras *vinſtåck* är af
doms egenſkap, lik den från Gomorras förb
de fält.

Dom. 14: 5. När Simson kommit til
math och til *vingårdarne* vid ſtaden, mötte
nom et ungt Lejon rytande.

Eſai. 5: 1, 3, 4, 5. Jag vil nu ſjunga
min vän, en min våns ſång om hans *ving*
Min vän hade på en mycket frugtbar höjd
vingård. Han hade der planterat bäſta ſlag
vinrankor, i hopp, at han ſkulle bära vindruf
men han bar icke annat än giftige bär. H
ſkulle jag väl mer kunnat göra med min *ving*
än det jag med honom gjort? Hvarföre bär
giftige bär, då jag väntade, at han ſkulle
vindrufvor? jag vil derföre ſäga Eder, hvad
med min *vingård* varder görande.

Eſai. 27: 2. Då ſkall ock vara en
vingård.

Jerem. 12: 10. Många Herdar hafva
derfvat min *vingård.*

Jerem. 31: 15. Ännu skal du plantera
gårdar på Samariens berg.

Jerem. 32: 15. Ännu skola hus och å
och *vingårdar* köpas i detta landet.

Jerem. 35: 7, 9. Hvarken J, eller edra
n skolen någon tid dricka *vin*, eller bygga hus,
å åker, plantera *aingårdar* eller något sådant
, utan beständigt bo i tält, så framt J länge
en lefva i det land, i hvilket J åren främlingar.

Jerem. 39: 10. Nebusar Adan lemnade de
igare qvar af Juda Folket, och tildelade dem
gårdar och åkrar.

Jerem. 48: 32. Då jag gråter öfver dig Jae-
, måste jag ock gråta öfver dig, du *Vingård*,
na.

Amos 5: 11, 17. Emedan J plundren den
e, skolen J icke dricka vin utaf de sköna *vin-*
dar, som J planterat. I alle *vingårdar* måste
kelig låt förspörjas, när jag igenomfar dit land,
er Herren.

Amos. 9: 14. Israel skall plantera *vinberg*
dricka af vinet derutur, anlägga trägårdar
få nytja deras frugt.

Mich. 7: 1. Jag är såsom en, hvilken frugt
åmtar, eller andra gången plåckar i en *vin-*
d; ingen drufva finnes der at smaka på.

Zephan. 1: 13. De skola icke få bebo de
, som de upbygt och icke dricka något vin
de *vingårdar*, som de planterat.

Obad. 1: 5. Komma sådane öfver dig, som

inhåmta drufvorna på dine *vinberg*, månne de
da lemnande något at efteråt afhåmta.

Sedefpr. 24: 30. En gång gick jag der
tes åker, famt den hoglöfes *vingård* förbi.

Pred. 2: 5. Jag bygde palatfer, plante
vingårdar, anlade trågårdar och luftgårdar
fatte der allehanda frugttrån.

Math. 20: 1, 4, 7. Himmelriket liknas
en husbonde, fom legde arbetare i fin *vingå*

Matth. 22: 33, 39, 41. Marc. 12: 1, 2,
Lucas 20: 9—15. Marci 11: 13. En
bonde planterade en *vingård*.

Apostl. 2: 13. Apostlarne sades på Pi
dagen vara druckne af löt *vin*.

Eph. 5: 18. Dricken eder icke dru
af *vin*.

Joh. Ev. 2: 4, 9, 10. Vatn förvånd
vin i Gallileen på bröllopet i Cana.

Corinth. 9: 7. Hvilken planterar en
gård, och åter icke af defs frugt?

Vin, fom år förbudit för Mahomedane
men var tilåtit Judarne at dricka, och anbef
at vid fpis-ofret nytjas, fom på oråknelige ft

rlden beredes och år en hålsosam, låskande, jande och rusgifvande dryck, omtalas både uti la och nya Testamentets heliga böcker, of- ån någon annan af växtrikets alster.

Job. 32: 19. Jag år så upfyld af det jag åga, at min ande tränges i mit bröst, likt åpt *vin*, hvilket språnger nye kåril.

1 Mos. 19: 32. och följande: Låt oss gifva Fader *vin* at dricka, var Lots dåtrars beslut.

1 Mos. 27: 25. Jacob satte fram för sin er sin tillagade rätt, bar ock in til honom , hvaraf han drack.

5 Mos. 32: 14. Drufvors blod, *vin* fick du ka.

1 Sam. 1: 15, 24. Jag år en bedrofvad na (*Hanna*); hvarken *vin* eller annan stark ck hafver jag smakat. Så snart Hanna hade nt pilten *(Samuel)*, förde hon honom med jemte et ofer af tre stutar, et Epha mjöl en flaska *vin*.

1 Sam. 10: 3. se Kid.

1 Sam. 16: 20. se Åsna.

1 Sam. 25: 18. se Får.

Psalm. 160: 5. *Vin* hade du gifvit oss at cka, som gjorde oss förvirrade.

Plalm 75: 9. Herren hafver en bågare
handen med ſtarkt *vin*, full inskånkt at d
utdela.

Eſai 1: 22. Dit Silfver duger icke mer,
dit *vin* är med vatten förfalſkadt.

Eſai 5: 11, 12. Ve dem, ſom om mo
nen bittida uppe äro at med ſtarka drycker öf
laſta ſig, och in til ſent på aftonen at af *vin*
varda. Harpor, Cithror, Pukor och pipor h
de vid deras *vin* och gåſtabod.

Eſai 5: 22. Ve dem, ſom hjeltar äro,
dricka *vin* och kåmpar at blanda ſtarke dryc
ſom frikalla den brotſlige för ſkånkens ſkull
bortvända de oſkyldigas rätmåtiga ſak.

Eſai 24: 7. Det nyſs präſſade *vinet* för
vinſtåcken förſmågtar, alle ſom tilförene af
tat varit glade, ſucka.

Eſai 25: 6. Då ſkall Herren Zebaoth
alle Folkſlag på detta berget anſtålla et gåſta
med koſtbara rätter, et gåſtabod med båſta
med utvalda rätter, med klaraſte *vin*.

Eſai 28: 1, 7. Ve de ſtolte Ephraim
krona, och det prägtigaſte blomſter, ſom nu
falnar, på höjden vid frugtbara deras dal, ſom
vin ragla. Nu äro ock deſſe yre af *vin* och
la af ſtarke drycker.

Esai. 51: 21. Hör nu detta du elände och icke af *vin* drukne.

Esai. 55: 1. Kommer hit, köper utan pengar och för intet, både *vin* och mjölk.

Esai. 56: 12. Kommer, låter oss hämta *vin* dricka oss drukne.

Esai. 62: 8, 9. Jag vil icke mer gifva din ext til föda åt dine Fiender, icke heller skola nmande dricka det *vin*, som du med dit ar- e tilredt. De, som insamlat *vinet*, skola deraf cka i min Helgedomsgårdar.

Jerem. 13: 12. Såg til dem detta ordspråa: alla flaskor måste fyllas med *vin*. De låra ta: Ho vet icke det, at alla slags flaskor tjåna at fyllas med *vin*.

Jerem. 23: 9. Öfver Propheterne är mit ta bedröfvadt i mig: alle mine ben skakas: är såsom en drucken och såsom en af *vin* öfslaftad.

Jerem. 25: 15. Herren Israels Gud säger mig: tag denne bägaren med hetsigt *vin* uti, min hand, och skänk deraf ut åt alle de Folk, lke jag sänder dig, at de dricka, varda oense ı vanvettige.

Jerem. 35: 2, 5, 14. Tala med de *Rachabs* slägt, at de följa dig in i en kammare i

Herrans hus: du ſkall der gifva dem *vin* at d
ka. Jag ſatte för dem ſtörre och mindre bå
med *vin* uti, och bad dem deraf dricka. Jo
DABS, RECHABS Sons förbud til ſine barn, at
dricka *vin*, iakttages ſå noga, at de aldrig
den dagen deraf druckit.

Jerem. 48: 11, 33. MOAB hafver alt i
ſin ungdom varit uti ro, ſåſom et *vin*, hv
orördt ligger på ſit fat, och icke täppas ur et
ril i et annat; Glådje och fröjd är nu förſ
nen ifrån Carmel och MOABS land: jag hafve
tit vinbergningen afſtanna. Ingen frögdeſång
res af någon, ſom trampar drufvor.

Heſek. 44: 21. Ingen präſt får dricka
då han ſkall i inra gården ingå. Jerem. 31:
40: 10. Amos 6: 6. Mich. 6: 15. Haggai
13. 4 Moſ. 18: 12—15. Eſr. 7: 22. 2 Ch
2: 10. 15. 11: 11. Judith 11 13. Joel 1:
Syrach 39: 27. Job. 15: 33. Luc. 10:
ſe Olja.

1 Chron. 12: 40. ſe Kamel.

Daniel 1: 8. 16. DANIEL ſatte ſig f
at icke låta ſig förorenas genom ſpis och det
ſom af Konungens bord tildeltes; hvarföre
MOLZAR ſatte bort den ſpis och det *vin*, ſom
dem anordnadt var och gaf dem gröna vä
Dan. 5: 1. 4. 23. Konung BELZAZAR an
de en ſtor måltid åt ſine förnämſte ämbets

Afhandling
om
de WÅXTER,
som i Bibelen omtalas.

Åttonde Delen.

ed Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
Medicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wasa Ordens Commendörens m. m.
Doctor
P. THUNBERGS
inseende

utgifven
af
AAC VILHELM EKERMARK,
tip. Lindel. af Södermanlands och Nerikes Landskap,
och til granskning framställd
uti Botan. LectionsSalen
d. 12 Junii 1828.
p. v. t. f. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

IN SACRAM RE

E CONSILIIS REI MEDICÆ UNI PRO-

FESSORI COMMENDATORI REGII

ORDINIS DE VASA

CELEBERRIMO EXPERIENTISSIMO

DOCTORI LAURENT. TINGSTADI

ISAAC.

TATEM MAGNÆ FIDEI

JUDICI PROVINCIALI SUDERMANNIÆ

CUBICULI REGIS APPARITORI

NOBILISSIMO GENEROSISSIMO

AAR. ISAAC. SILFVERSPARRE

ERMARK.

EN ÖM MODER och ÄLSKADE MOSTRA

helgadt

af

Kärlek och Tacksamhe

and desse, som voro til antalet tusende, drack han
1; under det de drucko *vinet* utur de kåril, som
ur Guds hus i Jerusalem voro bortförde; syn-
dem fingrar, såsom af en månniskohand, skrif-
i kalken på väggen: Du har uphäfvit dig emot
immelens Herre, låtit hans huskåril bäras fram-
: dig, at derutur *vin* dricka.

Osea 4: 11. Boleri, *vin* och must tager för-
ndet bort.

Osea 7: 5. På vår Konungs dag dricka För-
rne sig druckne af *vin*.

Amos 2: 8, 12. På pant tagna kläder låg-
de sig ned vid alla altaren och dricka af för-
rcktas *vin* i deras Gudars hus. Men J nödga-
n *Nazareerna* att dricka *vin*.

Amos 9: 14. se Vinberg.

Mich. 2: 11. Om jag propheterade för *vin*
h starke drycker, så vore jag en prophet för
tta folket m. m.

Habac. 2: 5. *Vin* är bedrägligt.

Zachar. 9: 15. De skola dricka och varda
ådtige, såsom af *vin*.

Zachar. 10: 7. EPHRAIM skall vara en Hjelte,
h deras hjertan glädjas såsom af *vin*.

Esr. 6: 9. se Vädrar, Lamm.

Nehem. 2: 1. Då *vinet* var framsat åt K
nung ARTHASASTA, tog jag det och skånkte
för Konungen.

Nehem. 5: 1, 15, 18. se vingårdar.
förre Höfdingar, som före mig varit, hafva ta
af det bröd och *vin*. Se vidare Får.

Nehem. 13: 5, 12, 15, omtalas det st
rummet, hvaruti insamlades tionde af säd,
och olja. Se olja och fikonträd.

Esth. 5: 6. Under det Konungen (AHAS
RUS) drack *vin*, sade han til ESTHER.

Sedesp. 4: 17. Deras dryck är röfvadt
Sedesp. 9: 5. Kommer, åter mit bröd,
dricker af *vinet*, som jag tilreder.

Sedesp. 21: 17. Den *vin* och vålluktar
salfvor älskar, varder icke rik.

Sedesp. 23: 31. Se icke på *vinet*, at
så rödt är.

Sedesp. 31: 6. Gif uslingen starke dryck
och den bedröfvade *vin* at dricka.

Predik. 2: 3. Jag fattade då det beslut i
hjerta, at hålla min kropp ifrån *vin*.

Predik. 10: 19. Der måltider hållas til
luft, utgör *vin* lifvets nöje, och penningar
må alt.

Syrach. 9: 14. En ny vån år ſåſom nyt ; når det hunnit blifva gammalt, dricker du förſt gjerna.

Syrach. 31: 25, 27, 28. Var ingen hjelte at dricka, ty *vin* hafver ſkadat många. *Vin* för månniſkan lifgifvande, når det måtteligt ckes. Hvad år vål lifvet utan *vin?* det år ju padt, at göra månniſkan glad. *Vin* gör hjer- gladt och frögdar ſjålen, når det brukas til dtorft och i råttan tid.

Matth. 9: 17. Marc. 2: 22. Luc. 5: 37—39. n flår icke ungt *vin* i gamla flaſkor; om det r, ſprångas flaſkorna, *vinet* förſpilles och fla- rna förderfvas. Nyt *vin* tömer man i nya fla- r, och då blifva bågge förvarade.

Marc. 15: 23. De gåfvo Frålſaren, at dric- *vin*, blandadt med Myrrha.

Luc. 1: 15. Johannes döparen ſkulle icke cka *vin* eller ſtarke drycker.

Vindrufva, Drufklase, Drufmust och ufsaft omnåmnas uti

Eſai. 65: 8. Likaſom, då muſt finnes i en *ufklaſa*, man plågar ſåga: förderfva honom ic- , ty deri år en vålſignelſe.

Heſek. 18: 2. Fåderne åro omogne *druf- r*, och barnens tånder åro deraf öme vordne.

1 Macab. 6: 34. Se Elefant.

Sedesp. 24: 13. Min Son, såsom honin smakar dig väl, och *druffaft* är angenäm för di mun; så är ock vishetens kännedom för din själ när du hänne ernår.

Amos 9: 13. Den tid varder kommande säger Herren, at plöjningen skal räcka intil skö den, och drufpråsningen intil såningstiden: be gen skola drypa af *drufvors* saft, och bäckar sk la flyta ifrån alla högder.

Syrach. 50: 16. Han uträckte sin hand offerskålen, gjöt derutur *drufvesaft*, och bestänk dermed altarets fot, til en-söt lukt för den Hö ste, som allas Konung är.

Syrach. 51: 17. Mit hjerta frögdade s öfver hänne (klokheten), såsom öfver *vindrufvo* då de mogna.

Uti Höga Vilan nämnas både *vin*, *vinstäck vingårdar*, *drufkakor* och *drufvor* ofta, merend liknelsevis, nemligen:

Vin uti 1: 2, 4, 15. Ljufvare, än *vin* din muns sötma. Kostbarare än *vin* agta vi d muns sötma. Min älskarinna! skön är du, di ögon likna *drufvor*.

5: 1. Jag hafver druckit mit *vin*.

7: 9. Såſom kryddadt *vin* är din mun, et , ſom nedrinner lått och ljufligt är för läp- na.

8: 2. Jag ſkulle gifva drycker af kryddadt ; och muſt af granatåplen at dricka.

VINGÅRD: 1: 6. Til vingårdsvakterſka haf- man mig ſatt; men min *vingård* hafver jag e vårdat.

2: 15. Skaffer oſs bort de ſmå ſchakaler, ı förſtöra *vingårdarna*, våra ſpåda *vinrankor*.

7: 12. Min vän! låt oſs upſtå vid dagens ning, at gå til *vinbergen*, at ſe, om *vinrankan* ppas, och de unga *drufvorna* utſlagit, och gra- trån bloma.

8: 11, 12. En *vingård* tilhörer SALOMO i en Hamon. Den *vingård* mig tilhörer, uplåter ock nu.

Matth. 7: 16. Icke håmtar man *drufvor* törne, ej eller fikon af tiſtel. Se Fikon.

VINRANKOR: 6: 10. Jag var nedgången, at om *vinrankan* ſkutit ſina knoppar, och granat- n blomade.

7: 12. ſe tilförene Vingård.

Drufvor och druſſaft: 2: 13. På fikon-

trådet mognar frugten, och *vinrankans* ſpåda *dru*
klaſar ſprida ſin lukt.

4: 1. Dine ögon, obetåkta af flöja likn
drufvor.

7: 2, 8, 12. Din midjas prydnad likna
en rund bågare, der drufvans ſaft icke felar. Sä
ſom *vindrufvor* för mig åro dine bröſt. Se v
dare vinrankor.

Drufkakor: 2: 5. O! Vederqvicker mi
med *drufkakor.*

Russinkaka: 1 Sam. 30: 12. 2 Sam. 16
1. Se *Fikonkaka.*

Vinpråss nåmnes i 2 Moſ. 22: 28. Förſ
lingen af din bårgning och *vinpråſs* ſkal du ick
upſkjuta, at aflåmna.

Utaf druſſaft beredes en ſyrup, ſom kall
Dipse. Shaw ſåger, at endaſt ifrån Hebron ſå
des håraf årligen 2000 centner til Egypten.

Coriander. Coriandrum *ſativum.* Gad.

Fröet af *Coriander* omnåmnes endaſt uti
Moſ. 16: 31. liknelſevis, då Manna beſkrifves o
det ſåges: Iſraëls hus kallade det Mann; och d
var ſåſom *Corianderfrö*, hvit och hade en ſm
ſåſom ſemla med honing.

Coriander-växten hörer til den naturliga ordg bland växterna, som kallas umbellatæ, hvars mors stjelkar (pedunculi) likna en solskärm, d fem blomblad och nakne frön, som äro klotnde, och smaka mycket lika med Kanel. Växodlas stundom i Europeiske trägårdar och frön tjas, som en angenäm krydda uti maträtter.

Hela växten är prydelig med sine blomor, n midt uti (umbellæ) äro smärre, och i ometsen större (radiati), altid med fem ständare, h en dubbel hona.

Lin. *Linum usitatum.* Bad.

Är en liten, späd, inom sommarmånaderna omande och sine frön mognande växt, med enl stjelk och enkle blader, samt en blå, klåklik oma, af en half, sällan en alns högd.

Det är en af de nyttigaste växter, som Eupeen odlar, och som för honom upfyller alla behof, som bomull i de varma länder. Det af en aldeles ovärderlig nytta, hvarföre det ock ver alt årligen odlas och beredes. Sedan det fvit före höften uptagit, fröhöllsorne afrifna, stjelrne torkade och lagde til rötning antingen i vatn er på marken, samt vidare bråkadt och håkladt, arigenom de gröfre och finare tågor skiljas iin hvarandra, beredes deraf finare och gröfre rfter, til skjortor, lakan, duktyg, fodervåt och

mångfaldiga andra saker, för människans våltrel nad aldeles oumgängeliga.

Frön äro platte, glatte och brune, nyttig til oljepråsning och til upmjukande omslag, sam i dekokt invårtes emot alla skarpheter i mage *Oljan* deraf tjänar til lampor, til oljefårgning oc til lakeringar, med mera.

Hasselquist säger i Res. p. 117. at *L* växte ymnigt vid Damiata.

Bibel-tolkarne hafva ofta tolkat *Lin*, och *Li ne*, ehuru i de varmare länder det ganska sällsa förekommer, emedan derstädes en ymnigare oc beqvämare tilgång gifves til bomul, hvars ti redningar ofta åfven få namn af *Linne*.

Elai 19: 9. Blygas skola de, som skö *Lin* förarbeta, och våfva fina tyger.

Helek. 44: 17. 18. Prästerne skulle va klådde i *linneklåder*, när de gingo in genom n gon af portarna til inra gården af Helgedome

Sedespr. 31: 13. En idog hustru sysselsä ter sig flitigt med ull och *lin*.

2 Mos. 28: 43. Arons underklåder skul vara af *linne*.

1 Sam. 2: 18. Samuel, ännu ung, gjord tjänst inför Herren, klådd i en *linne* lifräck.

1 Sam. 22: Den Edomeen Doeg dödade p en dag 85 män, som buro *linne* lifkjortel.

Omtalas vidare uti Eſth. 1: 6. Oſea 2: 5, 9. 1. 10: 5, 12: 6, 7.

Marc. 16: 46. Luc. 23: 53. Joh. Evang. 19: Joseph köpte et fint *linne*, hvari Frälſarens men ſveptes.

Bomull. Gossypium *herbaceum.*

Bomull är et fint vadd, ſom inom fröhu- omgifver runde frön, och ſom kan kardas, nas och våfvas til mångfaldige ſorter, gröfre finare tyger, til många millioner människors lådnad i alle verldsdelar, i ſynnerhet i de var- Indierna.

Bomull af tråd, (*Goſſypium arboreum*) är re och nytjas til ſtoppningar, madraser, ſamt gulagtiga til Nankiner uti China.

Goſſypium herbaceum, ſom varar blott et år upväxer til en mans höjd, ſamt på många len odlas, gifver den bäſte och finaſte Bomull linne, kattun och kläder.

Bomulstyg är varmare, än linne och inſu- uti ſig mycket bättre ſvetten.

Växer endaſt i de hetaſte länder, och tål ſäl- Europas klimat; hvarföre det ämnet måſte fö- , ſom en riktande handelsvara, almännaſt från vanten och Indierne, för Europas Fabriker, til tuners och ſammets tilverkning.

Bomulstyger til skjortor, halsdukar, und
klåder, strumpor, dukar, lakan, foder och and
saker nytjas almånt af månge millioner månnisk
uti hela Östra Indien och på andre ställen, i d
ställe Europeen begagnar sig af linets tilverkning

Pauæus såges vara rik på bomull.

Uti 1 Chron. 4: 21. 15: 27. omnåm
linnevåfnad af *Bysfus*. Helek. 27: 3. såges
om Tyrus, at dess segel voro af stickad *bomul*

Bomulsvåxten finnes odlad på månge ställ
i Levanten; på Libanon; vid staden Hamah; my
ken bomull utföres ifrån Palæstina, både rå o
spunnen, i synnerhet ifrån Jaffa; i Esdrelons sl
vid Tabor; vid Damasch; i öknen Dschasi
utskeppas från Sidon.

Uti ylle, linne och bomull klådde sig Israë
terne. *Schesch* betyder stundom både linne o
bomull. Rike mannens dyrbara linneklådnad
förfårdigad af et slags *bomull*, som höls för
finaste, lenaste och kostbaraste, vid namn *Bys*
och omtalas på flere ställen i den H. skrift.

Bysfus växte i Judeen, och bland Juda sl
fans en hel famille, som var sysselsat med d
våfnad. 1 Chr. 4: 21. til tapeter för det Helig

Ibland andra kostbarheter, som ifrån Syri
fördes til Tyri marknad, var denna bomull.

Eſai 27: 16. Den råknades ibland Regenternes
h de Rikes förnämſte ſkatter. Konung DAVID bar
kappa deraf, när han införde med ſtor prakt
bundets ark uti Jeruſalem. 1 Chr. 15: 27. Li-
ſå MARDOCHAI, då han gick ut ifrån den Per-
e Konugen, uti kongelig dråkt. Eſth. 8: 15.
viterne, ſom voro muſikanter, ägde ſådan pryd-
d. 2 Chr. 5: 12.

Förhånget emellan det heliga och aldrahelig-
le var af koſtelig Bomull. 2 Chr. 3: 14.

Uti AHASVERI palats voro tapeterne uphång-
på koſteligt bomulstyg. Eſth. 1: 6. Det råk-
des lika med guld.

Uppenb. 19: 8, 14. Om CHRISTI Brud ſä-
, at det varit hånne gifvit, at kläda ſig i
t och ſkinande koſteligt kläde, och at det ko-
liga klädet var de heligas rättfärdighet. Det
s åtſkilige fårgor i ſynnerhet Purpur. Oſea 2:
8. Se Olja.

Luc. 16: 19. Det var en rik man, ſom
dde ſig i Purpur och (koſteligt) dyrbart *Bom-*
tyg.

MALÖRT. ARTEMISIA *judaica.* LAANAH.

Malört, Artemiſia Abſinthium, är en mycket
nån växt i hela Europa och på några ſtällen
en i Aſien. Den växer i de flåſte Sveriges land-
p, ſom en beſk och nyttig krydda för hälſan,

både för månniſkor och kreatur. Den är näſ
buſkagtig med ſine ſtyfve grenar, och håller
ofta på kyrkogårdar, i trågårdar, merendels
byar och hus. Den kännes med ſine ſönder
lade, ſilfverhvite och beſke blader. Blomorne
ſmå, utan ſkönhet och tjenlige emot maſkar.

Bladerne äro de, ſom förnämligaſt nyt
Uti påſar inſydde, och lagde öfver magen, lin
de den kolik omkring nafveln hos barn, ſom
ſkar förorſaka. Kokade ſom dekokt nytjas de
ſlårka en ſvag matluſt; emot ſyra och emot fr
ſor tjänar dekoctet i ſtället för Kinkina, för
tige och för almogen, ſedan mage och tarmar
ut genom kråkmedel eller något afförande b
vit renade. *Malört* hindrar röta, hvarföre
ſlundom inlägges uti likkiſtor. Fåren böra
om vintren få malört och ſalt, ſåſom et præ
vatif, och emot deras vatuſjuka.

Gemenligen ſättes (Laanah) *malört* och (Ro
Coloquint tilſammans, ſåſom bägge ganſka be
krydder.

Artemiſia judaica, ſom omtalas i Bibel
är mycket lika med Svenſka malörten.

Sedeſp. 5: 4. der det heter, at en trolös
ſtrus tunga varder bitter, ſåſom *Malört*.

Jerem. Klagov. 3: 5, 15. Han hafver m
tat mig med bitterheter, och gifvit idel *ma*
at dricka. Se Coloqvint.

Jerem. 23: 15. Amos 6: 12. Se Coloqvint.

Jerem. 9: 15. Jag vil spisa detta folket ed malört.

Skaparen synes utom frugttråden, hafva rordnat i synnerhet tvånne flora växtfamilier til angenåm och hållosam föda för människor och ur. Sådane åro alle Grås-slag och Ärt-slågtet.

Alle utaf det vidlyftige *Ärtslågtet* åro utmärkt ilde med sine blomor af en egen besynnerlig apnad, och sin skida, hvilkens frön åro mjölag-ge, klistrande, och starkt födande. Af denne do naturalis åro inge giftige. Sjelfva örten med ne stånglar och blader, utgör et godt foder för ofkapen: de som åga smårre frön, tjåna isynner-et för foglar, och de, som åga större frön eller önor, tilvållar sig människan. Desses frön kun-i likasom sådesarternas, långe förvaras, för tilkom-ande behof. De fleste tilhöra väl de varmare nders blidare luftstrek; men de, som fulborda lopp innom året, kunna åfven med mycken rmon odlas, åfven i de kallare länder af Europa.

Blomorne likna någorlunda en fjäril, och ugten är en ärtskida, hvilken ofta til skapnaden knar en sabel, öpnar sig framtil efter hela lång-en och åger frön fästade vid ryggen. Desse ön komma, såsom födoämne, mycket öfverens

med sådesslagen, men förortaka mera våder, oc
gåfa icke med samma låtthet, så at de icke ä
lika tjänlige til bröd, utan böra antingen nytj
stufvade, eller kokte. Sådana växter odlades fle
uti det förlofvade landet, och förekomma derfö
omnämnda i de heliga skrifter. De almännaf
deraf voro, *bönor*, *ärter*, *linser*.

Bönor. Phaseolus *nanus*, *purpureus*.

Hesek. 4: 9. Omförmåles med ärter och fl
ra sådesarrter, såsom tjänliga til bröd.

2 Sam. 17: 28. Se *Lins*.

Bönor, *Ärter*, *Lins* och *Hirs* odlades i P
læstina. Bönor, så väl större bönor, som kry
bönor odlas i Sverige af ståndspersoner almän
men äro ömtålige för Nordens köld i de nordli
gare landskap; de utgöra en god vinterföda.

Hezek. 4: 9. De blefvo befalte, at taga *b*
nor, hvete, korn och spelt til bröd och föda.

Ärter. Pisum *sativum*.

2 Kon. 6: 25. Då konungen af Syrien b
lågrade Samarien var så stor hunger i staden,
en fjerdedels *kab ärter* kostade 5 sikler silfver.

Ärter af flere slag odlas almänt i Sv
rige, och nytjas både stufvade och i soppo

THESES.

Th. I.

Cognitio Naturæ, quæ, ut inter omnes con-
it, et utilitatis et delectationis cultoribus ſuis
itur præmia, neque exigua, noſtra ſententia,
uræ animi et ſpeculationi Philoſophicæ promo-
dæ adminicula ſuppeditat haud ſpernenda.

Th. II.

Quod tamen ut obtineatur, non minus acri-
judicii opus eſt, quam diligenter atque accu-
obſervandi facultate, et præcipue in id incum-
dum, ut ab individuali et quaſi diſperſa rerum
templatione ad generaliora usque progrediaris,
e partes, et partes partium, affinitatis nexu, in
quadam comprehenſæ conſpectum dent to-
principiumque ſiſtant ipſum, quo, radiorum
r e centro exeuntium ſuo, omnia ultimo ſunt
renda.

Th. III.

Neque deſunt exempla, quæ hocce Philoſo-
æ commercium cum Scientia Naturæ indicent,
uorum copia ſat erit Schellingianum attuliſſe
ema, cujus idea fere tota e Theoria Chemiæ,
recentiori ævo eſt expoſita, ſaltem quod ad
trinam Polaritatis atque Potentiarum attinet,
d dubie eſt deſumta.

Th. IV.

Syſtemata Botanices Artificiale et Natural quamvis ſtudio ſcientiæ certe ſufficiant, non tam abſonum judicetur tertium addidisſe, nempe Ch micum, ut, cognita etiam interna plantarum n tura, Botanice in veram ſcientiæ Philoſophicæ fo mam ita ſit redacta.

Th. V.

Uti Cognitio naturæ nos in via Philoſophi manuducit, ita etiam campum interpretationis Scr pturæ Sacræ nobis aperit amplum, in quo lingu rum orientalium ſtudio adjuti, cum fructus uti tatis carpere uberrimos, tum ad gloriæ divinæ m nifeſtationem promovendam certisſime conferre po ſumus.

Afhandling
om
de WÅXTER,
som i Bibelen omtalas.

Nionde Delen
Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
Medicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wasa Ordens Commendörens m. m.
Doctor
C. P. THUNBERGS
inseende

utgifven
af
GUSTAF VARENIUS;
af Götheborgs Nation,
och til granskning framstäld
uti Botan. LectionsSalen
d. 13 Junii 1828.
p. v. t. f. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

MINA HULDA FÖRÅLDRAR

helgadt

af

Sonlig Vördnad, Kärlek och Tacksamhet.

De odlas dels på trädesgårdet, dels uti trä-
rdar, och äro ſtörre eller mindre, hvite, gröne
er ſpräcklige. *Säcker-ärter* och *Capuſiner-är-*
äro de bäſte, läckraſte och moſa ſig aldrabäſt.

LINTS. ERVUM *Lens.*

2. Sam. 17: 28. Til DAVID uti *Mahanaim*
des flere ſorter födoämnen, nemligen hvete,
gg, mjöl, ſäd, böner, torkade frugter och *Lints.*
i Sverige växer *Lints* vild, men nytjas icke.
i Frankrike nytjas frön ofta, och äro ſtufvä-
angenäme.

Skidfrugter finnas flere ſlag i Palæſtina af
nſka god art; emellan Jerùſalem och Bethlehem
las mycket ſkidfrugter.

GRÄSEN utgöra en ganſka ſtor, naturlig och
kånd örtſlägt, hvilken Skaparen förordnat ſå-
n almänt nyttig, utan någon ſkadelig egenſkap,
födoämne för människan och alle de djur, ſom
la hämta ſin föda utaf växtriket. De utgöra
almännaſte växter på jordklotet; de trifvas i al
dmån, i alle länder, under alle himmelsſtrek;
pryda jordytan med ſin angenäma grönſka,
uthärda mer, än andre växter alt möjeligt
tryck. Det utſädde fröet deraf upſkjuter blot
enda blad; de följande bladen äro altid enkle
odelte, ſmale, linearifke eller ſvärdslike. De-
ſtjelkar enkle, ſtundom med leder, iholige,

ſällan grenige eller tråagtige; blomorne ſmå, u
prydnad med trenne hannar, ſällan ſlere eller f
re, en eller tvånne honor, med nakne, mjölagt
frön antingen i form af et ax eller blomvip
Blad och *ſtjelkar*, under namn af fårſkt gräs,
ler torkadt hö och halm år boſkapens båſta
almånna föda. De ſmårre frön höra til de ſm
re dåggande djurens och foglarnes förråder;
ſtörre tilkomma månniſkan, oftaſt genom odli
ſåſom hvete, korn, hafra, risgryn, mais, och ſl
andre, efter olika länder och olika folkſlag.

SÅF. CYPERUS *papyrus*.

År en art gräs, ſom växer vid Nilens ſtr
der, ſom fordom hos de Egyptier bereddes
papper; den växer altid vid vatten och blir ſl
alnar hög. Deſs ſtjelk, likaſom alle Cyperi,
inge leder, år mjuk och böjelig, ſå at deraf m
tor och andra ſaker kunna ſlåtas. Växer åſv
vid Euphrat.

JOB fråg. r 8: 11. Kan ſåf ſkjuta i högd
annorſtädes än på ſumpige ſtällen.

2 Moſ. 2: 3. Af *Papyri* ſtjelkar gjor
den lilla båt, i hvilken MOSES ſattes öfver N
ſtrömen.

Vid Nilen växa tvånne ſlåg af rör, *Papy*
och *Donax*, enligt HASSELQUISTS intyg i re
p. 106.

Rör. Arundo *donax*. Kanåh.

Likaſom *Arundo phragmites* våxer uti vatn Europa vid ſjöar och åar, med ſine ſtyfve ihoge ſtjelkar och långe brede-blader, ſå våxer *Arun-donax* uti de varmare länder, altid vid och uti tn. Den våxer vid döda hafvet och annorſtåes i Palæſtina, vid Jordan, och i Egypten, vid ilens ſtränder 6 til 8 alnar hög. Den täcker Caiſka ſjöns ſtränder; finnes vid röda hafvet och Arabien, uti ſöt vatn. Hasselquist ſäger, at *onax* våxer vid hafsſtranden och på vallar, ſom o oöfverſtiglige. Reſ. p. 29.

1 Kon. 14: 15. Iſraël ſkulle ſlås, ſom *Säf* vatnet ſvigtar.

Eſai 5: 5. och följande: Rör och *säf* ſkola rviſna.

Eſai 35: 7. Vatnlöſe trakter ſkola upfyllas ed kållſprång, och der fordom ohyggelige orar legat, der ſkola betesplatſer hyſa hjordar, ja *ſr* och papyrus våxa.

2 Kon. 18: 21. Eſai 36: 6. Pharao likns vid en ſvag rörſtaf, ſom faller i ſplitror och nomſtinger handen.

Heſek. 40: 3. *Rör* var Hesekiels 6 alnar nga måtſtång. (Kaneh).

Eſai 42: 3. Den *rö*, ſom förebildar Frälrens milda ſätt, at lära.

Marci 15: 19. Var den *rö*, som i ſtälle för-ſpira råktes Frålſaren, och med hvilken han hufvud ſlogs.

Job. 8: 11. 40: 16, 21. Omtalar *rör* vi vatn, och at uti *rör* på ſumpiga ſtällen döljer ſi Elefanten.

Math. 11: 7. Viljen J ſe *rör*, ſom vagga af och an af vådret?

Math. 27: 48. Joh. Ev. 19: 29. De ſatt en ſvamp på et *rör*, fylde den med ätika, oc gåfvo honom at dricka.

Math. 27: 29, 30. Se *Iſop*. Krigsknek tarne gåfvo Frålsaren et *rör* i hans högra hand knåböjde för Honom, begabbade Honom och ſa de: Lycka ſke Judarnes Konung! De ſpottad ock på Honom, togo *röret* och ſlogo dermed Han hufvud. Desſe *rör*, ſom åro rake och långe, nyt jades almånt til måtſtånger, ſom ſes Joh. Upenb 11: 1.

Fenkol. Anethum *Fœniculum*. Ἄνηθον,

omtalas tillika med Mynta, hvaraf Judarn gåfvo Tionde, på et enda ſtålle uti nya Teſta mentet, hos Evangeliſten Matthæus, i deſs 23 kap 23 vers, hvareſt Frålſaren gör de Phariſeiſke ſkrym tare den förebråelſen, at de gåfvo tionde af Myn

, *Fenkol* och *Kumin;* men underlåto de vigti-
are ſtycken af lagen: råtviſan, kårleken och tro-
eten.

Fenkol, åfven ſom Kummin och *Galban* hö-
i til den mycket naturliga klass uti växtriket,
om får namn af *Umbellater.*

KUMIN. CUMINUM *cyminum.* CAMMON.

Kumin omförmåles ſärſkildt hos Eſaias i deſſ
8 kap. 25 och 27 verſar, der det ſåges: icke
ter men tröſkvagn gå öfver *ſvarta Kuminet,* el-
r hjul öfver det hvita: utan ſlår dem båda ut
ed käpp.

NIGELLA *ſativa.* KÅSACH.

Eſai. 28: 25. När han gjort åkren jämn,
tſtrör han ju antingen hvit eller *ſvart Kumin,*
vilken ſednare SPRENGEL anſer för *nigella* ſativa.

GALBAN. BUBON *galbanum.* CHALBENAH.

Galban är en umbellat-växt, hvars ſaftfulla
ot gifver *galban-kådan,* ſom bliſvit intagen i Ma-
eria medica, och införd i Apotheken. Denna kå-
la (reſina) åger en ſtark lukt, och nytjas ſtun-
dom til plåſter, åfvenſom den nytjades hos Iſrae-
iterne til rökelſer och nämnes uttryckeligen bå-

de af Moses och Syrach. Växer vild i Abyssinien, hvarifrån denna kådan hämtas.

2 Mos. 30: 34. Moses fick befalning, at taga speceri, nemligen *Stachtes*, *Schechelet*, *Galbanum*, och rent Rökverk, at deraf göra Rökelse. Syrach. 24: 21. jag gaf en ljuflig lukt, såsom *Galban*. Obs. Galban-kådans lukt liknar hvitlökens och eger en odrägelig stank. Herr Presen anser snarare den angenämt luktande och til Rökelser ofta nytjade Benzoë *kådan* vara den, som nytjades af Judarne.

Mynta. Mentha *crispa*. Ἡδύοσμον.

Anföres endast af Mattheus i dess 23: 23. Se Fenkol.

Största delen af Didynamie Classens örter äro framför andra utmärkt välluktande, och ibland dem är *Mynta* en af de förnämsta. Denna ordo naturalis är känd med sine blomors skapnad (corolla ringente) sit sätt at bloma (floribus verticillatis), sine fyra ständare, hvaraf tvänne äro kortare; och med sin välluktande olja, som igenom destillation erhålles. Sådana växter böra aldrig kokas, då den sina luktande oljan förloras, utan endast infunderas, at nytjas i bröstsjukor. Såsom fördelande äro dessa de ypperste medel, uti alla inflammationer, dåningar, slag och paralysier, at reta och upväka nerverne. Utom lavendel är *krusmynta* en af de bästa, som, länge bevarad, be-

ller ſin angenåma lukt. Då mjölken vil ſläcka i bröſtet hos ammor, år Mynta-Thé et för-fligt medel at dricka, för at hindra mjölkens tning. Om kor åta Mynta, ſom våxer på ſum-ge ångar, kan man icke tjårna ſmör af mjölken.

Vålluktande krydder omtalas i Joh. Evang.): 40.

Isop. Hyssopus *officinalis*. Ezsov.

Nåmnes blott i 4 Moſ. 19: 6, 18. vid off-n. Präſten ſkulle taga et ſlycke Cedertråd, *Iſop* h en roſenröd tråd, och kaſta i elden, der *kon* bråndes. Sedan tog den, ſom ren var, *Iſop*, ppade den uti vatn, ſamt ſlånkte dermed på tet och alt der befintligt bohag, och på de per-ner, ſom deruti voro, och på den, ſom kom-t vid någon död månniſkas ben, eller vid nå-n ihjålſlagen, eller eljeſt död, eller vid någon af.

Iſop år både vålluktande och något ſtårkan-(adſtringerande), hvarföre den tjånar infunde-d, ſom thevatn uti hoſta och bröſtſjukor. I hus-llet tjånar den, ſom en krydda uti åtſkilliga mat-ter, och i trågården planteras den til låga håc-r, eller ritningar omkring blomſterſångar, lika m buxbom. Den finnes dels med hvita, dels ed blå blomor.

Sprengel angiſver Thymbra *ſpicata*, i ſtål-för *Iſop*.

ATROPA *mandragora.* DUDAIM,

Är en ganſka giftig ört, ſom har en döfvande verkan på nerfſyſtemet och förvirrar hjernan; men deſs bloma åger et behagligt utſeende.

Mandragorernas rusgifvande och döfvande egenſkap behagar mera öſterlånningarne än Europeerne. Schulze fann *Mandragorerne* på Thabor af ljuflig lukt; men frugten icke lika angenåm för alle.

MÜLLER ſkrifver om *Mandragorerna*, at de i St. Johans öken i April månad redan luktade väl.

De växa på flere ſtållen uti Palæſtina och finnas ſållyntare i Meſopotamien. HASSELQUIST ref. pag. 167. ſåger, at de växa öfver alt i Galileen; men ej i Judeen. Södra Europa och norra Aſien åro deras rätta fådernesland. Bladerne framkomma ifrån roten och ligga nåra marken. Blomman år enſam på en kort ſtjelk. Växer i norra delen af Palæſtina eller fordna Galileen i mångd. I dålden vid Jaffa by växer den i myckenhet.

1 Moſ. 30: 14. 16. RUBEN gick i hvet anden ut i marken och fann *Dudaim*, dem han håmtade åt ſin moder LEA, hvilken afſtod af den en del åt ſin ſyſter emot vilkor; detta bör förſtås om frugten. Det tros almånt i Orienten, at *Mandragorer* befordra frugtbarheten. Frugten år klot rund, gul ſom pomeranſen, af två tums diameter

Höga vis. 7: 13. uphöjer *Dudaim*, som TING-ADIUS tolkar med *Liljor*, för dess behagliga kt; hvilket bör förstås om blomman, då det he-r: Der skola *Liljorna* (mandragora) omkring oss rida sin lukt.

MARITI skrifver, at han den 6 Maj, som svar mot vår Augusti, träffade *Mandragorer* emel-n bergen vid *Modin*. De flåste voro redan mog-: och liknade åplen til skapnaden. En Arab, m ville visa en sårdeles höflighet, steg af och åntade några af desse frugter, gaf dem åt oss, ch åt sjelf 5 eller 6 deraf.

LÖKVÄXTERNA utgöra en egen familie, som i ra affeenden skiljer sig ifrån alla andra växter. eras *rot* är en lök, som afslåtter en eller flera kar årligen på sidorna, hvarigenom växten fort-antas och förökar sig. En sådan lök består af ånge fjäll. De yttre af dessa fjäll äro uttor-de samt lämningar efter de blad, som de för-tne åren visat sig. De inre äro saftfulle, är-de at framkomma det varande och de kom-ande åren. *Bladerne* framkomma således ifrån lfva roten, utan stjelk och grenar; äro alltid kle, långe, som en lineal jämnbrede, eller svärd-e, flere eller färre. Ifrån lökens medelpunkt skjuter sedan en stångel, som oftast är enkel, olig, och i toppen får en eller flere blomor. *loman* är ofta stor, klackformig, prydeligt får-d, med tre eller sex hannar och et tredelt *frö-s*. Lökarne äro någon gång åtbare, någon gång

giftige, och i almånhet växter, som tidigast o
först om våren framkomma, at med sin pragtfu
fågring förnöja månniskors ögon, och pryda d
nakna marken; i synnerhet sandhedar och ökr
med sina lysande färgor, i hvilket afseende de
synas alstrade af en alvis och god Skapares har
Likasom tråden i luften skola prunka med tuse
de skåna blomster i sin krona, så skola liljor
på marken med sine store, vackre och mångf
gade blomor pryda fälten och blomsterlångarn
såsom *Liljorna*, *Amaryllides*, *Narcisser*, *Tulpan*
Kejsarkronor och hundrade andre dess likar. *A*
år icke skapadt för magens behof, såsom grå
för de oskålige djuren. För den förnuftige o
tånkande månniskans sinnen åro många saker fra
bragta, at upmärksamt beskådas, betragtas och b
undras, för at höja dess kunskap, erfarenhet o
vördnad för det gudomeliga Vålende, som hå
genom velat öfver kreaturet förhöja den ådla
varelsen af sine verk, månniskan, den Han af
gränslösa godhet skapat til sit eget belåte. L
jornes pragt ansågs derföre af Verldens Frålsa
för så stor, at SALOMO i al sin härlighet icke v
såsom en af dem.

LILIOR. LILIUM *candidum*. SCHUSCHAN.

Hafva på flere ställen blifvit förblandade m
Mandragorer; men tyckas förekomma rätteligt
tolkade:

Syrach 50: 8. såsom *Liljor* vid rinnande va
säges om SIMON ONIE Son.

Luc. 12: 27. Skåder *Liljorna* huru de pväxa.

Höga Vif. 2: 1, 2, 16. En bloma år jag lott af de almånna. En *Lilja* i dalen. Såfom ı *Lilja* ibland Törne, år min ålfkarinna bland ötrarna. Min vån tilhörer mig fom betar bland *iljor.*

Höga Vif. 4: 5. Dine bröft likna tvillingsazeller, hvilka bland *Liljor* i bet gå.

Uti Profåfverfåtningen af Hög. Vif. 6: 1, 2. mt 7: 2. tolkas åfven *Liljor.*

Saffran. Crocus *fativus.*

Våxer i hela Orienten. *Saffransörten* år en ten Lökvåxt, knapt en finger hög, med fmala ader och en bloma, fom ifrån fjelfva rotlöken ıed en fin piplik ftångel, fom utgör blomans neerfta del och i toppen delar fig uti fex delar, neflutande trenne hannar och en hona, hvars öferfta fpits, fördelad i flere flikar, utgör den drogue, om vanligen kallas *faffran.* Denne *faffran*, fom : honans ftigma, gifver en angenåm gul färg på iatråtter, i bröd, til fårgerier. Invertes nytjad ıildrar den forg, drifver blodet mycket ftarkt til en nedre kroppen, i fynnerhet befordrande menruation. I ftörre dofis gör den fömn och kan örorfaka åfven döden, om den oförfigtigt brukas.

Saffran odlas både i Asien och Europa, synnerhet i sydligare delarna, i Spanien och En land, hvarifrån den hämtas til handelsbodarne o Apotheken. HASSELQUIST intygar i sin resa, pa 42, at den växte i ymnoghet vild uti Natolien.

En hvit art Crocus såg Berggren p. 553.

Uti Hög Vis. 4: 14. omnämnes Nardus o Saffran.

LÖK. ALLIUM *porrum*, *cepa sativum*.

CHATZIR. BETZALIM. SCHUM.

Med Liljorna är Lökslägtet (allium) uti nä maste förvandtskap, med sin af fjäll sammansat lökrot (bulbus), sine enkle blader, sin sexdelta blom krona, sina sex ståndare och sin trerymliga frö hölsa. Men de skiljas med sine många, smår blomor, som sitta på särskildta trådar, sästade vi et hufvudlikt knippe, och i synnerhet med ege lukt, som får namn af löklukt, och som så a dre växter äga. Denna lukt är mer eller mind stark, och stundom odräglig. Deras *blader*, å vensom roten, hvilka äro saftfulle af den luktar de, slemiga vätskan, nytjas som kryddor uti m och utgöra vid flere sjukdomstilfällen förträslig både förvarings- och Läkemedel. De befordra b de matsmältningen och kroppens utdunstning, at andedrägt och kläder lukta deraf: de afhåll smittan under gångbara farsoter och påskynda bö

rs mognad; om de icke kunna fördelas. De
o således utaf mycken nytta, mycket almänt i
enske kökträgårdar af flere slag odlade; i syn-
rhet *gråslök*, *rödlök*, *purjo*, *spansk lök*, *hvitlök*
ed flere. Ormar kunna icke fördraga denna luk-
n, ehuru många af dem sjelfve lukta såsom lök.
l lök på mat förorsakar stark törst; men nyt-
dock af många begärligt. Det är derföre ic-
underligt, at Israeliterne, som i öknen måste
dkännas många behof och sakna mycket af det
så beqvämligt och ymnigt njutit uti det frugt-
ra Egypten, knorrade emot Mose, at han ut-
rt dem derifrån; och at ibland andre saker up-
knas äfven lök, som de måste umbära, kan lä-
s 4 Mos. 11: 5., hvarest upräknas enskildt tren-
arter, nemligen *purjo-lök*, *rödlök* och *hvitlök*.

Hos resebeskrifvare har jag funnit lök om-
ämnd, såsom växande endast i lyckliga Arabien,
an tilkännagifvande, hvad species det varit. Tro-
gt är, at af detta vidlyftiga slägte hos Judarne
ere sorter varit odlade.

Melon. Cucumis *melo*.

Melonslägtet utgöres af en talrik familje, som
genteligen tilhörer de varmare luftstrek, och är i
många afseenden väl utmärkt med sine blader,
jelkar och blomor ifrån andre. De låta dock
dla sig i kallare länder utom Tropikerna, äfven
Sverige, men endast uti drifhus och drifbänkar.
af *frön*, som äro platte, upväxa de lätt. *Stjel-*

kar och *grenar* äro så svage, at de icke kunna upehålla sig, åtminstone icke utan stöd; utan krypa längs efter marken, ofta ganska långt. *Bladerne* äro ofta ganska store och fördelade uti flere slikar. *Blomorne* äro merendels gule, tämligen store med fårskildta hannar och honor. Frugten, som är en pumpa, är emot växtens svaghet ovanligt stor, beslående af et ytre tjokt, hårdt skal inuti af et kötagtigt, midtuti mera vatnagtigt löst ämne, hvaruti frön ligga strödde och flytande. Detta innesluta vatn och lösa ämne är mycket kylande, hvarföre sådane frugter, som *Meloner* och *Arbuser* nytjas til efterrätt vid sommar-måltider, för at läska och kyla. *Ytre skalet* är hårdt och stundom träagtigt, tjänar stundom til flaskor, flefvar och andre husgerådssaker i de länder, der man har brist på glas och porcelliner. Hela detta slägte är dock giftigt och skadar, om frugten omåtteligt nytjas; och *Coloquinten* kallas döden i grytan. *Gurkor*, som höra hit, böra derföre nytjas med försigtighet, och endast såsom en desert.

(24)

DE

GUMMI AMMONIACO

DISSERTATIO

QVAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOIM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARIEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

PUBLICÆ CENSURÆ OFFERT

ERNESTUS SWARTZ

OSTROGOTHUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XVI JUNII MDCCCXXVIII.

H. S.

UPSALIÆ,

EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

DE GUMMI AMMONIACO.

PHARMACOGNOSIA.

Plantam, quæ pharmacum hocce gummi resinosum præbet, in Ordinem Umbelliferarum naturalem omnes et ii diligentissimi Regni Vegetabilis Investigatores una voce consentientes nunc temporis referunt. Præcipue autem *Heraclei* genus, a Tournefort et Gærtner *Sphondylium* nominatum, quodque ad Pentandriæ Digyniam secundum Systema Sexuale, secundum Naturale autem ad plantas Umbelliferarum *Selineas* (1) refertur, præ ceteris plantis pharmacum hocce effundere plerique crediderunt. Genus Heraclei, auctore Sprengel (2), Species continet XVIII, quarum in *Heracleum gummiferum* WILLD. animum Pharmacologi maxime intenderunt (3). Et quod attentionem mereat hæc Species, demonstrant verba, quæ Willdenow de hacce planta attulit: „hujus", dicens, „plantæ semina semper in Gummi Ammoniaco inveni", addens: „odor totius plantæ peculiaris fere Pastinacæ, sed neque e radice neque e caule succum obtinere potui Gummi dicto similem, tamen non dubito plantam esse, e qua Gummi nominatum colligitur (4)." Quum auctoritas Will-

(1) Schultes Systema Vegetabilium. Vol. 6. Stuttgardtiæ 1820. p. XLVII.

(2) Sprengel Systema Vegetab. Vol. I—IV. Gottingæ 1825—1827.

(3) *Heracl. Sphondylium* L. etiam in Officinis olim nomine *Brancæ Ursinæ* falso receptum fuit. (Svensk Botanik. 6 Bandet. N:o 363.)

(4) Willdenow Hort. Berol. Tom. I. Fascicul. 5. Berol. 1805. p. 53.

denowii apud plurimos Materiæ Medicæ Scriptores multum valeat, deſcriptionem hujusce plantæ botanicam disquiſitioni nostræ præmittamus.

Character Generis Naturalis.

Umbella multiradiata, maxima: *Umbellulis* ſubplanis. *Involucrum univerſale* polyphyllum, caducum; *Partiale* extrorum dimidiatum: *Foliolis* tribus ad ſeptem, lineari-lanceolatis, exterioribus longioribus.

Perianthium ſubintegrum, obſoletum.

Flores difformes, ſubradiati: *Floſculis* fertilibus plerumque omnibus.

Corolla centralis æqualis, pentapetala: *Petalis* inflexo-emarginatis. *Corolla marginalis* inæqualis, pentapetala: *Petalis* exterioribus majoribus, bifurcis. *Stamina* quinque: *Filamentis* corolla longioribus; *Antheris* parvis. *Piſtillum* bifidum: *Germino* infero, ſubovato; *Stylis* duobus, approximatis, brevibus; *Stigmatibus* ſimplicibus.

Pericarpium nullum.

Fructus ellipticus, emarginatus, compresſus, ſtriis tribus in medio, atque alia simili ad marginem notatus, membranaceo-marginatus.

Semina duo, obovata, foliaceo-compresſa.

Teſta et *Membrana interna* membranaceæ.

Albumen ellipticum, ſupra acuminatum, ſemine multo anguſtius, compresſum, carnoſum, album, odoratum.

Embryo cotyledoneus, inverſus, minutus: *Cotyledonibus* brevibus, obtuſis; *Radicula* teretiuſcula, ſupera.

Character Generis Esſentialis.

Involucrum caducum, *Flores* ſubradiantes.

Fructus compresſi, membranaceo-marginati: coſtis tribus dorſalibus obtuſis; vittis clavatis.

Defcriptio Heraclei gummiferi.

Heracleum gummiferum WILLD.: foliis fimplicibus, cordatis, trilobis, dentatis, fubtus pubefcentibus.

Heracleum gummiferum *Willd.* Hort. Berolin: Tomi I. Fafcicul. 5. p. 53. Tabb. 53, 54. — *Willd.* Enumeratio Hort. Berol. p. 312. — *Hornemann* Hort. Hafn. p. 280.

Habitat in Africa fpontanea; in Frigidariis colitur.

Radix carnofa, fufiformis, fpithamæa, albida, biennis. *Caulis* tripedalis, ramofus, erectus, bafi pollice crasfior, profunde fulcatus: ramis oppofitis. *Folia radicalia* fpithamæa: petiolis tereti-canaliculatis; *caulina* oppofita, tri vel quadripollicaria: petiolis bafi margine foliaceis, ventricofo-marginatis. *Umbella* amplisfima, multiradiata: *umbellulis* multifloris, convexis. *Involucrum univerfale* polyphyllum: foliolis lineari-lanceolatis, deciduis; *partiale* polyphyllum, fubperfiftens. *Flores marginales* hermaphroditi, radiati; *centrales* æquales, absque germine. *Calyx* margo obfoletus. *Corollæ* albæ: petalis binis exterioribus, obcordatis, dilatatis, magnis. *Styli* brevisfimi: ftigmate capitato. *Fructus* oblongus, leviter emarginatus. *Semina* marginata, levisfime ftriata.

Odor peculiaris, fere Paftinacæ.

Sprengel, Gummi Ammoniacum e *Ferula Ferulagine* L. colligi putans, *Heracleum gummiferum* nihil aliud esfe ac *Heracleum pyrenaicum* CUSSON. (5), cultura degeneratum, contendit; omnibus vero huic fententiæ non faventibus,

---

(5) Schultes l. c. p. 577. — Sprengel Syftema Vegetabilium Vol. I. pag. 912.

Diagnoſin, Habitationem et Characteres *H. pyrenaici* notabiliores heic etiam breviter exponere conabimur.

Heracleum pyrenaicum Cusson.: foliis ſimplicibus, lobatis, denticulatis, ſubtus tomentoſis, umbellis æqualibus; ſeminibus margine ciliato-ſcabris.

Habitat in Pyrenæis, Transſylvania, Tauria et Caucaſo; in Hortis Botanicis ſub dio plerumque hospitatur.

Affine quidem *Heracleo gummifero*, Foliis autem ſubtus tomentoſis: lobo intermedio trilobo, Statura minori et Radice denique perennanti ſatis diſtinctum.

Odor præterea fortis, non ingratus, rutaceus.

Africa, imprimis vero Abyſſinia ac Barca pharmacum hocce gummi-reſinoſum ferunt. Cujus duplex eſt varietas, Gummi Ammoniacum *in lacrimis* ſive *granis* maximam habet vim. Quam ſpeciem optimam a grani ſua forma variæ magnitudinis, colore fulvo-fuſco vel rufeſcente, extra, intus vero luteo vel albicante facile cognoſcis. Species autem altera minoris momenti (*G. A. in placentis*) a ſubrubro-fuſcis ſqualidisque conſtat fruſtulis, quæ conſiſtentia viſcosa a G. A. *in lacrimis* diſtinguuntur, prætereaque infractæ colorem ſubalbicantem, rubra fulvaque tinctura conſociatum, præbent. Fruſtula denique arenis, particulis ramentisque lignorum ac ſeminibus, *Anetho graveolenti* ſimilibus, immixta etiam ſunt.

Gummi Ammoniacum ſatis graviter, minus ſuave, balſamumque fere Gummi Galbanum olet; vel odore, ſi mavis, Gummi Galbani conjuncti cum Caſtoreo, diſtinguitur. Sapor, qui mox faſtidium efficit, ſubdulcis primo poſtea vero amarus, ſubacris ingrateque reſinoſus. Gummi Amm., ſi digitis tractare velis, molleſcit, ut masſa pilularis inde formari posſit; ſin frigus impendeat, fit friabilis, ut in pulverem redigatur. Calore liqueſcit et in flamma ſonum crepitantem edens, ſub deſpumando flagrat. Quo frequentiora alba, amygdali inſtar, exſerit grana, eo ma-

joris momenti illius eſt indoles. Tunc Gummi Amm. *Amygdaloides* eſt vocatum.

His in genere obſervatis, characteres nonnullos chemicos ſubjungere placet. Nec aqua nec Spiritus Vini Gummi Amm. prorſus ſolvunt. Fruſtula, quæ ſunt contrita et aquæ immixta in albido-turbidam Emulſionem ſeſe formant. Fit eo, ut aqua partes reſolvat gummoſas, reſinoſas autem deterſas retineat. — Mixtura, partibus reſinoſis in imo ſat cito collectis, liquida, colore flavo-brunneo, fit; in Aceto Vinoque ſolutum, ſolutio turbida permanet. Ætherolea, Acida diluta et Alcohol, Kali Cauſtico inprægnatum, menſtrua ſunt efficacisſima. Æther purus mixtionem turbidam reſinoſam præbet, parum reſorbet.

Analyſis chemica, quam inſtituit Cel. Calmeyer nobis obſervata præbet ſequentia:

1:o) Particulæ reſinoſæ partes gummoſas ſuperant; 2:o) Ex duabus reſinæ ſpeciebus Gum. Amm. conſtat; altera inſolubilis alteri quantitate valde prævalet; 3:o) Ætheroleum, modo tamen perparum, continet. Hinc ſapor exaſperans guttur urit; olet autem Gummi Ammoniacum cum maxime eſt concentratum. 4:o) Sapor injucundus atque amarus in ſubſtantia reſinoſa conſiſtit; 5:o) 1000 partes Gum. Ammoniaci continent 530 p. reſinæ, 372 p. Gummi parvamque quantitatem Ætherolei atque 98 partes particularum lignoſarum arenoſarumque etc. Cel. Buchholz ex 500 granis Gum. Ammoniaci, Alcohol maceratis, obtinuit pallidam, brunneo-fulvam, perlucidam reſinam, quæ in Alcohol ſolvi fere poterat: 360 gr. reſiduum vero, quod in Spiritu Vini ſolvi non poteſt, ſiccatum claram, fragilem, brunneo-fulvam, Gummi inſtar 120 gr. ponderis exſeruit masſam, quæ fere omnino in aqua eſt ſoluta. In deſtillatione ſicca 1000 gr. Gummi Ammoniaci præſtiterunt:

Liquoris acidi ammoniacalis	220 gr.
Olei Empyreumatici	120 gr.
Olei Empyreumatici ſpisſioris	190 gr.
Gazis Carbonici et	
Gazis Hydro-Carbonici	150 gr.
Carbonis Reſidui	320 gr.

in quo *Cinis* — 11 gr., quæ *Subcarbonatis Calici* gr. 5, *Carbonatis Calcici* 4 gr., *Phosphatis Calcici* 2 gr., *Oxidi ferrici* veſtigium continuit.

Secundum Analyſin *Braconnot* 100 partes Gummi Ammoniaci ita ſunt compoſita:

Gummi	18,4.
Reſinæ	70,0.
Glutinoſi	4,4.
Aquæ	6,0.
Deperdit	1,2.
	100,0.

Secundum *Hagen* continent 100 partes Gumm. Amm.

Reſinæ	686.
Gummi	193.
Collæ	54.
Extractivi	16.
Part. immixtarum	23.

Deſtillatio per aquam repetita, flavum Ætheroleum graveolens dabat, cui primum lenis deinde vero injucunde-amarus erat ſapor.

Therapia.

Quod ad uſum internum attinet, acri solummodo frigore pulveratum et per cribum cilicinum purgatum,

adhibeatur, necesse eſt, Gummi Ammoniacum. Intima affinitate partium mucilaginoſarum. glutinoſarum nec non volatilium, ſuperante ſubſtantia reſinoſa, Gummi Ammoniacum in incitanda functione membranarum mucoſarum et Syſtematis Vaſcularis, maximam præbet vim. Ætheroleo ſuo, modo irritante, reſolvente et antispasmodico agit, virtutesque illius nunc Myrrhæ nunc Gummi Galbano ſimilitudine accedunt. — Pectori malo afflicto vim præcipuam prodit Gummi Ammoniacum; generali Atonia organismi et diminuta vitalitate organorum partialium hoc præferendum. — Uſum vero illius Diatheſis Synochalis, Hæmorrhagiæ activæ, Irritabilitas activa Syſtematum Nervorum et Vaſorum, Ulcera et tubercula pulmonum rejiciunt. Quod vero, ſi crebro adhibueris, Dyſpepſiam ſecum trahit.

Hippocrates et *Dioſcorides* Gummi Ammoniacum jam noverunt. Doſes minores irritabilitatem organorum Secernentium et Excernentium modice afficiunt, activitatem pulmonum, renum et cutis excitant; majores autem, congeſtiones, anxietatem, Anorexiam, Dyſpepſiam, Diarrhœam et Amblyopiam procreant. Nullam avem, Vulture excepto, in terra, quæ plantam alit ex qua Gummi Ammoniacum originem ſuam ducit, habitare, ſecundum *Duncan* eſt adnotandum.

Uſus Gummi Ammon. internus vel externus præſcribitur. Internus aut *forma pilulari* cum Sapone, Extr. Hyoſcyami, Antimonialiis, Succo Glycyrrhizæ, Felle tauri, Extractis amaris, Myrrha, Aloe, Aſſa foetida &c. aut *Emulſione* cum Gum. Arabico, Vitellis ovorum, Aceto Scillitico, Acetate Ammonico, Spiritu Vini diluto, Æthere ſpirituoſo &c. datur. Subſtantiam autem pulveratam ne quidem adhibemus, quia frigore in pulverem modo redigitur et ſat cito conglobatur. Partibus æqualibus cum Sapone Extractisque coit affinitate, ut fiat maſſa pilularis,

ad quam pulvis ſiccus miſceatur. — Semiuncia Gummi Ammoniaci ad octo Aquæ Menthæ Piperitidis ex præſcripto Pharm. Suecicæ ut Emulſio præparetur, ſumitur — Externe, Gumm. Ammoniacum in formam Emplaſtri cogitur, cujus generis Pharmacopœa noſtra Emplaſtr. Gum. Amm. Scilliticum memorat.

Quibus morbis Gummi Ammoniacum præcipue eſt ſalubre, ex ſupra præmisſis, facile eſt perſpectu.

1:o) In morbis organorum reſpirationis ex torpore vitali vel abundante ſecretione mucoſa oriundis, egregium effectum præſtat.

2:o) Contra *Amenorrhoeam* ex atonia vaſorum uteri originem trahentem valde eſt a Cel. Weikard laudatum.

3:o) In *Rheumatismis Chronicis* efficax eſt, præcipue quando Guajacum æſtum nimium cieret.

4:o) In *Hydropibus* egregium eſt remedium torporem vasorum excitando. —

5:o) In affectionibus chronicis pulmonum vim Gummi Ammoniaci reſolventem et expectorantem longa experientia jam comprobavit.